Prof. Dr. M. Es'ad COŞAN

TEFSİR SOHBETLERİ 2

24. 04. 1999 - 02. 11. 1999

Hazırlayan:

Dr. Metin ERKAYA

بسم الله الرحمن الرحيم

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ 11
KISALTMALAR 13
PROF. DR. MAHMUD ES'AD COŞAN 15

1. BİLDİĞİ İLE AMEL ETMEMEK 25
a. İyiliği Emredip Kendisi Yapmamak 26
b. Bildiğiyle Amel Etmemenin Cezası 31
c. Emr-i Ma'ruf Yapmanın Şartları 36
d. Sabır ve Namazla Yardım İsteyin! 39
e. Ahirete İmanın Önemi 42
2. ÖYLE BİR GÜNDEN SAKININ Kİ 51
a. İsrailoğulları'na Verilen Nimetler 52
b. En Hayırlı Ümmet Ümmet-i Muhammed 54
c. Öyle Bir Günden Sakının ki... 56
d. Mü'minler İçin Şefaat Var 59
e. Kâfirler İçin Şefaat Yok 61
f. Ahirette Fidye Kabul Edilmez 62
g. Kur'an-ı Kerim'i Okuyun! 66
3. İSRÂİLOĞULLARI'NIN FİRAVUN'UN ZULMÜNDEN KURTARILMASI 75
a. Firavun'un Âli 76
b. Firavun'un Erkek Çocukları Öldürtmesi 81
c. Mûsâ AS'ın Kesilmekten Kurtulması 87

d. Firavun'un Suda Boğulması 89
4. TÛR-U SİNÂ'DA MÛSÂ AS'A KİTAP VERİLMESİ 100
a. Mûsâ AS'ın Tur Dağı'na Gitmesi 101
b. İsrâiloğulları'nın Buzağıya Tapması 106
c. Kırk Günlük İbadet, Halvet 109
d. Mûsâ AS'a Kitap Verilmesi 116
e. Mûsâ AS'ın Kavmine İhtar Etmesi 118
f. Mûsâ AS'ın Allah'a Yalvarması 121
5. İSRÂİLOĞULLARI'NIN "ALLAH'I GÖRMEDİKÇE İNANMAYIZ!" DEMELERİ 129
a. Yahudilerin Allah'ı Açıkça Görmek İstemeleri 131
b. İsrâiloğulları'nın Bulutla Gölgelendirilmesi 139
c. Men, Kudret Helvası 142
d. Selvâ, Bıldırcın 148
e. Onlar Kendilerine Zulmettiler 152
6. İSRAİLOĞULLARI'NIN BİR ŞEHRE GİRMELERİ 156
a. Şehre Nasıl Girileceği 156
b. Zalimlerin Sözü Değiştirmeleri 164
c. Mûsâ AS Asàsını Vurunca Taştan Su Çıkması 166
d. Kulluğumuzu Güzel Yapalım! 169
7. İSRAİLOĞULLARI'NIN ÇEŞİTLİ YİYECEKLER İSTEMELERİ 174
a. İsrâiloğulları'nın Anormal İstekleri 175
b. Mûsâ AS'ın Onları Azarlaması 178
c. Allah'ın Gazabına Uğramaları 182
d. Peygamberleri Öldürmeleri 183
8. EHL-İ KİTAPTAN CENNETLİK OLAN KİMSELER 194

a. Selmân-ı Fârisî RA 194
b. Selmân-ı Fârisî'nin Sorduğu Soru 200
c. Ahiret İnancı Çok Önemli 204
d. Geçerli Din İslâm 208
e. Yahudilerden Cennetlik Olanlar 218
f. Nasrânîlerden Cennetlik Olanlar 221
g. Sàbiîlerden Cennetlik Olanlar 223
9. ALLAH'A KARŞI GELMEKTEN SAKININ! 228
a. Ahdinize Uyun, Allah'a İtaat Edin! 229
b. Sözünüzden Döndünüz, Allah Tevbenizi Kabul Etti 233
c. Cumartesi Yasağına Uymayanların Akıbeti 238
d. İyiliği Emretme, Kötülüğü Engelleme Görevi 243
e. Biz Onu İbret Cezası Yaptık 245
10. İSRÂİLOĞULLARI'NA BİR SIĞIR KESMELERİNİN EMREDİLMESİ 249
a. Zengin Bir Kimsenin Öldürülmesi 249
b. Mûsâ AS'ın Kavmine Bir Sığır Kesmelerini Söylemesi 252
c. Sığır Hakkında Bilgi İstemeleri 255
d. İneği Bulmakta Zorlanmaları 258
e. İnşâallah Demenin Önemi 261
f. Sığırın Bir Parçasıyla Ölüye Vurulması 263
11. İSRAİLOĞULLARI'NIN KALPLERİNİN TAŞTAN KATI OLMASI 269
a. Yahudilerin Kalplerinin Katılaşması 270
b. Cisimlerde Allah Korkusu 273
c. Yahudilerin İman Edeceğini mi Sanıyorsunuz? 278
d. Yahudilerin Birbirlerine Kızmaları 283

e. Allah Sakladıklarını da Bilir 285
f. Bizim Alacağımız Dersler 286
12. TEVRAT'I DEĞİŞTİRENLERE VEYL OLSUN! 289
a. Yahudilerden Ümmîlerin Durumu 290
b. Yahudi Alimi Abdullah ibn-i Selâm 293
c. Tevrat'ı Değiştirenlere Yazıklar Olsun! 296
d. Cehennemde Sayılı Günler Kalacağız Demeleri 300
e. Peygamber SAS'in Yahudilerle Konuşması 304
f. Küfür Günahının Karşılığı 307
g. İman Edenlerin Mükâfâtı 309
13. İSRÂİLOĞULLARI'NA VERİLEN GÖREVLER 314
a. Yalnız Allah'a İbadet Etmek 316
b. Anneye Babaya İyilik 321
c. Akrabaya İyilik Etmek 330
d. Yetimlere Bakmak 330
e. Miskinlere Yardım Etmek 331
f. İnsanlara İyiliği Emretmek 334
g. Namaz ve Zekât 335
h. Zamâne Müslümanlığı 336
14. KİTABIN BİR KISMINA İNANMIYOR MUSUNUZ? 340
a. İsrâiloğulları'ndan Alınan Sözler 341
b. Kan Dökmelerinin Cezası 343
c. Dinimize Sımsıkı Sarılalım! 350
d. Dünyâyı Tercih Etmenin Cezası 352
e. Olaylardan İbret Alın! 355
15. YAHUDİLERİN PEYGAMBERLERE KARŞI GELMELERİ 359

a. Mûsâ AS'a Kitap Verilmesi 360
b. İsâ AS'a Mucizeler Verilmesi 362
c. Rûhü'l-Kudüs 366
d. Kalplerimiz Perdelidir Demeleri 372
e. İkibin Yılını Tevhid Yılı Yapalım! 375
16. BEKLEDİKLERİ PEYGAMBERİ İNKÂR ETMELERİ 378
a. Kur'an-ı Kerim Allah'ın Kelâmıdır 379
b. İslâm'ın Tasdik Edici Oluşu 382
c. Yahudiler Peygamber Bekliyorlardı 383
d. Abdullah ibn-i Selâm'ın Müslüman Olması 388
e. Allah'ın Lâneti Kâfirlerin Üzerinedir 394
f. Tevhid Yılı İçin Çalışalım! 394
17. YAHUDİLERİN KÜFRÜ TERCİH ETMELERİ 396
a. Depremde Ölen de Şehid Sayılır 396
b. Yahudilerin Allah'a İsyan Etmeleri 398
c. Peygamber Efendimiz'i Kıskanmaları 401
d. Gazaba Müstehak Olmaları 407
18. YALNIZ BİZE İNDİRİLENE İNANIRIZ DEMELERİ 416
a. Allah'ın İndirdiğine İman Etmemeleri 418
b. Yahudilerin Buzağıya Tapmaları 421
c. İşittik ve İsyan Ettik Demeleri 422
d. Doğru İseniz, Ölümü İsteyin Bakalım! 425
e. Yahudiler Ölümü Hiç İstemezler 430
f. Bin Yıl Yaşamak İsterler 431
g. Yahudilerden İbret Alalım! 436
19. YAHUDİLERİN CEBRÂİL AS'A DÜŞMANLIĞI 441

a. Yahudilerin Sordukları Sorular 442
b. Abdullah ibn-i Selâm'ın Soruları..... 452
c. Hazret-i Ömer'in Yahudilerle Konuşması..... 456
d. Biz Meleklerin Hepsini Seviyoruz..... 460
20. FÂSIKLAR İMAN ETMEZLER..... 465
a. Apaçık Ayetler İndirdik..... 465
b. Ancak Fâsıklar İmana Gelmezler 470
c. Onların Çoğu Eskiden Beri Mü'min Değil 472
d. Kitaplarında Bildirilene Uymadılar 475
21. YAHUDİLERİN ŞEYTANA VE SİHRE UYMALARI 480
a. Yahudilerin Tevrat'ı Arkalarına Atmaları..... 481
b. Süleyman AS ve Sihir..... 483
c. Hârût ve Mârût'un Sihri Öğretmeleri 488
d. Keşke İman Etselerdi 494
e. 21. Asır Tevhid Asrı..... 498
22. YAHUDİLERİN MÜSLÜMANLARLA ALAY ETMELERİ . 500
a. Yahudilerin Kelimeleri Değiştirmeleri 502
b. Râinâ Ne Demek? 506
c. Kâfirler İçin Elîm Bir Azab Var 509
d. Kâfirlerin Mü'minlere Hased Etmeleri..... 511
23. BAZI AYETLERİN NESHEDİLMESİ..... 520
a. Nesih Ne Demektir? 521
b. Eski Şeriatlarda da Nesih Vardır 523
c. Allah Dilediğini Emreder..... 526
d. Peygamber Efendimiz'e Allah Öğretir 529
e. Necran Heyetinin Ziyareti..... 531

f. Göklerin ve Yerin Egemenliği Allah'ındır 534
24. YAHUDİLERİN PEYGAMBER SAS'DEN İSTEKLERİ..... 540
a. Gökten Kitap, Yerden Nehir İstemeleri..... 540
b. Yahudilerin Keffareti Gibi Keffaret İstenmesi 542
c. Kureyş'in İstekleri 547
d. Peygamber SAS'in Çok Soru Sormayı Yasaklaması..... 550
e. Güzel Soru Sormak İlimdendir..... 555
25. EHL-İ KİTABIN MÜSLÜMANLARI KÜFRE DÖNDERMEK İSTEMESİ 560
a. Ehl-i Kitabın Müslümanlara Karşı Düşünceleri 561
b. Onlara Şimdilik Sabredin! 566
c. Namaz Kılın, Zekât Verin!..... 571
26. ANCAK MÜ'MİNLER CENNETE GİRECEK..... 578
a. Yalnız Hristiyanlar ve Yahudiler Cennete Girecek Dml.. 579
b. Allah'a Teslim Olanlar Cennete Girecek 582
c. Sünnete Uyanlar Cennete Girecek..... 587
d. Herkes İslâm'ı Savunmalı! 593
27. YAHUDİLERLE NECRAN HEYETİNİN TARTIŞMALARI 595
a. Peygamberlerin Hepsi Hak 597
b. Necran Heyetinin Medine'ye Gelmesi..... 603
c. Hak Din İslâm!..... 609
d. Dünya İmtihan Yeri 614

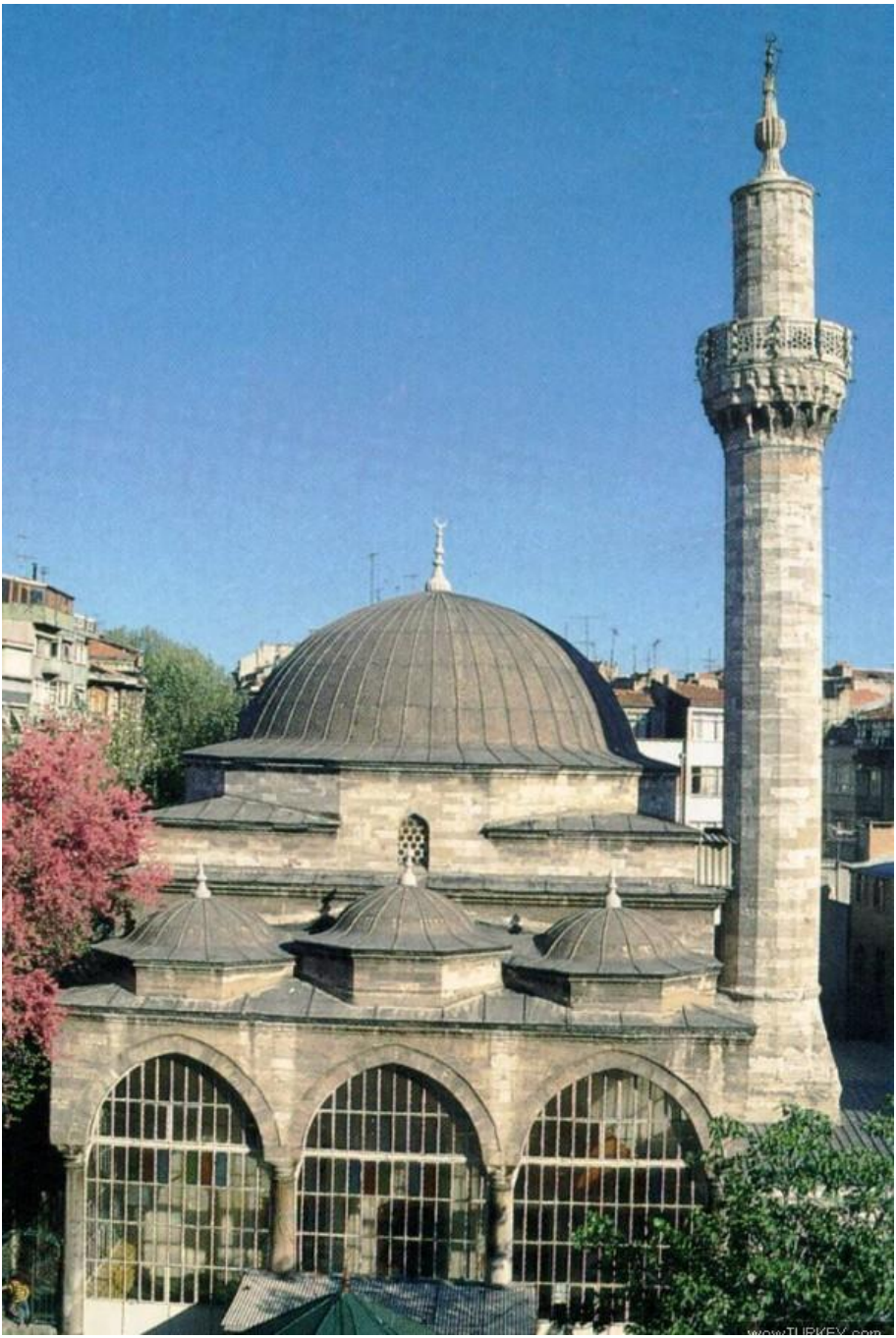
www.TURKEY.com

ÖNSÖZ

Prof. Dr. M. Es'ad Coşan Hocaefendi, kırk yılı aşan hocalık hayatı boyunca (1960-2001) muhtelif camilerde ve toplantılarda dînî konuşmalar yapmakta idi. Zaman zaman tefsir dersleri de yapmakla beraber, bu konuşmalar daha çok hadis-i şeriflerin okunması ve izah edilmesi tarzında oluyordu. Son yıllarında, bu hadis sohbetlerine ilâve olarak, Ak-Radyo'da tefsir sohbetlerine başladı (29. 09. 1998). Bu sohbetler bir saat kadar sürüyordu ve salı akşamları radyodan yayınlanıyordu. 4 Şubat 2001 günü elim bir trafik kazası sonucu vefat edinceye kadar devam etti.

Hocaefendi bu sohbetlerinde İbn-i Kesir tefsirini takip ediyordu. Zaman zaman Elmalılı Muhammed Hamdi Yazır tefsirinden ve İsmâil Hakkı Bursevî Hazretleri'nin tefsirinden nakiller yaptığı da oluyordu. Fâtiha'dan başlayıp, sırayla her sohbette birkaç ayet okuyup izah ederek sohbetlerini sürdürüyordu. 30 Ocak 2001 günü yaptığı son tefsir sohbetinde, Bakara Sûresi'nin 224. ayetine kadar gelmişti.

Sohbetlerde, önce o gün izah edilecek ayet-i kerimelerin metinleri okunuyor, kısaca meali veriliyor. Sonra ayetlerin sebeb-i nüzûlü hadis-i şeriflerle izah ediliyor. Ondan sonra, ilgili diğer ayetlerle ve hadis-i şeriflerle ayeti kerimelerin açıklaması yapılıyor. Ashabdan, tabiinden görüşler nakledilyor. Sohbetin sonunda da, çıkartılacak dersler anlatılıyor ve günümüzde neler yapmamız gerektiği hakkında tavsiyelerde bulunuluyor.

Elinizdeki 2. cilt,, merhum Prof. Dr. Mahmud Es'ad Coşan Hocaefendi'nin 24 Nisan 1999 - 2 Kasım 1999 tarihleri arasında yapmış oldukları 27 sohbetten oluşuyor. Bu sohbetlerde Hocaefendi, Bakara Sûresi'nin 44. ayetinden başlayıp, 113.

ayetine kadar olan ayet-i kerimeleri okuyup izah ediyor; açıklamalarda ve tenbihlerde bulunuyor.

Prof. Dr. Mahmud Es'ad Coşan Hocaefendi'nin teşvikleri ile hazırladığımız bu çalışmamızın, Kur'an-ı Kerim'in anlaşılması yönünde okuyucuya faydalı olacağını ümid ediyoruz. Katkıda bulunan herkese; özellikle kaset çözümünde yardımcı olan M. Zâhid ve M. Esad Erkaya'ya, tashihte yardımcı olan Mustafa Salim ve Durmuş Gültekin'e; fotoğraflar ve teknik yardımları için H. Ali ve Abdüllatif Erkaya'ya teşekkür ediyoruz.

Dr. Metin ERKAYA
Sincan, Haziran 2002

KISALTMALAR

SAS : *Salla'llàhu aleyhi ve sellem.*
AS : *Aleyhi's-selâm.*
RA : *Radıya'llàhu anh/ anhâ/anhümâ.*
Rh.A : *Rahmetu'llàhi aleyh.*
KS : *Kaddesa'llàhu sirrahû.*
RE. : *Râmûzü'l-Ehàdîs*
ME. : *Muhtâru'l-Ehàdîs*
RS. : *Riyàzu's-Sàlihîn*
a.g.e. : Adı geçen eser.
v. : Vefatı.
vs. : ve sâire
s. : sayfa
(خ) : Buhàrî, *Sahîh*
(م) : Müslim, *Sahîh*
(د) : Ebû Dâvud, *Sünen*
(ت) : Tirmizî, *Sünen*
(ن) : Neseî, *Sünen*
(ه) : İbn-i Mâce, *Sünen*
(حم) : Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*
(عب) : Abdü'r-Rezzâk, *Musannef*
(ط) : Tayâlisî, *Müsned*
(ش) : İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*
(ع) : Ebû Ya'lâ, *Müsned*
(طب) : Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*
(طس) : Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*
(قط) : Dâra Kutnî, *Sünen*
(حل) : Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*

(ق) : Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*

(هب) : Beyhakî, *Şuabü'l-İman*

(عق) : Ukaylî, *Duafâ*

(عد) : İbn-i Adiyy, *Kâmil fi'd-Duafâ*

(خط) : Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*

(كر) : İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*

(حب) : İbn-i Hibbân, *Sahîh*

(ك) : Hâkim, *Müstedrek*

(ض) : Ziyâ el-Makdisî, *el-Ehâdîsü'l-Muhtare*

(در) : Dârimî, *Sünen*

(خز) : İbn-i Huzeyme, *Sahîh*

(بر) : İbn-i Abdi'l-Ber, *el-İstiâb*

(غ) : Begavî, *Şerhü's-Sünneh*

(طح) : Tahâvî, *Şerhü Maâni'l-Âsâr*

PROF. DR. MAHMUD ES'AD COŞAN

(14 Nisan 1938 - 4 Şubat 2001)

14 Nisan 1938 (13 Safer 1357) tarihinde, Çanakkale'nin Ayvacık ilçesinin Ahmetçe köyünde doğdu. Babası Halil Necâti Efendi, annesi Şâdiye Hanım'dır. Anne ve baba tarafından soyu, Buhàra'dan Çanakkale'ye göç etmiş seyyidlere dayanır.

Küçük yaşta iken ailesi İstanbul'a taşındı. 1950'de İstanbul Vezneciler İlkokulu'nu, 1956'da Vefa Lisesi'ni bitirdi. Aynı yıl İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Arap-Fars Filolojisi Bölümü'ne girdi. Arap Dili ve Edebiyatı, İran Dili ve Edebiyatı, Ortaçağ Tarihi ile Türk-İslâm Sanatı sertifikalarını alarak, 1960 yılında Edebiyat Fakültesi'nden mezun oldu.

Aynı yıl, Ankara Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi'nde açılan asistanlık imtihanını kazanarak, Klasik-Dinî Türkçe Metinler Kürsüsü'ne asistan olarak girdi. Fakülte yayın komisyonunda iki yıl sekreterlik yaptı. 1965 yılında, XV. Yüzyıl şairlerinden olan Hatiboğlu Muhammed ve Eserleri konusunda doktora tezi vererek ilâhiyat doktoru ünvanını aldı. 1967-1968 yıllarında Ankara Yükseliş Mühendislik ve Mimarlık Özel Yüksek Okulu'nda Türkçe ve Hümaniter Bilgiler derslerini verdi.

Askerlik görevine Tuzla Piyade Okulunda başladı (15 Ekim 1971). Ağrı Patnos'ta yedeksubay olarak tamamladı (31 Aralık 1972).

1973 yılında, Hacı Bektâş-ı Velî, Makàlât adlı doçentlik tezi ile doçent ünvanını aldı ve Ankara Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi Türk-İslâm Edebiyatı Kürsüsü'ne öğretim üyesi olarak tayin edildi. 1977-1980 yıllarında Sakarya Devlet Mimarlık ve Mühendislik Akademisi'nde Türk Dili ve Edebiyatı dersleri verdi. Yurtdışında çeşitli üniversitelerde misafir öğretim üyeliklerinde

bulundu.

1982 Yılında, "İbrâhim-i Müteferrika ve Risâle-i İslâmiyye" isimli takdim teziyle ilâhiyat profesörü oldu. Sosyal ve kültürel faaliyetlere daha fazla zaman ayırabilmek düşüncesiyle, 1987 yılında emekliliğini isteyerek üniversiteden ayrıldı.

İlk dînî eğitimini ailesinde gördü. Dedesi Molla Mehmed Efendi, İstanbul'da medreselerde ilim tahsil etmiş ve Gümüşhaneli Ahmed Ziyâüddin Hazretleri'ne intisab etmiş bir kimseydi. Çanakkale Savaşında şehid olmuştur.

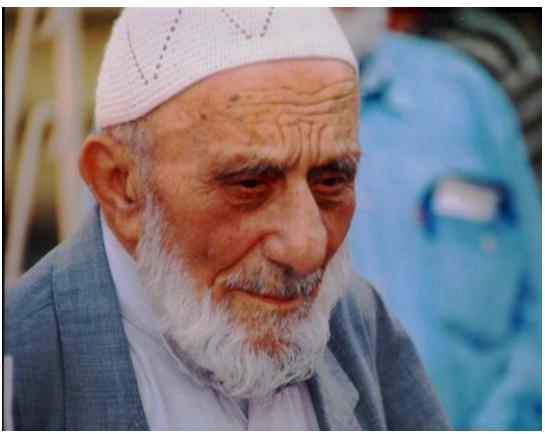

Babası Halil Necâti Efendi, küçük yaşta köyünde hafızlığını tamamladı. Gençliğinde Gümüşhaneli dergâhına mensub Çırpılarlı Hacı Ali Efendi'nin medresesine devam etti. İlk tasavvuf dersini de ondan aldı.

Medreseler kapandıktan sonra tekrar köyüne döndü. Şadiye Hanım'la evlendi (1928). Şâdiye Hanım da aynı sülâleden zikir ehli, bilgili bir hanımdı. Bu evlilikten beşi erkek, ikisi kız, yedi çocukları oldu. Prof. Dr. M. Es'ad Coşan Hocaefendi, ailenin dördüncü çocuğudur.

Halil Necâti Efendi, çocuklarını okutmak amacıyla 1942 yılında İstanbul'a taşındı. Bir süre ticaretle meşgul oldu. O sırada, Şehzâdebaşı Damat İbrahim Paşa Camii'nde Serezli Hasîb Efendi'nin sohbetlerine devam etti. Onun vefatından sonra, Kazanlı Abdül'aziz Efendi'ye intisab etti. Onun Ümmügülsüm Camii'ndeki sohbetlerine katıldı. Abdül'aziz Efendi'nin tavsiyesi ile girdiği müezzinlik imtihanını kazanarak, Fatih Müftülüğü'nde göreve başladı. Abdül'aziz Efendi'nin vefatından sonra (1952), irşad görevini sürdüren Mehmed Zâhid Kotku Hazretleri'nin sohbetlerine devam etti. Onun yakın dostlarından oldu.

Bu münasebetle, Prof. Dr. M. Es'ad Coşan Hocaefendi, küçük yaştan itibaren hocaefendilerin meclislerinde bulundu, onların maddî ve manevî ilgilerine mazhar oldu.

Edebiyat Fakültesi'nden mezun olduktan sonra, 1960 yazında Mehmed Zâhid Kotku Hazretleri'nin kızı Muhterem Hanım'la evlendi. Aynı yılın sonbaharında, Ankara İlâhiyat Fakültesi'ndeki asistanlık görevi dolayısıyla Ankara'ya taşındılar.

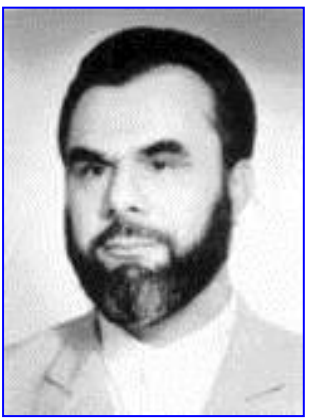

İlâhiyat Fakültesi'ndeki öğretim üyeliği yıllarında, Hocaefendi'nin kapısı herkese açıktı. Öğrencilerin çok sevdiği ve saygı gösterdiği bir kimseydi. Talebe gelir, kapıyı çalar, derdini anlatır, cevabını alır, müsterih bir çehre ile ayrılırdı. Olaylı ve kavgalı zamanlarda öğrencilerin arasına girer, onları akl-ı selime davet eder, kavgaları önlemeye çalışırdı.

1960'lı yıllarda fakültede resmî ders olarak Kur'an-ı Kerim dersi yoktu. Öğrenciler kendi gayretleriyle, Arapçadan, Farsçadan faydalanarak Kur'an-ı Kerim öğrenmeğe çalışıyordu. Bunu gören Hocaefendi, müsait zamanlarında hasbî olarak, isteyenlere Kur'an-ı Kerim ve Osmanlıca dersleri veriyordu. Öğrencilerini bilimsel araştırmalara, master ve doktora yapmaya teşvik ederdi.

Öğretim üyeleri arasında saygınlığı vardı. Sahasında söz sahibi idi. Özellikle Türk-İslâm edebiyatında, ilk müracaat edilen kimseydi. Kendisinden önce profesör olmuş hocalar bile, ağır bir parça, çetin bir şiir oldu mu, "Es'ad Bey, şuna beraber bakabilir miyiz?" diye kendisine gelirlerdi. Herkese yardımcı olmaya çalışırdı.

İlk yıllar Kurtuluş'ta oturuyorlardı. Daha sonra Kalaba'ya taşındılar (1963). Evlerinin yakınında cami yoktu. Bir mescid açılması için önderlik etti. Daha sonra onun gayretleriyle bir dernek kurulup, cami yeri alındı. Üstte Kur'an Kur'an Kursu, altta cami olmak üzere cami inşaatının yapılmasına gayret etti.

Buralarda zaman zaman hadis ve tefsir sohbetleri yaptı.

Komşuluk ilişkileri çok mükemmeldi. Bütün yorgunluklarına ve yoğunluklarına rağmen, komşularına da vakit ayırırdı. Karşılıklı ziyaretleşmeler olurdu. Ziyaretlerde tebessümü eksik etmezdi. Ziyaret sırasında, kütüphaneden uygun bir kitap alır, orada bulunanlardan birisine bir yer açtırırdı. Sonra oradan bir miktar okuyarak sohbet ederdi.

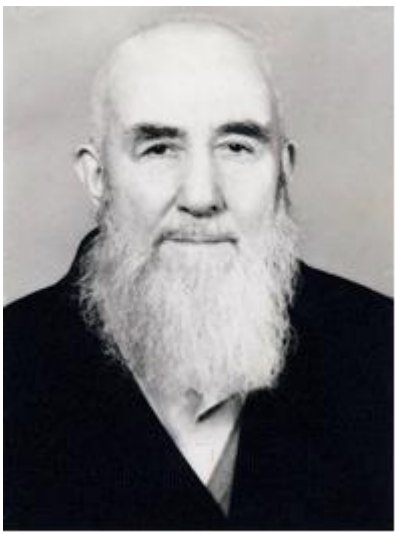

Mehmed Zâhid Kotku Hazretleri, hemen her yıl Ankara'ya gelir, evlerinde bir süre misafir kalırdı. Ankara'nın çeşitli semtlerinde, çevre ilçelerde sohbetler, ziyaretler olurdu. Bazen de M. Es'ad Hocaefendi'yi de yanına alır, Anadolu'nun muhtelif şehirlerine beraber seyahat ederlerdi.

1977 Yılında, Mehmed Zâhid Kotku Efendi'nin bizzat elinden tutarak kürsüye oturtması ile İskenderpaşa Camii'nde *Râmûzü'l-Ehàdîs* derslerine başladı. Hafta sonlarında İstanbul'a gidiyor, pazar günü hadis dersini yapıp Ankara'ya dönüyordu.

Mehmed Zâhid Efendi'nin hastalığında, ameliyatında hep yakın hizmetinde bulundu. Son demlerinde de yanıbaşındaydı. Onun arzusu üzerine, 13 Kasım 1980 (5 Muharrem 1401) günü vefatından sonra, cemaatin eğitimiyle ve her türlü meselesiyle ilgilenme, tebliğ ve irşad görevini üstlendi.

Tasavvufî nisbeti; hocası Mehmed Zâhid Efendi vasıtasıyla Nakşibendî Tarikatı'nın, Hàlidiyye kolunun, Gümüşhâneviyye şubesidir. Ayrıca Kàdiriyye, Sühreverdiyye, Kübreviyye, Çeştiyye, Mevleviyye, Halvetiyye ve Bayrâmiyye tarikatlarından da irşada me'zundur.

Onun döneminde hadis derslerine ilgi daha da arttı. Cemaat yer bulamadığı için camiye ilâveler yapıldı, ders dinlenilecek

yerler beş-altı kat genişletildi. Caminin yanındaki eski binalar alınarak camiye katıldı. Ayrıca Ankara, İzmir, Bursa, Sapanca, İzmit ve Eskişehir'de mutad hadis dersleri başlatıldı.

Mehmed Zahid Kotku Efendi'nin emri üzerine kurduğu "Hakyol Vakfı"nın çalışmalarıyla bizzat ilgilendi, muhtelif yerlerde şubeler açtırdı. Eğitim ve yardımlaşma faaliyetini yaygınlaştırmak için çalışmalar yaptı. Sanat ve kültürle ilgili çalışmalar yapmak üzere "İlim, Kültür ve Sanat Vakfı"nı, sağlık hizmetleri için "Sağlık Vakfı"nı kurdurdu. Hanımların eğitimiyle ilgili olarak "Hanım Dernekleri"nin; çevre ile ilgili çalışmalar yapmak üzere "İlim, Ahlâk, Kültür ve Çevre Dernekleri"nin kurulmasını ve yaygınlaştırılmasını teşvik etti. Bu çalışmalarla toplumun güzel amaçlar için bir araya gelmesini, organize olmasını sağlamaya çalıştı.

Vakıflara ait, harabe haline gelmiş birtakım ecdad yadigârı eserlerin tamir ve tecdidiyle ilgilendi. Onların gayesine uygun olarak tekrar faaliyete geçmesini temin etti. (Ahmed Kâmil Tekkesi, Selâmi Mustafa Efendi Tekkesi, Şeyh Murad Efendi Dergâhı, Şadiye Hatun Şifâ Külliyesi...)

Eğitimin yaygınlaştırılması için basın ve yayın çalışmalarıyla ilgilendi. 1983 Eylülünde İslâm dergisi, 1985 Nisanında Kadın ve Aile ve İlim ve Sanat dergisi yayınlanmaya başladı. Daha sonra, Gülçocuk dergisi çıkartıldı. Sağlık ve bilimle ilgili konularda isePanzehir dergisi yayınlandı. Vefa Yayıncılık adına yayınlanan bu dergilerle yakından ilgilendi ve makaleler yazdı.

Bu dergiler ilgilendikleri sahalarda kamuoyuna önderlik ettiler. Yayınladıkları yazılarla, araştırma dosyalarıyla ve İslâm dünyasından haberlerle halkımızın bilgilenmesine ve bilinçlenmesine katkıda bulundular. İyimser, ümit verici, yol gösterici yazılarla pek çok hayırlı gelişmelere sebep oldular. Haklarında sempozyumlar, doktora tezleri yapıldı. Bir ara İslâm dergisinin tirajı yüz bini aştı.

İslâm ve *Kadın ve Aile* dergileri, 1998 Haziranına kadar aksamadan yayınlarını sürdürdüler.

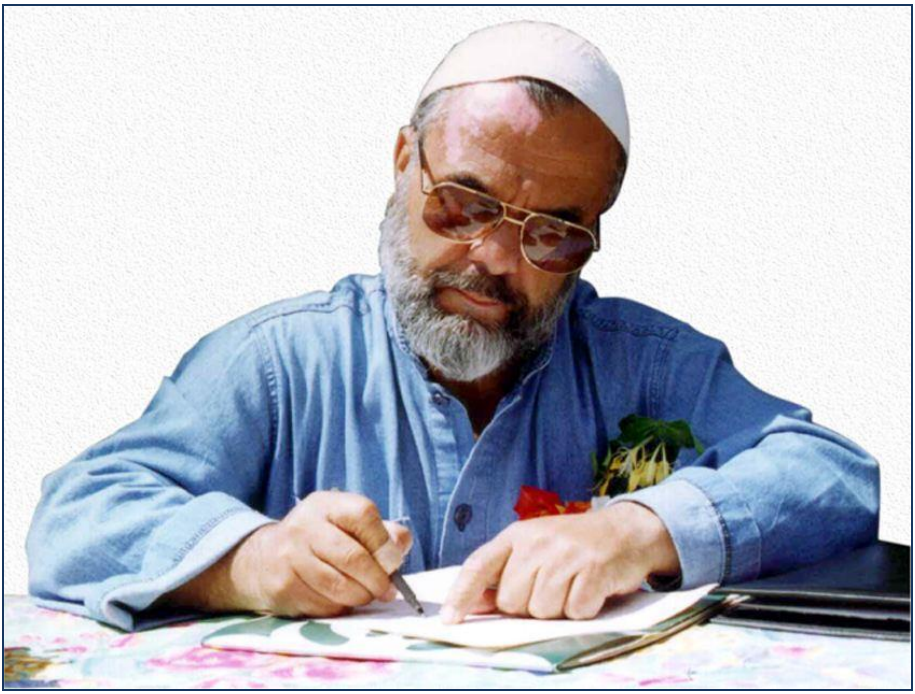

Kitap yayıncılığı için Sehâ Neşriyat'ı kurdu; çeşitli dinî, edebî, tarihî, kültürel eserler neşredildi. Yayıncılığın geliştirilmesi, haftalık ve günlük yayınlara geçilebilmesi için çalışmalar başlattı. Onun gayretleriyle bir matbaa tesis edildi (Ahsen), dizgi tesisleri kuruldu (Dehâ).

Sesli ve görüntülü yayıncılık alanında hizmet etmek, millî ve mânevî değerlerimize uygun yayınlar yapmak üzere, *Ak-Radyo* (AKRA) adı altında bir müessesenin kurulmasına öncülük etti (1992). Halen İstanbul'dan radyo yayınları yapılmakta; bu yayınlar uydu vasıtasıyla Türkiye'nin her yerinden, Orta Asya'dan ve Avrupa'dan dinlenebilmektedir.

Onun teşviki ile Ak-Televizyon adı altında Marmara Bölgesine yönelik bölgesel televizyon yayını başlatıldı (1997). Basın-yayın alanında *Sağduyu* isimli günlük bir gazete yayınlandı (3 Mayıs 1998 - 11 Temmuz 1999).

Kaliteli bir eğitimi temin etmek amacıyla, özel eğitim kurumlarının kurulmasını teşvik etti. Çeşitli illerde ilkokul öncesi, ilkokul ve orta öğrenime yönelik eğitim tesisleri, okullar ve

dersaneler kurdurdu. (Asfa, Ferda…)

Halka güvenilir bir sağlık hizmeti verilmesi için poliklinikler ve hastaneler açılmasını teşvik etti. Başta İstanbul olmak üzere bir çok ilde sağlık kuruluşları hizmete açıldı. (Hayrunnisâ Hastanesi, Esmâ Hatun Hastanesi, Afiyet Hastanesi…)

Yurtdışındaki müslümanlarla diyaloğu sağlamak, ziyaretleri kolaylaştırmak amacıyla İskenderpaşa Turizm (İSPA) adı altında bir seyahat acentası kurulmasına öncülük etti. Bu şirket vasıtasıyla hac ve umre programları, çeşitli yurt içi ve yurt dışı geziler; aile ve eğitim toplantıları düzenlendi.

İlmî seviyesi yüksek hocalar yetiştirmek amacıyla İstanbul'da, Ankara'da, Konya'da ve Bursa'da hadis ve fıkıh enstitüleri açtırdı. Buralarda ilâhiyat fakültelerinde okuyan veya mezun olan kimselere, özel hocalardan Arapça, hadis, tefsir ve fıkıh dersleri verdirilmesini temin etti.

Sohbet ve vaazlarına yurt içinde ve yurt dışında büyük ilgi gösterilmesi ve çeşitli yerlere davet edilmesi, onun çok seyahat etmesine neden oldu. Avrupa'da, Kuzey Amerika'da, Afrika'da, Orta Asya'da ve Avustralya'da pek çok ziyaretler, vaazlar, sohbetler yaptı; eğitim programlarına katıldı.

Her yıl hac ve umre dolayısıyla değişik ülkelerden gelen müslümanlarla görüştü, diyalog kurdu. Hakkı ve hayrı, iyiyi ve güzeli tebliğ etme yönünde şumüllü ve verimli çalışmalar yapmaktan bir an bile geri kalmadı. Çevresini de daima bu tür çalışmalara teşvik etti.

1997 Mayıs'ından itibaren hizmetlerini yurtdışında sürdürdü. 1998 yılında Avustralya'nın Brisbane şehrine yerleşti. Tebliğ ve irşad çalışmalarını Avustralya'nın her tarafına yaygınlaştırdı. Pek çok yerde camiler, kültür merkezleri açıldı. Brisban'daki camide, her gün sabah ve yatsı namazlarından sonra, hadis sohbeti yapıyordu.

Radyo sohbetleri yine devam etti. Cuma günleri Ak-Radyo'da yapmakta olduğu hadis sohbetlerine ilâve olarak, salı günleri tefsir sohbetleri yapmaya başladı (29 Eylül 1998). Fâtiha Sûresi'nden başladı. Her sohbette birkaç ayet-i kerime okuyup, izah ediyordu. Vefat etmeden önce yaptıkları son tefsir sohbetinde, Bakara Sûresi 224. ayetine kadar gelmişlerdi.

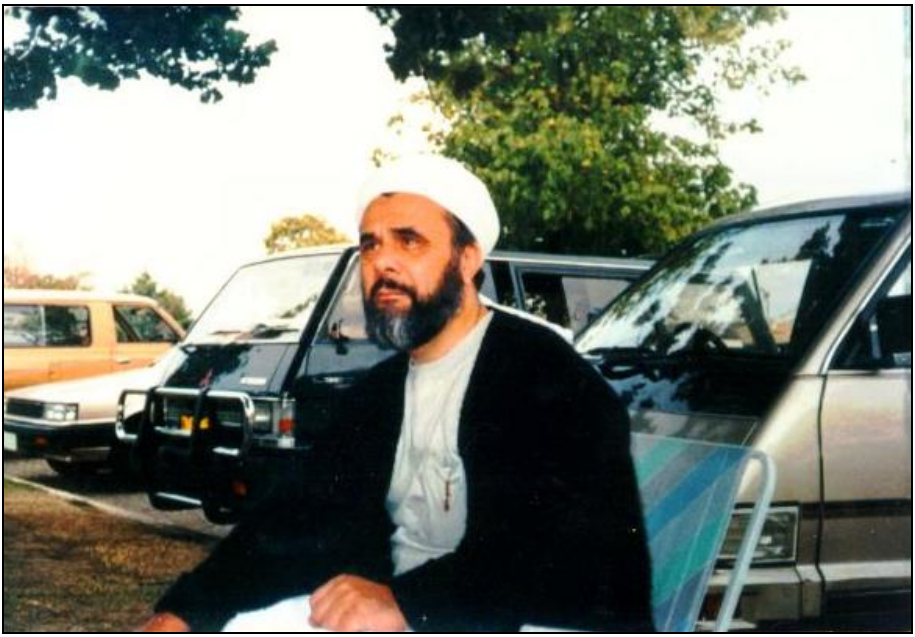

4 Şubat 2001 (10 Zilkade 1421) Pazar günü, bir cami açılışı yapmak için Grifit şehrine giderlerken, Avustralya yerel saatiyle 12'de (Türkiye saatiyle 04'te) Sydney civarında, Dubbo kasabası yakınlarında geçirdikleri elim bir trafik kazası sonucu, yanında bulunan damadı Prof. Dr. Ali Yücel Uyarel'le birlikte ahirete irtihal eylediler. Ani ölümleri ailesi, yakınları, sevenleri ve bütün müslümanlar tarafından derin bir üzüntüyle karşılandı.

Mübarek naaşları, Sydney'de Auburn Gelibolu Camii'nde kılınan cenaze namazından sonra Türkiye'ye getirildi (8 Şubat Perşembe). 9 Şubat Cuma günü, Fatih Camii'nde yüzbinlerin iştirak ettiği muhteşem bir cenaze namazından sonra, tekbirlerle, salevatlarla, dualarla, gözyaşlarıyla, Ebû Eyyûb el-Ensârî Hazretleri'nin kabri civarında, Eyüp Mezarlığında toprağa verildi.

Prof. Dr. Mahmud Es'ad Coşan Rh.A, doğu dillerinden Arapça ve Farsça'yı, batı dillerinden Almanca ve İngilizce'yi bilmekteydi. Yurt içinde ve yurt dışında çok yönlü sosyal faaliyetlerini, tebliğ ve irşad çalışmalarını vefat edinceye kadar devam ettirdi.

Rûhu şâd, mekânı cennetî a'lâ olsun...

Yayınlanmış Eserleri:

01. Matbaacı İbrâhîm-i Müteferrika ve Risâle-i İslâmiye (1982)
02. Hacı Bektâş-ı Velî, Makàlât
03. Gayemiz (1987)
04. İslâm Çağrısı (1990)
05. Yeni Ufuklar (1992)
06. Çocuklarla Başbaşa
07. Başarının Prensipleri
08. Türk Dili ve Kültürü
09. İslâm'da Nefis Terbiyesi ve Tasavvufa Giriş (1992)
10. Avustralya Sohbetleri-1 (1992)

11. Avustralya Sohbetleri-2 (1994)
12. Avustralya Sohbetleri-3 (1995)
13. Avustralya Sohbetleri-4 (1996)
14. Yeni Dönemde Yeni Görevler (1993)
15. Haccın Fazîletleri ve İncelikleri (1994)
16. Zaferin Yolu ve Şartları (1994)
17. İslâm, Sevgi ve Tasavvuf (1994)
18. Sosyal Çalışmalarda Organizasyon ve Başarı (1994)
19. Güncel Meseleler-1 (1994)
20. Güncel Meseleler-2 (1995)

21. Hazret-i Ali Efendimiz'den Vecîzeler (1995)
22. Hacı Bektâş-ı Velî (1995)
23. Yunus Emre ve Tasavvuf (1995)
24. Başarı Yolunda Sevginin Gücü (1995)
25. İslâmî Çalışma ve Hizmetlerde Metod (1995)
26. Sosyal Hizmetlerde Hanımlar (1995)
27. Ramazan ve Takvâ Eğitimi (1996)
28. Tebliğ ve İrşad Çalışmaları (1996)
29. İslâm, Tasavvuf ve Hayat (1996)
30. Haydi Hizmete!.. (1997)

31. İslâm'da Eğitimin İncelikleri (1997)
32. Tasavvuf Yolu Nedir? (1997)
33. İmanın ve İslâm'ın Korunması-1 (1997)

34. İmanın ve İslâm'ın Korunması-2 (1998)
35. Allah'ın Gazabı ve Rızası (1997)
36. Mi'rac Gecesi (1998)
37. Doğru İnanç ve Güzel Kulluk (1998)
38. Ramazan ve Güzel Ameller (1998)

1. BİLDİĞİ İLE AMEL ETMEMEK

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llàhi ve berekâtühû!..

Aziz ve sevgili Ak-Televizyon izleyicileri ve Ak-Radyo dinleyenleri!

Allah'ın selâmı, rahmeti, bereketi üzerinize olsun... Allah afiyet ve sıhhat, sağlık ve selâmet ihsân eylesin, dünyada ahirette...

Geçen hafta, sesim kısık olduğu için konuşma yapmam mümkün olmamıştı. Bakara Sûresi'nin 44. ayetine kadar gelmiştik. Bugün 44, 45 ve 46. ayet-i kerimeler üzerinde sohbet yapmayı düşünüyorum. Bu ayet-i kerimelerin önce mübârek metinlerini okuyalım.

Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm:

أَتَأْمُرُونَ النَّاسَ بِالْبِرِّ وَتَنْسَوْنَ أَنْفُسَكُمْ وَأَنْتُمْ تَتْلُونَ الْكِتَابَ ،

أَفَلاَ تَعْقِلُونَ (البقرة:٤٤)

(*E te'murûne'n-nâse bi'l-birri ve tensevne enfüseküm ve entüm tetlûne'l-kitâb, efelâ ta'kılûn.*) (Bakara, 2/44)

وَاسْتَعِينُوا بِالصَّبْرِ وَالصَّلٰوةِ ، وَ إِنَّهَا لَكَبِيرَةٌ إِلاَّ عَلَى الْخَاشِعِينَ

(البقرة:٤٥)

(*Ve'staînû bi's-sabri ve's-salâh, ve innehâ lekebîretün illâ ale'l-hàşiîn.*) (Bakara, 2/45)

الَّذِينَ يَظُنُّونَ أَنَّهُمْ مُلاَقُوا رَبِّهِمْ وَأَنَّهُمْ اِلَيْهِ رَاجِعُونَ (البقرة:٤٦)

(*Ellezîne yezunnûne ennehüm mülâkù rabbihim ve ennehüm ileyhi râciùn*) (Bakara, 2/46) *Sadaka'llàhü'l-azîm.*

a. İyiliği Emredip Kendisi Yapmamak

Biliyorsunuz, daha önceki ayet-i kerimelerde (*Yâ benî İsrâil...*) diye başlıyordu. Onların bir takım yanlış işleri yapmamaları ve gönderilen peygambere iman etmeleri emrediliyordu. Hakkı bâtılla karıştırmamaları, namaz kılan müslümanlarla beraber namaz kılmaları, zekât vermeleri, rükû etmeleri emrediliyordu. Burada da buyruluyor ki:

(*E te'murûne'n-nâse bi'l-birri ve tensevne enfüseküm ve entüm tetlûne'l-kitâb, efelâ ta'kılûn*) "Siz insanlara iyiliği emredip kendinizi unutuyor musunuz? Kitabı okuyup dururken, okuduğunuz halde, hiç akıl etmeyecek misiniz? Hiç akıllanmayacak mısınız? Aklınızı başınıza toplamayacak mısınız?.." (Bakara, 2/44)

Tabii bu ayet-i kerime ehl-i kitâba, yâni kendilerine daha önce, Kur'an'dan önce kitap indirilmiş kavimlere, Peygamber Efendimiz'den önce Mûsâ AS gibi, İsâ AS gibi peygamber gönderilmiş kavimlere hitab... Onlara hitab ama, hükmü herkes için geçerli, bütün mü'minler için geçerli. Bütün mü'minlerin bu hususlara dikkat etmesi lâzım!

Buyruluyor ki: (*E te'murûne'n-nâse bi'l-birr*) "Siz insanlara iyiliği emrediyorsunuz, yapın diyorsunuz, tavsiye ediyorsunuz da kendinizi unutuyor musunuz? Başkasına emrediyorsunuz da kendinizi niçin unutuyorsunuz?.. Halbuki kitabı okuyorsunuz."

Peygamber Efendimiz oraya hicret edince, Medine'deki Benî İsrâil'in alimleri Peygamber Efendimiz'le karşılaştılar. Tabii, Peygamber Efendimiz'in geleceğine dair Tevrat'ta ayetler var, İncil'de ayetler var... Peygamber Efendimiz'in evsâfının ne olduğuna, hayatında nasıl mühim olaylar geçeceğine dair de, onun tanınmasına, bilinmesine vesile olacak işaretler var. Tavsifler, tasvirler var... Hattâ bunlar toplanmıştır, eski kitaplarda Peygamber Efendimiz'le ilgili ihbarlar diye, haberler diye, haber vermeler, açıklamalar, uyarılar diye...

Hattâ, Allah-u Teàlâ Hazretleri bütün eski ümmetlerin fertlerinden, "Ben bir peygamber gönderdiğim zaman, size bir peygamber geldiği zaman ona inanacaksınız." diye ahd ü misak

almıştır. Bütün kavimler kendilerine Allah'ın göndereceği peygambere, geldiği zaman Peygamber Efendimiz'e inanmakla mükellef... Çünkü ahd ü misak etmişler, anlaşma olmuş. Allah-u Teàlâ Hazretleri ihbar etmiş, ihtar etmiş, bildirmiş. Onlar da o günün şartları içinde, "Tamam, pekiyi!" diye kabullenmişler.

O zaman bir itiraz yok tabii. Sonradan çıkıyor bu itirazlar.

Bu Benî İsrâil'in alimleri, kendilerine gelip soru sorulduğu zaman, Allah'a inanmayı, müttakî olmayı, takvâ ehli olmayı tavsiye ederlermiş. Hattâ bazıları;

"—Bu Muhammed hakkında nasıl davranalım?.. Geldi buraya, kendisinin peygamber olduğunu ifade ediyor. Allah'tan kendisine vahiy geldiğini söylüyor. Ne yapalım?" diye sordukları zaman, onlara:

"—Tamam, ona tâbi olun!" diyenleri varmış.

Fakat, kendileri de dinlerini değiştirip müslüman olsalar; işte halktan kendilerine gelen hediyelerden, vergilerden mahrum kalacağız diye, bu insanlara tavsiye ettikleri gerçekleri, güzel şeyleri kendileri yapmazlarmış. Onlar hakkında inmiş oluyor.

Nitekim Abdullah ibn-i Abbas RA buyuruyor ki, bu ayetlerin izahında:

تنهون الناس عن الكفر بما عند كم من النبوَّة والعهد

من التوراة و تتر كون أنفسكم ، وأنتم تكفرون بما فيها

من عهدي إليكم في تصديق رسولي وتنقضون ميثاقي

وتجحدون ماتعلمون من كتابي .

(*Tenhevne'n-nâsü ani'l-küfri bimâ indeküm mine'n-nübüvveti ve'l-ahdi mine't-tevrâti ve tetrukûne enfüseküm*) "Peygamber geldiği zaman, ona itaat etmek hususundaki mâlûmâtı Tevrat'tan bildiğiniz halde, insanların bir peygamber geldiği zaman ona uyması gerektiğini bildiğiniz ve insanlara, 'Aman peygambere âsî olmayın, kâfir olmayın!' diye söyleyip durduğunuz halde, şimdi siz kendiniz aynı duruma düşmüş oluyorsunuz."

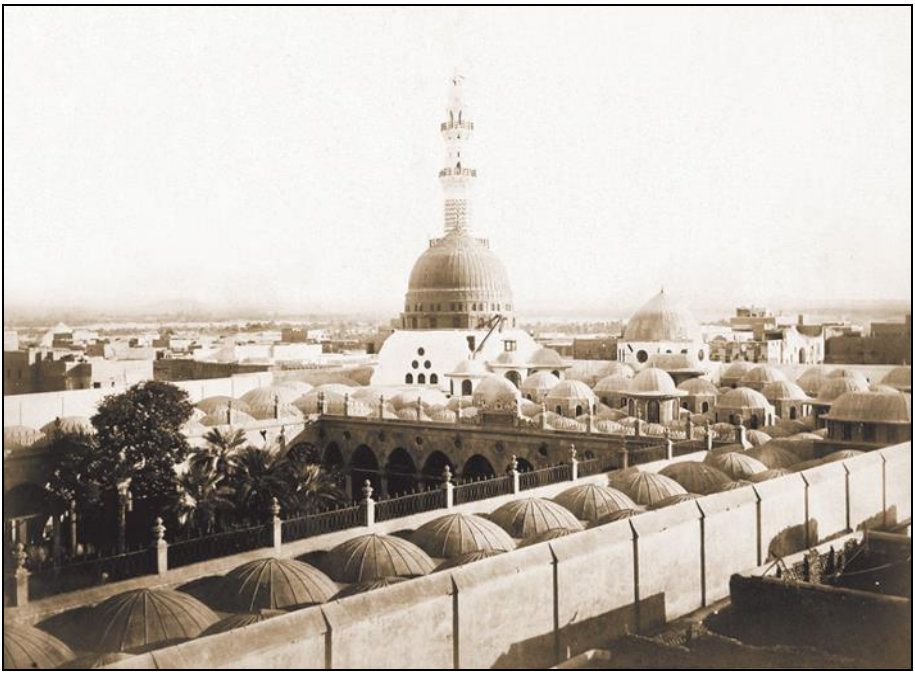

(*Ve entüm tekfurûne bimâ fîhâ min ahdî ileyküm fî tasdìki rasûlî*) "Benim şu gönderdiğim ahir zaman peygamberini tasdik hususunda sizinle, sizin kavminizle yapmış olduğum ahde aykırı olarak inkâr ediyorsunuz, o ahde riayet etmiyorsunuz. Halbuki, eskiden insanlara aksini söylüyordunuz, peygamberlere uyun diyordunuz. Şimdi siz benim gönderdiğim ahir zaman peygamberime uymuyorsunuz."

(*Ve tenkudùne mîsâkî*) "Ahd ü misâkı, ilâhî anlaşmayı bozuyorsunuz." (*Ve techadûne mâ ta'lemûne min kitâbî*) Allah-u Teàlâ Hazretleri hitâb-ı itâb ile, azarlayarak böyle buyuruyor: "Benim kitabımdan bildiğiniz şeyleri inkâr ediyorsunuz, kâfir oluyorsunuz!" demektir diye, İbn-i Abbas bu kelimelerle ayet-i kerimeyi açıklıyor.

Tabii, onların o zamanki bilgilerine göre, gerçeği anlayıp da doğru hareket eden alimler de vardı. Meselâ, onların alimlerinden Abdullah ibn-i Selâm RA... O, Rasûlüllah SAS Efendimiz'e geldi. Yahudi alimlerindendi, ahbâr-ı yehuddan, yâni hahamlardandı:

"—Evet yâ Rasûlallah, senin buyurduğun haktır. Tevrat'ta seninle ilgili ayetler var ve senin geleceğin bize bildirilmişti, biz bekliyorduk zaten." diye, o müslüman oldu.

Abdullah ibn-i Selâm RA müslüman oldu.

"—Bunlar kıskançlıkları dolayısıyla ve menfaatleri elden gidecek diye düşündüklerinden, evet demediler." diye, o kendisi ifade etti. O çağındaki öteki ırkdaşlarının, dindaşlarının olumsuz tavırlarının izahını öyle yaptı.

Yâni inananlar da oldu, müslüman olanlar da oldu, ama müslüman olmayanlar da oldu. Peygamber Efendimiz gelinceye kadar, "Bir peygamber geldi mi itaat etmek lâzım!" veyahut Benî İsrâil'in peygamberleri bahis konusu olduğu zaman, halka: "Bak, bu peygamberlere itaat edin!" diye, kendi peygamberlerine itaati tavsiye ederken; Allah yeni peygamber gönderince, ona kendileri itaat etmeme durumunda oldukları için, bu ayet-i kerimede itâb ediliyor. Yâni, azarlanmış oluyorlar.

(*E te'murûne'n-nâse bi'l-birri*) "İyiliği başkasına emredip de kendinizi unutuyor musunuz? Kendinizi, vaaz ettiğiniz şeyi uygulamaktan niye alıkoyuyorsunuz, uymuyorsunuz?" diye itâb ediliyor.

Birr, iki *re* harfiyle, şeddeli *re* ile; mânâsı geniş iyilik demek. Bu *birr* kelimesi... Arapça'da arazi mânâsına gelen *berr*; (*fi'l-berri ve'l-bahri*), yâni denizin karşıtı. Suya, denize *bahr* deniliyor, karaya da *berr* diniliyor. *Berr ve bahr*, kara ve deniz demek. Yâni kara geniş olduğu için berr deniliyor. İyiliğin de böyle geniş miktarda, çok olarak yapılmasına *birr* deniliyor. Böyle yapan kimseye de *berr* deniliyor.

İyiliğin tabii, sahasına göre çeşitleri var. Allah'a kullukta iyilik; yâni takvâ ehli olmak, Allah'a güzel, iyi kulluk etmek. Ana babaya iyilik; yâni ana babaya güzel muamele etmek. Halka karşı iyilik, birr ü ihsan, yâni güzel muamele yapmak mânâsına ama, genişlik mânâsı var. Yâni, yeryüzünün genişliği gibi, karanın genişliği gibi, geniş iyiliğe *birr* deniliyor.

Böyle geniş çaplı iyilik yapmayı, güzel ahlâklı olmayı, güzel işler yapmayı insanlara din alimleri emrede gelmiş tarih boyunca... Eski ümmetlerin din alimleri de emrede gelmiş. Ama

insanın emrettiği şeyi, herkesten önce kendisinin tutması lâzım!

Bu ayet-i kerime her ne kadar onlar için inmişse de, bizler için de bir nasihat, bizler için de bir tehdit. Yâni (*el-kitâb*), İbn-i Abbas'a göre onların okudukları Tevrat ve İncil ama, Allah bize de Kur'an-ı Kerim'i indirmiş. Biz de Kur'an-ı Kerim okuyup dururken, gerçekleri bilirken, başkalarına öğütlerde bulunurken, bunları ilk önce kendimiz tutmalıyız.

Eskiden beri, emrettiği şeyi kişinin kendisinin yapması çok özel bir gayretle, dikkatle tavsiye edilmiştir. Meselâ, Ebü'd-Derdâ RA buyurmuş ki:[1]

لاَ يَفْقَهُ الرَّجُلُ كُلَّ الْفِقْهِ حَتَّى يَمْقُتَ النَّاسَ فِي ذَاتِ اللهِ ،
ثُمَّ يَرْجِعَ إِلَى نَفْسِهِ فَيَكُونُ لَهَا أَشَدَّ مَقْتًا (عبد الرزاق ، ش.
حل. حم. في الزهد عن أبي الدرداء)

(*Lâ yefkahu'r-racülü külle'l-fıkhi hattâ yemkute'n-nâse fî zâti'llâh, sümme yercia ilâ nefsihî feyekûnü lehâ eşedde maktâ.*) Yâni: "İnsan dinde fakih insan durumuna, bilgili insan, dini çok iyi bilen, derinlemesine bilen bir insan durumuna gelemez, Allah rızası için insanlara kızmadıkça."

"—Yâ şu insanların yaptığına bak, şu adamın yaptığına bak! Nasıl zulmediyor, nasıl haksızlık yapıyor, nasıl günah işliyor!" diye kızacak.

Neden? Allah rızası için. Yâni Allah'ın emrine aykırı, zararlı iş yapıyor diye. Ama, (*Sümme yercia ilâ nefsihî*) "Sonra kendisine döndürecek bakışını, dikkatini; (*feyekûnü lehâ eşedde maktâ*) kendisine daha çok kızacak, insanlardan daha çok kızacak."

"—Ey benim zâlim nefsim! Sen niye bu kadar gerçekleri bildiğin halde, Allah'ın emrini tutmakta neden böyle gevşek davranıyorsun? Neden böyle gece namazına kalkmıyorsun? Neden

[1] Abdü'r-Rezzak, *Musannef*, c.XI, s.255, no:20473; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.VII, s.110, no:34584; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.I, s.211; Ahmed ibn-i *Kenzü'l-Ummâl*, c.X, s.526, no:29528; *Câmiu'l-Ehâdis*, c.XXXVIII, s.333, no:41616.

şu oruçları tutmuyorsun? Neden daha çok gayret göstermiyorsun?..” diye kendisini levm eden, kendisini kınayan, kendi hatalarına daha çok dikkatle bakan bir insan olmayı, böylece tavsiye ediyorlar.

O zamandan beri sahabe-i kiram, evliyâullah, ilmiyle àmil olan büyük alim zâtlar hep böyle hareket etmişlerdir.

Tabii, şimdi burada yanlış bir şey, bir fikir de anlaşılmasın:

“—Ben kendim tam yapamıyorum, o halde halka emr-i ma’ruf yapmayayım, güzel şeyleri söylemeyeyim... Ben sözümü tutmuyorum ki, kendim tutamıyorum ki, günahlardan kendimi kurtaramamışım ki, başkasına nasihat edemem!” mi diyeceğiz?..

Hayır! Çünkü tam mânâsıyla kusursuz, mükemmel hiç bir insan olmaz. Herkesin açığı, kusuru olur. Kusurlu insan konuşmayacak olursa, o zaman dinde hiç nasihat, vaaz, öğretim, eğitim olamaz.

Onun için, insanın kendi kusurları da olsa, kendisine ait o kusurların muhakemesini kendisi yapsın. Ama doğru bildiğini söyleyecek, halkı iyiliğe teşvik edecek. Halkı kötülükten vazgeçirmeye gayret edecek. Yâni herkes hizmet, emr-i ma’ruf, bildirme, öğretme vazifesini yapacak; kendisinin kusurları olsa bile... Bu, “Kendin kusurluyken vaaz etme!” demek değil. “Vaaz et ama, vaazını önce kendin tut!” demek oluyor.

b. Bildiğiyle Amel Etmemenin Cezası

Bir insan kendisi vaaz eder, nasihat eder, dini öğretir de kendisi tutmazsa; tabii onun çok günah olduğunu gösteriyor bu âyet-i kerime.

Hadis-i şerifler de var bu hususta. Peygamber SAS buyurmuş ki:[2]

---

[2] Taberânî, *Mu’cemü’l-Kebîr*, c.II, s.165, no:1681; Deylemî, *Müsnedü’l-Firdevs*, c.IV, s.134, no:6419; Şeybânî, *el-Âhad ve’l-Mesânî,* c.IV, s.293, no:2314; Hatîb-i Bağdâdî, *el-İktizàü’l-İlmü’l-Amel*, c.I, s.49, no:70; Cündeb ibn-i Abdullah RA’dan.

Mecmaü’z-Zevâid, c.I, s.440, no:871; *Kenzü’l-Ummâl*, c.X, s.335, no:28976; *Keşfü’l-Hafâ*, c.II, s.1758, no:2761; *Câmiu’l-Ehàdîs*, c.XIX, s.371, no:20993.

مَثَلُ الْعَالِمِ الَّذِي يُعَلِّمُ النَّاسَ الْخَيْرَ وَلاَ يَعْمَلُ بِهِ ، كَمَثَلِ السِّرَاجِ ؛

يُضِيءُ لِلنَّاسِ ، وَيَحْرَقُ نَفْسَهُ (طب. عن جندب بن عبد الله)

(*Meselü'l-àlimi'llezî yuallimü'n-nâse'l-hayra ve lâ ya'melü bihî, kemeselü's-sirâci yudîu li'n-nâsi ve yuhriku nefsehû.*) "İnsanlara hayrı, doğru yolu, güzel şeyleri, Allah'ın rızasına uygun ahkâmı öğreten, ama kendisi onu işlemeyen alim neye benzer? Kendisi yanıp, etrafı aydınlatan kandile benzer."

Kandilin içinde yağ vardır, fitil vardır. Fitil yağı çeker, yakar. Sonunda yağ da biter, fitil de biter. Hà, böyle başkasına öğretip de kendisi tutmazsa bir insan, kandil gibidir. Evet etrafı aydınlatıyor ama, yanarak, kendisini yakarak, kendisini mahvederek aydınlatıyor. Onun için, bu durumda olmamak lâzım!

Peygamber SAS Efendimiz, Enes ibn-i Mâlik RA'dan rivâyet edildiğine göre, Mi'rac'a çıktığı zaman bazı manzaralar gördü. Gördüğü olayları Cebrâil AS'a sordu. Meselâ:[3]

مَرَرْتُ لَيْلَةَ أُسْرِيَ بِي عَلَى قَوْمٍ ، تُقْرَضُ شِفَاهُهُمْ بِمَقَارِيضٍ

مِنَ النَّارِ ، فَقُلْتُ: مَنْ هٰؤُلاَءِ ؟ قَالُوا: خُطَبَاءُ أُمَّتِكَ مِنْ أَهْلِ

الدُّنْيَا ، مِمَّنْ كَانُوا يَأْمُرُونَ النَّاسَ بِالْبِرِّ ، وَيَنْسَوْنَ أَنْفُسَهُمْ ،

[3] Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.III, s.120, no:12231; Tayâlisî, *Müsned*, c.I, s.274, no:2060; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.VII, s.72, no:3996; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.VII, s.335. no:36576; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.IV, s.250, no:4967; Abd ibn-i Humeyd, *Müsned*, c.I, s.367, no:1222; Abdullah ibn-i Mübarek, *Müsned*, c.I, s.15, no:26, 27; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.II, s.255; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.X, s.379, no:29106*; Et-Tergîb ve't-Terhîb*, c.3, s.165, no:3508, 3509.

وَهُمْ يَتْلُونَ الْكِتَابَ ، أَفَلاَ يَعْقِلُونَ (حم. عن أنس)

(*Merartü leylete üsriye bî alâ kavmin tukradu şifâhühüm bi-mekàrîdın mine'n-nâr*) "Ben Mi'rac'a çıkartıldığım gece, bir takım insanların yanından geçtim. Orada baktım ki, ateşten makaslarla bazı insanların dudakları kesiliyor, kopartılıyor. (*Kultü: Men hâülâi?*) 'Bunlar kimdir?' diye sordum.

(*Kàlû*) Dediler ki: (*Hutabâü ümmetike min ehli'd-dünyâ*) 'Bunlar senin ümmetinden ehl-i dünya olan bazı hatiplerdir ki, ümmetine bunlar hitâb ettiler, söz söylediler ama, kendileri ehl-i dünya... Yâni, ahireti değil de dünyayı elde etmeye çalışan, dünyalık peşinde koşan, kaygıları ahiret olmayıp dünya olan insanlar... (*Mimmen kânû ye'murûne'n-nâse bi'l-birri ve yensevne enfüsehüm*) Bunlar insanlara iyiliği emrediyorlardı ama, kendilerini unutuyorlardı. (*Ve hüm yetlûne'l-kitâb*) Kitabı okudukları halde, kendileri yapmıyorlardı. (*Efelâ ya'kılûn*) Onların hiç mi akılları yoktu, hiç mi akletmemişlerdi?" diye böyle cevap verildi.

Demek ki, "Alimlerin ilmiyle àmil olmayanları, sözünü kendisi uygulamayanları cezalandırılacak." diye, Peygamber Efendimiz'in bildirdiği hadis-i şeriflerden birisi de bu.

Bir başka hadis-i şerif ki, Üsâme RA'dan rivâyet edilmiş:[4]

يُجَاءُ بِالرَّجُلِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ ، فَيُلْقَى فِي النَّارِ ، فَتَنْدَلِقُ بِهِ أَقْتَابُهُ ، فَيَدُورُ بِهَا فِي النَّارِ ، كَمَا يَدُورُ الْحِمَارُ بِرَحَاهُ ،

[4] Buhàrî, *Sahîh*, c.III, s.1191, no:3094; Müslim, *Sahîh*, c.IV, s.2290, no:2989; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.V, s.205, no:21832; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.VI, s.88, no:7568; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.10, s.94, no:19996; Hamîdî, *Müsned*, c.I, s.250, no:547; Üsâme ibn-i Zeyd RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.X, s.351, no:29023; *et-Tergîb ve't-Terhîb,* c.3, s.165, no:3507; *Câmiu'l-Ehàdîs*, c.XXIV, s.19, no:26557.

فَيُطِيفُ بِهِ أَهْلُ النَّارِ، فَيَقُولُونَ : يَا فُلاَنُ، مَا أَصَابَكَ ؟

أَلَمْ تَكُنْ تَأْمُرُنَا بِالْمَعْرُوفِ وَتَنْهَانَا عَنِ الْمُنْكَرِ ؟ فَيَقُولُ:

كُنْتُ آمُرُكُمْ بِالْمَعْرُوفِ، وَلاَ آتِيهِ ؛ وَأَنْهَاكُمْ عَنِ الْمُنْكَرِ

وَآتِيهِ (خ . م . حم. ق. عن أسامة)

(*Yücâu bi'r-racüli yevme'l-kıyâmeh*) Kıyamet gününde bir adam ortalığa getirilir. (*Feyulkà fi'n-nâr*) Ve cehenneme atılır. (*Fetendeliku bihî aktâbühû*) Barsakları karnından patlayıp çıkar. Bir ucu karnında, bir ucu patlamış, uzamış gitmiş; (*feyedûru bihâ fi'n-nâri*) bu bağırsakları yere dökülmüş vaziyette, ateşin içinde, (*kemâ yedûru'l-hımâru birahàhu*) değirmenin şeyine bağlanıp da değirmeni döndüren merkebin döndüğü gibi böyle döner.

(*Feyutîfu bihî ehlü'n-nâr*) Ehl-i nâr da onların etrafına toplanırlar, kuşatırlar onları. (*Feyekùlûne: Yâ fülân, mâ esàbeke*) Adıyla sanıyla tanıyanlar, sorarlar: "Ey filânca! Ne oldu, nedir bu senin başına gelen hal? (*Elem tekün te'murunâ bi'l-ma'ruf, ve tenhânâ ani'l-münker?*) Sen bize emr-i ma'ruf yapmaz mıydın, kötülükten men etmez miydin; bu ne hal?" diye sorarlar.

(*Feyekùlu: Küntü âmiruküm bi'l-ma'rûfi ve lâ âtîhî*) "Evet ben size iyilik yapın diye söylerdim ama, iyiliği kendim yapmazdım. (*Ve enhâküm ani'l-münker ve âtîhî*) Kötülükten kaçının derdim, ama kendim kaçınmazdım." diye cevap verdiğini, Buhàrî ve Müslim kitabına kaydetmişler. Yâni, sahih hadis-i şeriflerden birisi de bu.

Ahmed ibn-i Hanbel Enes RA'dan rivayet etmiş ki, Peygamber SAS Efendimiz buyurmuş:[5]

---

[5] Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.IX, s.222; Ziyâü'l-Makdîsî, *el-Ehàdîsü'l-Muhtâre*, c.II, s.262, no:1609; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.5, s.464, no:7868; Zehebî, *Mîzânü'l-İ'tidal*, c.2, s.138, Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.X, s.208, no:29098.

إِنّ اللهَ يُعَافِي الْأُمِّيِّينَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ ، مَا لاَ يُعَافِي الْعُلَمَاءَ

(حل. والضياء عن أنس)

(*İnna'llàhe yuàfi'l-ümmiyyîne yevme'l-kıyâmeti mâ lâ yuàfi'l-ulemâ'.*) "Kıyamet gününde Allah ümmî insanları affeder de, alimleri affetmez."

Alimlerden affetmediği şeyleri ümmîlerden affeder. Çünkü, bilgisine göre o elinden geldiğince bir şeyler yapmış. Ama alim bilgisine göre yapması gerekenleri yapmadığı için, kurtulmuyor. Ötekisi az bilgisiyle uyguladığı için kurtuluyor.

Evet, bütün bunlar, bu ayet-i kerime her ne kadar, yahudilerin böyle başkasına iyi şeyleri söylediği halde kendisi yapmayanları hakkındaysa da, bu hükmün bütün dinlerde ve bizler için de geçerli olduğunu gösteriyor. Bu ayetin hükmünün umûmî olduğunu gösteriyor.

Bir hadis-i şerif daha, el-Velid ibn-i Ukbe RA, Peygamber Efendimiz'den rivayet etmiş:[6]

إِنّ أُناساً مِنْ أَهْلِ الجَنّةِ يَطَّلِعُونَ إِلَى أُناسٍ مِنْ أَهْلِ النَّارِ ، فَيَقُولُونَ : بِمَ دَخَلْتُمُ النّارَ ؟ فَوَاللهِ مَا دَخَلْنا الجَنّةَ إلاّ بِمَا تَعَلَّمْنَا مِنْكُمْ . فَيَقُولونَ : إنا كُنّا نَقُولُ ، ولا نَفْعَلُ (طب. طس. كر. عن الوليد بن عقبة)

[6] Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.XXII, s.150, no:405; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.I, s.37, no:99; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.LXIII, s.218, no:8033; Velid ibn-i Ukbe RA'dan.

Mecmaü'z-Zevâid, c.VII, s.542, no:12179; *Kenzü'l-Ummâl*, c.X, s.340, no:28991; *Câmiu'l-Ehàdîs*, c.VIII, s.406, no:7583.

(*İnne ünâsen min ehli'l-cenneh, yettaliûne ilâ ünâsin min ehli'n-nâr*) "Cennet ehlinden bazı kişiler, cehennem ehlinden bazı insanlara şöyle yukardan bakarlar." Kendileri cennette ama, ötekilerin durumunu Allah gösteriyor.

(*Feyekùlûne: Bime dehaltümü'n-nâr?*) "Ve onlara yukardan sorarlar ki: Siz ne yaptınız da, cehenneme düştünüz? (*Feva'llàhi mâ dehalne'l-cennete illâ bimâ teallemnâ minküm*) Vallàhi biz cennete, sizin söylediğiniz sözleri uygulayıp girdik. Yâni, siz niye cehenneme girdiniz?" diye sorarlar.

(*Feyekùlûne*) "O cehennemdekiler de bu, kendilerine soru soran cennettekilere derler ki: (*İnnâ künnâ nekùlü ve lâ nef'alü*) 'Evet biz söylüyorduk ama uygulamıyorduk, yapmıyorduk.' derler."

Demek ki, ilmiyle àmil olması lâzım!..

c. Emr-i Ma'ruf Yapmanın Şartları

İbn-i Abbas RA'ya bir zât gelmiş. Demiş ki:[7]

"—Ben emr-i ma'ruf, nehy-i münker yapmak istiyorum, ey Abbas'ın oğlu!" demiş.

O da demiş ki:

"—Sen bu işte kendini yetiştirdin mi, tamam mı durumun?"

"—Eh, ümid ediyorum ki, yetiştirdim."

Buyurmuş ki:

"—Ama sakın Kur'an-ı Kerim'deki şu üç ayet sebebiyle, mahcup duruma düşmeyesin! Yâni, düşmeyeceksen emr-i ma'ruf, nehy-i münkeri yap!"

Demiş ki:

"—Nedir o ayet-i kerimeler?"

O ayetlerden birisi bu, işte açıklamasını yaptığımız Bakara Sûresi'nin 44. ayeti:

أَتَأْمُرُونَ النَّاسَ بِالْبِرِّ وَتَنسَوْنَ أَنفُسَكُمْ وَأَنتُمْ تَتْلُونَ الْكِتَابَ ،

[7] Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.VI, s.88, no:7569; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XXIII, s.73; Abdullah ibn-i Abbas RA'dan.

أَفَلاَ تَعْقِلُونَ (البقرة:٤٤)

(*E te'murûne'n-nâse bi'l-birri ve tensevne enfüseküm ve entüm tetlûne'l-kitâb, efelâ ta'kılûn.*) "Siz insanlara iyiliği emrediyorsunuz, yapın diyorsunuz, tavsiye ediyorsunuz da kendinizi unutuyor musunuz? Başkasına emrediyorsunuz da kendinizi niçin unutuyorsunuz?.. Halbuki kitabı okuyorsunuz." (Bakara, 2/44)

(*E hakemte hâzihî*), veyahut (*E hakkemte hâzihî*) "Sen bu ayet-i kerimeyi anladın ve hazmettin, içine yerleştirdin mi? Bu hususu sağladın mı?.. Yâni insanlara iyiliği emredip kendisini unutmama hususunda tamam mısın?"

(*Kàle: Lâ*) "Hayır, yâni tam öyle değilim." dedi.

O ikinci ayet hangisi?.. Saf Sûresi'ndeki ayet-i kerime:

لِمَ تَقُولُونَ مَا لاَ تَفْعَلُونَ. كَبُرَ مَقْتًا عِنْدَ اللهِ أَنْ تَقُولُوا مَا لاَ تَفْعَلُونَ. (الصف:٢-٣)

(*Lime tekùlûne mâ lâ tef'alûn. Kebüra makten inda'llàhi tekùlü mâ lâ tef'alûn*) "Niçin yapmayacağınız, yapmadığınız şeyleri söylüyorsunuz? Böyle şeyleri söylemek, yapmadığını söylemek, yapmayacağını söylemek Allah'ın indinde çok büyük kızgınlığa, gazab-ı ilâhinin çekilmesine sebep olur." (Saf, 61/2-3)

"—Bu ayet-i kerimeyi bildin, anladın; buna göre kendin tertibatını aldın mı?"

"—Yok, o da yok..."

E üçüncüsü ne?.. Şuayb AS kavmiyle konuşurken, hikâye ediliyor ki Kur'an-ı Kerim'de, ayet-i kerimede bildiriliyor ki:

وَ مَا أُرِيدُ أَنْ أُخَالِفَكُمْ إِلَى مَا أَنْهٰيكُمْ عَنْهُ إِنْ أُرِيدُ إِلاَّ

الإِصْلاَحَ مَا اسْتَطَعْتُ (هود:٨٨)

(*Ve mâ ürîdü en uhâlifeküm ilâ mâ enhâküm anhu*) "Ben sizi nehyettiğim konularda, ona muhalefet, ona aykırı hareket etmeyi istemiyorum. (*İn ürîdü ille'l-ıslâha me'steta'tü*) Gücüm yettiğince ortalığı düzeltmek istiyorum." (Hûd, 11/88) demiş.

"—Bu ayet-i kerimeyi de anladın, bunu da yapacak hale geldin mi?"

"—Hayır." demiş adam.

O zaman buyurmuş ki İbn-i Abbas:

(*Febde' bi-nefsike*) "O zaman sen kendi nefsinden başla işe!.. Yâni, kendini ıslâhtan başla, kendini düzelt; ondan sonra emr-i ma'ruf, nehy-i münker yapacak hale gel!"

Diğer bir hadis-i şerif, İbn-i Kesir kaydediyor bu ayet-i kerimenin açıklamalarında... Abdullah ibn-i Ömer RA'dan rivâyet edildiğine göre, Peygamber SAS Efendimiz buyurmuş ki:[8]

مَنْ دَعَا النَّاسَ إِلَى قَوْلٍ أَوْ عَمَلٍ ، وَ لَمْ يَعْمَلْ هُوَ بِهِ ، لَمْ يَزَلْ فِي ظِلِّ سَخَطِ اللهِ ، حَتَّى يَكُفَّ أَوْ يَعْمَلَ مَا قَالَ أَوْ دَعَا إِلَيْهِ

(حل. عن ابن عمر)

(*Men dea'n-nâse ilâ kavlin ev amelin, ve lem ya'mel hüve bihî, lem yezel fî zılli sahati'llâhi, hattâ yeküffe ev ya'mele mâ kàle, ev deâ ileyh.*)

"Bir kişi ki, insanları bir söze, bir işe teşvik ediyor, davet ediyor, yapın diyor, ama kendisi yapmıyorsa; o daima Allah'ın gazabının gölgesi altındadır, bu işten vazgeçinceye kadar; yâhut

[8] Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.II, s.7; Abdullah ibn-i Ömer RA'dan.

Heysemî, *Mecmau'z-Zevâid*, c.VII, s.543, no:12183; *Kenzü'l-Ummâl*, c.X, s.379, no:29108; *Câmiu'l-Ehàdîs*, c.XX, s.303, no:22166.

söylediği sözü kendisi tutup, tavsiye ettiği işi kendisi yapıncaya kadar... Şunu yapın, bunu yapın dediği hususu kendisi yapıncaya kadar, Allah'ın gazabındadır."

Tabii bu 44. ayetin sonunda da, (*Efelâ ta'kılûn*) "Akletmez misiniz, akletmeyecek misiniz?" buyruluyor. Bu, iyiliği emredip de kendisi tutmamanın cahillik olduğunu gösteriyor, akılsızlık olduğunu gösteriyor. Akıllılığın böyle hareket etmemeyi gerektirdiğini gösteriyor. Akıllı insan tedbirini alır, söylediğini kendisi uygular demek oluyor. O da çok önemli!

Demek ki, bu ayet-i kerime hepimiz için son derece önemli ayetlerden birisidir. Hatırımızdan hiç çıkmamalı. İyi insan olmaya çalışacağız. İyiliği emredeceğiz, kötülükten men edeceğiz ama ilkönce tavsiyemizi kendimiz tutmaya çalışacağız.

Pekiyi, bu nasıl olacak?.. İnsanlar niçin günah işliyorlar. Yâni, günah işleyenlerin hepsi böyle münkir değil, hepsi ateist değil, hepsi kötü değil... Ama yine de günahsız insan bulunmaz diyoruz, hatasız kul bulunmaz diyoruz. Ne yapmak lâzım?..

d. Sabır ve Namazla Yardım İsteyin!

Bir tavsiye geliyor 45. ayet-i kerimede; o zamanki o insanlara tavsiye olduğu gibi, bize de yine tavsiye:

وَاسْتَعِينُوا بِالصَّبْرِ وَالصَّلٰوةِ ، وَ إِنَّهَا لَكَبِيرَةٌ إِلاَّ عَلَى الْخَاشِعِينَ

(البقرة:٤٥)

(*Ve'staînû bi's-sabri ve's-salâh, ve innehâ lekebîretün illâ ale'l-hàşiîn.*) (Bakara, 2/45)

(*Ve'staînû*) "*İstiàne* ediniz, yardım isteyiniz!" demek. "*Avn* isteyiniz, yardım sağlayınız!" Neyle?.. (*Bi's-sabri*) "Sabırla, (*ve's-salâti*) ve namazla... Sabırla, namazla yardım sağlayınız, kendinize güç sağlayınız!" Yâni, o kötü durumdan kendinizi kurtarmak için, sabra ve namaza sarılınız.

Bu yahudi alimleri için de, sözünü söyleyip de kendisi uygulamayan münafıklar için de, Peygamber Efendimiz'in

zamanındaki ve şimdiki insanlar için de önemli iki şey var: Birisi sabır, ötekisi namaz...

Tabii, insanın dişini sıkması lâzım! Yâni, neye sabredecek? Meselâ, niçin Allah'ın emrini tutmuyor? Niçin Peygamber Efendimiz'in hizmetine girmiyor?.. Niçin Kur'an'ın hitâbına tâbî olmuyor?.. İşte dünya menfaati için. Onlara karşı sabırsız.

Sabır lâzım yâni. Allah yolunda kendisine gelecek meşakkatlere, sıkıntılara, zorluklara, bir takım yoksulluklara sabretmediği için, sabırsızlıktan dolayı yapıyor tabii, günahları yapanlar. Sabır tavsiye ediliyor, namaz tavsiye ediliyor.

Bu sabır hakkında bir kaç çeşit izah var: Birincisi; (*sabr ale'l-farâiz*) yâni Allah'ın farz kıldığı ibadetlere yapmağa sabredecek, sebat gösterecek. Nefsini zorlayacak, meşakkat ve sıkıntılara sabredecek, onları göğüsleyecek, onları göze alacak. Çünkü cennetin yolu böyle imtihanlıdır. Çok tatlı gibi görünmeyen şeyler vardır. Sabrederse iltifatı alır. Bir umûmî mânâsıyla sabır mânâsı veriliyor.

İkincisi; buradaki sabırdan maksat oruçtur deniliyor. Çünkü insanı sabırlı olmaya alıştıran en elle tutulur, mücerred değil de müşahhas, yâni somut iş, plân nedir? Oruç tutmaktır.

"—Sabırlı ol!"

"—Tamam, sabırlı olayım ama, olamıyorum işte..."

Sabırlı olmak için çare nedir?.. İşte bir elle tutulur çare, oruç tutmak. Oruç tutmakla ne yapıyor bir insan? Herkes bunu yapıyor, çocuk da yapıyor, cahil de yapıyor; şu vakitten şu vakte kadar belli şeyleri yapmıyor. Yapmaktan kendisini tutuyor. "Oruçluyum ben!" diyor. Yemek yemiyor, su içmiyor vs. İşte bu bir uygulama oluyor. Bu uygulama sonunda da, insan sabrı öğreniyor, seviyor. Yâni meselâ, Ramazan'ın çıkmasını istemiyor insan.

Buradaki sabrın oruç mânâsına geldiğini söyleyenler; "Hattâ Ramazan'ın bir adı da *Şehrü's-Sabır*'dır, yâni sabır ayıdır. Çünkü aç durmak, susuz durmak sabrı gerektiriyor ve sabra alıştırıyor, ve ortaya sabır çıkıyor. Yâni, sabredebilme meziyetini kazanmak mümkün oluyor. Onun için, bu sabırdır." diye izah etmişler.

Hazret-i Ömer RA —Allah cennette buluştursun, şefaatine erdirsin— buyurmuş ki:[9]

الصَّبْرُ صَبْرَانِ: صَبْرٌ عِنْدَ الْمُصِيبَةِ حَسَنٌ، وَأَحْسَنُ مِنْهُ

الصَّبْرُ عَنْ مَحَارِمِ اللَّهِ (الديلمي عن أنس)

(*Es-sabru sabrân*) "Sabır iki çeşittir: (*Sabrun inde'l-musîbeti hasenün*) Bir sabır; *musîbet*, yâni Allah'ın kendisine isabet ettirdiği kaderin cilvesi, bir şeyin karşısında sabır. Bu güzeldir." diyor Hazret-i Ömer. (*Ve ahsenü minhü es-sabru an mehàrimi'llâh*) "Ama, bundan daha güzeli, Allah'ın günah kıldığı şeylere karşı sabretmektir."

Allah'ın haram kıldıkları karşısında sabretmek daha güzeldir. Yâni, ağrı geldi, sızı geldi, Karadeniz'de gemisi battı, işi ters gitti, çocuğu şöyle oldu, böyle oldu... Tamam bunlar musibet; acı, zor... E bunlara sabredecek kaderin cilvesidir diye ama, günahlara sabretmek daha önemli.

İşte sabredecek. Yâni, sabır hasletine sarılarak yardım sağlayınız. İşte bu dünyaya meyletmemeyi, Rasûl'e itaat etmeyi böyle sağlayabilirsiniz. Ya da oruç... Oruç tutarsınız, feyizlenirsiniz. Allah güç kuvvet verir, zihniyetinizi değiştirir. "Tamam, ben hata etmişim." diye, iyi insan olmaya dönersiniz.

Bir de namaz... Namaz da öyle… Namaz kıldı mı insan;

إِنَّ الصَّلٰوةَ تَنْهٰى عَنِ الْفَحْشَاءِ وَ الْمُنْكَرِ، وَ لَذِكْرُ اللهِ أَكْبَرِ

(العنكبوت:٤٥)

[9] İbn-i Ebî Hàtim, *Tefsir*, c.I, s.124, no:484; Hz. Ömer RA'dan.
Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.II, s.416, no:3845; Enes ibn-i Malik RA'dan.
Kenzü'l-Ummâl, c.III, s.1294, no:8653; *Câmiu'l-Ehàdîs*, c.XXVII, s.382, no:30277.

(*İnne's-salâte tenhâ ani'l-fahşâi ve'l-münker, ve lezikru'llàhi ekber*) "Muhakkak ki namaz fuhşiyâttan, münkerâttan insanı kesinlikle alıkoyar. Çünkü bu, Allah'ın zikri olan namaz çok muazzam, muhteşem, sevaplı, feyizli bir ibadettir." (Ankebut, 29/45)

Namaz kılan insan değişir. Oruç tutan insan değişir. Kötü huylar gider, silinir, pâk olur. O zaman, Allah'ın rızasını kolay yapacak hàle gelir, Allah'ın rızasına aykırı işi kolayca bırakabilir.

(*Ve innehâ lekebîratün illâ ale'l-hàşiìn*) "Bu tabii zor bir iştir, büyük bir iştir. Kolay bir iş değildir Allah'ın şu emirlerini tutmak..."

Veya, bu *innehâ'*daki zamir *salât'*a da gidebilir diyorlar müfessirler. Salâta giderse, namaza giderse; yâni: "Bu namaz kılmak muazzam bir iştir, zor bir iştir." Herkes kalkıp da işte sabah namazına gelemiyor, yatsı namazına gelemiyor, münafıklar gelemiyorlar. "Ama bu, büyük bir ibadettir, sevabı çoktur. (*İllâ ale'l-hàşiîn*) "Ancak huşû sahiplerine kolay gelir. Zor gelmez, kolaylıkla yapabilirler." Eğer bu *hâ* zamiri namaza gidiyorsa...

Ama Kur'an-ı Kerim'den pek çok ayetlerde misalleri var. Bu tavsiye, daha önceki cümlede geçen tavsiyeye de gidebilir. Yâni, daha önceki cümlenin mefhûmu *hâ* zamiri ile ifade edilmiş olur. Yâni, Allah'ın bu oruca, namaza devam edin, sabra mülâzemet edin emri, kolay bir iş değildir. Ancak, huşû sahibi olanlar bunu kolayca yapabilirler. Herkes kolayca başaramaz demek. Evet, herkes Allah'a mutî kul olamıyor, başaramıyor.

Huşû ne demek? *Haşea*, baş eğmek demek aslında. Tabii hakiki mânâsı baş eğmek, oradan mecâzî mânâsı da mütevazi olmak, mahviyetkâr olmak, Allah'tan korkan kul olmak mânâsına geliyor. Yâni, "İyi, ileri müslüman, mü'minin daha üst kısmı, kaymak kısmının kolay yapabileceği bir şeydir." mânâsına geliyor. Herkes yapamaz, ancak öyle mütevazi ise o yapabilir. İyi müslümansa, o yapabilir. Allah'tan korkan bir kimseyse, o yapabilir. Ötekilere zor gelir. Eh zor gelirse, yapmaz. Yapmayınca da cezasını çeker. Dünya hayatı bir imtihandır.

e. Ahirete İmanın Önemi

Şimdi bu huşû sahipleri kimlerdir?.. 46. ayet-i kerime de onların vasfı anlatılıyor:

الَّذِينَ يَظُنُّونَ أَنَّهُمْ مُلَاقُوا رَبِّهِمْ وَأَنَّهُمْ إِلَيْهِ رَاجِعُونَ (البقرة:٤٦)

(*Ellezîne*) "O kimselerdir ki bunlar, (*yezunnûne ennehüm mülâkù rabbihim*) bilirler ki, Rablerine kavuşacaklardır, Rableriyle karşılaşacaklardır; (*ve ennehüm ileyhi râciùn*) ve onlar Allah'a rücû edeceklerdir, Allah hükmedecektir." (Bakara, 2/46)

Yâni, hükmedecektir deyince tabii, din gününün sahibi, mâliki Allah hükmedecek, günahlardan dolayı ceza verecek demektir. Bu kavuşma sadece bir düz kavuşma değildir. İşleri de Allah'ın hükmüne kalmıştır. Allah affettim derse, hesabı iyi çıkarsa; lütfedecek, cennetine sokacak. Ama cezalandırılmasını hükmederse, emrederse; o zaman cehenneme atılacak. Ondan da korkması lâzım!

İşte ondan dolayı, huşû sahibi insanlar bilirler ki, yanlış iş yaptıkları zaman cezalandırılacaklar; başları önlerine eğiktir, tir tir titrerler. Takvâ ehlidirler. Onun için, onlar kolaylıkla yapabilir bu işi; Allah'ın huzuruna varacaklarını bildikleri için...

Şimdi burada tabii, bir (*yezunnûn*) kelimesi geçiyor: "Onlar o kimselerdir ki, zannederler ki Allah'a kavuşacaklardır ve ona döneceklerdir." Buradaki *zan* sözü bizi şaşırtmasın. Kur'an-ı Kerim'de zan sözünün geçtiği ayetlerde, çoğunlukla bu, bilmek mânâsına gelir. Bunun misalleri de var ayet-i kerimelerde... Onlardan bir iki ayet okuyalım:

وَرَأَى الْمُجْرِمُونَ النَّارَ فَظَنُّوا أَنَّهُمْ مُوَاقِعُوهَا (الكهف:٥٣)

(*Ve rae'l-mücrimûne'n-nâra fezannû ennehüm müvâkıùhâ*) "Ahirette mücrimler cehennemin yanına götürecekler; suçlu olarak oraya elleri ayakları bağlı, zebaniler tarafından sevk edilip, götürülüp, cehennemi görecekler." Korkunç bir manzara, alevler fışkırıyor. Cehennem çok korkunç bir şey... (*Fezannû ennehüm muvâkıùhâ*) "İçine atılacaklarını zannettiler." (Kehf, 18/53)

Orada artık zannetmek, bizim anladığımız, bugün kullandığımız mânâya olmadığı kesin. Bakın burada, "Bilirler ki oraya atılacaklar." demek. Çünkü, gördükten sonra artık şek ve şüphe kalmaz. Türkçe'de zan, "zannediyorum ki" dediğimiz zaman, şüpheli bir durum. Ama burada öyle değil; iyice bilmek, yakîn mânâsına.

Başka bir ayet daha hatırlayalım: Ahirette yine hesabı görülüp de cennetlik olduğunu gören bir insan da diyecek ki:

إِنِّي ظَنَنْتُ أَنِّي مُلَاقٍ حِسَابِيَهْ . فَهُوَ فِي عِيشَةٍ رَاضِيَةٍ .

فِي جَنَّةٍ عَالِيَةٍ (الحاقَّة: ٢٠-٢٢)

(*İnnî zanentü ennî mülâkın hisâbiyeh*) "Ben biliyordum, bilmiştim ki, hesabım olacak; ona göre tedbirli davranmıştım. Böyle Allah'a itaatli hareket etmiştim." diyecek. (*Fehüve fî îşetin râdıyeh. Fî cennetin àliyeh.*) "O cennete götürülecek." (Hakka, 69/20-22) Yâni, orada hesabı görüldükten sonra, artık "sanıyorum ki" gibi bir mânâ olmadığı kesin.

Ayet-i kerimelerde böyle kesin bilmek mânâsına geldiği gibi, hadis-i şeriflerde de var bu mânâ. Onu okuyalım, sahih haberlerde geldiğine göre:[10]

إِنَّ اللهَ تَعَالَى يَقُولُ لِلْعَبْدِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ : أَلَمْ أُزَوِّجْكَ ؟ أَلَمْ أُكْرِمْكَ ؟ أَلَمْ أُسَخِّرْ لَكَ الْخَيْلَ وَالْإِبِلَ ؟ فَيَقُولُ: بَلَى. فَيَقُولُ

[10] Tirmizî, *Sünen*, c.IV, s.619, no:2428; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.XVI, s.478, no:7445; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.I, s.249, no:266; Begavî, *Şerhü's-Sünneh*, c.VII, s.431; İbn-i Asâkir, *Mu'cem*, c.I, s.419, no:860; Abdullah ibn-i Ahmed ibn-i Hanbel, *es-Sünneh*, c.I, s.235; Ebû Hüreyre RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.II, s.475, no:4237; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.384, no:3193.

اللهُ تَعَالَى : أَظَنَنتَ أَنَّكَ مُلاقِيَّ ؟ فَيَقُولُ : لاَ ! فَيَقُولُ اللهُ :

اَلْيَوْمَ أَنْسَاكَ كَمَا نَسِيتَنِ (حب. هب. عن أبي هريرة)

(*Enna'llàhe teàlâ yekùlû li'l-abdi yevme'l-kıyâmeti*) Allah-u Teàlâ Hazretleri, kıyamet gününde buyuracak ki: (*E lem üzevvicke*) "Ben seni ev bark sahibi yapmadım mı? Evlendirmedim mi? (*E lem ükrimke*) Ben sana ikramlarda bulunmadım mı ey kulum? (*E lem usahhir leke'l-hayle ve'l-ibile*) Ben sana atları, develeri mal olarak verdim; 'Üstüne bin, etinden istifade et, sütünden istifade et!' diye bunları musahhar kılmadım mı ey kulum?.."

Bunları böyle sorunca: (*Feyekùlü: Belâ*) "Evet yâ Rabbi bunları hep dünyada bana verdin" diyecek. Onun üzerine, (*feyekùlü'llàhu teàlâ*) Allah-u Teàlâ Hazretleri ona soracak." İfade burda, delil olarak getirilen asıl nokta burada, geliyor kelime: (*E zanente enneke mülâkî*) "Bilmedin mi ki, bana kavuşacaksın?.." Yâni, burada *zanente* fiili, "Sandın mı ki, bana mülâki olacaksın?" diye tercüme edilmez.

(*Feyekùlü: Lâ*) O zaman: "Hayır, onu hiç düşünmedim" deyince; (*feyekùlü'llàh*) Allah-u Teàlâ Hazretleri de ona: (*El-yevme ensâke kemâ nesîtenî*) "Sen beni unuttuğun gibi, ben de seni bugün unuttum. Yâni, sana rahmetmeyeceğim, senin duana, tazarruuna, isteğine nazar etmeyeceğim, cehennemlik olacaksın!" diyecek diye, hadis-i şerifte de böyle geçiyor.

Demek ki, bu huşû sahibi insanlar kimlerdir? (*Ellezîne*) "O kimselerdir ki, (*yezunnûne*), yâni *ya'lemûne*, yakînen çok iyi bilenlerdir, ahirette Rablerine kavuşacaklarını..."

(*Ve bi'l-âhireti hüm yûkınûn*) diye geçmişti ya Bakara Sûresi'nin başında... Çok kesin, yakîn ile, şeksiz şüphesiz bilenler ve kendilerinin hesabını Allah'ın göreceğini bilen insanlar... İşte onlar, böyle ahiret korkusuna sahip olan insanlar. Hataları da olsa, hatanın ilacı nedir, hatalı yoldan dönmenin şekli nedir?.. Namazdır, oruçtur, sabırdır, sebattır.

Peygamber SAS Efendimiz, Hüzeyfetü'bnü'l-Yemân RA'ın rivâyet ettiğine göre:[11]

كَانَ إِذَا حَزَبَهُ أَمْرٌ صَلَّى (حم. د. عن حذيفة)

RE. 529/18 (*Kâne izâ hazebehû emrun*) "Kendisine, zorlu bir iş geldi mi başına, Peygamber Efendimiz'in, üzücü bir iş kendisine geldi mi; yâni, Rasûlüllah zor bir işle, çetin bir işle karşılaştı mı ne yapardı hemen?.. (*Sallâ*) Namaz kılardı."

Başka bir rivâyette de:[12]

كَانَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، إِذَا حَزَبَهُ أَمْرٌ

فَزَعَ إِلَى الصَّلاَةِ (ابن جرير عن حذيفة)

(*Kâne rasûlü'llàh SAS, izâ hazebehû emrun*) "Rasûlüllah SAS, kendisini üzecek zorlu bir işle karşılaştı mı; (*fezia ile's-salâh*) hemen namaza sarılırdı, namaza kalkışırdı ve namaz kılardı. Teselliyi namazda bulurdu." Namaz için, gözümün bebeği diye buyurmuş.

Hazret-i Ali RA'dan da rivayetler var. Ondan önce, yine Huzeyfetü'bnü'l-Yemân'dan:

رجعت إلى النبي صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ليلة الأحزاب

وهو مشتمل في شملة يصلى ، و كان إذا حزبه أمرٌ

---

[11] Ebû Dâvud, *Sünen*, c.I, s.420, no:1319; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.V, s.388, no:23347; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.III, s.154, no:3181; Buhàrî, *Tarih-i Kebir*, c.I, s.172, no:515; İbn-i Hibbân, *Sıkàt*, c.V, s.124, no:4161; Begavî, *Şerhü's-Sünneh*, c.II, s.216; İbn-i Esîr, *Üsdü'l-Gàbe*, c.I, s.719; Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.VI, s.274, no:3303; Huzeyfe RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VII, s.120, no:18001.

[12] Taberî, *Tefsir*, c.I, s.298, Bakara 2/45; Huzeyfe RA'dan.

صلى (عن حذيفة)

(*Raca'tü ile'n-nebiyyi SAS, leylete'l-ahzâb*) "Kureyş ve diğer kabilelerin gelip Medine'yi kuşattıkları zaman, o zorlu günde vardığında baktı ki, (*ve hüve müştemilün fî şemletin yusallî*) Rasûlüllah Efendimiz'i namaza durmuş vaziyette gördü. (*Ve kâne izâ hazebehû emrun sallâ*) Çünkü, Rasûlüllah Efendimiz çetin işlerle karşılaştığı zaman, üzüldüğü zaman, zorlandığı zaman namaz kılardı."

Hazret-i Ali RA diyor ki:[13]

لَقَدْ رَأَيْتُنَا لَيْلَةَ بَدْرٍ ، وَمَا فِينَا إِلاَّ نَائِمٌ غَيْرَ رَسُولِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيه وَسَلَّم ، يُصَلِّي وَيَدْعُو حَتَّى أَصْبَحَ (حم. عن علي)

(*Lekad raeytenâ leylete bedrin*) "Bedir'de, Bedir gecesinde bizi görmüştüm. (*Ve mâ fînâ illâ nâimün*) İçimizde uyumayan hiç kimse yoktu." Çünkü, o Bedir gecesinde, Allah bir uyku bastırttı Ümmet-i Muhammed'e... Hepsini uyku bastı, hepsinin gözleri kapandı, uyudular. Böylece dinlendiler, Bedir Savaşı için hazırlık oldu.

"İçimizde hiç uyku tutmayan yoktu, herkes uyudu; (*gayra rasûli'llâh SAS*) ancak Peygamber SAS Efendimiz uyumadı. (*Yüsallî ve yed'ù hattâ asbaha*) Namaz kılıyordu, candan, içten, derûndan dua ediyordu, sabaha kadar..."

Demek ki, Peygamber Efendimiz teselliyi namazda buluyordu. Bu ayet-i kerimede de, "Oruçla, namazla veyahut sabırla, namazla kendinize destek sağlayın!" buyruluyor. Efendimiz de onu

---

[13] Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.I, s.138, no:1161; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.VI, s.32, no:2257; İbn-i Huzeyme, *Sahîh*, c.II, s.52, no:899; Tayâlisî, *Müsned*, c.I, s.18, no:116; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.I, s.270, no:823; Hz. Ali RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.X, s.684, no:29944; *Câmiu'l-Ehàdîs*, c.XXXI, s.460, no:34591.

uyguluyordu, bu onu gösteriyor.

Hazret-i Ebû Hüreyre RA, böyle kıvrılmış duruyordu. Peygamber Efendimiz yanından geçerken sordu:[14]

أَشِكَمْ دَرْدْ ؟ قَالَ: نَعَمْ. قَالَ: قُمْ فَصَلِّ ، فَإِنَّ الصَّلاَةَ شِفَاءٌ !

(*E şikem*[15] *derd?*) "Karnın mı ağrıyor? Karnında bir hastalık mı var, ağrı mı var?" diye Farsça sordu. Demek ki, Ebû Hüreyre RA Farsça'yı bilen bir kimse, onun diliyle soruverdi Peygamber Efendimiz.

(*Kàle: Neam*) Ebû Hüreyre RA da, "Evet." dedi. Ona ne tavsiyede bulundu Peygamber Efendimiz: (*Kum fesalli*) "Kalk, namaz kıl; (*feinne's-salâte şifâün*) çünkü namaz şifâdır!" buyurdu.

Karnı ağrıyor; "Kalk namaz kıl, çünkü namaz şifâdır." buyuruyor.

Peygamber Efendimiz, namazla teselli bulurdu. Mühim işlerle, çetin işlerle karşılaştığı zaman, üzüldüğü zaman, zorlandığı zaman namaza sarılırdı.

Burada da o doğru yola gelemeyen, halka nasihat verip de kendisi tutamayan insanlara, sabır tavsiye ediliyor, namaz tavsiye ediliyor. Böylece günahları affolsun, nefisleri tepelensin, ıslah olsun da hayrı yapabilecek hale gelsinler. Bu işleri yapmak kolay değil, ancak ibadetle mümkün...

Onun için dervişlik lâzım! Kısaca, kendi tarihimizden, örfümüzden bildiğimiz şey: Derviş olmak lâzım!.. Derviş olmak nasıl oluyor?.. Sabırla oluyor, namazla oluyor. Bu herkese kolay bir şey değil, ancak huşû sahipleri yapabiliyor bu işleri... Çünkü,

---

[14] İbn-i Mâce, *Sünen*, c.II, s.1144, no: 3454; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned,* c.II, s.403, no: 9229; İbnü'l-Cevzî, *İlel*, c.I, s.176, no:272; İbn-i Adiy, *el-Kâmil fi'd-Duafâ*, c.I, s.255, no:85; İbn-i Hibbân, *Mecrûhîn*, c.I, s.296, no:335; Ukaylî, *ed-Duafâ*, c.II, s.48, no:478; Ebû Hüreyre RA'dan.

[15] *Şikem*: Karın. Ziya Şükün, *Farsça-Türkçe Lügat* (*Ferheng-i Ziyâ*), c.II, s.1316, Milli Eğitim Bakanlığı, İstanbul 1984.

onlar kesin olarak biliyorlar ki, Rablerine kavuşacaklar ve işleri Allah'ın hükmüne kalmış olacak. Ondan korkup, onun için böyle kendilerini derleyip toparlayabiliyorlar.

Ama bunlar, bu ilâçlar herkes için tedbir; mü'min için, münafık için, ehl-i kitap için, herkes için tedbir... Namaz, sabır, oruç tedbir… Böyle yaparsa, bir feyiz gelir, bir hal gelir, kötü halleri değişir, iyi hale döner insan... Yapamadığı iyilikleri yapabilir, şeytandan yakasını, paçasını kurtarabilir, aziz ve sevgili Ak-Televizyon seyircileri ve Akra dinleyicileri!

Allah-u Teàlâ Hazretleri bizi hayırları işlemeğe muvaffak eylesin... Tevfikini bize refîk eylesin... Haramlardan, günahlardan korunmayı nasîb eylesin... Rızasına uygun ömür sürmeyi nasib eylesin...

Böyle eski ümmetlerde, insanlar raydan çıkıp, yoldan çıkıp, dinlerinin, kitaplarının icabını yapamaz duruma düştükleri gibi, biz de o durumlara düşebiliriz. Tehlike bizim için de var. Aklımızı başımıza toplayalım, dinimize sımsıkı sarılalım! Kur'an-ı Kerim'e sarılalım ve namazla, oruçla, ibadetle, itaatle kendimizi koruyalım!..

Bütün bu İslâm'ın emirleri, Kur'an'ın emirleri, hepsi birer şifâdır. Namaz şifâdır dedi ya Peygamber Efendimiz, Allah'ın bütün emirleri birer şifâdır, mânevî şifâdır.

İnsanın derdi var... Meselâ:

"—Hocam benim dervişliğim zayıfladı, bugünlerde kalbim karardı." diyor, ilaç, çare soruyor.

İşte ilaç, ibadet!.. O zikir ilaç, o namaz ilaç, o oruç ilaç... Allah'ın emrettiği her şey, hattâ zekât bile ilâç... O zekâtı verdiği zaman kalbinde, gönlünde, kafasında değişiklik oluyor.

Allah-u Teàlâ Hazretleri İslâm'ın kıymetini bilmeyi, ibadetleri sevmeyi, ibadetleri aşk ile, şevki ile yapmayı; böylece sevdiği kul durumuna gelmeyi, sevdiği kulu olarak yaşayıp, sevdiği işleri yapıp, ümmet-i Muhammed'e faideli olup, boşa ömür geçirmeyip; yardıma muhtaç kardeşlerimize yardım elini uzatıp, yapılması gereken hizmetlere koşup, yapıp; İslâm'ı ve müslümanları feraha, huzura, sürûra, izzete, nusrete ulaştırmakta bize hizmetler nasîb eylesin...

Gafletten îkaz eylesin... Yolunda dâim eylesin... Hüsn-ü hàtimeler nasîb eylesin... Huzuruna sevdiği, razı olduğu kullar olarak varmayı, cennetiyle, cemâliyle müşerref olmayı nasîb eylesin... Peygamber Efendimiz'e Firdevs-i A'lâ'da komşu eylesin...

Aziz ve sevgili izleyiciler ve dinleyiciler! *Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llàhi ve berekâtühû!..*

27. 04. 1999 – AVUSTRALYA

2. ÖYLE BİR GÜNDEN SAKININ Kİ...

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llàhi ve berekâtühû!..

Aziz ve sevgili Ak-Televizyon izleyicileri ve Ak-Radyo dinleyicileri!.. Allah'ın selâmı rahmeti üzerinize olsun... Cenâb-ı Hak dünyada, ahirette cümlenizi aziz ve bahtiyar eylesin... İzzetle, itibarla, şerefle, nimetle, devletle yaşatsın... Ahirette cennetiyle, cemâliyle müşerref eylesin...

Bu akşamki Kur'an-ı Kerim sohbetimizde Bakara Sûre-i Şerifesi'nin 47. ve 48. ayet-i kerimeleri üzerinde sohbetimizi yapacağız. 47. ayet-i kerimede buyruluyor ki, *bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm*:

يَا بَنِي إِسْرَاءِيلَ اذْكُرُوا نِعْمَتِيَ الَّتِي أَنْعَمْتُ عَلَيْكُمْ وَأَنِّي

فَضَّلْتُكُمْ عَلَى الْعَالَمِينَ (البقرة:٤٧)

(*Yâ benî isrâile'zkürû ni'metiye'lletî en'amtü aleyküm ve ennî faddaltüküm ale'l-àlemîn.*) (Bakara, 2/47)

48. ayet-i kerimede de buyruluyor ki, *bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm:*

وَاتَّقُوا يَوْمًا لاَ تَجْزِي نَفْسٌ عَنْ نَفْسٍ شَيْئًا وَلاَ يُقْبَلُ مِنْهَا

شَفَاعَةٌ وَلاَ يُؤْخَذُ مِنْهَا عَدْلٌ وَلاَ هُمْ يُنْصَرُونَ (البقرة:٤٨)

(*Ve'ttekù yevmen lâ teczî nefsün an nefsin şey'en ve lâ yukbelü minhâ şefâatün ve lâ yü'hazü minhâ adlün ve lâ hüm yunsarûn.*) (Bakara, 2/48) *Sadaka'llàhu'l-azîm.*

Daha önceki haftalarda okuduğumuz ayet-i kerimelerde, Allah-u Teàlâ Hazretleri Benî İsrâil'e hitab ediyordu. Özellikle Peygamber Efendimiz'in zamanındakilere hitab ediyordu ve Peygamber Efendimiz'e tâbî olmalarını ihtar eyliyordu. Mü'minlerle beraber olmalarını, namaz kılmalarını, ibadet

etmelerini bildiriyordu.

a. İsrailoğulları'na Verilen Nimetler

Bu 47. ayet-i kerimede de Cenâb-ı Mevlâ, onların babaları üzerine, eslâfı, geçmişleri üzerine lütuflarını, nimetlerini, neler ikram ettiğini belirterek, buyuruyor ki:

(*Yâ benî isrâîl*) "Ey İsrâil'in evlâtları olan kavim, yâni yahudiler, yahudi kavmi; (*üzkürû*) hatırlayın!" *Üzkürû*, *zekere-yezküru*'dan muhataplarına emr-i hàzır. *Üzkürû*'nun hemzesi hemze-i vasıl olduğu için, bağlandığı zaman vaslediliyor, geçiliyor, (*Yâ benî isrâile'zkürû*) deniliyor. "Ey İsrâiloğulları, ey yahudi kavmi, hatırlayın! (*Ni'metî*) Benim nimetimi hatırlayın!" Benim diyen, Cenâb-ı Hak Teàlâ Hazretleri.

(*Elletî*) "O nimet ki, (*en'amtü aleyküm*) ben sizin üzerinize onu ihsân eylemiştim, o nimeti size bahşeylemiştim. Benim size bahşeylemiş olduğum nimeti hatırlayın! (*Ve ennî faddaltüküm ale'l-àlemîn*) Ve ben Azîmü'ş-şan, alemlerin Rabbi, sizi bütün alemlere tafdil etmiştim; bunu hatırlayın!" diye eski kavimlere, yâni bu yahudilerin ecdadına, eslâfına, dedelerine vermiş olduğu nimetleri hatırlamaları için, Cenâb-ı Mevlâ ihtar ediyor. "Ben size nimetimi ihsân etmiştim ve sizi o zamanın alemlerine tafdil etmiştim." buyuruyor.

Tabii, burada ne nimeti ikram etti?.. Bu nimetler başka ayet-i kerimelerde açıklandığı üzere, kendi aralarından peygamber seçmiş olması, onlara kitap indirmiş olmasıdır. Nitekim, Kur'an-ı Kerim'in bir başka ayet-i kerimesinde buyruluyor ki:

وَ إِذْ قَالَ مُوسٰى لِقَوْمِهٖ يَاقَوْمِ اذْكُرُوا نِعْمَةَ اللهِ عَلَيْكُمْ إِذْ
جَعَلَ فِيكُمْ أَنْبِيَاءَ وَجَعَلَكُمْ مُلُوكًا ، وَ آتٰيكُمْ مَا لَمْ يُؤْتِ
أَحَدًا مِنَ الْعَالَمِينَ (المائدة:٢٠)

(*Ve iz kàle mûsâ li-kavmihî*) "Hani ne idi o zamanlar,

hatırlayın ki, Mûsâ AS kavmine demişti ki: (*Yâ kavmi'zkürû ni'meta'llàhi aleyküm*) Ey kavmim, Allah'ın sizin üzerinize lütfettiği, indirdiği nimeti unutmayın, hatırınızda tutun, hatırınızda bulundurun, hatırlayın! (*İz ceale fîküm enbiyâe*) Sizin içinizden peygamberler seçip tayin etmişti. Ne büyük şeref, içinizden peygamberler çıkıyor; onu hatırlayın! (*Ve cealeküm mülûkâ*) Sizi melikler yapmıştı. (*Ve âtâküm mâ lem yü'ti ehaden mine'l-àlemîn*) [Alemlerde hiç bir kimseye vermediğini size vermişti.]" (Mâide, 5/20)

Biliyorsunuz, tarih kitaplarında yazılıdır: Milattan önceki devirlerde Benî İsrâil birtakım hücumlara uğradı, birtakım esaretler geçirdi ama, bir devrede de düşmanlarını yendiler; Dâvud AS, Süleyman AS zamanında büyük bir devlet kurdular. Süleyman AS'ın hükümranlığı, saltanatı dillere destandır. Ta Yemen'deki Sabâ ülkesine nasıl yayıldığı; nasıl cinlerin emrinde olduğu, hükümdarın veziri olan Asaf'ın nasıl Allah'ın sevgili bir kulu olduğu, nasıl Sabâ melikesinin tahtını kendi ülkesinden keramet yoluyla getirdikleri... Bunların hepsi büyük lütuflar.

Cenâb-ı Hak içlerinden peygamber çıkarmış, onlar o peygambere tâbî olmuşlar; ne büyük devlet, ne büyük nimet... Mûsâ AS'a kitap indirmiş, o kitabı okuyorlar, ilâhî kitap, Allah'ın kitabı; ne güzel bir durum... Sonra onlara maddî saltanat da ihsan ediyor, hükümdarlık ihsan ediyor, esaretten kurtarıyor. Hàkim oluyorlar, hükümran oluyorlar, devlet kuruyorlar... E bunları hatırlayın! Ben sizi alemlere böylece üstün kılmıştım.

Burada tabii alemler, hangi alemlerdir?.. Her devrin alemi vardır.

كان في ذلك الزمان ، فإن لكل زمانٍ عالمًا .

(*Kâne fî zâlike'z-zemân, feinne li-külli zemânin àlemen*) "O zamanın alemleri... Her zamanın alemleri ayrıdır."

"Sizi tafdil etmiştim, üstün kılmıştım o zamanki alemlere..." diye, o zaman için bildiriyor. Çünkü başka ayet-i kerimelerde de, daha sonraki zamanlarda onları, işledikleri günahlardan dolayı izzetten sonra zillete uğrattığını, cezâlandırdığını; hattâ kıyamete

kadar zilletin, meskenetin onların alınlarına yazılıp, boyunlarına geçirildiğini bildiriyor. Yâni bu üstün kılınmanın, o peygamberlere tâbî oldukları zamana ve Allah'a iyi kulluk ettikleri zamana mahsus olduğu kesin... Çünkü, daha sonra zillete uğramışlardır. Bir bu tarihî olaydan dolayı kesin...

b. En Hayırlı Ümmet Ümmet-i Muhammed

İkincisi de, en faziletli ümmet şüphesiz ki Ümmet-i Muhammed'dir. Bu hususta ayet-i kerimeler de var. *Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm:*

كُنتُمْ خَيْرَ أُمَّةٍ أُخْرِجَتْ لِلنَّاسِ تَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وتنهون

عَنْ الْمُنكَرِ وَ تُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ ، وَلَوْ آمَنَ أَهْلُ الْكِتَابِ لَكَانَ

خَيْراً لَهُمْ (آل عمران:١١٠)

(*Küntüm hayra ümmetin*) "Siz en hayırlı ümmet oldunuz. (*Uhricet li'n-nâsi*) İnsanlar için ortaya konmuş bir nümûne, müstesnâ ümmet oldunuz. (*Te'mürûne bi'l-ma'rûfi ve tenhevne ani'l-münkeri ve tü'minûne bi'llâh*) Emr-i ma'ruf yaparsınız, nehy-i münker yaparsınız, hakkı tutarsınız, bâtılın karşısına çıkarsınız, cihad edersiniz. Şânınız, sıfatınız bu... Allah'a inanıp mü'mince işler yaparsınız. En hayırlı ümmet oldunuz.

(*Ve lev âmene ehlü'l-kitâbi*) Kendilerine daha önce kitap indirilmiş o yahudiler ve hristiyanlar, keşke İslâm'ın hak din olduğunu anlasalar ve Kur'an'a ve Hazret-i Muhammed-i Mustafâ Aleyhi's-salâtü ve's-selâm'a iman etseler; (*lekâne hayran lehüm*) onlar için hayırlı olurdu. Çünkü en hayırlı ümmet Ümmet-i Muhammed'dir." (Al-i İmran: 110)

Peygamber SAS Efendimiz'in bu hususta hadis-i şerifleri çok

fazladır. Bir tanesini zikredelim:[16]

أنتم توفون سبعين أمةً ، أنتم خيرها وأ كرمها على الله

(طب. ك. حم. عن حكيم بن معاوية عن أبيه)

(*Entüm tûfûne seb'îne ümmeten, entüm hayruhâ ve ekremühâ ale'llàh*) "Siz (Ümmet-i Muhammed) yetmişinci ümmet olmakla beraber, ümmetlerin en hayırlısısınız ve Allah nazarında en kıymetlisisiniz." diye, Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin çeşitli ümmetleri olduğunu, Ümmet-i Muhammed'in de bunların en hayırlısı ve Allah yanında kadr ü kıymeti en yüksek olanı olduğunu hadis-i şeriflerde, ayet-i kerimelerde bildiriyor. İleride bu (*Küntüm hayra ümmetin uhricet li'n-nâs*) ayet-i kerimesi gelince, orada inşâallah geniş bilgiler sunacağız.

Bunların Allah tarafından kendilerine ikram olunmuş nimetleri; kendilerine peygamber gönderilmesi, kitap indirilmesi ve devrin insanlarına bu suretle üstün kılınması... Bunlar mü'min çünkü... Ötekiler müşrik veya kâfir, putperest, veya sapık; bunlar mü'min... Tabii, mü'minler kâfirlerden, sapıklardan Allah indinde üstün olduğundan, o zaman üstün idiler.

Ama bu nimeti ne sebeple kazandılar; bu nimet onların elinden hangi inat ve küfür ve hatada ısrardan dolayı kaçtı?.. Bunları hatırlamaları için, bu ayet-i kerimede Allah-u Teàlâ Hazretleri hatırlatma yapıyor:

"—Ey İsrâiloğulları, sizin üzerinize bahşettiğim, gönderdiğim nimeti hatırlayın! Ben sizi alemlere üstün kılmıştım hani... Bak hatırlayın, mü'min olduğunuz zaman üstün oluyordunuz; hatâ ettiğiniz zaman da bütün üstünlükler elinizden gidiyordu. Gelin şimdi de iman edin!" demek.

Bu ayet-i kerimenin sonucunda, bunu dinleyenin yapacağı;

---

[16] Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.IV, s.447, no:20029; Hàkim, *Müstedrek*, c.IV, s.94, no:6988; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.XIX, s.419, no:1012; Hakîm ibn-i Muaviye, babasından.

"—Haa tamam. Benim ecdadım Allah'a itaat ettiği zaman, mü'min olduğu zaman, Allah onları öteki insanlardan üstün kılmıştı. Binâen aleyh, ben de şimdi Allah'a inanayım, Allah'ın Peygamberine tâbî olayım, iyi müslüman olayım!" demek...

Böyle yapmaları, bu ayet-i kerime ile tavsiye ediliyor. Nimetler hatırlatılarak, eski güzel günler hatırlatılarak, Allah tarafından kendilerine ikaz ediliyor.

Tabii, burada neyi kesinlikle vurgulamış oluyoruz: Onların üstün ümmet kılınmaları, alemlere üstün kılınmaları, kendilerinin devrindeydi. Çünkü kendilerinden evvelki devrede de, sonraki devrede de kendilerinden üstünler vardı.

Kendilerinden evvel İbrâhim AS yaşamıştı. İbrâhim AS, Allah'ın halîli, Halîlullah İbrâhim AS... Onun kendilerinin peygamberlerinden derece cihetiyle daha üstün olduğu kesinlikle biliniyor.

Peygamber SAS Efendimiz'in ise, bütün enbiyâ ve mürselînin hepsinden daha üstün, ekrem ve eşref olduğu; Ademoğulları'nın, bütün insanlığın seyyidi ve serveri olduğu ayet ve hadislerle sabit... Seyyid-i veled-i Âdem; (*fi'd-dünyâ ve'l-âhireh*) hem dünyada, hem ahirette böyle olduğu kesin... Kur'an'da da bu zikredilmiş bulunuyor, hadislerde de böyle bildirilmiş bulunuyor.

Demek ki, bu ayet-i kerimenin anlamı, "Sizin o devletli olduğunuz zamanları, öteki insanlardan üstün olduğunuzu hatırlayın!" demek.

c. Öyle Bir Günden Sakının ki...

Bu nimeti hatırlatmadan sonra da, 48. ayet-i kerimede ihtar ve tahrir başlıyor. Yâni, "Bak böyle yapmazsanız, sonra ahirette durumunuz iyi olmaz!" mânâsına.

وَاتَّقُوا يَوْمًا لَا تَجْزِي نَفْسٌ عَنْ نَفْسٍ شَيْئًا وَلَا يُقْبَلُ مِنْهَا شَفَاعَةٌ وَلَا يُؤْخَذُ مِنْهَا عَدْلٌ وَلَا هُمْ يُنْصَرُونَ (البقرة:٤٨)

(*Ve'ttekù yevmen lâ teczî nefsün an nefsin şey'en ve lâ yukbelü*

minhâ şefâatün ve lâ yü'hazü minhâ adlün ve lâ hüm yunsarûn.) (Bakara, 2/48)

(*Vettekù yevmen*) "Öyle bir günden korununuz ki, (*lâ teczî nefsün an nefsin şey'â*) bir nefsin, öteki bir nefse bir faydası, yararı olmaz. Bir kişinin bir başka kişiye faydasının, yararının olmadığı gün geldiği zaman, başınıza gelecek felâketleri düşünün, onlardan da sakının!"

Korkun dediğine göre, sakınmak mümkün. Ama bu dünyada iken; ahirette değil, iş işten geçtikten sonra değil...

يَوْمَ يَرَوْنَ الْمَلٰئِكَةَ لَا بُشْرٰى يَوْمَئِذٍ لِّلْمُجْرِمِينَ (الفرقان:٢٢)

(*Yevme yeravne'l-melâikete lâ büşrâ yevmeizin li'l-mücrimîn*) [Melekleri görecekleri gün, günahkârlara o gün hiç bir sevinç haberi yoktur.] (Furkan, 25/22) ayet-i kerimesinde bildirildiği gibi, melekler görünüp iş işten geçtikten sonra, alâmetler zahir olduktan sonra, herkes tabii gün gibi olayları görünce, ister istemez yola gelecek ama, o yola gelmenin faydası olmayacak. Çünkü vakti geçti.

Şimdiden sakının öyle bir günden ki, bir kişinin bir kişiye bir fayda sağlaması, bir hayır sağlaması, mükâfât sağlaması, onun borcunu ödemesi mümkün olmaz.

Cezâ-yeczî-cezâen; bir şeyin karşılığını vermek demek. Yâni bu borçlu; ötekisi onun yerine, "Ben senin yerine borcunu ödeyivereyim!" dese, adam kurtulur. Alacaklı alacağını aldı mı, borçlusunun yakasını bırakır. Ama ahirette birisinin ötekisi nâmına böyle bir şeyi yapmasını, Allah kâfirler için kabul etmeyeceğini bildiriyor.

Öyle bir gün ki, kişinin başka bir kişiye borcunu ödeme hakkı, salâhiyeti olmayacak, faydası olmayacak. Yâni burada, (*Lâ yuğnî ehadün an ehadin*) "Bir kimsenin bir kimseye faydası olmayacak." demek.

وَلَا تَزِرُ وَازِرَةٌ وِزْرَ أُخْرٰى (فاطر:١٨)

(*Ve lâ teziru vâziretin vizre uhrâ*) "Birisinin sorumluluğunu ötekisi yüklenemeyecek, alamayacak; ötekisini kurtaramayacak." (Fâtır, 35/18)

لِكُلِّ امْرِئٍ مِنْهُمْ يَوْمَئِذٍ شَأْنٌ يُغْنِيهِ (عبس:٣٧)

(*Likülli'mriin minhüm yevmeizin şe'nün yuğnîhi*) "O gün her kişinin, herkesin işi başından aşkın olacak. Kendisini meşgul edecek, oyalayacak bir derdi, büyük telâşı olacak, başkasına bakacak hali olmayacak." (Abese, 80/37)

Hattâ, bu hususta en belirgin ifadeleri olan ayet-i kerime hangisi:

يَاأَيُّهَا النَّاسُ اتَّقُوا رَبَّكُمْ وَاخْشَوْا يَوْمًا لَا يَجْزِي وَالِدٌ عَنْ وَلَدِهِ ،

وَلَا مَوْلُودٌ هُوَ جَازٍ عَنْ وَالِدِهِ شَيْئًا (لقمان:٣٣)

(*Yâ eyyühe'n-nâs*) "Ey insanlar! (*İttekù rabbeküm*) Rabbinizden sakının, korkun ki, çekinin, korunun ki ceza verebilir, ahirette azabına uğrayabilirsiniz. (*Vahşev yevmen*) öyle bir günden korkun ki, (*lâ yeczî vâlidin an veledihî*) babanın evlâda bir faydası olmayacak, onun namına onun işini hallediverme durumu olmayacak; (*ve lâ mevlûdin hüve câzin an vâlidihî şey'â.*) evlâdın da babasına bir fayda sağlaması mümkün olmayacak o günden korkun!" (Lokman, 31/33)

Şimdi, bir baba evlâdını ne kadar sever?.. Bir evlât babasını ne kadar sayar?.. Hepsi de birbiri için canını verir ve müşkülünü halletmek için var gücüyle, olanca imkânını ortaya koyup çalışır. Ama ahirette babanın evlâda, evlâdın babaya faydası olmayacak demek, bu işin ne kadar ciddî olduğunu bildiriyor.

Ama bütün bunlar kimler içindir?.. Suçlu kâfirler, Allah'ın kahrına, gazabına uğrayacak kimseler içindir. Onun için, ayet-i kerimeyi doğru anlamak lâzım! Çünkü, mü'minin mü'mine faydası vardır. Mü'min evlâdın mü'min anne-babaya faydası vardır. Sàlih annenin, babanın evlâtlarına faydası vardır.

Mü'min oldu mu faydası vardır, kâfir oldu mu faydası yoktur.

Yâni, Allah'ın gazabını hak etmiş bir kimseyi, Allah'ın gazabından hiç bir başka kimse kurtaramaz.

(*Ve lâ yukbelü minhâ şefâatün*) "Şefaat kabul olmayacak o günde... Öyle bir günden sakının ki, kimse kimsenin işini hallediverecek bir güce sahip olmayacak, onun nâmına borcunu ödeyiverecek bir durumda olmayacak. Kimseden şefaat kabul olunmayacak." Kimler için?.. Kâfirler için. Kâfirlere şefaat de geçmeyecek.

Bunun kâfirler için olduğunu tefsir kitapları yazıyor. Niçin yazıyor?.. Çünkü, başka ayet-i kerimelerde ve hadis-i şeriflerde mü'minler için şefaatin geçerli olduğu bildiriliyor.

"—Bazı kimseler çıkıyor şefaati inkâr ediyor..."

Yarım bilgisinden inkâr ediyor. Çünkü, Kur'an-ı Kerim'i yarım bilirse insan, yarım hoca insanı dinden eder. Çünkü sakat bir laf söyler, imanını zedeler. Kendisi de mahvolur, kendisini adam sanıp dinleyeni de felâkete sürükler.

d. Mü'minler İçin Şefaat Var

Ayet-i kerimeleri tek tek mânâlandırmak, oradan bir hüküm çıkarmak yanlış olur. Çünkü başka ayet-i kerimeler vardır. Onlarla beraber düşünerek, konunun bütünlüğünü göz önünde bulundurarak konuşmak lâzım! Konunun bir tarafını alıp da, öbür tarafını söylememek yanlış olur. Bu neye benzer?.. Körlerin fili tarif etmesine benzer.

Körleri filin yanına götürmüşler. Hiç fil görmemiş, anadan doğma kör insanlar... Birisine filin hortumunu tutturmuşlar, birisine bacağını, birisine kulağını, birisine kuyruğunu...

"—Fil nasıl bir şey?" diye sormuşlar.

Herkes tuttuğu yere göre fili tarif etmiş:

"—Fil bir hortumdur."

"—Fil bir direktir..."

Kulağını tutan;

"—Fil bir yorgan gibi yassı bir şeydir." demiş.

Böyle fil tarifi olmaz!

Bunu niye bastırarak söylüyorum, misalle söylüyorum: Bu

mesele böyle olduğu halde, muteber, ciddî, alim, fâzıl tefsir sahipleri; meselâ benim önümde bulunan tefsirin sahibi İbn-i Kesîr, hadislere göre tefsir yapan bir ciddî alim, muteber bir kimse... Böyle büyük alimlerin sözlerine, Kur'an-ı Kerim'in ayetlerine ve hadis-i şeriflere rağmen, o Kur'an ayetlerini görmezden gelerek, o sahih hadis-i şerifleri görmezden gelerek, hiçe sayarak, bu devirde hâlâ şefaati inkâr ediyorlar.

Kim yapmış bunu tarihte?.. Mûtezile yapmış. Şimdi neo-mûtezile, yâni neo-nazizm gibi, yeni mûtezileci birtakım kimseler çıktı, "Şefaat yok!" diyorlar. Şefaat var!.. Ayete'l-Kürsî'de bile;

مَنْ ذَا الَّذِي يَشْفَعُ عِنْدَهُ إِلاَّ بِإِذْنِهِ (البقرة:٢٥٥)

(*Men ze'llezî yeşfeu indehû illâ bi-iznih*) "Onun huzurunda, onun izni olmadan, yâni Allah'ın izni olmadan kim şefaat edebilir?" (Bakara, 2/255) buyruluyor.

Bu ne demek?.. İzni olan kimse, şefaat edecek demek. Rahmân'ın izin verdiği kimselerin şefaatçi olacağına dair, başka ayet-i kerimeler var. Meselâ:

يَوْمَئِذٍ لاَ تَنفَعُ الشَّفَاعَةُ إِلاَّ مَنْ أَذِنَ لَهُ الرَّحْمٰنُ (طه:١٠٩)

(*Yevme izin lâ tenfau'ş-şefâatü illâ men ezine lehü'r-rahmân*) [O gün Rahmân'ın izin verdiğinden başkasının şefaati fayda vermez.] (Tâhâ, 20/109)

Sahîh-i Buhârî'de ve diğer ciddî, sahih kaynaklarda zikredilen hadis-i şerifler var. Rasûlüllah Efendimiz'in nice nice defalar, nice nice mahallerde, ahirette, yeri geldikçe nasıl nasıl ricâlar ve şefaatler edip, şefaatçi olacağını; ümmetin günahkârlarına nasıl şefaat edip onları kurtaracağını; alimlerin, şehidlerin aile efradına nasıl şefaat hakları olduğu, nasıl şefaatçi olacakları kesin.

Bu ayet-i kerime münâsebetiyle bu yanlışlığı beyan ediyoruz. Bu yanlış fikre bazı mezhebler girmiştir ama, bu ayetlerin bazılarını görmezliğe gelmektir, hadis-i şerifleri hiçe saymaktır. İlâhiyatta vs. de yeni bir takım kimseler de meseleyi iyi bilmedikleri için, onlara bakarak, "Herkes neyi hak etmişse onu

alacak, şefaat yoktur." gibi bir kanaate varıyorlar.

Halbuki, Peygamber SAS Efendimiz buyurmuş ki: Var!.. Kur'an-ı Kerim'in ayetleri bildiriyor ki, Allah'ın izin verdiği kimselerin şefaat hakkı var!..

e. Kâfirler İçin Şefaat Yok

(*Ve lâ yukbelu minhâ şefaatün*) "Kâfirler için, Allah'a bir şefaatçi getirseler, bir ricacı getirseler bile, onların ricası, şefaati kabul olmayacak."

Niye böyle buyruluyor?.. Çünkü, Benî İsrâil, İsrâiloğulları oldukları için, peygamber soyundan geldikleri için, "Babalarımız, dedelerimiz olan peygamberler bize şefaat eder." diye düşünüyorlardı ama, Allah'ın emrini dinlemezler, àsî gelirler, Allah'ın peygamberini kabul etmezlerse, o zaman şefaatin fayda vermeyeceğini bildirmek için, bu ayet-i kerime onlara hitâben böyle buyuruyor.

Yâni, "Siz babalarımız, dedelerimiz, peygamberlerimiz bize şefaat ederler diye düşünüyorsunuz ama, siz Allah'ın emrini tutmayıp, âhir zaman peygamberine tâbî olmuyorsunuz. Bu durumda kâfir durumuna düşüveriyorsunuz, mü'minlikten çıkıyorsunuz, ayağınız kayıyor. Binâen aleyh, o zaman şefaatçi sandığınız kimseler size şefaat edemez. Şefaat etse bile kabul olmaz." denmiş oluyor. Çünkü münafıklar hakkında;

إِن تَسْتَغْفِرْ لَهُمْ سَبْعِينَ مَرَّةً فَلَن يَغْفِرَ اللَّهُ لَهُمْ (التوبة: ٨٠)

(*İn testağfir lehüm seb'îne merreten felen yağfira'llàhu lehüm*) "Yetmiş defa istiğfar eylesen dahi, Allah onları mağfiret etmeyecektir." (Tevbe, 9/80) diye Kur'an-ı Kerim'de bildiriliyor. Çünkü onlar vazifelerini yapmamışlardır, tam iman etmemişlerdir. Bu hakîkat böyle...

O bakımdan, bunlara da bir ihtar var: "Bakın öyle ümitlenmeyin, heveslenmeyin ki, bizim dedelerimiz olan sàlih kimseler, peygamberler şefaat ederler, kurtarırlar... Öyle bir şey yok, çünkü siz kâfir durumuna düşüyorsunuz."

Zamanın peygamberini inkâr etmek, küfre düşürür. Çünkü

Hazret-i Mûsâ'yı gönderen, Hazret-i İbrâhim'i gönderen, Benî İsrâil peygamberlerini gönderen Allah-u Teàlâ Hazretleri, zâten onlarla da ahid yapmış; zaten onların kitaplarında, Tevrat'ta da, İncil'de de bildirmiş olduğu ahir zaman peygamberine uymayı istiyor. Uymayınca da, onlar Allah'a karşı gelmiş olduklarından, kâfir durumuna düşüyorlar. O zaman şefaat onlara fayda vermez.

(*Ve lâ yukbelu minhâ şefaatün*) "Onlar için bir şefaatçinin şefaati kabul olmaz.

فَمَا تَنفَعُهُمْ شَفَاعَةُ الشَّافِعِينَ (المدثر:٤٨)

(*Femâ tenfeuhüm şefâatü'ş-şâfiîn*) "Onlara şefaatçilerin şefaatleri kâr etmeyecek, fayda vermeyecek." (Müddessir, 74/48)

Cehennem ehli cehenneme düşünce;

فَمَا لَنَا مِن شَافِعِينَ . وَلَا صَدِيقٍ حَمِيمٍ (الشعراء:١٠٠-١٠١)

(*Femâ lenâ min şâfiîn. Ve lâ sadîkın hamîm.*) "Eyvah, bizim hiç şefaatçimiz yok, hiç bir samîmî dostumuz yok... Hiç bir kurtaracak kimsemiz yok!" diyecekleri bildiriliyor bize. (Şuarâ, 26/100-101)

Ahirette insan cehennemlik oldu mu, artık hapı yuttu. Mühim olan, mü'min olmak.

f. Ahirette Fidye Kabul Edilmez

(*Ve lâ yü'hazü minhâ adlün*) "Onlardan muadil bir şey de alınmaz." Yâni, fidye alınmaz.

"—Tamam, benim yerime bu girsin cehenneme, ben kurtulayım..."

Öyle şey yok!

Adl, muadil demek. Tam dengi dengine, adaletli, onun karşısında onun yerini tutabilecek şey demek. Peygamber SAS Efendimiz'e, "Bu adl ne demek?" deyince, Peygamber SAS

Hazretleri buyurmuş ki:[17]

العدل الفدية .

(*El-adlü el-fidyetü*) "Adl, fidyedir." Yâni, adam cehenneme girecek, dese ki:

"—Tamam, benim yerime bir başkasını getirsem, o girse, olur mu?.."

Olmaz! Fidye olarak kimse kabul edilmez. Bu hususta, pek çok ayet-i kerimeler var. Meselâ, okuyalım:

فَالْيَوْمَ لاَ يُؤْخَذُ مِنْكُمْ فِدْيَةٌ وَلاَ مِنَ الَّذِينَ كَفَرُوا ، مَأْوٰيكُمُ النَّارُ ،

هِيَ مَوْلٰيكُمْ (الحديد: ١٥)

(*Fe'l-yevme lâ yü'hazü minküm fidyetün ve lâ mine'llezîne keferû*) "Bugün sizden ve diğer küfreden, kâfir olan insanlardan fidye alınmaz. (*Me'vâkümün-nâr*) Sizin gidip, barınıp, sokulup, tıkılacağınız yer cehennemdir. (*Hiye mevlâküm*) O sizin varıp gideceğiniz yerdir." (Hadid, 57/15) diye ayet-i kerimede bildiriliyor.

Yine bir başka ayet-i kerimeyi hatırlayalım, okuyalım:

إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا وَمَاتُوا وَهُمْ كُفَّارٌ فَلَنْ يُقْبَلَ مِنْ أَحَدِهِمْ مِلْءُ

الْأَرْضِ ذَهَبًا وَلَوِ افْتَدٰى بِهِ (آل عمران: ٩١)

(*İnne'llezîne keferû*) "O kimseler ki kâfir oldular." Yâni, kâfir olanlar demek Türkçe dilbilgisine göre. "Kâfir olanlar, (*ve mâtû ve*

[17] İshak ibn-i Râhaveyh, *Müsned*, c.I, s.377, no:397; Ümeyye ibn-i Yezid eş-Şâmî RA'dan. Taberânî, *Müsnedü'ş-Şâmiyyîn*, c.II, s.266, no:1312; el-Evzaî Rh.A'ten. Taberî, *Tefsir*, c.I, s.304, Bakara 2/48.

hüm küffârun) ve kâfirler halinde ölenler; yâni imana gelmeden, küfür halinde iken ölenler, ölümü bu şekilde olanlar; (*felen yukbele min ehadihim*) onların bir tanesinden, (*mil'ü'l-ardı zeheben ve levi'ftedâ bihî*) dünya dolusu altını fidye olarak verse, o kadar çok verse bile fidye kabul olunmayacak." (Al-i İmran, 3/91) Çünkü kâfir olarak öldüler.

إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا لَوْ أَنَّ لَهُمْ مَا فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا وَ مِثْلَهُ مَعَهُ لِيَفْتَدُوا بِهِ مِنْ عَذَابِ يَوْمِ الْقِيَامَةِ مَا تُقُبِّلَ مِنْهُمْ ، وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ (المائدة:٣٦)

(*İnne'llezîne keferû*) "O kimseler ki kâfir oldular. (*Lev enne lehüm mâ fi'l-ardı cemîan*) Eğer onların yeryüzünde ne kadar varlık, mülk, servet, zenginlik, maden, altın, gümüş, uranyum vs. en kıymetli şeyden ne varsa hepsi; (*ve mislehû meahû*) bir de o kadar daha olsa, (*li-yeftedû bihî min azâbi yevmi'l-kıyâmeh*) onları kıyamet gününün azabından kendilerini kurtarmak için fidye olarak vermek için uğraşsalar; (*mâ tukubbile minhüm*) onlardan böyle fidyeler kabul olunmayacak. (*Ve lehüm azâbün elîm*) Onlara elem verici, acıklı bir azab var." (Mâide, 5/36)

Tabii bu ayet-i kerimeleri Allah-u Teàlâ Hazretleri onların dünyasından, hayatlarından misâlleri hatırlasınlar diye beyan buyuruyor. Çünkü o devirde bir insan, böyle bir güç duruma düştü mü, esir oldu mu, harb oldu mu, darb oldu mu, düşmanın eline düştü mü; o şekillerle kurtulurdu. O kavmin ileri gelenlerinden bir kimse gelir, der ki:

"—Yâ ben bunu tanıyorum, bu falanca kabiledendir. Benim tanıdığım, sevdiğim bir kimsedir. Benim hatırıma bunu affedin!"

"—Tamam." derlerdi.

Kafasını kesmezlerdi veya salıverirlerdi o adamın hatırına. Veyahut da adam derdi ki:

"—Yâ ben size benim yerime bir şey vereyim; adl, muâdil bir şey vereyim, beni salıverin!"

"—Tamam." derlerdi.

İşte artık adamın kıymetine göre, asâletine göre, mevkiine, rütbesine göre ne verecekse verirdi. Esâretten kendini kurtarırdı. O devrin uygulamaları öyle...

Yâni, böyle bir şeyler ummayın! Allah'ın azabı böyle değildir. Ahiretin hesabı böyle değildir. Cenâb-ı Mevlâ bu dünyada yaptıklarınızı burnunuzdan getirir. Kahrına, gazabına uğrarsınız. Sizi ondan hiç bir şey kurtaramaz. Fidye de bahis konusu değil, şefaat de bahis konusu değil. Siz, peygamberlerden meded umuyorsanız veyahut fidyeyle kurtulmak gibi bir şeyler düşünüyorsanız; böyle bir şey olmaz.

(*Ve lâ hüm yunsarûn*) "O kimseler, yâni cehennemi hak etmiş olan kimseler, herhangi bir kimsenin yardımına da mazhar olamaz."

Tabii, onlar yardımı kimlerden umuyorlardı?.. Bir kere müşrikler tapındıkları putlardan umuyorlardı. Tabii onlar ve tapındıkları putlar, hepsi cehenneme girecek ve hiç birisi ötekisine yardım edemeyecek. Ve onlara denilecek ki:

مَا لَكُمْ لاَ تَنَاصَرُونَ (الصافات:٢٥)

(*Mâ leküm lâ tenâsarûn*) "Ne oluyor, hani hiç birbirinize faydanız olmuyor, yardımlaşamıyorsunuz? Hani, yardımlaşmanız yok?" (Sàffât, 37/25) denilecek.

Çünkü hepsi, yâni taptıkları da, tapınanlar da, hepsi aciz yaratıklar. Aciz yaratığa tapan, ondan meded uman, ahirette ondan bir yardım da alamayacak, göremeyecek. O gün, sadece ve sadece Cenâb-ı Mevlâ'nın hükmü geçerli... Onun kahrına uğradığı zaman, onun hükmüne göre, onlar azaba uğrayacaklar.

Dünyada meselâ ne olur?.. Hatır, gönül olur; bir. O yok... Rüşvet olur. Rüşvet de yok... Şefaat olur. Şefaat de yok... Yardım olur; kurtarma ameliyesi, kurtarma operasyonu diyorlar. İşte bilmem Amerikalıların uçağı düştü, pilotu kurtardık filân... Orada öyle bir şey yok. Yardımlaşma da olmaz. Allah'ın hükmünün karşısına çıkacak bir başka hüküm sahibi de yok. Onun hükmüne

itiraz edecek herhangi bir kimse de yok. O zaman işte ettiklerinin cezasını çekerler.

Onu hatırlatıyor Cenâb-ı Rabbü'l-izzet. Diyor ki:

"—O günden sakının ki, hiç kimsenin kimseye o gün faydası olmayacak. O kimse için, kâfirler için şefaat kabul olunmayacak. Fidye vermek bahis konusu olmayacak. Herhangi bir yerden bir yardım gelmesi bahis konusu olmayacak. Kahra uğrayacaklar, cehenneme atılacaklar. İşte o günden sakının ey Benî İsrâil!.. Etmeyin, bu inadı bırakın, imana gelin! Mü'min olun, Allah'ın emrini tutun! Allah'ın ahir zaman peygamberi olarak gönderdiği peygamberine tâbî olun! Ona indirdiği Kur'an-ı Kerim'i anlayın, dinleyin, okuyun ve ona göre ayağınızı denk alın!.."

g. Kur'an-ı Kerim'i Okuyun!

Tabii bu ayet-i kerimeler, bunlar muhteşem, insanı tüylerini diken diken eden gerçekler. Ben çok kimselerle karşılaştım. Amerikalı, Avrupalı, Avustralyalı... Dünyanın her yerinden pek çok insanlarla karşılaştım ve çoğuna da sordum, benim yanıma gelip, beni ziyaret eden kimselere sordum:

"—Senin müslüman olma sebebin ne?.."

Bunu merak ediyorum çünkü, hangi sebepten müslüman olduklarını, İslâm'ın ilk önce çarpıcı olarak nesini görüp, nesine hayran kalıp imana geldiklerini merak ediyorum.

Kur'an-ı Kerim'i okuyan mü'min oluyor. Bakıyor ki beşer kelâmı değil, bakıyor ki ilâhî kelâm; bakıyor ki ayet-i kerimeler derin meseleleri çok açık bir şekilde, herkesin anlayacağı bir şekilde zikrediyor; Kur'an'ı okuyan müslüman oluyor. Yâni, benim tanığım kimseler böyle.

Meselâ, Amerikalı bir profesör var. Almanya'ya gitmiş, orada kitabevinden bir sürü, okumak için kitap almış, Amerika'ya götürmüş. Biz de seyahate çıktığımız zaman kolumuzu yoracak kadar, çantaya kitap dolduruyoruz. Okuyalım filân diye... Tabii uçakta ve sâirede geniş zaman oluyor; açan, okuyan okuyor.

Amerika'ya gitmiş. Sonra, "Dur bakayım, şu Almanya'dan aldığım kitaplar neyin nesiymiş; şöyle bir bir inceleyeyim!" filân diye, bir gün oturmuş masasına. O kitabı karıştırmış, bu kitabı

karıştırmış. Almanya'dan Budizm'e ait kitaplar almış, başka kitaplar almış, romanlar almış vs. Bir de Kur'an almış. Yâni kendisine en karşı, en değişik, en bilmediği konu... "Dur bakayım bu ne imiş?" diye, onu da almış.

Merak çok güzel şey! İnsanoğlu meraktan denizlerin dibini araştırıyor, fezânın derinliklerini araştırıyor, yıldızlara uydu gönderiyor. Oraların esrârını çözmeye çalışıyor. Tabii merak; o da güzel bir şey. Merak, ilmin anahtarı… Yâni, insan merak edince aradığı gerçekleri buluyor.

Kur'an-ı Kerim'i okumaya başlamış. Birinci Fâtiha'sından Bakara Sûresi'ne... Görüyorsunuz, daha Bakara Sûresi'nin 47, 48. ayetlerindeyiz. Ne kadar derin konularla karşılaştık. Ne kadar mühim hakikatleri okuduk, dinledik, el-hamdü lillâh. Kur'an-ı Kerim hazine; bitmez tükenmez hazine, ilim irfan hazinesi... Herkese hitab ediyor, herkesi şefkatle kucaklıyor, herkesi cennete çağırıyor. Herkesi cehennemden koruyor. Kur'an-ı Kerim'in hâli, manzarası bu.

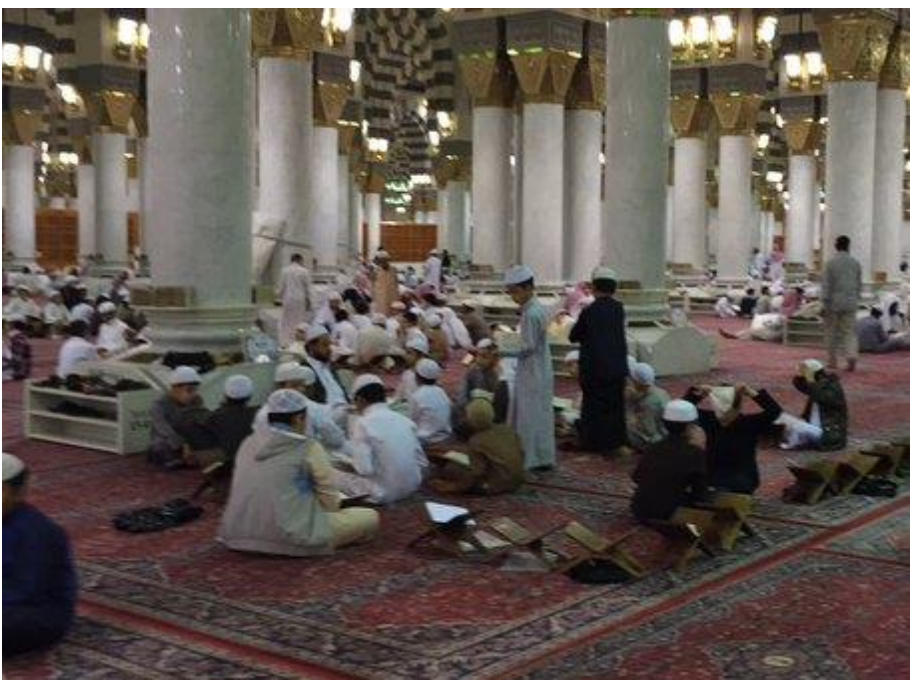

Allah-u Teàlâ Hazretleri bizlerin, sizlerin gönlüne; evlatlarımızın, çocuklarımızın gönlüne Kur'an sevgisini aşılasın, bahş eylesin, ihsan eylesin, lütfeylesin... Bu merakı bize de versin, yâni Amerikalıya verdiği gibi... Amerikalı Kur'an'ı okumuş müslüman olmuş. Doğrudan doğruya; hiç böyle hocanın nasihati, medhetmesi, pohpohlaması, "Bak İslâm güzeldir, ötekisi kötüdür, onu bırak buraya gel!" filân demesi olmadan. Adam başka dinde, başka medeniyet içinde, başka akılla, başka zevkle yetişmiş.

Yetişme çok mühim... Ben yetişmeyi çok önemli görüyorum. Şimdi bu Sırpların katliamına bakıyorum. Bu Çetniklerin Arnavutları insafsızca öldürmelerine... Yâni, bir insan nasıl bu kadar gaddar olabiliyor?.. Biz oraları fethettiğimiz zaman, nasıl muamele ettik? Bunlar fırsatı bulunca, böyle masum çocukların, silahsız insanların üstüne nasıl böyle canavarlıklar yapabiliyorlar? Bu nasıl mantık, bu nasıl vicdan?.. Eğitim... Onları papazlar, onların yöneticileri kinle yetiştiriyor. İşte Kosova Harbi'yle, bilmem Sultan Murad düşmanlığıyla yetiştiriyorlar.

Biz yapmamışız, biz kitaplardan çıkarmışız.. Yunanlı komşularımız darılmasın diye, İstanbul'un beş yüzüncü fetih yıldönümünü kutlayamamıştık. Ben hatırlıyorum; halk kutlamak istemişti, devlet engel olmaya çalışmıştı.

Halbuki bu Avustralya'da, meselâ ben bu geçtiğimiz 20 Nisan'da Anzak gününü gördüm. Yâni, Gelibolu'ya gelip de bizimle çarpıştıkları zaman... Günlerce, bir iki gün önceden, bir iki gün sonrasına, böyle televizyonlar harıl harıl bu Gelibolu'yu anlattı. Göğsünde on tane, yirmi tane madalya olan ihtiyar insanlar resmî geçitlerle geçtiler. İşte Vietnam'da çarpışmışlar, bilmem Filistin'de çarpışmışlar, Libya'da çarpışmışlar, Arnavutluk'ta çarpışmışlar, Gelibolu'da çarpışmışlar... Alaylar, bayraklar geçti, geçti... Nasıl heyecan! Çocuklara nasıl bir böyle tarih şuuru veriyorlar!..

Ben çok üzülüyorum. Bizim o tarihî mefâhirimiz, güzelliklerimiz, medeniyetimiz, insaniyetimiz bilinmiyor. Biz fethettiğimiz yerdeki insanlara dokunmamışız ki, yedi asır sonra kalkıp bizi öldürmeye kalkıyorlar. Halbuki biz onları öldürseydik, hiç kimse kalmayacaktı. Yâni, onların kiliselerine dokunmadık,

işlerine dokunmadık, eşlerine dokunmadık, tarlalarına dokunmadık. Sadece asayişi getirdik, yönetime sahip olduk. Tebliğ ettik; inanan inandı, inanmayan inanmadı. Yâni İslâm çok güzel!.. Allah, İslâm'ı sevdirsin, Kur'an'ı okumayı anlamayı nasib etsin...

Amerikalı müslüman oluyor, Kanadalı müslüman oluyor, Japon müslüman oluyor, Fransız profesör müslüman oluyor. Amerikalı profesör müslüman oluyor. Bizim, şehidlerin torunu olan, müftüzâde, müftü torunu olan, icabında şeyh torunu olan insanlar, bakıyorum İslâm'dan haberi yok...

Bakıyorum, meşhur kimseler; babalarını, dedelerini araştırıyorum. Çoğunu sorarım; "Bu kimin nesi?" diye sorarım, soruyorum. Vah vah vah!.. O kadar yanlış fikirlere sahip ki, o kadar zavallı ki, o kadar çağdışı ki, dünyadan o kadar habersiz ki... Ne Avrupa'yı biliyor, ne Amerika'yı biliyor, ne Avustralya'yı biliyor, ne Fransa'yı, Almanya'yı biliyor... Ne onların bize karşı duygularından haberi var, ne kendi halklarına karşı hizmetlerinden haberi var...

Ben hatırlıyorum, Ankara'da bizim ana caddeden, 62'li, 63'lü yıllarda benim oturduğum Keçiören Kalaba Mahallesi'nde otobüsler çamurlu yollardan giderdi. Burada orman yolları bile asfalt... Avustralya'nın nüfusu 18-20 milyon. Türkiye'nin on misli büyüklüğünde ülke. Her tarafını asfaltlamışlar, çalışmışlar, hizmet etmişler. Demiryolları yapmışlar. Kuzeydeki şehirlere gittim, bölgelere gittim; tarlaların arasına, şeker kamışları mahsullerini taşımak için küçük demiryolu hatları döşemişler. Gergef gibi işlemişler. Her tarafta çalışmışlar.

Geçen gün *Goldcoast*, altın sahil dediğimiz yerleri gezdik. Yâni, bataklıkları nasıl harika yerleşme yerleri yapmışlar, nasıl gökdelenler yapmışlar. Uzaktan manzaraya baktık, "Burası neresi, Amerika mı? Karşımızdaki manzara Manhattın'a benziyor" filân dedik. Manhattın adası New York'ta...

Çalışmışlar yâni... Bizden on defa daha büyük bir kıtayı bizim dörtte birimiz kadar olan bir insanla, başarıyla işlemişler, mâmur hale getirmişler. Bizim yöneticilerimiz, bizim devletimizin insanları, koca bir yedi asırdır hakim olduğumuz topraklarda yolları yapmamışlar... Köprüler perişan, hizmetler aksıyor, rüşvet, gayr-i meşrû işler... vs.

Allah yardımcımız olsun... Allah, Kur'an'a dönmeyi, imana gelmeyi, Allah'ın rızasına uygun kâmil insan olmayı ve öyle yaşayıp, rızasına uygun işler yapıp, insanlığa hizmet edip, boş şeylerle uğraşmayıp, yanlış yollara sapmayıp, güzel işlerle meşgul olup, Allah'ın huzuruna sevdiği, razı olduğu kul olarak varmayı nasib etsin...

Bakıyorum, şehidlerin torunları cehenneme doludizgin gidiyor. Yâni tutturdukları yol itibariyle küfür yolu. Allah'ın ayetlerine karşı, Kur'an'ına karşı, peygamberine karşı, dinine karşı... Yâni, senin beğendiğin Avrupa'yı git de gör! Biz gördük işte... Yâni sen, elindeki cevherin kadrini, kıymetini bilmiyorsun. Allah uyanıklık nasib etsin...

Bize de tabii çok görev düşüyor, gàfilleri uyarmak; bilmeyenlere, cahillere öğretmek, bilgilendirmek, bilgi vermek; şaşıranları doğru yola çekmek görevi düşüyor. Bu hususta çok çalışmak lâzım!..

i. Basın ve Yayının Önemi

Ben şimdi sohbetimi bitirirken, yine tabii işi getireceğim

radyoya, televizyona, gazeteye, dergiye... Şimdi yüreğimiz yaralı, dergilerimizi çıkartamıyoruz. Neden?.. "Gazetemiz çıksın, çünkü o günlük, daha çok acil hizmet götürüyor; gazetemiz sağlıklı olsun!" diye. Hepsini birden götürecek mâlî imkân olmadığından, gazeteye yönelmişiz. Dergilerimiz çıkmıyor.

Buradan bir kardeşimiz rüyada görmüş. Hocamız Mehmed Zâhid Kotku Rahmetu'llàhi Aleyh'i üzgün görmüş.

"—Efendim, nedir üzüntünüzün sebebi?" deyince;

"—Dergilerimiz çıkmıyor." demiş.

Şimdi benim yüreğim parçalanıyor. Söylüyorum:

"—Dergileri de çıkartalım, çıkartın, bir gayret gösterin!"

"—Hocam, gazetenin bin bir türlü sorunu var. Geziyoruz, anlatmaya çalışıyoruz. Arkadaşlar vaad ediyor, vaadini tutmuyor. Söz verip dönüyor, desteklemiyor." diyorlar.

Halbuki gazete çok önemli, fevkalâde önemli! Radyo çok önemli, televizyon çok önemli!.. Şimdi benim bu konuşmam sizin kulağınıza gidiyor; internetten dünyaya yayılıyor, bütün bilgisayar sahibi kardeşlerim sesimle bu ayet-i kerimeleri duyuyorlar. Amerika'da, Avustralya'da, Avrupa'da; telefon açıyorlar konuşuyoruz. Yâni dünya küçülüyor. Dünyaya yayılıyorsunuz veya siz genişliyorsunuz. Sesinizi duyuruyorsunuz. Allah'ın ahkâmını duyuruyorsunuz.

Bu radyonun, bu televizyonun çok büyük hizmeti var. Televizyon gözünüzün önünde gerçekleri gösteriyor. Soruyorum:

"—Bizim televizyondan ne haber?"

"—Hocam, işte bir-iki kaset koyuyorlar. İşte sesinizi koyuyorlar. Böyle kasetlerle, iki üç adamla işi götürmeğe çalışıyoruz." diyorlar.

Yüreğim parçalanıyor, kırılıyorum, üzülüyorum. Yâni müesseseyi kurmuşuz, müessese faaliyet yapmıyor.

Halbuki, emperyalistler bir ülkeye girdikleri zaman, o ülkeyi idare etmek için, halkını iknâ etmek için, şaşırtmak için, sömürmek için önce basına hakim oluyorlar. Radyosu, gazetesi, televizyonu ele geçiriliyor; oradan halka yanlış bilgiler veriliyor. Ondan sonra, özellikle halkı bozmak için, *pornografi* dediğimiz müstehcen neşriyat ile başlıyor.

Bu Arnavutluk'u anlattı kardeşlerim geçenlerde. Arnavutluk'a ilkönce falanca şirket gitmiş. İlk defa onlar başlamış müstehcen neşriyat yapmaya... Çirkin, açık saçık resimler, halkı raydan çıkartacak, gençleri saptıracak şeyler yayınlamışlar. Ondan sonra harp darp gelmiş. Yâni, bozmak için önce ön çalışmacılar gidiyor, ondan sonra arkası geliyor.

Bunların hepsinin çaresi çalışmak. Çalışmanın aracı da alet; yâni araç kullanmak, cihaz kullanmak. Bu cihazların en güzelleri de işte bu bizim radyomuz, televizyonumuz, dergimiz, derneklerimiz, gazetemiz... Bunların hepsinin yaşaması lâzım! Yâni bir uçak, bir jet uçağı, bir Avacs uçağı parası ile, biz bütün İslâm Alemi'ne hitab eden her türlü neşriyatı yaparız. Başkaları uçaklar yapıyor, savunmak için, korunmak için, düşmanını tepelemek için büyük masraflar yapıyor, büyük teşkilatlar kuruyor. Biz çağın en önemli, su kadar, hava kadar gerekli olan cihazlarını kurmuşuz, el-hamdü lillâh; yaşatmak için gerekli desteği, gayreti göstermiyoruz.

Bizim öyle başka yerden bağlantımız yok, gizli kaynaklardan desteğimiz yok. Hattâ, doğruyu söylediğin zaman dokuz köyden kovuluyorsun. Tedbir de gerekiyor. Diyorlar ki:

"—Hocam, işte el-hamdü lillâh, kardeşlerimizin sayısı şu kadar yüz bin, bu kadar milyon..."

Ama kardeşliğin icabı, kardeşçe iş birliğidir, çalışmadır, yardımdır, gayrettir, katılımdır. Yâni canlı bir toplum, canlı bir vücut gibidir. Müslümanlar bir vücut gibidir, birbirlerinin âzâsı gibidir. Kimisi el olur, kimisi göz olur, kimisi kulak olur, kimisi kalb olur, kimisi dudak olur... Kimisi söyler, kimisi görür, kimisi dinler, kimisi yapar, kimisi koşar... Yâni, herkesin bir görevi var. Göreve herkesin koşması lâzım!..

Millet yazlıklara gitmesini biliyor, yılbaşı kutlamasını biliyor, sigara içmesini biliyor, sigaraya o kadar para harcamasını biliyor... Hocamız her zaman söylerdi:

"—Sigara içenler tevbekâr olsalar, sigara içmeseler de, şu sigara paralarını fabrikalara yatırsak; ne yaparız?" diye bir hesap yapıyorduk.

Günde kaç tane fabrika kuruluyordu. Böyle olsa, ne işsizlik

kalır, ne yoksulluk kalır. Ama havaya sigarayı savuruyoruz da, İslâm'a hizmette geri kalıyoruz. Ondan sonra da başımıza gelenlerden ah vah ediyoruz, kâr etmiyor.

Şimdi bu Arnavutluk'un başına gelenler, Bosna'nın başına gelenler, hatta daha gerilere gidelim Osmanlı'nın başına gelenler neden? Hep bu anlattığım şeylerden; bilgisizlikten, gayretsizlikten, aletsizlikten, cihazsızlıktan, çağın icabı olan hamleleri yapmamaktan, yapılan hamleleri desteklememekten kaynaklanıyor.

O Devlet-i Aliyye-yi Osmaniye'nin çöküşü ondan, İslâm Alemi'nin perişanlığından, birbirine düşman olmasından. Şerif Hüseyin ayrı devlet kurmuş, Osmanlı'dan kopmuş. "İşte bilmem Osmanlı halifesi şöyle yapıyor da, böyle yapıyor da..." kusurlarını sıralayarak. Ondan sonra da çölden İbn-i Suud gelmiş, onları haklamış. Yâni, kısa bir zaman içinde, yaptığının faydasını görememiş.

Seyfi Say'ın yazısını okudum geçen gün: Çok sevdiğimiz bir İslâmcı yazar, başka bir İslâmcı yazara söz söylerken tarikata, tasavvufa çatmış. Tarikat, tasavvuf bizim tarihimizin, iliğimizin içinde... Ta Orta Asya'dan başlıyor... Yâni bizi biz yapan, ayrı bir üstün, zarif, merhametli medeniyetin ruhu, esrârı tasavvuf... Tasavvufu sanki yabancılar gibi kötüleyici cümleler kullanmış. Seyfi Say da ona —Allah razı olsun, ağzına sağlık— bir cevap vermiş.

Üzüldüm. Yâni, müslüman müslümanla uğraşıyor; radikal, tasavvufla uğraşıyor. Bilmem neci, bilmem neciyle uğraşıyor. Atı alan da Üsküdar'ı çoktan geçmiş oluyor, oradan da öteye gitmeye başlamış oluyor. Berikiler burada birbirleriyle uğraşırken.

Bizim ilkokulda bir kitabımız vardı, okuma kitabı. Orada, "İki keçi bir gün pek dar, bir köprüde buluştular, vuruştular..." filân diye böyle şiir şeklinde anlatılıyordu. "'Önce ben geçeceğim, önce sen geçeceksin...' filân diye birbirleriyle toslaşmaya başladılar. En sonunda ikisi de suya düşüp boğuldular, cezalarını buldular." diyor. Bu gafletin alâmetidir.

Şimdi ben yurtdışına bakıyorum. Başka ülkelere bakıyorum, ülkelerin içine bakıyorum. Bu asır, önümüzdeki asır birlik asrı.

“Tek bir dünya, tek bir aile...” diye yayınlar yapıyorlar burada. Yâni, bütün insanlığı birleştireceğiz filân diyerek.

Tabii insanlığı birleştirirken, istemediklerini de öldürüp, ezip, yok edip, ondan sonra tek bir şey yapmak için uğraşıyor, tabii güçlü devletler. O da işin ayrı tarafı. Çünkü güçsüzler birleşmiyor. Peygamber SAS bir hadis-i şerifinde:[18]

يَأْتِي عَلَى النَّاسِ زَمَانٌ تُقْتَلُ فِيهِ الْعُلَمَاءُ كَمَا تُقْتَلُ الْكِلَابُ ، فَيَالَيْتَ

الْعُلَمَاءُ فِي ذٰلِكَ الزَّمَانِ تُجَامِعُوا (الديلمي عن ابن عباس)

RE. 503/12 (*Ye’ti ale’n-nâsi zemânün tuktelü fîhi’l-ulemâü kemâ tuktelü’l-kilâb, feyâleyte’l-ulemâü fî zâlike’z-zemâni tücâmiù.*) “Ahir zamanda alimleri sokaklarda sürükleyecekler, [köpek öldürür gibi] öldürecekler. Keşke o zamanın alimleri birleşselerdi.” buyuruyor.

Efendimiz’in tavsiyesi böyle ama, bizim yazarlarımızın, alimlerimizin, fâzıllarımızın işi de birbirleriyle çekişmek.

Allah-u Teàlâ Hazretleri nevm-i gafletten îkàz eylesin... Sevdiği kul olmayı nasib eylesin... Cennetiyle, cemâliyle cümlemizi müşerref eylesin... Aziz ve sevgili izleyiciler ve dinleyiciler, *es-selâmü aleyküm ve rahmetu’llàhi ve berekâtühû!..*

04. 05. 1999 - AVUSTRALYA

[18] Deylemî, *Müsnedü’l-Firdevs*, c.V, s.439, no:8671; Abdullah ibn-i Abbas RA’dan.

Kenzü’l-Ummâl, c.XI, s.284, no:31182.

3. İSRÂİLOĞULLARI'NIN FİRAVUN'UN ZULMÜNDEN KURTARILMASI

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llàhi ve berekâtüh!..

Aziz ve sevgili Ak-Televizyon izleyicileri ve Ak-Radyo dinleyicileri!

Allah'ın selâmı, rahmeti, bereketi üzerinize olsun... Allah hepinizden râzı olsun... Gönlünüzün muradlarını versin... Dünya ve ahiret saadetine erdirsin... Cennetiyle, cemâliyle müşerref eylesin...

Bu akşamki Kur'an-ı Kerim sohbetimizde, tefsir sohbetimizde Bakara Sûresi'nin 49, 50, 51, 52. ayet-i kerimelerini bahis konusu etmek istiyorum. Önce ayet-i kerimelerin mübarek metinlerini okuyalım!

Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm:

وَ إِذْ نَجَّيْنَا كُمْ مِنْ آلِ فِرعَونَ يسُومُونَكُمْ سُوءَ الْعَذَابِ

يُذَبِّحُونَ أَبْنَاءَ كُمْ وَيَسْتَحْيُونَ نِسَاءَ كُمْ ، وَفِي ذٰلِكُمْ بَلاَءٌ

مِنْ رَبِّكُمْ عَظِيمٌ (البقرة:٤٩)

(*Ve iz necceynâküm min âli fir'avne yesûmûneküm sûe'l-azâbi yüzebbihûne ebnâeküm ve yestahyûne nisâeküm ve fî zâliküm belâün min rabbiküm azîm.*) (Bakara, 2/49)

وَإِذْ فَرَقْنَا بِكُمُ الْبَحْرَ فَأَنْجَيْنَا كُمْ وَأَغْرَقْنَا آلَ فِرعَونَ وَأَنْتُمْ

تَنْظُرُونَ (البقرة:٥٠)

(*Ve iz feraknâ bikümü'l-bahra feenceynâküm ve ağraknâ âle fir'avne ve entüm tenzurûn.*) (Bakara, 2/50)

وَإِذْ وَاعَدْنَا مُوسَىٰ أَرْبَعِينَ لَيْلَةً ثُمَّ اتَّخَذْتُمُ الْعِجْلَ مِن بَعْدِهِ وَأَنتُمْ ظَالِمُونَ (البقرة:٥١)

(*Ve iz vâadnâ mûsâ erbaîne leyleten sümme'ttehaztümü'l-icle min ba'dihî ve entüm zàlimûn.*) (Bakara, 2/51)

ثُمَّ عَفَوْنَا عَنكُم مِّن بَعْدِ ذَٰلِكَ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ (البقرة:٥٢)

(*Sümme afevnâ anküm min ba'di zâlike lealleküm teşkürûn.*) (Bakara, 2/52)

Belki hepsini açıklamaya zaman yetmeyebilir. Biz besmeleyi çekip, birincisinin izahına geçelim:

Daha önceki haftalardaki sohbetlerimizden hatırlayacaksınız, Allah-u Teàlâ Hazretleri Benî İsrâil'e, İsrâiloğulları'na peygamber gönderdiğini, onlara çok nimetler bahşettiğini ifade ediyordu ve "İşte bu nimetleri veren Rabbinizin emrini tutun, buyruğuna uyun! Yeni gönderdiği ahir zaman peygamberi Muhammed-i Mustafâ'sına, Habîb-i Edîbine ittibâ edin! Bu yeni gelen peygambere, ona indirilen kitaba ilk kâfir olan kavim siz olmayın! Halbuki siz ehl-i kitapsınız, ilâhî hitab nedir bilirsiniz, vahiy nedir bilirsiniz, peygamberlik nedir bilirsiniz. Müşrikler gibi, putperestler gibi değilsiniz, az çok bu işleri anlarsınız; yapmayın!" buyuruyordu.

Allah-u Teàlâ Hazretleri, Benî İsrâil'e nimetlerini sayıyordu. Onların yanlış inançlarını da ikaz ederek belirtiyordu. Yâni, "Biz eski peygamberlere tâbîyiz, bizim peygamberlerimiz bize şefaat ederler, biz de böylece cehennemde yanmaktan kurtuluruz filân sanmayın! Kâfir olursanız, onların şefaati size gelmez, fayda etmez." diye ikaz ediyordu. Allah'tan korkmaya, takvâ ehli olmaya; günahlardan, haramlardan, küfürden, inkârdan, şirkten sakınmaya davet ediyordu.

a. Firavun'un Âli

Bu ayet-i kerimede de, (*Ve iz necceynâküm min âli fir'avne*)

diye, yine Benî İsrâil'e tarihte, eski zamanlarda olan lütuflarını hatırlatıyor. *İz,* biliyorsunuz hatırlatma edatı. "Hani bir zamanlar neler olmuştu, hatırlayın!" mânâsına bir edat Arapça'da. Daha önceki ayetlerde çok geçti, çok izahını yaptık. "Hatırlayın hani o zamanları ki, neydi o zamanlar, o mazideki şeyler, neler olmuştu." mânâsına.

Neymiş bu ayet-i kerimede ifade edilen olay?.. (*Necceynâküm min âli fir'avne*) "Ey İsrâil oğulları, ey yahudi kavmi, biz sizi Firavun'un âlinden kurtarmıştık. Hani hatırlasanıza, o az bir nimet mi?.." demek istiyor. *Neccâ-yüneccî-tenciye;* necat vermek, yâni kurtarmak demek. *Necât,* kurtulmak demek, sülâsisi. *Neccâ-yüneccî-tenciye* de kurtarmak demek, müteaddîsi oluyor.

(*Necceynâküm*) "Ben Azîmü'ş-şân, alemlerin Rabbi, sizin Rabbiniz, ben kurtarmıştım sizi..." Nereden?.. (*Min âli firavne*) "Firavun'un âlinden."

Biliyorsunuz *âl* kelimesi, bir ismin öncesine geliyor, onu takip eden insanlar mânâsına geliyor. Meselâ, Âl-i Osman; Osman-ı Gazi'den sonra onun sülâlesinden gelen padişahların hepsine Âl-i Osman deniliyor. Osman'ın âli, Osmanoğulları... Âl-i İmrân, ondan sonra bilmem Âl-i Selçuk, Selçukoğulları gibi.

Alicengiz oyunları diyorlar biliyorsunuz, o da Âl-i Cengiz'dir aslında. Ali orada Hazret-i Ali'nin ismi gibi değildir, yazılışı da farklıdır, elifin üzerine *med* koyularak yazılır. Âl-i Cengiz oyunu demek, yâni Cengiz Sülâlesi'nin İslâm Âlemi'ne oynadığı oyunlar, yaptıkları zulümler. Şehirlere saldırmaları, yıkmaları, yakmaları filan… "O ona Âl-i Cengiz oyunu oynadı." filan diye geçer ya.

Sonra Âl-i Rasûl; Rasûlüllah'ın âli, Rasûlüllah'a tâbi olan insanlar. Bir rivayet de var hadis-i şeriflerin arasında. Peygamber SAS Efendimiz'e dua ediyoruz ya, tahiyyâta oturduğumuz zaman;

اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلٰى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَعَلٰى آلِ مُحَمَّدٍ.

(*Allâhümme salli alâ seyyidinâ muhammedin ve alâ âli muhammedin.*) "Yâ Rabbi, Peygamberimiz Muhammed-i Mustafâ'ya salât ü selâm eyle ve Muhammed'in âline de salât ü selâm eyle!" diyoruz.

Tabii bu Peygamberimiz'in âli kim?.. Bazı rivayetlerde, hadis-i şeriflerde sorulduğu bildiriliyor Peygamber Efendimiz'e, "Kimler kasdediliyor bundan?" diye. Peygamber Efendimiz buyurmuş ki:[19]

آلُ مُحَمَّدٍ كُلُّ تَقِيٍّ (طس. عق. ك. في تارخه ، ق. عن أنس)

RE. 4/9 (*Âlü muhammedin küllü takıyyin*) "Âl'im, Âl-i Muhammed denilince kasdedilen kişiler, her takvâ ehli müslümandır, mü'mindir." buyurmuş.

O zaman tabii, Peygamber Efendimiz'in sünnetine uyan, Kur'an yolunda yürüyen herkes Âl-i Muhammed olmuş oluyor. Hepsi o duayı kazanmış oluyor. (*A'llàhümme salli alâ seyyidinâ muhammedin ve alâ âli muhammed*) deyince, her namaz kılanın duası, her Peygamber Efendimiz'e tâbi olan insana gelmiş oluyor. Ne mutlu, ne güzel bir şey!..

Evet, *âl* böyle, Âl-i Osman'dan filan bildiğimiz bir kelime. (*Âli fir'avn*) "Firavun'un sülâlesi." Tabii Firavun'un sülâlesi belki firavunlukta devam etmiştir ama, o firavun öldükten sonra öteki firavunlar da belki aynı şeyleri yapmışlardır ama; "Biz, ben Azîmü'ş-şân siz yahudileri Firavun'dan, Firavun'un âlinden kurtardım." demek, "Firavun'a bağlı olan, etrafında onu destekleyen, şakşaklayan dalkavuklar ve onun zümresinden kurtardım." demek yâni. Âl-i Firavun burada, soy devamından ziyade, fikir birliği bağlantısı, niyet bağlantısı olan kimseler kasdediliyor. Firavun ve onun hempâları, o ve onun avanesi, tayfası, onun etrafında onun emrini tutan zümresi demek oluyor. "Sizi onlardan kurtarmıştık."

---

[19] Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.III, s.338, no:3332; Taberânî, *Mu'cemü's-Sağîr*, c.I, s.199, no:318; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.II, s.152, no:2693; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.I, s.418, no:1692; Temmâmü'r-Râzî, *el-Fevâid*, c.II, s.217, no:1567; İbn-i Hâcer, *Lisânü'l-Mîzan*, c.VI, s.146, no:512; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Mecmaü'z-zevâid, c.X, s.475, no:17946; *Kenzü'l-Ummâl*, c.III, s.89, no:5624; *Keşfü'l-Hafâ,* c.I, s.16, no:17; *Câmiu'l-Ehàdîs*, c.I, s.35, no:33.

Çünkü, Firavun tek başına olsa ne yapar? Ateş olsa cirmi kadar yer yakar, ondan sonra biter. Yâni şöyle, şu kadar, bir buçuk iki metre boyunda bir yer yakar. Ama Firavun'un yakıcılığının devamı, etrafındaki hempâlarından, destekçilerinden, dalkavukluklarından kaynaklanıyor. Bütün firavunlar böyle, bütün zàlimler böyle... Ne olacak, zàlim ateş olsa cirmi kadar yer yakar, ne yapacak?.. İnsanın etini yiyecek olsa, bir budunu yeyince karnı doyar. Ama işte o hempâları yok mu, o dalkavuklar yok mu?.. Zàlimleri zàlim yapan kimlerdir?.. Dalkavuklarıdır, zàlimi destekleyendir.

Onun için zàlimleri desteklemek de, onlara meyletmek de, onlara gönül vermek de günah oluyor İslâm'da... Hattâ, Peygamber SAS Efendimiz bildiriyor ki:[20]

مَنْ أَحَبَّ قَوْمًا عَلَى أَعْمَالِهِمْ ، حُشِرَ يومَ الْقِيَامَةِ مِنْ زُمْرَتِهِمْ فَحُوسِبَ بِحِسَابِهِمْ ، وَإِنْ لَمْ يَعْمَلْ أَعْمَالَهُمْ (خط. عن جابر)

RE. 396/16 (*Men ehabbe kavmen alâ a'mâlihim, huşira yevme'l-kıyâmeti min zümretihim, fehùsibe bi-hisâbihim, ve in lem ya'mel a'mâlehüm.*) "Kim bir topluluğun fikrini, amelini beğeniyor, onu destekliyorsa; onlardan uzakta olsa bile, onların amelini yapmasa bile onların arasında haşr olunur, onların hesabı ile hesap görür."

Yâni, fikrini bile desteklemeyecek. Fikrini desteklerse bile onlardan sayılır. Müslümanların arasında yaşıyor, gidiyor gâvurların örfünü, adetini, fikriyâtını, dinsizliklerini, imansızlıklarını, ahlâksızlıklarını hoş görüyor:

"—Tamam, iyi yapıyorlar." diyor. "Bunları yaptıkları zaman

[20] Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.V, s.196, no:2662; İbn-i Adiy, *el-Kâmil fi'd-Duafâ*, c.I,s.303; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.III, s.595, no:5870; Câbir ibn-i Abdullah RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.IX, s.34, no:24730; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.202, no:2284; *Câmiu'l-Ehàdîs*, c. XLI, s.378, no:45322.

başarıyorlar, gerilimleri gidiyor, stresleri dağılıyor.” diyor. “Deşarj oluyorlar.” diyor.

Ben onları kullanmıyorum, kullanmayı da tasvib etmiyorum. Türkçelerini kullanıyorum.

Tasvib ediyor. Neyi tasvib ediyorsun kardeşim?.. İşte Almanya’da bir karnaval görmüş de, festival görmüş de; deli dolu bayram demek yâni... Bayramlarını görmüş de, orada herkes zilzurna sarhoş olmuş, başlarına sivri külahları geçirmişler. Birbirlerine sarılmışlar, yatmışlar, düşmüşler, kalkmışlar...

“—Nesini beğeniyorsun kardeşim bunun?..”

“—Vallàhi işte böyle olunca boşalıyorlar, gerilimleri gidiyor, ne iyi...”

Tamam işte, onu tasvib eden onlardandır. Yâni, bir kavmi yaptığı amelden dolayı, işten dolayı tasvib eden, destekleyen kimse, onlarla haşrolunur. Kimi beğeniyorsa, kişi sevdiğiyle beraber oluyor. Onun zümresine katılacak, onunla haşrolunacak.

Bu hem müjdeli bir şey, iyi insanları sevip, onlara özenenler için...

“—Ah Rasûlüllah Efendimiz, ah Sahabe-i Kiram efendilerimiz, ah evliyâullah; Allah’ın sevdiği mübarek, sàlih kulları!..” filan deyip onları seven, özenen onlarla haşrolunacak.

“—Ah falanca kâfir, ah filanca kaşı gözü şöyle, saçı şöyle taralı, bıyığı böyle burulu, giyimi şöyle, çantası böyle...”

Çantasının bile modasını çıkarttılar James Bond çantası, bilmem ve saire filan diye. Onlara özenen de onlarla beraber haşrolunur. Kötü şeye özenmek yok İslâm’da... O zaman onların zümresine girer.

Firavun’u destekliyor, Firavuncu olur. Falancayı destekliyor, ondan olur. Hakkı desteklerse, hak ehli olur. Peygamber yolundan giderse, peygamberin âlinden olur; aksi iş yaparsa, mahvolur.

“—Hani ey Yahudiler, Firavun’un âlinden, yâni hempâlarından, avanesinden, haşemesinden, yardakçı dalkavuklarından, destekçilerinden ben sizi kurtarmıştım ya, hatırlasanıza; ölümden kurtulmuştunuz. (*Yesûmûneküm sûe’l-azâb*) Sizi en kötü bir azaba maruz kılıyordu o Firavun, siz Yahudileri çeşitli azablara tâbi tutuyordu.”

Şimdi bu (*yesûmûneküm*), *yûkıùneküm* yâni *yüvellûneküm* mânâsına. Veyahut azâbı devam ettirmekten, râiye üzerinde azâbı devam ettirmek mânâsına geliyor sonuç itibariyle. "Kötü bir azabı üzerinizde devamlı sürdüren Firavun'dan biz sizi kurtarmıştık."

Biz demesi, azamet hitabından dolayı… Kaç defa söyledim, Arapça'da biz demek çoğul mânâsına değil, ben Azîmü'ş-şân demek. "Ben Rabbiniz Azîmü'ş-şân, size azabı devamlı sürdüren Firavun'un hempâlarından, hükümetinden sizi kurtarmıştım."

b. Firavun'un Erkek Çocukları Öldürtmesi

Ne yapıyorlardı, neydi bu azabın devamı?.. (*Yüzebbihûne ebnâeküm ve yestahyûne nisâeküm*) "O herifler sizin erkek çocuklarınızı boğazlıyorlardı, kesiyorlardı, öldürüyorlardı. Doğduğunu haber alınca öldürüyorlardı. (*Ve yestahyûne nisâeküm*) Hanımlarınızı, yâni erkekleri öldürüp erkek olmayanları hayatta bırakıyorlardı." mânâsına.

İstihyâ, hayat kökünden geliyor olabilir. O zaman, "Kadınlarınızı hayatta bırakıyorlardı ama, erkek çocuklarınızı kesiyorlardı." mânâsına olur. Bir de istihyâ; utanç duymak, hayâ kökünden gelebilir. Yâni, "Hanımlarınızı hayâ duyulacak çirkin tecâvüzlerde bulunuyorlardı." mânâsı da olabilir diye kitaplarda yazılıyor.

Yâni, Firavun bu işleri yapıyordu, onlardan kurtuldunuz. (*Ve fî zâliküm belâün min rabbiküm azîm*) "Bunun böyle olmasında sizin için Rabbinizden muazzam, çok ulu, çok büyük bir belâ vardı." deniliyor.

Firavun ne yapıyormuş, neden yapıyormuş?.. Kitapların yazdığına göre, bir rüya görmüş, çok korkmuş bu rüyadan... Çünkü gördüğü rüyada, Beytü'l-Makdis'ten bir ateş çıkmış... Biliyorsunuz, bir ismi de Beytü'l-Makdis Kuds-ü Şerif'in... Kudüs'ten bir ateş çıkmış, bütün Kıptîlerin evlerini sarmış bu yangın... *Kıpt* biliyorsunuz Mısır ahalisine deniliyor. *Kıptî* de onlara mensub demek. Yâni, bizde Çingene mânâsına kullanılıyor. *Egypt* kelimesi var İngilizce'de. *Îcıpt, kıpt* işte, aynı kelime, yâni Mısır demek.

Gördüğü rüyada o çıkan yangın, Beytü'l-Makdis'ten, Kudüs'ten çıkan yangın, Mısır'lıların hepsinin evini yakıyormuş, ama İsrâiloğulları'nın evlerini yakmıyormuş. Rüyayı böyle görmüş Firavun.

"—İsrâiloğulları'nın o zaman Mısır'da işi ne?" derseniz, işleri şu:

Yusuf AS zamanında, Kenan ilinden geldiler. Yusuf AS'ı kardeşleri satmışlardı. Köle olarak Mısır'a gitmişti ama, o mübarek güzel yüzüyle, o mübarek tatlı ahlâkıyla, hapse girmek pahasına kötülüklerden kaçınmasıyla...

Yusuf AS'da çok ibretler var. Yusuf AS hapse girmeyi tercih etti, günaha yanaşmadı. Günaha zorladılar:

"—Şu günahı işleyeceksin; bak elimizden kurtulamazsan, çok güzelsin, sana dayanamıyoruz..." vs. dediler.

رَبِّ السِّجْنُ أَحَبُّ إِلَيَّ مِمَّا يَدْعُونَنِي إِلَيْهِ (يوسف:٣٣)

(*Rabbi's-sicnü ehabbü ileyye mimmâ yed'ùnenî ileyh*) "Bu gözü dönmüş kadınların tekliflerine uymaktansa, yâ Rabbi, hapse

girmem benim için daha iyidir." dedi hapsi tercih etti, hapse girdi. (Yusuf, 12/33)

Senelerce kaldı hapiste haksız yere... Haksız yere hapse girdi, namusunu koruduğu için hapse girdi. Namussuzluk yapmadığı için, iffetsizlik yapmadığı için hapse girdi. Ama sonradan... Tabii peygamber, asil oğlu, asil oğlu asil... Peygamber Efendimiz bir hadis-i şerifinde böyle buyuruyor: [21]

إِنَّ الْكَرِيمَ بْنَ الْكَرِيمِ بْنِ الْكَرِيمِ بْنِ الْكَرِيمِ: يُوسُفُ بْنُ يَعْقُوبَ بْنِ إِسْحَاقَ بْنِ إِبْرَاهِيمَ (ت. حم. طس. ع. عن أبي هريرة)

(*İnne'l-kerîme'bne'l-kerîmi'bni'l-kerîmi'bni'l-kerîm, yûsufü'bnü ya'kùbe'bni ishàka'bni İbrâhîm.*) *Salla'llàhu aleyhim ecmaîn.* "İbrâhim AS'ın oğlu İshak AS'ın oğlu Ya'kub AS'ın oğlu Yusuf AS, kerîm oğlu kerîm oğlu kerîm oğlu kerîmdir."

Peygamberlik verilmişti ona. O güzel ahlâkıyla zindandaki insanları hayran bırakmıştı. Onlar sevdiler. Baktılar sözleri hikmetli, teklifleri çok güzel, irşadları pırıl pırıl; her şeyine hayran kaldılar. Hapisten çıkanlar, sonradan Yusuf AS'ı hatırladılar, neticede firavuna söylediler.

Firavun kelimesini de biraz izah edeyim. Firavun, firavun, firavun... Bir çok firavun var. Çünkü, Mısır'ın hükümdarlarının lakabı *firavun*. Bizans hükümdarlarının lakabı *kayser*, Habeş hükümdarlarının lakabı *necâşî*. Yâni, necâşî özel isim değil, lakap; kral demek, *king* demek diyelim. İran hükümdarlarının lakabı da *kisrâ*; yâni *hüsrev* demek; o da büyük hükümdar demek. Bunlar lakap, isim değil. Firavun acaba hangi firavun, hangi isimdeki

[21] Tirmizî, *Sünen*, c.V, s.293, no:3116; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.416, no:9369; Buhârî, *Edebü'l-Müfred*, c.I, s.212, no:605; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.III, s.116, no:2657; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.X, s.338, no:5932; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.VI, s.369, no:11254; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.X, s.272; Ebû Hüreyre RA'dan.

firavun demek lâzım yâni.

Şimdi Yusuf AS'ın zamanındaki firavun ile, Mûsâ AS'ın zamanı arasında asırlar geçmiş. Altı-yedi asır geçmişti kitapların yazdığına göre. Adamlar başka... Yâni firavun dediği zaman, Yusuf AS'ın zamanındaki firavun başka, Mûsâ AS'ın zamanındaki başka. İsimleri yazılmış kitaplara...

Yusuf AS'ı çağırdı, hapisten çıkarttı. Niye hapse düştüğünü anladı, haksızlığa uğradığını anladı, yanına vezir yaptı.

اِجْعَلْنِي عَلٰى خَزَائِنِ الْأَرْضِ إِنِّي حَفِيظٌ عَلِيمٌ (يوسف:٥٥)

(*İc'alnî alâ hazâini'l-ard*) "[Beni ülkenin hazinelerine tayin et!] (*İnnî hafîzun alîm*) Yerin mahsûlâtı, toprak mahsulleri konusunda ben bilgiliyim." (Yusuf, 12/55) dedi Yusuf AS.

Onu tarım bakanı yaptı hükümdar, çok da memnun oldu. O da dirayetle idare etti, Mısır'ın işlerini çekti, çevirdi.

Daha sonra, babası Ya'kub AS'ı ve kendisine kötülük yapmış olan kardeşlerini getirdi, onlara iyilik yaptı; yerleştiler Mısır'a... Onların yerleşmeleri o zaman oldu. Tabii bir bakanın yakınları olarak yerleştiler, çoğaldılar, kocaman bir kavim oldular. Mısır'da yaşayan Benî İsrâil topluluğu, şimdiki tabirle bir koloni oluşturdular.

Şimdi Mûsâ AS'ın zamanından önceki, doğmazdan biraz önceki Firavun bir rüya görür ki; Kudüs'ten bir ateş çıkıyor Mısır'daki yerli Mısırlıların, yâni Kıptîlerin evlerini yakıyor ama, İsrâiloğulları'nın evlerini yakmıyor. Neden?.. Peygambere iman etmiş, mü'min insanlar, Allah'a ibadet eden insanlar. Ötekiler Firavun'a, başka putlara tapıyorlar. Çeşitli putların isimleri var, kimisi köpek başlı, kimisi kartal başlı... Mısır havayollarının işaretleri, uçaklarının kuyruğundaki resim de öyle bir kuş resmi değil, o *Horus* isimli eski Mısır tanrısının kafası o... Bilmeyen onu bir kuş başı sanıyor. Değil, bir tanrı kuş kafası o, yâni doğru değil aslında...

Kimisinin başı köpek şeklindeydi. Ölüm tanrısı köpek şeklindeydi; insan vücutlu, köpek kafalı... Bir timsah tanrıları vardı.

Biz Nil'e böyle bir gezi düzenlemiştik. Üç gece Nil'de gemide seyahat ettik. Yüzen, dört yıldızlı bir oteldi. Orada bir şehre uğradık. Kocaman bir tapınak gördük. Mahsustan duvarın tepesine kadar çıktık, ayaklarımızın altında ezdik duvarlarını... O timsah tanrılarının tapınağıymış. Ezdik onları. Bize aşağıdan,

"—Taşların üzerine çıkmayın!" diye bağırdılar.

Yâni, timsah tanrısı. Öyle saçma şey mi olur. Basit bir mahlûk. İşte yerli Mısırlılar, Kıptîler böyle putlara tapıyordu. Ötekiler, Allah'ın varlığına, birliğine inanmış, peygambere tâbi olmuş kimselerdi.

Firavun rüyasında Kıptîlerin evlerinin yandığını, onların evlerinin yanmadığını gördü. Topladı akıl danışacağı kimseleri:

"—Ben böyle bir rüya gördüm, çok korktum, nedir bu?.." dedi.

Dediler ki:

"—Bu şunu gösteriyor ki; Kudüs kökenli bir kişi çıkacak, Mısır'daki Mısırlıların saltanatını yıkacak, evlerini mahvedecek." dediler.

"—Yâ, öyle mi? O zaman bütün bu oradan gelen ahalinin erkek çocuklarını kesin, yapamasın bu işi!" diye bir kesme kararı aldılar.

Doğan çocukları parçalıyorlardı, kesiyorlardı. Tarihte bir korkunç sayfa... Tarihin hiç bir devrinde zàlimler eksik olmamış. Her devirde böyle korkunç cinayetler işlenmiş. Şimdi Sırpların zavallı Arnavut kardeşlerimize yaptıkları gibi, Boşnak kardeşlerimize yaptıkları gibi... Kâfirlerin Kafkasya'daki, bilmem daha başka diyarlardaki zulümleri gibi...

Doğan çocukları öldürüyorlar. Mâsum, suçsuz, bîçâre, savunmasız çocuğu alıyor annesinden, kesiyor. (*Yüzebbihu*) *Zebbaha-yüzebbihu-tezbih* ne demek?.. *Zebeha* kesmek demek zâten. *Zebbaha* niye böyle tef'il babından geliyor?.. Çok kesmek demek.

Meselâ, *katele* öldürdü demek Arapça'da; *kattele-taktîlen*, çok öldürmek demek. Aşırı, mübalağalı. Çok kesiyorlardı, çocukları doğrayıp doğrayıp gidiyorlardı. Firavun'un firavunluğu, zàlimliğinin dillere destan olması, kötü şöhreti boşuna değil...

Bunların çocuklarını kesiyordu, sadece kadınlar kalıyorlardı. Kadınlar kalınca ne olacak tabii himayesiz oluyor, bakımsız oluyor. Zavallılar, kim bilir neler çektiler o devirdeki o mü'mincikler...

"Bunlardan, bu azabdan sizi ben kurtarmıştım, ey Benî İsrâil hatırlasanıza!.. (*Ve fî zâliküm belâün min rabbiküm azîm*) Bu işin böyle olmasında, Rabbinizden sizin için büyük belâ vardır."

Şimdi bu *belâ-yeblî-belâen,* bir ilginç kelimedir Arapça'da; bir şeyin ne olduğunu anlamak için yoklamak, imtihan etmek mânâsına gelir. Tabii imtihan nasıl olur?.. "Bir insanın imanı var mı? Allah'ın kaderinin hükmüne rızası var mı?.." diye, Allah bir olay gönderir başına, imtihan eder. Zenginlik verir, bakalım hayrâtını yapacak mı?.. Fakirlik verir; bakalım sabredecek mi, yoksa hırsızlığa mı sapacak?.. Bilmem kuvvet verir; kuvvetini zulme mi kullanacak?.. Zaaf verir, zayıflık verir; bakalım zayıflığını anlayıp, Rabbine yönelip ondan yardım isteyecek mi?.. Hastalık verir, şifanın Allah'tan olduğunu bilip Allah'a yalvaracak mı?..

Bunların hepsi imtihandır. Yâni *ihtival* diyorlar. *İhtival* Arapça'da ne demek? Haberini almak, işin mahiyetini anlamak demek. Yâni bu *belâ* demek, *ihtival* demek, nimet mânâsına da

gelir bu yüzden... Çünkü imtihan sorusu demek, yâni netice itibariyle ne olduğunu anlamak için başa getirilmiş bir olay demek. Başa getirilen olay, demin saydığım gibi hastalık da olur, servet de olur; iyilik de olur, kötülük de olur... Onun için belâ, başına hayır gelmek mânâsına da gelebilir, başına şer gelmek mânâsına da gelebilir.

(*Belâun min rabbiküm azîm*) "Sizin Rabbinizden muazzam bir belâ idi bu. Bunda sizin için muazzam bir belâ vardı." demek, acaba ne demek?..

Bazı alimler, nimet demişler. (*Ve kàle mücâhid hâkezâ kàle nimetün*) Mücâhid de, aynı şekilde, "Bu büyük bir nimettir." demiş. Neden? Çünkü Firavun'un azabından kurtuldular. Nimet işte...

Bazıları da, "Orada çocuklar kesiliyorlardı, öldürülüyorlardı. Onun için şer ile bir imtihan, bir musibet mânâsına gelir." demişler. Çünkü belâ kelimesi, her ikisi için de geçebilen bir kelime.

Sonra tabii imtihanı başardılar mı?.. İsrâiloğulları, imtihan oldular. Nasıl imtihan oldular, kasıt hangisi?.. Ya Firavun'dan kurtulmaları nimeti, ya da Firavun'un onların çocuklarını kesmesi belâsı, musibeti... Bundan kurtuldular. Her hâl ü kârda burada Rablerinden büyük bir olay var... "Bunu hatırlayın. Allah size azab da verebiliyor; azab varken azabı da kaldırabiliyor, kurtarabiliyor sizi... Onun için kâfirlik etmeyin, mü'min olun!" demek. Yâni bu ayet-i kerimedeki denilmek istenen bu.

c. Mûsâ AS'ın Kesilmekten Kurtulması

Çocuklar kesilirken, kesilip dururken, o zaman daha Mûsâ AS hayatta değildi. Mûsâ AS'ı Allah kesilmekten kurtardı. Çünkü insanlar ne kadar tedbir alırsa alsın, Allah'ın dediği olur.

Mûsâ AS dünyaya geldi. "Benim çocuğumu da Firavun'un adamları gelecek, alacak, kesecekler." diye, anasının korkudan yüreği ağzına geliyordu. Rüya gördü:

"—Korkma! Sen bu çocuğunu bir sandığın içine koy, Nil'e bırak! Biz sana bu çocuğu, tekrar geriye iade edeceğiz." diye rüyasında kendisine bildirildi.

Anası, yeni doğan Mûsâ AS'ı söylenildiği üzere, su almayan bir kabın içine koyup, Nil'e bıraktı. Çocuk gidiyor suyun üstünde... Yâni akan bir nehre çocuğu, ağlayan bir bebeği bırakırsanız ne olur?.. Hangi anne bırakır? Bırakılmaz ama, bırakmazsa Firavun'un askerleri gelecek, öldürecek. Rüyada gördü: "Korkma, biz sana çocuğu geri iade edeceğiz.

إِنَّا رَادُّوهُ إِلَيْكِ وَجَاعِلُوهُ مِنَ الْمُرْسَلِينَ (القصص:٧)

(*İnnâ râddûhu ileyki ve câilûhu mine'l-mürselîn*) "Hem onu sana geri göndereceğiz, hem de onu peygamber yapacağız." diye anasına bildirdi Cenâb-ı Hak Teàlâ Hazretleri. (Kasas, 28/7)

O da çocuğu kaba koydu, Nil'e bıraktı. Ama kız kardeşine de dedi ki:

"—Şu çocuğun sular tarafından nereye doğru götürüldüğünü, sen uzaktan uzağa takip et bakalım!" dedi.

Bir taraftan da merak ediyor, ne olacak diye. Sonra ne oldu?.. Bu suyun üzerinde, Firavun'un Nil sahilindeki sarayının önünden geçerken, Firavun'un hanımı bunu gördü:

"—Aman, şunu alalım, nedir bu?" dedi.

Çocuk ağlıyordu. Suya girdiler adamları... Getirdiler ki bir güzel, tatlı bebek... Mûsâ AS yâni. Küçücük bebek, ınga diyor belki, ağlıyor, sevimli, yanakları nasıl kim bilir. Firavun'un da çoluk çocuğu yok... Hanımıyla evlenmiş ama, çoluk çocuğu yok.

"—Haydi bunu evlat edinelim!" dedi hanımı.

عَسَىٰ أَنْ يَنْفَعَنَا أَوْ نَتَّخِذَهُ وَلَدًا (القصص:٩)

(*Asâ en yenfeanâ ev nettahizehû veledâ*) "Belki büyüyünce bize faydası olur. Biz bunu çok seversek evlât ediniriz." (Kasas, 28/9) filân dedi.

Böylece bir kere, suda boğulmaktan Allah onu kurtardı. Saltanatı yıkılmasın diye, yahudi çocuklarını kestiren Firavun'un eline teslim ettirdi. Karısının şefkatiyle, ricâsıyla kestirtmedi. Firavun'un sarayında büyümeye başladı Mûsâ AS...

Ondan sonra da, hiç kimsenin sütünü almadı, memesini emmedi o küçük çocuk.

"—Ne yapacağız, aman bebek de çok güzel, aç da kalıyor, çok da ağlıyor bir çare bulalım!" derken, dediler ki:

"—Böyle bir aile var, ona götürelim, bakalım; belki onu emer." filân dediler.

Gittiler Mûsâ AS'ın annesine... Onun da göğüsleri süt dolu, çocuğu da gitmiş. Ona getirdiler, asıl annesinin sütünü aldı Mûsâ AS. Böylece Allah, rüyada vaad ettiğini hakikatte gösterdi Mûsâ AS'ın annesine... Mûsâ AS tekrar annesinin kucağına geldi. Ama sarayda büyüyor. Annesinin sütünü emiyor, Firavun'un sarayında büyüyor.

İşte böyle bir ilginç ikram, ibretli olaylar dizisi Mûsâ AS'ın hayatı; dünyaya gelişi, ölümden kurtuluşu, yetişmesi ve diğer olaylar... Bunları hatırlatıyor. Bunlar hep birer nimet, ya da, "İşte böyle belâlardan musibetlerden Allah sizi kurtardı, şükredin, emrini tutun!" diye bir ikaz. 49. ayet-i kerime bu.

d. Firavun'un Suda Boğulması

Sonra ne oldu?.. Bundan sonraki ayet-i kerimede de buyruluyor ki, 50. ayet-i kerimede:

وَإِذْ فَرَقْنَا بِكُمُ الْبَحْرَ فَأَنْجَيْنَاكُمْ وَأَغْرَقْنَا آلَ فِرْعَوْنَ وَأَنْتُمْ تَنْظُرُونَ (البقرة:٥٠)

(*Ve iz feraknâ bikümü'l-bahra feenceynâküm ve ağraknâ âle fir'avne ve entüm tenzurûn.*) (Bakara, 2/50)

Bu ayet-i kerimede Rabbimiz, bir başka ibretli olayı hatırlatıyor İsrâiloğulları'na. Buyuruyor ki:

"Sizin için denizi şöyle ayırmıştık ve sizi kurtarmıştık, Firavun taifesini, Âl-i Fir'avn'ı sulara gark etmiş, boğmuştuk; (*ve entüm tenzurûn*) siz kenarda bakıp duruyorken... Hani o olayı da hatırlayın bakalım! O da az bir, unutulacak bir olay mı? Ne kadar mühim bir olaydı, onu da hatırlayın bakalım!" buyuruyor Cenâb-ı Hak.

Bu olay ne idi?.. Biliyorsunuz, Mûsâ AS Firavun'un sarayında büyüdü. Büyüdükten sonra, şehirdeki iki kişinin kavgası esnasında, onları ayırayım derken, bir yumruk vurdu bir tanesine biraz sertçe... O da küt yere düştü, öldü. Firavun'un aşçısı olduğu rivayet ediliyor, saraydan bir adam. Ötekisini zorluyordu, ayırmak istedi. Mûsâ AS'ı yardıma çağırdı berikisi. O da İsrâiloğulları'ndan bir kimse olduğundan, gitti yardım etmeğe... Bırak filan derken, bir yumruk vurdu Mûsâ AS; adam yere düştü, öldü. Kaçtı Mûsâ AS...

Sonra, birisi geldi, onu öldürmek istediklerini söyledi:

يَامُوسَىٰ إِنَّ الْمَلَأَ يَأْتَمِرُونَ بِكَ لِيَقْتُلُوكَ فَاخْرُجْ إِنِّي لَكَ مِنَ النَّاصِحِينَ (القصص: ٢٠)

(*Yâ mûsâ inne'l-melee ye'temirûne bike li-yaktülûke*) "Yâ Mûsâ, ileri gelenler seni nasıl öldüreceklerini, nasıl yakalayacaklarını düşünüyorlar; (*fahruc*) artık bu beldede durma, çık! (*İnnî leke mine'n-nâsıhîn*) Ben sana samimi bakımdan söylüyorum." dedi. (Kasas, 28/20)

Mûsâ AS da Mısır'ı terk etti. Şöyle Suriye taraflarına gitti, kaçtı yâni oradan. İstemeden olmuş bir şeydi, ayırmak isterken elinden bir kaza çıkmıştı. Allah'ın takdiri... Allah kaçırtıyor yâni Firavun'un yanından. İşin esrarı, perdenin arkası öyle…

Oradan giderken, Kenan diyarına geldi. Orada Şuayb AS'ın diyarına geldi. Yollarda seyahat etmiş, terlemiş, yorulmuş bir insan. Baktı ki orada, bir subaşında çobanlar sürülerini getiriyorlar, suluyorlar, gidiyorlar. Kenarda iki tane kızcağız, efendi efendi duruyorlar.

"—İstediğiniz nedir, niye burada bekleşiyorsunuz?" dedi Mûsâ AS. Yâni, acıdı onların kenarda boynu bükük durmasına. "Ne arıyorsunuz burada, ne istiyorsunuz?" dedi.

Dediler ki:

"—Bizim de koyunlarımız var, biz de onları sulayacağız ama, bu çobanların hepsi sulamadan, biz yanaşamıyoruz bunların yanına.

وَأَبُونَا شَيْخٌ كَبِيرٌ (القصص:٢٣)

(*Ve ebûnâ şeyhun kebîr*) Babamız da çok ihtiyar." dediler. (Kasas, 28/23) Bunlar maceranın Kur'an-ı Kerim'de bildirilen tarafları, ipuçları.

"İşte biz böyle bekliyoruz." deyince; Mûsâ AS güçlü kuvvetli, kibar, iş bilir insan, becerikli bir insan. Koyunlarını sulayıverdi. Sürü çabucak gitti.

Babaları sordu:

"—Her gün bu kadar erken gelemiyordunuz, ne oldu?"

"—Bir mübarek zât, kibar bir insan, iyilik sever bir kişi bize yardım ediverdi. Çabuk sulayıverdi koyunlarımızı..." deyince;

"—Çağırın onu!"dedi.

Mûsâ AS böylece geldi Şuayb AS'ın karşısına.

"—Nedir? Neyin nesisin?" filan deyince, o da anlattı "Hal böyle oldu." diye.

نَجَوْتَ مِنَ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ (القصص:٢٥)

(*Necevte mine'l-kavmi'z-zàlimîn*) "Zalim bir kavimden kurtarmış Allah seni, iyi olmuş." dedi, teselli etti. (Kasas: 28/25)

O da mübarek bir zât, çünkü o da yine peygamber. Allah karşılaştırıyor, yâni birisini birisine sevk ettiriyor. Kaderin cilvesi bunlar, yâni kader. Kaderin sevki ile karşılaştırıyor. Sonra kızlardan birisi dedi ki:

"—Baba bu güçlü, kudretli, becerikli bir insan… Hayatını sürdürecek, gidecek bir yeri yok, bir başka işi yok! Çalışsın bu, bize yardımcı olsun!" dedi.

O da çağırdı Mûsâ AS'ı:

"—Ben kızlarımdan birisini seninle evlendirmek istiyorum, mehir olarak sekiz yıl hizmet etmek şartıyla... Yâni, evlenirken paran yok, pulun yok, anlaşılıyor. Sekiz yıl hizmet etmek şartıyla, bunlardan biriyle evlendirmek istiyorum. On yıl olursa, daha iyi olur." dedi. Yâni, "Dur bakalım sekiz mi olur, on mu olur o benim keyfime kalsın, ihtiyarıma kalsın." dedi.

Kabul etti Mûsâ AS, Şuayb AS'ın yanında kaldı. Şuayb AS'ın

kızıyla evlendi. Böylece yer yurt bulmuş oldu. Mübarek bir insanın yanında kalmış oldu. Kim bilir onunla ne sohbetler oldu, neler neler öğrendi.

Sonra şartlar müsaitleşince, bebek bekliyordu hanımı, hanımını da alıp Mısır'a doğru giderken, yolda karanlıkta hanımı tam doğum sancısına tutulmuşken, bir ışık gördü. "Dur ben şuradan ateş bulayım, yardım isteyeyim!" diye ışığın yanına gittiği zaman, Cenâb-ı Mevlâ'nın vahyi ile muhatap oldu. İşte peygamberlik geldi kendisine...

Ondan sonra Allah-u Teàlâ Hazretleri onu, kendisinden yaşça büyük olan Harun ağabeyiyle beraber, Mısır'a gitmekle görevlendirdi:

"—Firavun'a gidin, imana gelmesini söyleyin!" dedi.

Mûsâ AS, Allah'ın bu vazifelendirmesi üzerine, geldi Mısır'a. Ağabeyi Hârun AS beraber Firavun'a karşı çıktılar.

Düşünün... Bunlar böyle tarihte kısa cümlelerle söylenen hikâye olduğu zaman, önemi anlaşılmaz. Yâni siz, zamanımızdaki zalim idarecileri düşünün! Allah size bir görev veriyor:

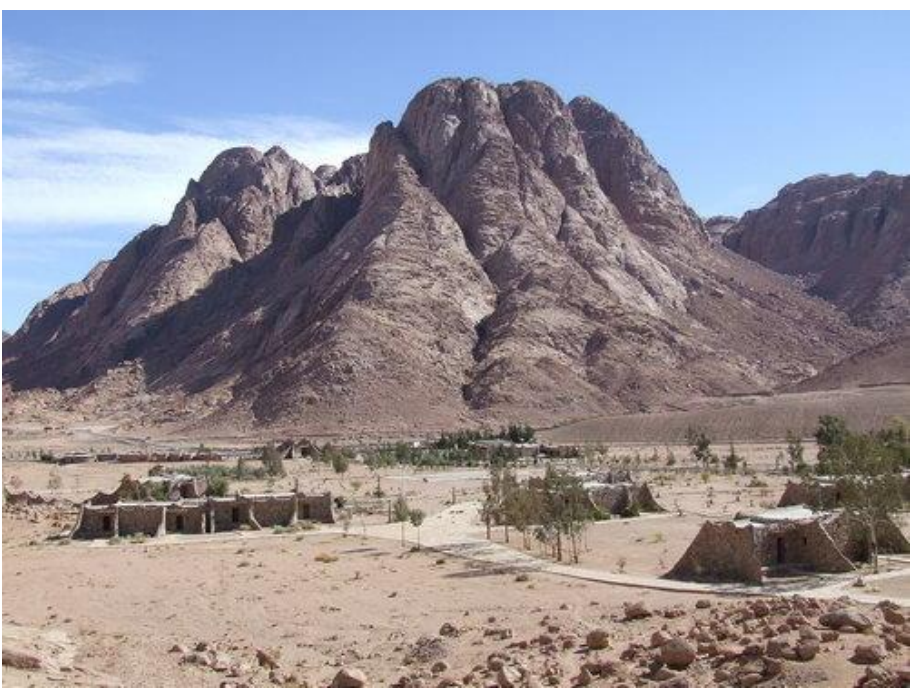

"—Gidin şu zàlime, bıraksın bu zulmü diye söyleyin!" dese, yâni Allah'ın söylediğini yapması lâzım her kulun ama, ne kadar zor bir görev...

Hem Firavun diyor ki:

"—Yeri, göğü ben yarattım. Bu Mısır mülkü benim, altımdan akan şu ırmaklar benim. Bana tapacaksınız, benden gayrı tanrı tanımayın!" diyor.

Tanrılık davasına kalkışmış bir zàlim.

"—Ona gideceksin. 'Sen tanrı manrı değilsin, bir aciz, nâçiz beşersin. Bırak bu tanrılık davasını da, imana gel, Allah'a kulluk et!' diyeceksin." diyor Allah…

Tabii gittiler, o vazifeyi yaptılar. Nice zamanlarda Allah, nice mucizeler ihsân etti Mûsâ AS'a. Nice olağanüstü olayları gördüler, Mûsâ AS'ın hak peygamber olduğunu anladılar. Hatta, başları sıkıştığı zaman Mûsâ AS'a gidiyorlardı:

"—Rabbine dua et de başımızdan bu gelmiş olan şu belâyı, bu belâyı kaldırsın!" diye dua istiyorlardı.

Dua ediyordu, o belâlar kalkıyordu. Mûsâ AS'ın hak peygamber olduğunu anlamaları lâzım gelirken, yine de iman etmiyorlardı.

Sonuç itibariyle ne oldu?.. Dayanılmaz bir durum oldu. Mûsâ AS'a Allah emretti:

"—Sana inananları al, bir an önce Mısır'dan çıkın!" diye.

Onlar da sessizce hazırlandılar, gizlice şehirden çıktılar. Gidecekler artık, her halde diyar-ı Kenan'a, babalarının, dedelerinin yurtlarına gidecekler.

Ama Firavun bunları duyunca, ordusunu hemen acele hazırlattı. Silahlarını kuşandılar, atlarına bindiler, peşlerine düştüler. Mûsâ AS'ın ve mü'minlerinin, ona iman etmiş insanların peşine düştüler. Kovalamaya başladılar, bir kovalamaca başladı. Heyecanlı bir macera ama, yakalanırlarsa ölecekler. Ötekiler öldürmeye koşturuyorlar, berikiler de ölümden kaçıyorlar.

Yâni, bu Sırplarla Arnavutların hali gibi. Karlı dağlardan aşıp, o hastaları naylondan sedyelere koyup, sopanın bir ucu buzda, çekerek taşımağa çalışıyorlar. Televizyonlarda ne acı şeyler görüyoruz.

Böyle kaçıyorlardı, karşılarına Kızıldeniz geldi. Kızıldeniz'in kenarına kadar geldiler. Bir de geriye baktılar ki, tozu dumana katarak Firavun ve ordusu geliyor.

قَالَ أَصْحَابُ مُوسٰى إِنَّا لَمُدْرَكُونَ (الشعراء: ٦١)

(*Kàle ashàbu mûsâ innâ lemüdrekûn*) "Mûsâ AS'ın yanındaki mü'minler, yâni ashabı dediler ki: Eyvah yakalanacağız!" (Şuarâ, 26/61)

Önlerinde deniz, geçemiyorlar. Vasıta yok, bir şey yok... Arkalarında da düşman tozu dumana katarak, hınçla, hırsla; "Bunlar kaçtılar, bunlara aman vermeyelim!" diye geliyorlar. "Koman, vurun, vurun!" dedikleri gibi tarihi romanlarda, öldürecekler, ölüm var.

"—Eyvah yakalanacağız, öleceğiz!" dediler.

Ama Mûsâ AS'ın Kur'an-ı Kerim'de bildirilen sözü çok ilginç. Ne diyor:

قَالَ كَلاَّ ، إِنَّ مَعِيَ رَبِّي سَيَهْدِينِ (الشعراء:٦٢)

(*Kàle kellâ*) "Hayır, asla! (*İnne maiye rabbi seyehdîn.*) Rabbim bizim yanımızda, bizimle beraber, o bize yardım edecek!" dedi. (Şuarâ, 26/62)

İşte peygamberin hak peygamber olduğunun işareti. "Yardım edecek, Allah yardım edecek! Hayır yakalanmayacağız, Allah yardım edecek!" diyor. Allah'ın yardım edeceğini biliyor ama, nasıl olacağını bilmiyor. Allah-u Teàlâ Hazretleri buyurdu ki:

"—Şu asânı şu denize vur!"

Mûsâ AS denize asâsını vurunca, on iki tane bulvar gibi yol açıldı. İsrâiloğulları on iki kabileydi. Mûsâ AS her kabileye:

"—Girin yollara!" dedi.

İki tarafta sular var. Bu yollara girdiler, Kızıldeniz'i geçmeye başladılar. Kızıldeniz veya Allah bilir artık... Kızıldeniz diyor, tefsir kitapları.

Geçtiler, geçtiler, geçtiler, karşı sahile vardılar. Karşı sahile varacakları sırada, Firavun ve askerleri de arkadan bu tarafa yetiştiler. Baktılar, deniz açılmış, yol olmuş. On iki tane yol, kaçıyor yahudiler... Onlar da koşturarak peşlerine takıldılar. Kupkuru bir yol, yâni vıcık vıcık çamur değil... Onlar da yoldan geçerken, öbür taraftan Benî İsrâil'in tamamı suyun olduğu yerden kenara çıkınca; Allah-u Teàlâ Hazretleri'ne dua etti Mûsâ AS. Allah'ın va'diyle, emriyle, takdiriyle, sular tekrar yol olan yerlere hücum ettiler. Firavun ve ordusu denizin içinde, dalgaların arasında kaldı.

Nasıl oldu bu olay? Yâni bir rivayet mi, söylenti mi?.. Hayır! (*Ve entüm tenzurûn.*) "Siz bakıp duruyordunuz manzaraya..." Görüyordunuz adamların nasıl dalgalarla boğuştuğunu... Nasıl arkanızdan gelirken denizin kapandığını görüp duruyordunuz. Dedelerinizin çektiği o heyecanı hatırlayın! O heyecanınıza rağmen, nasıl kurtulmuştunuz oradan?" diye, bu nimetini Rabbimiz Tebâreke ve Teàlâ Hazretleri onlara hatırlatıyor ki, nimetleri hatırlayıp da şükretsinler, kâfir olmasınlar...

Feraka; fark ettirmek, yâni ayırmak demek. Hatta eskiden, saçlı insanlar saçlarını ortadan ayırırlardı. Şimdi başka türlü

ayırmalar oluyor. Meselâ, ben arkaya doğru tarıyorum, hiç ayırma yok benim saçımda meselâ. Ama hanımlar orta yerden ayırırlar, bir taraf oraya, bir taraf oraya örgü örerler filan. İşte buna saçın farkı derler, yâni ayırımı demek. Bir o tarafa, bir o tarafa ayrılıyor.

(*Feraknâ bikümü'l-bahra*) "Sizin için denizi böyle ikiye ayırmıştık." Saç ayrıldığı zaman, saçın böyle ayrı olduğu, yâni ayırım yeri belli olur ya; onun gibi denizi de sizin için ayırmıştık ey İsrâiloğulları! (*Feenceynâküm*) "Sizin hepinizi kurtarmıştık. (*Ve ağraknâ âle fir'avne*) Firavun ve avanesini de, (*ve entüm tenzurûn.*) siz bakıp dururken, sizin gözünüzün önünde nasıl suya gark etmiştik? Nasıl boğulmuşlardı?.." Onları hatırlayın!..

"Mü'min olduğunuz zaman, peygambere uyduğunuz zaman, Rabbiniz sizi tehlikelerden kurtarıyor, düşmanlarınızı mahvediyor. Bak bunu hatırlayın!" diye bu ayet-i kerimede onu da hatırlatıyor.

Tabii, her halde bundan sonraki ayetleri, bundan sonraki haftada sağ olursak, Allah fırsat verirse, sağlık, afiyet, emân verirse, o zaman anlatırız. Bu da bir nimet... Önümüzdeki haftaki ayetlerde anlatacağım da başka nimetler. "Bir de şöyle olmuştu." diye, başka nimetleri de Cenâb-ı Mevlâ hatırlatıyor İsrâiloğulları'na. Hatırlatıyor, hatırlatıyor, hatırlatıyor ki, iman etsinler diye...

Allah-u Teàlâ Hazretleri tabii bütün kullarına, tâ ilk insan Adem Atamız AS'dan bu zamana kadar, gerçekleri gösteriyor. Gerçekleri herkes duyuyor, görüyor. Firavunlar da duyuyor, Nemrutlar da duyuyor. Çünkü, onların karşısına da, mucize ile te'yid edilmiş peygamberler çıkartıyor Allah-u Teàlâ Hazretleri. Yâni, en kâfire en büyük delil, en azılısına en kuvvetli cevap...

Cenâb-ı Mevlâ, herkese hakkı göstermek için böyle peygamberler gönderiyor. Rabbimiz Erhamü'r-râhimîn, merhametlilerin en merhametlisi olduğundan, kullar azâba uğramasınlar, yanlışlık yapıp da ceza çekmesinler diye irşad için, ikaz için, tebliğ için, uyansınlar diye, uyarılsınlar diye; yanlışı bıraksınlar, doğru yola gelsinler diye, her zaman vesileler ihsân ediyor.

Hiç unutmuyorum, Muhammed Ali kardeşimiz Amerika'da yumruk müsâbakası yapıyor, dünya birinciliği için... Herkes televizyonun başında seyrediyor, işte o birincilik karşılaşması yapılacak. Yendi Muhammed Ali... Bir yumruk vurdu, devirdi, dünya birincisi oldu. Ama o zaman, müslüman olduğu için kendisi:

"—İslâm haktır, Allah'tan başka ilâh yoktur, Allah en büyüktür..." dedi, her sözü söyledi.

E bu maçı... Maç demeyecektik; karşılaşma... Yabancı kelime kullanmak yok, yasak! Bu karşılaşmayı herkes seyrediyordu, herkes de İslâm'ı duydu. Allah'ın en büyük olduğunu duydu, hak yolun İslâm olduğunu duydu. Çünkü herkes televizyonunun başındaydı.

Sınalgı, ünalgı... Özbekçe'de, Kazakça'da bu televizyonun, radyonun Türkçe'sini aramışlar, böyle demişler. *Ünalgı;* yâni ses alan cihaz, yâni radyo. *Sınalgı*; yâni şekilleri alan. Görüntüleri alan cihaza da televizyon demiyorlar da, ona da *sınalgı* demişler. Biz daha diyemedik. Bazı kelimeler düşünelim, ne diyelim, ne diyelim; Ak-Radyo yerine Ak-Ünaldı diyemedik. Bir müsabaka açalım da, artık kardeşlerimiz radyo yerine, televizyon yerine bir isim koysunlar diye düşündük ama, olmadı. Çünkü çeşit çeşit mâniler var.

Arap şairlerinden birisi diyor ki:

لكل شيء مانع ، وللعلم موانع

Li-külli şey'in mâniun,
Ve li'l-ilmi mevâniun.

"Her şeyin bir mânisi vardır ama; ilme gelince, irfana gelince, hakka, hayra gelince mâniler vardır." Ooo, ne kadar çok mâni çıkıyor. Bir sürü mâni çıkıyor.

Şeytanın bir çok oyunları var. Aziz ve muhterem izleyiciler ve dinleyiciler, şeytanın oyununa kanmayalım!.. Allah'ın buyruğunu tutalım, Allah'a kulluk edelim!

Bizi yaratan Allah... Kendi kendimize bir hayrımız yok. Hasta olursak, cihanın doktorları bir araya gelse çare bulamıyorlar. "Ne

yapalım ilaç kâr etmedi, öldü." diyorlar. Varlığımız ondan, rızkımız ondan, hayatımız, sıhhatimiz ondan, aklımız, fikrimiz ondan... Cenâb-ı Mevlâ'ya şükrümüzü güzel edâ edelim! Vazifemizi yapalım, istediği kul olalım, istediğini tutalım!..

Hak yol İslâm! Öteki yolların hepsi yanlış... O yollarda yürüyenlerin hepsi, ömrünün sonunda yanlışlığını anlayacak, hatasını anlayacak, zararını görecek, saçını başını yolacak ama, iş işten geçmiş olacak.

Ağır ağır çıkacaklar bu merdivenlerden. Bir de dönüp bakacaklar ki, eteklerinde gümüş renkli bir yığın yaprak... Yâni yıllar geçmiş, yâni ömür bitmiş, iş işten geçmiş. "Aaah!.." diyeceler ve, bir zaman bakacaklar semâya ağlayarak...

Ahmed Hâşim'in şiirinden biraz değiştirerek söylersek: Ağlamak kâr etmez, yalvarmak yakarmak kâr etmez, gençlik bir insanın gözünün yaşına bakmadan gider, ömür biter, imtihan geçer. Sorular sorulup, cevaplama bittiğinde; güzel cevapları yazıp imtihanı geçenler, Rabbimizin affına erer, cennetiyle cemaliyle müşerref olur. Hatalı işler işleyenler, hatasını mutlaka bu dünyada anlarlar.

Firavun boğulurken ne dedi:

لاَ إِلَهَ إِلاَّ الَّذِي آمَنَتْ بِهِ بَنُو إِسْرَائِيلَ وَأَنَاْ مِنَ الْمُسْلِمِينَ

(يونس: ٩٠)

(*Lâ ilâhe ille'llezî âmenet bihî benû isrâîle ve ene mine'l-müslimîn.*) "Şu kovaladığım Benî İsrâil'in inandığı, Allah'tan başka ilâh olmadığına şimdi ben de söylüyorum, ikrar getiriyorum; *Lâ ilâhe illallah,* ben de müslümanlardanım!" (Yunus, 10/90) dedi ama, o zaman faydası yok...

Tam ölüm zamanında, ye's anında zaten gözden perdeler kalkıyor. Herkes, ahirette nereye gideceğini Allah gösteriyor da görüyor. Cehenneme gidecekse, azab yerini görüyor. Cennete gidecekse safasını, safalı yeri görüyor; tebessüm ederek, bir gül bahçesine girercesine ruhunu teslim ediyor. Ötekisi de yüzü gözü kırışarak, buruşarak vücudundan çalı çekilir gibi ruhu çatur çutur

çekilerek, alınarak, azab çekerek ölüyor.

Rabbimiz iyi müslüman olmayı nasib etsin... Mü'mince yaşamayı, rızasına uygun işler yapmayı nasib etsin...

Mü'minliğin bir faturası var tabii. Mü'min olunca insan dünyada bir takım imtihanlara uğrar. (*Belâun min rabbiküm azîm*) Büyük imtihanlar vardır. O imtihanlarda, imtihanları kazanmaya bakmak lâzım!.. Öyle Firavunlara falan aldanmamak lâzım, haktan dönmemek lâzım! Hakkı tutup kaldırmak, hakka hizmet etmek lâzım!..

Allah cümlemize o şerefleri ihsân eylesin... Allah hepinizden râzı olsun...

Aziz ve sevgili Ak-Sınalgı izleyicileri, Ak-Ünalgı dinleyenleri, *es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llàhi ve berekâtühû!..*

11. 05. 1999 - AKRA

4. TÛR-U SİNÂ'DA MÛSÂ AS'A KİTAP VERİLMESİ

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llàhi ve berekâtühû!..

Aziz ve sevgili Ak Televizyon izleyicileri ve Ak Radyo dinleyenleri!

Allah'ın selâmı, rahmeti, bereketi üzerinize olsun... Cenâb-ı Hak cümlenizi iki cihanda mutlu eylesin, bahtiyar eylesin, muratlarınıza nâil ve mansub eylesin...

Bu akşamki tefsir sohbetimde, Bakara Sûre-i Şerîfesi'nin 51. ayet-i kerimesi ve devamını konu edinmek istiyorum. Geçtiğimiz haftalardaki sohbetlerden hatırlayacaksınız, 48. ayet-i kerimeden itibaren Cenâb-ı Hak:

"—Ey İsrâiloğulları! Benim size bahşettiğim nimetimi hatırlayın! Sizi o zamanın insanlarından, nice nice nimetler vererek, nice nice üstünlüklerle tafdil eylemiştim. Bunları unutmayın, ahir zaman peygamberine tâbi olun! Benim gönderdiğim son peygamberin, sevgili Habîb-i Edîbimin buyruğunu tutun, emrine girin!" mânâsına hitaplar başlamıştı. Ve bu nimetlerin sayılması, yâd edilmesi, zikredilmesi, sıralanması ayet-i kerimelerde gelmişti.

49. ayet-i kerimede:

وَإِذْ نَجَّيْنَاكُمْ مِنْ آلِ فِرْعَوْنَ ... (البقرة:٤٩)

(*Ve iz necceynâküm min âli fir'avne*) "Ben hani sizi Firavun'un ve hempâlarının zulmünden kurtarmıştım." (Bakara, 2/49) diye, o Firavun'un evlatları öldürmesi, erkek çocukları öldürmesi zulmünden kurtarışını hatırlatmıştı.

İkincisi, 50. ayet-i kerimede; "Size denizi yarmıştım. Düşmanlarınız arkadan kovalarken, sizi yakalayacakken siz geçmiştiniz de, Firavun ve hempâları denizin içinde sizin gözünüzün önünde boğulmuştu. O manzarayı görmüştünüz hatırlayın bunu!" diye nimetleri böyle saymaya devam ediyordu, Bakara Sûresi'nin bu bölümünde.

Böylece, 13 kadar nimeti arka arkaya yahudilere hatırlatarak, “Benim size tarihte bunca yapmış olduğum lütufları, nimetleri hatırlayın! Siz peygamber nedir bilen, vahiy nedir bilen, Allah’ın varlığını tanıyan bir kavimsiniz. İlk defa siz karşı çıkmayın böyle Allah’ın peygamberine, Allah’ın vahyine, Kur’an-ı Kerim’e, Muhammed-i Mustafâ’ya.” diye hatırlatmalar devam ediyor. Yâni, çerçeve bu. Bu siyakta, bu akış içinde…

a. Mûsâ AS’ın Tur Dağı’na Gitmesi

Bu 51. ayet-i kerime şöyle, *bi’smi’llâhi’r-rahmâni’r-rahim:*

وَإِذْ وَاعَدْنَا مُوسَىٰ أَرْبَعِينَ لَيْلَةً ثُمَّ اتَّخَذْتُمُ الْعِجْلَ مِن بَعْدِهِ وَأَنتُمْ ظَالِمُونَ (البقرة:٥١)

(*Ve iz vâadnâ mûsâ erbaîne leyleten sümme’ttehaztümü’l-icle min ba’dihî ve entüm zàlimûn.*) (Bakara, 2/51)

“Hani ben Azimü’ş-şân, alemlerin Rabbi, Mevlânız, hàlikınız, Mûsâ ile vaadleşmiştim kırk gece... Mûsâ AS bu vaade Tur Dağı’na gidince, siz onun arkasından, o esnada buzağıyı kendinize ilâh ve put edinmiştiniz. Mü’min bir kavmin puta tapması çok büyük bir zulüm, çok büyük bir günah. Böylece zàlim, günahkâr insanlar durumuna düşmüştünüz.

ثُمَّ عَفَوْنَا عَنكُم مِّن بَعْدِ ذَٰلِكَ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ (البقرة:٥٢)

(*Sümme afevnâ anküm min ba’di zâlike lealleküm teşkürûn.*) (Bakara, 2/52)

“Sonra şartlarımı, emirlerimi yerine getirince, bu suçunuzdan sonra ben yine kavim olarak sizi affetmiştim; suçlular cezalandıktan sonra, tevbe edenleri affetmiştim. Yine bunu bilip de, tâ ki aklınızı başınıza toplayıp da, tevbe edesiniz diye.” buyruluyor, bu 51 ve 52. ayet-i kerimelerde.

53. ayet-i kerimede de:

وَإِذْ آتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ وَالْفُرْقَانَ لَعَلَّكُمْ تَهْتَدُونَ (البقرة:٥٣)

(*Ve iz âteynâ mûse'l-kitâbe ve'l-furkâne lealleküm tehtedûn.*) "Hani Mûsâ'ya ben Azîmü'ş-şân kitap vermiştim ve furkânı vermiştim; tâ ki doğru yolu bulasınız, hidayet üzere yürüyesiniz diye." buyruluyor. (Bakara, 2/53)

54. ayet-i kerimede de, buraya kadar anlatmayı nasib olursa düşünüyorum:

وَإِذْ قَالَ مُوسَىٰ لِقَوْمِهِ يَاقَوْمِ إِنَّكُمْ ظَلَمْتُمْ أَنفُسَكُمْ بِاتِّخَاذِكُمُ الْعِجْلَ

فَتُوبُوا إِلَىٰ بَارِئِكُمْ فَاقْتُلُوا أَنْفُسَكُمْ ، ذٰلِكُمْ خَيْرٌ لَكُمْ عِنْدَ بَارِئِكُمْ ،

فَتَابَ عَلَيْكُمْ ، إِنَّهُ هُوَ التَّوَّابُ الرَّحِيمُ (البقرة:٥٤)

(*Ve iz kàle mûsâ li-kavmihî yâ kavmi*) "Mûsâ kavmine demişti ki: 'Ey kavmim! (*İnneküm zalemtüm enfüseküm*) siz çok büyük günah işlediniz, kendi kendinize zulüm ettiniz, zalim insan durumuna düştünüz, kendinizi kötü duruma düşürdünüz, böylece kendinize kendiniz kötülük yaptınız; (*bi'ttihâzikümü'l-icle*) buzağıyı böyle heykel olarak karşınıza alıp da, ona tapınmak sûretiyle. (*Fetûbû ilâ bâriiküm*) Yaratanınıza yönelin, tevbe edin! (*Fa'ktülû enfüseküm*) Kendilerinizi öldürün, nefislerinizi öldürün! (*Zâliküm hayrun leküm inde bâriiküm*) Bu Rabbinizin nazarında, huzurunda sizin için daha hayırlı olur, daha hayırlıdır.' demişti.

(*Fetâbe aleyküm*) Siz de bu emirleri, ihtarları nazar-ı dikkate alıp da mucebince amel edince, gerekeni yapınca, (*fetâbe aleyküm*) size teveccüh buyurmuştu Cenâb-ı Mevlâ. (*İnnehû hüve't-tevvâbü'r-rahîm*) Hiç şüphesiz ki o, teveccüh edicilerin en çok teveccüh edenidir, merhametlilerin en merhametlisidir. Çok teveccühkârdır, çok merhametlidir, tevvâbdır, rahimdir." diye, 54. ayet-i kerimede bugünkü sohbetin hududu bitmiş oluyor.

Ondan sonra yine, Benî İsrâil'e hangi nimetleri ihsân ettiğini, hangi yönlerden onları üstün kıldığını, tafdil ettiğini belirtmeye devam ediyor. Bunların karşısında, bu nimetlerin karşısında Benî

İsrâil'in nasıl tavır takındığını, yine önümüzdeki haftalardaki sohbetlerde anlatmaya çalışacağım.

Biliyorsunuz bu fasıl nasıl başlamıştı? (*Yâ benî isrâil*) "Ey İsrâiloğulları!" 47. ayet-i kerime. "Ey İsrâiloğulları! Benim size ihsan ettiğim nimetimi hatırlayın ve ben sizi alemlere tafdil etmiştim." diye başlıyordu.

Şimdi, (*Ve iz vâadnâ mûsâ erbaîne leyleten*) "Mûsâ AS ile kırk gece vaadleşmiştik." Yâni, "Ben Azîmü'ş-şân vaadleşmiştim." buyuruyor. Ama o azamet hitab şekli. Ulu ifade olduğu için öyle söyleniyor diye, her zaman ihtar ediyorum, biliyorsunuz.

Kırk gece... Bu ne zaman oldu? Benî İsrâil Firavun'un önünden kaçtı, Bahr-ı Külzum denilen, yahut Kızıldeniz diye bugün isimlendirdiğimiz yerden geçti. Şap denizi de deniliyor, içinde o kimyevî madde çok olduğundan. Oradan geçti, Benî İsrâil selâmete çıktı. Allah-u Teàlâ Hazretleri Mûsâ AS'ı, kendisine mânevî iltifatlarda bulunmak, bilgiler vermek, peygamberliği ona ihsan etmek ve vahyini ona telkin etmek üzere, Tur Dağı'na gelmesini emretti. Buna, (*vâadnâ*) kelimesiyle işaret buyuruyor Cenâb-ı Hak.

Vâadnâ, yâni vaadleşmek.

"—Vaad ediyorum ki, işte şuraya gel."

"—Gelelim mi?.."

"—Tamam gelelim!"

Biz buna, bugünkü dilde randevu diyoruz. Ama ben öyle demek istemiyorum, yabancı kelime kullanmak istemiyorum. Randevu yerine, sözleşme yeri, buluşma yeri veya vakti denilebilir. Arapça'da mîkat veya mîad deniliyor. *Mîad, vaad* kelimesinden geliyor, *mîkat* da *vakit* kelimesinden geliyor.

Mûsâ AS Rabbi ile münâcaat etmeye, vahiy almaya, Rabbinin daveti üzerine o mübarek dağa, Tur Dağı'na gitti. *Tur*, İbrânice'de dağ demek. Yâni, bütün dağlara tur denilebilir. Mûsâ AS'ın gittiği dağ Tùr-u Sînâ, Sînâ Dağı veya Kur'an-ı Kerim'deki harekelenme şekliyle *Tùr-u Seynâe*... Orada, insanlardan uzak, tek başına gitti Mûsâ AS. Ne zaman gitti?

وَوَاعَدْنَا مُوسَىٰ ثَلَاثِينَ لَيْلَةً وَأَتْمَمْنَاهَا بِعَشْرٍ (الأعراف:١٤٢)

(*Ve vâadnâ mûsâ selâsîne leyleten*) "Otuz günlüğüne vaadleşmiştim, davet eylemiştim kulum Mûsâ'yı. (*Ve etmemnâhâ bi-aşrin*) Ve onu on gün daha ekleyerek kırka tamamlamıştım." diye buyuruluyor, başka bir ayet-i kerimede A'raf Sûresi'nde. (A'raf, 7/142)

Kırk gün, müfessirlerin beyanına göre, bu otuz günü Zilkàde ayına tesadüf etmiş, eklenen on gün de Zilhicce ayının on gününe tekàbül etmiş. Yâni o Zilkàde, Zilhicce ayı hangi aylardır?.. Hatırlayacaksınız veya ben hatırlatayım, belki Arabî ayların, o zamanlarda kullanılan ayların isimlerini bilmeyenler vardır: Şimdiki hac mevsimi... Hacılarımızın hacca yollandığı hac mevsimi içindeki aylardan biri Zilkàde ayı. Ramazan'dan sonra Şevval, ondan sonra Zilkàde geliyor. Sonra Zilhicce geliyor, hac oluyor orada. Bu üç aya hac ayları denir diye söylemiştim.

Demek ki o mevsim, Zilkàde ve Zilhicce mübarek bir mevsim. Mûsâ AS da o zamanda Cenâb-ı Mevlâ'nın huzuruna, Sînâ Dağı'na, Tùr-u Sînâ'ya çağırılmış. Orada Cenâb-ı Mevlâ kendisine ilâhi emirlerini vahyetmiş. Ve bu kırk gün geçince, Mûsâ AS,

levhalar üzerine yazılı olarak o vahiyleri almış, kavmine gelmiş.

Şimdi, Mûsâ AS hakkında biraz bilgi vereyim: Mûsâ AS İsrâiloğulları'ndan. İsrâiloğulları dediğimiz şahıslar kimler?.. Bunu daha önce söylemiştim ama, bir kere daha tekrar etmiş olalım: *İsrâil;* İbrânice'de Allah'ın seçkin kulu, seçilmiş kulu mânâsına, veya Allah'ın doğrudan doğruya kulu mânâsına gelir diyor kitaplar. Kimin lakabı?.. Ya'kub AS'ın lakabı. Ya'kub AS da İbrâhim AS'ın sülâlesinden. Yâni, mübarek bir sülale böyle devam ediyor. İbrâhim AS'dan sonra İshak, ondan sonra Ya'kub AS, nesil nesil, böyle kademe kademe...

Ya'kub AS'ın oğlu, biliyorsunuz, Yusuf AS. Kardeşleriyle olan maceradan sonra, Mısır'a giden bir kervana satılıyor. Mısır'da azizin hanımı köle diye satın alıyor, evine böylece gelmiş oluyor Yusuf AS. Bu olayların, yâni Yusuf AS'ın böyle Mısır'a takdir-i ilâhi ile gidişinin zamanı ile, Mûsâ AS'ın Mısır'da doğuşu arasında, peygamber oluşu arasında, aşağı yukarı 500 yıl olduğunu kitaplar söylüyor. Yâni, uzun bir zaman var.

Demek ki İsrâiloğulları, Mısır'a Ya'kub AS'ın oğlu Yusuf'un böyle gönderilmesiyle kök salmış oluyorlar. Orada çeşitli sıkıntılarla, kederlerle asırlar geçiyor. Sonra Allah Mûsâ AS'ı oradan, İsrâiloğulları'ndan, yâni Ya'kub AS sülâlesinden, soyundan dünyaya getiriyor. Yusuf AS'ın sülâlesinden değil de, onun kardeşinin sülâlesinden; Ya'kub AS'ın *Levi* veya *Lavi* isimli evlâdından gelmiş dünyaya Mûsâ AS. Mûsâ ibn-i İmran... Babasının adı İmran...

Şimdi Kızıldeniz'i geçtikten ve o heyecanlı yolculukta Firavun'un boğulduğunu gördükten sonra, kavim bir yerde mola veriyor. Cenâb-ı Mevlâ'nın davetine icabet etmek üzere, Mûsâ AS Tur Dağı'na gidiyor, kırk gün geçiyor.

Erbaîn, Arapça'da kırk demek. (*Erbaîne leyleten*) "Kırk gece." Yâni, bir ay geceden başladığı için ve hilâl görüldüğü zaman yeni ay başladığı için, —her zaman bunu Ramazan münasebetiyle, Şevval münasebetiyle de sohbetlerimizde zikrediyoruz— kırk gece denmiş. Yâni, günleriyle beraber kırk gece ama, gece denmesinde tabii başka hikmetler de vardır. Çünkü geceleyin başka insanlar uyur, herkes kendi alemine dalar, kendi haline kalır. O zaman göğün kapıları açılır, ibadetler çok kıymetli olur. Münâcaat, dua,

niyaz, ibadet, tàat o zaman daha hoş bir şekilde olur. Onun için kırk gece denmiş.

İşte bu kırk gece geçmiş. Kolay değil, bir ay on gün geçmiş. Sonra Tevrat'ın ayetlerini levhalar üzerinde yazılı olarak, (*ehaze'l-elvah*) levhaları alarak; artık ne boydaydı, hangi madde üzerine yazılmıştı, Allàhu a'lem... O levhalarla Mûsâ AS kavmine geliyor ama, o arada kavmi maalesef bir hatalı iş yapıyorlar. Ne yapıyorlar?..

b. İsrâiloğulları'nın Buzağıya Tapması

(*Sümme'ttehaztümü'l-icle*) "Allah Mûsâ AS'a peygamberlik bahşetmek için Tur'a çağırmışken; ey Benî İsrâil, siz böyle bir peygamberin ümmetiyken, böyle iltifatlarla, korumalarla Firavun'dan kurtulmuş, denizi geçmişken, siz buzağıyı..." *İcil,* dana demek, yâni inek yavrusu... "Siz danayı kendinize ilah, put edindiniz. Böylece zalim, günahkâr, çok feci iş yapmış, suç işlemiş insan durumuna düştünüz." buyruluyor.

Demek ki, Cenâb-ı Hak nimet vermiş, onlar nimete şükredeceklerken, peygamberin kıymetini bileceklerken, "Mûsâ Efendimiz'e Allah peygamberlik verdi, bekleyelim, şurada ibadet ve tàat edelim! Cenâb-ı Hak bizi Firavun'dan kurtardı, daha evvel de kesilmekten kurtardı. Sonra da en sonunda, arkamızdan kovalayan ordudan kurtardı. Gözümüzün önünde düşmanlar boğuldu, gark oldu sulara..." diye şükredip, dua edeceklerken, onlar ne yaptılar?.. Buzağıya taptılar.

Nasıl oldu bu suç, bu zulüm, bu feci, kötü iş?.. Kur'an-ı Kerim'in ilerideki ayet-i kerimelerinde; nasib olur, ömrümüz olur, fırsat bulur, böyle günler devam edersek, inşâallah o ayetler gelince anlatacağım tabii sizlere.

Sâmirî isminde bir kişi, bunlara onların huliyyâtını, yâni süs ve ziynet eşyalarını; yüzük, bilezik, küpe, gerdanlık... neleri varsa topladı, eritti, bir altından buzağı yaptı. Ve bu altından buzağı, böyle bir esintili yere getirildiği zaman, içi boş olduğu için, bir böğürtü çıkarıyordu.

فَأَخْرَجَ لَهُمْ عِجْلاً جَسَدًا لَهُ خُوَارٌ (طه:٨٨)

(*Feahrece lehüm iclen ceseden lehû huvâr*) [Bunun üzerine, onlara böğüren bir buzağı heykeli ortaya koydu.] (Tàhâ, 20/88)

Huvar, böğürtü demek. Yâni böyle içeriden rüzgar bir taraftan gelip bir taraftan çıkarken, boş bir şişenin ağzını bile üflediğin zaman, füff diye böyle bir uğultu çıkar ya... Zaten boş bir kamış olan neyin içine de üflediğiniz zaman hani çeşitli sesler çıkıyor ya, deliklerin bazı yerlerini açarak, kapayarak sesleri değiştiriyorsunuz ya, bildiğiniz bir olay yâni.

İçi boş olan, böyle sanatkârâne bir şekilde yapmış, altından meydana getirmiş böyle bir dana heykeli. Bir tarafından hava girince, öbür taraftan böğürtü sesi çıkacak tabii. Borudan da, borazandan da çıkıyor. Yâni, "Bunu yadırgamamak lâzım!" demek istiyorum sevgili dinleyiciler ve izleyiciler!.. İnsanoğulları maalesef işte böyle basit şeylere kanıyorlar.

Yâ ben bu olayı biliyorum, dağda çobanlar bile odunları

kesiyor, kaval yapıyor kendisine. Veyahut ölmüş öküzün boynuzunun ucunu kesiyor, üflediği zaman boru oluyor; filmlerde görüyoruz, bildiğimiz bir şey... "Bu bizim bildiğimiz bir şey." demediler de, o buzağının böğürtüsüne, altından şâşaalı görüntüsüne aldandılar. Bir de tabii Mısır'da buzağıya tapınma olayı olduğundan, Mısırlıların tanrılarından birisi böyle inek şeklinde olduğundan, eski alışkanlıkları atamıyor kavim.

İçlerinden birisi de biraz böyle cafcaflı, kandırıcı sözler söyleyince, tuttular dana heykeline tapınmağa başladılar. Bir kısmı tapındı, bir kısmı da bunun fena olduğunu anladığı için, tapınmaktan sakındılar, geri durdular, "Yok böyle şey olmaz!" dediler.

Hârun AS'da başlarındaydı. O da, yapmayın dediği zaman, aralarında çok büyük bir çekişme olacak diye, tam sert bir şekilde müdahale edememişti. Tabii, Mûsâ AS geri dönünce, çok sinirlendi. Hattâ ayet-i kerimelerde bildiriliyor. Hırsla, sinirlilikle kardeşi Hârun AS'ın sakalına yapıştı, çekiştirmeye başladı. Çünkü Allah'ı bırakıp puta tapınmak çok büyük bir suç. Bir peygamber bunu hoş karşılayamaz!

إِنَّكُمْ لَتَقُولُونَ قَوْلاً عَظِيمًا (الإسراء: ٤٠)

(*İnneküm letekùlûne kavlen azîmâ*) "Allah'ın şânına layık olmayan söz söylenildiği zaman, bir insana tanrılık payesi verildiği zaman; bir eşyaya, elle yapılmış bir heykele tapınıldığı zaman çok büyük zulüm oluyor." (İsrâ, 17/40) Bu kesin. Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin en kızdığı, gazap ettiği şey. Allah'ın has kulları, Allah'ın emriyle hareket eden mübarek kulları da tabii buna kızarlar.

İşte Mûsâ AS çok sinirlendi, kızdı. Yakasından, saçından, başından tutarak çekti. O da dedi ki:

"—Benim saçımı, sakalımı çekme ey benim anamın oğlu! Ne yapalım, çekindim. 'Benî İsrâil'i tefrikaya düşürdün!' dersin diye, senin gelmeni bekledim." diye cevap verdi. (Tâha, 20/94)

Tabii, bu çok büyük bir haksızlık... Bu haksızlığın tabii, muhakkak ki bir cezası var. Allah-u Teàlâ Hazretleri bu cezayı

verecek. Zalim oldular çünkü. Bu olay bu 51. ayet-i kerimede.

Bir peygamberin kavminin peygamberi, vahiy için, Allah'a ibadet için, münâcaat için Cenâb-ı Mevlâ'nın emir buyurduğu, davet buyurduğu mübarek mahalle gittiğinde, arkadan olmadık bir iş yaptılar, kandılar maalesef. İşte toplumların çok dikkat etmesi lâzım, milletlerin çok dikkat etmesi lâzım! Böyle ağzı laf yapan bazı insanlar veya bazı hünerli ustalar bir şeyler yapar ama, gerçekleri görmek lâzım, aldanmamak lâzım; sonu çok fenâ olur, çok büyük zulüm. Cenâb-ı Hak, böyle kendinden gayriye tapınılmayı çok büyük zulüm saydığından, çok büyük cezalarla cezalandırır.

Sonra, Cenâb-ı Hak buyuruyor ki 52. ayet-i kerimede:

ثُمَّ عَفَوْنَا عَنْكُمْ مِنْ بَعْدِ ذٰلِكَ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ (البقرة:٥٢)

(*Sümme afevnâ anküm min ba'di zâlike lealleküm teşkürûn.*) "Sonra ey İsrâiloğulları, ey Ya'kub AS'dan gelme kavim, ey Mûsâ AS'dan, öyle mübarek peygamberlerden böyle tarih boyunca nesil nesil gelmiş olan kavim! Affolmak için neler yapıldıysa yaptıktan sonra, (*afevnâ anküm*) biz de kavim olarak sizi affetmiştik. (*Min ba'di zâlike*) Yâni, suç işlediniz diye, bu suçu üzerinizde ebediyyen bir leke olarak bırakıp da, sizi affetmeden bırakmadık, kahrımıza uğratmadık, affettik. (*Afevnâ anküm min ba'di zâlike*) Ben Azîmü'ş-şân, siz yahudi kavmi böyle yapmanıza rağmen, affettim; (*lealleküm teşkürûn*) tâ ki şükredesiniz diye." (Bakara, 2/52)

Tabii affolununca bir insan, suçlu iken affolundu mu ne yapması lâzım?.. Yerlere kapanması lâzım, şükretmesi lâzım! Affolundum diye sevinmesi lâzım ve affeden Mevlâsına şükretmesi lâzım geliyor.

Şimdi bu, bir nimet olarak hatırlatılıyor. Tabii onlar ne yaptılar?.. Sonra çeşitli başka hatalar da yaptılar.

c. Kırk Günlük İbadet, Halvet

Ama bu 51. ayet-i kerimenin bir başka önemine işaret edeyim: Kırk gün mahrem, sakin, hiç kimsenin olmadığı, kimsenin

bilmediği, gelmediği bir yerde, sırf Mevlâsıyla baş başa bulunmak... Hadis-i şeriflerde de geçiyor böyle bir ibadet şekli.

İbadetin çeşitleri var biliyorsunuz. En kısa ibadet zikirdir. "*Allah*" diyorsunuz, bir anda Allah sözü ağzınızdan çıkınca, sevaplı bir iş yapmış oluyorsunuz. En kısa ibadet zikir: *Allah, Allah, Allah...*

Ondan sonra ne var bildiğimiz ibadetlerden? Meselâ, namaz... O da işte rekâtına göre iki dakika, dört dakika, beş dakika, veya uzun okursanız biraz daha fazla sürüyor. O da bir ibadet.

Sonra başka ne ibadet var?.. Oruç... O biraz daha uzun, bir gündüz boyu sürüyor. Yâni, fecr-i sàdıktan güneşin batışına kadar sürüyor. Uzunca bir ibadet, süresi biraz daha geniş.

Başka ibadet ne var?.. Hac ibadeti var. O da biraz, bayağı uzun bir ibadet. İşte hacca gidecek, yollarda geçen zamanlar var. Zilhiccenin sekizinde hacılar Mina'ya geçiyorlar. Ondan sonra, dokuzunda muhakkak Arafat'ta toplanılıyor, vakfe yapılıyor. Onunda bayram günü Müzdelife'ye geliniyor, sabah namazı orada kılıyor. Sonra Mina'ya gidiliyor, şeytan taşlanıyor, kurbanlar kesiliyor, tıraş olunuyor, ihramdan çıkılıyor. Ondan sonra farz tavaf yapılıyor... vs. Yâni, hac da biraz daha uzunca bir ibadet.

Bu kırk günlük ibadet, daha uzun bir ibadet. Yâni, ibadet maksadıyla bir yere gidiyor, kırk gün kalıyor. Uzunca bir ibadet. Bu ibadete *erbaîn* derler, bu ayet-i kerimede geçtiği gibi. Hadis-i şeriflerde zikrediliyor demiştim. Peygamber Efendimiz buyuruyor ki:[22]

مَنْ أَخْلَصَ الْعِبَادَةَ لِلّٰهِ أَرْبَعِينَ يوماً ، ظَهَرَتْ يَنَابِيعُ الْحِكْمَةِ مِنْ

[22] Kudàî, *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.I, s.285, no:466; Abdullah ibn-i Abbas RA'dan.

Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.V, s.189; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.II, s.564, no:5767, Ebû Eyyûb el-Ensàrî RA'dan.

Abdullah ibn-i Mübarek, *Zühd*, c.I, s.359, no:1014; Hünnâd, *Zühd*, c.II, s.357, no:678. Mekhûl RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.III, s.24, no:5271; *Keşfü'l-Hafâ,* c.II, s.1358, no:2361; *Câmiu'l-Ehàdîs,* c.XXXXI, s.394, no:45421; *Feyzü'l-Kàdir*, c.IV, s.273.

قَلْبِهِ عَلَى لِسَانِهِ (أبو الشيخ ، ض. عن مكحول)

RE. 398/11 (*Men ahlesa'l-ibâdete li'llâhi erbaîne yevmen*) "Kim kırk gün Mevlâsına halis, muhlis ibadete kendini verir, o işe kendisini tahsis ederse; (*zaheret yenâbîu'l-hikmeti min kalbihî alâ lisânihî*) gönlünden diline hikmet pınarları şarıl şarıl akmaya başlar." diye, böyle kırk gün ibadet etmek zikrediliyor hadis-i şeriflerde de.

Burada da, bu ayet-i kerimede karşımızda işte: (*Ve iz vâadnâ mûsâ erbaîne leyleten*) Kırk gece...

Peygamber Efendimiz de, —hatırlayacaksınız siyer kitaplardan, Peygamber Efendimiz'in hayatını anlatan eserlerden— Peygamberlik gelmeden önce, uzun zamanlar Hıra Mağarası'nda kalırdı geceleri, gündüzleri. Hazret-i Hatice Validemiz ona yemeğini getirirdi. O uzun zaman orada kalır, yoğun bir şekilde kendisini ibadete verirdi. Zikr ü fikr ü ibadet ve taat ile, tefekkürle Mevlâ'sına sevgisini, bağlılığını ne güzel bildirirdi. Rabbinin rızasını, sevgisini kazanmıştı.

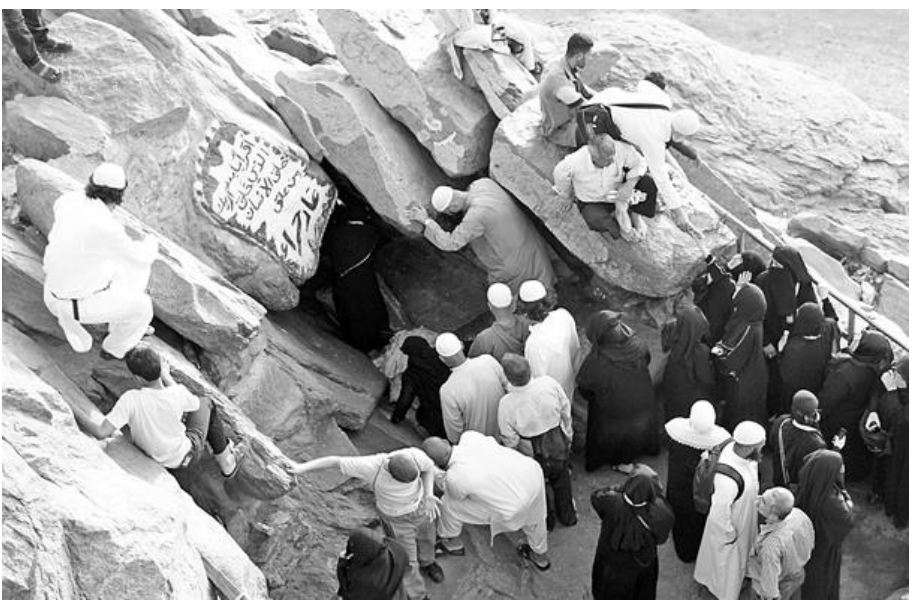

İşe kırk gün, *erbaîn* deniliyor. Sonra da Farsça'da kırk, *çil* veya *çihil* kelimesiyle ifade ediliyor. *Çile* sözü var, *çile çekmek* deniliyor; o da kırk günlük bir zaman bir yere girip, yoğun bir şekilde ibadete kendini vermek... Kolay değil, kırk gün, bir aydan on gün fazla... Bu da uzunca bir ibadet olduğu için kolay değil. Çile çekmek de, böyle meşakkatli şeylerde kullanılmış. Onun için dilimize geçmiş ama, çoğu kimse çilenin dini bir mânâsı olduğunu, bir ibadet olduğunu bilmiyor.

Bazı tasavvuf kitaplarında da *halvet* deniliyor buna. *Halvet* de, yalnız kalmak demek. Yâni, oradaki isimlendirilme de o mânâdan alınmış. Kişi yalnız kalıyor ya, tek başına Mevlâsıyla baş başa kalıyor, tenhaya çekiliyor. Çünkü kalabalıkta, insanlar birbirlerine söz söyler, hitab eder, meşgul eder.

Hatta imtihanı zorluysa, çocuk tenha bir yer arar, gider orada çalışır. Kalabalıkta çalışamıyorum der. Hatta yurtta olanlar, "Çok sıkı imtihanlarım var aman!" diye eve çıkarlar. "Çünkü yurtta arkadaşlarla çalışılmıyor. Eğlence var, gırgır var, çalgı var, radyo var, konuşma var, şakalaşma var, meşguliyet var..." derler.

İşte buralardan biliyoruz ki, tenhada olunca insanın böyle yapmak istediği bir ibadet daha huzurlu, daha güzel olur. Onun için halvet denmiş. Bu kırk günlük ibadetin bir adı da halvetmiş. Halvete girmek. "Bir derviş halvete girdi." diye duyulunca ne demek oluyor? Yâni, kırk günlük bir ibadeti yapmaya mahsus, özel hücreye kapanmış. Hücre tabii hapishane hücresi değil ama, onun gibi bir şey. İşte böyle bir caminin, bir tekkenin bir köşesi...

Meselâ, Hacı Bayram Camii'nde böyle hücreler varmış. Şa'bân-ı Velî Hazretleri'nin Kastamonu'daki camisinde çok bariz, çok güzel, birkaç katlı böyle balkon gibi, caminin içinde kat kat odacıklar var. O odacıklarda, dervişler halvete girip, mânevî bakımdan çalışıp, ibadet edip, terakki ediyorlardı.

Halvete girmek, halvetten çıkmak, halvet görmek, üç halvet çıkartmak... Meselâ Eşrefoğlu Rûmî Hazretleri, Sa'deddîn-i Hamevî Hazretleri'nin yanına gitmiş de, üç halvet peş peşe çıkartmış. 40 + 40 + 40 = 120 gün, yâni dört ay yoğun ibadet. Ama ondan sonra nice güzel eserleri var, nice güzel sözleri var, nice güzel fikirleri var. Büyük bir mürşid-i kâmil, büyük bir velî kul olmuş.

Biliyorsunuz, Mevlevîlikte halvet, yâni çile dediğimiz şey kırkla da kalmıyor, bin bir gün devam ediyor. Bin bir gün, tabii üç seneye yakın bir zaman eder. O biraz da böyle, tamamen insanlarla hiç görüşmemek lâzım değil de, belli şartları muhafaza ederek, halkın içindeyken hizmet ederek öyle sağlanıyordu. Mevlevîlikte bin bir gün diye geçer.

Nakşîlikte de bir, (*Halvet der encümen*) sözü vardır. Yâni, "Halkın içindeyken halvetteymiş gibi kendini koruyabilip, Cenâb-ı Hakk'a kalbini bağlayabilip, böylece halvetteki bir derviş kadar sâfiyâne bir şekilde günlük hayatını sürdürebilmek; toplumun içinde, toplumla beraberken o güzel hali yaşayabilmek..." Bunların hepsi güzel şeyler. Yâni, dinî yaşantının yüksek halleri. Böyle çok önemli ibadet şekli bu halvet…

Tabii, o eğitimden geçmiş insanlar da, çok büyük insanlar oluyor. Meselâ Yunus Emre... "Yunus Emre'nin güzelliği nereden geliyor?" diye bilmiyorum hatırınıza geldi mi?.. İnsanın bu kadar güzel duyguları kazanması nereden? Tasavvufî bir terbiyeden.

"—Tasavvufî terbiyeden olduğunu biliyorum hocam ama, nasıl?.."

İşte halvete giriyor. Mânevî duvarları yıkıyor, perdeler kalkıyor, Cenâb-ı Hakk'ın kudretini, azametini görüyor. Ona güzel kulluk ediyor, rızasını kazanıyor, onun ihsanına lâyık oluyor; o zaman kâmil insan oluyor. Olay bu.

Böyle tek bir olay da değil. Yâni sırf Yunus'ta görülen, sırf Mevlânâ'da görülen, sırf İbrâhim Hakkı Hazretleri'nde görünen, sırf İsmâil Hakkı-yı Bursevî'de görülen bir olay da değil. Yâni artık harc-ı alemleşmiş, halkın çoğunda olan bir hal... Evliyâ hepsi, ordunun içindeki askerler evliyâ... Askere, harbe giderken öyle gitmişler, zikrederek gitmişler.

Halkın arasında kalan esnaf evliyâ... Kimisi Somuncu Baba, ekmekçilik yapıyor. Kimisi demirci, kimisi şu işte, bu işte ama, hepsi kâmil insan, büyük insanlar.

Tabii bu eğitim olmazsa ne olur? İç eğitimi olmazsa, içler harab olur. İçler harab olduğu zaman da, dışın görüntüsünün güzel olmasının faydası yok. Yâni bakarsın, dış görünüş itibariyle adamın kalıbı, kılığı, kıyafeti iyi... Ama huyu fenâ, niyeti fena, işi

fena... Yâni birazcık iş yapınca, birazcık yanında kalınca, yaka silkiyor herkes, yanından kaçıyor. İçi fenâ, yâni içi harab; dışı istediği kadar güzel olsun.

Onun için Ziya Paşa,[23] biraz da böyle ağır bir ifade kullanarak demiş ki:

Bed asla necâbet mi verir hiç üniforma,
Zer-dûz palan vursan, eşek yine eşektir!

"Üniforma kötü asıllı bir insana asalet mi verir, necâbet mi verir, soyluluk mu kazandırır? Hayır! Eşeğin üstüne altından bir palan giydirsen bile, semeri böyle işlemeli olsa, mücevherli olsa, palanı da altın olsa, yine hayvan işte o hayvancıktır, eşek yine eşektir. Yâni tabiatın değişmesi lâzım, içinin değişmesi lâzım!

Onun için, tasavvufta insanları huyları itibariyle bazı hayvanlara benzetmişlerdir. Meselâ, şehvetine çok düşkünse, domuz gibi, domuz sîretli, sureti insan ama, içi domuz gibi; şehvetinden başka bir şey düşünmüyor. Çok ayıp olan, ar ve namusa taalluk eden kötü işler yapıyor, sağı solu taciz ediyor, konu komşuyu taciz ediyor. Ömrü böyle çocuklara sataşmakla, bilmem neyle geçiyor. İşte domuz gibi, yâni domuz sîretli.

Kimisi ne oluyor? Kurt gibi oluyor, parçalayıcı ve hırçın oluyor. Kimisi tilki gibi oluyor, kimisi maymun gibi oluyor. Sîret, yâni iç manzarası itibariyle böyle olabiliyor. Onun düzelmesi lâzım! Yâni,

---

[23]Ziya Paşa (1829-1880): 1829 yılında İstanbul'da doğmuştur. Güçlü bir şair olmasının yanı sıra, başta saray kâtipliği olmak üzere; müfettişlik, mutasarrıflık ve vekillik gibi devlet kademelerinde görev yapmış bir devlet adamıdır.

19. yüzyılda Osmanlı Devleti'nin en önemli devlet adamlarından birisidir ve en çok eser veren Tanzimat çağı yazarlarındandır. Sultan Abdülaziz döneminde Avrupa'ya kaçarak Genç Osmanlılar arasına katılmış ve gazete çıkararak devrin hükümeti ile mücadele etmiştir. Sadrazam Ali Paşa'nın vefatından sonra, Sultan Abdülaziz'den affını istemiş, padişahın onu affetmesi üzerine tekrar yurda gelerek memuriyetine devam etmiştir. Çeşitli valiliklerde bulunmuş ve son görev yeri olan Adana'da hayatını yitirmiştir.

Ziya Paşa'nın, toplumdaki aksaklıkları, bozuklukları dile getirdiği "Terkib-i Bend" isimli uzunca bir şiiri vardır. Bu beyit, onun bu şiirinden alınmıştır.

sîreti insan olması lâzım, insan-ı kâmil olabilmek için... Fuzûlî de ne diyor:

Ger kara taşı kızıl kan ile rengîn itsen;
Rengi tağyîr bulur, la'l-i Bedahşân olmaz.[24]

"Taşa ne kadar kan dökersen dök, rengi değişir ama lâ'l-i Bedahşân olmaz; yâni kırmızı yakut olmaz." diyor.

Çok misaller var. Yâni, insanın iç terbiyesi çok önemli, bunun yapılması lâzım! Ama nasıl yapılacak, nerede yapılacak, ne zaman yapılacak? Şimdi lüzumsuz mu?.. Hayır, Her zaman için lüzumlu. Bir insanın eğitimi, insanı insan yapan şey… Eğitim çok önemli.

Eğitimin içinde de, iç eğitimi çok önemli. Kafasını eğitirseniz, kalbini eğitmezseniz, çok gelişmiş beyinli bir câni elde edersiniz, mahveder ortalığı... Yâni, kaplanın kanadı olduğu zaman, bir de uçtuğu zaman zararı daha fazla olur. Kafası da eğitilecek, kalbi de eğitilecek, insan-ı kâmil olacak. İyi insan olacak, zarif olacak, mûsikîden anlayacak, şiirden anlayacak, iyilikten anlayacak, merhameti bilecek, edebi bilecek, başkalarına yardım etmeyi sevecek, millete, halka, insanlığa hizmet etmeyi sevecek... İşte iç terbiyesi, işte bu ayet-i kerimeden delil.

Yâni bunu nasıl yapıyor, neden yapıyor?.. Meselâ, biz neşrettik

---

[24] Şiirin tamamı:

Her kimin var ise zâtında şerâret küfrü,
Istılahat-ı ulûm ile müselman olmaz.

Ger kara taşı kızıl kan ile rengîn itsen;
Rengi tağyîr bulur, la'l-i Bedahşân olmaz.

Eylesen tûtîye ta'lim-i edâ-yı kelimât;
Nutku insân olur, ama özü insân olmaz.

Her uzun boylu şecaat edebilmez da'vâ,
Her ağaç kim boy atar, serv-i hırâmân olmaz.

Şehâbeddîn-i Sühreverdî Hazretleri'nin eserini, *Avârifü'l-Maàrif*'i. Orada halvetle ilgili bir bölüm var, geniş anlatılmış, onları okumak lâzım!..

d. Mûsâ AS'a Kitap Verilmesi

Sonra 53. ayet-i kerimede, başka bir nimetini tekrar hatırlatıyor Cenâb-ı Rabbü'l-İzzeh Benî İsrâil'e:

وَإِذْ آتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ وَالْفُرْقَانَ لَعَلَّكُمْ تَهْتَدُونَ (البقرة:٥٣)

(*Ve iz âteynâ mûsa'l-kitâb*) "Ey İsrâiloğulları! Hani Mûsâ'ya kitabı vermiştik ya, o da bir nimet değil mi? (*Ve'l-furkan*) *Furkan*'ı da vermiştik. (*Lealleküm tehtedûn*) Tâ ki doğru yolu bulup, doğru yolda gidesiniz, sapıtmayasınız diye." (Bakara, 2/52) buyruluyor.

Tabii o da bir nimet. Yâni, bir kavmin bir peygambere sahip olması büyük bir nimet. O peygambere bir kitap inmesi çok büyük bir nimet. Allah emirlerini bildiriyor, "Şöyle yapın, şöyle yapın, şöyle yapın!" diye.

Tabii, Mûsâ AS'a hangi kitap indi?.. Tevrat... Tevrat kendisine nâzil oldu. El-kitab dediği, belirli kitap. "Mûsâ'ya hani o belirli kitabı indirmiştik." Lâm-ı ta'rif ile, yâni elif-lâm ile, ta'rif takısıyla kullanılmış. Yâni, Tevrat. Tevrat'ı Mûsâ'ya verdi Cenâb-ı Hak, vahyetti.

(*Ve'l-furkan*) "Furkanı da verdi." Şimdi arada *ve* var. Hem Tevrat'ı verdi, hem de furkanı verdi. *Furkan* ne demek? Furkan kelime olarak haklıyı haksızdan, küfrü imandan, helali haramdan, herhangi bir ihtilafta bir tarafı öbür taraftan ayıran, fark eden, tefrik edebilen şeye derler. Onun için, Kur'an-ı Kerim'in de bir sıfatı furkandır. O da çünkü hak ile batılı ayırt edip gösteriyor. Küfür batıldır, iman haktır; şu iyiliktir, şu kötülüktür diye. Kur'an-ı Kerim'in bir sıfatı da *furkan*.

Ama burada buyruluyor ki, Mûsâ AS'a hem Tevrat'ı verdik, yâni (*el-kitab*) kitabı verdik. Ona verilen kitabın Tevrat olduğunu biz biliyoruz. Kur'an-ı Kerim'de Tevrat kelimesi de geçer ayrıca. Mûsâ AS'a verilenin Tevrat olduğu da, Tevrat ismiyle geçer.

Bir de furkan... Hak ile bâtılı ayırt eden bir şey. Bu nedir?.. Bu tabii, *ve* denildiği için, arada bir *ve* olduğu için, kitaptan başka ilave bir nimet olduğu anlaşılıyor. Gerçi bazı müfessirler: "Buradaki *ve* zaittir, yâni bir furkan olan, hakkı batıldan ayırt etmeye yarayan bir ilâhi kitap olan Tevrat'ı verdik mânâsına gelir." demişlerse de, burada başka bir şey olduğunu daha ziyade kabul ediyor müfessirlerimiz, kitaplarda öyle yazmışlar.

Tevrat'tan ayrıca neler verilmişti?.. Mucizeler verilmişti Mûsâ AS'a. Neydi onlar? Meselâ: Elini koynuna sokup çıkarttığı zaman bembeyaz çıkıyordu. Asâsı sihirbazların bütün her şeyini yutmuştu, ama yine de asâ olarak kalmıştı. Hem maddi şeyleri yutuyor, yok ediyor, hem de öylece kalıyor. Yâni şişmeden, büyümeden, kocamanlaşmadan kalıyor.

Tabii ben bunları gayet rahat anlıyorum. Meselâ gökte kara delikler var deniliyor. Kara delik, gökte yakınına gelen yıldızları yutuyor deniliyor. Nasıl yutuyor?.. Yâni, bu bizim etrafımızdaki maddelerin hepsinin atomlarında bulunan parçacıklar, birinden uzun mesafelerle ayrı ayrı, öyle kümelenmiş. Bunlar böyle çökünce, yâni aralarındaki mesafeler kapatılıp sıkıştırılınca, çok küçük bir şey oluyor. O zaman da çekim kuvveti artıyor. Şimdi bir yıldız sönünce, böyle onun bütün maddeleri yoğunlaştığı için, kitlesi çok büyüdüğünden, yanından geçen başka yıldızları çekiyor, kendisine katıyor. Ama yoğunlaştırarak kattığı için yâni görüntü, kapladığı alan daralıyor ama, ağırlığı çok fazla oluyor.

Allâhu a'lem, Mûsâ AS'ın asâsı da bütün öteki sihirbazların o maddi malzemelerinin hepsini öylece yutuyor işte... Çünkü Cenâb-ı Mevlâ'nın Mûsâ AS'a bir mucizesi. İnsanlar hakla batılı ayırsınlar diye verilmiş bir mucize. İşte bu asâ ve yed-i beyzâ olabilir. Furkan sözünden kasdedilen bunlar olabilir.

Ya da, Peygamber Efendimiz'e Cenâb-ı Hak Kur'an-ı Kerim'i vermiş; bir de hadis-i şerifleri söyleyebilme ve mânevî hakikatleri ayrıca halka güzelce, Cenâb-ı Mevlâ'nın rızasına uygun bir tarzda anlatabilme bilgisi, hüküm kabiliyeti, halkı idare etme meziyeti vermiş oluyordu. Onlardan da hadis-i şerifler doğdu. Binlerce sayfalık hadis kitapları, ciltler dolusu hadis kitaplarının hepsi, Cenâb-ı Hakk'ın izniyle, emri doğrultusunda, rızası doğrultusunda

şeylerdir.

وَمَا يَنْطِقُ عَنِ الْهَوٰى . إِنْ هُوَ إِلاَّ وَحْيٌ يُوحٰى (النجم:٣-٤)

(*Ve mâ yantıku ani'l-hevâ*) "Peygamber Efendimiz boş şey konuşmaz. (*İn hüve illâ vahyun yûhà*) Allah'ın öğrettiklerini söyler." (Necm, 53/3-4)

Mûsâ AS da peygamber olunca, hem kendisine kitap indirildi, hem de böyle hükmetme, hakkı bâtıldan ayırt etme meziyeti, tefrik kabiliyeti, peygamberlik vasfı ihsan oldu. Bunların hepsi, işte bu furkan kelimesiyle anlatılmış olabilir.

Mûsâ AS da hakîkaten, Tur'dan döndükten sonra kavmi üzerinde peygamberliğini icra etti, değişti yâni. Peygamber olmadan önceki haliyle, peygamber olduktan sonraki halinde, davranışlarında değişiklik oldu. Peygamberâne davranışı başladı tabii ki.

Furkan o olabilir. Peygamberâne meziyetler, davranış, hak ve salâhiyetleri olabilir diye, müfessirler böyle açıklamalar yapmışlar.

Tabii bunların hepsi nedendi? Halk, yâni kendisine bu peygamber, bu kitap indirilen millet hidayet bulsun diyeydi. "Hatırlayın bunları ey İsrâiloğulları, ey Ya'kub AS'ın neslinden gelen, şimdi yahudi denilen insanlar! Peygamber Efendimiz'in zamanındaki o insanlar, hatırlayın bunları, bunlar hep hidayete eresiniz diyeydi." İşte bunları hatırlatıp, hatırlatıp, hepsinden murad nedir bu Kur'an ayetlerinden?.. Benî İsrâil'in imana gelmesi ahir zaman peygamberini kabul etmesi, tamam bu Mûsâ AS gibi demesi; Kur'an'a uyması, bu Tevrat gibi demesi ve Cenâb-ı Hakk'ın rızasını kazanması için bunlar böyle sıralanıyor.

e. Mûsâ AS'ın Kavmine İhtar Etmesi

Sonra 54. ve bugünkü sohbetimin anlatımında, sonuncu ayet-i kerime:

وَإِذْ قَالَ مُوسَىٰ لِقَوْمِهِ يَاقَوْمِ إِنَّكُمْ ظَلَمْتُمْ أَنفُسَكُمْ بِاتِّخَاذِكُمُ الْعِجْلَ فَتُوبُوا إِلَىٰ بَارِئِكُمْ فَاقْتُلُوا أَنْفُسَكُمْ ، ذٰلِكُمْ خَيْرٌ لَكُمْ عِنْدَ بَارِئِكُمْ ، فَتَابَ عَلَيْكُمْ ، إِنَّهُ هُوَ التَّوَّابُ الرَّحِيمُ (البقرة:٥٤)

(*Ve iz kàle mûsâ*) "Hani Mûsâ, (*likavmihî*) kendi kavmine ne demişti, onu da hatırlayın ey Benî İsrâil." Kavmi dediği, Mûsâ AS'ın etrafındaki ashabı, kendilerine hitap ettiği o zamanın insanları. Onlara ne demişti:

(*Yâ kavm*) Buradaki *kavmî*'nin *ye*'si düşmüş, yâni kısaltma var. "Ey benim kavmim! Ey kendilerine benim peygamber olarak gönderildiğim topluluk! (*İnneküm zalemtüm enfüseküm*) Siz kendinize çok kötülük ettiniz, çok zulüm ettiniz, zalim oldunuz kendilerinize..." Ne yapmak suretiyle? (*Bi'ttihâzikümü'l-icl*) "Buzağıyı put edinmeniz dolayısıyla, ona tapınmanız dolayısıyla..."

Tabii tapınanları oldu, tapınmayıp kenarda duranları oldu. Ama maalesef, tapınanlar da çok oldu. Onun üzerine, "Çok kötü bir iş yaptınız. (*Fetûbû ilâ bâriiküm*) Bârînize tevbe ediniz!" *Beree*, yaratmak demek. Kusursuz, her türlü kusurdan müberra olarak, mükemmel olarak yaratmak demek. Bizi böyle mükemmel bir şekilde yaratmış olan *Bârî*, yâni yaratan demek, hàlik demek. "Yaratanınıza tevbe edin!"

Tabii burada ne var?.. "Bak, Rabbiniz sizi akıllı fikirli, mükemmel yaratmış. Her şeyiniz tam, aklınızda bir eksiklik yok. Türlü türlü nimetler de vermiş, peygamber de göndermiş, kitap da göndermiş. Ama siz bunun icabını yapmamışsınız, buzağıya tapmışsınız. Rabbinize teveccüh edin, yönelin, dönün! (*Tûbû*) Tevbe edin, (*ilâ bâriiküm*) hàlikınıza, yaratanınıza tevbe edin!"

Tevbe etmek, sözle "Tevbe yâ Rabbi!" demek değil. *Tevbe*, yönelmek demek. Onun için yönelen günahkâr kullara *tâib* denir, yönelen demek. Cenâb-ı Hak da, kendisine hatasını anlayıp yönelen kula teveccüh eder; ona da *tevvâb* denir. *Tevvâb*, mübalağa sîgasıdır; yâni, her yönden kullarına çok teveccüh eden,

çok teveccühkâr demek. Lügat âlimleri demişler ki: "Tevbeyi kabul eden mânâsına geliyor." Tabii dönüşü kabul eden, dönüşle olur. Yâni, kul Mevlâsına dönünce, Mevlâsı da kuluna teveccüh ederse, dönerse; tamam kabul etti.

Ya dönmezse; ahirette Cenâb-ı Hak günahkârların, kâfirlerin yüzüne bakmayacak.

وَلاَ يَنْظُرُ إِلَيْهِمْ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ (آل عمران:٧٧)

(*Ve lâ yenzuru ileyhim yevme'l-kıyâmeti*) Haydi bakalım, buyursunlar. Haydi bakalım yaptıklarını görsünler. Oldu mu şimdi?.. "Cenâb-ı Hak yüzlerine bile bakmayacak." (Âl-i İmran, 3/77)

Tevbe ederlerse yüzlerine bakıyor, işte tevvâblığından bakıyor. Günahkâr ama, "Madem ki günahlarını anladı kullarım, benim Rableri olduğumu bildiler, bana yöneldiler; ben de onlara yöneleyim!" diyor. O da, tevvâblığı da lütfunun, rahmetinin bir eseri.

Yoksa, "Affetmedim, suçlusunuz, cezanızı çekeceksiniz!" derse, cezayı da çekerler. Tevbeyi ya kabul eder, ya kabul etmez. Kulun durumuna göre, suçun büyüklüğüne göre, cinsine göre Mevlâ'nın bileceği bir şeydir. Ama kulun tevbe etmesi lâzım! Hata eden kulun tevbe etmesi lâzım!..

Mûsâ AS da böyle hitab ediyor, "Rabbinize, yaratanınıza tevbe edin ey kavmim!" diyor.

(*Fa'ktülû enfüseküm*) "Nefislerinizi öldürün!" *Faktülû*, öldürün, katledin demek. (*Enfüseküm*) "Nefislerinizi öldürün!"

Şimdi, "Nefislerinizi öldürün!" demek ne demek acaba?.. Tabii bunun üzerinde durmak lâzım! Nefislerinizi öldürün, hakîkî mânâsıyla, "Alın, kendinizi öldürün!" demek. Nefislerinizi öldürün derse, herkes kendisini öldürürse, o zaman ortada Benî İsrâil kalmaz. Yâni, hiç kimse kalmaz. Demek ki o mânâ değil.

(*Fa'ktülû enfüseküm*) Yâni, "Siz kavim olarak bir topluluksunuz, Mûsâ AS'ın kavmisiniz. İçinizdeki suçluları cezalandırın, onları öldürün!" demek. Bu da bir mânâdır.

Nitekim İbn-i Kesir Tefsiri'nde İbn-i Abbas'tan ve diğer sahabe

ve tabiinden rivayetlerle buyruluyor ki... Yâni açıklamalar, çok rivayetler var burada. Okumak belki zaman alır, uzatmak istemiyorum sözü:

"—Buzağıya tapmayanlar, tapanları öldürsün!"

Yâni müşrik oldular, puta taptılar, hak yoldan taptılar diye, onların öldürülmesini Cenâb-ı Mevlâ emrediyor.

f. Mûsâ AS'ın Allah'a Yalvarması

Şöyle bir rivayeti okuyuvereyim önümdeki kitaplardan. Rivayet İbn-i Cerir'in ceyyid bir rivayeti. Yâni İbn-i Cerir et-Taberî, tarihçi. *Ceyyid isnad* demek, senedi iyi demek, sağlam rivayet demek. İbn-i İshak'tan rivayet etmiş ki:[25]

لما رجع موسى إلى قومه وأحرق العجل وذراه في اليم، خرج إلى ربه بمن اختار من قومه، فأخذتهم الصاعقة، ثم بعثوا، فسأل موسى ربه التوبة لبني إسرائيل من عبادة العجل. فقال: لا، إلا أن يقتلوا أنفسهم.

(*Lemmâ racea mûsâ ilâ kavmihî*) "Mûsâ kavmine geri dönünce; yâni Tùr-u Sînâ'dan vahiyleri alıp, elvah ile, üzerinde Tevrat'ın yazılı olduğu levhalarla geri dönünce, baktı ki, onlar puta tapmışlar. Sinirlendi, azarladı. (*Ve ahraka'l-icl, ve zerâhu fi'l-yem*) Bu altından buzağıyı yaktırdı. 'Bak, bu sizin tapındığınız tapınmaya lâyık olsa, yanmaya mukavemet eder, karşı gelir.' dedi. Onu yaktırdı ve denize attı."

Sonra, (*Harace ilâ rabbihî bi-meni'htâra min kavmihî*) "Kavminden seçtiği kimselerle tekrar Rabbinin huzuruna, Tùr-u Sînâ'ya çıktı." (*Seb'îne racülen*) diye başka ayet-i kerimelerde bu bildirilir. Şimşekler yağdı üzerine. Tabii korktular. Cenâb-ı Hakk'ın gazabına uğramamak için;

[25] Taberî, *Tefsir*, c.II, s.77, Bakara Sûresi, 2/54.

"—Yâ Rabbi bizi, bizim içimizdeki cahillerin yaptıklarından dolayı helâk mı edeceksin?" diye Mûsâ AS münâcaat eyledi, niyaz eyledi.

Onun üzerine, (*Seele mûsâ rabbehü't-tevbeh*) Rabbinden, "Ya Rabbi beni ve kardeşlerimi affet! İşte bilmem suç işleyenleri ve suçun karşısında sakin duranları, onları men etmeyenleri affet!" dedi. Onlar da pasif durmakla, sakin durmakla, olumsuz durmakla, etki etmemekle, şerrin karşısına çıkmamakla; *en-nehyü ani'l-münker*, bu da büyük bir vazife; onu yapmamakla, hepsi tabii suçlu olduğundan, Mûsâ AS secdeye vardı, yalvardı.

"—Yâ Rabbi tevbemizi kabul et!" dedi, kendisinin ve İsrâil kavminin günahının affını diledi.

(*Fekàle lâ*) Allah-u Teàlâ Hazretleri "Hayır!" buyurmuş. (*İllâ en yaktulû enfüsehüm*) Suçluları, yâni kendilerini öldürsün diye burada yine aynı ifade geçiyor. Bu öldürülmeyi Cenâb-ı Mevlâ emretti. Çeşitli rivayetler var. Buzağıya tapmayanlar buzağıya tapanları öldürdüler, öldürdüler, öldürdüler. Tefsir kitaplarındaki rivayetlere bakılırsa, yetmiş bin kişiyi bulmuş öldürülenler... Çocuklar ağlaşmış, diz çökmüşler, yalvarmışlar. Hanımlar ağlaşmışlar, af dilemişler. Nihayet suçlular böyle öldürülüp cezalanınca, Cenâb-ı Mevlâ o zaman affeylemiş.

(*Ve tûbû ilâ bâriiküm fa'ktülû enfüseküm*) Yâni, "İçinizdeki suçluları öldürün!" demek oluyor. Şimdi tabii çok uzun rivayetler var. Bir bulut gelmiş, bir sis çökmüş, bir karanlık gelmiş, kimse kimseyi, göz gözü görmemiş; öldürmüşler. Hatta karşısında yakaladığı, el yordamıyla öldürdüğü kimse belki yakını, belki babası, belki evlâdı diye rivayetler var, yetmiş bin diye rivayet var... Tabii teferruata girmeyelim. Böyle bir öldürme olayı, bu ayet-i kerimelerdeki şeye uygun.

Tabii, Cenâb-ı Mevlâ'nın da puta tapmayı en gazab ettiği, en sevmediği, en büyük zulüm olarak saydığını Kur'an-ı Kerim'den bildiğimiz için, tabii o puta tapanların affedilmeyecekleri belli, böyle bir cezaya uğrayacakları tamam.

Tabii bu, (*Fa'ktülû enfüseküm*) "Nefislerinizi öldürün!" hani Türkçe'de de, nefsine hakim ol filan diyoruz ya. İnsanın Cenâb-ı

Hakk'a iyi kulluk etmesi için ne yapması lâzım? Gururunu kırması lâzım; nefsini, şehevâtını, kötü duygularını kırması lâzım! İşte ona nefsi öldürmek deniliyor. Yâni, bir terbiye sonunda insanın kendisine hakim olması, içindeki isyankâr tarafını, yâni nefsini öldürmesi. İşte öyle bir nefsinizi öldüründen o mânâ da olabilir gibi, müfessirlerden öyle anlayanlar da çıkmış ama bu bir iş'arî tefsirdir. Kelimelerin asıl mânâsına uygun düşmüyor. Tarihi rivayetlere de, bu tabiinden gelen rivayetlere de bakılırsa, gerçekten bir suçluların öldürülmesi durumu olmuş. Hem de büyük miktarda bir öldürme durumu olmuş.

(*Zâlikům hayrun leküm inde bâriiküm*) "Yaradanınız indinde böyle hareket etmeniz sizin için daha uygun olur." diye, Mûsâ AS böyle kavmine hükmü bildirmiş peygamber olarak. "Ey kavmim böyle danaya tapmak sûretiyle, siz kendinize çok büyük zulüm işlediniz. Tevbe edin Rabbinize, nefislerinizi öldürün, yâni içinizdeki suçluları öldürün!" Veyahut, "İşte iyice nefsinizi ıslah edin!" her neyse. Böyle yapmak sizin için Rabbinizin huzurunda daha hayırlıdır, ahirette daha hayırlıdır." denmiş oluyor. Buraya kadar Mûsâ AS'ın kavmine söylediği söz ayet-i kerimenin içinde tamam oluyor.

Şimdi ben, Kur'an-ı Kerim metinlerinde durak işaretlerine baktım, orada durmak lâzım! Çünkü:

وَإِذْ قَالَ مُوسَىٰ لِقَوْمِهِ يَاقَوْمِ إِنَّكُمْ ظَلَمْتُمْ أَنفُسَكُمْ بِاتِّخَاذِكُمُ الْعِجْلَ

فَتُوبُوا إِلَىٰ بَارِئِكُمْ فَاقْتُلُوا أَنفُسَكُمْ ، ذَٰلِكُمْ خَيْرٌ لَكُمْ عِندَ بَارِئِكُمْ ،

فَتَابَ عَلَيْكُمْ ، إِنَّهُ هُوَ التَّوَّابُ الرَّحِيمُ (البقرة:٥٤)

(*Ve iz kàle mûsâ li-kavmihî*) "Mûsâ AS hani kavmine demişti ki..." Ne demişti?.. Şu sözleri söylemişti:

(*Yâ kavmi*) "Ey kavmim! (*İnneküm zalemtüm enfüseküm bi'ttihâzikümü'l-icle*) Şüphesiz siz, buzağıyı put edinmekle kendinize kötülük ettiniz. (*Fetûbû ilâ bâriiküm fa'ktülû enfüseküm*) Onun için, Yaradanınıza tevbe edin de, nefislerinizi

öldürün! (*Zâliküm hayrun leküm inde bâriiküm*)Öyle yapmanız Yaratıcınızın katında sizin için daha iyidir." dedi. Söz burada bitiyor.

Şimdi bunun sonucu da, (*fetâbe aleyküm*)… Cenâb-ı Mevlâ, Benî İsrâîl'e bu olayları hatırlatıyor ya bu ayet-i kerimelerle, "Hani böyle demişti de Mûsâ AS, sonra da o emrolunan şeyler yapılınca, yine kavminizi affetmişti ya..."

Suçlular cezalandırıldıktan, ötekiler yola geldikten sonra; gevşek durduklarından, suçluların karşısında olumsuz durduklarından, men etmediklerinden onlar da af dilediler. "Sonra affetmişti ya; (*innehû hüve't-tevvâbü'r-rahîm*) işte hiç şüphe yok ki, Cenâb-ı Mevlâ, tevbeleri kabul edicidir, çok merhametlidir. Kul tevbe ederse, hatasından dönerse, suçunu telafi edecek bir davranış içine girerse; o da teveccüh eder, tevbeyi kabul eder."(Bakara, 2/54)

Yâni, Cenâb–ı Mevlâ kullara zulmetmiyor, kullar kendi kendilerine zulmediyor. Allah kullara zerre kadar zulmetmez, fakat kullar kendilerine zulmeder.

Nasıl zulmeder kendi kendilerine?.. Kendisi günahı işler veya hak yemek, veya insan öldürmek, veya hırsızlık yapmak, veya fuhuş, zinâ gibi Cenâb-ı Hakk'ın yasakladığı günahları işler. O zaman onun cezası gelecektir.

Bugünkü kanunları da düşünün! Beşerin bugün dünyada uyguladığı kanunları düşünün! Hangi ülkeyi alırsanız alın. Türkiye için de konuşmuyorum ben, batı ülkelerini, Amerika'yı alın... Amerika'da elektrikli sandalyeyle idam etmek yok mu?.. Var. Avrupa'da yok mu?.. Var. Kaldırılsın diyenler var ama, onlar da suçlu salıverilsin mi diyor? Hayır. Ne diyorlar? Hapse atılsın ebediyyen, şöyle olsun, böyle olsun, hapisten çıkmasın filan. Yâni, "Öldürülmesin de, ebediyyen hapiste dursun!" diyor. Sonuç itibariyle, demir parmaklıkların arkasında çeşit çeşit şeyler oluyor.

Yâni ceza var. Her kavimde, her toplumda cezalandırma var. Neden?.. Suç cezalandırmayla engellenir. Yâni, ceza hukukun bir parçasıdır. Suç olduğu zaman cezalandırılacak ki, suçu işlemesin kimse, caydırılsın. Bir de suç işleyenler çoğalmasın. Suç işleyenleri affederseniz ne olur?..

"—Merhametten maraz hasıl olur."

Ne demek bu merhametten maraz hasıl olur? Suçluya acıyınca, suçlular çoğalır, onlar cemiyete hakim olur, cemiyeti mahvederler. O zaman haydi bakalım, sonra pişman olursun ama, iş işten geçer. Kötülerin hakim olduğu bir toplum, kötü tarafa sürüklenir, kötü işler yapılır, kötü işler olur. Fazilet kalmaz, rezalet diz boyu değil, boydan aşağıya, yâni insanı gark eder, insanlığı mahveder.

Günümüzdeki olaylara bakalım, uluslararası olaylara bakalım, ne oluyor? Sırplar, yıllardır beraber yaşadıkları insanlara saldırıyor. Hallerine bakıyoruz, hepsi aciz, naçiz köylü, acınacak, mazlum, perişan insanlar. E ne diye saldırdı durup dururken?.. Hunhar-lığından, vicdansızlığından... İşte ne düşündüyse, saldırıyor. Kosova'daki müslümanları oradan sürecek. Arnavutlar zaten oranın yerli kavmi. Yani topraklar Sırpların da değil. Tarih boyunca onların, ama Arnavutlar müslüman olmuşlar. Müslüman oldu diye kızıyor, inançtan dolayı saldırıyor.

Şimdi NATO niye saldırıyor Sırplara?.. Neden mecbur oldu yâni, NATO'ya bir şey yapmadı ki, müslümanları kesiyor Sırplar?.. NATO da müslüman değil yâni dînî gaye ile hareket eden bir topluluk değil. Neden yapıyor?

Çünkü, suçu affedersen, sonra daha da fenasını yapar. Nitekim Boşnaklara yapılan şeyler tam cezalandırılmadığı için, bu sefer Kosova'ya saldırdı bu saldırgan zihniyet... Orada hasar vermeye başladı. Baktılar ki, "Ooo, biz bunu cezalandırmazsak nizâm-ı âlem tamamen mahvolacak!" dediler, cezalandırmaya mecbur kaldılar. Uluslararası bir karar yâni bu. NATO'nun kaç tane üyesi var. Demek ki ceza gerekiyor.

Binâen aleyh, Cenâb-ı Mevlâ kullarına zulmetmek istemiyor ama kullar kendileri kendilerine zulmediyorlar. Suçu işliyorlar, ceza kendi istekleriyle geliyor.

"—Allah CC, cenneti isteyene cenneti verir, cehennemi isteyene de cehennemi verir, onu cehenneme sokar." buyuruyor Peygamber Efendimiz.

Diyorlar ki:

"—Yâ Rasûlallah, kim cehennemi ister, kim cenneti istemez?.. Herkes cennete girmeyi ister, herkes cehennemden korunmak

ister."

Ama davranışlarıyla istemiyor. Davranışlarıyla cehennemlik olmaya götürecek işleri yapıyor. O zaman, cehennemi istiyor demektir. Cennete götürecek işleri yapmıyor, demek ki cenneti istemiyor. Davranışlar insanın asıl niyetini gösteriyor. Onun için Cenâb-ı Hak zulmetmiyor, kullar kendilerine zulmediyorlar.

Cenâb-ı Hak cümlemize gerçekleri görüp, tarihin derinliklerinde olan olaylardan, Cenâb-ı Hakk'ın verdiği cezaları görüp, Cenâb-ı Hakk'ın kahrına uğramadan ömür sürmeyi, rızasını kazanmayı bize nasîb etsin...

O zamanın insanlarının yerine kendinizi koyun, düşünüverin! Bu devirdeki olayları düşünün! Bu devirdeki olaylarda davranışlarınızı düşünün!.. İçinizden birileri buzağıya taptığı zaman, ötekisi susarsa; ceza susana da geliyor. Veya buzağıya o da taparsa, o zaman o da ölüm cezasına mahkûm oluyor. İşte bir ibretli olay... Gözünüzü açın, Cenâb-ı Hakk'ın kahrına gazabına uğramayın!

Cenâb-ı Hak kàdir-i mutlaktır. Yâni her istediğini, her zaman yapar. Kimse onun hükmünü engelleyemez, verdiği cezayı da engelleyemez. Onun için, cezaya uğramamağa çalışmak lâzım!.. Günümüzdeki olayları da bu mantıkla, bu şekilde düşünmek lâzım, ona göre tedbir almak lâzım! Güzel kulluk öyle olur, cennet öyle kazanılır. Aksi takdirde, böyle hareket etmeyenler hem dünyada, hem ahirette ceza görürler.

Şimdi ben birkaç defa da imâ ettim, kimseyi üzmek ve darıltmak da istemiyorum ama, ikaz etmek istiyorum: Bu Balkanlardaki Boşnak kardeşlerimize, Allah'ın bir hunhar milleti, durup dururken saldırdı. Beraber yaşıyorlarken, komşu iken saldırdılar, kestiler, kestiler... Şu kadar Boşnak kardeşimiz şehid oldu, mazlûmen öldürüldü.

Ondan sonra da Kosova'ya saldırdılar, şu kadar Arnavut kardeşimizi, şu kadar daha başka kimseleri öldürdüler. Tabii, onlar kan tahlili de yapacak değillerdi, önlerine geleni kestiler. Müslümansa vuruyorlar, kesip biçip gidiyorlar. Televizyonlarda yerlere dizilmiş, zavallı, mazlum insan cesetlerini görüyoruz. Bunlar neden oluyor? Bunların oluş sebeplerini, hikmetlerini

düşünüyorum. "Cenâb-ı Hak bunları görmüyor mu? Neden bunları böyle takdir eylemiş, niye böyle oluyor?" diye düşünüyorum ben kendi kendime...

Cenâb-ı Hak emirlerine uyulmamasını, emirlerine uymakta gevşek davranılmasını sevmiyor, cezalandırıyor. İnsanlar mü'min olacak, imana göre hareket edecek, Allah'ın emirlerine göre hareket edecek... Etmezse, kendisi bilir. Çeşitli sebeplerden insanlar cezaya uğruyor; ya Allah'a inanmıyor, ya Allah'ın emirlerini tutmuyor. Çeşitli sebeplerden...

Bu sebeplerin bir kısmı mâkul gibi görünebilir insanlara ama, aldatıcı... Allah emrini tutmayanlardan intikam alıyor. Azîzün zü'ntikâm olduğu için, onları cezalandırıyor. Eğer bir insan müslümansa, müslümanlığa uygun fiil yapmıyorsa; cezalandırıyor. Eğer bir insan kâfirse, zulüm yapıyorsa; cezalandırıyor.

Onun için, hepimizin Cenâb-ı Hakk'a iyi kulluk etmeğe, gözümüzü dört açmamız lâzım! Bütün insanlar olarak, özellikle müslümanlar olarak...

Bir müslüman olarak benim görevim nedir?.. Allah'ın kulu olarak, Allah'a karşı görevim nedir?.. Ne yapmam lâzım, neyi yapmamam lâzım?.. İnsan bunu iyi düşünmeli, ahirette başına belâ gelmesin, hattâ dünyada başına belâ gelmesin diye davranışlarını ayarlamalı!.. Yapacağı hayırlı işten geri kalmamalı, kötü işlerden de elini çekmeli! Zâlimin de destekçisi, yardakçısı olmamalı, yanında yer almamalı!..

Çeşit çeşit olaylara bu kuralları uygularsanız. Nasıl hareket etmek gerekiyorsa, ona göre tedbirinizi alırsınız. Benim söylemek istediğim: Cenâb-ı Hakk'a iyi kulluk etmeğe gayret edin! Yoksa, Cenâb-ı Hak cezalandırıyor. İşte ayet-i kerimeler...

Allah bizi lütfuna erenlerden eylesin... Kahrına uğrayanlardan etmesin... İki cihan saadetine cümlenizi, cümlemizi Mevlâm lütfuyla, keremiyle nâil eylesin... Cennetiyle cemâliyle müşerref eylesin...

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llâhi ve berekâtühû, aziz ve sevgili izleyiciler ve dinleyiciler!..

18. 05. 1999 - AVUSTRALYA

5. İSRÂİLOĞULLARI'NIN "ALLAH'I GÖRMEDİKÇE İNANMAYIZ!" DEMELERİ

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llàhi ve berekâtühû!..

Aziz Ak-Televizyon izleyicileri ve Ak-Radyo dinleyenleri!

Allah'ın selâmı, rahmeti, bereketi, ihsânı, ikramı üzerinize olsun... Dünya ve ahiret saadetine, Mevlâm cümlenizi sevdiklerinizle beraber erdirsin...

Bu akşamki tefsir sohbetimde, Bakara Sûre-i Şerifesi'nin 55, 56 ve 57. ayet-i kerimeleri üzerinde sohbetimi yapabileceğimi sanıyorum. Bu ayet-i kerimeler, daha önceki ayet-i kerimelerin akışı içinde geliyor.

Daha önceki haftalardaki sohbetlerimizi dinleyen kardeşlerimiz hatırlayacaklar, Cenâb-ı Mevlâmız bu ayet-i kerimelerde, "Peygamber SAS Efendimiz'in zamanındaki ehl-i kitap, yahudiler insafa gelsinler; dinlerinin mâzilerindeki, peygamberleri zamanındaki olayların cereyanından ibret alsınlar, örnek alsınlar, hataya düşmesinler; ahir zaman peygamberini kabul etsinler, ona ilk küfür eden insanlar, ilk inkâr eden topluluklar olmasınlar; Cenâb-ı Mevlâ'nın daha önce kendilerine bahşetmiş olduğu nimetleri hatırlayıp, Cenâb-ı Mevlâ'ya itaat etsinler, bu Peygamber'e iman etsinler, tâbî olsunlar." diye yapmış olduğu lütuflarını sıralamağa, bu ayet-i kerimeler devam ediyor.

Şimdi bu hatırlatılan çeşitli nimetler, ki bunların her birisi büyük nimet... Yâni Firavun'dan kurtulmak, Firavun yakalayacakken denizi geçmek; ondan sonra hatalar yaptıktan sonra gene Cenâb-ı Mevlâ'nın hatalarını affetmesi, tevbe nasib etmesi...

Burada 55. ayet-i kerimede buyruluyor ki, *bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm:*

وَإِذْ قُلْتُمْ يَامُوسَىٰ لَن نُّؤْمِنَ لَكَ حَتَّىٰ نَرَى اللَّهَ جَهْرَةً فَأَخَذَتْكُمُ الصَّاعِقَةُ وَأَنتُمْ تَنظُرُونَ (البقرة:٥٥)

(*Ve iz kultüm yâ mûsâ len nü'mine leke hattâ nera'llàhe cehreten feehazetkümü's-sàikatü ve entüm tenzurûn*.) (Bakara, 2/55)

ثُمَّ بَعَثْنَاكُمْ مِنْ بَعْدِ مَوْتِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ (البقرة:٥٦)

(*Sümme beasnâküm min ba'di mevtiküm lealleküm teşkürûn*.) (Bakara, 2/56)

Bu 56. ayet-i kerime oldu. 57'yi de okuyalım:

وَظَلَّلْنَا عَلَيْكُمُ الْغَمَامَ وَأَنْزَلْنَا عَلَيْكُمُ الْمَنَّ وَالسَّلْوَىٰ ، كُلُوا مِنْ طَيِّبَاتِ مَا رَزَقْنَاكُمْ ، وَمَا ظَلَمُونَا وَلَٰكِنْ كَانُوا أَنْفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ

(البقرة:٥٧)

(*Ve zallelnâ aleyküm'l-gamâme ve enzelnâ aleyküm'l-menne ve's-selvâ, külû min tayyibâti mâ razeknâküm, ve mâ zalemûnâ ve lâkin kânû enfüsehüm yazlimûn*.) (Bakara, 2/57) *Sadaka'llàhü'l-azîm*.

Ne buyuruyor Rabbimiz:

(*Ve iz kultüm*) "Hani mâzide neydi o zamanlar, bir zamanlar hatırlayın ki..." *İz* böyle bu mânâya gelen bir edat. "Hani, (*kultüm*) demiştiniz ki..." Peygamberiniz Mûsâ AS'a, onun zamanında yaşayan, iman eden yahudiler ne demişlerdi?..

(*Yâ mûsâ len nü'mine*) "'Biz sana inanmayacağız, (*hattâ nera'llàhe cehraten*) Allah'ı cehreten, âşikâre, ayânen görmeyince, görmedikçe sana inanmayacağız! Görelim, ondan sonra inanacağız.' demiştiniz, (*Feehazetkümü's-sàikatü*) Sonra sizi yıldırım yakalamıştı, (*ve entüm tenzurûn*) bakıp duruyordunuz. Bakıp durur bir haldeyken yıldırım sizi yakalamıştı." (Bakara, 2/55)

(*Sümme beasnâküm min ba'di mevtiküm*) "Sonra sizi

ölmenizden, ölümünüzden sonra ba'setmiştik, tekrar diriltmiştik, (*lealleküm teşkürûn*) tâ ki şükrediciler olabilseydiniz; belki şükrediciler olabilirsiniz diye." (Bakara, 2/56)

Bu bir nimet, büyük bir nimet... Bunun hakkındaki rivayetleri okuyacağım.

Sonra, (*Ve zallelnâ aleykümü'l-gamâme*) "Ve sizin üzerinize bulutu gölge yapmıştık. Sizi bulutla örterek gölgelendirmiştik. (*Ve enzelnâ aleykümü'l-menne ve's-selvâ*) Yiyeceklerin olmadığı sahrada, sizin üzerinize *men* ve *selvâ* denilen şeyleri, yâni kudret helvası ve bıldırcın ihsan etmiştik ve demiştik ki: (*Külû min tayyibâti mâ razeknâküm*) 'Size ihsan ettiğim, rızk olarak verdiğim nesnelerin hoşlarından, güzellerinden yiyiniz!' demiştik. Hatırlayın bunları!.."

Burada hatırlatmadan sonra, hitabı değiştirerek ayet-i kerime buyuruyor ki, yâni dönüyor gibi: (*Ve mâ zalemûnâ*) "Onlar bize zulmetmediler, (*ve lâkin kânû enfüsehüm yazlimûn*) aksine kendi kendilerine zulmettiler." buyruluyor. (Bakara, 2/57)

a. Yahudilerin Allah'ı Açıkça Görmek İstemeleri

Şimdi, Mûsâ AS'a şart koşan insanlar kimlerdi?.. "Allah'ı ille biz gözlerimizle, âşikâre görmeliyiz; görmezsek sana inanmayız, inanmayacağız!" diye diretenler kimlerdi?..

Buradaki, (*len nü'mine leke*) "İnanmayacağız." demek. *Len* istikbâle götürüyor muzârîyi. "İnanmayacağız, ancak şöyle yaparsan inanabiliriz. (*Hattâ nera'llâhe cehraten*) *Cehraten*, cehrî olarak, yâni alâniyeten, yâni âşikâre olarak, ayan beyan, şöyle gözümüzle Allah'ı görmek istiyoruz; görmedikçe sana inanmayacağız!" demişlerdi.

Bu ne zaman olmuştu? İbn-i İshak'ın rivayetine göre, Mûsâ AS Tur Dağı'nda kırk gün Cenâb-ı Mevlâsıyla bulunduktan sonra, kavmine döndüğünde ve onların böyle buzağıya tapma hatasını işlediğini gördükten sonra... Kardeşi Hârun AS'a, yakasını paçasını, sakalını tutup neler söylediğini; Sâmirî isimli, o buzağıyı yapan ustaya neler söylediğini; o yapılan altından buzağıyı da yakıp denize attığını, geçtiğimiz haftalarda kısaca işaret etmiştik, söylemiştik.

Bütün bunlardan sonra;

اختار موسى منهم سبعين رجلاً الخير فالخير وقال: انطلقوا إلى الله ، و توبوا إلى الله مما صنعتم ، واسألوه التوبة على من تر كتم وراء كم من قومكم ، صوموا وتطهروا وطهروا ثيابكم.

(*İhtâra mûsâ minhüm seb'îne racülen*) "Mûsâ AS, bu kavminin içinden yetmiş kişi seçti. (*El-hayyire fe'l-hayyir*) Yâni en hayırlı, en önde gelen yetmiş kişiyi seçti (*ve kàle*) ve onlara dedi ki:

(*İntalikù ila'llàh*) 'Gidiniz Mevlânıza, Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin divanına, huzuruna; (*ve tûbû ila'llàhi mimmâ sana'tüm*) işlediğiniz bu fezâhatlerden, günahlardan dolayı Cenâb-ı Mevlâ'ya kendiniz ve kavminiz adına tevbe ediniz. (*Ve's'elûhü't-tevbete alâ men terektüm verâeküm min kavmiküm*) Arkada bırakmış olduğunuz kavminiz için de tevbe dileyiniz.' dedi." Çünkü kavminin önde gelenlerini, itibarlılarını, sözü dinlenenlerini seçti.

(*Sùmû ve tetahherû*) "Oruç tutunuz, temizleniniz. Tertemiz, aşırı, mübalağalı, tertemiz temizleniniz. (*Ve tahhirû siyâbeküm*) Ve elbiselerinizi tertemiz temizleyiniz. Her şeyiniz temiz olsun, böyle oruçlu dua edin!" diye onlara emretmişti. Bu emredilen şeylerin hepsini yaptılar.

فخرج بهم إلى طور سيناء ، فقال له السبعون: يا موسى ، اطلب لنا إلى ربك ، نسمع كلام ربنا. فقال: افعل .

(*Feharace bihim ilâ tùri sînâ'*) "Ve bu seçkin yetmiş kişiyi, seçme, eşrâfı, âyânı, gözde, önde olan kişileri Mevlâsının huzuruna, divanına, Tur Dağı'na alıp götürdü. (*Fekàle lehü's-seb'ùn*) Bu oruçlu, temiz, abdestli, gusüllü, emredilen şeyleri yapmış yetmiş kişi dediler ki: (*Yâ mûsâ, utlüb lenâ ilâ rabbike nesmeu kelâme rabbinâ*) "Mevlândan dua ediver, taleb ediver bizim için; sana vahiy gelirken, Rabbin seninle konuşurken, bu kelâmı biz de duyalım!" dediler.

(*Fekàle: Ef'alü*) Bu taleb üzerine Mûsâ AS: "Pekiyi, ben bu duayı, bu talebi yaparım Rabbime." dedi.

فلما دنا موسى من الجبل ، وقع عليه الغمام حتى تغشى الجبل كله ، ودنا موسى فدخل فيه ، وقال للقوم: ادنوا ! و كان موسى إذا كلمه الله ، وقع على جبهته نور ساطع لا يستطيع أحد من بني آدم أن ينظر إليه ، فضرب دونه بالحجاب .

(*Felemmâ denâ mûsâ mine'l-cebel*) "Mûsâ AS, Tur Dağı'na yaklaşınca, (*vekaa aleyhi'l-gamâmü hattâ tağşe'l-cebel*) dağın üzerine, dağı tamamen örtecek şekilde bir bulut sardı. (*Küllehû*) Bütün dağı saracak şekilde bir bulut kapladı Tur Dağı'nı... (*Ve*

denâ mûsâ fedehale fîhî) Mûsâ AS, o bulutun içine yaklaştı ve o bulutun içine girdi. (*Ve kàle li'l-kavm*) Ve kavmine de, o gelmiş olan kimselere de, (*Üdnû*) 'Yaklaşın!' dedi."

(*Ve kâne mûsâ izâ kellemehu'llàhu vekaa alâ cebhetihî nûrun sâtıun*) "Cenâb-ı Mevlâ Mûsâ AS'a vahyederken, Mûsâ AS'ın alnında öyle bir nûrâniyet, öyle bir parıltı peydah olur, düşerdi ki, ışıkları etrafa yayılan bir parıltı; (*lâ yestatîu ehadün min benî âdeme en yenzura ileyhi*) o parıltıya Benî Adem'den hiç bir insanın bakmağa tâkati olmazdı. (*Feduribe dûnehû bi'l-hicâb*) Onun için, herkes bakamadığı için perdelenmişti."

ودنا القوم حتى إذا دخلوا في الغمام ، وقعوا سجوداً ،
فسمعوه وهو يتكلم موسى يأمره وينهاه: افعل ولاتفعل.
فلما فرغ إليه من أمره انكشف عن موسى الغمام فأقبل
إليهم ، فقالوا لموسى: لن نؤمن لك حتى نرى الله جهرةً !
فاخذتهم الرجفة وهي الصاعقة ، فماتوا جميعًا.

(*Dene'l-kavmi hattâ izâ dehalû fi'l-gamâm*) "Kavim yaklaştı, onlar da o bulutun içine girdiler, (*vekaù sücûden*) ve hepsi secdeye kapandılar. (*Fesemiùhü ve hüve yetekellemü mûsâ*) Mevlâ, Cenâb-ı Hak Mûsâ AS'a söylerken, hitab ederken hepsi duydular. (*Ye'müruhû ve yenhâhu*) Emrediyor, yasaklıyor, 'Şunları yapacaksınız, şunlar sevap, emirlerim; şunları yapmayacaksınız, bunlar günah, yasaklarım!' diye (*İf'al ve lâ tef'al*) 'Şunu yap, bunu yapma!' diye.

(*Felemmâ ferağa ileyhi min emrihî*) Bu vahiy tamam olunca, emirleri tamam olunca (*inkeşefe an mûse'l-gamâm*) o bulut kalktı." Tabii bu bulutun ne olduğu hakkında, aşağıda izahlar da veriliyor.

(*Feakbele ileyhim*) Onlara yöneldi Mûsâ AS. (*Fekàlû li-mûsâ*) Mûsâ AS'a bu sefer bu yetmiş kişi, işte bu ayette belirtilen sözü söylemişler: (*Len nü'mine leke*) "Biz sana gene inanmayız, (*hattâ nera'llàhe cehraten*) Allah'ı âşikâre görmedikçe." demişler. (*Feehazethümü'r-racfetü*) Bir sarsıntı, recfe, zelzele bunları tuttu. (*Ve hiye's-sàikatü*) bu yıldırımdı..."

Sàika, biliyorsunuz yıldırım demek. Hattâ yıldırım zarar vermesin diye binanın çatısına yapılan, yıldırımı çeken, *paratoner* diye batılıların söylediği şeye de, bizim eskiler ne derlerdi: *Siper-i sàika* derlerdi. Yıldırımın kalkanı, siperi; ona gelir, oradan binayı korur, zarar vermez. Minareye zarar vermez, çatıya zarar vermez.

İşte bu şey tuttu. (*Femâtû cemîan*) "Hepsi mahvoldular, yerlere serildiler, öldüler.

وقام موسى يناشد ربه ويدعوه ، ويرغب إليه ، و يقول: رب لو
شئت اهلكتهم من قبل وإيَّا ى أتهلكنا بما فعل السفهاء منا ؟
إن هذا لهم هلاكٌ. واخترت منهم سبعين رجلاً ، وارجع إليهم
وليس معي منهم رجلٌ واحد فما الذي يصدقوني به ويأمنوني
عليه بعد هذا. إنا هدنا إليك.

(*Ve kàme mûsâ yünâşidü rabbehû*) Mûsâ AS Cenâb-ı Mevlâ'dan tazarru ve niyaz etmeye başladı. (*Ve yed'ùhu ve yergabü ileyhi ve yekùl*) Böyle çeşitli niyazlar, münâcaat ve dualarla, ki bunların bazısını ilerideki Kur'an-ı Kerim ayetlerinde yine okuyacağız, Allah ömür verir, nasib ederse… Dedi ki:

(*Rabbi lev şi'te ehlektehüm min kabli ve iyyâye*) "Yâ Rabbi sen eğer dileseydin beni de, bu adamları da bundan önce helâk edebilirdin. İşte bunlar bir cahillik ettiler ve böylece kendilerine de, kavimlerine de zarar verecekler. (*E tühlikünâ bimâ feale's-süfehâü minnâ*) İçimizdeki böyle aklı ermeyen birilerinin taşkınlıklarından dolayı, bizim hepimizi helâk mi edeceksin yâ Rabbi!

Çünkü bunlar kavmin eşrâfı, âyânı, idarecileri oldukları için, (*inne hâzâ lehüm helâkün*) bu onlar için de helâktir. (*Va'htartü minhüm seb'îne racülen*) Bunların en hayırlılarından yetmiş tanesini seçtim. (*Ve'rciu ileyhim ve leyse maî minhüm racülün vâhid*) Geri döndüğümde bunlardan hiç birisi olmazsa, (*feme'llezî yüsaddikùni bihî*) artık beni dinlemezler, tasdik etmezler. (*Ve ye'menûnî aleyhi ba'de hâzâ*) Bundan sonra bana hiç bir şeylerinde itimad etmezler yâ Rabbi! (*İnnâ hüdnâ ileyke*) Biz sana geldik,

teveccüh ettik...” diye böyle, Allah’a tazarru ve niyaz ettikçe, Cenâb-ı Hak, onlara verdiği o mahv u helâk ve ölüm, veya ölüm gibi durumu kaldırdı.

(*Sümme beasnâküm*) “Sonra biz sizi ba’setmiştik. Mûsâ AS’a o sözleri söyleyip de cezâya uğrayan grubun seçkinlerini ba’s etmiştik; (*ba’de mevtiküm*) öldükten sonra, ba’sü ba’de’l-mevt gibi, ölümünüzden sonra... Tâ ki buna şükredesiniz. Çünkü, onların helâki sizin de helâkiniz, kavmin toptan bir felâkete uğraması demek olacaktı.” diye, bu olayın buzağıya tapmadan sonra, özür dilemek için Tur dağına gittikleri şeklinde bir rivayet var.

Bir başka rivayette de şöyle, Süddî rivayet etmiş:

“Benî İsrâil’in o zamanki yaşayanları, Mûsâ AS’ın ashabı olan kimseler, buzağıya ibadetten dolayı kavmin yaptığından tevbe edince, o buzağıya tapanları öldürüp cezalandırdıklarından sonra, Allah da geride kalanların tevbesini kabul etti. Sonra, Allah-u Teàlâ Mûsâ AS’a, Benî İsrâil’den her gruptan özür dilemek için birilerinin gelmesini emretti. Onun üzerine, Mûsâ AS da yetmiş kişiyi seçti ve özür dilesinler diye götürdü.” Böyle bir rivayet var.

Bir başka rivayette de:

لهم موسى لما رجع من عند ربه بالألواح ، قد كتب فيها التوراة ، فوجدهم يعبدون العجل ، فأمرهم بقتل أنفسهم ، ففعلوا فتاب الله عليهم ، فقال: إن هٰذه الألواح فيها كتاب الله ، فيه أمركم الذي أمركم به ، ونهيكم الذي نهاكم عنه.

(*Lehüm mûsâ lemmâ racea min indi rabbihî bi’l-elvâh*) “Mûsâ AS Tur Dağı’ndan döndüğü zaman, elinde Tevrât’ın yazılı olduğu levhalar olduğu halde, (*kad ketebe fîhe’t-tevrât, fevecedehüm ya’büdûne’l-icl*) Tevrat bu levhalara yazılmış. Kavim halbuki sapıtmış, buzağıya tapınma durumuna düşmüş. (*Feemerehüm bi-katli enfüsihim*) Bu birbirlerinden suçlu olanlarını öldürmelerini emretti. (*Fef’alû*) Bunu yapınca, (*fetâba’llàhu aleyhim*) Cenâb-ı Hak tevbelerini kabul etti.

(*Fekàle*) Ve Mûsâ AS dedi ki: (*İnne hâzihi'l-elvâhu fîhâ kitâbu'llàh*) "Bu levhalar Allah'ın kitabıdır, emirleri var Allah'ın burada. (*Fihî emrukümü'llezî emeraküm bihî ve nehyükümü'llezî nehâküm anhu*) yapmanız gereken işler var burada, emirler var, yasakladıkları şeyler var." deyince;

فقالوا: ومن يأخذ بقولك أنت؟ لا والله حتى نرى الله جهرةً، حتى يطلع الله علينا ويقول هذا كتابي فخذوه فما له لايكلمنا كما يكلمك أنت يا موسى؟ وقرأ قول الله: لن نؤمن لك حتى نرى الله جهرةً .

(*Fekàlu: Ve men ye'huzühû bi-kavlike ente?*) "Senin bu sözünle kim bunlara kulak asar, kim dinler bunu?" dedi onlar. (*Lâ, va'llàhi hattâ nera'llàhe cehreten*) "Biz de kabul etmeyiz; ancak Allah'ı doğrudan doğruya görürsek kabul ederiz." dediler. (*Hattâ yatlea'llàhu aleynâ*) "Allah-u Teàlâ bize görününce inanırız; (*ve yekùle hâzâ kitâbî*) ve 'Bu işte bu benim kitabımdır, emrimdir!' derse inanırız. (*Fehuzûhu*) 'Bunları tutun, bunlar benim kitabımdır!' derse inanırız." Böyle âşikâre istiyorlar.

(*Ve mâ lehû lâ yükellimnâ kemâ yükellimüke ente yâ mûsâ*) "Seninle konuşuyor da, bizimle niçin konuşmasın Mevlâ?" diye bir söz söylediler. (*Ve len nü'mine leke hattâ nera'llàhe cehreten*) İşte bundan dolayı, bu ayet-i kerime bunu kasdediyor diye izah ediliyor.

فجاءت غضبةٌ من الله فجاءتهم صاعقة بعد التوبة، فصعقتهم فماتوا أجمعون . ثم أحياهم الله من بعد موتهم . و قرأ قول الله: ثمَّ بعثنا كم من بعد موتكم لعلكم تشكرون.

(*Fecâet gadbetün mina'llàh, fecâethüm sâikatün ba'det-tevbeti*)

Yâni, tevbeden sonra bu lafları söyledikleri için, yâni buzağıya tapmanın tevbesinden sonra, bunları söyledikten sonra Allah'ın gazabı olarak, ikàbı olarak, cezası olarak bu sâika geldi, yıldırım geldi. (*Femâtû*) Bayağı öldüler, (*ecmaùn*) hepsi birden. (*Sümme ahyâhümu'llàhu ba'de mevtihim*) Sonra da, Allah onları öldürdükten sonra diriltti. Bu ayet-i kerimede de: (*Sümme beasnâküm min ba'di mevtiküm lealleküm teşkürûn*) buyruluyor.

Yâni, ya bu ölüm hakiki bir şekilde oldu, sonra Allah diriltti; ya da ölü gibi yere serildiler, derin bir baygınlık, felâket... Ondan sonra diriltildiler.

فقال لهم موسى:خذوا كتاب الله ! فقالوا : لا . فقال أي
شئ أصابكم ؟ قالوا : أصابنا إنا متنا ثم أحيينا . قال:
خذوا كتاب الله ! فقالوا : لا . فبعث الله ملائكة فنتفت
الجبل فوقهم.

(*Fekàle lehüm mûsâ: Huzû kitâba'llàh*) "Allah'ın emirlerini, kitâbını alın, uygulayın!" deyince; (*Kàlû: Lâ*) "Hayır!" dediler.

(*Fekàle: Eyyü şey'in esàbeküm?*) "Başınıza ne geldi?" deyince; (*Kàlû: Esàbenâ ennâ mütnâ sümme uhyînâ*) "Öldük, sonra diriltildik." dediler. (Kàle: *Huzû kitâba'llàh*) "Allah'ın kitabını o halde uygulayın!" diye tekrar söyledi, yine (*Lâ*) "Hayır!" dediler.

Allah-u Teàlâ Hazretleri, meleklerini gönderdi, dağı üstlerine devrilecek bir hâle getirdi. Ondan sonra kavmin akılları başlarına geldi. "İşte bunlara şükretmeniz lâzım değil mi?.. Yâni o hatalarınıza rağmen, Allah-u Teàlâ Hazretleri sizi şükredesiniz diye, nimetin kadrini bilip de Allah'a mutî olasınız diye böyle tekrar cezalandırmaktan, gazabından kurtardı.

Bunları hatırlayın! Bak söz dinlemeyince böyle oluyorsunuz. Dinleyince, tevbe edince şöyle oluyorsunuz. Binâen aleyh, Bu mazideki olaylardan ibret alın, kendinizi toparlayın!" diye, Allah-u Teàlâ Hazretleri eski olayları hatırlatarak yeni kavimlere, nesillere Peygamber Efendimiz Muhammed-i Mustafâ SAS'e; Tevrat'ta geleceği bildirilmiş olan, ahir zaman peygamberine iman

etmeyi onların tarihlerinden, onların peygamberlerinin siyerinden, başından geçen dinî olaylardan ibretli sahneleri hatırlatarak teklif ediyor.

b. İsrâiloğulları'nın Bulutla Gölgelendirilmesi

Sonra, 57. ayet-i kerimede buyuruyor ki Rabbimiz:

وَظَلَّلْنَا عَلَيْكُمُ الْغَمَامَ وَأَنْزَلْنَا عَلَيْكُمُ الْمَنَّ وَالسَّلْوَىٰ ، كُلُوا مِنْ طَيِّبَاتِ مَا رَزَقْنَاكُمْ ، وَمَا ظَلَمُونَا وَلَٰكِنْ كَانُوا أَنْفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ

(البقرة:٥٧)

(*Ve zallelnâ aleyküm'l-gamâme ve enzelnâ aleyküm'l-menne ve's-selvâ, külû min tayyibâti mâ razeknâküm, ve mâ zalemûnâ ve lâkin kânû enfüsehüm yazlimûn.*) (Bakara, 2/57)

(*Ve zallelnâ aleyküm'l-gamâme*) *Zallâ-yüzallî-tazille;* gölgelendirmek demek. *Zıl* biliyorsunuz gölge demek. Hattâ Karagöz oyununda perde vardır da, arka tarafında ışıkla perdenin arasına şekiller, Karagöz, Hacivat, ev, bark, Beberûhî, Kabadayı bilmem vs. bunlar gelir. Buna da zıl ve hayal oyunu deniliyor. *Zıl* gölge demek, *zallele* de gölgelendirmek demek Arapça'da. Bildiklerinizle bağlantılı olsun ve hatırınızda daha iyi kalsın diye.

(*Ve zallelnâ*) "Biz gölgelendirdik (*aleyküm*) sizin üzerinize (*el-gamâme*) bulutu sizin üzerinize gerdik, gölgelendirdik." diye bir başka lütfunu Cenâb-ı Hak bu 57. ayet-i kerimede bildiriyor. Bu bir nimet.

Ne zaman olmuştu, bu gölgelendirme?.. Benî İsrâil Firavun'dan kurtulduktan sonra, Mısır ile Filistin arasındaki mevkîdeki Tîh sahrasında... Tîh sahrasına geldikleri zaman, alt, üst, yan, sağ, sol, ön, arka her taraf kum... Muazzam bir çöl, muazzam bir sıcak ve güneş; aşağıda kum... Meskûn mıntıka değil, susuz bir çöl... Oraya geldikleri zaman oldu.

Tabii orası öyle bir yer ki, Mısır'ı asırlarca birçok yabancıların

hücumundan, istilâsından korudu. Orayı geçip de Mısır'a saldıramadılar. Münbit Mısır arazisine doğudan gelen istilacılar, tarihin eski devirlerinden beri bu sahrayı geçemediler. Çünkü büyük bir sahra, geçilemiyor, büyük orduların geçmesi mümkün değil; konaklayacak yer yok, su yok... Onu geçmek için, günlerce yürümeleri lâzım!

Oradan geçmeleri de çok büyük bir lütuf, çok büyük bir olağanüstü ikram. Çünkü oradan başka türlü geçmeleri mümkün olmazdı. Cenâb-ı Hak onların üzerine bir bulut getirdi.

Biliyorsunuz, Peygamber SAS'in de üzerinde dâimâ bir bulut gölge ederdi, güneş yakmazdı. Peygamber Efendimiz'in gölgesi yere düşmezdi. Çünkü, güneşte durması lâzım gölge olması için... Peygamber SAS Efendimiz'i Cenâb-ı Hak bir bulutla gölgelendirdiği gibi, tarihte de bu Mûsâ AS'ın hürmetine etrafındaki ashabı, kavmi de gölgelendirmiş. "Hani sizi..." diye hitap ediyor yahudilere bu ayet-i kerimede Mevlâmız:

"—Hani sizi biz Azîmü'ş-şan, ben Rabbü'l-àlemîn bulutla gölgelendirmiştim ya... Bunu da hatırlayın, bu da büyük bir nimet..." diyor.

Çünkü, o güneş cayır cayır yandığı zaman, helâk olurlar. Arkaya geri gidemezler, çünkü Mısır artık kaçtıkları bir yer. Öbür tarafa ulaşamazlar, çünkü mesafe uzak... Orada, çölde hepsi helâk olabilirlerdi. Ama Cenâb-ı Hak gölge gönderdi, bulutları gölge yaptırdı.

Bu *gamâm* kelimesi, bir bulut diye rivayet edilmiş. "Tîh sahrasında, Cenâb-ı Hak böyle bir beyaz bulutu onların üstüne göndermiş." diye buyrulduğu gibi; bu bulutun bilinen bir bulut olmadığı, son derece serin olduğu, son derece lâtif olduğu bildiriliyor. (*Ebredü min hâzâ ve atyeb*) Bizim bildiğimiz bulutlardan daha soğuk, daha hoş, tayyib bir bulut olduğunu kaydediyorlar. Yâni, ilâhî bir ikram olduğu için tabii, özel bir durumu da olduğu muhakkak, değişik özellikleri olduğu da muhakkak.

Bazıları da —İbn-i Abbas RA da bunların arasında— buyurmuşlar ki:

غمامٌ أبرد من هذا وأطيب ، وهو الذي يأتي الله فيه في قوله:

هل ينظرون إلا أن يأتيهم الله في ظللٍ من الغمام والملائكة.

(*Gamâmun ebredü min hâzâ*) "Şu bilinen, bizim bulutlardan daha serin tutucu, (*ve atyab*) ve daha tayyib bir buluttur. (*Ve hüve'llezî ye'tillâhu fîhi*) Cenâb-ı Mevlâ'nın geldiği zamanki bulut görüntüsüdür."

Bir ayet-i kerimede, Cenâb-ı Mevlâ'nın bulutlar içinde geleceği belirtilmiş. Okuyalım, *bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm:*

هَلْ يَنظُرُونَ إِلاَّ أَنْ يَأْتِيَهُمُ اللَّهُ فِي ظُلَلٍ مِنْ الْغَمَامِ وَالْمَلاَئِكَةُ

وَقُضِيَ الْأَمْرُ (بقرة: ٢١٠)

(*Hel yenzurûne illâ en ye'tiyehümu'llàhu fî zulelin mine'l-gamâmi ve'l-melâiketü ve kudiye'l-emr*) İlerideki ayet-i kerimelerden birisi bu. Yâni, "Bu insanlar şu durumu mu

gözlüyorlar, bekliyorlar ki: Cenâb-ı Mevlâ bulutlardan bir gölge içinde gelsin, ve melekler gelsin ve haklarında hüküm verilsin de, ne olacaksa olsun... Bunu mu bekliyorlar?" (Bakara, 2/210) denildiği gibi, Cenâb-ı Mevlâ'nın geldiği zamanki bulut görüntüsüdür.

Bir de müslümanların bileceği bir şey olarak:

وهو الذي جاءت فيه الملائكة يوم بدر.

(*Ve hüve'llezî câet fîhi'l-melâiketi yevme bedr*) "Bedir Harbi sırasında, Kur'an-ı Kerim'de Bedir Harbi'ni anlatan ayetlerde de belirtildiği gibi, meleklerin içinde geldikleri bulut..." Yâni sıradan bir bulut değil, böyle özel bir bulut... Cenâb-ı Mevlâ'nın müstesnâ bir bulutu, müstesnâ değeri, mübarekliği olan bir bulut.

Bu tamam, bu gölgeleme böyle.

c. Men, Kudret Helvası

Sonra: (*Ve enzelnâ aleykümü'l-menne ve's-selvâ*) "Biz sizin üzerinize ey yahudi kavmi, o zamanki insanlar, hatırlayın, bir de men ve selvâ indirmiştik!" buyuruyor Cenâb-ı Mevlâ.

Bu *men* nedir? *Men* konusunda müfessirler değişik şeyler söylemişler. Meselâ İbn-i Abbas'ın izahını okuyalım:

كان المنُّ ينزل عليهم على الأشجار ، فيغدون إليه فيأ كلون منه ما شاؤا.

(*Kâne'l-mennu yenzilü aleyhim ale'l-eşcâr*) "Bu *men* denilen şey ağaçların, çalıların üstüne inerdi, (*feyağdûne ileyhi feye'külûne minhu mâ şâû*) ve onlar çalıların üstündeki bu men denilen şeyi yerlerdi, yiyecekleri kadar."

Mücâhid isimli tâbiînden alim bir zât, Rh.A. demiş ki:

المنُّ صمغةٌ.

(*El-mennü samgatün*) *Samga*, zamk, köpük demek. "Men, bir ağaç çizildiği zaman çıkan köpük gibi, zamk gibi ağaç suyu demektir." diyor.

İkrime isimli alim, Rh.A:

المنُّ شئ أنزله الله عليهم مثل الظل شبه الرب الغليظ.

(*El-mennü şey'un enzelehu'llàhu aleyhim misle'z-zılli şübihe'r-rubbi'l-galîz.*) "Allah onların üzerine bulutu indirdiği gibi indirdiği, şıradan biraz daha koyu renkli bir şeydi." diye böyle tarif ediyor.

Bunun izahında Süddî Rh.A diyor ki: "Çöle çıktıkları zaman düşmandan kurtuldular, mucizeleri gördüler. Mûsâ AS'la yolculuk Filistin'e doğru devam ediyor:

قالوا: يا موسى، كيف لنا بما هٰهنا، أين الطعام؟ فأنزل الله عليهم المن، فكان يسقط على شجرة الزنجبيل.

(*Kàlû: Yâ mûsâ, keyfe lenâ bimâ hâhünâ eyne't-taàm?*) 'Buradaki bu feci yokluk, mahrumiyette bizim halimiz ne olacak bu çölde? Nerede yiyecek?' dediler. (*Feenzele'llàhu aleyhimü'l-mennü*) Allah-u Teàlâ Hazretleri bunun üzerine, onlara men gıdasını ihsan etti, çalıların üzerine. (*Fekâne yeskutu alâ şecereti'z-zencebîl*) İşte zencefil ağacı gibi çalıların üstüne düşerdi, bu men denilen şey."

Katâde de diyor ki:

كان المنُّ ينزل عليهم في محلهم سقوط الثلج، أشد بياضًا من اللبن، وأحلى من العسل، يسقط عليهم من طلوع الفجر إلى طلوع الشمس، يأخذ الرجل منهم قدر ما يكفيه يومه ذلك، فإذا تعدى ذلك فسد ولم يبق.

(*Kâne'l-mennü yenzilü aleyhim fî mahallihim sukùta's-selc*) "Oldukları yerde bu men, üzerlerine karın yağdığı gibi düşerdi. (*Eşeddü beyâdan mine'l-leben*) Sütten beyazlıkça daha beyaz, (*ve ahlâ mine'l-asel*) baldan daha tatlı idi. (*Ve yeskutu aleyhim min tulûi'l-fecri ilâ tulûi'ş-şems*) İmsak kesildikten, gece bitip sabah vakti girdikten güneşin doğuşuna kadarki vakitte olurdu. (*Ye'huzü'r-racülü minhüm kadre mâ yekfîhi yevmehû zâlike*) Onlardan bir kişi bundan, o gün kendisine yetecek kadar alırdı. (*Feizâ teaddâ zâlike fesede*) Daha fazla alıp depo etmek istediği zaman, bozulurdu. Yâni, durmazdı, tahammül etmezdi. (*Ve lem yebka*) Bir şeycik kalmazdı yanında." Böyle bir şey.

Yalnız yine ilâhi bir şey: Cumartesi günü onlara ibadet vakti, bayram vakti kılındığından, çalışmamaları gerektiğinden, cuma günü cumartesi gününün gıdasını alırlardı, o zaman bozulmazdı. Yâni bozulma, işin tabiatında değil; Cenâb-ı Hak, "Biriktirmeyin, günü gününe, o kadar alın!" buyurmuş oluyor. Cuma günü iki günlük aldıkları zaman, o iki günlüğün bozulmadığını kaydediyor kaynaklar.

Bazıları da demiş ki: "Bu içecek bir şeydir, sıvıdır. Bal gibi tatlıdır. Onu suyla karıştırırlardı, içerlerdi." diye söylemiş.

Bütün bu rivayetlerden anlaşılıyor ki, bu, yeyince gıdalandıkları bir şey. Katı bir şekilde de yenilebiliyor, suyla da karıştırılabiliyor. Başka şeyle de karıştırılabiliyor.

Şimdi tabii bu, Yirminci Yüzyıl'da bu dersi dinleyen, bu sohbeti dinleyen bir insan için olur mu?.. Evet oluyor. Görenler, bilenler var 20. Yüzyıl'da da. Çölde böyle şeyler oluyor sabahleyin. Türkçe'de kudret helvası diyorlar. Yâni kudretten oluştuğu için... Orada böyle ağaçlar filân olsa, kökten geldi filân diyecekler. Böyle gevşek bir şey, köpük gibi, oluşuyor. Onu yedikleri zaman gıdalanıyorlar.

Peygamber Efendimiz'in bir hadis-i şerifini, bu konuyla biraz ilgili olduğu için, rahmetli İbn-i Kesir Rh.A, tefsirinde hep hadislerden faydalandığından, kaynak gösterdiğinden, her sözün delilini vermeye çalıştığından, en doğruyu anlatmaya

çalıştığından, Saîd ibn-i Zeyd RA'dan rivayet ediyor. Peygamber SAS Efendimiz bir hadis-i şerifinde buyurmuş ki:[26]

الْكَمْأَةُ مِنَ الْمَنِّ ، وَمَاؤُهَا شِفَاءٌ لِلْعَيْنِ (خ. عن سعيد بن زيد)

(*El-kem'etü mine'l-menni ve mâühâ şifâun li'l-ayn.*) Birçok hadis kitaplarında kaydedilmiş. Bir sayfadan fazla kaynak göstermiş, râvilerini sıralamış. Hoşuma gidiyor. Bir taraftan teferruat tabii gözünün önünde insanın ama, bir taraftan da hoşuna gidiyor. Yâni, en doğru mâlumâtı vermek bakımından.

El-kem'eh, mantar dediğimiz şey. Yenilen mantar var ya, marketlerde satılıyor, işte yemeklere konuluyor; "Mantarlı çorba, mantarlı pilav... vs." şimdi bildiğimiz mantar, öyle. (*El-kem'etü mine'l-menni*) "Bu mantar *men* gurubundan, zümresinden, cinsinden bir şeydir." Demek ki, buradan neyi anlıyoruz, bu hadis-i şeriften? Men de mantar gibi bir şey. Onu anlıyoruz. Çünkü, "Mantar, men cinsinden bir şeydir, (*ve mâühâ*) ve sıkıldığı zaman, suyu da (*şifâun li'l-ayn.*) göz hastalıklarına şifa olur." diye buyrulmuş.

---

[26] Buhârî, *Sahîh*, c.IV, s.1727, no:4208; Müslim, *Sahîh*, c.III, s.1619, no:2049; Tirmizî, *Sünen*, c.IV, s.401, no:2067; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.II, s.1143, no:3454; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.I, s.187, no:1625; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.VI, s.324, no:6530; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.II, s.254, no:961; Bezzâr, *Müsned*, c.IV, s.82, no:1250; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.V, s.60, no:23693; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.IX, s.345; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.IV, s.156, no:6667; Şeybânî, *el-Âhàd ve'l-Mesânî*, c.I, s.162, no:227; Begavî, *Şerhü's-Sünneh*, c.V, s.473; Ebû Avâne, *Müsned*, c.V, s.191, no:8347, 8348; Hamîdî, *Müsned*, c.I, s.43, no:81; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.III, s.311, no:4935; Saîd ibn-i Zeyd RA'dan.

Tirmizî, *Sünen*, c.IV, s.400, no:2066; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.II, s.1143, no:3455; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.301, no:7989; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.III, s.354, no:3388; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.XI, s.292, no:6407; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.V, s.60, no;23695; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.IV, s.157, no:6670; Ebû Hüreyre RA'dan.

Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.XII, s.63, no:12481; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.III, s.362, no:3406; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.IV, s.156, no:6669; Abdullah ibn-i Abbas RA'dan.

Câmiu'l-Ehàdîs, c.XV, s.453, no:15929.

Göz hastalıkları Arabistan'da çok olurdu. Arabistan'da biliyorsunuz güneş fazla, kumlardan yansıması fazla. Gözün ak kısımlarını bozuyor; içindeki damarları, hassas sinirleri tahrip ediyor. Körlük çok oluyor, göz ağrıları çok oluyor; remed, göz çapaklanması çok oluyor. Peygamber Efendimiz buyurmuş ki:

"—Bu mantarın suyu da göze şifadır."

Kem'eh, *kem* kelimesinin çoğuludur. "Mantarlar men zümresindendir, suları da göz için şifadır." demiş Efendimiz SAS. Lügata baktığımız zaman bu *kem* nedir diye, mantar demiş. Bir de *domalan* diye, Anadolu'da bu tabirle bilinen, bir çeşit böyle yerden topladıkları, yedikleri şey vardır. O mânâya geliyor. Bir de yer elması, patates gibi yerden çıkan, ona da *kem* diyorlarmış.

Bunlar işte Cenâb-ı Mevlâ'nın çeşitliği şekillerde yarattığı, insanlara rızık olarak bahşettiği ibretli, hikmetli şeyler. Cenâb-ı Mevlâ, kullarını yarattıktan sonra, onları yerin, göğün çeşitli şekillerdeki faaliyetleriyle besliyor. El-hamdü lillâh, sonsuz hamd ü senâlar olsun...

Daha geniş bir rivayetini almış Ebû Hüreyre RA'dan, metnini okuyalım:[27]

أَنَّ نَاسًا مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالُوا : الْكَمْأَةُ مِنْ جُدَرِيِّ الْأَرْضِ . فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: اَلْكَمْأَةُ مِنَ الْمَنِّ ، وَمَاؤُهَا شِفَاءٌ لِلْعَيْنِ ؛ وَالْعَجْوَةُ مِنَ الْجَنَّةِ ، وَهِيَ شِفَاءٌ مِنَ السُّمِّ (ت . ن . عن أبي هريرة)

(*Enne nâsen min ashàbi'n-nebiy, SAS kàlû: El-kem'etü min cüderiyyi'l-ardı*) Peygamber Efendimiz'in ashabından bir zümre oturmuş, kendi aralarında konuşurken demişler ki:

"—Mantarlar yeryüzünün çiçek hastalığı gibi, urları gibi bir şeyidir." demişler.

Cüderi, çiçek hastalığı diye geçiyor. Nasıl bu hastalık olduğu zaman, hasta olan insanın derisinde böyle kabarcık kabarcık, kabuklu kabuklu benekler, yaralar oluyor; çiçek hastalığı deniliyor, suçiçeği deniliyor. Bir de gerçek çiçek hastalığı var. O geçtiği zaman, yüzünde filân olmuşsa, insanın derisi çukur çukur, inişli çıkışlı oluyor; *çopur* diyorlar.

"—Çiçek hastalığı geçirmiş, yüzü çopur kalmış." diyorlar.

Yâni düz değil de, derisi çukurlu çukurlu oluyor. Hatta gözünde olursa, gözünü de kör edebiliyor. İşte böyle demişler.

(*Kàle'n-nebiyyü SAS*) Onun üzerine Peygamber SAS buyurmuş ki, biraz mantarı savunmuş gibi yâni:

(*El-kem'etü mine'l-menni*) "Mantar men cinsindendir; (*ve*

[27] Tirmizî, *Sünen*, c.IV, s.401, no:2068; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.II, s.1143 no:3455; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.325, no:8290; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.IV, s.157, no:6670; Begavî, Şerhü's-Sünneh, c.V, s.474; Ebû Hüreyre RA'dan.

mâühâ şifâun li'l-ayn) suyu da göze şifa olur." buyurmuş.

Devamında da: (*Ve'l-acvetü mine'l-cenneh*) Medine'de bir makbul bir hurma var, *acve* hurması deniliyor, Peygamber Efendimiz çok severdi. Biraz tıknazca, kısa boylu, dolgunca, bayağı koyu bir rengi var, öyle koyu morluğa doğru bir rengi var. Onu çok severdi Peygamber Efendimiz. "Acve de cennettendir, (*ve hiye şifâun mine's-sümmi*) ve zehirlenmeye karşı şifadır." buyurmuş. Pek çok kaynaklardan, bu sözün sıhhatini uzun uzun açıklamış.

Men indirmiş. Demek ki, nasıl yerden birden bitiveriyor mantarlar, hani mantar gibi bitti diyoruz. Mantar üretenler bilirler, bir gün toplarsınız, ertesi gün gene çıkar. Çok çabuk büyür mantar.

Cenâb-ı Mevlâ, böyle bir men denilen şeyle beslemiş. Bu çölde bakkal, kasap, fırıncı vs. olmayan yerde, o peygamberi Mûsâ AS'ın hürmetine, o kavmi böyle men ile beslemiş. Bunu yiyor, karınları doyuyor.

d. Selvâ, Bıldırcın

Bir de, "Selvâ ile besledik." deniliyor. Selvâ ne demek?.. İbn-i Abbas RA'dan nakledildiğine göre:

السلوى طائر يشبه بالسماني .

(*Es-selvâ tàirün yüşbihu bi's-sümânî*) "Selvâ sümânîye benzeyen bir kuştur." diyor.

Bu *sümânî* de, bizim bıldırcın dediğimiz bir kuş. Bir de *yelve kuşu* diyorlar. Tabii, bizim köyde kullanılmazdı bu yelve kuşu adı; biz bıldırcın adını kullanırız. Bıldırcını biliyorum ama, yelve kuşu nasıldır bilmiyorum. Aynı şey midir, biraz farklı mıdır?.. İşte bu *selvâ,* öyle bir kuştur diyor.

Biliyorsunuz, bıldırcın eti yenilir. Belli zamanda çok semiz olur ve bıldırcın eti çok tatlı bir et olduğundan, bıldırcın çiftlikleri var şimdi. Duyuyorum, "Bursa'dan Yalova'ya giderken falanca yerde, filânca yerde gittik yedik." diyorlar. Sırf bıldırcın yetiştiriliyor ve

bıldırcın lokantası var. —*Aşsaray* diyelim, lokanta demeyelim.— Orada bıldırcın kebabı, dolması, vs.si yiyenler oluyor. Böyle bir kuş...

Demek ki Cenâb-ı Hak, kudret helvası denilen, mantar gibi, bitkilerin üzerinde oluşan, köpük gibi tatlı bir şeyle bunları gıdalandırıyor. Bir de bıldırcın gibi bir kuş gönderiyor.

Katâde de diyor ki:

السلوى كان من طيرٍ إلى الحمرة ، تحشرها عليهم الريح الجنوب ،

و كان الرجل يذبح منها قدر ما يكفيه يومه ذلك.

(*Es-selvâ kâne min tayrin*) "Kuşlardan bir cinsti, (*ile'l-humreti*) kırmızıya çalardı. (*Tahşüruhâ aleyhimü'r-rîh*) Rüzgar bu kuşları sevk ediyordu. (*Er-rîhü'l-cenûb*) Cenûb rüzgarı dediğimiz rüzgar bunları, onların üzerine sevk ediyordu." Cenûb rüzgarı artık, bizim lodos gibi, poyraz gibi oraların mâruf bir rüzgarı. Bu rüzgar önüne katıyor bu kuşları, onların üstüne sevk ediyordu.

(*Ve kâne'r-racülü yezbehu minhâ kadre mâ yekfîhî*) "Ve onlardan da kişi yiyeceği kadarını alıp, kesip, o günkü gıdasını sağlıyordu."

Yâni bıldırcın etiyle, kudret helvası denilen mantar gibi bir şeyle; köpük gibi, bitki köpüğü gibi, sıvısı gibi bir şeyle Cenâb-ı Hak onları beslemiş, bu çöle geldikleri zaman. Bunların şöyle biraz daha derli toplu bir anlatımını Süddî Rh.A şöyle anlatıyor:

لما دخل بنو إسرائيل التيه ، قالوا لموسى عليه السلام: كيف لنا بما هٰهنا ، أين الطعام ؟ فأنزل الله عليهم المن والسلوى.

(*Lemmâ dehale benû isrâîle't-tîh*) "Tih çölüne benî İsrâil girince, (*kàlû li-mûsâ AS*) Mûsâ AS'a dediler ki: *(Keyfe lenâ bimâ hâhünâ, eyne't-taàm?)* 'Nerede bu yiyecek?' dediler. 'Burada, bu çölde helâk olacağız, bizim bu şartlar altında hâlimiz nice olur, nerede yiyecek?' dediler. (*Ve enzele'llàhu aleyhimü'l-men*) O zaman Allah onlara men ikram etti."

Sonra dediler ki —ben atlıyorum biraz, rivayeti kısa kesiyorum:

فقالوا: هذا الطعام ، فأين الشراب ؟ فأمر موسى فضرب بعصاه الحجر ، فانفجرت منه اثنتا عشرة عيناً ، فشرب كل صبطٍ من عينٍ.

(*Fekàlû: Hâze't-taàm, feeyne'ş-şerâb?*) "Eh tamam, bu yediğimiz taam, yiyoruz. Ama meşrubat nerde? İçecek bir şey yok çöl burası..." dediler. (*Feümire mûsâ fedarabe bi-asàhi'l-hacer*) "Mûsâ AS'a Allah-u Teàlâ Hazretleri emretti veyahut Mûsâ AS'a emrolundu. Asasıyla o taşa vurdu. Yâni, kuru taşa asasıyla vurdu Mûsâ AS, meşhur asasıyla —baston demeyeyim, deynek diyeyim— deyneğiyle vurdu. O sihirbazların hünerlerini mahveden mucizevî deyneğiyle vurdu.

(*Fe'nfeceret minhü'snetâ aşrete aynâ*) Ve o taşlardan on iki tane pınar peydah oldu. Taşların aralıklarından, yarıklarından, on iki

tane pınardan sular akmaya başladı. Onlar da on iki kabile idi. Benî İsrâil, on iki kabile idi. Her kabileye yâni bir pınar... (*Feşeribe külli sıbtın min aynin*) Her birisi bir pınardan su içtiler."

Ondan sonra da demişler ki:

فقالوا: هذا الشراب ، فاين الظل ؟ فظلل عليهم الغمام.

(*Fekàlû: Hâze'ş-şerâb, feeyne'z-zıl?*) "Tamam yedik, bunlar gıdalarımız. Su da oldu, onu da içiyoruz, bu da tamam. E, bu güneşten halimiz ne olacak? Gölge yok..." filân dediler.

Hakikaten, şemsiye olmayınca, gölgelenecek bir şey olmayınca güneş çok zordur. Hicaz'a gidenler bilirler. Vurur, güneş çarpar ve ölür insan yâni. Öldürücüdür, oraların güneşi çok sert. (*Fezallele aleyhimü'l-gamâm*) "Cenâb-ı Hak o zaman, işte bulutla gölgelendirdi."

فقالوا: هذا الظل ، فاين اللباس ؟ فكانت ثيابهم تطول
معهم كما يطول الصبيان ، ولا يتخرق لهم ثوبٌ.

(*Fekàlû*) "Bitmemiş istekleri, dediler ki: (*Hâze'z-zıl, feeyne'l-libâs*) 'Bu tamam, gölge; giyeceğimiz nerede?' (*Fekânet siyâbehüm tetùlu meahüm kemâ yetùlü's-sibyân, ve lâ yeteharraku lehüm sevbün*) Allah da üstlerindeki elbiseleri büyüttü. Çocuğun büyüdüğü gibi onların bedenine göre büyürdü, yıpranmazdı." diye, rivayetlerde böyle anlatılıyor.

O dualarını da kabul eylemiş. Ve böylece, bu kadar lütuflara ermiş Benî İsrâil.

Şimdi, *selvâ* müfreddir, tekildir; cem'i geliyor, selvâlar demek yâni. Bunu da anlatalım. Ayet-i kerimede nasıldı?.. (*Külû min tayyibâti mâ razaknâküm*)

Bunları anlatıyor Cenâb-ı Mevlâ. Hakikaten bunların her birisi müstesnâ nimetler, büyük ikramlar o kavme. İşte zulümden kurtuldular. Her günleri mucize, olağanüstü şeylerle karşılaşıyorlar. Yine de böyle, inanmalarında çeşit çeşit

direnmeler var. Cenâb-ı Mevlâ: (*Külû min tayyibâti mâ razaknâküm*) "Size rızık olarak verdiklerimizden, bizim size rızık olarak verdiklerimizin tayyiblerinden, en güzellerinden yeyin!" buyuruyor.

İşte hakikaten bunlar en güzel yiyecek... Men bal gibi tatlı. Ötekisi de et, o da bıldırcın eti. Para verip de lokantalara gidip zengin insanların yediği şey. Avcıların yakalasak diye peşinde koştukları bir şey... "Bu güzel şeyleri yiyin, yiyin şükredin!" (*Külû veşrebû*) Tabii fazla da alamıyorlardı. İsraf etmek de yok, depo etmek de yok. Cenâb-ı Hakk'a tevekkülü öğretiyor Cenâb-ı Mevlâ.

Böyle şükretmeleri gerekiyordu; ama öyle yapmadılar. Hem o eski kavim öyle yapmadı. Yâni, onların o nimetleri zikrediliyor, bir de yapmadıkları zikrediliyor. Yapmadıklarından sonra, o kavmin başına gelen felaketler hatırlatılıyor: "Bak siz de Allah'ın nimetlerinin kadrini bilin, siz de eğer yola gelmezseniz, hizaya gelmezseniz, siz de o felaketlere uğrarsınız!" mânâsına.

Ayet-i kerimenin sonunda siyaktaki hitap değişiyor. "Hep size gölgeler ihsan ettik, bıldırcın etleri ihsan ettik biz. Bizim size verdiklerimizden yeyin, için dedik." derken, sanki, "Siz de dinlemeyince, ben de sizden teveccühümü kaldırırım!" mânâsına.

e. Onlar Kendilerine Zulmettiler

(*Ve mâ zalemûnâ*) Onlardan artık, üçüncü şahıs sigasıyla bahsediyor ayet-i kerimenin devamı. (*Ve mâ zalemûnâ*) "Bize, yâni bana onlar zulmetmediler." Çünkü hiç bir varlığın, hiç bir yaratılmışın, hiç bir kulun, hiç bir şekilde Cenâb-ı Mevlâ'ya zulüm yapmaya kudreti, takati, imkânı yoktur, mümkün değildir. Çünkü yaratan Rabbü'l-àlemîn, her türlü gücün, kudretin sahibi. *Allàhu ekber, ve a'zâm, ve ecel, ve a'lâ*... Yâni, ne yapabilir kullar?..

Tabii Cenâb-ı Mevlâ'yla harb etmek isteyen, Cenâb-ı Hakk'a âsi gelen, Allah'ın dinine karşı çıkan zalimler, firavunlar, nemrutlar her zaman olmuş. Tabii çeşit çeşit inkârcılar var. Bu 20. Yüzyıl'da da, okumuşların içinde:

"—Sakın ha, öldükten sonra benim namazımı kılmayın! Sakın ha camiye götürmeyin, yakın benim cesedimi!" filan diye, böyle diretenler var, böyle azılılar var.

Tabii Cenâb-ı Mevlâ'ya, kulların ibadetlerinin de bir faydası dokunmaz; isyanlarının da bir zararı olmaz. Çok kesin... Yâni cümle varlıklar, bütün kâinat, yerde, gökte, fezâda bütün varlıklar farz edelim ki âsi olsa; şânına noksan gelmez. Farz edelim ki hiç kâfir, müşrik, münafık, zalim, günahkâr kalmasa, hepsi muhlisâne ibadet etse; Cenâb-Mevlâ'nın kudretine bir şey eklenmez. Çünkü yaratan o, ibadeti, kuvveti veren o... Kulların her şeyiyle beraber hem kendilerini, hem de amellerini her an yaratmakta...

Binâen aleyh ibadet ve taatin faydası, ibadeti, tàati yapan kimseye. İbadet edene ne mutlu ki Cenâb-ı Hakk'a ibadet ediyor. Âsi olana ne yazık ki, kendisine yazık ediyor.

(*Ve lâkin kânû enfüsehüm yazlimûn*) "Onlar ben Azîmü'ş-şân'a bir zarar verebilmiş, zulmedebilmiş olmadılar; kendi kendilerine zulmetmiş oldular." Yâni isyan edince, söz dinlemeyince, kendisine zulmeder.

Aziz ve muhterem kardeşlerim! Ben lisenin fen bölümünde okudum. Çevremde hep mühendisler, teknik üniversite

profesörleri vardı. Üniversitede profesör oldum. Teknik müesseselerde, akademilerde hocalık yaptım. Hep 20. Yüzyıl'ın çağdaş ilimleri, matematik, fizik, kimya; bunların içinde yetiştim. Yâni bunlardan da notlarım çok iyiydi her zaman. Sınıfın en gözdeleri arasındaydık bazı arkadaşlarla beraber, el-hamdü lillâh. Yâni öyle hurafe veya akla mantığa aykırı herhangi bir şeyi kesinlikle söylemem.

Matematik kesinlikle, yâni ikiyle ikinin dört ettiği gibi kesin bir şey var ki: Bir insan Cenâb-ı Hakk'a iyi kulluk ederse, dünyada ahirette kendisi faydasını görür; dünyada ahirette mutlu olur, aziz olur, bahtiyar olur. Allah'a âsi olursa; hem dünyada, hem ahirette Allah onu kahreder, mahveder. Yâni Firavun gibi, Nemrut gibi devlet başkanı olsa bile, sonunda hor ve zelil eder. Bir de tabii ahirette mahv u perişân eder.

Onun için, Cenâb-ı Hak bunları, bu ayetleri Benî İsrâil'e hatırlatıyor ama, bize de bunlar ihtar... Biz de bunlardan kendimize çıkan dersleri almalıyız. Allah'ın emrettiğini tutarsak, biz de Cenâb-ı Hakk'ın lütfuna ereriz. Biz de tutmazsak, eski Allah'ın emrini tutmayan kavimlerin başına ne gelirse, bizim de başımıza o gelebilir demek bu ayet-i kerimeler.

Bir taraftan bunlar bizler için de bir ikaz oluyor. Hatta, aşırı gidenler için tehdit oluyor. Bu ayet-i kerimelerin hepsi birer tehdit oluyor. "Sakın ha ayağınızı denk alın, İslâm yolundan sapmayın!" mânâsına.

20. Yüzyıl'da kendilerinin ilim durumlarını bildiğim ve bir çok bilmediği şeylerin olmasına rağmen, bir çok şeyleri bilmedikleri halde, her şeyi biliyorum sanan insanları tanıyorum. Bunların bir kısmı, sanki dünyada sadece kendileri her şeyi en iyi biliyorlarmış gibi, böyle çok yüksekten geziyorlar, çok yüksekten atıp tutuyorlar, çok yanlış işler yapıyorlar. Kendilerine inanan, kulak veren, kendilerini dinleyen, okuyan, yazanları da mahvediyorlar.

Bir çok kimse, pek çok kimse geldi geçti. Hukemâdan, ulemâdan, ümerâdan, süfehâdan pek çok kimse geldi geçti. Böyle basit bir korku ile değil, veyahut bir böyle dinî taassub ile değil, bilimsel bir gerçek olarak söylüyorum: Cenâb-ı Hakk'a iyi kulluk eden halis, muhlis, ârifâne kulluk eden, iki cihanda aziz olmuştur; Yunus gibi, Mevlânâ gibi, evliyâullah büyüklerimiz gibi, tarihteki

mübarek dindar yöneticilerimiz gibi...
Aksine davrananlar, aksi hareket edenler de, eninde sonunda mahv u perişan olmuşlardır.

Allah cahillikten korusun... Gaflete düşenleri gafletten kurtarsın... Doğru yolda yürüyenlere de gayret kuvvet versin de etraflarına gerçekleri güzel güzel anlatsınlar, yanlış yoldan onları döndürmeye çalışsınlar. Kavimler, milletler, dünya, insanlık felâketlere uğramasın...

Görüyorsunuz, yanlış yol göstericiler yüzünden ne kadar insanların canı yanıyor. Şu Balkanlar'daki en yeni, en son durumu görün. Bu Sırplara bu akılları kim veriyor?.. Hangi yöneticiler, hangi ahlâk adamları, hangi din adamları, hangi filozoflar, hangi zayıf insanlar veriyor?.. Bu ne biçim akıl! Yâni bunun beğenilecek, tutulacak neresi var?.. Ne kadar yanlış düşünceler, idealler, ülküler, hedefler gösteriliyor milletlere. Dünyayı zehir ediyorlar. Ne kadar yanlış işler yapıyorlar.

Allah iyileri hakim kılsın... Kötülere haddini bildirsin... Her şey dünya ve ahirette gönlünüzce olsun, aziz ve sevgili izleyiciler ve dinleyiciler!

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llàhi ve berekâtühû!..

25. 05. 1999 - AVUSTRALYA

6. İSRAİLOĞULLARI'NIN BİR ŞEHRE GİRMELERİ

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llàhi ve berekâtühû!..

Aziz ve sevgili Ak-Televizyon izleyenleri ve Ak-Radyo dinleyenleri!

Allah'ın selâmı, rahmeti, bereketi üzerinize olsun... Cenâb-ı Hak Teàlâ Hazretleri sizi iki cihanda, sevdiklerinizle beraber, aziz ve bahtiyar eylesin...

Bu akşamki Kur'an-ı Kerim tefsiri sohbetimizde Bakara Sûre-i Şerifesi'nin 58, 59, 60. ayetlerini ve belki de 61. ayetini sohbetimin konusu yapmak istiyorum.

58. ayet-i kerimeden metnini okumaya başlayalım. *Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm:*

وَإِذْ قُلْنَا ادْخُلُوا هٰذِهِ الْقَرْيَةَ فَكُلُوا مِنْهَا حَيْثُ شِئْتُمْ رَغَدًا

وَادْخُلُوا الْبَابَ سُجَّدًا وَقُولُوا حِطَّةٌ نَغْفِرْ لَكُمْ خَطَايَا كُمْ،

وَسَنَزِيدُ الْمُحْسِنِينَ (البقرة:٥٨)

(*Ve iz kulne'dhulû hâzihi'l-karyete fekülû minhâ haysü şi'tüm rağaden ve'dhulü'l-bâbe sücceden ve kùlû hıttatün nağfir leküm hatàyâküm, ve senezîdü'l-muhsinîn.*) (Bakara, 2/58)

a. Şehre Nasıl Girileceği

Cenâb-ı Hak Teàlâ daha önceki haftalarda açıkladığımız ayet-i kerimelerde, İsrâiloğulları'na, yahudilere insafa gelmeleri için, hak dini kabul etmeleri için, Rasûlüllah Efendimiz'e tâbî olmaları için, kendi öz tarihlerinden, kendi öz peygamberleriyle ecdadı arasındaki olaylardan ibret almaları gereken hadiseleri hatırlatıyordu.

"Biz şöyle yapmıştık, siz böyle yapmıştınız. Sonra affetmiştik...

Sonra yine böyle yapmıştınız. Sonra biz şöyle yaptık...” diye Benî İsrâil’e, yahudilere lütuf ve nimetlerini, ilâhî ikramlarını; onların da bunların karşısında davranışlarını hatırlatıyordu daha önceki ayet-i kerimeler. Böylece 58. ayet-i kerimeye kadar geldik. Burada da yine onlara bir hatırlatma ile başlanıyor:

(*Ve iz kulnâ*) “Hani biz demiştik ki, buyurmuştuk ki...” (*Üdhulû hâzihi’l-karyeh*) *Üdhulû*’nün başındaki elif, hemze-i vasl olduğu için (*kulne’dhulû*) diye bağlanıyor, vaslediliyor. (*Ve iz kulne’dhulû hâzihi’l-karyeh*) “Biz demiştik ki: ‘Bu karyeye, bu yerleşme yerine giriniz!’ demiştik. (*Fekülû minhâ haysü şi’tüm rağaden*) ‘Ve orada nelerden ne zaman isterseniz, ne kadar isterseniz bol bol yeyiniz!’ demiştik. (*Ve’dhulü’l-bâbe sücceden*) ‘Ve kapıdan geçerken secde ederek geçiniz, eğilerek geçiniz!’ demiştik. (*Ve kùlû hıttatün*) ‘Ve oradan geçerken *hıttah* deyiniz! (*Nağfirleküm hatâyâküm*) Böyle yaparsanız, biz de sizin hatalarınızı affederiz. Böyle böyle yapın da hatalarınızı, günahlarınızı affedelim!’ demiştik. (*Ve senezîdü’l-muhsinîn*) ‘Ve iyilik yapanlara lütfumuzu arttırırız, arttıracağız.’ demiştik.” buyruluyor. 58. ayet-i kerime bu.

“—Acaba, “Bu karyeye girin!” denildiği zaman, girilmesi emredilen karye neresi?..”

Bir kere *karye* kelimesi ne demek?.. *Karye*, toplanmak fiilinden, bir araya gelmek mânâsından, o kökten geliyor. İnsanların toplanıp, topluca oturdukları yere deniliyor. *Karye*’nin çoğulu *kurâ* geliyor. Onun için, Mekke’nin bir sıfatı da *Ümmü’l-Kurâ*, Karyelerin Anası... Yâni bütün şehirlerin sultanı, aslı, esası demek oluyor. Bereketinden, Allah’ın lütfunun, rahmetinin, ona verdiği mübarekliğin, mukaddesliğin çokluğundan dolayı...

Köye de *karye* deniliyor, çünkü köy de bir yerleşme yeridir. Daha büyük yerleşme yerlerine de deniliyor. Onun için, karye denilince, girilmesi emredilen yerin küçük bir yerleşme yeri diye anlaşılmasına lüzum yok.

Bugünkü Arapça’da ayırımlar yapılmıştır. Karye kelimesi küçük yerleşim yeri mânâsına, köy yerine isim olarak kullanılıyor.

Şimdi yahudilere denilmiş ki:

“—Bu yerleşim yerine giriniz!”

Acaba o hangi şehirdi, hangi yerleşim yeriydi?..

İbn-i Abbas RA'dan rivayet edildiğine göre, bu *Eriha* şehriydi. Yâni zàlimlerin, cebbarların, zàlim idarecilerin, düşmanların, Benî İsrâil'e haksızlık eden azılı hükümetin sahibi olan kimselerin oturduğu bir şehirdi.

Bir rivayete göre de, bu karyede, bu şehirde oturan insanlar Ad kavminin bakıyyesi imişler. Kalıntıları, yâni torunları imişler. Allah'ın kahrına, gazabına uğrayan Semud kavmi var, Ad kavmi var... Ad kavmi, Hud AS'ın peygamber gönderildiği kavim. Onların kalıntıları, Amalika denilen milletin kalıntıları imiş ve bu şehirde o zaman onlar oturuyorlarmış.

Tabii onların oturduğu o şehirse maksat, o zaman kendisine bu şehri girin diye emredilen Yûşâ ibn-i Nûn Hazretleri'dir diyor kaynaklar. Yûşâ AS'ın biliyorsunuz Beykoz'da makamı var. Yûşâ AS'ın kabri olduğu söylenen, Yûşâ tepesi var. Orada cami var, manzaralı güzel bir yerde, çok büyük bir ziyaretgâh var. Çok büyük bir kabir görüntüsünde... Ama tabii hakîkaten Yûşâ AS nerede medfun; orada mı, başka yerde mi, rivayetler çeşitli. Ama

Yûşâ AS bilinsin diye söylüyorum.

Yûşâ AS'a söylenmiştir bu söz. Çünkü yahudi tarihinde bilindiğine göre, Eriha şehrini, Mûsâ AS'ın vefatından sonra, onun ümmetinden olan Yûşâ AS fethetmiş. Çünkü, Mûsâ AS ve yahudi kavmi Tih çölünde, Sina yarımadasında, Kudüs'le Mısır arasındaki çölde kırk sene gezdiler, giremediler şehre... Mûsâ AS orada vefat etti. Bu Eriha şehrini, Allah'ın emri üzere Yûşâ AS fethetti, deniliyor.

Eğer, "Bu şehre girin, bu yerleşim yerine girin!"den maksat, Eriha değil de Kuds-ü Şerif ise, yâni Beytü'l-Makdis ise; o zaman kendisine hitab edilen, söz söylenilen Mûsâ AS'dır. Kırk yıl orada gezdikten sonra, çölden çıkınca, işte oraya girin diye Beytü'l-Makdis'e girişlerini anlatan ayet-i kerime olmuş olur.

"Oraya girin!" Yâni, "Eriha ise Eriha'ya, Kudüs ise Kudüs'e girin!" Tabii biz, Kur'an-ı Kerim'de ismi zikredilmediği için, şehrin hangisi olduğunu şu anda bilecek, ayıracak durumda değiliz. Hangi şehirse artık...

(*Fekülû minhâ*) *Minhâ*, *fîhâ* mânâsına. "O şehirde yeyin, (*haysü şi'tüm*) ne zaman isterseniz." *Haysü* mekân da gösterir, zaman da gösterir. "Ne zaman isterseniz, bol bol yeyin!" veyahut, "Neresinde isterseniz bol bol yeyin!" diye kendilerine işaret olunmuş, ilâhî ikram olunmuş. Yâni bir ferahlık var, bir imkân var, bir rahatlık var.

(*Ve'dhulü'l-bâbe sücceden*) "Ama bu şehrin kapısına geldiğiniz zaman, o kapıda secde ederek girin!" Hani Fatih Sultan Muhammed Han İstanbul'u fethedince, şükür secdesine kapanmış:

"—Yâ Rabbi çok şükür, bana Peygamber SAS Efendimiz'in medhettiği komutan olmayı nasib ettin, bu şehri fethetmeyi nasib ettin, o şerefi verdin." diye yere inmiş, secde eylemiş.

Tabii bu, şükür sadedinde Cenâb-ı Hakk'a secde etmek, mü'min insanların şânıdır, şiarıdır.

Sücceden, sâcidler olarak demek. İsm-i fâilin çoğuludur. Allah-u Teàlâ Hazretleri, "Secde ediciler olarak girin!" buyuruyor. Yâni, "Şükrederek, secde ederek, Allah'a tevâzu göstererek, tevazu ile eğilerek girin!" diye buyurmuş Cenâb-ı Hak.

“Burada secdeden maksad, eğilerek girin; doğrudan doğruya secde edin mânâsına değildir.” diyen müfessirler var.

Ayrıca bir de, (*Ve kùlû hıttatün*) “*Hıttah* deyiniz!” buyruluyor. Bunun izahında müfessirler diyorlar ki: *Hattâ,* Arapça’da koymak, bırakmak demek. *Hıttatün*, (*Hutta annâ hatâyânâ*) “Yâ Rabbi, günahlarımızı affediver, koyuver bir kenara... Bizleri afv ü mağfiret ediver.” mânâsına. Yâni, tevbe ve istiğfar ederek giriniz demek.

Bütün bu sözler bana, Mekke-i Mükerreme’nin fethini anlatan Nasr Sûresi’ni hatırlatıyor:

إِذَا جَاءَ نَصْرُ اللهِ وَالْفَتْحُ . وَرَأَيْتَ النَّاسَ يَدْخُلُونَ فِي دِينِ
اللهِ أَفْوَاجًا . فَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ وَ اسْتَغْفِرْهُ ، إِنَّهُ كَانَ تَوَّابًا

(النصر: ١-٣)

(*İzâ câe nasru’llàhi ve’l-fethu*) “Allah’ın yardımı erişip de

Mekke'nin fethi müyesser olunca, Mekke'yi fethedince; (*ve raeyte'n-nâse yedhulûne fî dîni'llâhi efvâcâ*) insanların küme küme gelip İslâm'a girdiğini görünce, ey Rasûlüm, (*fesebbih bi-hamdi rabbike ve'stağfirhu*) Rabbine hamd ü senâ ederek tesbih eyle ve istiğfar eyle..." (Nasr, 110/1-3)

Yâni, "Yâ Rabbi, suçlarımız, eksiklerimiz, kusurlarımız varsa bağışla; sana lâyık ameli yapamayız." diye insan haddini bilecek. İbadetine mağrur olmayacak. Cenâb-ı Hakk'ın lütfunun büyüklüğü karşısında yaptıklarının hiçliğini idrak edecek. İyi bir şeyi yaparken dahi hatası olabildiğini dâimâ düşünecek.

"*Cürmünü mu'terif ol, tâata mağrur olma!*" diyor Osmanlı şairi.[28] İnsan hatasını bilecek.

---

[28] Bağdatlı Ruhî'ye ait şiirin tamamı şöyle:

Sanma ey hàce ki, senden zer ü sîm isterler;
Yevme lâ yenfeu'da kalb-i selîm isterler.

Berzah-ı havf ü recâdan geçegör, nâ-kâm ol;
Dem-i âhirde ne ümmîd ü ne bîm isterler.

Alem-i meh u hurşîd ü felekte hergiz;
Ne mühendis, ne müneccim, ne hekim isterler.

Alem-i keşf-i meânide çok esrar açılır;
Giremez nefs-i gâzab, anda halîm isterler

Sâkin-i dergeh-i teslîm-i rıza ol dâim
Ber murad etmeğe, hizmette mukîm isterler

Unutup bildiğini, àrif isen nâdân ol;
Bezm-i vahdette ne ilim, ne alim isterler.

Harem-i ma'nîde bîgâneye yol vermezler;
Aşinâ-i ezelî, yâr-i kadîm isterler.

Cürmünü mu'terif ol, tàate mağrur olma;
Kî şifâhàne-i hikmette sakîm isterler.

Kible-i ma'nîyi fehm eylemeyen kecrevler;

Hattâ Peygamber Efendimiz'in tavsiyesi değil mi?.. Namazdan sonra, "*Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llàh... Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llàh...*" dedikten sonra, yâni namaz kılınmışken, namaz gibi güzel bir ibadet yapılmışken bile, üç defa "*Estağfiru'llàh...*" denilecek. Ondan sonra, "*Allàhümme ente's-selâmü ve minke's-selâm, tebârekte yâ ze'l-celâli ve'l-ikrâm.*" denilecek.

"—Namazdan çıkıyor, suç işlemedi ki, niye istiğfar ediliyor?.."

Evet, ibadet edildi, suç işlenmedi ama, acaba ibadet Cenâb-ı Hakk'ın şânına uygun yapıldı mı?.. Aklına hiçbir şey gelmeden Cenâb-ı Hakk'ın divanında durabildin mi?.. Durduğun divanının azametini idrak edebildin mi?.. Cenâb-ı Hakk'ın büyüklüğünü anlayabildin mi, hissedebildin mi?.. Kendini namaza tam verebildin mi?..

Tabii, çeşitli kusurları vardır insanların. Onun için, selâm verince tevbe ve istiğfar etmesi müslümanlara tavsiye ediliyor.

Burada da bu emirleri okuyunca, buna benzer hususların yahudilere de tavsiye edildiğini seziyoruz. Yâni, "O şehre girin, yeyin, için ama, kapısından başınızı eğerek, mütevâzi olarak, şükredici olarak geçin, girin! Ondan sonra da, 'Yâ Rabbi, bizim günahlarımızı afv ü mağfiret eyleyiver, bir kenara koyuver. Yâ Rabbi nazar etme suçumuza, günahımıza, yüzümüzün karasına...' gibi bir mânâya gelen, *hıttatün* deyiniz!" diye emrediliyor. (*Hıttaten*) diye okunduğuna dair de rivayet var.

(*Nağfir leküm hatâyâküm*) "Ey yahudiler, dediklerimi bu vechile yaparsanız, o zaman biz sizin hatalarınızı bağışlarız. Çünkü emrimize uygun bir şekilde hareket etmiş olacaksınız." diye, Cenâb-ı Hak onlara tarihte böyle buyurduğunu bildiriyor.

(*Ve senezîdi'l-muhsinîn*) "İyilere de daha ziyâde sevap ve mükâfât vereceğiz." demiştik diye bildiriyor.

Biliyorsunuz *muhsin*, *ahsene-yuhsinü-ihsân* fiilinden, if'al

---

Sehv ile secde edip, ecr-i azîm isterler.

Ezber et, nükte-i esrâr-ı dîli ey Rûhî;
Hàzır ol, bezm-i ilâhide nedîm isterler.

bâbından ism-i fâildir. Bir şeyi güzel yapmak demek... *Hasüne-yahsünü*, güzel olmak, hasen olmak demek. *Ahsene-yuhsinü,* bir şeyi güzel yapmak demek. Güzel yapan kimseye de *muhsin* derler.

İbadetin de meselâ, en güzel yapılması nasıl oluyordu, hadis-i şeriflerden hatırlayalım:[29]

اَلْإِحْسَانُ أَنْ تَعْبُدَ اللَّهَ كَأَنَّكَ تَرَاهُ ، فَإِنْ لَمْ تَكُنْ تَرَاهُ ، فَإِنَّهُ يَرَاكَ

(خ. م. ن. ه. حم. خز. حب. ش. حل. عن أبي هريرة ؛ م. د. ت. ن. ه. حب. ق. عن عمر)

(*El-ihsânü en ta'büda'llàhe keenneke terâhu*) "İhsân, Allah'ı görüyormuş gibi ibadeti o kadar içten yapmaktır. (*Fein lem tekün terâhu, feinnehû yerâke*) Çünkü, sen onu göremiyorsun ama, o seni görüyor." Huzurdasın... Sen onu göremezsin, gözler onu idrak demez ama, Allah seni görüyor. Binâen aleyh, onun gördüğü durumda, edebini takınarak hareket etmen lâzım!..

Böyle güzel hareket edebilip de, ibadetlerini, kulluğunu, Allah'ın kendisini gördüğünü bilerek, hissederek, edebli, o huzurda olmanın şuuru içinde yapan kimse, tabii muhsin olmuş oluyor.

Her şeyin muhsini vardır. Yâni, herhangi bir işin güzel bir şekilde yapılmasına ihsân denir. Onun için, Peygamber Efendimiz

---

[29] Buhârî, *Sahîh*, c.I, s.27, no:50; Müslim, *Sahîh*, c.I, s.39, no:9; Neseî, *Sünen*, c.VIII, s.101, no:4991; İbn-i Mâce, Sünen, c.I, s.25, no:64; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.426, no:9497; İbn-i Huzeyme, *Sahîh*, c.IV, s.5, no:2244; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.I, s.375, no:159; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.VI, s.157, no:30309; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.VI, s.528, no:117222; Ebû Hüreyre RA'dan.

Müslim, *Sahîh*, c.I, s.36, no:8; Tirmizî, *Sünen*, c.V, s.6, no:2610; Ebû Dâvud, *Sünen*, c.II, s.635, no:4695; Neseî, *Sünen*, c.VIII, s.97, no:4990; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.I, s.24, no:63; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.I, s.389, no:168; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.X, s.203, no:20660; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.VI, s.528, no:11721; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.VIII, s.383; Beyhakî, *el-Erbaüne's-Suğrâ*, c.I, s.61, no:23; Hz. Ömer RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.III, s.44, no:5249; *Keşfü'l-Hafâ*, c.I, s.57, no:140; Süyûtî, *Câmiu'l-Ehàdîs*, c.X, s.494, no:10108.

hadis-i şeriflerinde, “Kurbanı keserken bile kör bıçakla kesmeyin! Hayvanı çeke çeke, sürükleye sürükleye götürmeyin! Kurban kesişinizi bile güzel yapın!” diye buyuruyor.

Güzel yapınca tabii, mükâfât fazla olur. Onun için burada buyrulmuş ki: (*Ve senezîdü'l-muhsinîn*) “Eğer güzel yaparsanız, o zaman daha da büyük mükâfâtlar, sevaplar vereceğiz.” mânâsına güzel yapmaya teşvik var.

Veyahut da şöyle izah eden müfessirler olmuş: “Bu şekilde hareket etmeniz, mütevâzi, boynu bükük şehre girmeniz, ‘Affet yâ Rabbi!’ demeniz sebebiyle, kötülük yapmış olanlarınıza Allah tevbe nasib edecek; ama kötülük yapmamış, kulluğunu güzel yapmış olanlara da daha büyük mükâfât verecek.” diye izah etmişler.

Yâni kavmi ayırmışlar. Kötülük yapanlar, böyle yaptıkları zaman tevbeleri kabul olacak, mağfiret olacaklar. Kötülük yapmayıp, anlayışlı güzel kulluk yapmış olanlar da, tabii ötekilerden daha büyük mükâfât alacaklar. Çünkü hiç ayakları sürçmedi, şaşırmadılar demek oluyor.

b. Zalimlerin Sözü Değiştirmeleri

Ama böyle olmamış:

فَبَدَّلَ الَّذِينَ ظَلَمُوا قَوْلاً غَيْرَ الَّذِي قِيلَ لَهُمْ فَأَنْزَلْنَا عَلَى الَّذِينَ ظَلَمُوا رِجْزًا مِنَ السَّمَاءِ بِمَا كَانُوا يَفْسُقُونَ

(البقرة:٥٩)

(*Febeddele'llezîne zalemû kavlen gayre'llezî kîle lehüm*) “Bu günah işleyenler, zulmedenler sözü değiştirdiler.” Yâni, *hıttatün* sözünü değiştirmişler, tevbe ve istiğfar etmek sözü yerine, alay etmek mânâsına sözler söylemişler. Kırmızı buğday mânâsına gelen, *hıntatün* demişler. Yâni, peygamberlerinin sözüyle alay etmişler. Sözü yapıyor gibi yapıp, alaylı bir tavır takınmış zàlimler.

Veyâhut kendilerine emredilenleri tutmamışlar, emrin hilâfına hareket etmişler. Öyle mütevâzi girmemişler. Rivayete göre bazıları inadından, eğilip girmek yerine sırtüstü, kaba etleri üzerine oturup, "Buğday, buğday..." diyerek girmişler. Cenâb-ı Hakk'ın emirleriyle, Peygamberlerinin kendilerine söylediği şeylerle alay ediyorlar.

(*Feenzelnâ ale'llezîne zalemû mine's-semâ'*) "Onun üzerine zulmedenlerin üzerine biz semâdan bir azab indirdik; (*bimâ kânû yefsukùn*) fâsık olduklarından, fıska saptıklarından, fısk u fücur durumu takındıklarından, Allah'ın emrinden dışarıya çıktıklarından dolayı."

Biliyorsunuz zulmetmek, ille birisinin gırtlağına çöküp onu bastırmak, onu ezâlandırmak, sadistlik yapmak demek değil; günah işlemek durumunda olan kimseye de nefsine zulmetmiştir derler. Adam kendi başında, hiç kimseye zararı yok. Akşamleyin masasına kuruluyor, kafayı çekiyor, içki içiyor... O da zulmediyor, kendine zulmediyor. Evet, bir başkasının gırtlağına çökmüyor ama, netice itibarıyla Allah'ın emrini tutmadığından, günah işlediğinden, kendisini tehlikeye soktuğundan, ona da zalim derler.

Buradaki (*ellezîne zalemû*) sözü, günah işleyenler, àsî, mücrim olanlar mânâsına da gelir; tabii haksızlık yapanlar, sadistlik yapanlar, gaddarlık yapanlar mânâsına da gelir. Bunlara Cenâb-ı Hak, azab indirmiş semâdan…

Semâdan indirilen azabın ne olduğu, çeşitli rivayetlerde belirtiliyor. Allah tâun hastalığı indirmiş, taun bir çeşit vebâdır deniliyor. O anda yetmiş bin kişi, yahut başka rakamlar söyleniyor. Helâk olmuşlar. Demek ki, böyle salgın hastalıklar, zelzeleler, rüzgârlar, afetler, felâketler kavimlerin zalimliklerinden, günahkârlıklarından, Allah'ın emrini tutmadıklarından dolayı, Allah tarafından gönderiliyor. Bunları böyle anlamak lâzım!

Kuraklık, sel felâketi, zelzele felâketi, veyahut salgın bir hastalık... Demek ki Cenâb-ı Hak, kullarının asi olanlarını, söz dinlemeyenlerini dünyada da cezalandırıyor. Ahiretteki cezaları da bâkî kalmak üzere, hesapları tam kesilmemek üzere... Dünyada da, ahirette de ettiklerinin cezasını veriyor.

Böylece yahudilere tarihî bir olay hatırlatılmış oluyor. Onların bu sözü dinlemeyince azaba uğradıkları hatırlatılmış oluyor. Cenâb-ı Hak onları afv ü mağfiret edeceğini söylediği halde, aksini yapınca, cezaya, belâya çarpıldıkları anlatılıyor.

Bu da yine daha önceki ayet-i kerimelerin siyâkı içinde, akışı içinde onlara bir ihtar... "Bakın, iyi kul olursanız mükâfât alırsınız; ama kötülük yaparsanız, mâzîde ecdâdınız böyle cezalara çarpıldığı gibi, siz de cezaya çarpılırsınız. Bu peygamberlerin işini ciddîye almak lâzım! Peygamberlere karşı gelmek olmaz, sözünün aksini yapmak olmaz. O zaman onların azab gördüğünü siz tarih kitaplarınızda okuyorsunuz ya, aynı şeyler şimdi de sizin başınıza gelir." gibi, anlasınlar diye Rabbimiz bunları hatırlatıyor Kur'an-ı Kerim'de.

c. Mûsâ AS Asàsını Vurunca Taştan Su Çıkması

Altmışıncı ayet-i kerimeye gelelim. Bir başka nimetini Cenâb-ı Mevlâ onlara hatırlatıyor:

وَإِذْ اسْتَسْقَى مُوسَى لِقَوْمِهِ فَقُلْنَا اضْرِبْ بِعَصَاكَ الْحَجَرَ ، فَانفَجَرَتْ مِنْهُ اثْنَتَا عَشْرَةَ عَيْنًا ، قَدْ عَلِمَ كُلُّ أُنَاسٍ مَشْرَبَهُمْ ، كُلُوا وَاشْرَبُوا مِنْ رِزْقِ اللهِ وَلَا تَعْثَوْا فِي الْأَرْضِ مُفْسِدِينَ (البقرة:٦٠)

(*Ve izi'steskà mûsâ li-kavmihî fekulna'drib bi-asàke'l-hacer, fe'nfecerat min hüsnetâ aşrate aynâ, kad alime küllü ünâin meşrabehüm, külû ve'şrabû min rizkı'llàhi ve lâ ta'sev fi'l-ardı müfsidîn.*) (Bakara, 2/60) S*adaka'llàhu'l-azîm.*

Yine hatırlatılan tarihî olaylardan bir yenisi, sekizincisi:

(*Ve iz*) "Hani hatırlayın ki, hatırınıza gelsin ki, (*isteskà mûsâ li-kavmihî*) kavminin ihtiyacı gitsin diye, kavmi için Mûsâ AS su verilmesini istemişti." *İsteskà-yesteskî-istiskà; sakyâ*, sulamak kökünden, istif'al bâbı, sulanmayı taleb etmek demek olur. "Mûsâ AS Rabbinden kavmi için su verilmesini, su gönderilmesini taleb etti."

Bu Tih çölünde kırk sene kaldıkları zaman, men ve selvâ ile, bıldırcın eti ve kudret helvasıyla beslendikleri; üzerlerine bulutların gölge yaptığı, korundukları zamanda oldu. Çölde susuzluk çekince, Cenâb-ı Hakk'a tazarru ve niyaz eyledi Mûsâ AS... Cenâb-ı Hakk'ın peygamberlerinden, sevdiğimiz, hürmet ettiğimiz mübârek bir peygamber.

"Mûsâ AS, 'Yâ Rabbi, kavmim susuz kaldı, su ihsân eyle!..' diye dua edince; (*fekulnâ*) biz buyurduk ki, ben Azîmü'ş-şan buyurdum ki: (*İdrıb bi-asàke'l-hacer..*)"

Ben kelimeleri kesik okuyunca, hemze-i vasılları ayrı okuyorum. Ama devam edilince, (*Ve izi'steskà mûsâ li-kavmihî fekulna'drib bi-asàke'l-hacer*) diye vurularak okunur.

O zaman Cenâb-ı Hak ne buyurmuş: (*İdrıb bi-asàke'l-hacer*)"Elindeki şu asàn ile şu taşa vur!" buyurmuş.

Hacer kelimesi elif-lâmlı geliyor. Bu elif-lâm'dan dolayı, o taşın belirli bir taş olduğunu söylemiş bazı müfessirler. O taşın Adem AS ile cennetten geldiği, peygamberlerden peygamberlere intikal ettiği, ondan sonra da Şuayb AS'dan Mûsâ AS'a geldiği söyleniyor. Bunu bir örtü içinde sakladığı ve yanında bulundurduğu rivayet ediliyor. Böyle dört köşe, bir mübarek taş. (*Fe'nfecerat min hüsnetâ aşrete aynâ*) "Asâsıyla o taşa vurunca, ondan on iki tane pınar, göze, yâni çeşme akmaya başladı, fışkırdı." *İnficar*, yarılıp fışkırmak mânâsına. Bir rivayete göre böyleymiş.

Başka rivayetler var. Bu taşın gözenekli hafif bir taş olduğu, asâ ile vurulunca su çıktığı, tekrar asâyla vurduğu zaman suyun kesildiği, kuru vaziyette örtüsünün katlandığı rivayet ediliyor. Ne zaman su ihtiyacı olursa, vurulduğu rivayetleri var.

Bir de, "Buradaki *el-hacer*, cins içindir. 'Bir taşa vur, hangi taş olursa olsun...' demektir. Yanında gezdirdiği taş olmasa bile, o rivayet değil de işin aslı başka olsa bile, bir taşa vurunca o taştan on iki tane pınar fışkırdı. Belki oradaki taşlardan birisidir." diye de rivayet ediliyor.

Taşa vurunca oradan su çıkması mühim. Bu bir mûcizedir. Taş'tan Cenâb-ı Hak suyu çıkarttı. Tabii o eğer çölün bir yerinde bulunan bir kayada ise, vurulunca o asânın mûcizevî hali dolayısıyla, çatlayıp aralarından suların çıkması daha tabii,

herkesin anlayabileceği bir şey...

Öteki türlü, yanında gezdirilen bir taştan su çıksa, on iki çeşmeden her kabile, sıbt, İsrâiloğulları'nın kabileleri hepsi içiyorlar, ama su bitmiyor, ihtiyaçlarını görüyorlar. O da bir mûcize... O da olabilir, ötekisi de olabilir. Cenâb-ı Hakk'ın kudreti her şeye kàdir.

Çünkü, Peygamber SAS Efendimiz'den de kavmi, ashàb-ı kirâm (*rıdvânu'llàhi aleyhim ecmaîn*) hazretleri, ihtiyaç olunca, susuzluktan kıvranınca su istediler. Peygamber Efendimiz parmaklarını su kâsesinin içine koydu; herkes istediği kadar suyu aldı, nice nice insan suya kandı. Hayvanlarını suladılar, abdestlerini aldılar, ihtiyaçlarını gördüler. Rasûlüllah Efendimiz'in parmakları arasından, Cenâb-ı Hak herkesin ihtiyacına bol bol yetecek kadar su gönderme mûcizesini, Peygamber Efendimiz'den de biliyoruz.

Öyle veya böyle, hepsi Cenâb-ı Hakk'ın olağanüstü kudretinin, olağandışı işleri de yapmasının bir belgesidir. *Âmennâ ve saddaknâ...* Cenâb-ı Hak dilerse her şeyi yapar. Ölüyü diriltir, diriyi öldürür, her şeye kàdirdir; *ve hüve alâ külli şey'in kadîr...* Biz bunu biliyoruz, inanıyoruz. Mûsâ AS'a da bunun olağanüstü olarak verildiği burada da belirtiliyor.

Sonra onlara denildi ki: (*Külû ve'şrebû min rizkı'llâh*) "Allah'ın rızkından, size rızık olarak verdiği şeylerden yeyiniz, içiniz!"

Yeyiniz dedikleri neler?.. *Men* ve *selvâ*, bıldırcın eti ve kudret helvası... O çölde onların nasıl kendilerine geldiğini daha önceki hafta anlatmıştım.

Su da, Mûsâ AS asâsını taşa vurunca, onun bereketiyle çıkmıştı. Ama bu asânın bir peygamber asâsı olduğu da muhakkak. Çünkü, Firavun'un sihirbazlarının bütün sihirlerini yutmuş. Olağanüstü bir kudreti olduğu da muhakkak... Denize vurulduğu zaman, deniz ikiye yarılmış. Uzun bir asâ olduğu söyleniyor, kaç arşın olduğuna dair rivayetler var. Ucunun iki çatal olduğu şekli rivayetler arasında zikrediliyor.

Cenâb-ı Hak onlara, peygamberleri eliyle işte bu olağanüstü mûcizeleri göstermiş. Peygamberleri yanında bir lütuf olarak "Yeyiniz, içiniz Allah'ın rızkından!" buyurmuş. (*Ve lâ ta'sev fi'l-ardı müfsidîn*) "Yeryüzünde müfsidler olarak, müfsidler halinde isyan, bozgunculuk çıkartmayın!" diye onlara emreylemiş Cenâb-ı Hak...

Tabii, "Allah'ın emirlerinden baş kaldırıp, i'tidâ edip, haddi tecâvüz eyleyip böyle müfsidlikler yapmayın, müfsid halinde olmayın!" diye Allah-u Teàlâ Hazretleri onlara emretmiş.

d. Kulluğumuzu Güzel Yapalım!

Bundan sonraki 61. ayet-i kerime, sayfanın yarısından sonuna kadar uzun bir ayet-i kerime. Onu inşâallah önümüzdeki hafta anlatacağız. Böylece bu ayet-i kerimelerle, Cenâb-ı Hak nimetlerini anlatmaya devam ediyor. Bütün bunların hepsinde, bir zamanlar kendisine ikram edilen bir kavmin doğru yola gelmesi için ikazlar var, tavsiyeler var, hatırlatmalar var.

Bizim buradan ne ders çıkartmamız lâzım?.. Bir zamanlar Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin kendilerine lütf u ihsân ettiği insanlar, aynı kavimler, sonra bir zaman gelip söz dinlemezlerse, gözden düşebilirler. Gözden düşünce, asi olunca cezayı çekerler. İtaat edince, muhsin olunca, mükâfatları artar. İşleri emredildiği şekilde yapmadıkları zaman da, cezaya uğrarlar.

Bu kural herkes için geçerli... Bizim için de geçerli, aziz ve sevgili izleyiciler ve dinleyiciler! Biz de Allah'ın kullarıyız. El-

hamdü lillâh Allah'ın hak dinine sâlikiz. Doğru yol üzerindeyiz, İslâm dini üzereyiz. Cenâb-ı Hakk'ın Kelâm-ı Kadîm'i, hiç bozulmadan muhafaza edilerek elimize gelmiş. İşte ayetlerini okuyoruz. İşte ne kadar güzel ciltlerle izahlar var, tefsir kitapları var... Bunları tatlı tatlı okuyup, öğrenmek lâzım!..

Keşke bütün radyo programlarımız, keşke bütün televizyon programlarımız, yayınlarımız, hep Allah'ın kelâmını, Rasûlüllah'ın hadis-i şeriflerini anlatmak olsa; bunları hep öğrensek!..

Çünkü bunlar her şeyin başı... Bunları öğrenip, bunlardan ibret alacağız, o emirleri tutacağız. Emir tutmayınca, biz de gözden düşebiliriz. Çünkü, Peygamber Efendimiz kendi kızı Fâtımatü'z-Zehrâ'ya dahi ihtar eyledi:

"—Senin babanın peygamber olması sana fayda vermez! Aman evlâdım, sırf benim hatırım için sen kurtulmazsın; iyi bir müslüman olmağa dikkat et, ibadetlerini yapmağa dikkat et!" buyurdu.

Kızına tavsiye ederken bile böyle buyurdu. Çok severdi, kızı geldiği zaman ayağa kalkardı, alnından öperdi; sevgi, saygı gösterirdi, yakınlık gösterirdi. Ama işin ciddiyetini de bir taraftan söylüyor.

Biz de işin vahâmetini ve ciddiyetini anlamalıyız. Allah'ın dini çok ciddî bir yol ve bu emirleri tutmak çok önemli!.. Bu emirler dinlenmediği zaman, hem dünyada hem ahirette felâketlerin geldiği, eski ümmetlerin başına gelen olaylardan anlaşılıyor. Allah korusun... Allah'a asî olmaktan bizi Cenâb-ı Hak korusun... Tevfîkini bizlere refîk eylesin... Şeytana uydurmasın...

Şeytanın hileleri, oyunları çoktur. Şeytan çok usta bir aldatıcıdır. Hazret-i Adem Atamız zamanından beri bu faaliyetlerini yaptığına göre, insanlığın tarihi kadar eski bir aldatma tecrübesi vardır. Zavallı, tecrübesiz müslümanları kolay aldatabilir. Onun için, şeytanın şerrinden Allah'a sığınmak lâzım!..

Herkese işi tatlı gösterir, günahı hoş gösterir, aldatabilir. Şimdi bizim zamanımızın insanlarına da, onların damarlarına uygun bir yerden girer. Der ki:

"—Yâhu, bırakın bu eski efsaneleri!.."

Çünkü, Kur'an-ı Kerim ayetlerine efsâne demek, müşriklerin eski adeti.

"—Bırakın bu hurafeleri, efsaneleri! Hangi çağda yaşıyoruz yâhu?" dedirtir.

Amerika'da bir Amerikalı müslüman olmuş... Hem güleceğim geldi, hem üzüldüm. Müslüman olunca, adamcağız yeni bir heyecanla, açmış telefon rehberini, müslüman isimlerine bakmış. Muhammed, Ahmed, Hasan... meselâ. Sıradan bir ismin numarasını çevirmiş, karşısına birisi çıkmış:

"—Buyurun, ne istiyorsunuz?" diye İngilizce olarak sormuş.

O da demiş ki:

"—Ben yeni müslüman oldum, bir Amerikalıyım! Rehberden sizin isminizi buldum, tanışmak istedim. Yâni, bir müslüman arkadaşım olsun istedim. Sizin İslâmî tecrübeniz de fazladır. Onun için telefon açtım." filân deyince, karşı taraftaki adı müslüman, içi kâfir adam demiş ki:

"—Yâhu kardeşim, hangi yüzyılda yaşıyoruz!.." demiş.

Yirminci Yüzyıl'da yaşıyoruz. Amerikalı da biliyor. Senden daha da ileri; Amerikalı, onun bilgisi görgüsü de fazla... Yirminci Yüzyıl'da yaşıyoruz, ne var yâni?.. "Hangi çağda yaşıyoruz; yâni bu çağda müslüman olunmaz, dindar olunmaz!" demek istiyor.

Böyle düşünenler, gelsinler, Avrupa'yı, Amerika'yı, Avustralya'yı görsünler! Ben size bir hatıramı anlatayım:

Seyahatlerim esnasında, daha iki üç hafta önce bir yerde konakladık. Geceleyin otelde kaldık. Sabahleyin şöyle baktık, kenarda bir levha var; ormanın kenarında bir gezinti, sayfiye yeri varmış. Orda masalar varmış, ocaklar varmış, kebap yapma imkânı varmış... Her türlü teşkilat varmış. "Ormanın kenarıdır, güzeldir. Gidelim, kahvaltıyı orada yapalım!" dedik.

Önceden keşif için arabaya atladık, o yeri arıyoruz. Bakalım güzel mi?.. Kahvaltıyı orda yapacağız. Hanımları, çocukları da çağıracağız. Oradaki hazır masalarda kır sefası yapacağız. Piknik diyorlar ya, ben onu demiyorum, Türkçe'sini bulmağa çalışıyorum.

O yeri aramağa başladık, bulamadık. Levhada gösterilen yere biraz ilerleyip öyle sapmışız. Geçmişiz biraz, bulamadık. Yolda

baktık, idman kıyafetleri giyinmiş bir kadın... Eşofman dedikleri, bileklerine kadar uzun, üst tarafı da kolları uzun giyimli bir kadın...

Sabah vakti. Biz sabah namazını kıldık, öyle çıktık aramaya... Baktık kadın koşturuyor, yâni idman yapıyor. Sizin spor dediğiniz şey... Ben demiyorum. İdman için koşuyor, sıhhati gelişsin diye, ayakları gelişsin, ciğerleri gelişsin diye...

Biz de araba ile yanına kadar yaklaştık. Şöyle ürkütmeden, korkutmadan... Çünkü ormanın yolunda koşuyor. Yâni, emniyetli yer. Bizim Türkiye'de, böyle koşan bir insanın yanına bir araba yanaşsa, adam veya kadın ürker.

O durdu böyle. Bizim arkadaş en güzel, kibar İngilizce'siyle selâm verdi. Hayırlı sabahlar diledi. Ondan sonra dedi:

"—Biz burada ormanın kenarında güzel bir mesire yeri varmış, kır sefası yapılacak yer varmış, onu bulamadık. Nerede acaba?" filân dedi.

O da durdu. Çok kibar bir hanımefendi, ciddî bir hanımefendi. Korkmadı da... Biz yabancıyız, takkeliyiz, hepimiz sakallıyız arabanın içinde... Hiç endişe etmedi:

"—Yanlış gelmişsiniz, bir önceki yerden sapacaktınız. Şöyle gidecektiniz." filân diye anlattı.

Ama ben o arada baktım, Avustralya'da 20. Yüzyıl'da, 21. Yüzyıl'a bir yıl kala, sizin anlayacağınız 21. Yüzyıl'da idman yapan çağdaş bir kadın; bizim gibi gerici değil, mürteci değil... Bir de baktım ki elinde bir hristiyan tesbihi... Bizim tesbihler gibi boncuk boncuk ama, biraz durakları farklı, bizimkiler gibi otuz üçlü değil. Elinde tesbih, sabahleyin koştururken, kendi dininde tesbih çekiyor, aziz ve muhterem kardeşlerim!..

Bizimkiler hiç batıyı tanımıyorlar, hiç batı medeniyetini anlamamışlar; yamyamlık, barbarlık ediyorlar. Dinin, imanın karşısına çıkanlar, çağdaş dünyayı hiç tanımıyorlar ve insan haklarını çiğniyorlar. Din ve vicdan hürriyetini çiğniyorlar.

Buradaki insanlar çok dindar. Çok şeyler anlatabilirim. Bizim buradaki bir şahıs... Bir tane daha anlatacağım, belki zaman geçiyor ama, bunlar belki okuduğum ayetler kadar tesir edecek bilgiler.

Burada araba sürerken suç işledi mi, ceza yazıyorlar. "Cezayı

ödeyemeyeceğim!" dediğin zaman, çeşitli seçenekleri var. "Madem para veremiyorsun, o halde gel, bir işte şu kadar çalış; ya da şu kadar gün hapiste kal!" diyorlar. Meselâ, bir gün hapis, üç yüz dolar yerine geçiyormuş.

Bizimkilerden bir tanesinin, araba sürerken işlediği suçun cezasını ödeyecek parası yokmuş hakîkaten... Hapse girmiş. Bugün arkadaş anlatıyor da, güldük. Siz de güleceksiniz belki duyunca... Hapse girmiş. Ondan sonra hapishane yöneticilerine dayatmış:

"—Ben müslümanım, ben sizin bu domuz etli yemeklerinizi yiyemem; bana helâl gıda getirin!" demiş.

Bunu bana anlatan arkadaş kasaplık yapıyor, helâl et satıyor. Hapishanenin sorumluları onu aramışlar, bulmuşlar. Gelmişler, o mahkûm için helâl et almışlar. İşte 20. Yüzyıl'ın medeniyeti bu... İşte batı gerçek çehresiyle bu...

Her sokağın köşesinde diyebilirim ki, kilisenin bir binası var. Bir kilise var, bir kilise okulu var, bir müessese var... Hepsi bizden kat kat daha dindar. Bizim ilericilerden, gazetecilerden, subaylardan, memurlardan, bakanlardan, hepsinden son derece dindarlar.

Bir teknik üniversite hocası İngiltere'ye ihtisas yapmağa gidip dönmüştü, ben hatırlıyorum küçükken... "İngilizlerin çoğu ateist..." filân diyordu. Yanlış görmüş, yanlış duymuş, ben katılmıyorum. Benim gördüğüm, evet bir taraftan dünyevî keyiflerini zevklerini yapıyorlar ama, dindarlık var gücüyle, canlı olarak hâlâ devam ediyor.

Sabahleyin idmanını yaparken elinde tesbih, kadın, saçları da aktı. Herhalde ellinin üzerindeydi kadın; bir taraftan tesbih çekiyor, bir taraftan idman yapıyor. Uyansın bizim zavallılar, dünyayı tanısınlar ve öteki zavallı müslüman kardeşlerimize zulüm ve baskı yapmasınlar!

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llàhi ve berekâtühû, aziz ve sevgili izleyiciler ve dinleyiciler! Allah'ın selâmı, rahmeti, bereketi üzerinize olsun...

01. 06. 1999 – AVUSTRALYA

7. İSRAİLOĞULLARI'NIN ÇEŞİTLİ YİYECEKLER İSTEMELERİ

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llàhi ve berekâtühû!..

Aziz ve sevgili Ak-Televizyon izleyicileri ve Ak-Radyo dinleyenleri!

Kur'an-ı Kerim sohbetimize devam ediyoruz. Bakara Sûresi'nin 61. ayet-i kerimesi, uzun bir ayet. Bu ayet-i kerimeyi teberrüken okuyalım. *Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm:*

وَإِذْ قُلْتُمْ يَامُوسٰى لَنْ نَصْبِرَ عَلٰى طَعَامٍ وَاحِدٍ فَادْعُ لَنَا رَبَّكَ يُخْرِجْ لَنَا مِمَّا تُنْبِتُ الْأَرْضُ مِنْ بَقْلِهَا وَقِثَّائِهَا وَفُومِهَا وَعَدَسِهَا وَبَصَلِهَا ، قَالَ أَتَسْتَبْدِلُونَ الَّذِي هُوَ أَدْنٰى بِالَّذِي هُوَ خَيْرٌ ، اِهْبِطُوا مِصْرًا فَإِنَّ لَكُمْ مَا سَأَلْتُمْ ، وَ ضُرِبَتْ عَلَيْهِمْ الذِّلَّةُ وَ الْمَسْكَنَةُ وَ بَاءُوا بِغَضَبٍ مِنَ اللهِ ، ذٰلِكَ بِأَنَّهُمْ كَانُوا يَكْفُرُونَ بِآيَاتِ اللهِ وَيَقْتُلُونَ النَّبِيِّينَ بِغَيْرِ الْحَقِّ ، ذٰلِكَ بِمَا عَصَوْا وَ كَانُوا يَعْتَدُونَ (البقرة:٦١)

(*Ve iz kultüm yâ mûsâ len nasbire alâ taàmin vâhidin fed'u lenâ rabbeke yuhric lenâ mimmâ tünbitü'l-ardu min baklihâ ve kıssâihâ ve fûmihâ ve adesihâ ve besalihâ, kàle e testebdilûne'llezî hüve ednâ bi'llezî hüve hayr, ihbitù mısran feinne leküm mâ seeltüm, ve duribet aleyhimü'z-zilletü ve'l-meskenetü ve bâû bi-gadabin mina'llàh, zâlike bi-ennehüm kânû yekfürûne bi-âyâti'llâhi ve yaktülûne'n-nebiyyîne bi-gayri'l-hak, zâlike bimâ asav ve kânû ya'tedûn.*) (Bakara, 2/61) *Sadaka'llàhu'l-azîm.*

Eğer fırsat olursa, bu ayet-i kerimeyi bitirdikten sonra, belki ondan sonraki ayet-i kerimeye geçebiliriz. Zaman dolarsa, onu bir dahaki haftaya inşâallah, Allah izin verirse, konu ediniriz.

Rabbimiz Tebâreke ve Teàlâ Hazretleri, Bakara Sûre-i Şerifesi'nin bu okuduğum 61. ayet-i kerimesinde, yine yahudilere hitâben buyuruyor ki:

(*Ve iz kultüm*) "Hani demiştiniz ki: (*Yâ mûsâ len nasbire alâ taàmin vâhidin*) 'Ey Mûsâ, biz tek bir yemeğe sabredemeyeceğiz. (*Fed'u lenâ rabbeke*) Sen Rabbine dua et, (*yuhric lenâ mimmâ tünbitü'l-ardu*) yerin çıkardığı nebâtâttan bizim için, (*min baklihâ*) sebzelerinden çıkartsın karşımıza topraktan... (*Ve kıssâihâ*) Acurlarından çıkartsın... (*Ve fûmihâ*) Sarımsağından çıkartsın... (*Ve adesihâ*) Mercimeğinden çıkartsın... (*Ve besalihâ*) Soğanından çıkartsın... Rabbine dua et, toprağın bitirdiği bitkiler içinden, bunları bize çıkartsın!' demiştiniz."

Onun üzerine Mûsâ AS onlara tevbih yoluyla, azarlamak ve yaptıkları isteklerin doğru olmadığını belirtmek üzere, (*Kàle e testebdilûne'llezî hüve ednâ bi'llezî hüve hayr*) "Siz daha hayırlı olanı vererek, bırakarak, onun yerine daha aşağı olanı değiştirmek mi istiyorsunuz?" dedi. Yâni, "Elinizdeki daha hayırlı iken, daha aşağı olanla mı değiştirilmesini taleb ediyorsunuz?" dedi.

(*İhbitù mısran*) "Buradan bir şehre, bir beldeye gidin o zaman; (*feinne leküm mâ seeltüm*) orada sizin için istediğiniz, taleb ettiğiniz şey mevcut olur. Orada sahip olabilirsiniz ona..." diye, onları tevbih yoluyla böyle dedi.

(*Ve duribet aleyhimü'z-zilletü ve'l-meskenetü*) "Onların üzerine zillet ilzam edildi, yazıldı, gönderildi ve miskinlik gönderildi. (*Ve bâû bi-gadabin mina'llâh*) Ve Allah'tan bir gazaba mâruz oldular, Allah'ın gazabına uğradılar."

(*Zâlike bi-ennehüm*) "Bütün bu hallerin, kötü durumların Allah'tan kendilerine verilen cezalara uğramalarının sebebi, (*kânû yekfürûne bi-âyâti'llâh*) çünkü onlar Allah'ın ayetlerine kâfir oluyorlardı; (*ve yaktülûne'n-nebiyyîne bi-gayri'l-hak*) haksız yere peygamberleri öldürüyorlardı. (*Zâlike bimâ asav ve kânû ya'tedûn.*) İsyan etmiş oldukları için ve çizgiyi, haddi aşmış olduklarından dolayı idi."

a. İsrâiloğulları'nın Anormal İstekleri

Daha önceki haftalarda konuştuğumuz, anlattığımız konularla, ayet-i kerimelerle ilgili bu ayet-i kerime... Biliyorsunuz, Allah-u Teàlâ Hazretleri nimetlerini hatırlatıyordu. "Hani hatırlayın şu olayları, şu olayları..." diye İsrâiloğulları'na kendi tarihlerinden, kendi sevdikleri mâzîlerinden, ecdatlarından, peygamberlerinden, o devirdeki olayları hatırlatıyordu:

"—Bak, bunları hatırlayın: Mü'min kavimler imanlarına uygun hareket edince ne nimetlere nâil oluyorlar, tarihinizden görün!.. Eğer imanlarının gereğini yapmazlarsa, ne felâketlere uğruyorlar, tarihinizdeki olayları göz önüne getirin, hatırlayın!" diye onlara mâzilerini; iyi bildikleri, kitaplarında yazılı olan, alimlerinin, hahamlarının kendilerine anlattıkları olaylardan ibretli olanlarını hatırlatıyordu. Burada da yine öyle bir hatırlatma var.

Biliyorsunuz, Allah-u Teàlâ Hazretleri onları Mısır'da Firavun'un zulmüne uğramaktan kurtardı. Kendi içlerinden bir peygamber çıkardı, Musâ AS onlara peygamber oldu. Onları Mısır'dan, Firavun'un zulmünden kurtardı. Bunlar o diyardan çıkıp kaçarken, arkalarından Firavun'un ordusu kovaladı. O esnada, bunlar denizin kenarına geldiler. Allah-u Teàlâ Hazretleri, "Asan ile denize vur!" deyince, on iki yol açıldı. Geniş, cadde-i kübrâ, bulvar gibi... Bunlar karşıya geçtiler, kurtuldular. Gözlerinin önünde, kendilerini kovalayan Firavun ve ordusu boğuldu.

Ondan sonra susuz, gıdasız, şehirsiz, gölgesiz bir çöle geçtiler. Ama orada da Cenâb-ı Hak lütfetti. Mûsâ AS'ın duası bereketiyle, Allah-u Teàlâ Hazretleri orada onları bulutlarla gölgelendirdi. Güneşin altında cayır cayır yakmadı. Kudret helvasıyla, bıldırcın eti yemelerini nasib etti. Geçen haftalar anlattığım gibi...

Su istediler. Cenâb-ı Hak, "Asânı taşa vur!" diye emretti Mûsâ AS'a. Mûsâ AS asâsıyla taşa vurunca, on iki tane pınar fışkırdı. Oradan su ihtiyaçlarını karşıladılar. Bunlar türlü türlü nimetler ve Allah'ın ayetleri bunlar... Bir taraftan, mukaddes kitapların cümlelerine ayet deniliyor; bir taraftan da, inansınlar diye insanlara gösterilen olağanüstü lütuflara ve mucizelere de ayet deniliyor.

Bütün bunları gördüler, gözlerinin önünde cereyan etti. Ama yine de içlerindeki kötü duygulular bazı edepsizlikler ettiler.

Burada o anlatılıyor: "Hani ne demiştiniz?.. Yâni sizin ecdadınızdan, sizin mensub olduğunuz inançtan, Mûsâ AS'a bağlı insanlar arasından birileri ne demişti; hatırlayın tarihinizi!.. 'Biz bir yemeğe sabredemeyiz, artık bıktık!' demişlerdi."

Bu bir yemek neydi?.. Biteviye, yeknesak, monoton, her gün, sabah akşam: Bıldırcın eti, kudret helvası... Bıldırcın eti, kudret helvası... Bıkmışlar. "Buna, aynı cins yemeğe artık sabredemeyeceğiz. Rabbine dua et de, bize şu şu nimetleri yerden bitirtsin!" diyorlar. Yâni bir taraftan biliyorlar, dua edince Cenâb-ı Mevlâ'nın neler verdiğini görüyorlar. Bitirsin diye neler istediler?..

(*Mimmâ tünbitü'l-ardı*) "Yerin bitirdiği bitkilerden, mahsullerden neyi istediler: (*Min baklihâ*) Arzın yeşilliklerinden..." *Bakl,* yeşillik demek, sebze demek. Sebze de Farsça, yine yeşillik mânâsına. Her çeşit sebzeye bakl deniliyor. İstedikleri türleri sayıyorlar: (*Ve kıssâihâ*) "Yerin acurundan..." *Kıssâ,* bizim acur dediğimiz salatalık demek. Ama aynı aileden, belki ona benzer, belki bizim bildiğimizden biraz farklı, kabak gibi şeyler istediler.

(*Ve fûmihâ*) "Yerin *fûm*'undan..." Bazı rivayetlerde *fûm*'daki fe,

peltek se ile değişebilen bir telaffuzdur. O zaman *sûm* demek olur. O da sarımsak demektir. O zaman, "Yerin sarımsağından..." mânâsına.

Bazı alimler de demişler ki: "Benî Hâşim lügatında, Arabistan'ın bazı yerlerinde *fûm*, buğday mânâsına kullanılır. Ekmek yapılan buğday demektir." "Yerin buğdayından..." demiş oluyorlar, ekmek istiyorlar demek ki.

(*Ve adesihâ*) "Yerin mercimeğinden..." *Ades*, mercimek demek. Büyütece *adese* diyorlar biliyorsunuz, yuvarlak, mercimek gibi olduğu için. (*Ve besalihâ*) "Yerin soğanından..." *Besal* da, soğan demek. "Toprağın bitirdiği bu sebzelerden, kabaktan, salatalığından, sarımsağından, mercimeğinden, soğanından Allah çıkartsın yerden... Rabbine dua et de, biz bunlardan yemek istiyoruz." dediler.

Şimdi tabii, olağanüstü bir devre geçiriyorlar. Allah-u Teàlâ Hazretleri koruyor, yardımcı oluyor. Sabretmeleri lâzım! Mü'minin edeb sahibi olması lâzım, sabretmesi lâzım!.. Bunlar o kadar hayatlarının kurtulmasından, düşmanlarının gözlerinin önünde helâk olmasından sonra, edeblerini takınıp sabretmeleri gerekirken, bu sefer buna tahammül edemeyiz demeğe başladılar. Halbuki tahammül edemedikleri şey, insanın beslenmesi için yeterli, her türlü besleyici malzemeyi ihtiva eden bıldırcın eti... Gayet güzel, kıymetli... Öteki soğan sarımsak, onun yanında daha aşağı.

Tabii, onların böyle sabırsızlık göstermeleri dolayısıyla... Bir de söyleyiş tarzı ilginç: "Rabbimize dua et!" dememişler, (*Fed'u lenâ rabbeke*) "Bizim için sen Rabbine dua et!" demişler. Mûsâ AS'ın Rabbi de, onların Rabbi değil mi?.. "Rabbimize dua ediver, affetsin, bağışlasın..." tarzında söylemeyip de, öyle kendilerini geri çekip "Sen Rabbine dua et!" diye söz söylemeleri de, bir tatsız zihniyetin ifadesi oluyor.

b. Mûsâ AS'ın Onları Azarlaması

Bütün bu istedikleri şeyler, salatalık, kabak, soğan, sarımsak, sebzeler, mercimek vs. işte o eski hayatlarını, Mısır'daki yaşantılarını özlediklerini gösteriyor. O zaman orada vardı.

Oranın toprağı bu gibi şeyleri bitiriyordu. İyi ama, orada da hürriyet yoktu, zulüm vardı, ölüm vardı... Allah'ın kendilerini kurtardığına şükretmeleri gerekirken, sabırsızlık göstermeleri doğru bir hareket olmadığından, Mûsâ AS dedi ki:

(*E testebdilûne'llezî hüve ednâ bi'llezî hüve hayr*) "Hayırlı olanı terk ederek, daha aşağı olanla mı değiştirmesini istiyorsunuz Allah'tan?.."

Diyelim ki bu sefer bunları verse; soğan, sarımsak, sebze, kabak, salatalık... Türkçe'de de bir söz var, sevgili izleyiciler ve dinleyiciler, "Bu iş kabak tadı verdi." derler. İnsanın sabrı olmayınca, sonra ondan da bıkar.

Aynı cins yemek dedikleri *men* ve *selvâ*, bıldırcın ve kudret helvası, iki çeşit. Onların da saydıkları dört çeşit... Ondan da bıkar insanoğlu, çeşit ister. Bir zaman gelir acı ister, acı biber arar. Bir zaman gelir tuzlu ister. Bir zaman gelir ekşi ister, limon ister, erik ister... İnsanoğlunun nefsinin arzularının, isteklerinin sonu yoktur.

Halbuki, onların hepsini istediği anda da bulmak kolay, dilerse

Cenâb-ı Hak verir ama; herkesin her zaman, her istediği olmaz. Hattâ biz düşünelim ki, kendi çocuğumuzu bile terbiye ederken, her şeyi istediği zaman kaşlarımızı çatarız:

"—Bak, hem simit istiyorsun, hem şeker istiyorsun, hem helva istiyorsun; hem arkasından bütün satıcılar yanından geçerken, ne satıyorlarsa hepsini istiyorsun!.. Vitrinlerde gördüğün her oyuncağı istiyorsun. Evde var, o oyuncaklarla oyna!.. Hepsini alamayız." deriz

Yâni, aşırı istekler karşılanmaz. İnsanoğlunun nefsine hakim olması lâzım! Eğer nefsinin her arzu ettiğini verirse, şımarır nefis... O şımarıklığı da, onu kötü noktaya götürür. Onun için, İmam Gazâlî (Rh.A) diyor ki:

"—Çocuklarınızı terbiye ederken, zengin bile olsanız, arada çocuklara kuru ekmek verin! Yahut biraz aç bırakın da, o halleri de öğrensinler, yemeğin kıymetini bilsinler." diyor.

Yorulan insan yatağın kıymetini bilir. Ama hep yatakta yatan insan da, "Belim ağrıdı, butlarım acıdı, sırtıma ağrı girdi. Kalksam, biraz gezsem." der. Yorulan insan yatmak ister. Çok yatan da yatmaktan yorulur. Onun için, o kadar bâdireden geçtikten sonra: "Çok şükür yâ Rabbi, canımızı, hayatımızı kurtardın!" demeyip, böyle yeni istekler ileri sürüp, bir de artık sabredemeyeceklerini, tahammül edemeyeceklerini söylemeleri çok fena...

Halbuki din, özellikle iyi kulluk sabırla yürür. Dinin yarısı sabırdır. Büyük ölçüde sabır duygusu ile insanın dindarlığı devam eder, Allah'ın rızası öyle kazanılır. Yarısı da şükürdür. Bir de verilen nimetlerin kıymetini bilince Allah sever.

"—Yâ Rabbi, şu kardeşime vermediğin bunca nimeti bana vermişsin, ona da ver yâ Rabbi!.. Ama bana verdiklerine de çok şükürler olsun..." demek güzel.

Teşekkür edince, şükran duygusunu hatırlayınca, Rabbinin kendisine verdiği nimetleri bilince, Allah nimeti arttırır. Nimetin kadrini bilmeyen, küfrân-ı nimette bulunanın elinden de mevcut nimetini çeker alır. "Sen bunun kıymetini bilmedin, alayım da bir gör!" diye terbiye eder.

Onun için mü'minin ne yapması lâzım?.. Nimete şükretmesi lâzım! Allah'a şükran duygularıyla dolu olması lâzım! Başına da

bir şeyler geldiği zaman, dar zamanda sabretmesi lâzım!.. Sabır da sevap, şükür de sevap... Sabırsızlık da fenâ, şükürsüzlük de fenâ...

Şimdi burada anlaşılıyor ki, (*Len nasbira*) "Sabretmeyeceğiz!" diyorlar, sabırsızlık gösteriyorlar, fenâ bir iş yapıyorlar. Ondan sonra da, Allah'ın verdiği nimete şükretmeyip, başka nimet istemek... Var ya işte, aç değilsin, açık değilsin. Bugün dünyada 20. Yüzyıl'da yaşadığımız halde nice aç millet var. Yağmur yağmıyor, susuz, kurak... Kuraklıktan bitkiler bitmiyor, hayvanlar ölüyor, çocuklar hasta oluyor... Yâni, hem verilen nimete şükretmek lâzım; hem de bir mahrumiyet olduğu zaman, olmayana sabretmek lâzım!.. Ondan dolayı Mûsâ AS onları azarladı.

Sonra, Cenâb-ı Hak aceleciliği sevmiyor. Acele şeytandandır. Sabredince seviyor. Sonra dua ettiğin zaman, Peygamber Efendimiz'in tavsiyesi, "Dua ettim, dua ettim de, hani Allah dualara icabet edermiş, bak benim istediğim olmadı." deme! Sabret, kabulünün bir hikmetli zamanı vardır. Zamanı gelince, verecek Cenâb-ı Hak. Sen niye öyle hemen acele ediyorsun?..

Yine Peygamber Efendimiz buyuruyor ki:

"—Rızkınızın helâlden gelmesine dikkat ediniz, helâlden rızık isteyiniz! Rızık gecikti diye düşünerek harama sapmayınız!"

Gecikti bak, gelmiyor, vermiyor filân diye insan çalma çırpma tarafına sapmamalı!..

Hàsılı sabretmeli... Evet, olabilir. Bazan insanın eline verilenle iktifâ etmesi gerekir. O haller de geçer. Bir zaman gelir, öteki güzel hallere de erişir. Mısır'da iken belki bıldırcın etini hiç bulamıyorlardı. Mûsâ AS:

"—Böyle daha aşağı olan şeyleri mi istiyorsunuz? Elinizdeki güzel nimetleri onlarla mı değiştirmek istiyorsunuz?" diye onları azarladı ve dedi ki:

(*İhbitù mısran*) *Mısr* kelimesi Arapça'da özel isim de olur, cins isim de olur. Özel isim olduğu zaman gayr-i münsarif olur, sonuna elif almaz, tenvin almaz. O zaman şu bizim (*Egypt*) dediğimiz, Akdeniz'in güneyinde, ortasında Nil'in aktığı, doğusunda Kızıldeniz'in yer aldığı ülke demek.

اُدْخُلُوا مِصْرَ إِنْ شَاءَ اللَّهُ آمِنِينَ (يوسف:٩٩)

(*Üdhulû mısra inşâa'llàhu âminîn*) [Güven içinde, Allah'ın iradesiyle Mısır'a girin, yerleşin!] (Yusuf, 12/99) diye, Yusuf AS'ın babasına ve kardeşlerine söylediği cümlede bu mânâsıyla geçiyor.

Eğer cins isim ise, o zaman herhangi bir şehir, herhangi bir belde demek olabilir. Bunun çoğulu *emsàr* gelir, beldeler demektir. (*İhbitù mısran*) "Bir kasabaya, bir beldeye gidin! (*Feinne leküm mâ seeltüm)* Orada istediğinizin hepsi var. O zaman, istediğiniz şeylerin hepsi sizin olur." mânâsına. Bu, "Herhangi bir beldeye gidin!" demek olabilir. Halbuki o zaman beldeler düşmanların elindeydi. "Zaten oralarda idiniz. Düşmanlardan kaçıp da gelmediniz mi bu çöle?" demek olabilir.

Bir de *mısr* kelimesi böyle tenvinli olmasına rağmen, alimler arasında (*Egypt*) mânâsına, o ma'ruf belde, yâni Mısır mânâsına gelir diyenler de var. O zaman da, "Haydi bakalım, mâdem bu kadar şeyleri istiyorsanız, o işkence çektiğiniz, ölümü tattığınız Mısır'a geri dönün!" mânâsına gelebilir. Her ikisinde de bir azarlama var. Sabırsızlıklarından dolayı hoşnut olmamış Mûsâ AS.

c. Allah'ın Gazabına Uğramaları

(*Ve duribet aleyhimü'z-zilletü ve'l-meskenetü*) "Ondan sonra, bu tavırlarından dolayı, zillet ve meskenet onların üzerine yapıştırıldı, konuldu, vuruldu." deniliyor. Yâni, zillet ve meskenet damgası onların üstüne basıldı, hakarete mâruz duruma düştüler. Başka milletlerin idaresi altında, onlara cizye, ağır vergiler verme durumuna düştüler. Fakr u zarurete düştüler. Çünkü nimetin kadri bilinmeyince, elden alınıyor. İlâhî kaide böyle... Kadri bilinmeyen nimet alınır.

(*Ve bâû bi-gadabin mina'llàh*) *Bâe, bi* harf-i ceriyle, bir şeye dönüp varmak mânâsına geliyor. "Allah'tan bir gazaba avdet ettiler. Yâni, iyi halden bu hale mâruz kaldılar. Allah'ın gazabına muhatap hale geldiler, müstahak oldular." Şevketleri, devletleri gitti, toplumları perişan oldu.

Ondan sonra, hani Fâtiha Sûresi'nde (*mağdùbi aleyhim*)

derken, yahudilerden bahsediliyor diyordu Peygamber Efendimiz. İşte aynı kelime geçmiş oluyor. Edepsizliklerinden, sabırsızlıklarından dolayı, Allah'ın kendilerine gazab ettiği insanlar haline geldiler.

Bu nedendi?.. (*Zâlike bi-ennehüm kânû yekfürûne bi-âyâti'llâh*) "Çünkü onlar Allah'ın bu kadar, açık seçik ayetlerine rağmen imana, insafa gelmiyorlar, bu ayetleri görmüyorlar, bu ayetlere karşı kâfir oluyorlardı." Kâfirlik ediyorlardı yine. Yâni, şöyle bir teslim olup, iyi bir mü'minlik göstermiyorlardı.

"Allah'ın gerek kevnî ayet denilen böyle mucizeleri, olağanüstü iltifatlar, ikramlar, olaylarla insaflarını takınmaları gerektiğinden; ya da Tevrat'ta, Mûsâ AS'a indirilen ayetlerde onların ibret alacakları nice nice hükümler var, onları yapmadıklarından gazaba uğradılar." diye, Cenâb-ı Hak onların gazaba niçin uğradıklarını izah ediyor.

Bu bir ibrettir. Allah'ın ayetlerine inanmayanlar, Allah'ın gazabına her zaman her yerde uğrar, her millette uğrar. O halde Allah'ın ayetlerini ibret gözüyle incelemek, ibret almak, ona göre hareketini Cenâb-ı Hakk'ın razı olacağı şekle döndürmek lâzım!..

d. Peygamberleri Öldürmeleri

Daha başka şeyler de yapmışlar, o devrin böyle ayetleri anlamaz, insafa gelmez insanları: (*Ve yaktülûne'n-nebiyyîne bi-gayri'l-hak*) "Haksız yere peygamberleri öldürüyorlardı."

Niye bu hal başlarına geldi, niye gazab-ı ilâhîye uğradılar, niye zillete ve meskenete düçar oldular?.. Çünkü, peygamberleri haksız yere öldürüyorlardı. Öldürdükleri peygamberlerden bazılarının isimlerini bileceksiniz: Meselâ, Zekeriyyâ AS'ı öldürmüşler. Yahyâ AS'ı öldürmüşler, şehid etmişler. Şa'yâ isimli peygamberi öldürmüşler.

Bir yerde okudum bu dersi hazırlarken, hangi kitaptaysa, "Şuayb AS'ı da öldürdüler." diyor ki, herhalde bu Şa'yâ'yı Şuayb sanmalarından olsa gerek. Yanlış tercümeden ve yanlış görmekten kaynaklanmış olabilir. Şuayb AS, Mûsâ AS'ın Kenan iline gittiği zaman koyunlarını, sürüyü sulayıp, kızlarından biriyle evlendiği bir peygamber. O değil...

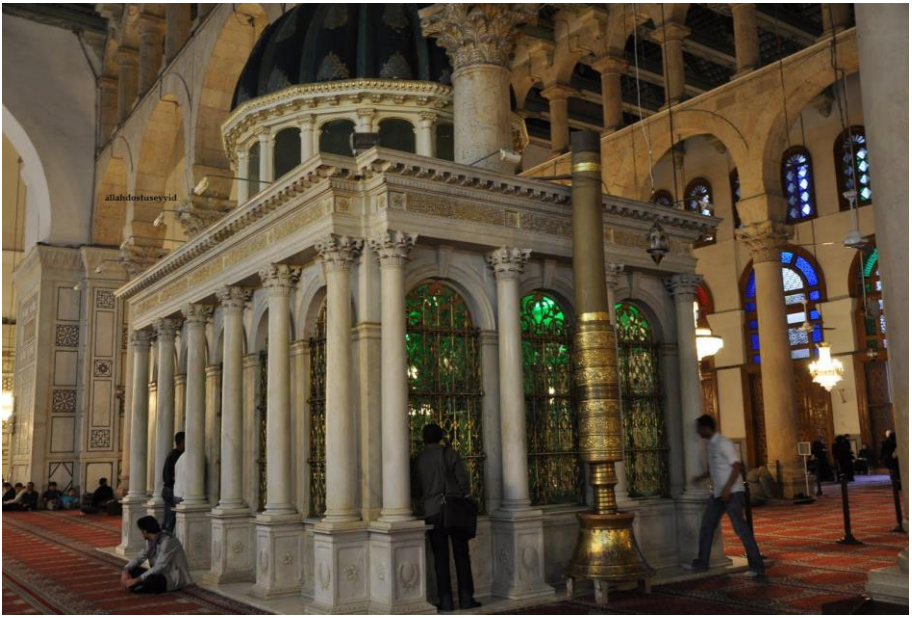

Allah'ın herhangi bir kulunu, (*bi-gayri'l-hak*) hak etmemişken öldürmek büyük günah... Nasıl hak eder?.. Başkasını öldürür; o zaman sen onu niye öldürdün diye cezalandırılır. Haksız yere birisini öldürmek zâten fenâ iken, bir de peygamber öldürmek... Allah'ın en mübarek kulunu, hem de hakkı söyleyen, insanları hakîkata çağıran peygamberi öldürmek çok büyük bir vahşet!.. Çok büyük bir sapıklık, çok büyük bir suç!.. Günahın en büyükleri...

Öldürmüşler, tarihlerinde var. Bu peygamberlerin hayatları okunursa, nasıl haksızlıkla bu işleri yaptıkları görülür. Onları şehid etmiş olduklarından bu cezaya uğruyorlar.

(*Zâlike bimâ asav ve kânû ya'tedûn.*) "Çünkü bunlar isyan ediyorlardı ve haddi tecavüz ediyorlardı, sınırı aşıyorlardı. Yâni, yapılmaması gereken işi yapıyorlardı, taşkınlık gösteriyorlardı. Çizgiden öteye geçiyorlardı. Böylece onların cezası olarak, Allah'ın gazabına uğradılar.

Cenâb-ı Hak kimseye zulmetmiyor, fakat insanlar çok zulmediyorlar. İnsanların zulmü çok fazla... Şöyle bir insaf ile

tarih incelenirse, günümüz incelenirse, dinler tarihi, peygamberler tarihi incelenirse, bu insanların çok acaib mahlûklar olduğu görülüyor. Çok zâlim oldukları görülüyor. Çok gaddar, hunhar oldukları görülüyor. Allah zâlimlerin şerrinden korusun cümlemizi... Zalimlere fırsat vermesin...

Eskilerden de insanlar ibret alsınlar. Bir daha Allah'ın gazabına uğramamak, zillete, meskenete yine düçar olmamak için, eski milletlerin başına gelenlerden şimdikiler ibret alsınlar da, bu yanlışlıkları yapmasınlar.

Tabii, biz bunları söylüyoruz. Zaten iyi olan insanlar dinliyor. Asıl dinlemesi gereken zalimler dinlemiyor. Böyle konular oldu mu kapatıyorlar, dinlemiyorlar. Dinlemeyince de aynı hatalar tekrar ediliyor.

Hani rahmetli Mehmet Akif Ersoy[30], bir manzumesinde diyor ki:

Geçmişten adam hisse alırmış... Ne masal şey;
[Beş bin senelik kıssa yarım hisse mi verdi?]

"Geçmişten hisse almak masal, hikâye; olmaz böyle şey!" İkinci mısrayı hatırlayamadım. 3. ve 4. mısralar:

---

[30] Mehmet Âkif Ersoy (1873-1936): 20 Aralık 1873'te İstanbul'da doğdu. Türkiye Cumhuriyeti'nin millî marşı olan İstiklâl Marşı'nın yazarıdır. *Çanakkale Destanı, Bülbül, Safahat* en önemli eserlerindendir. II. Meşrutiyet döneminden itibaren Sırat-ı Müstakim (daha sonraki adıyla *Sebil'ür-Reşad*) dergisinin başyazarlığını yapmıştır. Kurtuluş Savaşı sırasında Burdur milletvekili olarak 1. TBMM'de yer almıştır.

Abbâs Halîm Paşanın dâveti üzerine 1923'te Mısır'a gitti. 1923'te Mısır'a gitti. Mısır yıllarında Kuran çevirisinin yanı sıra Türkçe dersleri vermekle meşgul oldu. Son yıllarında siroza yakalandı. 17 Haziran 1936'da tedavi için İstanbul'a döndü. 27 Aralık 1936 tarihinde İstanbul'da hayatını kaybetti. Kabri Edirnekapı Şehitliği'ndedir.

Mehmed Âkif yaşadığı devri bütün genişlik ve derinliği ile şiirlerinde yansıtmaya çalışmıştır. Şiirlerinde bâzan düşünce, bâzan duygu ön plandadır. Aruzu en güzel şekilde kullanan şâirlerdendir. Şiirlerinde bir taraftan hürriyet, doğruluk, samimiyet, vatanseverlik, adâlet, istiklâl gibi ahlâkî kıymetleri telkin ederken, diğer taraftan cemiyetlerin çökme sebebi olan riyakârlık, münâfıklık, korkaklık, dalkavukluk, tembellik, zulüm gibi fenalıklara şiddetle hücûm eder.

Tarihi tekerrür diye tarif ediyorlar,
Hiç ibret alınsaydı, tekerrür mü ederdi?..

"'Tarih tekerrürden ibarettir.' diyorlar. Niye tekerrür etmiş?.. İbret alınsaydı, tekerrür etmeyecekti."

İşte milletlerin yükselmesi neden oluyor?.. Duraklaması neden oluyor?.. Çökmesi neden oluyor?.. Ahlâk gidince, aşk, şevk, edeb, ahlâk gidince, çöküyor. Aşk, şevk olduğu zaman, birlik beraberlik olduğu zaman, başarı oluyor. İşte bundan ibret almak lâzım!

Hele bizim 20. Yüzyıl'da çok ibret almamız lâzım!.. Ülkemizin haline bakın, başka ülkelerin haline bakın! Başka ülkelerin başarılarına bakın! O ülkelerdeki düzene bakın, insan haklarına bakın, anlayışa bakın!.. Sonra çevrenizdeki başka Ortadoğu ülkelerine bakın!.. Çeşit çeşit milletler, hiç birlik yok ortada... Hatalar devam edip duruyor. İyiler örnek alınmıyor. İyilere bakarak ötekilerin de kendilerini düzeltmesi gerekirken, maalesef böyle şeyler yapılmıyor.

Allah-u Teàlâ Hazretleri iyilere kuvvet versin... Kötüleri de şöyle kenara çeksin... İyilerin sözü hakim olsun...

Hazret-i Ömer RA, bir münasebetle söylemiş:

إلى الله أشكوا ضعف الأمين ، وخيانة القوي .

(*İla'llàhi eşkû da'fe'l-emîni ve hıyânete'l-kavî*) "Güvenilir iyi insanın, emniyetli insanın zayıf olmasından ve kuvvetli insanın da hàinlik etmesinden Allah'a sığınırım!" Allah korusun, böyle bir durumu yapmasın diyor. Yâni kavî hain olursa, çok fenâ... Güvenilir insan da zayıf olursa, o da bir felâket...

Allah iyilere kuvvet versin... Kötüleri de dizginlesin, frenlesin... Islah etsin... Tarihten ibret alınsın, çevreden örnek alınsın. 20. Yüzyıl'da insanlar insanlıklarını bilsinler, insanca yaşasınlar, dünyayı birbirlerine cehennem etmesinler...

Şu Balkanlar'da bakın, aziz izleyiciler ve dinleyiciler:

"—Huzur içinde yaşarken, aynı şehirde bir arada yaşarken, komşularımız bize saldırdı." diyorlar Bosna'daki kardeşlerimiz.

Kosova'da da öyle, başka yerlerde de öyle... Ondan sonra da

Allah saldıranların başlarına başka felâketler veriyor. Ama ibret almazlar. Onların gözleri kör, kalbleri mühürlenmiş olduğu için, bunlardan ibret almıyorlar. Kim bilir ne biçim yorumlarla yorumluyorlar.

(*Kânû yaktülûne'n-nebiyyîne bi-gayri'l-hak*) Buradaki *nebî* kelimesini hatırlatalım: *Nebe'*, haber demek. Amme Sûresi'nin bir adı da Nebe' Sûresi'dir.

عَمَّ يَتَسَاءَلُونَ . عَنِ النَّبَإِ الْعَظِيمِ (النبأ:١-٢)

(*Amme yetesâelûn. Ani'n-nebei'l-azîm.*) [Birbirlerine neyi soruyorlar? Büyük haberi mi?] (Nebe', 78/1-2) derken, *nebe'* kelimesi orada geçtiği için, *Nebe' Sûresi* ismi verilmiştir.

Nebî, *nebe'* kökünden faîl vezninde mübalağa sîgasıdır. Haber getiren veya çok haber getiren mânâsına gelir. Tabii tam doğru telaffuzu *nebî'* diye hemzeli olacaktı. Fakat hemze *ye* harfine dönüyor, *nebiyyün* diye ye şeddeleniyor. Kur'an-ı Kerim kıraatleri içinde *nebîün* diye de kıraat var.

Nebî, haber getiren demek. Farsça'sı da *peygamber* demek. *Peygam*, haber demek; *ber* de *bürden* masdarından gelme bir kök. *Peygamber*, *nebî* kelimesinin Farsça'sı oluyor, haber getiren demek. Türkçe'de *yalavaç* diyorlar.

Çünkü, Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin emirlerini, haberlerini insanlara duyuruyor bu mübarek kullar, sàlih kullar. Allah'ın seçtiği vazifeli kullar. Bu peygamberlik kesbî değil, çalışmakla, diploma almakla elde edilecek bir şey değil. Cenâb-ı Hak peygamberlerini seçmiş, Peygamberlerinin içinden de, en seçkini Peygamber Efendimiz'i seçmiş. *Muhtar* sıfatı var, *Mustafâ, Mücteba* sıfatları var. Bunlar seçme mânâsını gösteriyor.

Bu seçkin kullar, Allah'ın emirlerini meleklerden alabilip, Allah'ın vahyi ile, bildirmesiyle öğrenip, vazifeli olup insanlara anlatıyorlar. Türkçe'de güzel bir söz vardır, Türk örfünde, töresinde, mertliğinde:

"—Elçiye zevâl yok!" derler.

Yâni, elçi haberi getiriyor karşı taraftan. Onun için, elçiye bir

şey yapılmaz. Elçi gönderilen taraf alçaksa, uluslararası terbiyeden mahrumsa, o zaman elçiyi öldürürler. Halbuki elçinin bir sorumluluğu yok.

Peygamber SAS Efendimiz İslâm'a davet etmek için Sâsânî imparatoruna, ashabdan bir zatı vazifeli gönderdi. Orayı biliyor, o dilden anlıyor diye... Onları İslâm'a davet etti, Kur'an'a davet etti. Aya, güneşe, aydınlığa, karanlığa, *Yezdan*'a, *Ehrimen*'e tapmamaları; iyilik tanrısı, kötülük tanrısı, aydınlık tanrısı, zulmet tanrısı gibi safsatalara, düalizme, seneviyyeye sapmamalarını ikaz için...

Peygamber Efendimiz'in mektubunu parça parça yırttı alçak, ve elçisini öldürdü. Peygamber SAS Efendimiz bunu Medine-i Münevvere'den, Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin bildirmesiyle, nübüvvet nûru ile, peygamberâne görüşle gördü. Dedi ki:

"—Elçimizi öldürdü hain... Benim mektubumu parçaladı. Mektubumu parça parça ettiği gibi, Allah da onun ülkesini parça parça parçalasın; saltanatını, devletini mahvetsin!.. Elçimi öldürdüğü gibi, Allah da onu kahretsin!.." dedi.

Suçun cezası suça uygundur. Öyle ceza verilmesini taleb edince, Cenâb-ı Hak yakın zamanda oğlu tarafından öldürttürdü. Peygamber Efendimiz'in elçisini öldüren kişinin hayatı sona erdi. Memleketi de İslâm orduları tarafından fethedilip, devleti parça parça parçalandı, saltanatı kalmadı.

Peygamberlere saygı göstermesi lâzım insanların... Doğru sözü söyleyene de saygı göstermek lâzım; küçük de olsa, büyük de olsa, rütbeli de olsa, rütbesiz de olsa...

Nebî kelimesinin çoğulu *enbiyâ* da gelir, peygamberler demek; *nebiyyîn* de gelir. Peygamber Efendimiz'in sıfatlarından birisi Kur'an-ı Kerim'de tescil edilmiş sıfatıdır ki, *Hàtemü'n-Nebiyyîn*'dir Peygamber Efendimiz. Yâni, peygamberlerin sonuncusudur. Kur'an-ı Kerim'le sabit.

Burada mugalata edip, safsata ileri sürmeğe lüzum yok: Peygamberlerin sonuncusudur da rasûllerin sonuncusu değil midir?.. Rasûllerin de sonuncusudur, *Hàtemü'r-Rusül*'dür aynı zamanda Peygamber Efendimiz. Kendisi çok açık seçik bir şekilde:[31]

---

[31] Buhârî, *Sahîh*, c.III, s.1273, no:3268; Müslim, *Sahîh*, c.III, s.1471, no:1842; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.297, no:7947; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.VIII, s.144, no:16325; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.III, s.318, no:3274; Ebû Hüreyre RA'dan.

Tirmizî, *Sünen*, c.IV, s.499, no:2219; Ebû Dâvud, *Sünen*, c.II, s.499, no:4252; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.V, s.278, no:22448; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.XVI, s.220, no:7238; Hàkim, *Müstedrek*, c.IV, s.496, no:8390; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.IX, s.181, no:18398; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.VIII, s.200, no:8397; Sevban RA'dan.

Müslim, *Sahîh*, c.IV, s.1870, no:2404; Tirmizî, *Sünen*, c.V, s.641, no:3731; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.I, s.45, no:121; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.I, s.177, no:1532; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.XV, s.15, no:6643; Tayâlisî, *Müsned*, c.I, s.29, no:209; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.I, s.148, no:334; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.I, s.285, no:344; Bezzâr, *Müsned*, c.II, s.276, no:1065; Abdü'r-Rezzâk, *Musannef*, c.V, s.405, no:9745; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.VI, s.366, no:32078; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.V, s.44, no:8138; Sa'd ibn-i Ebî Vakkas RA'dan.

İbn-i Mâce, Sünen, c.II, s.1359, no:4077; Hàkim, *Müstedrek*, c.IV, s.580, no:8620; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.VIII, s.146, no:7644; Ebû Ümâme el-Bâhilî RA'dan.

لاَ نَبِيَّ بَعْدِي (خ . م . عن أبي هريرة)

(*Lâ nebiyye ba'dî*) "Benden sonra bir peygamber gelmeyecektir. Artık kıyamete kadar benim şeriatım hâkim olacaktır." diye buyurmuştur.

Onun için, sonra peygamberlik dâvâsıyla ortaya çıkanların, "Ben Allah'tan haber alıyorum, ben de peygamberim!" diyenlerin hepsi yalancıdır. Bu sözleri boş iddiadır, yalandır ve büyük bir suçtur. Peygamber Efendimiz SA hadis-i şeriflerinde buyurmuş ki:[32]

إِنَّهُ لَمْ يَكُنْ نَبِيٌّ قَبْلِي إِلاَّ حَذَّرَ أُمَّتَهُ الدَّجَّالَ (طب. عن سفينة)

Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.V, s.396, no:23406; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.III, s.169, no:3026: Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.V, s.327, no:5450; Huzeyfe RA'dan.

Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.172, no:6606; Abdullah ibn-i Amr RA'dan. Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.III, s.32, no:11290; Ebû Saîd el-Hudrî RA'dan. Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.XII, s.18, no:12341; Abdullah ibn-i Abbas RA'dan. Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.IV, s.184, no:4087; Hàlid ibn-i Zeyd Ebû Eyyûb el-Ensàrî RA'dan. Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.IV, s.296, no:4248; Hz. Ali RA'dan.

İbn-i Hibbân, Sahîh, c.XV, s.195, no:6788; Fâtıma bint-i Kays RA'dan. Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.XXIV, s.147, no:389; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.V, s.44, no:8143; Esmâ bint-i Umeys RA'dan.

[32] Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.V, s.221, no:21979; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.VII, s.84, no:6445; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.XV, s.137, no:28634; Rûyânî, *Müsned*, c.II, s.280, no: 651; Sefine RA'dan.

Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.III, s.79, no:11769; Ebû Saîd el-Hudrî RA'dan.

İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.XV, s.184, no:6781; Abdullah ibn-i Mugaffel RA'dan.

Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.II, s.481, no:4259; Fâtıma bint-i Kays RA'dan.

İshak ibn-i Râhaveyh, *Müsned*, c.II, s.595; *Müsnedü'l-Hàris*, c.III, s.274, no:771; Hz. Aişe RA'dan.

Mecmau'z-Zevâid, c.VII, s.654, no:12517; *Kenzü'l-Ummâl*, c.XIV, s.364, no:38787; *Câmiu'l-Ehàdîs*, c.X, s.71, no:9106.

RE.140/11 (*İnnehû lem yekün nebiyyün kablî illâ hazere ümmetehü'd-deccâl*) "Eski peygamberlerden hiç bir peygamber yoktur ki, Deccal'ın çıkacağını ümmetine bildirmesin, Deccal'dan müteyakkız olmalarını ikaz etmesin... Her peygamber, 'Aman Deccal çıkarsa, gözünüzü açın! Deccal'ın aldatmalarına kanmayın!' buyurmuştur. Ben de sizi ikaz ediyorum: 'Deccal muhakkak çıkacaktır. Onun vasıfları şöyledir, şöyledir...' diye ümmetini ikaz etmiştir."

Asıl Deccal çıkmazdan önce, ümmetim içinden yalancılar çıkacaktır. Otuza yakın veya daha fazla... Bu hususta Peygamber SAS Efendimiz buyurmuş ki:[33]

لا تقوم الساعة حتى يبعث دجالون كذابون قريبا من ثلاثين ، كلهم يزعم أنه رسول الله (خ. م. د. ت. حم . حب . ع. عن أبي هريرة)

(*Lâ tekùmü's-sâatü hattâ yüb'ase deccâlûne kezzâbûne karîben min selâsîn, küllühüm yez'umu ennehû rasûlü'llàh.*) [Otuza yakın bir takım yalancı Deccallar türeyip, hepsi de Allah'ın Rasûlü olduğunu iddia etmedikçe, kıyamet kopmaz.]

في أمتي كذابون ودجالون سبعة وعشرون ، منهم أربعة نسوة ؛ وإني خاتم النبيين لا نبي بعدي (حم. طب. طس. عن حذيفة)

---

[33] Buhârî, *Sahîh*, c.VI, s.2605, no:6704; Müslim, *Sahîh*, c.IV, s.2239, no:157; Ebû Dâvud, *Sünen*, c.II, s.524, no:4333; Tirmizî, *Sünen*, c.IV, s.498, no:2218; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.236, no:7227; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.XV, s.27, no:6651; Taberânî, *Mu'cemü's-Sağîr*, c.II, s.182, no:993; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.XI, s.394, no:6511; Bezzâr, *Müsned*, c.II, s.471, no:8889; Taberânî, *Müsnedü'ş-Şâmiyyîn*, c.IV, s.268, no:3237; Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.III, s.33, no:960; Ebû Hüreyre RA'dan.

Câmiu'l-Ehàdîs, c.XVI, s.287, no:16795.

RE: 324/6 (*Fî ümmetî kezzâbûne ve deccâlûne seb'atün ve işrûn, minhüm erbaatün nisvetin; ve innî hàteme'n-nebiyyîne lâ nebiyye ba'dî.*)[34] "Ümmetimden yirmi yedi tane yalancı ve Deccal bozuntuları gelecektir. Bunlardan dört tanesi de kadın olacaktır. Halbuki, ben peygamberlerin sonuncusuyum, benden sonra peygamber gelmeyecektir. Bunların sözlerinin hepsi hilâf-ı hakîkattır, yalandır." diye bildiriyor.

Ama milletin ne Deccal'dan haberi var, ne de dinin aslından, esasından haberi var pek çok kimsenin... Kur'an'ı okumuyorlar. Hadis-i şeriflere sımsıkı sarılmak lâzım; çünkü Kur'an-ı Kerim'in en güzel tefsiri, hadis-i şeriflerle oluşan manzaradır. Hadis-i şerifler teferruatı bildirdiği için, hiç kaçamak noktası bırakmaz. Hiç açık kapı, delik, gedik bırakmaz. Her şeyi tam tamir eder, tam anlatır.

Onun için, hadis-i şerif müslümanlığı sahabe müslümanlığıdır. Hadis-i şerifi okuyan kurtulur. Hadis-i şerifi hiçe sayan, arkaya atan, hadis-i şerife yan bakan, "Hadis-i şerif gerekmez, bana Kur'an yeter!" diyen fitnelere uğrar. Deccal'ın fitnesine de uğrar. Aldanır, yanılır, sapıtır, şaşırır; başkasını da sapıttırır, şaşırttırır.

Böyle şeylerden haberdar olmayan milletler de, yanlış inançlara düşerler, yanlış insanların peşinden koşarlar. Şeytanın oyununa düşerler, akıbetlerini mahvederler, ahiretlerini mahvederler. Akıbetleri hüsran olur, sonra cehennemde ebediyyen yanarlar.

İnsanlar yanılmasın diye, bu durumlara düşülmesin diye, Peygamber Efendimiz hadis-i şeriflerinde çok ikaz etmiş. Ama eskiden beri, insanların içindeki zàlimler böyle mübarek peygamberleri de öldüre gelmişler. Nice nice sàlih insanları da, hâlen nice ülkelerde hapislere atıp öldüren, sözde İslâm ülkeleri duyuyoruz, görüyoruz. İşte Mısır, işte daha başka ülkeler, Irak...

---

[34] Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.V, s.396, no:23406; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.III, s.169, no:3026: Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.V, s.327, no:5450; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.IV, s.179; Huzeyfe RA'dan.
Mecmau'z-Zevâid, c.VII, s.641, no:12481; *Kenzü'l-Ummâl*, c.XIV, s.217, no:38360; *Câmiu'l-Ehàdîs*, c.XIV, s.472, no:14757.

vs. Nice nice zulümler yapılıyor.

Allah-u Teàlâ Hazretleri bizi zulmetmekten korusun, kendimiz zàlim olma durumuna düşmeyelim... Zulme uğramaktan da korusun... Câhilâne iş yapmaktan korusun... Câhilâne muameleye mâruz kalmaktan korusun... Ayağımızın kaymasından, yanlış yollara gitmesinden korusun... Kendimizin dalâlete düşmemizden korusun... Başkalarını dalâlete düşürmekten ve başkaları tarafından kandırılmaktan korusun...

Ayağımızı sağlam yere basalım, sırat-ı müstakîmde sapasağlam, dosdoğru yürüyelim!.. Cenâb-ı Hakk'ın rızasına uygun yaşayalım!.. Kur'an-ı Kerim müslümanı olalım!.. Zamâne müslümanı değil, sahabe müslümanı olalım, asr-ı saadet müslümanı olalım!.. Ehl-i sünnet olalım, ehl-i hadis olalım, hadis-i şeriflere göre yaşayalım!.. Hadis-i şeriflerin bize verdiği altın gibi, mücevher gibi bilgilerden istifade ederek, münakaşaların kesin sonuçlarını bulup, doğru yolda yürüyelim!.. Şaşıranın, şaşırtmak isteyenin gayretleri bize zarar vermesin...

Cenâb-ı Hak bizi ve zürriyetimizi, kıyamete kadar bizden gelecek nesilleri sırat-ı müstakîmde yürütsün... Hakkı tutan, hakkı destekleyen, dîn-i mübîn-i İslâm'a en güzel tarzda hizmet edenlerden eylesin...

Kur'an'ı sevmeyi nasîb etsin... Peygamber Efendimiz'i candan sevip, sünnetine sımsıkı sarılıp, ümmetine en güzel hizmetler yapmayı nasîb eylesin... Böylece cennetini, cemâlini nasîb eylesin... Rıdvân-ı ekberine cümlenizi, cümlemizi vâsıl eylesin...

Aziz ve sevgili izleyiciler ve dinleyiciler! İnşâallah, önümüzdeki hafta 62. ayet-i kerimeyi ve devamını anlatırız.

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llàhi ve berekâtühû!..

08. 06. 1999 - AVUSTRALYA

8. EHL-İ KİTAPTAN CENNETLİK OLAN KİMSELER

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llàhi ve berekâtühû!..

Aziz ve sevgili Ak-Televizyon izleyicileri ve Ak-Radyo dinleyenleri!

Allah'ın rahmeti, bereketi selâmı, dünyanın, ahiretin hayırları, selâmeti üzerinize olsun... Cenâb-ı Hak iki cihanda sizi afiyet, saadet, selâmet ehlinden eylesin...

Bakara Sûre-i Şerifesi'nin 62. ayet-i kerimesine ulaşmıştık, orada kalmıştık. Bu ayet-i kerimeyi okuyalım. Buyruluyor ki, *bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm:*

إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَالَّذِينَ هَادُوا وَالنَّصَارَىٰ وَالصَّابِئِينَ مَنْ آمَنَ بِاللهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَعَمِلَ صَالِحًا فَلَهُمْ أَجْرُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ ، وَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ (البقرة:٦٢)

(*İnne'llezîne amenû ve'llezîne hâdû ve'n-nasàrâ ve's-sàbiîne men âmene bi'llâhi ve'l-yevmi'l-âhiri ve amile sàlihan felehüm ecruhüm inde rabbihim, ve lâ havfün aleyhim ve lâ hüm yahzenûn.*) (Bakara, 2/62) *Sadaka'llàhu'l-azîm.*

Bu akşamki sohbetimiz bunun üzerinde olacak. Bu ayet-i kerimede yahudilerden, hristiyanlardan, sàbiîlerden bahsediliyor. Bunlar hakkında biraz bilgi vereceğim.

a. Selmân-ı Fârisî RA

Bu ayet-i kerimenin sebeb-i nüzûlü; yâni bu ayet-i kerime ne sebeple Peygamber Efendimiz'e Allah tarafından indirilmiş? Nâzil oluş sebebi ne?..

Selmânü'l-Fârisî RA diyor ki... Selmânü'l-Fârisî RA, Peygamber SAS Efendimiz'in;[35]

سَلْمَانُ مِنَّا أَهْلَ الْبَيْتِ (ك. طب. عن كثير بن عبد الله المزني عن أبيه عن جده)

(*Selmânü minnâ ehle'l-beyti*) buyurduğu; "Selman bizdendir, ehl-i beytimizden, yâni aile fertlerimizden birisi sayılır." diye methettiği mübarek sahabi. Àbid, zâhid bir mübarek kimse...

Biliyorsunuz, kendisi İran kökenli… Onun için Selmân el-Fârisî deniliyor. Fâris, İran'a verilen bir isim o zaman için. Biz de Fars diyoruz, Farslar diyoruz. Tarih kitaplarında Medler, Persler diye de geçiyor. Bu *Pers* kelimesiyle *Fars* kelimesi, birbirleriyle ilişkili; p harfi ile f harfi, birbirine dönüşebilen harfler.[36]

Selmânü'l-Fârisî orada doğmuş, bir dihkanın oğlu. *Dihkan*, bir köyün ağası, bir beldenin reisi mânâsına. Hatırlı bir aileden… Ama aile ateşperest, ateşe tapan bir inanca sahip... Ateşgedeleri vardı biliyorsunuz zerdüştîlerin, bu mecûsîlerin. İran'da İslâm'dan önceki inanç, İslâm kaynaklarında mecûsîlik diye geçiyor. İşte bu mecûsîliğin mensublarına, Zerdüşt isimli zâta nisbet edilerek Zerdüştîler de deniliyor.

Bu Zerdüşt'ün aslında, Allah'ın gönderdiği bir peygamber olabileceği söyleniyor. Allah'ın her kavme gönderdiği

---

[35] Hàkim, *Müstedrek*, c.III, s.691, no:6539, 6541; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.VI, s.212, no:6040; Isfahànî, *Ahbâr-ı Isfahan*, c.I, s.136, no: 125; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XXI, s.408; Mizzî, *Tehzîbü'l-Kemâl*, c.XI, s.251; İbn-i Sa'd, *Tabâkàt*, c.IV, s.83; İbn-i Hibbân, *Tabâkàtü'l-Muhaddisîn*, c.I, s.203; Küseyr ibn-i Abdullah el-Müzenî Rh.A babasından, o da dedesinden.

Bezzâr, *Müsned*, c.II, s.293, no:6534; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.II, s.337, no:3522; Hz. Ali RA'dan.

Mecmaü'z-Zevâid, c.VI, s.189, no:10137 ve c.IX, s.154, no:14688, 14689; *Kenzü'l-Ummâl*, c.XI, s.690, no:33440; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.490, no:1505; *Câmiu'l-Ehàdîs*, c.XIII, s.284, no:13125.

[36] Arapça'da P olmadığı için *Pers* yerine *Fars* denilmiş.

peygamberler var, hepsinin ismini bilmiyoruz. Bazıları Kur'an-ı Kerim'de zikredilmiş, bazıları zikredilmemiş. Zerdüşt'ün ana kaynaklarda anlattığı şeyler, İslâmî inançlara uygun... Sonradan bazı sapmalar, bozmalar, çarpıtmalar olmuş. "Ama aslında Allah'ın peygamberlerinden bir peygamberdir." diye, dinler tarihi profesörü kardeşlerimizden bazıları, bu kanaatlerini bana söylemişlerdi, Ankara İlâhiyat Fakültesi'nde vazife gördüğüm sıralarda.

Hattâ, Zerdüştîlerin kutsal kitaplarında da, "İleride ahir zaman peygamberi gelecek; onun evsâfı, vasıfları, hayatındaki önemli çizgiler, önemli olaylar şunlar olacak..." diye bilgiler de var. Demek ki, Allah-u Teàlâ Hazretleri o peygambere de, ahir zaman peygamberinin evsâfını bildirmiş. Ümmetine bildirsin, ümmetinden nesiller sonra, Peygamber Efendimiz'in vazifelendirildiği çağa yetişip, oraya erişen olursa, bunları bilsinler, Peygamber Efendimiz'e iman etsinler diye.

Bu kitapları da okumuştum. İngilizce bir kitap gelmişti bana Pakistan'dan. Begüm Ayşe Beveni; yâni *begüm*, hanım mânâsına geliyor onların dilinde, yâni Pakistanlıların dilinde... Ayşe Beveni Hanım, zengin bir hayırsever hatunmuş demek ki, Allah rahmet eylesin... Bir vakıf kurmuş. Onun neşriyatı arasında, (*Islam My Choice*) "Benim tercih ettiğim, seçtiğim İslâm dini" adında bir kitap var. Onun içinde, müslüman olan başka din mensublarının İslâm'ı neden seçtikleri anlatılıyor.

Orada bölümler de vardı. Daha önceki kutsal kitaplarda Peygamber Efendimiz'in geleceğini müjdeleyen paragraflar, pasajlar, ibareler, fıkralar, ana yazılarıyla, o dillerin yazılarıyla yazılmış; altına da tercümeleri verilmişti. Oradan hatırlıyorum.

Hâsılı Selman el-Fârisî, yâni İranlıların, Perslerin diyelim, Sâsânîlerin diyelim ülkesinde yetişmiş bir kişi idi. Ama onlar sonradan ateşe tapmaya başlayınca, hani Zerdüşt'ün ilk söylediği şekilde de kalmamışlar demek ki. "İyilik tanrısı, kötülük tanrısı" diye iki tanrı düşünmüşler. Onun için onlara düalist deniliyor, ikiciler mânâsına.

Düal, çift tanrı düşünen, iyilik tanrısı, kötülük tanrısı; aydınlık tanrısı, karanlık tanrısı; yer tanrısı, gök tanrısı gibi iki zıt, birbiriyle mücadele eden tanrı düşünüyorlar. Halbuki o da yanlış

bir inanç. Sonradan herhalde bozulmuşlar. *Yezdan* ve *Ehrimen* diyorlar, *Ahuramazda* diye de eski telaffuzlarıyla geçiyor kitaplarda.

Ondan ateşe tapmaya başlamışlar. Ateşi aydınlık tanrısının bir sembolü gibi görmüşler, oradan tapınmışlar. Sonra da işte İran'da petrol mıntıkalarında çıkan gazlardan tutuşturdukları mekânlarda, tutuşmuş sönmeyen ateşlerin etrafında, onların tapınakları kurulmuş. Hattâ, "Peygamber SAS Efendimiz dünyaya geldiği zaman, mecûsîlerin yüzyıllardan beri sönmeyen ateşi o gece söndü." diye, Peygamber Efendimiz'in doğumu münasebetiyle konular anlatılırken söylenmiştir, siz de duymuşsunuzdur.

Tabii, şu günde de hangi aya girmiş oluyoruz? Peygamber Efendimiz'in doğum ayı olan Rebîü'l-evvel ayına girmiş oluyoruz. Önümüzdeki günlerde de bu söylenecek, duyacaksınız: Tâk-ı Kisrâ yıkılmış. Yâni, Kisrâ'nın altmış-yetmiş metre boyundaki, yâni neredeyse Beyazıt kulesinin şişkin kısmı kadar yüksek, kocaman bir kemerli sarayı var. Ben o kemeri gördüm, yıkılmadan duruyor yâni. Duvardan, ön cephede koca bir kemer, iki tarafında pencereler, duvar duruyor ama, arka tarafındaki saray yıkılmış harabe olmuş. Tâk-i Kisrâ yıkıldı. Yâni ön tarafı kalmış, arka tarafı yıkılmış.

Sonra mecûsîlerin sönmeyen ateşi söndü. Sâve Gölü kurudu diye kaynaklarda okumuşsunuzdur. Yahudilerden de, gök bilgisinde mahir olanlar, "Muhammed'in yıldızı doğdu" diye gök incelemelerinden de, o zamanı anlamışlar diye biliyorsunuz.

Selmânü'l-Fârisî böyle bir muhitte, ateşe tapınan insanların arasında; fakat ateşe tapmamış. O zaman tabii İslâmiyet gelmediği için, yâni Peygamber Efendimiz peygamber olmadığı için, o sıralarda hak din devresi hristiyanlık, Hazret-i İsâ'nın devresi... Peygamber Efendimiz'den evvel, Hazret-i İsâ'yla Peygamber Efendimiz'in arasındaki devrede hak din hangisi var?.. Hristiyanlık var.

O zaman Selmânü'l-Farîsî, hristiyan rahiblerin birisiyle tanışmış, sevmiş, doğru bulmuş ve onunla ibadet ve taat eylemeye başlamış. O vefat ederken, onun vefatı zamanında demiş ki:

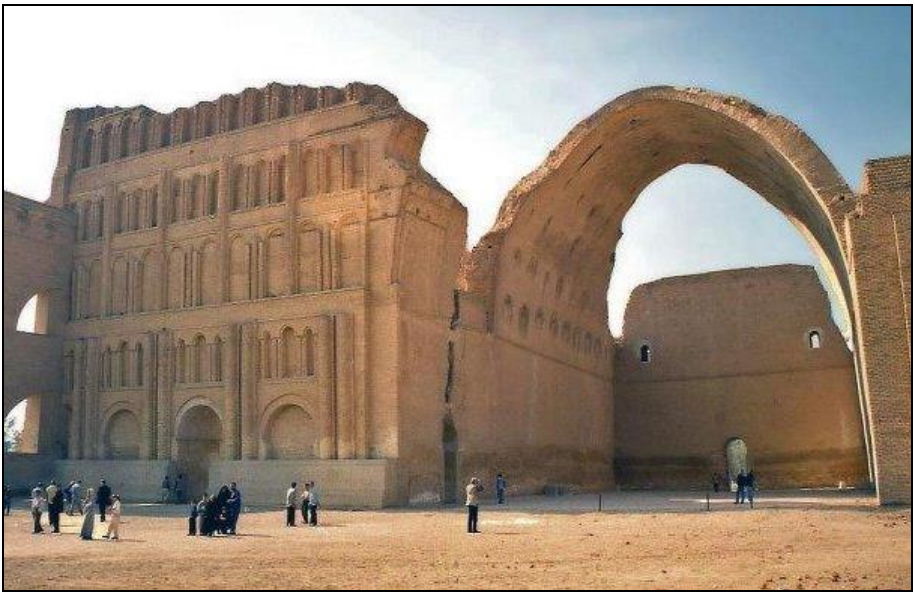

“—Siz vefat ediyorsunuz, ne tavsiye edersiniz, nereye gideyim? Sizin yanınızda mutluydum, ibadet ediyordum, birçok şey öğreniyordum. Zâhidâne bir hayat yaşıyordum, dindârâne bir ömür sürüyordum. Şimdi ben ne yapacağım, nereye gideceğim?” deyince:

“—Benim tanıdığım iyi bir kimse var falanca yerde, oraya git!” diye tavsiye etmiş.

Bu Selmânü’l-Farîsî Hazretleri’nin hayatında bu isimler ve nerelere gittiği var. Hatta Anadolu’ya gelmiş, Bursa’ya yakın bir yerde, oradaki bir papazın yanında, ölünce kadar ona da hizmet etmiş. Hatta Bursa’dan Marmara tarafına doğru baktığınız zaman, veya oradan giderken Dürdâne köyü vardır, oradan da bakıldığı zaman görülür. İki tane böyle yan yana tepe vardır. Oradaki o tepede Selmânü’l-Farîsî kalmış diye yöresel bir an’ane de var.

Rahmetli Hocamız’ın ortanca kız kardeşi, halamız söylemişti:

“—Selmânü’l-Fârisî Hazretleri işte şurada ibadet etmiş, inzivaya çekilmiş, yaşamış papazla beraber...” diye böyle nakletmişti.

Allah cümle geçmişlerimizle beraber, ona da rahmet eylesin...

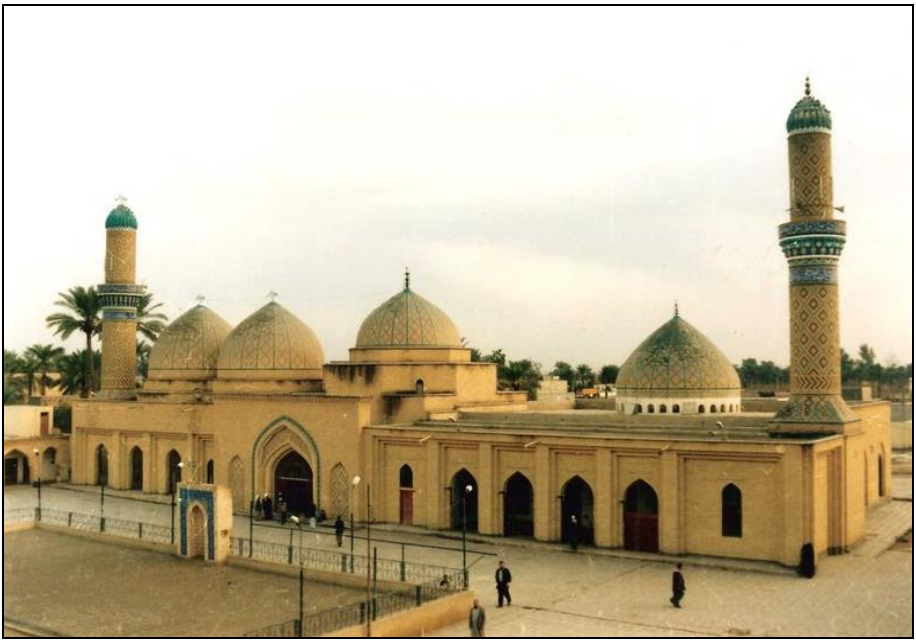

İşte o Selmânü'l-Fârisî, en sonunda kendisine, "Ahir zaman Peygamberi Hicaz'da çıkacak, sen o taraflara gitmeye bak!" denildiği için; yâni, en son yanında kaldığı papaz vefat ederken böyle tavsiye ettiği için, Hicaz'a gelmiş. Sonra da Peygamber Efendimiz'e tâbi olmuş bir kimse. Hayatı böyle bir çok papazın yanında geçmiş, o vefat edince onun tavsiye ettiği ötekisinin yanına gitmiş bir kimse Selmânü'l-Fârisî. Ömrü ibadetle geçmiş. Ateşe tapmamış, hak din üzere yaşamış.

Peygamber Efendimiz de Medine'ye gelince, onu bekliyor zâten, oraya onun için gelmiş. Tabii köle olarak yakalamışlar, satmışlar, oraya gelmiş. Hurma bahçelerinde çalışırken, Efendimiz'in sohbetini duyarken, onun hak peygamber olduğunu anlayıp, Peygamber Efendimiz'e iman etmiş bir mübarek büyüğümüz Selmânü'l-Fârisî.

Bağdat'ın güneyinde Basra'ya doğru giderken Selmân-ı Pâk kasabası var. Yâni, Selmânü'l-Fârisî Hazretleri oraya gömüldüğü için, kasaba o ismi almış. Orada türbesi var, camisi var. Hemen orada, bu Tâk-i Kisrâ'nın olduğu harabeler de var. Demek ki

İran'ın eski başşehri, eski adı Medâin idi. Araplar Medâin diyorlardı, batılılar da Ctesiphon diyorlar. Perslerin başşehri yâni, Tâk-ı Kisrâ'nın olduğu, kisranın sarayının olduğu yer… Orada gömülü Selmânü'l-Fârisî Hazretleri Rh.A. Âl-i Aba'dan, Ehl-i Beyt-i Rasûlüllah'tan sayılan, SAS Efendimiz'in sevdiği bir mübarek zât...

b. Selmân-ı Fârisî'nin Sorduğu Soru

Neyi anlatıyoruz?.. Selmânü'l-Fârisî'yi anlatıyoruz. Niçin anlatıyoruz?.. Bu ayet-i kerime neden inmiş, sebeb-i nüzûlü nedir, onu belirtmek için. Selmânü'l-Fârisî diyor ki, Mücâhid'in rivâyet ettiğine göre:[37]

سَأَلْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، عَنْ أَهْلِ دِينٍ كُنْتُ مَعَهُم ،
فَذَكَرَ مِنْ صَلاتِهِمْ وَعِبَادَتِهِمْ ، فَنَزَلَتْ: إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَالَّذِينَ
هَادُوا وَالنَّصَارٰى وَالصَّابِئِينَ مَنْ آمَنَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الآخِرِ .....
(ابن أبي حاتم عن مجاهد عن سلمان)

(*Seeltü'n-nebiyye SAS an ehli dîni küntü meahüm fezekertü min salâtihim ve ibâdetihim fenezelet hâzihi'l-âyeh: İnne'llezîne amenû ve'llezîne hâdû ve'n-nasârâ ve's-sàbiîne men âmene bi'llâhi ve'l-yevmi'l-âhiri...*)

Türkçe'sini söyleyelim bu rivayetin, Selmânü'l-Fârisî diyor ki:

"Ben Peygamber Efendimiz'e sordum: 'Ben birilerinin yanındaydım... Müslüman olmazdan önce, siz peygamber tayin olmazdan önce, ben Hicaz'a gelmezden önce, onların yanındaydım. Onlar şöyle namaz kılıyorlardı, böyle güzel ibadet ediyorlardı...' dedim. Onun üzerine bu ayet-i kerime indi." diyor Selmânü'l-

[37] İbn-i Ebî Hàtim, *Tefsir*, c.I, s.165, no:633; Selman RA'dan.

Fârisî.

Ayet-i kerimenin ne anlama geldiğini de kısaca söyleyelim:

(*İnne'llezîne amenû*) "Hiç şüphe yok ki, kuşkusuz ki, muhakkak ki, iman etmiş olan kimseler, (*ve'llezîne hâdû*) tevbe edip hak yola dönmüş olan yahudi kavmi, (*ve'n-nasàrâ*) ve Nâsıralı Hazret-i İsâ'ya müntesib olan hristiyanlar... Yâni yahudiler, hristiyanlar, (*ve's-sàbiîne*) ve sàbiîler... (*Men âmene bi'llâhi ve'l-yevmi'l-âhiri*) Kim Allah'a inanmışsa ve ahiret gününe inanmışsa, (*ve amile sàlihan*) ve ömründe sàlih amel işlemişse... " Yâni iyi işler yapmışsa, ibadet, taat, hayrât ü hasenat yapmışsa...

(*Felehüm ecruhüm inde rabbihim*) Onların Allah huzurunda, Allah katında, Allah yanında ecirleri mahfuzdur. Ecirleri, mükâfatları olacak, sevapları verilecek... (*Ve lâ havfun aleyhim ve lâ hüm yahzenûn*) Onlar için herhangi bir korku bahis konusu olmayacak, mahzun da olmayacaklar." Cehenneme düşmek, azab görmek gibi bir korku da olmayacak. Böyle mükâfâtı alamamaktan boyunları bükük de kalmayacaklar. Cennete girecekler, korkusuz, hüzünsüz, Allah'ın lütfuna erecekler. Neden?.. İman ettikleri için.

Daha geniş başka rivayetler de var, bu sebeb-i nüzûlü anlatmak için. Yine Selmânü'l-Fârisî Hazretleri'nden Süddî kanalıyla gelen rivayeti de okuyalım:[38]

نَزَلَتْ فِي أَصْحَابِ سَلْمَانَ الْفَارِسِيِّ ، بَيْنَا هُوَ يُحَدِّثُ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا ذَكَرَ أَصْحَابَهُ فَأَخْبَرَهُ خَبَرَهُمْ ، فَقَالَ: كَانُوا يَصُومُونَ وَيُصَلُّونَ وَيُؤْمِنُونَ بِكَ ، وَيَشْهَدُونَ أَنَّكَ سَتُبْعَثُ نَبِيًّا. فَلَمَّا فَرَغَ سَلْمَانُ مِنْ ثَنَائِهِ عَلَيْهِمْ ، قَالَ لَهُ نَبِيُّ اللهِ صلى الله عليه وسلم: يَا سَلْمَانُ ، مِنْ أَهْلِ النَّارِ ؟ فَاشْتَدَّ ذَلِكَ عَلَى

[38] İbn-i Ebî Hàtim, *Tefsir*, c.I, s.165, no:635; Süddî Rh.A'ten.

سَلْمَانَ ، فَأَنْزَلَ اللَّهُ تَعَالَى هَذِهِ الآيَةَ (السدي عن سلمان)

(*Nezelet fî ashâbi selmân el-fârisî*) "Bu ayet-i kerime, Selmân-ı Farisî'nin sohbet ettiği eski àbidler hakkında inmiştir." diyor Süddî de.

(*Beynâ hüve yetehaddesü'n-nebiyye*) "O, Peygamber SAS'e eski hayatına ait hatıralarını, gördüklerini anlatırken; (*izâ zekere ashàbehû*) kendisinin yanlarında bulunduğu, çalıştığı, o toplumları, dindar toplulukları, arkadaşları anlattı. (*Feahberahû haberahüm*) Peygamber Efendimiz'e onların hallerini, haberlerini açıkladı, anlattı. (*Fekàle*) Şöyle dedi, dedi ki Selmânü'l-Fârisî:

(*Kânû yusallûn*) 'Yâ Rasûlallah bunlar namaz kılıyorlardı, (*ve yesùmûn*) oruç tutuyorlardı, (*ve yü'minûne bike*) senin geleceğine de inanıyorlardı. Ahir zaman peygamberi gelecek diye söylüyorlardı...' Yâni bakın, daha Selmânü'l-Fârisî başka yerlerde dolaşırken, Peygamber Efendimiz daha görevlenmemişken, bekleniyor bölgede... Eski din mensubları, kendi peygamberlerinin ihbarıyla biliyorlar böyle bir peygamberin geleceğini.

"Onlar namaz kılıyorlardı, oruç tutuyorlardı, sana inanıyorlardı; (*ve yeşhedûne enneke setüb'asü nebiyyen*) ve şehadet ediyorlardı ki, sen yakın bir zamanda peygamber olarak gönderileceksin." Ahir zaman peygamberinin gelmesi yakındır, diyorlarmış yâni.

(*Felemmâ ferağa selman, min senâihî aleyhim*) "Selmânü'l-Fârisî onları böylece hüsn ü şehadet ederek, 'Onlar iyi insanlardı, namazlı, niyazlı, ibadetli, dürüst, güzel insanlardı' diye anlatınca, (*kàle lehû nebiyyu'llàh SAS*) Peygamberimiz onun bu sözlerine karşı ona demiş ki:

(*Yâ selmân, men ehlü'n-nâr*) 'O zaman kim cehenneme girecek? İnsanlardan cehennemlikler kimler?' dedi."

Böyle bir soru sordu. Yâni bu bir ta'rizli soru. "Sen bunları böyle böyle methediyorsun, e cehenneme girecek kimler?" gibi bir soru sorunca; (*fe'ştedde zâlike alâ selman*) Selmânü'l-Fârisî çok böyle düşündü kaldı, mahzun oldu, üzüldü. Yâni, "Onlar cehenneme girecek, yazık..." filân diye herhalde. Üzülünce, (*feenzele'llàhu hâzihi'l-âyeh*) onun üzerine, Allah-u Teàlâ bu

yukarıda okuduğumuz 62. ayeti indirdi." diyor.

Demek ki, "Peygamber Efendimiz'den önceki insanların bu şartlara hâiz olanları; yâni Allah'a iman edenler, ahiret gününe inananlar, sàlih amel işleyenler, imanı böyle sağlam olanlar o devirlerde, Peygamber Efendimiz gelmeden önceki devrelerde yaşayan o insanlar; eğer imanları dürüst, amelleri güzelse, o zaman onların mükâfatlarını Allah verecek." diye bu ayet-i kerime bildiriyor.

Şimdi tabii burada bir hususu, ayetleri de belirterek güzelce ortaya koymamız gerekiyor. Biliyorsunuz ki, daha önceki Bakara Sûresi'nin önceki sohbetlerinde anlattığımız ayet-i kerimeleri var, onları hatırlayalım. Bir kere geçmişti. Adem AS yeryüzüne indirilince, Adem AS'a Allah-u Teàlâ Hazretleri bildiriyor ki:

فَإِمَّا يَأْتِيَنَّكُمْ مِنِّي هُدًى فَمَنْ تَبِعَ هُدَايَ فَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ

وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ (البقرة:٣٨)

(*Feemmâ ye'tiyenneküm minnî hüden*) "Eğer benden size bir hidayet işareti, bir kitap, bir peygamber gelirse, (*femen tebia hüdâye*) kim benim gönderdiğim o hidayete tâbi olursa; (*felâ havfün aleyhim*) bu tâbi olanlara hiç bir korku yok! (*Ve lâ hüm yahzenûn*) Dünyada bir korku yok, ahirette de mahzun ve mahrum kalmayacaklar." (Bakara, 2/38)

Adem AS'dan beri bir kànun-u umûmîdir ki, kim Allah'a inanırsa, sàlih amel işlerse, Allah'ın gönderdiği hidayete tabi olursa, o mükâfatını alacak. Yâni, bu umûmî ahkâmdan dolayı, kim günah işlese bile, hatalı hayat sürse bile, döner hidayete tâbi olursa, cennete girecek.

Kimler hakkındaydı? Bakara Sûresi'nin birinci sayfasında:

وَالَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِمَا أُنْزِلَ إِلَيْكَ وَمَا أُنْزِلَ مِنْ قَبْلِكَ ، وَبِالْآخِرَةِ

هُمْ يُوقِنُونَ (البقرة:٤)

(*Ve'llezîne yü'minûne*) "O kimseler ki, inanırlar, (*bimâ ünzile ileyke*) sana indirilmiş olana, (*ve mâ ünzile min kablike*) ve senden önce indirilmiş olana inanırlar. Hem sana indirilmiş olana inanırlar, hem senden önce indirilmiş olana inanırlar. (*Ve bi'l-âhireti hüm yûkınûn*) Ve ahirete, onlar şeksiz şüphesiz inanmaktadırlar, inanıyorlar." (Bakara, 2/4)

أُولٰئِكَ عَلٰى هُدًى مِنْ رَبِّهِمْ وَ أُولٰئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ (البقرة:٥)

(*Ülâike alâ hüden min rabbihim*) "İşte onlar Rablerinden bir hidayet üzeredirler, yâni doğru yoldadırlar; (*ve ülâike hümü'l-müflihûn*) ve işte felâha ermiş olanlar, tam onlardır." (Bakara, 2/5)

Daha önceki bir kitaba tâbi, o halde yaşamaya devam ediyorken, Peygamber Efendimiz gelmiş, Kur'an inmiş; ona da tâbi oluyor. O da *müflihûn*'dan olacak ve Allah'ın lütfuna mazhar olacak. Tabii buradaki şart neydi: Peygamber Efendimiz'e indirilene de, Peygamber Efendimiz'den önce indirilenlere de inanmışsa, ahiret inançları da varsa...

c. Ahiret İnancı Çok Önemli

Şimdi burada şöyle bir hatıramı nakledeyim: Bir mühendis kardeşimiz Amerika'da çok güzel, böyle mücahidce yaşamış, güzel ilmî çalışmalar yapmış, toplantılar yapmış. Demişti ki:

"Bulunduğum şehirde bir toplantı tertipledim, bir konferans salonu tuttum; papazı çağırdım, piskoposu çağırdım, o bölgenin hahamını çağırdım, bir de bir müslüman alimi çağırdım. Bir toplantı tertipledim, üç dinin mensubunu bir araya getirdim. Konuşsunlar bakalım, yâni iş anlaşılsın diye."

Tabii yahudilerin hahamı çıkmış, yahudilikle ilgili çeşitli bilgiler vermiş. "Bu arada anlattıklarından, ahiret inancının olmadığını hayretle müşahede ettim." diyor o mühendis kardeşimiz. Tabii yahudilerin de çeşitli grupları olabilir, bölüm bölüm, fırka fırka olabilir ama "ahiret de bu dünyada" filân gibi, böyle (*ve'l-ba'sü ba'de'l-mevti hakkun*) 'Öldükten sonra dirilmek haktır.' inancını kabul etmeyen bir konuşma yaptı." diyor.

Onun üzerine piskopos aldı sözü ve ona itiraz ederek dedi ki:

"—İşte Ahd-i Atik'te, Tevrat'ta şu şu cümleler var, bilmem İncil'de şu şu şu cümleler var..."

Tabii onlar İncil'e inanmasa bile yahudi oldukları için, "Tevrat'ta ahiretin olduğunu gösteren çeşitli ayetler var. Sen bunu nasıl inkâr edersin aziz kardeşim?.." filân diyerek, birbirleriyle münâkaşaya tutuştular ve piskopos ahiretin olduğunu anlattı." diyor.

Demek ki, haham olduğu halde, ahirete inanmayabiliyor yâni, öyle bir şey ortaya çıkıyor. Sonra da hocaefendi çıkmış. Toplantının sonunda tabii, müslümanlığın hak din olduğuna dair güzel sonuçlar hasıl olmuş.

(*Ve bi'l-âhireti hüm yûkınûn*) Ahiret inancı dinin temelidir. Yâni, bu dünyada şu gördüğümüz hayat, yaşıyorsunuz, bitiyor. Ondan sonra, Sırplar yüz binlerce Arnavut'u öldürüyor, ondan sonra dönüp gidiyor Rusların himayesinde, korumasında... Fabrikalar filân bombalanıyor ama, yâni oradan kendilerine bir zarar gelmiyor, burunları kanamıyor, Alman gazetecileri kurşunluyorlar, öldürüyorlar... E şimdi ne olacak? Tamam, gittiler işte Yugoslavya'nın içlerine, hadi bakalım kim kimi öldürdü belli değil.

Geçtiğimiz senelerde de o kadar Boşnak öldürdüler, saldırdılar, toplu mezarlar ortaya çıktı, Grozni'de bilmem başka şehirlerde... Ne oldu?.. Hiç. Yâni bunlar cezasız mı kalacak?.. Ahirette bunların hepsinin Allah hesabını soracak.

Bu dünyada da sorar. Ama bu dünyada Firavun gibi yaşayıp yaşayıp da, sonunda gark olup, boğulup, ölüp gidince de ahirette bunun cezası olacak. Ahiret dinin temeli ve işin aslı bu... Sadece bu dünya hayatı değil, ahiret var ve ahiret sonsuz, ebedî, sermedî, dâimî... (*Hüm fîhâ hàlidûn*) Ehl-i cennet cennette ebedî kalacak; ehl-i cehennemden de, kâfirler cehennemde ebedî kalacak. Bu çok önemli bir husus...

Tabii hak dinlerde, ilâhî dinlerde bu var. Allah-u Teàlâ Hazretleri gönderdiği peygamberlerle bunu bildirmiş: (*Ve'l-ba'sü ba'de'l-mevti hakkun*) "Öldükten sonra dirilmek haktır." Ama sonradan işte bu öğretilen, bildirilenler, indirilenler, mukaddes

kitaplar kaybolunca, değiştirilince, ayetler kaldırılınca, eklenince, çıkartılınca, bozulunca, ihtilâflar ortaya çıkınca, bazı şeyler kayboluyor.

Ahirete de inanacak, ahiret inancı çok önemli... Ve Rasûlüllah'a inanacak, Rasûlüllah'a inanmazsa olmaz. Çünkü, Allah hangi peygamberi, hangi kavme göndermişse, ona hangi kitabı indirmişse; her peygamberin muhatabı olan insanlar o zaman, o peygambere inanmak zorunda... İnanmaları gerekiyor, en doğru olan yol o. Çünkü Allah emrediyor, gönderiyor peygamberi, kitabı indiriyor ve şöyle yapmalarını, böyle yapmalarını emrediyor. Ahkâm indiriyor. Şimdi onları dinlemezse tabii Allah'a âsi olur, Allah da sevmez. Asî olanı, kâfir olanı, inkâr edeni, inançsız olanı, söz dinlemeyeni cezalandırır, bu kesin.

O halde, kitapların kesin olarak yazdığı üzere, yahudilerin imanı ne zamandır?

فَكَانَ إِيمَانُ الْيَهُودِ ، أَنَّهُ مَنْ تَمَسَّكَ بِالتَّوْرَاةِ وَسُنَّةِ مُوسَى عَلَيْهِ السَّلَامِ ، حَتَّى جَاءَ عِيسَى ؛ فَلَمَّا جَاءَ عِيسَى كَانَ مَنْ تَمَسَّكَ بِالتَّوْرَاةِ وَأَخَذَ بِسُنَّةِ مُوسَى ، فَلَمْ يَدَعْهَا وَلَمْ يَتَّبِعْ عِيسَى كَانَ هَالِكًا .

(*Fekâne îmânü'l-yehûd, ennehû men temesseke bi't-tevrâte ve sünneti mûsâ aleyhi's-selâm*) "Yahudilerin imanı, Tevrat'a inandıkları ve peygamberleri Mûsâ AS'ın sünnetine sarıldıkları, o yolda yürüdükleri zamandır."

Ama ne zamana kadar?.. (*Hattâ câe îsâ AS, felemmâ câe îsâ AS kâne men temesseke bi't-tevrâti ve ehaze bi-sünneti mûsâ AS felem yeda'hâ ve lem yettebi' îsâ kâne hâlikâ*) Kanun-u ilâhi böyle. Yâni, İsâ AS geldikten sonra, zaten yahudi kavmine peygamber gönderildi. İsâ AS geldiği zaman:

"—Yok ben sana inanmam, ben Mûsâ'ya inanmaya devam edeceğim, Tevrat'ı okumaya devam edeceğim, İncil'i kabul etmiyorum!" derse helâk olur.

Neden?.. Allah ikinci bir görevli göndermiş. O devrin şartlarına göre o insanların o zaman Hazret-i İsâ AS'a inanmaları lâzım! Ama şeytan, nefis, menfaat, çeşitli akılların kayması, fikirlerin başka şeyler düşünmesi... Sonuçta Hazret-i İsâ'ya bir kısım kavimler, yâni kendilerine kitap indirilmiş bazı insanlar inanmadılar. O zaman onlar ona kâfir oldular. Yâni onu inkâr etmiş oldular. O zaman Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin emrine karşı gelmiş oldular.

Yahudilerin yahudiliklerinin makbul olduğu, geçerli olduğu devre, Hazret-i İsâ AS ba's olununcaya kadar.

Hazret-i İsâ AS geldi mi, o zamanki insanların Hazret-i İsâ'ya uyması lâzım! Nitekim, kaç asır geçtikten sora, beş asır geçtikten sonra yaşamış Selmânü'l-Fârisî ama, o zaman papazın elinde Hazret-i İsâ AS'a, İncil'e iman etmiş. Hristiyan papazlarla ömür sürmüş. Peygamber Efendimiz'in peygamber olduğu zamana kadar, vaktini hak din olan hristiyanlıkta geçirmiş. Allah'a öyle ibadet etmiş, o şeriat üzere ibadet etmiş.

Bu devre ne zamana kadar devam ediyor?.. Peygamber Efendimiz'in peygamber tayinine kadar. Onun için Allah-u Teàlâ Hazretleri, evvelki haftalardaki sohbetlerimde okuduğum ayet-i kerimelerde hatırlayacaksınız, diyor ki, emrediyor ki o devrin Medine'de bulunan toplumlarına, ehl-i kitaba:

وَآمِنُوا بِمَا أَنزَلْتُ مُصَدِّقًا لِمَا مَعَكُمْ وَلَا تَكُونُوا أَوَّلَ كَافِرٍ بِهِ

(البقرة:٤١)

(*Ve âminû bimâ enzeltü*) "Benim şimdi indirdiğime iman edin; (*musaddikan limâ meaküm*) bu dikkat ederseniz sizin yanınızdaki eski dininizi, kitabınızı, peygamberinizi reddetmiyor, onu tasdik ediyor. Sizin yanınızdakini tasdik edici, destekleyici, onun hak olduğunu söyleyen bir din... Buna iman edin! (*Ve lâ tekûnû evvele kâfirin bihî*) Bu dine ilk kâfir olarak, muhalif olarak karşı siz çıkmayın!" (Bakara, 2/41) buyuruyordu.

Çünkü siz biliyorsunuz. Kendi kitabınızda zâten kendi peygamberiniz bildirmiş, kitabınızda yazıyor. "Ahir zaman

peygamberi gelecek. O zaman gelince ona tâbi olun!" diye zâten tenbihlenmiş. Zâten bekliyordunuz, "Gelmesi yakındır, ahir zaman peygamberinin zamanı yaklaştı." diye bekliyordunuz. "Sakın buna ilk kâfir siz olmayın!" diyordu. Hatırlayacaksınız bu ayet-i kerimeleri.

d. Geçerli Din İslâm

Demek ki, Hazret-i İsâ AS'a inanmanın zamanı da Peygamber Efendimiz'in gelmesiyle tamamlanmış oluyor. Herkesin Peygamber Efendimiz'e inanması lâzım! Çünkü, artık Allah yeni bir elçi göndermiş, Mûsâ AS gibi, İsâ AS gibi... Onları seviyoruz. İbrâhim AS, Adem AS, Nuh AS... hepsi başımızın tâcı. Sevgimizin, her zaman söylediğim gibi, delili ne?.. Çocuklarımıza ismini koyuyoruz. Kız çocuğumuz oluyor, Meryem adını koyuyoruz. Meryem, Hazret-i İsâ AS'ın annesi.

Rahmetli, Yalova'da çok sevdiğimiz hacı amcamız vardı, hayırsever; hayra koştururken ruhunu teslim etti. İsmi İsâ Amca... Müslüman ama, adı İsâ... Mûsâ adında ne kadar tanıdığımız vardır. Yahyâ, Ya'kub, Yûsuf adında nice nice kimseler vardır. Yâni biz, bütün peygamberlere inanıyoruz. Onun için; "Bak, sizin kitabını destekliyor, tasdik ediyor, daha ne istiyorsunuz. Buna kâfir olmayın, buna karşı çıkmayın!" diye Allah-u Teàlâ Hazretleri tavsiye buyuruyor.

Tabii artık, bir devre kapanıyor, Peygamber Efendimiz'in devresi başlıyor. Yâni, birinci sınıf bitiyor, ikinci sınıfa geçiliyor. İkinci sınıf bitiyor, üçüncü sınıfa başlanıyor. Lise bitiyor, üniversiteye geçiliyor... gibi diyelim. Dünyadaki başımızdan geçen başka olaylara benzetebiliriz. Ama geçerli olan, İslâm'dır. (*Ve lâ tekûnû evvele kâfirin bihî*) "Ona ilkönce siz kâfir olmayın!" Ona kâfir olunca ne olacağını, ayet-i kerimede Allah-u Teàlâ Hazretleri bildiriyor. İleride gelecek, okuyacağız:

وَمَنْ يَبْتَغِ غَيْرَ الْإِسْلَامِ دِينًا فَلَنْ يُقْبَلَ مِنْهُ ، وَهُوَ فِي الآخِرَةِ

مِنَ الْخَاسِرِينَ (آل عمران:٨٥)

(*Ve men yebtağı gayre'l-islâmi dînen felen yukbele minhu ve hüve fi'l-âhireti mine'l-hàsirîn.*) "İslâm'dan başka bir din edinmeye çalışan. Öyle bir tavır ortaya koymaya kalkışan insanın, böyle bir dindarlığı Allah tarafından kabul edilmeyecektir ve o, ahirette hüsrana uğrayan kimselerden olacaktır." (Âl-i İmran, 3/85)

Çünkü dindarım diye yaşadı, öldü. Ahirette Allah'ın huzuruna çıkınca, "Sen geçersiz bir din üzere yaşamışsın, benim en son emrimi dinlememişsin, öyle ölmüşsün!" diye, Allah-u Teàlâ Hazretleri, kabul etmeyeceğini bildiriyor.

Tabii, "Neden kabul etmeyecek?" diye de meseleyi biraz açacak olursak: Yanlışlıklar var, yanlışlıklar girmiş, bozukluklar girmiş. İslâm tamir ediyor, düzeltiyor. Hem kucaklıyor, hem tamir ediyor, içine alıyor. Eskisine devam etse, yanlış şeylere tapınacak, yanlış inançlara sahip olacak, doğru inancı yakalayamayacak. Onun için, düzeltilmiş olana uyması lâzım! O bozulmuş olan, yanıltılmış, çarpıtılmış olanda devam ederse, yanlış yaptığı için tabii cezalanacak.

Hazret-i İsâ'nın Allah'ın bir kulu ve peygamberi olduğunu söylüyor İslâm. Hristiyanların bir kısmı bunu kabul ediyorlar, Allah'ın birliğini kabul ediyorlar, üç demiyorlar. Çeşitli mezhepler var. Meselâ, *Uniterian* mezhebi denilen bir mezhep var. Bu mezheb mensubları, Avrupa'dan Amerika'ya gitmek zorunda kalmışlar, baskılar yüzünden. Hatta Amerika'da, reis-i cumhurlardan bazıları bu mezhebe girmişler. Yâni, "Allah birdir, üç değildir; teslis, yâni *trinite* yoktur." diye o inancı söyleyen, yâni doğru olanı söyleyenler de var.

Ama diğerleri, "üçtür" diye, bu sefer Allah'tan gayri iki şey daha söylüyor, onlara tapınıyor. Halbuki Allah-u Teàlâ Hazretleri, (*vahdehû*) tektir, (*lâ şerîke lehû*) şerîki, nazîri yoktur.

لَوْ كَانَ فِيهِمَا آلِهَةٌ إِلاَّ اللَّهُ لَفَسَدَتَا (الأنبياء:٢٢)

(*Lev kâne fîhimâ âlihetün illa'llàhu lefesedetâ*) "Kâinatın düzeninde söz sahibi birkaç otorite olsa, birkaç ilâh olsa, kâinatın düzeni karma karış olur." (Enbiyâ, 21/22)

Çünkü birisi şöyle yap der, ötekisi böyle yap der. Çocuk

oyuncağı değil. Yâni mutlaka Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin varlığını, birliğini, en önemli şeyi, tevhidi, *Lâ ilâhe illa'llàh*'ı bilmek lâzım, öğrenmek lâzım ve bizim de söylememiz lâzım, aziz ve sevgili izleyiciler!..

Yâni, bizim müslüman olarak dünyada en mühim görevimiz nedir?.. Allah birdir, şeriki, naziri yoktur, sübhàna'llàh...

Sübhàna'llàh ne demek?... "Senin hakkında çeşit çeşit inançlara sahip, çeşit çeşit sözler söyleyen, sana çeşit çeşit vasıflar yakıştıran, seni çeşit çeşit şekillerde tarif eden, saçmalıklar ileri süren insanlar olabiliyor. Yâ Rabbi, sen bunların hepsinden münezzehsin, uzaksın, yücesin, pâksın!.. (*Sübhàneke tebârekte ve teàleyte ammâ yekùlü'z-zàlimûne ulüvven kebîrâ...*) Çok yücesin, öyle şeylerin aslı, esası yoktur." demek. Sübhàna'llah bu...

Allàhu ekber; Allah en büyüktür, hiç bir şeyle mukayese edilmeyecek gibi büyüktür. *Lâ ilâhe illa'llàh...* Bunlar İslâm'ın en önemli cümleleri... *Lâ ilâhe illa'llàh, Subhàna'llàh, Allàhu ekber, El-hamdü lillâh...* Yâni bütün öğgü, hamd ü senâ, medih, şükür, hepsi Allah'adır. Çok önemli inançlar bunlar.

Bazı insanlar bunları anlayamıyor ve geleneksel inancı bir kavga havası içinde, takım tutma havası içinde devam ettiriyor. İneğe tapmaya devam ediyor. Yâni ineğe tapanlar, 900 milyon Hindistan'ın nüfûsu... Tabii çevrelere yayılmıştır, Hindistan'ın dışında komşu ülkelerde vardır, daha başka Çin'de vardır. Çeşit çeşit inançlar var...

Öküze tapmanın anlamı yok. Çünkü öküz, etrafımızda gördüğümüz çeşitli varlıklardan bir tanesi. Deve var, ondan biraz daha büyük... Aslan var, kaplan var, kuzu var, gergedan var... Çeşit çeşit, eti yenilen, yenilmeyen Allah'ın mahlûkları var... İşte burada, Avustralya'da hop hop zıplayan, karnında kesesi olan, yavrusunu kesesinde taşıyan kanguru var. Güney Amerika'da lama dediğimiz, deveye benzeyen, boyu uzun varlık var. Afrika'da zürafa var. Yâni niye öküze tapıyorsun, ne sebeple?..

Kimisi Hazret-i İsâ AS'a tapıyor. Pekiyi Hazret-i İsâ AS dünyaya gelmeden önce, meselâ bir asır önce, milattan önce birinci asırda Anadolu'da yaşamış insan; buyur, neye inanacak, neye tapınacak?.. Hazret-i İsâ yok, neye tapacak?..

Daha geriye gidelim, Nuh AS zamanına, İbrâhim AS zamanına gidelim... İbrâhim AS Allah'ın varlığını, birliğini anlatmak için, Nemrut'la mücadele etmedi mi?.. Allah'ın varlığını, birliğini söylemedi mi?.. Mûsâ AS Firavun'la, "Ben tanrıyım!" dedi diye mücadele etmedi mi?.. "Hayır sen tanrı olamazsın, sen bir yaratıksın!" demedi mi?.. Şimdi o Firavun'un "Ben tanrıyım!" demesini, Hazret-i Mûsâ AS reddediyor. Hazret-i İsâ AS da bir Allah'ın kulu, o zaman ona tapmak nasıl doğru oluyor?..

"—İşte olağanüstü olaylar olmuş çevresinde yaşadığı esnada..."

Olağanüstü olaylar, bütün peygamberlerin çevresinde olur. Etrafında olanlar onların olağanüstü insanlar olduğunu anlasınlar, hürmet etsinler diye olur. Onlara mucize deniliyor. Peygamberlerin mucizeleri haktır. Mucizenin olağanüstü olması, Allah'ın o peygambere verdiği bir nişanedir, onun peygamber olduğunu gösteren bir nişanedir. Onun Allah olduğunu, tanrı olduğunu, tapınılacak bir varlık olduğunu gösteren bir şey değildir. Nihayet hepsi Allah'ın kuludur.

إِنْ كُلُّ مَنْ فِي السَّمٰوَاتِ وَالْأَرْضِ إِلاَّ آتِيَ الرَّحْمٰنِ عَبْدًا

(مريم: ٩٣)

(*İn küllü men fi's-semâvâti ve'l-ardı illâ âti'r-rahmâni abdâ*) "Göklerdeki ve yerdeki bütün yaratıklar Allah'ın huzuruna kul olarak varacaklar." (Meryem, 19/93)

Bunların düzeltilmesi lâzım! Düzeltilmediği için yanlışlıklar devam ediyor.

Japonlar güneşe tapıyor, imparatorlarını da güneşin oğlu olarak kabul ediyorlar. İnanamayız, mümkün değil. Sonra güneş, şimdi bize, bizim dünyamızdan kocaman görünüyor, aydan büyük, yıldızlardan daha büyük görünüyor ama, fezadaki öteki gök cisimlerinin yanında çok küçük bir varlık... O güneşten milyonlarca defa daha büyük başka güneşler varken, niye bu küçüğe tapınılsın?.. Yâni ne gök ilmi, astronomi dedikleri ilm-i heyet, ne yer ilmi, ne bitkiler ilmi, ne hayvanât ilmi; yâni bilim, ansiklopediler, üniversiteler hiç bunları tasdik etmez.

İslâm ne diyor?.. Allah birdir, kâinâtı yaratan yüce varlıktır, ekberdir. Bazı insanların söylediği saçma şeylerden tertemizdir, münezzehtir, uzaktır, yücedir, yüksektir. Hamd onundur, lütuf onundur. Ahirette hepimiz onun huzuruna çıkacağız. Bu dünyadaki inancımızdan, yaptığımız icraattan hesaba çekileceğiz. (*Ve amile sàlihan*) Yâni, sàlih amel işlemek şartı da var, o da önemli. İman edersek, sàlih ameller işlersek, o zaman cennete gireceğiz.

İşte Peygamber Efendimiz geldikten sonra Hazret-i İsâ AS'ın devri da kapanıyor, Muhammed AS'ın devresi başlıyor. Kıyamete kadar, yâni kıyamet kopuncaya kadar, bu dünya bozuluncaya kadar devam edecek. Ama gerek Mûsâ AS'ın Hazret-i İsâ gelinceye kadar aradaki devresinde, gerek İsâ AS'ın Hazret-i Peygamber Efendimiz gelinceye kadarki devresinde; eğer gene Allah'a inanmıyorsa adam, ahirete inanmıyorsa, sàlih amel işlemiyorsa; o zaman onun da imanı böyle hakîkî iman, makbul iman, Allah'ın kabul ettiği bir iman değil...

O zaman da, yâni o devrin içinde de, meşrû olduğu devre içinde de şartlar var. Bizim devremiz içinde de şartlar var.

Şimdi adam, "Müslümanım!" diyor. Peygamber Efendimiz'in devresi, kıyamete kadar devam edecek devre... Onun için hepimizin sağlam, sahih İslâm'a sahip olmamız lâzım! Tam bir güzel imana sahip olmamız lâzım! İtikad bozuk olunca, müslümanım diyen insanların da ahireti mahvolur. Ahiret inancı sapık;

"—Dünya da, ahiret de hepsi bu dünyada..." diyor.

Hayır! öyle değil. Öyle diyen ne oluyor?.. O zaman, bu ayet-i kerimede gösterilen, işaret edilen önemli şartı kabul etmemiş oluyor. Bakara Sûresi'nin başındaki şartı kabul etmemiş oluyor.

Çeşit çeşit görüşler vardır. Çevrenizdeki insanları konuşturun. Okumuş olduğunu düşünüyorlar, ama dinî bilgileri çok iyi bilmiyorlar. Hattâ bazıları da tasavvufî bir edâ içinde, veyâhut herhangi bir dinî grubun, zümrenin içinde böyle kendisini dindar sanan insanlar... Konuşturun, bakalım Kur'an'a uyuyor mu? Hadis-i şerife uyuyor mu?.. Kur'an-ı Kerim'de yasaklanmış, hatalı olduğu açıkça belirtilmiş bir yanlış inanca, sakın kalbi kaymış olmasın. O çok önemli...

Onun için, ben şimdi çok iyi anlamış durumdayım, ama tabii altmış yaşına geldikten sonra. Çocuklarımıza önce Kur'an'ı okutmamız lâzım! Kur'an-ı Kerim'i çok güzel hocadan, çok geniş şekilde, tam öğretmeli!.. Kur'an-ı Kerim'in içinde hakikaten bizi dünyada da, ahirette de kurtaracak, yanlışlardan koruyacak çok önemli evrensel, tarihsel bilgiler var... Hem tarihin derinliklerine doğru, insanlığın tarihi içindeki yanlışlıkları düzelten; hem ileriye doğru düşünceleri, inancı düzelten çok güzel bilgiler var... Onun için, Kur'an-ı Kerim'i çok güzel öğrenmek lâzım!..

Şimdi tabii, ben bu dersleri, sohbetleri yapacağım diye Kur'an-ı Kerim meallerine bakıyorum; "Bakalım ne demiş bu hususta?" diye, tefsir kitaplarına bakıyorum. Samimi kanaatimi söyleyeyim, beni bağışlasın, kimseyi tenkit etmek istemiyorum, meselâ Elmalılı Muhammed Hamdi Yazır'a çok büyük hayranlığım var. Allah rahmet eylesin, makamı cennet olsun, derecesi yüksek olsun... Ama mealler çok sığ kalıyor, çok satıhta kalıyor. Türkçe tefsirler, bakıyorum, ben Arapçalarını da okuduğum için, kısıntı yapıyorlar, kesinti yapıyorlar, bazı şeyleri yazmıyorlar, söylemiyorlar. O zaman eksik kalıyor. Yâni, kendisi bir süzme yaptığı için, güzel şeyi süzmüş oluyor, geçirmemiş oluyor, doyurucu olmuyor. O bakımdan güzel anlatılması lâzım!..

Güzel anlatılırsa... Şimdi ben el-hamdü lillâh böyle mühendislerle, üniversite hocalarıyla dolu bir muhitte büyüdüm çocuk olarak. Yâni, tam böyle bilim çevresinde büyüdüm. Ama hem dünyevî bilim çevresinde büyüdüm, çağdaş bilimlerin çevresinde, hem de Rahmetu'llàhi Aleyh Mehmed Zâhid Hocamız'ın yanında, ondan önceki Abdül'aziz Hocamız'ın yanında ki, hepsinin kerametleri zàhir, mübarek, pırıl pırıl evliyâullah... Onların yanında büyüdüm. Hem o mânevî tarafı gözlerimle gördüm, hem de dünyevî tarafı gördüm. Kendim de tabii çağdaş tahsili yaptım.

Şimdi bakıyorum, çağdaş tahsili yapıp da, bizim hocalarımız gibi mübarek hocaları görmemiş olanlar, çok eksik kalıyorlar, ilâhiyatta profesör olsa bile... Çağdaş tahsil yapanlar da, dînî konuları bilmeyince çok yanılıyorlar. Bakıyorum, ileri sürdükleri sözlere, gazetelerdeki yazılara, yazarların yazdıklarına... Nereden

hataya düştüklerini anlıyorum.

Hepsine cevap vermek lâzım! Cevap vermemiz için harıl harıl çalışmamız lâzım!.. Hatalarını görüyoruz. Belki ikaz etsek, o kardeşimiz, "Ha öyle mi?" diyecek, kendisini düzeltecek ama, bunun için araç lâzım, gereç lâzım, radyo lâzım, televizyon lâzım, kadro lâzım!.. Gençler, pırıl pırıl gençler hizmete koşmalı, yardımcı olmalı...

Yanlışları şöyle dostane bir şekilde ortaya açmalı: "Bak, burada bir hata var, burada mikrop var, şurada hastalık var, şurasının kesilmesi, burasının dikilmesi lâzım!.." diye, ameliyat yapmak lâzım! Bozuklukları, çürüklükleri atmak lâzım! Doğruyu ortaya koymak lâzım! Buyurun münazaraya, gelin konuşalım!..

Yâni kimse darılmasın, kimsenin kalbini kırmak istemiyoruz ama, Allah'ın rızasını kazanmak istiyoruz. Eğer biz Allah'ın rızasını kazanmak için bir şeyler söylerken, birileri darılıyorsa; Allah'a darılıyorlar. Olmaz...

Allah'ın emrine karşı çıkan bir kimseye, evet diyemeyiz, ağam diyemeyiz, paşam diyemeyiz. Onun hatasını hem bilim adamı olarak söylememiz lâzım, hem din adamı olarak söylemiz lâzım; hem tasavvuf erbâbı olarak söylememiz lâzım, hem de insan olarak söylememiz lâzım! Çünkü o yanlış kanaatle devam ederse, ahirette zarar görecek.

İşte böylece anlatmış olduk ki, her peygamberin devresi var. Devresi bitti mi, yeni gelen peygambere tâbi olacak. Ama bitmemiş devre içindeki insanların da ana vasıfları: Allah'a inanacak, doğru inanacak... Yanlış inanç olursa, meselâ:

"—Benim kanaatime göre, Allah şu karşıdaki yalçın dağ..."

Olmaz!

"—Benim kanaatime göre, şu gökte parıldayan güneş..."

Olmaz! Yâni, olmayacağı da bilimsel olarak isbat edilir, edilebilir.

"—Benim kanaatime göre, Allah şöyle veya böyle..."

Olmaz. Yâni Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin varlığını, birliğini iyi, doğru anlamak lâzım! Sahih bir inanç olacak, bir... Ahirete inanç olacak, iki... Çünkü ahiret inancı olmadı mı, insanlar işte böyle hunharlık yaparlar.

Şimdi şu Sırpların, şu Kosova'da yaptıkları zulümlerin haddi hesabı yok. Kosova zaten kendilerinin mıntıkasıydı. Daha bu olaylar çıkmadan önce, ben Kosovalı Arnavut kimselerle tanıştım, görüştüm. Seçimde haksızlıklar var, yönetimde haksızlıklar var, eğitimde haksızlıklar var...

Yâni müslümanın eğitimini engellemişler her yerde, Balkanlarda, Kafkaslarda, Orta Asya'da... Yâni, eğitim insanı yüksek insan yapıyor, insan-ı kâmil yapıyor. Eğitimin önünü kısarsan, "Sen şurada sanatla meşgul ol, çiftçilikle meşgul ol..." Tabii ümmî kavim, bir şey bilmiyor. Hocaları kes, bunlara doğruyu söyleyen insanları öldür... Dînî mektepleri açtırtma, kapat... Bulgaristan'da, Yugoslavya'da, Rusya'da, Orta Asya'da olan hep aynı, her yerde bu: Din mekteplerinin kapatılması, hocaların öldürülmesi, kesilmesi, hafızların şehid edilmesi...

Meselâ, Fergana vadisine girdikleri zaman, orası çok hafızlar diyarıymış, öyle bir mıntıkaymış. Medine-i Münevvere'de bir ihtiyar anlattı:

"—Benim de iki çocuğumu kestiler, hafızdı." dedi.

Çok katliamlar olmuş. Din adamları gidiyor. Dini öğrenme imkânları kalmıyor. Medreseler kapatılıyor. İslâm'ı doğru düzgün

anlatacak müessese yok... Adam okutmuyor, seçme seçilme hakkı vermiyor. Haklarını savunacak kimse yetişmesin diye, belli bir seviyede bırakıyor. Bakıyorsunuz, yüreğiniz parçalanıyor.

Dünyanın her yerinde böyle olmuş. Gaddarlık devam ediyor. Şimdi meselâ, dün akşam Hindistan'ı okudum, Hindistan'ın tarihini... Lütfen sevgili dinleyiciler tarihi okuyun! Ama ibretle okuyun. Sonra, lütfen Türkiye tarihini şöyle biraz genişletin; Hindistan'ı okuyun, İran'ı okuyun, Arabistan'ı okuyun, Afrika'yı okuyun, Mısır'ı okuyun... Yâni, başka tarihleri de bir okuyun, bakalım nasılmış?..

Şimdi ben Hindistan'ı okudum, Hindistan'daki mücadeleler, Hindistan'la Pakistan'ın birbirinden ayrılması... Yüz binlerce insan öldürülmüş. Yüz binlerce insan... Çeşitli dinler ortaya çıkıyor, çeşitli kuruluşlar. O mübarek insanların bir kısmı, bizim İstiklâl Harbimizi nasıl desteklemişler, nasıl bize böyle candan yardımcı olmuşlar... Medyûn u şükrânız, nur içinde yatsınlar, Allah razı olsun...

Şimdi meselâ, şu anda Hindistan'daki müslümanların durumu nasıl?.. Çok önemli. Yâni dünyanın her yerinde müslümanlar baskı altındaysa, yönetime gelmiyorsa, seçme seçilme hakkı yoksa, bilmem ikinci sınıf vatandaş muamelesi görüyorsa; tabii bu bir zulümdür. İşte o zulümler, ondan sonra da katliamlar... Yâni mâsum, mazlum insanlara zulmü yapıyorlar, zulme razı olmayınca bir de katliam yapıyorlar. Yâni, hiç bir şey yapmasa bile, tamam, her dediğini kabul etse bile, tarihten gelen bir hınçla katliam, katliam, katliam...

20. Yüzyıl'da insanlar hâlâ olgunlaşmamışlar. Olgunlaşamazlar. Çünkü iman lâzım, çünkü ahiret inancı lâzım! Ahirete inanç olmayınca, sorumluluk olmuyor. İnsanlar böyle oluyor.

Allah'tan korkacak... Allah'tan korkan insan bulduğu şeyi götürüp veriyor. Haksızlık etmiyor, parasını ödüyor. Şimdi burada gezi yaptık, iki gündür. *Pineapple*, yâni ananas dediğimiz meyvaları koymuş. "Üç tanesi iki dolar" diye, oraya bir de kumbara koymuş. Adam yok ortada. Tarlanın önünden geçerken, gittik üç tane kocaman, tarlada yetişmiş tatlı ananası aldık, iki doları attık, geçtik. Daha ilerde, başka bir çeşit meyve var. Üstüne yazmış büyüklüğüne göre fiyatı şudur diye. Parayı veriyorsun, geçiyorsun.

"—Pekiyi, para vermeyeyim dese, alsa gitse..."

Gider. Ama niye öyle yapmıyoruz, niye öyle yapmıyor?.. Dînî terbiye aldığı için.

"—Pekiyi hocam, sen müslümansın, dinî terbiye aldın da sen parayı veriyorsun. Öteki Avustralyalılar da ya vermeden geçerse?.."

Onların da dinî tahsili var. İki adımda bir kilise var. Harıl harıl kiliseler çalışıyor. Papazlar, kanallar, televizyonlar, radyolar harıl harıl millete kendi dinlerini öğretiyor.

Sydney'in güneyinde budistler bir geniş arazi aldılar. Bilmem kaç milyar, trilyon... Ne paralar harcadılar, ne büyük mabedler kurdular. Dinlerine bağlılar. Çinli dinine bağlı ve dinine bağlılığı devam etsin diye, okulunu, mabedini yapıyor. Hristiyan dinine bağlı, okulları var, hastaneleri var, mabedleri var, teşkilatları var, vakıfları var, adamları var, papazları var, anlatıyor... Yahudiler

de öyle...

Şimdi, herkes bu kadar çalışıp dururken, müslümanın mektebini kapatmak, hocasını kesmek, tahsil imkânını engellemek, ne demek bu?.. Elini, kolunu bağlayıp, karşı tarafa:

"—Al eline bıçağı, sok bunun karnına, öldür bunu!" demek.

Müslümana böyle yapılıyor dünyanın her yerinde; Hindistan'da, Mısır'da, Cezayir'de... Fransızlar oraya geldiği zaman öyle yapmış, İtalyanlar buraya geldiği zaman böyle yapmış, İngilizler öbür tarafa geldiği zaman şöyle yapmış, Çinliler Türkistan'a girdiği zaman böyle yapmış... Bunların hepsi zulüm.

Bu zulümleri yapmamak için Allah'a inanması lâzım, müslüman olması lâzım, ahiret inancı olması lâzım. O olmadığından oluyor. Onun için diyoruz ki biz:

"—Çağımız buhranda, kurtuluş İslâm'da!.."

Buhran, bunalım demek. İnsanlık bunalımda. Kardeşlerini öldürüyor, komşularını öldürüyor, kendisi gibi kalbi olan, duyguları olan insanları öldürüyor. Karısını öldürüyor, kocasını öldürüyor, çocuğu öldürüyor, ihtiyarı öldürüyor, ağlama, gözyaşı... Hep gördüğümüz televizyonlarda, bunlar...

e. Yahudilerden Cennetlik Olanlar

(*İnne'llezîne âmenû*) "Hiç şüphe yok ki, iman edenler, (*ve'llezîne hâdû*) o kimseler ki *hâdû*..." *Hâdû* ne demek?.. *Hâdû*, mâzî sîgası. Bu nereden geliyor?.. Bir görüşe göre *hâde-yehûdu-hevâdeten*; bu sevmek mânâsına gelen bir fiil. Yâni meveddet gibi, sevmek. "O kimseler ki sevenler, seviyorlar..."

Tabii kelime anlamı bu da... Kelimenin bir lügat anlamı vardır, lügatta yazılı anlamı, kök anlamı vardır. Bir de o kelime bir şeyle kullanılır. Meselâ: *Kaptı-kaçtı.* Kapmak ve kaçmak kelimelerinden oluşmuş ama, bir çeşit otomobilin adı oluyor. Lügat mânâsı, kapmak şu demek, kaçmak şu demek ama, ikisi birleşince kaptı-kaçtı, yâni hızlı gidiyor filân mânâsına, oradan bir otomobilin adı olmuş. Onun gibi.

Hâde-yehûdu-hevâdeten, sevmek kökünden bir kelime olabilir, "O kimseler ki seviyor." Neyi seviyor?.. Birbirlerine karşı muhabbetleri olduğundan öyle demiş. Yâni birbirini sevenler,

muhibbân zümresi gibi, oradan geldiği söylenebilir diyorlar. Arapça'da kökenini araştırıyorlar.

Yahut *tehevvüd* kelimesinden gelebilir diyorlar. *Tehevvüd*, tefa'ul bâbından bir masdar Arapça'da; tevbe demek. *Tâbe-yetûbü* gibi. Yâni, (*ve'llezîne tâbû*) der gibi: "O kimseler ki tevbe ettiler." "O kimseler ki iman ettiler, o kimseler ki tevbe ettiler..."

Ama o tevbe ettiler veya birbirlerini sevdiler denilen insanlardan kasdedilen kim?.. *Hâde-yahûdu*, yahudiler. Yâni onlar neden tevbe ettiler?.. Onlar Mısır'dan kurtulduktan sonra beri tarafa geçince buzağı heykeli yaptılar, ona tapınmaya kalktılar. Eski Mısır inancından kurtulamıyorlar kolay kolay... Ama sonradan tevbe ettiler. Onun için, onlara *hâdû-yehûd* deniliyor. Yâni, tevbe etmiş kavim, buzağıya tapmaktan tevbe etmiş kavimler, yâni yahudiler. Birbirini seven insanlar, yâni yahudiler. Yâni muhabbetli, muhibban gurubu, birbirine tutkun grup."

Hâlen de çok tutkundurlar, dünyanın her yerinde... Birbirlerine tutkunlar, birbirlerini destekliyorlar. Sayıları az olduğu halde, sayısal azlıklarına rağmen, tahsilli oldukları için, ticarete atıldıkları için, şirketler kurdukları için, bankalara sahip olduklarından, paraya, piyasaya sahip olduklarından; sonra siyasete hakim olduklarından, birçok devletin yönetimine etkili olduklarından dünyada istediklerini yaptırtıyorlar. Tabii bu güç, birbirlerine tutkunluktan oluyor.

Birbirine tutkunlar, yâni yahudiler; veyahut buzağıya tapmaktan dönmüş olanlar, yâni yahudiler. Veyahut da, "Bu nereden geliyor?" diye bir ihtimal de: Yahûdâ diye bir kelime var. Ya'kub AS'ın on iki evlâdından bir tanesinin, en büyüğün adı da Yahûdâ imiş. Bu Yahûdî dediğimiz kimseler de, onun soyundan gelenler... Tabii öteki on bir evlâdın soyundan gelenler de yahudi ama, niye bunun isminden bunlara gelsin?.. Buna tağlib derler, yâni gàlib gelmesi sûretiyle genelleme...

Bu bana zayıf bir ihtimal gibi geliyor. Kasdedilenler yahudiler yâni. Mazi sigasıyla, fiil sigasıyla böyle anlatılmış. Yâni, "Buzağıya tapmaktan dönenler, yâni yahudiler..."

Üçüncü bir ihtimal söylüyor Ebû Amr ibnü'l-Alâ, diyor ki:

لأنهم يتهودون أي يتحركون عند قراءة التوراة .

(*Liennehüm yetehevvedûne*) *Tehevvede*, bir de hareket etmek demekmiş. (*Ey yeteharrekûne inde kırâati't-tevrât*) "Tevrat'ı okurken çok böyle öne arkaya hareket ettiklerinden *hâdû*, yâni Tevrat okurken böyle sallananlar mânâsına oradan geliyor." da diyorlar.

Burada da bir hatıramı anlatayım: Avustralya'ya uçakla giderken, namaz vakti gelince seccademi aldım, şöyle uçağın bir boş yerinde "*Allàhu ekber*" dedim, namaza durdum. Çünkü uzun bir seyahat, saatlerce sürüyor, havada gidiyorsunuz, gidiyorsunuz; abdest alıyorsunuz, namaz kılıyorsunuz, uyuyorsunuz, uyanıyorsunuz... öyle varılıyor Avustralya'ya.

Şimdi ben orada namaz kıldım. Namazı bitirdim, oturdum. Yakınımızda bir yahudi aile vardı. Böyle bey, anne-baba, hanım filân beş altı kişilerdi. Onlar bana dikkatle baktılar. Ben tabi kimse baksın diye değil ama, namazım geçmesin diye kıldım. Oturduğum yerden de kılınabilir, fakat ayakta da kılınabiliyor, uçak sarsılmıyor. Namazımı kıldım.

Onlar da heveslendiler veyahut eskiden beri adetleridir belki. Adam kalktı, o da yahudi usûlüne göre orada ibadet etmeye başladı. Benim dikkatimi çeken, ben daha önce hiç böyle havraya filan gitmemiştim, onların nasıl ibadet ettiğini bilmiyordum. Öne arkaya böyle çok kısa fasılalarla sallanarak, titreşerek, böyle başını, beline kadar gövdesini vücudunu titreştirerek böyle hareketli bir şekilde ibadet etti. Dikkatimi çekmişti.

Onun için burada bu Ebû Amr ibnü'l-Alâ'nın görüşü de ilginç. Yâni "Tevrat okurken öne arkaya hareket edip sallandıkları için, işte kitaplarını okurken böyle sallananlar mânâsına, oradan gelir." diyor.

Bu yahudiler. Ama ne zamandan ne zamana?.. Yahudilik devrinde. Yâni Mûsâ AS'dan, İsâ AS gönderilene kadarki devrede. Tabii, bu devrede yahudilik yayılmış muhtelif yerlere. Belki duymamışsınızdır, hayret edersiniz, Türklerden bazı boylar da, yâni Hazar Türkleri filân yahudi olmuşlar. Oralara kadar

yayılmış yahudilik. Yâni, ırk olarak Türk ama, yahudi dinine girmişler. Hazar denizinin ismini veren, oralardaki, kuzeydeki bazı Türk boyları yahudi olmuş.

Afrika'da da Falaşalar biliyorsunuz keşfedildi yakın zamanda. "Aaa, bunlar Tevrat okuyorlar!.." dediler. Yahudi, tamam, ama zenci, Afrikalı... Yâni ırk olarak ayrı. Demek ki oraya da o zaman, hak din olduğu zaman, o din o zaman geçerli olduğu için gidip anlatmışlar. O ahali o dine girmiş, onu devam ettirmiş.

Bunlar da cennete girecekler. Ama şartları var: Allah'a inanacak, ahirete inanacak, sàlih amel işleyecek...

f. Nasrânîlerden Cennetlik Olanlar

(*Ve'n-nasârâ*) "Nasrânîler de..." *Nasàrâ* sözü, *nasrânî* sözünün çoğuludur. Arapça'da *nasrân* sözü, sekrân gibi, hayrân gibi bir sıfat-ı müşebbehedir, sıfattır yâni. Bu mübalağa için sonuna î geliyor, *nasrânî* oluyor. Çoğulu da *nasàrâ* geliyor. Yâni, nasàrâ sözünün tekili nasrânî oluyor. Neden böyle bu isimle isimlendirilmişler?

Bu kök, *nasara*, yardım etmek demektir. Niye böyle isimlendirilmişler?.. Deniliyor ki:

وسموا بذلك لتناصرهم فيما بينهم .

(*Ve semmû bi-zâlike*) "Bu şekilde isimlendiler, (*li-tenâsurihim fîmâ beynehüm*) aralarındaki birbirleriyle yardımlaşmadan dolayı..."

Tabii, bu bana biraz uzak bir ihtimal gibi göründü. Her dinin mensubu birbirleriyle yardımlaşır. Yahudilerin yardımlaşması da ortada… Müslümanlar da elinden geldiğince Çeçenistan'a yardım ettiler, zekâtlarını gönderdiler kardeşlerimiz. Dünyanın her yerinden, Türkiye'den, Mısır'dan, Suudî Arabistan'dan, Pakistan'dan Boşnak kardeşlerimize yardım ettiler. Somali'ye biz yardım gönderdik, asker gönderdik... Yâni yardımlaşma her yerde var.

Ama şunu da söyleyelim ki, bu nasrânîlerin birbirleriyle yardımlaşması hakikaten dikkat çekecek, imrenilecek bir tarzda...

Yâni dileriz ki müslümanlar da örnek alsın, ibret alsın, birbirleriyle böyle teşkilâtlı bir şekilde yardımlaşsınlar! Uluslararası teşkilâtlar kursunlar! Amerika kuruyor, İngiltere kuruyor, Fransa kuruyor... Müslümanlar da kursunlar.

Zâten, Türkleri seven o kadar çok insan var ki dünyada. Yâni içiniz açılır. Pakistanlılar seviyor, Hintliler seviyor... Libya'ya gittik, orada seviyorlar, Suriye'de... vs.'de... Yâni Türkleri, ecdadımız İslâm için çalıştı diye sevenler çok.

Şimdi bir ihtimal bu diyorlar. Bir de:

و قد يقال لهم أنصار ، أيضًا كما قال عيسى عليه السلام:

من أنصاري إلى الله ؟ قال الحواريون: نحن أنصار الله .

(*Ve kad yukàlü lehüm ensàr, eydan kemâ kàle îsâ AS: Men ensârî ila'llàh*) Bir rivayet de, bir ihtimal de, Hazret-i İsâ AS vazifeyi alınca, peygamberlik vazifesini alınca, emredilince kendisine, peygamber olunca o zaman dedi ki:

مَنْ أَنصَارِي إِلَى اللَّهِ قَالَ الْحَوَارِيُّونَ نَحْنُ أَنصَارُ اللَّهِ (الصف:١٤)

(*Men ensàrî ila'llah*) "Bu, Allah'ın dinini yapmak hususunda, faaliyetlerde kim bana yardımcı olabilir?" (*Kàle'l-havâriyyûne nahnü ensàru'llàh*) Havârîler dediler ki: "Biz sana yardımcı oluruz!" (Saf, 61/14)

Onun için, Hazret-i İsâ ve ona yardımcılar, ensâr. Ondan dolayı bunlara *nasrânî* ve *nasàrâ* denildi. Yardımcılardan, yâni havârilerden dolayı denildi.

Üçüncü bir ihtimal, İbn-i Abbas RA onu daha çok uygun görmüş: Hazret-i İsâ *Nâsıra* isimli kasabada —*Nazareth* filân diye batı dillerinde geçiyor— vazife yapmış, orada faaliyet göstermiş. Nâsıra kelimesinden, Nâsıra kasabasına, şehrine mensub olanlar mânâsına nasrânî ve nasârâ oradan gelmiştir.

"—Evet, bu şekilde kelime neye delâlet ediyor?.."

Hristiyanlara...

"—Pekiyi niye biz nasrânî demiyoruz Araplar gibi de, hristiyan demişiz?.."

O da *Hristos* kelimesinden geliyor. *Hristos* kurtarıcı demek. Hazret-i İsâ'yı kurtarıcı gibi gördüklerinden, fidye-i necat vererek, birisini esirken parasını verip düşmanın elinden kurtaran filân mânâsına geliyor. Hazret-i İsâ da kurtarıcı, Hristiyanları kurtaracak diye düşündüklerinden, Hristos demişler. Hristiyan, Hristos'a bağlı kimseler demek. Biz de oradan hristiyan kelimesini kullanmışız. Tabii bu Hristos herhalde Rumca, Latince, Yunanca olmalı; batılılar *Krist* diyorlar. Hristiyana da *krisçın* diyorlar onun için. *Krist, Hristos* aynı kelimenin başka dillerdeki çeşitli okunuşu.

Buradaki ayet-i kerimede, iman edenler, yahudiler ve hristiyanlar denmiş olduğunu, böylece açıklamış bu kelimeler.

g. Sàbiîlerden Cennetlik Olanlar

(*Ve's-sàbiîn*) "Bir de, sàbiîler." "Bu sàbiîler kimlerdir? Bu kelime nereden geliyor?" diye çeşitli açıklamalar var. Açıklamalardan bir tanesi:

Bir kere Arapların Peygamber Efendimiz zamanında, Kur'an-ı Kerim'in indiği o devirde bu kelimeyi kullanış şekilleri şöyle: (*Sabea filânun*) demek, yâni mevcut, mütedavil, çevresinde olan dinden çıkıp, bir başka dine girdi mânâsına geliyor. Sonra, (*sabeati'n-nucûm*) diyorlar, yâni "yıldız çıktı" mânâsına. *Sabea filânun*, yâni toplumdaki dînî inançtan çıktı demek olur. Çıkmak mânâsına. *Sàbiîn* de işte bu kökten, çıkan kimseler mânâsına geliyor.

Bunlar kimler ama, kim kasdediliyor, bunlar nereden çıkmış?.. Çevrelerindeki inancın dairesinden ayrılmışlar, çıkmışlar, onun için bunlara *sàbiîn* denmiş. Meselâ, eğer Kuzey Irak'ta yaşıyorlarsa, o zaman mecûsîlik varsa orada; ona uymamış, ondan aykırı çıkış yapmış, ayrı bir yol tutturmuşsa, ondan denilmiş olabilir.

Şimdi bu sàbiîleri de yahudiler gibi sıraya koyuyor ayet-i kerime: "İman edenler, yahudiler, hristiyanlar ve sàbiîler" Bunlar hakkında söylenen sözlerden bazısı şunlar. Deniliyor ki:

“Bunlar İdris AS’a bağlı, veyahut Nuh AS’a bağlı inancı sürdüren insanlar. Tabii sonradan bunlar da, bu inançları peygamberlerin öğrettiği şekilde koruyamadıklarından, düzenlemek için kendilerine ikazlar gitmiş. İbrâhim AS, bunların dinindeki hataları düzeltmek için çalıştı deniliyor. Demek ki, İbrâhim AS bunları ıslâh etmeye çalışmış, bunların arasında bulunmuş. Onlara hitap etmiş.

Tabii bunların inançları hakkında meselâ, “Meleklere tapınırlardı.” sözü var. “Yıldızlara tapınırlardı.” sözü var. Ama burada “İman edenler, yahudiler, hristiyanlar ve sàbiîler” dediğine göre, asıl sàbiîlerin, böyle bozulma durumuna düşmeden önceki sàbiîlerin, o zaman Nuh AS’ın dinini devam ettiren veya İdris AS’ın dinini devam ettirenler olduğunu düşünmek daha mâkul. Çünkü bunların Allah’a iman edip, ahirete iman edip, sàlih amel işleyenlerinin amellerinin makbul olacağı, korkuya ve mahzunluğa uğramayacakları, mükâfatlarını alacakları bildiriliyor. Demek ki aslı doğru bir akideye, doğru bir peygambere bağlı insanlar.

Sonradan İbrâhim AS zamanında şu veya bu sebeple inançları bozulmuş. Tabii neden insan aya, güneşe, yıldıza tapar?.. Bir yorumu vardır. Meleklere niye tapar?.. Bir yorumu vardır. Kimisi diyor ki: “Melekler Allah’ın kızlarıdır.” Kur’an-ı Kerim de diyor ki: “Yaradılışına şahit mi oldunuz, cinsiyetini nereden çıkartıyorsunuz?” Yâni, olmaz böyle bir şey demek istiyor.

Bazı kimseler diyor ki, meselâ, burada verilen isimlerden Ebû Âliye, Rebi’ ibn-i Enes, Ebu’ş-Şa’ta, Câbir ibn-i Zeyd, Dahhâk:

الصابئون فرقة من أهل الكتاب يقرؤون الزبور ، ولهذا

قال أبو حنيفة وإسحق: لا بأس بذبائحهم ومنا كحتهم.

(*Es-sàbiûn, fırkatun min ehli’l-kitap*) “Kitap ehlinden bir gruptur bunlar. (*Yakraûne’z-zebûr*) Bunlar Zebur’u okurlardı. (*Ve li-hâzâ kàle ebû hanîfeh, ve ishâk: Lâ be’se bi-zebâihihim ve münâkehatihim*) Tabii bunlar Zebur’u okuduklarından, ehl-i kitaptan olduklarından, ehl-i kitabın hanımları alınabiliyor diye,

İmam-ı Azam Efendimiz ve başka alimler, "Bunların kestikleri yenilebilir; çünkü inançlılar, Allah'a inanıyorlar. Ve bunların kızları, hanımları hanım olarak nikâhlanabilir." demişler. Başka görüşlerde olanlar da var.

Demek ki, o zaman böyle Zebur'u filân okuyan bir kavim olarak anlayacağız. Allah'a inananlar... Yâni meleklere tapıyorsa, yıldıza tapıyorsa; o zaman onlar putperest oluyor tabii, bu asıl sàbiîlere girmez. Bozulmuş halleri onların herhalde...

İşte bunların iman edenleri, Allah'a, ahirete inananları ve güzel güzel ibadet edip hayrât u hasenât yapanlarının mükâfatlarını Allah verecek ve bunlar için bir korku bahis konusu olmayacak, mahzun da olmayacaklar. Ama çağlarında, devreleri içinde... Devreleri bittikten sonra, yeni gelen Peygambere tâbi olacaklar.

Şimdi ne olacak?.. Şimdi, Türkiye'de sàbiîler var, duyuyorum ben. Türkiye'de olsam belki bazılarıyla da konuşup, dergilerimizde, radyomuzda yayın da yapabilirdik. Onların, benim duyduğuma göre Türkiye'deki bir din adamı, reislerinden birisi Vakıflar Genel Müdürlüğü'ne gelmiş:

"—Bizim elimizde, Peygamberiniz Muhammed-i Mustafâ AS tarafından, bizi İslâm'a davet için yazdırılmış mektup da var." demiş.

Bu da önemli... Biliyorsunuz Peygamber SAS Efendimiz Mısır'a, Bahreyn'e, Bizans'a, muhtelif yerlere mektuplar göndererek hepsini:

"—Ben Allah'ın Rasûlü'yüm, ahir zaman peygamberiyim. Müslüman olun, bana tâbî olun! Allah beni vazifelendirdi. Siz de iman ederseniz, dünya ve ahiretiniz kurtulur ve size tâbî olan insanların sevabını da kazanırsınız, ecriniz, sevabınız kat kat olur. Eğer inkâr ederseniz, yâni kabul etmezseniz, kâfir olursanız vebal size ait." diye mektuplar yazdı.

Bu mektuplar biliyorsunuz, Prof. Hamidullah Bey'in (*el-Vesâiku's-Siyâsiyye) "Siyâsî Vesikalar"* kitabında var. Bunun batı dillerine çevrilmişi var, Türkçe'ye de çevrilmişi var. Sonra hadis kitaplarında, Buhàrî'de ve diğer kitaplarda Peygamberimiz'in gönderdiği bu mektupların ve gönderdiği elçilerin haberleri mevcut. Yâni, bunlar bir gerçek. Biz müslüman olarak, kesin

olarak sağlam kitaplardan vuku bulduğunu biliyoruz.

Demek ki Peygamber Efendimiz bu sàbiîlere de "Gelin, müslüman olun, Kur'an'a uyun!" diye mektup gönderdi.

Allah-u Teàlâ Hazretleri, sonsuz hamd ü senâlar olsun, bizi müslüman yaratmış da müslüman anneden, babadan doğmuşuz. Müslüman bir ülkede yetişmişiz de, gene de müslüman kalmışız. Dinimizi kitaplardan okuyoruz. Bizi yetiştiren hocalarımızdan, babalarımızdan Allah razı olsun... Büyüklerimizden Allah razı olsun... El-hamdü lillâh.

Tabii başka bir ülkede yetişseydik de, gene inceleyip sonunda müslüman olmamız lâzımdı. Şimdi Almanya'dan bir kardeşim telefon ediyor bana bugün, bir Alman mimarla görüşmüş:

"—Konuştuk, konuştuk... Meğer Alman mimar müslümanmış, müslüman olmuş. Hem de bir şeyh efendiye intisabı da varmış, dervişmiş, tasavvuf ehli bir kimseymiş." diyor.

Bakın, yâni Almanya'da, ama müslüman olmuş. Kimse de zorlamış değil. Kendiliğinden, incelemesiyle müslüman olmuş. Tabii biz de başka bir diyarda doğsaydık, bizim de yapacağımız iş neydi?.. Allah'ın dinini, razı olduğu dini öğrenip, kabul edip, ona göre hayatımızı sàlih amel işleyerek geçirmekti.

Allah'a hamd olsun. Bu işler bize kolaylaştırılmış. Babalarımızla, ailelerimizle müslüman olarak yetişmişiz, doğmuşuz, yaşıyoruz. Allah bu imandan bizi mahrum etmesin... Dedelerimizin İslâm'a hizmet ettiği gibi, bize de 20. Yüzyıl'da, çağdaş bir şekilde, çok güzel usüllerle İslâm'a en güzel tarzda hizmet etmeyi nasib etsin...

İslâm'ın şu anda biliyorsunuz, herhangi bir sahibi yok... Hani hristiyanların bir papalık müessesesi var. Yahudilerin teşkilâtı var, devletleri var, Yahudi devleti var. Ama müslümanların İslâm'ı böyle koruyan, kollayan, müslümanlara her yerde yardımcı olan imkânları az. Müslüman devletler var, ama müslüman devletler İslâm'a göre değil de, kendi devlet görüşlerine göre çalışma yapıyorlar.

Mısır meselâ, müslüman bir ülke ama, oradaki müslümanlara bir çeşit baskı yapıyorlar. Cezayir müslüman bir ülke ama, çeşitli

baskılar oluyor. Suriye müslüman bir ülke, ama ne kadar acayiplikler var. Irak müslüman bir ülke ama, müslümanlar ne kadar sıkıntıda, biliyorsunuz... Çoğaltmayalım veyahut istediğimiz kadar çoğaltalım misalleri...

İslâm'a can u gönülden, ivazsız, garazsız, Allah'ın rızasına uygun, akla, mantığa, 21. Yüzyıl'a uyum sağlayacak, hizmet eden insanları Allah çoğaltsın... Ve bizi de o güzel hizmet edenlerden eylesin... Rızasına vâsıl eylesin... ömrümüzü rızasına uygun geçirmeyi nasib eylesin... Huzuruna yüzü ak, alnı açık, sevdiği kullar olarak varalım...

Rabbimiz, (*lâ havfun aleyhim ve lâ hüm yahzenûn*) korkmayan, korkuya uğramayan, korkmayacak olan, mahzun olmayacak olan insanlardan eylesin... Peygamber Efendimiz'e komşu eylesin... İki cihanda aziz ve bahtiyar olun...

Aziz ve sevgili izleyiciler ve dinleyiciler, *es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llàhi ve berekâtühû!*

15. 06. 1999 - AVUSTRALYA

9. ALLAH'A KARŞI GELMEKTEN SAKININ!

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llàhi ve berekâtühû!..

Aziz ve sevgili Ak Televizyon izleyicileri ve Ak Radyo dinleyenleri! Allah'ın selâmı, rahmeti, bereketi üzerinize olsun... Cenâb-ı Hak Teàlâ ve Tekaddes Hazretleri, dünya ve ahiretin hayırlarına cümlenizi erdirsin, gönüllerinizin muradlarını versin... İki cihanda aziz ve bahtiyar olun...

Bugünkü tefsir sohbetimizde, Bakara Sûre-i Şerifesi'nin 63, 64, 65 ve 66. ayetlerini konu edineceğiz. Önce ayetlerin metinlerini okuyalım. *Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahim:*

وَإِذْ أَخَذْنَا مِيثَاقَكُمْ وَرَفَعْنَا فَوْقَكُمُ الطُّورَ ، خُذُوا مَا آتَيْنَاكُمْ بِقُوَّةٍ

وَاذْكُرُوا مَا فِيهِ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ (البقرة:٦٣)

(*Ve iz ehaznâ mîsâkaküm ve rafa'nâ fevkakümü't-tùr, huzû mâ âteynâküm bi-kuvvetin ve'zkürû mâ fîhi lealleküm tettekùn.*) (Bakara, 2/63)

ثُمَّ تَوَلَّيْتُمْ مِنْ بَعْدِ ذٰلِكَ ، فَلَوْلاَ فَضْلُ اللهِ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَتُهُ

لَكُنْتُمْ مِنَ الْخَاسِرِينَ (البقرة:٦٤)

(*Sümme tevelleytüm min ba'di zâlik, felev lâ fadlu'llàhi aleyküm ve rahmetühû leküntüm mine'l-hàsirîn.*) (Bakara, 2/64)

وَلَقَدْ عَلِمْتُمُ الَّذِينَ اعْتَدَوْا مِنْكُمْ فِي السَّبْتِ فَقُلْنَا لَهُمْ

كُونُوا قِرَدَةً خَاسِئِينَ (البقرة:٦٥)

(*Ve lekad alimtümü'llezîna'tedev minküm fi's-sebti fekulnâ*

lehüm kûnû kıredeten hàsiîn.) (Bakara, 2/65)

فَجَعَلْنَاهَا نَكَالاً لِمَا بَيْنَ يَدَيْهَا وَمَا خَلْفَهَا وَمَوْعِظَةً

لِلْمُتَّقِينَ (البقرة:٦٦)

(*Fecealnâhâ nekâlen limâ beyne yedeyhâ ve mâ halfehâ ve mev'izaten li'l-müttakîn.*) (Bakara, 2/66)

a. Ahdinize Uyun, Allah'a İtaat Edin!

Bu ayet-i kerimeler, daha önceki haftalar okuduğumuz, izahını yaptığımız, üzerinde sohbet ettiğimiz konular gibi. Yâni İsrâiloğulları'na, yahudilere kendi tarihlerinden geçmiş olayları hatırlasınlar diye, hatırlatma yaparak onları iman etmeye, Peygamber Efendimiz'e uymaya davet eden ayetler cümlesinden. O şekilde devam ediyor konular. Aynı minval üzere aynı şekilde devam ediyor.

(*Ve iz*) *İz*; biliyorsunuz, "Hani bir zamanlar şöyle olmuştu ya, hatırlayın!" mânâsına bir edat. Çok geçti, artık biliyorsunuz.

(*Ehaznâ mîsâkaküm*) "Sizin mîsakınızı almıştım, almıştık." Yâni, Allah-u Teàlâ Hazretleri İsrâiloğulları'ndan, yahudilerden misaklarını almıştı. Mîsak ne demek? Mîsak-ı Millî... M'den sonra gelen i harfi uzun; *misak* değil, *mîsak*... Peltek *se* ile ve *kaf* ile. Sıkı sıkı sözleşip anlaşmak mânâsına. Öyle karşılıklı bir konu üzerinde konuşup, konuyu bir sonuca bağlamak ve anlaşmak demek mîsak. Ahd ü mîsak etmek, anlaşma yapmak mânâsına geliyor.

Allah-u Teàlâ Hazretleri, İsrâiloğulları'na peygamber gönderip kitap indirince, onlardan söz almıştı Mûsâ AS Mısır'dayken. Denizi geçtikten sonra, Firavun boğulduktan sonra, tekrar o anlaşmayı yenilemişti. Onlar tabii, kendilerine gönderilen Mûsâ AS'a itaat edecekler, emrini tutacaklar. Çünkü Allah'ın elçisi, Allah'ın peygamberi… Onun buyruğuna göre, bildirdiklerine göre hareket edecekler, itaat edecekler.

Bu bütün peygamberler için böyle. Her peygamber kendisine

itaat edilsin diye kavmine gönderilir. Gönderildiği kavmin kendisine itaat etmesi gerekir. Umumî hal ve ilâhi kural bu... Peygamber, boşuna konuşsun diye gönderilmiş değil, ciddî bir görevle gönderilmiş. Kendilerine peygamber gönderilenlerin de, bu ciddî görevi anlayıp ona tâbî olmaları lâzım!

"Ey yahudiler, sizin anlaşmanız... Hani siz söz vermiştiniz, biz bu anlaşmayı yapmıştık, sizden mîsak almıştık, söz almıştık, anlaşma almıştık ya onu hatırlayın!

(*Ve rafa'nâ fevkakümü't-tùr*) Ve Tûr'u sizin üzerinize yükseltmiştik." Bu ne demek? Buradaki *et-tùr*, *elif-lâm*'lı geliyor. Yâni, belirli *tùr*. *Elif-lâm*, tarif edatı. O zaman, belirli tûr olduğu zaman Tùr-u Sînâ, yâni Mûsâ AS'a vahyin geldiği mukaddes Tùr-u Sînâ dağı. *Tùr*, Süryânice'de tabii genel mânâsıyla dağ demek imiş. Ama Tùr-i Sînâ artık özel isim olmuş oluyor. Mûsâ AS'a vahyin geldiği, o özel bölgedeki o dağ demek oluyor.

Genel mânâsıyla dağ sözüne, İbn-i Abbas RA'ın bir açıklaması var. Diyor ki:

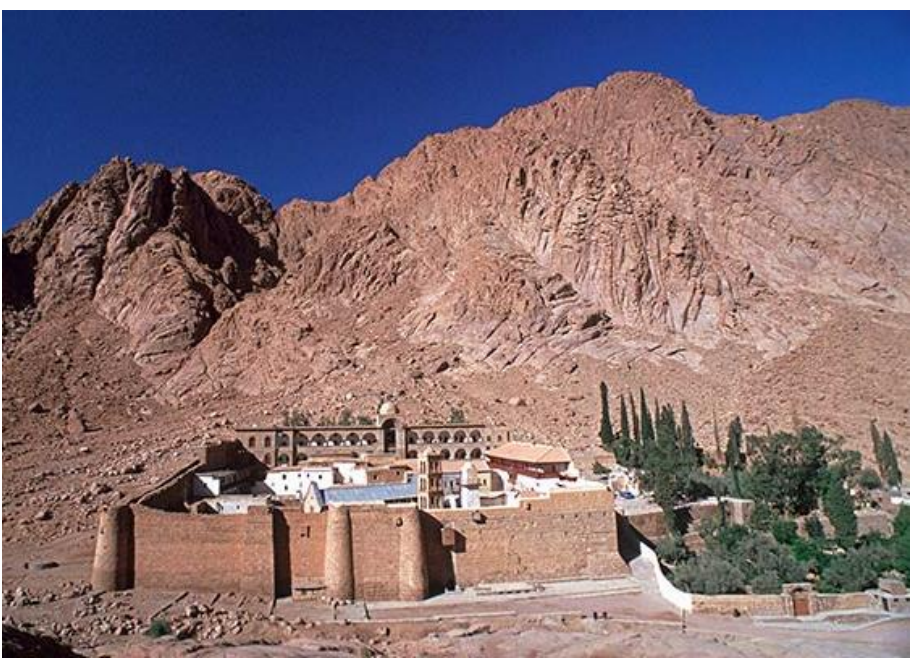

"—Her dağa *tùr* denmez. *Tùr* denilen dağ, üzerinde ağaç olan, ağaçlı olan dağ demektir. Çıplak ise, ağaç bitmemişse, bitki yoksa ona tùr denmez." Ağaçlı dağ mânâsına geldiğini, özet olarak açıklamış İbn-i Abbas RA.

Eğer *tùr*'dan kasıt bir dağsa, herhangi bir dağsa; olabilir, Tùr-i Sînâ ise; o da mümkün. Çünkü *elif-lâm*'lı gelmiş. O olabilir, o da olabilir.

"Size dağı yükseltmiştik." Bu ne demek? Mûsâ AS Tùr-u Sînâ'da kendisine vahiy gelip, Allah'ın emirlerini levhalar üzerine yazıp, Benî İsrail'e getirdiği zaman; "Şu emirleri tutacaksınız, şunları yapacaksınız; şu günahlardan kaçacaksınız!" dediği zaman, Benî İsrail, bu yeni durum karşısında muhatap olanlar, yâni Mûsâ AS'ın çevresindekiler tereddüt ettiler, durakladılar. Hiç olmazsa bir kısmı veya büyük çoğunluğu durakladı.

Duraklayınca, rivayet ediliyor ki: "Allah-u Teàlâ Hazretleri Cebrâil AS'a emretti, Cebrâil AS dağı onların üzerine kaldırdı. Yâni, neredeyse üzerlerine yıkılacak gibi, sanki gölge yapan bulut gibi, dağ onların üzerine geldi, Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin emriyle, Cebrâil AS dağı tepelerine kaldırdı.

"—Allah'ın emrini tutacak mısınız? Peygamber'in kitabına tâbî olacak mısınız, yoksa Allah sizi helâk etsin mi?" diye bir durum ortaya çıktı.

Tabii o manzara karşısında, tepelerinde dağ üzerlerine yıkılacak halde, onun altında ezilecekler; o zaman:

"—Tamam söz verdik, söz veriyoruz, kabul ediyoruz, emirleri tutacağız, itaat edeceğiz!" dediler.

Allah-u Teàlâ Hazretleri buyurdu ki: (*Huzû mâ âteynâküm bi-kuvvetin*) "Bizim size verdiğimiz şeyleri kuvvetle tutun!" *Huz*, *ehaze*'den geliyor, tut demek. *Huzû* cemî, siz tutunuz demek.

"Kuvvetle tutunuz!" Bundan maksat, yâni itaat ederek, ciddiyetle tutun... Böyle çeşitli kelimelerle karşılığını söylemişler. "Tevrat'ı itaat ederek, içindekilerle amel ederek, ahkâmına uyarak, ciddiyetle, böyle aşk ile, şevk ile tutunuz!" diye emretmişti Allah-u Teàlâ Hazretleri.

(*Ve'zkürû mâ fîhi*) "Ve onun içindekileri hatırlayınız!" Yâni, "Okuyunuz, böylece unutmayınız, hatırınızda kalsın, gönlünüze

yerleştiriniz, mûcebince amel ediniz! (*Lealleküm tettekùn*) Tâ ki, ola ki, böyle yaptığınız takdirde Allah'ın azâbına uğramaktan sakınasınız, kurtulasınız, korunasınız."

Biliyorsunuz, *ittikà-yettakî;* insanın bir tehlikeden, bir belâdan, bir hasardan kendisini koruması demek. (*Lealleküm tettekùn*) "Tâ ki, bir zarardan korunasınız." Yâni, "Bu Tevrat'ı okuyup ahkâmına uyacak mısınız? Uyarsanız kurtulursunuz; uymazsanız Allah'ın kahrına, gazabına uğrar, helâk olursunuz. Helâktan kurtulmak için, içindekileri iyice aklınızda tutun, unutmayın, okuyun; okuduklarınızla da amel edin ve böylece azaba uğramaktan, Allah'ın kahrına, gazabına uğramaktan korunun!" demek.

Ya da *ittikà*; sàlihàne hareket ederek, günahlardan, haramlardan kaçınarak, ibadetlerini yaparak ömür sürdü mü, insan ahiret azabından korunmuş oluyor. O da bir korunma... Yâni, Allah'ın ahiretteki azabından korunmuş oluyor. Müttakî insan böylece Allah'ın sevdiği iyi, dindar kimse oluyor. Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin müttakî kimseleri sevdiğine dair, Kur'an-ı Kerim'in ilerideki ayet-i kerimelerinde çok müjdeler gelecek, teşvikler gelecek:

إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُتَّقِينَ (التوبة: ٤)

(*İnna'llàhe yuhibbü'l-müttakîn*) "Allah müttakîleri sever." (Tevbe, 9/4)

أَنَّ اللَّهَ مَعَ الْمُتَّقِينَ (البقرة: ١٩٤)

(*Enna'llàhe mea'l-müttakîn.*) "Allah müttakîlerle beraberdir." (Bakara, 2/194)

وَالْعَاقِبَةُ لِلْمُتَّقِينَ (القصص: ٨٣)

(*Ve'l-àkıbetü li'l-müttakîn*) "Hüsnü àkıbet, iyi sonuçlara ulaşmak, dünyadan başarıyla ömrü tamamlayıp, ahirete böyle iyi kul olarak gitmek, müttakîler içindir." (Kasas, 28/83)

وَمَنْ يَتَّقِ اللَّهَ يَجْعَلْ لَهُ مَخْرَجًا. وَيَرْزُقْهُ مِنْ حَيْثُ لَا يَحْتَسِبُ

(الطلاق:٢-٣)

(*Ve men yettakı'llàhe yec'al lehû mahracâ. Ve yerzukhü min haysü lâ yahtesib*) "Müttakıyâne hareket eden, ibadetleri yapıp, günahlardan sakınıp, Allah'ın böyle sevdiği kulu olan kimselere, Allah sıkıntılardan kurtuluşlar, çıkışlar ihsan eder. Ve ummadığı yerlerden, hiç tahmin etmedikleri anlarda, zamanlarda onları çeşitli nimetlerle rızıklandırır, çeşitli lütuflara erdirir." (Talak, 65/2-3) diye çok müjdeler var.

Yâni, Allah'ın emirlerini tutarsa insan müttakî kul olur. O zaman da çok lütuflara erer. Bu mânâya da geliyor.

Tabii her kavim peygamberini dinleyecek, kendisine gönderilen kitabı okuyacak, ahkâmına uyacak, Allah'ın rızasını, sevgisini kazanacak, dünyada ahirette hayırlara nail olacak. Bu kitaplar onun için indiriliyor. Yâni boş sözler değil, mâlâyâni değil, fayda vermeyen şeyler değil. İnsanlar için faydalı, yol gösterici ve uyulması gereken emirler.

"Tâ ki takvâ ehli olasınız, müttekî kul sıfatına hâiz olasınız." demek de olabilir. "Tâ ki Allah'ın böyle yapmadığınız takdirde, size gelecek azabından, gazabından korunasınız." mânâsına, onlar için söylenmiş de olabilir. İkisine de mânâ açık.

b. Sözünüzden Döndünüz, Allah Tevbenizi Kabul Etti

ثُمَّ تَوَلَّيْتُمْ مِنْ بَعْدِ ذٰلِكَ، فَلَوْ لَا فَضْلُ اللهِ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَتُهُ لَكُنْتُمْ مِنَ الْخَاسِرِينَ (البقرة:٦٤)

(*Sümme tevelleytüm min ba'di zâlik*) *Tevellâ*; sözü vermesine rağmen arkasını dönüp, sırtını dönüp, yan çizmek, gitmek demek. Biz yan çizmek diyoruz, yan tarafa doğru gitmek diyoruz. Dönüp arkasına gitmek, yâni verdiği sözden dönmek mânâsına. "Sonra siz ey yahudiler, bu gibi mucizeleri gördünüz, tepenize böyle dağ

yıkılacak bir hale geldi, ondan sonra söz de verdiniz. Ama böyle söz verdiğiniz halde yine döndünüz."

(*Felev lâ fadlu'llàhi aleyküm ve rahmetuhû*) "Eğer Allah'ın size fazl ü keremi olmasaydı, acıması ve rahmeti, merhameti olmasaydı; (*le küntüm mine'l-hàsirîn*) o zaman hüsrana, yâni ziyana, zarara uğrayanlardan olurdunuz. Eğer Allah-u Teàlâ Hazretleri, bu yaptığınızdan dolayı size rahmetini kesseydi ve fazlını esirgeseydi, vermeseydi; o zaman dünyada, ahirette ziyana uğrardınız." (Bakara, 2/64)

Allah-u Teàlâ Hazretleri hilim sahibi olduğundan, halîm olduğu için, (*halîmen gafurâ*) afv u mağfiret edici olduğundan; günahkâra birden cezayı vermeyip, hilim ile, halimlikle, halim selim muamele ettiğinden; tevbe ederse affına fırsat olsun diye, cezayı birden indirmediğinden, onlara peygamberler gönderdi. Onlara tevbe ettikleri zaman, "Yok, artık siz suç işlediniz, ben sizin tevbenizi kabul etmiyorum, ceza mutlaka gelecek!" demedi.

Tevbesini kabul etmesi de Allah'ın bir lütfudur, fazlıdır. Çünkü insanlar suç işleyince cezaya müstehak oluyorlar. Ama Allah-u Teàlâ Hazretleri tevbe edenlerin tevbesini kabul ettiğinden; ve bir de yanlış yolda olanların yanlış yoldan doğru yola gelmeleri için, Benî İsrail'e Mûsâ AS'dan sonra nice peygamberler de gönderdi. Yâni, eğer başka peygamber göndermese; hatalarına devam ederler, Allah'ın gazab ettiğini anlayamazlar, gazabının şiddetini bilemezler. Tekrar tekrar peygamberler gönderdi.

Bir de ahir zaman peygamberi Muhammed-i Mustafâ SAS Efendimiz'i de gönderdi ve o andaki yahudilere hitap ediyor:

"—Bakın, işte tarihinizde böyle şeyler olmuştu. Bak bunları yapmayın, bunlardan ibret alın, hak yola gelin, Allah'ın rızasını kazanın!" diyor.

Bunların hepsi de Allah'ın rahmeti, fazlı. "Eğer böyle olmasaydı, (*leküntüm mine'l-hàsirîn*) muhakkak ziyana uğrayanlardan olurdunuz." *Le* te'kid için geliyor. Yâni, "Allah'ın gazabı gelirdi, siz de mahvolurdunuz, dünya ve ahiretiniz perişan olurdu, hüsrana uğrardınız." buyuruyor Allah-u Teàlâ Hazretleri.

Muhterem kardeşlerim, burada Peygamber SAS Efendimiz'in hadis-i şeriflerini hatırlayarak hatırlatmayı yapalım:

"Bir kul günah işlediği zaman tevbe ederse günahını affediyor.

Yâni günahkârlara tevbe imkânı var, tevbe kapısı var. Tevbe ederse, dönerse, afv u mağfiret ediyor. Ama tevbe etmezse, günahta ısrar ederse; o zaman cezası gelir."

Hadis-i şeriflerde bildiriliyor ki: "Bir kul bir günah işlediği zaman, hani omuzlarında sevaplarını günahlarını yazan hafaza melekleri var her kişide. Sağdaki melek sevapları yazıyor, soldaki melek günahları yazıyor, kaydediyor, tesbit ediyor,

إِنَّا كُنَّا نَسْتَنسِخُ مَا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ (الجاثية: ٢٩)

(*İnnâ künnâ nestansihu mâ küntüm ta'melûn.*) [Çünkü biz, yaptıklarınızı kaydediyorduk.] (Câsiye, 45/29)

Kulların her işi, Allah tarafından böylece tesbit edilmiş oluyor. Bu tesbitte sağdaki melek soldakinin fevkinde, amiri, mâfevki olduğu için, "Yazma!" diye emreder. O da bir müddet günahı yazmaz. Yâni, "Tevbe ederse yazılmayacak deftere..." diye böyle müjdeler var.

Kul tevbe ettiği zaman, Allah-u Teàlâ Hazretleri de çok memnun olur, tevbekârları sever. Allah-u Teàlâ Hazretleri Gaffâru'z-zünûb'dur, günahları mağfiret eder, affetmeyi sever. Afûv'dur, Kerîm'dir, Settâru'l-uyûb'dur, ayıpları setreder. Lütfuyla muamele eder, yapılan bir iyiliği kat kat mükâfatla mükâfatlandırır. On misli, yetmiş misli, yedi yüz misli, yetmiş bin misli, bi-gayri hisâb mükâfatlar verir. Bunların hepsi Allah'ın fazl u keremi. Yeter ki kul düşünsün, hizaya gelsin, hatasını anlasın, iyi bir kul olsun... Eski hatalarına, günahlarına pişmanlık duysun. Bir daha yapmamaya azm ü cezm ü kasd eylesin.

"—Pekiyi hocam... Ben böyle bir tevbe yapmıştım da, ondan sonra kendimi tutamadım, nefsime hakim olamadım, yine günah işledim." diye sorsa birisi.

"—Yine tevbe et, yine tevbe et, yine kabul eder Allah..."

Yâni, tevbe oyuncak değil ama, ihlâsla tevbe edip yine bir hata işlemiş olur ama, artık iş bitmiş olmuyor, yine tevbe imkânı vardır, Allah-u Teàlâ Hazretleri senin niyetine göre, içinin temizliğine göre, pişmanlığının samimiyetine göre, kuvvetine göre yine afv u mağfiret eder.

Bunlara da, rahmetinin icabı olarak bu eski kavimlere de, çeşit çeşit hataları yapmalarına rağmen, sözlerinde durmamalarına rağmen; Allah-u Teàlâ Hazretleri hem tevbe ederlerse, tevbesini kabul etmek suretiyle affediyor, hem de tekrar tekrar peygamberler göndererek, düzelmeleri için her türlü lütfunu tamamlıyor.

Bütün bunlara rağmen düzelmiyorsa bir kul, o zaman Allah-u Teàlâ Hazretleri:

وَمَا أَنَا بِظَلَّامٍ لِلْعَبِيدِ (ق:٢٩)

(*Ve mâ ene bi-zallâmin li'l-abîd*) "Ben kullarıma zulmedici değilim!" (Kaf, 50/29) buyuruyor. Kullar kendilerini perişan ediyorlar, kendilerine zarar veriyorlar ve kendileri yanlış hareketlerinden dolayı cehennemi hak edip, cehennemi boyluyorlar.

Onun için, bu ayetlerden bizim de alacağımız çok dersler vardır. Her ne kadar yahudilere hitab etmiş, onlara hatırlatma yapmışsa da... Biz de Allah-u Teàlâ Hazretleri'ne söz vermedik mi;

أَشْهَدُ أَنْ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللَّهُ ، وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ .

(*Eşhedü en lâ ilâhe illa'llàh, ve eşhedü enne muhammeden abdühû ve rasûlühû.*) dedikten sonra, "Kur'an'a uyacağım, Peygamber SAS Efendimiz'in yolunda yürüyeceğim, sünnetine tâbi olacağım, bid'atlardan uzak duracağım, haramlardan uzak duracağım!" diye. Tabii bu ayetler bizim için de bahis konusu. Söz verdikten sonra, bizim de sözümüze sadık, sözümüzün eri insanlar olmamız lâzım ve Allah'ın emrini tutmamız lâzım! Allah'ın emirlerine itaat etmemiz lâzım!..

Tabii emirleri neler?.. Emirleri işte Kur'an-ı Kerim, işte tercümeleri, işte tefsirler, işte çeşit çeşit imkânlar... Tatlı tatlı bu konuları anlatan hocaefendiler, müftü efendiler, vaiz efendiler, çeşit çeşit imkânlar var. Ama insanın ne yapması lâzım?.. Duyduğunu uygulaması lâzım! Duyunca kendini toparlaması

lâzım!..

Şimdi bizim bu ahir zaman müslümanlığı, zamâne müslümanlığı ile, Peygamber Efendimiz'in zamanındaki insanların müslümanlığı, yâni sahabe müslümanlığı arasındaki fark nedir?.. Onlar bir şeyi duyunca hemen uygularlardı. Uygulamadıkları zaman, birbirlerini de ikaz ederlerdi:

"—Sen Allah'ın emrine rağmen niye böyle yapıyorsun? Toparla bakayım kendini, uy bakalım Allah'ın şu emrine!" derlerdi, birbirlerini ikaz ederlerdi.

Bizimle onların farkı, bu zamanın müslümanları ile o zamanın müslümanları arasındaki fark: Duyduğunu ihlâsla hemen uygulamaya geçmek...

Şimdi bu devrin insanları böyle yapmıyor, duyuyor yine bildiği yolda yürüyor. Yine günahları işlemeye devam ediyor. Yine ibadetlerden geri duruyor. Konuştuğun zaman söylüyor:

"—Vallàhi hocam, kusurluyum, biliyorum, sen haklısın. Yapmam lâzım ama, işte yapamıyorum." diyor.

Zor geliyor, şeytan yaptırtmıyor. Tabii o zaman ne olur: (*Le küntüm mine'l-hàsirîn.*) Allah'ın fazl u keremi olmazsa, Allah'ın fazl u keremi geldiği halde insanlar uyanmazsa, o zaman hüsrana uğrarlar.

Hüsrana uğramak ne demek?.. İş bittiği zaman; eyvah, bir de baktı ki sonuç aleyhinde, çok fenâ, mahvoldu. Sonra ahiretin hüsranı dünyanın hüsranına da benzemez. Dünyada insan, bir zarar eden işten iflas eder. Öteki işten bir kazanır, ilk zararını bile telafi eder, daha iyi bir duruma gelebilir. Yâni ne yapalım, ömür oldukça ümit de olur, imkânlar da olur, bu hayat böyledir. Bazen zarar, bazen kâr...

Senenin bazı günlerinde müşteri olmaz, bazı günlerinde çok müşteri olur. Derken insanlar geçinir gider. Yâni Allah'ın verdiği rızık kendilerine gelir. Ama ahirette hesap görüldüğü zaman, mahkeme-i kübrâ bittiği zaman hüsrana uğramışsa, o zaman artık telâfi edilecek bir şey yok. O zamanki pişmanlığın faydası yok.

شَرُّ النَّدَامَةِ يَوْمُ الْقِيَامَةِ (القضاعي عن عقبة بن عامر)

(*Şerrü'n-nedâmeti yevmü'l-kıyâmeh*)[39] "Pişmanlığın en kötüsü kıyamet günündeki pişmanlıktır." Çünkü, artık fayda etmiyor bu pişmanlık.

Bizim de böyle kendimizi toparlamamız lâzım! "Allah yahudilere böyle söylüyor." deyip gitmememiz lâzım! Yahudilere söylüyor ama, "Sana söylüyorum kızım, sen anla gelinim!" gibi, herkesin üzerine düşen şeyi anlaması ve görevi yapması lâzım!..

c. Cumartesi Yasağına Uymayanların Akıbeti

65. ayet-i kerime:

وَلَقَدْ عَلِمْتُمُ الَّذِينَ اعْتَدَوْا مِنْكُمْ فِي السَّبْتِ فَقُلْنَا لَهُمْ كُونُوا قِرَدَةً خَاسِئِينَ (البقرة:٦٥)

(*Ve lekad alimtümü'llezîna'tedev minküm fi's-sebti fekulnâ lehüm kûnû kıredeten hàsiîn.*) (Bakara, 2/65)

"Siz çok iyi biliyordunuz ey yahudi cemaati! Sizden cumartesi gününün ahkâmını çiğneyen, cumartesi gününün ahkâmına uymayanları çok iyi biliyordunuz. Onların başlarına neler geldiğini kitaplar yazmış, okumuştunuz, çok iyi biliyordunuz, bildiğiniz bir husus bu."

Ne olmuş onlara: (*Fekulnâ lehüm*) Onlar cumartesi gününün ahkâmına riayet etmeyince, Allah-u Teàlâ Hazretleri buyuruyor ki: "Ben onlara emrettim ki, buyurdum ki: (*Kûnû kıredeten hàsiîn*) 'Sefil, tard edilmiş, hor maymunlar olun!' buyurdum onlara."

---

[39] Kudàî, *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.II, s.269, no:1337; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.II, s.371, no:3659; Ukbetü'bnü Àmir RA'dan.

İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.XIII, s.296, no:35694; Abdullah ibn-i Mes'ud RA'dan.

İbn-i Asâkir, *Mu'cem*, c.I, s.343, no:702; Zeyd ibn-i Hàlid el-Cühenî RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.XV, s.1367, no:43587, 43595, 44391; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.527, no:1541.

Şimdi bu bir önemli olaydır. Yahudilerin kavmî, dînî tarihlerinde mühim bir olaydır. Kendi kitaplarından da bildikleri bir olay… (*Ve lekad alimtüm*) "Siz biliyordunuz, bildiğiniz bir hususdu." deniliyor.

Dâvud AS'ın zamanındaki bir olay bu. "Dâvud AS zamanında, Allah-u Teàlâ Hazretleri yahudilere bizim cuma günümüz gibi, kitapların yazdığına göre, cuma gününde iş yapmamayı, ibadete devam etmeyi; cuma gününü Cenâb-ı Hakk'a güzel kulluğa, dini vazifeleri yapmaya tahsis etmelerini emretti. Onlar onu cumartesi gününe kaydırdı." deniliyor. Dinler tarihi kayıtlarında böyle bildiriliyor.

Cumartesi günü ibadete tahsis edecekler, dünyevi iş ile uğraşmayacaklar. Haftanın altı gün uğraştıkları tamam, cumartesi günü ibadet edecekler. Bu onların şeriatlarında, yâni dini ahkâmlarında, onlara ait bir hüküm. Cumartesi günü çalışmamaları lâzım, söz verdiler, emir böyle. Böyle teşekkül etti.

İ'tedâ-ya'tedî; hududu aşmak, tecavüz etmek, öteye geçmek, sınırı çiğnemek demek. "Ama onlar cumartesi ahkâmının sınırını çiğnediler."

Es-sebt, Arapça'da cumartesi gününe de denir, cumartesi gününün ahkâmına riayet etmek mânâsına da gelir. Yahudiler cumartesi gününün ahkâmına riayet edecekler, o günü ibadetle geçirecekler. Ama o ahkâma uymayıp, o sınırı çiğnediler, o ahkâmı çiğnediler. Onlara ne dedi Cenâb-ı Hak?.. Ne dediğini buyuruyor burada: "Siz maymunlar olun!" dedi. *Kıred* maymun demek, *kıredeten* onun çoğulu. "Siz maymunlar olun!" buyurdu.

Hasiîn, *husû* masdarından, tard edilmek, bir de hor olmak mânâsına geliyor. *Hàsiîn* onun çoğulu oluyor. Yâni "Tard edilmiş, Allah'ın rahmetinden koğulmuş, men edilmiş, böyle perişan, sefil, hor, aşağı kimseler halinde, maymunlar olun!" buyurduk. Tabii böyle buyurunca, onlar öyle oldular.

Böyle maymun olmaları acaba hakîkaten midir, yoksa mecâzen midir? Yâni hakîkaten şekilleri değişti, kuyruklu, tüylü maymun haline mi geldiler, yoksa gönülleri maymun gibi mi oldu?..

Çünkü, Allah'ın emrine şeklen uyup da, aslında asi olmak... Yâni, maymun da insan gibi, işte şekli benziyor biraz ama,

maymun insan değil. “Suçun cinsine göre ceza verildiğinden, Allah da onları hakîkaten o hale mi getirdi; yoksa gönülleri öyle bir duruma mı geldi, mânevî bakımdan mı maymunlaştılar?” diye, iki rivayet var bu hususta.

Rivayetlerden birisi: “Allah-u Teàlâ Hazretleri bunları maymun haline getirdi.” Buna *mesh* deniliyor, yâni keskin hı haliyle. Eğer noktasız ha ile olsa, mestlerin üzerine meshetmek, elleriyle şöyle sürmek mânâsına gelir. Ama hı ile olunca, *mesh*, şekil değiştirmek, Allah’ın bir varlığın şeklini başka bir varlık şekline döndürmesi demek.

“*Mesh* olayı hakîkaten olmuştur.” diye rivayetler var. Hatta bu hususta anlatacağım olay, Kızıldeniz kenarında Eyle denilen bir şehirde, veyahut onun yakınındaki Medyen denilen şehirde Dâvud AS’ın zamanında olmuş. Bu belde deniz kenarında… İşte geçimleri her halde denizcilik, balıkçılık olabilir. Allah-u Teàlâ Hazretleri’nin hikmeti, cumartesi günü balıklar denizlere çok gelir, hatta burunlarını çıkartırlarmış, kaynaşırlarmış. Ama cumartesi günü balık tutmak yok, çalışmak yok, avlanmak yok... Yâni, dinlerinin emri böyle. Başka günler görülmezmiş.

Tabii bunları böyle yapan kim?.. Cenâb-ı Hak. Cenâb-ı Hak kulları, “Bakalım sözlerinde duracaklar mı, iyi kulluk yapacaklar mı; yoksa ahkâmımı çiğneyecekler mi?” diye her kulu, yâni sizleri bizleri de, hepimizi her vesileyle, her zaman imtihan eder. Bu dünya imtihan dünyasıdır. İmtihan dünyası olduğu için, insanlar daima imtihan olurlar. Bu zamanın insanları da, sizler de, bizler de her an imtihan oluruz.

Bunun imtihan olduğunu bilip, uyanık olanlar, imtihanın karşısında, “Bu bir imtihandır!” deyip, Cenâb-ı Hakk’ın rızasına uygun hareket edenler, sevap kazanır, imtihanı başarır, iyi bir sonuca ulaşır. İmtihanı başaramayanlar da ne olur?.. Tabii başarısız olur, cezaya uğrar, kaybeder.

Cumartesi günü balıklar geliyor, başka günler gelmiyor... Cumartesi geliyor, başka günler gelmiyor... Ne yapmış bu ahali?.. Bu ayet-i kerimede işaret edilen yahudi topluluğu ne yapmışlar?.. Bunları tabii yahudi kitapları da yazıyor. Peygamber Efendimiz’in zamanındaki yahudilerin de bildikleri bir olay. Hatırlatma bu...

Ne yapmışlar?.. İki rivayet var. Bir: Ağları ve saireleri, balık tutmaya mahsus şeyleri kurmuşlar, germişler ağları, ipleri... Cumartesi günü yakalanmış balıklar. Ondan sonra, pazar günü toplamışlar. Yâni, "Biz cumartesi çalışmadık." demiş oluyorlar. Tabii bu bir hile oluyor. Allah'ın emrini tutmamış oluyorlar. Zahiren tutmuş gibi oluyor ama, aslında tutmamış oluyor. Tutmadığını işaret ediyor. Çünkü, Cenâb-ı Hak kabul etmedi.

Bir rivayete göre böyle ağlarını, düzenlerini kurup, tedbir alıp, cumartesi günü hemen balıkları yakalamaya kalkışmışlar. Bir rivayete göre de, denizin kenarından kanallar kazıp, hendekler kazıp, içeriye büyük çukurlar, göletler kazmışlar. Büyük deniz, şiddetli dalgalar var. Dalgaların cumartesi günü çarpmasıyla getirdiği o çok balıklardan, bu kazdıkları kanallardan o geniş gölete gelenleri, ondan sonraki gün, yâni cumartesi geçince toplamışlar.

İlk önce bunu bir şahıs yapmış. Sonra ötekiler bakmışlar ki, balık kokuları geliyor. Nereden oluyor filân derken bu hileyi, ahkâmı çiğneme hilesini hepsi yapmaya başlamışlar. Ondan sonra bakmışlar ki, ceza filan gelmiyor, bu işi alenî yapmaya başlamışlar. Cumartesi ahkâmını çiğnemeye başlamışlar.

Bu durumda, şehrin ahalisinden yetmiş bin kişiydi diyorlar. Tabii Allah bilir rakamları ama, kitaplar böyle teferruat veriyorlar.

Bu şehirde yaşayan insanların bir kısmı bu işi işlemişler, yâni cumartesi günü çalışmayın denildiği halde çalışmışlar. Çalışarak ahkâmı çiğnemişler. Günah işlemiş oluyorlar, Allah'ın emrini tutmamış oluyorlar.

Bir kısmı bu işi yapmamış. Bir kısmı yapmamış, bir de yapanları ikaz etmişler. Vaaz etmişler, nasihat etmişler:

"—Bakın dinimizde bu haramdır, bu günahtır. Allah böyle cumartesi günü çalışmayın dedi. Siz işi hileye döktünüz. Allah'ın emrini tutmuyorsunuz, başınıza felaket gelir." diye söylemişler.

Bu hususta, ilerideki ayet-i kerimelerde geniş teferruatlı anlatımlar gelecek yine.

وَاسْأَلْهُمْ عَنِ الْقَرْيَةِ الَّتِي كَانَتْ حَاضِرَةَ الْبَحْرِ ، إِذْ يَعْدُونَ فِي

السَّبْتِ إِذْ تَأْتِيهِمْ حِيتَانُهُمْ يَوْمَ سَبْتِهِمْ شُرَّعًا وَيَوْمَ لَا يَسْبِتُونَ

لَا تَأْتِيهِمْ كَذَلِكَ نَبْلُوهُمْ بِمَا كَانُوا يَفْسُقُونَ (الأعراف:١٦٣)

(*Ves'elhüm ani'l-karyeti'lleti kânet hadırate'l-bahr, iz ya'dûne fis-sebti iz te'tîhim hîtânühüm yevme sebtihim şürrean ve yevme lâ yesbitûne lâ te'tîhim, kezâlike neblûhüm bimâ kânû yefsükùn.*) [Onlara, deniz kıyısında bulunan şehir halkının durumunu sor. Hani onlar, cumartesi gününe saygısızlık gösterip haddi aşıyorlardı. Çünkü cumartesi tatili yaptıkları gün, balıklar meydana çıkarak, akın akın onlara gelirdi; cumartesi tatili yapmadıkları gün de gelmezlerdi. İşte böylece biz, yoldan çıkmalarından dolayı onları imtihan ediyorduk.](A'raf, 7/163) ayet-i kerimesi geldiği zaman, oralarda daha geniş olarak konuşulacak.

Bazıları güzel nasihat etmişler. Ötekilerin bir kısmı da bu nasihat edenlere:

"—Yâ boş verin, bunlar laf anlamıyor?" demişler.

وَإِذْ قَالَتْ أُمَّةٌ مِنْهُمْ لِمَ تَعِظُونَ قَوْمًا اللَّهُ مُهْلِكُهُمْ أَوْ مُعَذِّبُهُمْ عَذَابًا

شَدِيدًا ، قَالُوا مَعْذِرَةً إِلَى رَبِّكُمْ وَلَعَلَّهُمْ يَتَّقُونَ (الأعراف:١٦٤)

(*Ve iz kàlet ümmetün minhüm lime taizùne kavmen-ni'llàhu mühlikühüm ev muazzibühüm azâben şedîdâ*) "Allah'ın helâkine uğrayacak olan, Allah'ın helâk edeceği, şiddetli azaba uğratacağı bu insanlara boş yere, ne diye vaaz edip duruyorsunuz, niye nasihat edip duruyorsunuz? Bak dinlemiyorlar işte sizi, boş verin!" demişler.

Onlar da demişler ki: (*Kàlû ma'zireten ilâ rabbiküm ve leallehüm yettekùn*) "Allah-u Teàlâ Hazretleri'ne bizden bir mâzeret olsun, 'Yâ Rabbi! Bak biz hem yapmadık, hem de yapılmamasını söyledik. Bizi affet, biz suçlu değiliz.'" (A'raf, 7/164)

Doğru olan bu… Öteki vaaz etmeyenlerin de durumu iyi değil. Onların da sonradan cezaya uğradıkları, vaaz etmedikleri için

felâkete uğradıkları bildiriliyor. Vaaz edenler kurtuluyor. Nasihat edenler, yâni hem iyi davranıp, hem de iyiliği yaptırmak için gayret edenler kurtuluyor. Bizim de böyle olmamız lâzım!..

d. İyiliği Emretme, Kötülüğü Engelleme Görevi

Bizim de Allah'ın sevdiği kul olmamız için, bir; iyi insan olmamız lâzım! Kendimiz şahsen kişi olarak, özel bir mesele, tamam dindarlık kişinin kendi özel meselesi ama, böyle olunca yetmiyor. Bundan sonra ikinci adım, insanın bir de, başkalarını da iyi insan yapmak için, gayret içinde olması lâzım!..

Peygamber Efendimiz geldi; "İyi bir peygamber olarak yaşayayım, iyi bir peygamber nasıl olur insanlar görsünler." deyip gitmedi. Başka insanları da müslüman etmek için gayret etti, çalıştı, İslâm yayıldı, cihana yayıldı, okyanusları geçti, kıtalara yayıldı. Milyonlarca, milyarlarca müslüman insan var...

Şimdi İslâm'ın bir de yayılması, öğretilmesi, uygulanması için gayret göstermek lâzım! Hiç olmazsa söylemek lâzım!.. Yâni bir iyiliği fiilen yapmak lâzım, yaptırmak lâzım. Kötülüğü yapmamak lâzım, yapılmamasını söylemek lâzım ve engelleyebilirse kötülüğü de yaptırmamak lâzım!..

Bir adam öteki adamı dövüyor. Eğer babayiğitsen, döveni dövdürtmezsin. Şu Sırplar şu Arnavutlara saldırıyor. Babayiğitsen, bu mütecâvizi durdurursun, saldırtmazsın. Bunu yapamazsa, söylemesi lâzım insanın! Yâni hiç olmazsa, "Yapmayın, etmeyin, yanlıştır!" diye hatırlatması lâzım! Söyleyen kurtulur. Söylendiği halde, anlatıldığı halde dinlemeyen, cezasını, belâsını bulur.

Burada bu nasihati dinlemeyen, cumartesi gününün dinî ahkâmını çiğneyenlerin, maymun haline geldikleri belirtiliyor. Ama bu maymun haline gelmek, şeklen maymun mu oldular?.. Evet. Bazı rivayetlere göre bunlar maymun hale geldiler.

Çünkü kavim ikiye ayrılmış Allah'ın emrini tutanlar, tutmayanlar... Hatta bunlar bölgelerini ayırmışlar şehirde, duvar yapmışlar. Surlarda ayrı kapı yapmışlar. İşte tutmayanların mahallesi, tutanların mahallesi, tutmayanların kapısı, tutanların kapısı... Sonra bir bakmışlar öbür taraftan kapıdan kimse

çıkmıyor. Çıkmayınca, duvarın öbür tarafını delip baktıkları zaman, bakmışlar ki hepsi maymun şeklinde. Gençleri maymun, yaşlıları hınzır yâni domuz şekline girdi diye rivayetler var.

Onlara,"Biz size söylememiş miydik?" deyince onlar, böyle başlarını sallamışlar. "Evet söylediniz, ondan biz bu duruma geldik." demişler diye anlatılıyor.

Bazı alimler de, "Bu gönüllerinin maymunlaşması, içlerinin maymunlaşması. Sûretlerinin değil de, sîretlerinin maymunlaşması tarzında oldu." diyorlar.

Nitekim, Cuma Sûresi'nde de:

مَثَلُ الَّذِينَ حُمِّلُوا التَّوْرَاةَ ثُمَّ لَمْ يَحْمِلُوهَا كَمَثَلِ الْحِمَارِ يَحْمِلُ أَسْفَارًا (الجمعة:٥)

(*Meselü'llezîne hummilü't-tevrâte sümme lem yahmilûhâ kemeseli'l-hımâri yahmilu esfârâ*) diye bir benzetme yapılıyor. "Allah'ın emrini telakkî ettikten sonra, kendilerine Tevrat indirildikten sonra, Tevrat'ın ahkâmına uymayanlar, üzerine kitap yükletilmiş merkeplere benzer, merkepler gibidir." deniliyor. (Cuma, 62/5)

"Böyle bir benzetmedir, gönülleri benzemiştir, Allah'ın kahrına, mânevî cezasına uğramışlardır." diyenler de var. Tabii, Elmalılı merhum diyor ki: "Bu çağın idrakine göre, böyle mânevî bir mesih yâni sîretlerinin, gönüllerinin maymunlaşması daha mâkul."

Ama, İbn-i Kesir de tefsirinde diyor ki: "Öteki rivayetler daha kuvvetli, Cenâb-ı Hak bir insanı maymun haline getirmeye kadirdir. Bunlar üç gün maymun halinde kaldılar, üç gün sonra öldüler." Çünkü yemek yiyemiyorlardı. Ve çoğalmasının da olmadığını belirtiyor.

Bizim Mekke'de bir kardeşimiz vardı. Taif'ten gelirken, Taif dağlarında arabalar durduğu zaman, maymunlar gelmişler kayalardan; bunlar ekmek filan vermişler.

Biz de Mekke-i Mükerreme'den Medine-i Münevvere'ye giderken geçen sene, baktık böyle yüzleri kırmızı, tüylü, kürklü, bayağı böyle güzel görünüşlü maymunlar... Yolun kenarında bir aile şeklinde kalabalık on beş-yirmi tane gördük, şaşırdık. Çünkü ben hiç tahmin etmiyordum oralarda öyle bir şey olacağını. Durduk, geri geri geldik, gördük yâni.

Acaba o maymunlar bunların sülâlesinden mi?.. Kitaplarda yazıyor ki bunlar tenâsül etmediler, yâni nesilleri devam etmedi, üç gün sonra helâk oldular, öldüler, böyle bir ceza oldu.

e. Biz Onu İbret Cezası Yaptık

فَجَعَلْنَاهَا نَكَالاً لِمَا بَيْنَ يَدَيْهَا وَمَا خَلْفَهَا وَمَوْعِظَةً لِلْمُتَّقِينَ (البقرة:٦٦)

(*Fecealnâhâ nekâlen*) "Biz onu ceza, ibret cezası eyledik, (*limâ beyne yedeyhâ*) onun önündekilere, (*ve mâ halfehâ*) arkadakilere, (*ve mev'izaten li'l-müttakîn*) müttakîlere bir öğüt eyledik." (Bakara, 2/66)

Şimdi burada izah edilmesi gereken iki üç husus var. Birincisi:

(*Fecealnâhâ*) "Biz onu eyledik." Neyi eyledik? Yâni *hâ* zamiri o karyeye gidebilir; "O şehrin bu durumunu bir ibretli olay eyledik." mânâsına. Yahut da buradaki zamir cezaya gider, yâni bu olaya gider: "Bu olayı ibretli eyledik." Yahut da o maymunlara gider *hâ* zamiri. Yâni, o maymunları niye böyle eyledik?..

Ne eyledik? (*Nekâlen*) *Nekâl*, ceza demek ama, bu bağ mânâsından geliyor, bir şeyi bağlamak. Yâni, bir insanın yaptığı suç dolayısıyla, onu bağlayan bir ceza mânâsına, ibretli cezâ mânâsına. Başkaları tabii bu cezayı görünce, korkup onu yapmamaya kendilerini tuttukları için nekâl denilmiş. Aslında bağ mânâsına o gelmiş. Ötekileri bağlıyor, o günahı işlemeye gitmekten tutuyor yâni, ceza demek. "Bir ibretli ceza eyledik bu olayı veya bu şehri veya bu maymunları; (*limâ beyne yedeyhâ ve mâ halfehâ*) öndekilere ve arkadakilere bir ceza eyledik."

Şimdi bu öndekiler ve arkadakilerden maksad, o civardaki ve ötedeki kavimlere, beldelere, karyelere bir ceza eyledik mânâsına. Buradaki mekân kasdediliyor. Önlerindeki, yakınlarındaki, uzaklarındaki, arkalarındaki şehirler, bu olaydan, çevredekiler gördüler Allah'ın bu dehşetli cezasını. Onlara öyle bir ibretli ceza eyledik mânâsına.

Veyahut, o zamanki insanlara ve daha sonra gelecek insanlara... Çünkü bu olay tarih boyunca müthiş bir olay olarak, çok önemli bir olay olarak hep yazıldı. Bir ceza eyledik mânâsına. Tabii böyle demesinden de, gönülleri maymuna dönmüş olsa; böyle dünyada gönülleri herhangi bir hayvana sırtlana, kaplana, tilkiye, köpeğe, maymuna, hınzıra benzeyen çeşitli huylar dolayısıyla, onlar gibi sîretleri olan insanlar her zaman vardır.

Bu böyle herkes için ibret olması, bu olayın gerçekten maddeten olduğunu, yâni mecâzen değil de hakîkaten olduğunu gösterir diyor İbn-i Kesir. Büyük bir olay ki: "Allah Allah, falanca bölgenin günahkâr ahalisi maymun haline getirilivermişler Allah tarafından!.. Üç gün sonra da helâk olmuşlar." Önemli bir olay...

"Biz işte böyle, çevresindeki şehirler ve ülkeler için, veyahut o zamanki ve ondan sonraki insanlar için, bunu bir ceza eyledik; (*ve mev'izaten li'l-müttakîn*) ve sakınan müttakîler için de bir öğüt eyledik."

Burada müttakîler derken, hem yahudi kavminden Allah'ın emrine itaatli, dindar, iyi kulluk yapan insanlar kasdedilmiş olabilir; hem de müslümanlar kasdedilmiş olabilir. Kıyamete kadar, Allah'tan korkan müttakî kullar için bu bir ibrettir. Cenâb-ı Hak, emrini dinlemeyen bazı insanları maymun ve hınzır haline döndürüvermiş diye bir öğüttür bu...

Bu müttakîlerden maksad, Ümmet-i Muhammed'dir. "Ey müslümanlar, bu sizin için bir öğüttür." diye de rivayet ediliyor. Tabii öğüt, öğüt alana verilir. Biz de öğüdü alanlardan olmalıyız.

Peygamber SAS'den Ebû Hüreyre RA'ın rivayet ettiği bir hadis-i şerif var. Bu konuya uygun olduğu için, onu da okuyarak sohbetimizi tamamlayalım. Rasûlüllah SAS buyurmuş ki:[40]

لاَ تَرْتَكِبُوا مَا ارْتَكَبَتِ الْيَهُودُ ، فَتَسْتَحِلُّوا مَحَارِمَ اللهِ بِأَدْنَى الْحِيَلِ

(أبو عبد الله بن بطة عن أبي هريرة)

(*Ve lâ tertekibû me'rtekebeti'l-yehûd*) "Yahudilerin irtikâb ettikleri, işledikleri günahları işlemeğe siz de kalkışmayın! Öyle günahları siz de irtikâb etmeyin! (*Fetestahillû mehàrima'llàhi bi-edne'l-hiyel*) Hilelerin en aşağısıyla, Allah'ın haram kılmış olduğu konuları helâl ettiler onlar. Onlar gibi yapıp, Allah'ın haramlarını helâl hale getirmek için, böyle hileler düşünüp, uygulamayın!" diye Peygamber SAS Efendimiz buyurmuş, yasak etmiş. Rivayeti de güvenilir bir hadis-i şerif.

O halde, müslümanlar olarak bu emre çok dikkat etmemiz gerekiyor. Yâni, Allah'ın bir emri var... Bu emri iyi anlamağa çalışmak, her müslümanın görevi vazifesi. Allah ne buyurmuş, acaba bu sözün altındaki mânâ nedir?.. Bu ayetteki hüküm nedir, maksad nedir?.. Tamam, bunu anlamak için çalışır, araştırır, sorar... Ama inceledikten sonra, Allah'ın ahkâmı belli olduktan sonra, onu uygulamamak için çeşit çeşit bahaneler ortaya atmak,

[40] İbn-i Batta, *İbtàlü'l-Hiyel*, c.I, s.47; Ebû Hüreyre RA'dan.

işte böyle cezayı gerektirir.

Allah'ın emrini anladıktan sonra, ona güzelce uymak lâzım! Böyle yapanları Allah taltif eder. Ters hareket edenleri de cezalandırır.

Cenâb-ı Hak cümlemizi sevdiği, razı olduğu şekilde yaşayan, emirlerini tutan, böyle hileli yollara sapmayan, has, hâlis, hakîkî dindar, tertemiz müslümanlar eylesin... Her türlü yanılmalardan, şeytanın aldatmasından, aklın, nefsin hilelerinden, oyunundan; dünya menfaati duygularının emirleri, ahkâmı uygulamaktan bizi saptırmasından hepimizi korusun... Yolunda dâim eylesin...

Ömrümüzü rızasına uygun geçirip, dîn-i mübîn-i İslâm'a güzel hizmetler edip, müslümanlara faideli olmayı nasîb eylesin... Ülkemizi güzelleştirmeyi, gül-gülistan yapmayı nasib eylesin... İnsanlara mutluluk götürmeyi nasîb etsin... Nice insanların gönlünü hoş edip, hayır duasını almayı nasîb eylesin... Nice açları doyurmayı, nice çıplakları giydirmeyi, niye nice yıkıkları âbâd etmeyi, virâneleri âbâdât eylemeyi nasîb eylesin...

Arkamızda hayırlı eserler bırakıp, hayrât ü hasenât bırakıp, sadakàt-ı câriyat bırakıp, Rabbimizin huzuruna imtihanı başarmış olarak, sevdiği razı olduğu kullar olarak varmayı nasîb eylesin... Cennetiyle cemâliyle müşerref eylesin... Peygamber Efendimiz'e ahirette Firdevs-i A'lâ'da cümlemizi komşu eylesin... *Bi-hürmeti esmâihi'l-hüsnâ ve bi-hürmeti habîbihî muhammedini'l-mustafâ...*

Aziz ve sevgili izleyiciler ve dinleyiciler, *es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llàhi ve berekâtühû!..*

22. 06. 1999 - AVUSTRALYA

10. İSRÂİLOĞULLARI'NA BİR SIĞIR KESMELERİNİN EMREDİLMESİ

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llàhi ve berekâtühû!..

Aziz ve sevgili Ak-Televizyon izleyicileri ve Ak-Radyo dinleyenleri! Allah'ın selâmı, rahmeti, bereketi üzerinize olsun...

Salı gününün tefsir sohbetine başlıyoruz. Bu haftaki sohbetimizin konusu, Bakara Sûre-i Şerifesi'ne Bakara isminin verilmesine sebep olan olayların anlatıldığı ayet-i kerimeler. 67. ayet-i kerimeden 73'ün sonuna kadarki ayetler... Hepsi bir bütün olduğu için, onlar üzerinde sohbetimizi devam ettireceğim.

Bu ayet-i kerimeler şöyle başlıyor, *bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahim:*

وَإِذْ قَالَ مُوسٰى لِقَوْمِهِ إِنَّ اللهَ يَأْمُرُكُمْ أَنْ تَذْبَحُوا بَقَرَةً ، قَالُوا

أَ تَتَّخِذُنَا هُزُوًا ، قَالَ أَعُوذُ بِاللهِ أَنْ أَكُونَ مِنَ الْجَاهِلِينَ

(البقرة:٦٧)

(*Ve iz kàle mûsâ li-kavmihî inna'llàhe ye'müruküm en tezbehû bakarah, kàlû e tettehizünâ huzüvâ, kàle eûzü bi'llâhi en ekûne mine'l-câhilîn*) (Bakara, 2/67)

Bu 67. ayet-i kerime. Konuyla ilgili 73. ayet-i kerime de şöyle:

فَقُلْنَا اضْرِبُوهُ بِبَعْضِهَا ، كَذٰلِكَ يُحْيِ اللهُ الْمَوْتٰى وَيُرِيكُمْ

آيَاتِهِ لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ (البقرة:٧٣)

(*Fekulna'dribûhu bi-ba'dihâ, kezâlike yuhyi'llâhu'l-mevtâ ve yurîküm âyâtihi lealleküm ta'kılûn*) (Bakara, 2/73) Burada bitiyor.

a. Zengin Bir Kimsenin Öldürülmesi

Bu ayet-i kerimeler *bakara*, yâni inek, sığır olayı ile ilgili ayet-i kerimeler; o anlatılıyor. Bu olay, bir rivayete göre şöyle bir olay:

İsrâiloğulları zamanında zengin bir kişi varmış, kendisinin varisi yokmuş... Tabii bu rivayetler Kur'an-ı Kerim'de teferruatlı olarak verilmiyor. Tefsir kitaplarına eski ümmetlerin alimlerine sorularak, onlardan bilgi alınarak aktarılmış. İsrâiliyyât deniliyor. İsrâiliyyât'ın bir kısmı doğru olabilir. Onun için biz ne kabul ederiz, ne reddederiz. İnceleriz, okuruz belki öyledir, belki de rivayet sağlam değildir. Ama bazı bilgiler konuyu açıklayabilir.

Bir adam varmış, zengin bir kimse. Bunun kendisinin varisi yokmuş. Kardeşinin çocukları veya çocuğu varisi olacakmış. Ona bu zengin amca ölmediği için, mirasına konmak amacıyla bu varisler veya varis, bu zengin amcayı öldürmüş. Öldürmenin daha teferruatlı anlatıldığı rivayetler var. Demiş ki:

"—Amca, bir takım tüccarlar geldi. Ben onlardan mal alıp biraz istifade etmek istiyorum. Sen de yanıma gel. Eğer sen gelirsen yanıma, sen zengin, itibarlı olduğun için, onlar bana malı daha kolaylıkla verirler."

"—Pekiyi." demiş amcası.

Yola çıkmışlar. Yolda karanlık bir yerde amcasını öldürmüş ve cesedi komşu kalenin, kasabanın kapısı yakınına bırakmış. Ertesi gün de amcasını aramak bahanesiyle oraya vardığı zaman, demiş ki:

"—Bu amcam burada öldürülmüş, kim öldürdü bunu?.. Siz öldürdünüz." diye, o şehir ahalisini itham etmeye başlamış, suçlamaya başlamış.

Şehir ahalisi de:

"—Biz daha kalenin kapısını açmadık, dışarı çıkmadık. Öyle bir şey bizim tarafımızdan yapılmadı." demişler.

Beri taraf kan davası güdüyor ve "İşte siz öldürdünüz, diyet ödeyin!" diye kan diyeti istiyor. Öbür taraf da, "Biz öldürmedik." diyor. Sonra da silahlanmışlar, savaşacaklar ama, içeriden birisi demiş ki:

"—Zamanımızda, zamanın peygamberi Mûsâ AS var, gidelim, Mûsâ AS'a durumu anlatalım! Mûsâ AS hakkımızda hükmünü versin!" demiş.

Mûsâ AS'a müracaat etmişler. Çeşitli teferruatlar, rivayetler var. Allah-u Teàlâ Hazretleri Mûsâ AS'a:

"—Onlar bir sığır kurban etsin! Ondan sonra sığırın etini öldürülen kişiye vursunlar ve o ölü dirilip, kendisini kimin öldürdüğünü bildirsin!" diye emretmiş.

Onlar o sığırı kesmişler ve sığırın bir parçasıyla öldürülmüş olan kimseye vurmuşlar. Allah'ın bir mucizesi olarak, olağanüstü bir olay olarak, ölmüş olan kişi dirilmiş, "Beni amcamın oğlu falanca öldürdü." demiş. Kendisini öldüreni söylemiş, sonra tekrar ruhu kabzedilmiş. Onun üzerine, o katil amcaoğlunu yakalamışlar. Hem öldürüyor, bir de suçu başkasına atıyor. Sahtekâr... Onu da öyle cezalandırmışlar. Tabii mirasa da konamamış.

Başka rivayetler var: Amcasının kızı varmış. Bu yeğen amcasından kızı istemiş. Kız verilmeyince içinden şöyle demiş:

"—Seni öldüreceğim, kızını da alacağım, öldürülme diyetini de alacağım, paranın, malının mülkünün de mirasçısı olacağım, onlardan istifade edeceğim." demiş.

Ama, Allah-u Teàlâ Hazretleri hainlerin tuzaklarını kendi aleyhlerine çevirir, sonunda onları cezalandırır. Yâni şeytana kanıp öldürmeyi yapmış ama, sonra da umduğu maddiyata kavuşamadan kendi canından olmuş, cezasını bulmuş. Çerçeve, hikâye, kıssa, yâni olay böyle bir şey.

Tabii bunlar bizim İslâmî kaynaklarda, Peygamber SAS Efendimiz'den verilmiş bilgiler değil. Eski kitaplarda, yâni Tevrat'ta ve İncil'de bahsedilen bilgileri okumuş alimlerden alınmış bilgiler var. Bunlar, bu olayın açıklaması sadedinde, pek mahzurlu olmayan İsrâiliyyât kabilinden zikredilmiş bazı kitaplarda.

Meselâ, benim yanımda bulunan, istifade ettiğim İbn-i Kesir Tefsiri'nde bu rivayetler çeşitli olaylarla râviler senetleri belirtiyor, kimden geldiyse kaydedilmiş teferruatı. Çerçeve hikaye bu. Yâni:

"—Yâ Rabbi katil kimse bildir." diye, katilin bildirilmesini Mûsâ AS dileyince; Cenâb-ı Hak:

"—Kurban kesin de, ondan sonra onun parçasıyla öldürülen

kimseye vurun!" diye buyurmuş.

Çerçeve olay bu… Şimdi onunla ilgili Bakara Sûre-i Şerifesi'nin ayetleri...

Bakara Sûresi deniliyor, ne demek? İçinde bakara meselesi, olayı zikredilen sûre demek. Yâni kesilen inek hadisesinin anlatıldığı sûre demek. Yâni bu Kur'an-ı Kerim'in Fatihâ'dan sonra, (*Elif, lâm, mim; zâlike'l-kitâbu lâ raybe fîh, hüden li'l-müttakîn*) diye başlayan, 186 ayetlik, iki buçuk cüzlük en büyük sûresidir. İsminin böyle isimlendirilmesine sebep olan olaya geldik, tefsir sohbetlerimizde ayet ayet, anlata anlata...

b. Mûsâ AS'ın Kavmine Bir Sığır Kesmelerini Söylemesi

Şimdi ayet-i kerimeleri okuyarak, mânâsını dilimizin döndüğünce size anlatarak, çerçevesini anlattığımız olayı sonuna kadar takip edelim:

وَإِذْ قَالَ مُوسَىٰ لِقَوْمِهِ إِنَّ اللهَ يَأْمُرُكُمْ أَنْ تَذْبَحُوا بَقَرَةً ، قَالُوا

أَ تَتَّخِذُنَا هُزُوًا ، قَالَ أَعُوذُ بِاللهِ أَنْ أَكُونَ مِنَ الْجَاهِلِينَ

(البقرة:٦٧)

(*Ve iz kàle mûsâ li-kavmihî*) "Hani bir zamanlar Mûsâ kavmine demişti ki..." Bu tabii kime hatırlatma? (*Ve iz*) "Hani bir zamanlar böyle olmuştu." diye kime hatırlatma?.. Peygamber Efendimiz'in zamanındaki ehl-i kitaba, yahudilere hatırlatma. "Bak sizin kendi kitaplarınızda geçen, alimlerinizin bildiği şu şu şu olayları düşünün! Onlardan kendinizin almanız gereken dersleri alın, imana gelin!" diye geçtiğimiz haftalarda anlattığımız çeşitli olayları hatırlatıyor Cenâb-ı Mevlâ.

"Hani şöyle bir olay olmuştu, siz böyle yapmıştınız, sonra böyle olmuştu. Hani şöyle bir başka olay da olmuştu..." diye, ibretli olayları onlara hatırlatıyor. Kendi tarihlerinden olayları anlatıyor: "Hani Mûsâ kavmine ne demişti?.. (*İnna'llàhe ye'müruküm en tezbehû bakarah*) 'Allah-u Teàlâ Hazretleri size, bir sığır

kesmenizi emrediyor.' demişti."

Bakara tekilidir, çoğulu *bakar* geliyor. Kocabaş hayvan dediğimiz, sığır dediğimiz hayvanlara verilen isim. Bu genel bir isim oluyor. Biliyorsunuz çeşitleri var; inek cinsi var, manda cinsi var... Bunların çeşitli kıtalarda çeşitli boyda, posta, kiloda, ağırlıkta olanları var. Meselâ, Amerika'nın bufaloları var, şöyle hörgüçlü öküzler. Yaban öküzü dediğimiz öküzler var. İşte bu cins şeylerin hepsine *bakar* cinsi deniliyor. Kaf ile. Türkçe'deki bakmakla ilgisi yok bunun. Tekili *bakara* diye geliyor; inek, sığır demek.

"'Allah-u Teàlâ Hazretleri sizden bir sığır kesmenizi istiyor, bir sığır kesmenizi emrediyor.' demişti ya Mûsâ AS, hani bir zamanlar." diye başlıyor hatırlatmaya. Tabii ne zaman sığır kesmeyi emrettiğini söylüyor Mûsâ AS yahudilere?.. "Bu öldürülen zenginin katili belli olsun, dua et Rabbin bildirsin!" diye kendisine müracaat edildiği zaman.

İki şehir var kaleli, kapılı. Birisinin kapısının yakınında öldürülmüş. Asıl öldüren katil, suçu ötekilere atıyor:

"—Siz öldürdünüz, sizin kasabaya, köye, kaleye yakın." diyor.

Onlar da diyorlar ki:

"—Biz dışarıya çıkmadık, akşam kapıyı kapattık, sabahleyin dışarıda bu öldürülmüş şahıs bulundu. Biz yapmadık." diyorlar.

İşte bu işin anlaşılması için Mûsâ AS'a müracaat edilince, onlar ne diyorlar?.. (*Kàlû*) "Dediler ki: (*E tettahizünâ huzüvâ*) 'Bizi alaya mı alıyorsun? Bizimle alay mı ediyorsun?' dediler Mûsâ AS'a." Tabii niye böyle şaşırdılar, niye böyle bir söz söylediler?.. Bir kişi öldürülmüş, o kişinin katili bulunsun diye müracaat ediyorlar:

"—Peygambersin, sana Cenâb-ı Hak bildirsin, dua et!" diyorlar.

O da:

"—Allah kurban kesilmesini istiyor, emrediyor." diyor.

Aradaki ilgiyi sezemedikleri için:

"—Ne ilgisi var? Bizimle alay mı ediyorsun?" demiş oluyorlar.

Mûsâ AS gayet ciddi bir şekilde cevap veriyor: (*Kàle*) "Buyurdu ki Mûsâ AS onlara: (*Eûzü bi'llâhi en ekûne mine'l-câhilîn*) Cahillerden olmaktan Allah'a sığınırım, hiç öyle şey yapar

mıyım?..” (Bakara, 2/67)

Çünkü cahiller Allah’a söz isnad eder, Allah öyle emretmediği halde, şöyle emrediyor demek cahilce bir iştir. Yâni alay etmek cahillerin işidir. Ciddî bir mesele için kendisine gelen insanlarla dalga geçmek, alay etmek bir peygambere yakışmaz, bu cahilliktir, gayrı ciddi bir iştir. Mûsâ AS, ulü’l-azim bir ciddi mübarek zât, büyük bir peygamber. Diyor ki: “Allah’a sığınırım cahillerden olmaktan. Hiç öyle şey yapar mıyım? Yapmam!”

Tabii, dalga geçmek ciddî bir konuda yok, ama hakikat olmak şartıyla, gerçek olmak şekliyle latîfe etmek var İslâm’da. O yasak değil. Latîfe olabilir. Çünkü latîfe ciddiyetin ortaya çıkarttığı soğuk havayı izâle eder, kişileri yumuşatır. Samîmî bir durum meydana getirebilir. O bakımdan sözle latîfe yapılabilir. Ama latîfenin latîf olması lâzım! Yâni kaba olmaması lâzım, kaba şaka olmaması lâzım!

Şaka kelimesi Arapça’da *şakà’*, yâni *şin-kaf-elif-hemze* ile yazılıyor; *şekàvet* kelimesiyle ilgili. Yâni, haydutluk filan gibi yanlış bir şeyi, haksız olan bir şeyi yapmak mânâsına geliyor. Şaka, öyle kaba saba olursa, ona şaka’ denilir. O doğru değil.

Türkçe’de tabii öyle kullanılıyor ama, Arapça’sını düşünürsek öyle. Latîfe lâzım, latîfe olabilir, onun da latif bir şekilde yapılması lâzım. Peygamber SAS Efendimiz böyle latîf, tatlı yumuşatıcı şeyler yapmış. Evinde de biraz ev halkına karşı latîfeci olduğu rivayet ediliyor. Efendimiz SAS soğuk, kaşları çatık değil.

Hazret-i Ali RA’ın da (KV) böyle latîfeci olduğu ifade ediliyor. Ama yalan üzerine latife olmaz, kandırmaca üzerine latife olmaz, kaba olmaz.

Tabii, “Bizimle alay mı ediyorsun, bizimle dalga mı geçiyorsun, bizi alaya mı alıyorsun?” diye sorunca gayet ciddiyim demek istiyor Mûsâ AS: “Allah’a sığınırım cahillerden olmaktan.” diyor.

Cahillik nedir?.. Ciddi bir konuda alay etmektir. Cahillik nedir?.. Allah’ın söylemediği bir şeyi, Allah böyle emretti demektir. Bu çok yanlış olur. Allah’a yalan bir şeyi Allah söyledi diye isnad etmek hiç yakışmaz. Peygamberler sıdk sahibidirler, yâni doğru sözlü, doğru özlü insanlardır. Diyor ki:

“—Öyle bir şey yapmaktan Allah’a sığınırım. Yapar mıyım hiç

öyle bir şey? Yapmam!" mânâsına.

c. Sığır Hakkında Bilgi İstemeleri

Onun üzerine dediler ki:

قَالُوا ادْعُ لَنَا رَبَّكَ يُبَيِّنْ لَنَا مَاهِيَ ، قَالَ إِنَّهُ يَقُولُ إِنَّهَا

بَقَرَةٌ لاَ فَارِضٌ وَلاَ بِكْرٌ ، عَوَانٌ بَيْنَ ذٰلِكَ ، فَافْعَلُوا مَا

تُؤْمَرُونَ (البقرة:٦٨)

(*Kàlü'd'u lenâ rabbeke yübeyyin lenâ mâ hiye*) *Kàlû üd'u lenâ* demek ama, *üd'u*'nun ü'sü hemze-i vasl olduğundan bağlanıyor birbirine. *Üd'u,* dua et demek. (*Kàlü'd'ulenâ rabbeke*) "'Bizim için dua ediver Rabbine, (*yübeyyin lenâ mâ hiye*) bu mesele nedir, bu iş nedir, bize açıklasın!' dediler." Kurban kesilmesi söylendiği zaman kendilerine, "Bu nasıl olacak, nedir bu iş?" diye Mûsâ AS'a tekrar sordular.

(*Kàle*) "Mûsâ AS buyurdu ki: (*İnnehû*) Yâni *inna'llàh*, (*yekùlu*) 'Muhakkak ki Allah-u Teàlâ Hazretleri buyuruyor ki: (*İnnehâ bakaratün lâ fâridun ve lâ bikr*) O kurban, o hayvan, o kesilecek kurbanlık, ne böyle artık yavru yapamaz, kartlanmış yaşlı bir inektir, sığırdır; (*ve lâ bikr*) ne de yavru yapamayacak kadar küçük, körpedir. (*Avânün beyne zâlike*) Bu ikisi arasında, orta sıfatlı bir hayvandır, kurbanlıktır. (*Fe'f'alû mâ tü'merûn*) Binâen aleyh, mâdem açıklamayı işittiniz, size emrolunan görevi yapınız! Kurban kesme işini yapın bakalım, işte böyle olacak hayvan!' diye hayvanın vasfını söyledi." (Bakara, 2/68)

قَالُوا ادْعُ لَنَا رَبَّكَ يُبَيِّنْ لَنَا مَا لَوْنُهَا ، قَالَ إِنَّهُ يَقُولُ إِنَّهَا

بَقَرَةٌ صَفْرَاءُ فَاقِعٌ لَوْنُهَا تَسُرُّ النَّاظِرِينَ (البقرة:٦٩)

(*Kàlü'd'ulenâ rabbeke yübeyyin lenâ mâ levnühâ*) "Bu sefer

tekrar: 'Dua et Rabbine, o kurbanlık sığırın rengi ne olacak; bize bildirsin, açıklasın!' dediler."

Şimdi burada müfessirler, İbn-i Abbas ve sâir mübarek àriflerimizden, sahabeden rivayet ederek —*rıdvânu'llàhi aleyhim ecmaîn*— bir ders, bir ibret çıkarıyorlar: "Bir emir emredildiği zaman, emri alan kişi onu yapar. Böyle karşıya dikilip de teferruat istemek, 'Nasıl olacak, böyle mi olacak, şöyle mi olacak?' diye çeşit çeşit şeyler sormak, işi zorlaştırır. İyice anlamağa çalışacağım derken, şartlar arttıkça, ağırlaştıkça, emrin yapılması yokuşa çıkar, zorlanmış olur. Böyle yapmamak lâzım!" diyorlar.

Eğer ilk başta, Mûsâ AS, "Allah size bir sığır kesmenizi emrediyor." dediği zaman, gidip sıradan bir sığırı alsalardı, işte kestik deselerdi, bitecekti iş. Ama sordukları için, yâni "Nasıl bir şey bu kesilecek hayvan?" deyince; "Ne yaşlı, ne küçük, orta bir hayvan." diye tekrar söyleyince kesselerdi; işte orta bir hayvan aldıkları zaman yine olacaktı iş. Ama ilk başta yaşlı da kesseler olurdu, körpe de kesseler olurdu. Çünkü şart yoktu. Sorunca, şart ortaya çıktı. Bu sefer o şartları yerine getirmeleri lâzım! İş zorlaştı.

Üçüncü defa: "Rengi ne olacak?" diye sordular. (*Kàle innehû yekùl*) Mûsâ AS dedi ki:

"Allah-u Teàlâ Hazretleri buyuruyor ki: (*İnnehâ bakaratün safrâ*) 'O sarı bir sığır olur. (*Fâkıun levnühâ*) Parlak, rengi böyle açık, pırıltılı, sarı renkli, (*tesürru'n-nâzırîn*) ona bakanların sevincini arttıran, güzel görünüşlü bir hayvan olacak.' dedi."

Tabii bu sefer sarı, rengi parlak, bakanların gözünü şenlendiren, gözlerine hoş görünen, içlerini ferahlatan güzel bir hayvan... Bu sefer siyah renkli olsa, olmaz; alaca renkli olsa, olmaz. Bu (*fâkıun levnühâ*)'nın izahlarında, "içinde başka renkler katışık değil" mânâsı da veriliyor. Böyle görenlerin, bakanların hoşuna gidecek, içini açacak parlak tüylü bir güzel hayvan olmasını şart olarak sürünce, bu sefer öylesini bulmaya çalışmaları gerekiyor.

Ama yine de yapmadılar, yine soruya devam ettiler:

قَالُوا ادْعُ لَنَا رَبَّكَ يُبَيِّنْ لَنَا مَا هِيَ إِنَّ الْبَقَرَ تَشَابَهَ عَلَيْنَا ،

وَ إِنَّا إِنْ شَاءَ اللهُ لَمُهْتَدُونَ (البقرة:٧٠)

(*Kàlü'd'ulenâ rabbeke yübeyyin lenâ mâ hiye inne'l-bakara teşâbehe aleynâ*) "Dediler ki yine: 'Rabbine dua et yâ Mûsâ, bize onu biraz açıklasın. Bu sığır işi bize karışık geliyor, çeşit çeşit ihtimaller var. Bunlar, inekten hangisi olacağı bize şaşırtıcı oldu, birbirlerine benziyorlar.' diye sordular. (*Ve innâ inşâa'llàhu lemühtedûn*) 'Biz Allah dilerse, inşâallah, açıkladığın zaman hidayete ermiş olacağız, doğruyu bulmuş olacağız, şaşırıp kaldık.' dediler." (Bakara, 2/70)

70. ayet-i kerime de böyle.

قَالَ إِنَّهُ يَقُولُ إِنَّهَا بَقَرَةٌ لاَ ذَلُولٌ تُثِيرُ الْأَرْضَ وَلاَ تَسْقِي الْحَرْثَ ، مُسَلَّمَةٌ لاَ شِيَةَ فِيهَا ، قَالُوا الْئَنَ جِئْتَ بِالْحَقِّ ، فَذَبَحُوهَا وَمَا كَادُوا يَفْعَلُونَ (البقرة:٧١)

(*Kàle innehû yekùlü innehâ bakaratün lâ zelûlün tesîru'l-arda ve lâ teskı'l-hars, müsellemetün lâ şiyete fîhâ*) "Dedi ki: Allah-u Teàlâ Hazretleri buyuruyor ki: 'O öyle bir sığır ki, hor, alçak, değersiz, böyle toprak süren, kuyudan dolabı döndürüp su çeken, böyle adî hizmetlerde çalışan değersiz bir hayvan değil; (*müsellemetün*) ayıplardan sâlim, kusursuz, (*lâ şiyete fihâ*) hiç böyle alacası, ayıbı, kusuru olmayan bir hayvan.' diye cevap verdi." Bu sefer şartlar daha da ağırlaştı, değerli bir hayvan oldu. Kusursuz olacak, ayıpsız olacak, alacasız olacak.

(*Kàlû*) "Dediler ki: (*El-âne ci'te bi'l-hak*) *Kàlü'l* diye bağlanıyor *el-âne*'nin elifi hemze-i vasl olduğu için. (*Kàlü'l-âne ci'te bi'l-hak*) Burada *ci'te,* geldin demek. Ama bi harf-i cerriyle kullanılınca, getirdin demek oluyor. (*Ci'te bi'l-hak*) "Şimdi hakkı getirdin, yâni hakkı söyledin. Gerçek hak olan şeyi, iyice anlayacağımız şekilde söyledin şimdi." dediler. Yâni şimdi anladık demek istediler, *Allàhu a'lem*.

(*Fezebehûhâ*) "Böyle bir hayvanı arayıp buldular, boğazladılar.

(*Ve mâ kâdû yef'alûn*) Ama neredeyse, az kalsın yapmayacaklardı, yapmaya yazdılar."

Böyle bir sîga vardır Türkçe'de, ola yazdı, olmaya yazdı diye. Yâni neredeyse yapmayacaklardı. *Kâde* fiilinin Türkçesi böyle bir kelimedir ama, şimdi şehirliler bu eski Türkçe kelimeyi bilmezler. Köylerde, bazı yerlerde, bölgelerde kullanılıyor. Yapmaya yazdılar, yâni neredeyse yapmayacaklardı. Ama sonunda kestiler.

d. İneği Bulmakta Zorlanmaları

Şimdi böyle bir hayvanı aramışlar. Yine eski kitaplardan gelen rivayetler içinde anlatılıyor. Aramışlar öyle bir hayvan yok. Sarı olacak, pırıl pırıl olacak, herkesin gözünü, gönlünü şenlendiren yakışıklı bir hayvan olacak, renginde alacası olmayacak, kendisinde ayıp olmayacak, kusursuz olacak... Tarla süren kart bir hayvan olmayacak; dolap döndüren, araziyi sulayan bir hayvan olmayacak, işçi durumunda olmayacak... Böyle hoş bir şey olacak. Sarı renkli, sarı renk de biraz altına benziyor, altın renkli olacak filan.

Altın buzağıya tapınırlarmış ya Mısırlılar. Yahudilerde de, içlerinde ona karşı bir eski adetlerini unutamama durumları da var. Hatta Mûsâ AS, —geçtiğimiz sohbetlerde anlatmıştım— Tur Dağı'na Cenâb-ı Mevlâ kendisini davet ettiği zaman, kırk gün gittiğinde; Sâmirî isimli bir usta, halkın zinetlerini, altınlarını toplayıp altından bir buzağı yapmıştı. Sarı renkli bir buzağı yapmıştı.

Neden yaptı?.. Çünkü Mısırlılar buzağıya tapıyorlardı, ineğe tapıyorlardı. O alışkanlık devam ediyor. Mûsâ AS geldiği halde, hâlâ öküze tapılamayacağını anlayamayanlar var kavmin içinde... Ve öyle bir buzağı yapıp ona tapındılar. Tabii ondan sonra cezalandırıldılar.

Şimdi burada da renk sarı, kusursuz olacak, yakışıklı olacak. Böyle herkesin beğeneceği bir şey... Böyle bir hayvanı bulmak için dolaştılar, dolaştılar, dolaştılar, bulamadılar. Buldular ama, buldukları adam hakkında da çeşitli rivayetler var. Bir tanesinde deniliyor ki: Bir ihtiyar kocakarıydı. Elindeki inekten başka ineğin şartlara sahip olmadığını anlayınca, o da fiyatı arttırdıkça arttırdı." deniliyor.

Daha başka rivayetler var: "Bir adamdı bu ineğin sahibi. Babasına, anasına çok hürmetkârdı. Babasını yatırmış, yastığın altında da anahtar var. O sırada bir satıcı gelmiş, bir şey satacak,

"—Şunu al, sana yetmiş bine vereceğim." diyor.

Diyor ki:

"—Alırım, alacağım ama, anahtar babamın yastığının altında, yatağının altında, onu uyandırmak istemiyorum."

Yâni evlat babaya saygılı. (*Berren bi-vâlideyhi*) Ana babasına sevgili, saygılı, hürmetkâr bir evlat. Babasını uykudan uyandırmak istemiyor. Satıcı demiş ki:

"—Eğer şu anda uyanmasını beklemeden hemen alırsan, yetmiş bin değil altmış bine ineceğim."

"—Yok, sen bekle seksen vereyim." demiş.

"—Hayır beklemeyeyim elliye indim."

"—Hayır ben ille bekleyeceğim, doksana çıksın." filan.

Ondan sonra, otuza kadar inmiş satıcı, ama o da babasını uyandırmaya kıyamamış.

Bunlar rivayet tabii, Kur'an-ı Kerim'de olan şeyler değil de. İneğin sahibi kimdir konusunda kitaplarda anlatılanlar. İbn-i Kesir'de var, İbn-i Kesir'in tefsirinde o rivayetleri bulmuş, yazmış.

Sonunda, "Almayacağım." diyor. Ve babasına hürmetinden çok ucuz bir şeyi kaçırdığı için, Cenâb-ı Hak da onun ineğini kıymete bindirtiyor. Yâni, o ineği satarken, çok fazla fiyata sattığı söyleniyor.

Böyle rivayetler var. O acûzenin ineği olduğu rivayeti var, daha başka rivayetler var. Bunlar bizim için bir teferruat... Yâni, böyle bir inek bulmak için uğraştıkları, uzun zaman aradıkları meselesi var. Aramışlar, çok fazla para istemiş, yâni asıl fiyatının on mislini istemiş.

Mûsâ AS'a getirmişler, demişler ki:

"—Biz Allah'ın emrettiği kurbanı kesmek istiyoruz. Allah'ın istediği şartlara haiz inek şu zâtın elinde. Çok fahiş fiyat istiyor, fazla fiyat istiyor."

Mûsâ AS:

"—Ey filanca! Fiyatları indir, şu kadara ver." demiş.

O da demiş ki:

"—Ey Rasûlallah, ey Nebiyyallah, ey Allah'ın peygamberi! Ben malın sahibiyim. Malı istersem satarım, istemezsem satmam. İstediğim fiyata satarım. Bu benim hakkım değil mi?"

O zaman Mûsâ AS kavmine dönmüş, demiş ki:

"—Madem bunun ineğinden başka uygun inek yok, razı gelin, alın! İstediği parayı verin, alın!"

Onlar da razı edip almışlar. Yâni, böyle ara hikâyeler var. Çerçeve hikâyenin içinde ara hikâyeler var.

Neticede, böyle bir ineği zar zor buldular ama, neden buldular?.. Fazla sordukça, şartlar belirdikçe, o şartları haiz hayvanı bulmak daha da zorlaştığı için.

Buradan şunu çıkartıyoruz edeb olarak: Emredildiği zaman hemen yapılırsa, mutlak ıtlakı üzere muamele görür. Ne demek?.. Yâni, her hangi bir şart konulmadan umûmî söylenmişse, o işi yaparsak olur. Ama şartları sordukça ağırlaşır, ağırlaşır; o zaman yapmak da zorlaşır.

Biz başka bir misal bulalım. Meselâ:

"—Git, çarşıdan pirinç al!" dedi birisi hizmetçisine.

O çarşıya gidip pirinç alsa; hangi cins pirinci alsa, gelse, getirse, tamam. Pirinç aldı, getirdi, emri yerine getirmiş oldu.

"—Nasıl pirinç olacak?" deyince;

"—Pilavlık pirinç." dedi mi; bu sefer artık çarşıya gittiği zaman, kırık çorba pirinci alsa, olmaz. Pilava yaramayan pirinç alsa olmaz. Çünkü şart sordu, şart ortaya çıkınca iş zorlaştı.

"—Efendim, hangi pilavlıktan alayım?"

"—Persânî pirinç olsun!" derse; bu sefer markasını da cinsini de söyleyince, gidip başka şey alsa, Mısır pirinci alsa veya başka pirinç alsa olmaz. Yâni şart çoğaldıkça, işi yapmak incelir, zorlaşır. En iyisi hemen emredildiği zaman yapmak, işi böyle fazla sallamamak, sormamak; fazla sorduğu zaman da, çıkacak şartları yerine getireceği için, artık ne ise, ne yapması gerekiyorsa, ona göre o işi yapmak lâzım! Çıkan ders bu.

Hikâyeye ait sonuç burada söyleniyor: Kestiler hayvanı. Yâni neredeyse kesmeyeceklerdi, şartları sora sora bir hal oldular. Kestiler sonra, (*fezebehûhâ*) "İneği kurban ettiler."

Tabii neden?.. Cenâb-ı Hak fedakârlık istiyor. Kul fedâkârlık yapsın da, bakalım muradına ersin. Böyle ihlâsı, samimiyeti, bağlılığı, fedâkârlılığı, vefâkârlığı ölçülsün diye, Cenâb-ı Hak kullarını imtihan eder. "Kurban kesin!" dedi, kurbanı da zorlaştırdı. Kestiler ama, neredeyse kesmeyeceklerdi. Kesmeselerdi tabii, çok büyük suç olacaktı.

e. İnşâallah Demenin Önemi

Bir edeb daha söylüyorlar. 70. ayet-i kerimenin son cümlesinde bildiriliyor. Diyorlar ki:

(*Ve innâ inşâa'llàhu lemühtedûn*) "İnşâallah, Allah'ın izniyle... Yâni, biz bu işte şaşkına döndük, ne yapacağımızı şaşırdık. Allah şartları bildirirse, inşâallah şaşkınlıktan kurtulur, yolumuzu buluruz, hidayete ermiş oluruz." diye, inşâallah demeleri güzel bir şey. Oradan buldular. Yoksa onu demeselerdi, iş daha da karmaşıklaşacaktı ve başları daha çok dertlere girecekti, diyorlar.

İnşâallah demek önemli bir edebdir. Yâni nedir inşâallah'ın mânâsı; Allah dilerse...

"—Yarın seninle falanca yerde buluşalım!"

"—İnşâallah buluşalım..."

Yâni Allah dilemezse, kulun bir şey yapamayacağını idrak etmesi, Allah'ın kudretini bilmesi güzel bir şey. Şimdi Türkiye'de inşâallah, söz vermemek mânâsına alınıyor. Ben bunu bilen bir kimse olarak:

"—İnşâallah geleceğim!" diyorum.

"—Mâzeretin varsa, gelmeyeceksen açıkça söyle." diyor.

"—Açıkça söylüyorum, geleceğim inşâallah!" diyorum; inşâallah'ı gelmeyeceğim mânâsına sanıyor. Halbuki dinî bir edebden dolayı söylüyorum. Allah dilerse... Allah dilemeyince olmaz.

Peygamber Efendimiz, "Yarın size şunu bildireceğim!" dedi, inşâallah demedi. Ertesi gün Allah ona bildirmedi, epeyce bir gecikmeli bildirdi. Peygamber Efendimiz üzüldü. Sonra da:

وَلَا تَقُولَنَّ لِشَيْءٍ إِنِّي فَاعِلٌ ذٰلِكَ غَدًا. إِلَّا أَنْ يَشَاءَ اللَّهُ

(الكهف:٢٣-٢٤)

(*Ve lâ tekùlenne li-şey'in innî fâilün zâlike gadâ. İllâ en yeşâa'llàh*) "Bir şeyi yarın, ileride şöyle yapacağım, böyle yapacağım derken, inşâallah demeden demeyin!" diye Kur'an-ı Kerim'in Kehf Sûresi'nde ayet-i kerime indi. (Kehf, 18/23-24)

Onun için, biz dinî bir duyguyla, Allah'ın kudretine inandığımızdan, kulun acizliğini bildiğimizden, kadere inandığımızdan, inşâallah diyoruz ve çalışıyoruz. İnşâallah demek çalışmamak, reddetmek, mazeret uydurmak demek değil. "Allah'ın izniyle, bunu yapacağım!" demek.

Hatta bu bir şey ifade ediyor. Yâni, "Evelallah yapacağım, mutlaka yapacağım. Ama tabii Allah izin verirse... O şart her zaman bâkî." demiş oluyor.

Bu da bir *inşâallah*'la ilgili açıklama arada. Tefsir kitaplarında bildiriliyor, hatırımızda kalsın. Allah dilerse bir şey olur, dilemezse olmaz. O halde Allah'a güzel kulluk edelim, Allah'tan isteyelim! Allah'a tevekkül edelim, Allah'a dayanalım! Allah'a

dayananın yaveri Hak'tır. Cenâb-ı Hak o zaman yardım eder.

Büyüklerimiz başarıları, hep böyle başarmışlardır. Hep böyle Allah'a dayanarak, Allah'a güvenerek başarmışlardır. Biz de her işimizde Allah'a dayanalım, tevekkül edelim, inşâallah diyelim! Allah dilerse diyelim, aczimizi bilelim, haddimizi bilelim, kulluğumuzu bilelim, kulluğumuzu güzel yapalım!..

f. Sığırın Bir Parçasıyla Ölüye Vurulması

Şimdi kestiler. Kestikten sonra onun but kemiğiyle mi, bir kemiğiyle mi, etiyle mi, çeşitli rivayetler var yine. Ama Kur'an-ı Kerim'de o teferruat yok, onu gösteren bir işaret yok. Burada:

وَإِذْ قَتَلْتُمْ نَفْسًا فَادَّارَأْتُمْ فِيهَا وَاللَّهُ مُخْرِجٌ مَا كُنْتُمْ تَكْتُمُونَ

(البقرة:٧٢)

(*Ve iz kateltüm nefsen*) "Hani sizin içinizden bir katil, birisini öldürmüştü." Yâni bu yeğen, o zengin amcanın malına konmak için öldürmüştü. (*Fe'ddâra'tüm fîhâ*) "Bu konuda ihtilafa düşmüştünüz. Birbirinizle çekişmeye, çatışmaya kalkmıştınız, kim öldürdü meselesi ortaya çıkmıştı. (*Va'llàhu muhricun mâ küntüm tektümûn*) İçinizden katil, olayın iç yüzünü biliyordu, saklıyordu, kabahati başkalarına atıyordu. (*Va'llàhu muhricun*) Ama bunu Allah çıkaracaktı." *Muhric* çıkarıcıdır demek ama, isim cümlesinde böyle ism-i fail geldiği zaman, istikbal mânâsı ifade eder. (*Va'llàhu muhricun*) Allah çıkaracaktı. (*Mâ küntüm tektümûn*) Sizin içinizdeki o katilin, o hainin saklamış olduğu, sizin saklamış olduğunuz işin sırrını Allah ortaya çıkaracaktı." (Bakara, 2/72)

Çünkü, Cenâb-ı Hak hainlerin hilelerini devam ettirmez. Bir yerde hileleri ortaya çıkar, dalavereleri anlaşılır. Sonunda belâlarını bulur, cezalarını çekerler. İlâhi kanun böyledir.

وَأَنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي كَيْدَ الْخَائِنِينَ (يوسف:٥٢)

(*Ve enna'llàhe lâ yehdî keyde'l-hàinîn*) "Allah hainlerin tuzaklarını iyi bir sonuca ulaştırmaz, sonunda çıkar ortaya." (Yusuf, 12/52) Şeytan birisini kandırır, bir günahı işlettirir; ondan sonra rezil rüsvâ eder, ortada bırakır.

O katili de kandırdı, amcasını öldürttü. Hem mirastan mahrum oldu, hem de hayatıyla ödedi. Çünkü öldürdüğü için, onu da öldürdüler. Allah böyle yapacak idi.

فَقُلْنَا اضْرِبُوهُ بِبَعْضِهَا ، كَذٰلِكَ يُحْيِ اللّٰهُ الْمَوْتٰى وَيُرِيكُمْ

آيَاتِهِ لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ (البقرة:٧٣)

(*Fekulna'dribûhu bi-ba'dihâ*) "Ben Azîmü'ş-şân buyurdum ki..." diyor Cenâb-ı Hak azamet sîgasıyla, cemî sîgası kullanıyor ama o azamet için. (*Kùlnâ*) "Biz buyurduk ki..." aslında Arapça'sı. (*İdribûhu bi-ba'dihâ*) *İdribû*'nun hemzesi hemze-i vasl olduğundan *kulnâ*'ya bağlanıyor: (*Fekulna'dribûhu bi-ba'dihâ*) *İdribû*; siz vurun. *Hû*; yâni o ölü, zamir. *Hû* zamiri öldürülen, o amcası olan o kişiye gidiyor. "Onun bir parçasıyla ölüye vurunuz!" Buradaki *hâ* zamiri de kurban edilen bakaraya gidiyor. "Kurban edilen hayvanın, sığırın bir parçasıyla bu öldürülen kişiye vurunuz. Yâni, o eti veya kemiği alın, ona vurun!" Cenâb-ı Hak böyle buyurdu.

Böyle yaptılar. Böyle yapınca, mucize olarak hepsinin gözü önünde, ölmüş olan ölüye Allah hayat verdi, kalktı.

"—Seni kim öldürdü?" diye sordular.

Mûsâ AS zamanının mucizesi. Yahudiler inanıyorlar. Biz müslümanlar da inanıyoruz, Allah böyle buyurdu, bildirdi diye.

"—Kim öldürdü seni? Bak bu şehrin ahalisi öldürdü deniliyor, bunlar öyle diyorlar, diyet istiyorlar."

"—Hayır! Beni bu amcamın oğlu öldürdü." dedi, sonra yığıldı, yine öldü.

Allah ölüleri diriltmeye kàdirdir. Bakara Sûresi'nde beş yerde ölülerin diriltilmesiyle ilgili ayetler sırasıyla gelecek. Bir kısmı geçti, bir tanesi de burada. Beş yerde Cenâb-ı Hakk'ın kudretiyle ölüleri dirilttiğini bildiriyor.

Bununla ilgili İbn-i Kesir Tefsiri'nde Peygamber Efendimiz'den bir rivayet var. O rivayeti okuyuvereyim. Sohbetimizde hadis-i şerif de yer almış olsun. Sahabeden Ebû Ruzeyn el-Ukaylî RA'dan rivayet edilmiş:[41]

قَالَ: قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللهِ، كَيْفَ يُحيِي اللهُ الْمَوْتَى؟ قَالَ: أَمَا مَرَرْتَ بِوَادٍ مُمحَلٍ، ثُمَّ مَرَرْتَ بِهِ خَضِرًا؟ قُلْتُ: بَلَى. قَالَ: كَذٰلِكَ النُّشُورُ، أَوْ قَالَ: كَذَلِكَ يُحْيِي اللَّهُ الْمَوْتَى (حم. ط. عن أبي رزين)

(*Kàle*) "O zât dedi ki: (*Kultü*) Ben dedim ki: (*Yâ rasûla'llàh, keyfe yuhyi'llâhu'l-mevtâ*) 'Yâ Rasûlallah, Allah-u Teàlâ Hazretleri ölüleri nasıl diriltecek, insanlar öldükten sonra?..'

Peygamber Efendimiz buyurdu ki: (*Emâ mererte bi-vâdin mümahhal*) 'Böyle ekinsiz, kupkuru vâdiden geçmedin mi? (*Sümme mererte bihi hadrâ*) Sonra bir başka zaman, yağmur mevsiminde, yağmurlar yağdıktan sonra oradan geçtiğin zaman, orayı yemyeşil görmedin mi?..'

(*Kultü: Belà*) 'Evet gördüm, görmez olur muyum, gördüm yâ Rasûlallah' dedim.

(*Kàle: Kezâlike'n-nüşûr.*) 'İşte Cenâb-ı Hakk'ın ölüleri diriltmesi de böyle olacak.' diye anlattı. (*Ev kàle*) Veya, (*Kezâlike yuhyi'llàhu'l-mevtâ*) 'Allah ölüleri işte böyle diriltecektir.' buyurdu."

Cenâb-ı Hak, bütün insanları öldükten sonra diriltmeye kàdirdir. (*Ve'l-ba'sü ba'de'l-mevti hakkun*) Öldürmesi, öldükten sonra diriltmesi haktır. Mucize olarak da böyle hayatta dilediğini diriltir, konuşturur, tekrar öldürür.

---

[41] Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.IV, s.12, no:16241; Tayâlisî, *Müsned*, c.I, s.147, no:1089; Beyhakî, *el-İ'tikàd*, c.I, s.217; Ebû Rezin el-Ukaylî RA'dan.

(*Kezâlike yuhyi'llâhu'l-mevtâ*) Burada da 73. ayet-i kerimenin cümlesi böyle devam ediyor: "İşte böyle Cenâb-ı Hak ölüleri diriltecek, böyle diriltir. (*Ve yurîküm âyâtihi*) Ve size inanmanız için gerekli delilleri böyle gösterir. (*Lealleküm ta'kılûn*) Tâ ki siz akledesiniz, aklınızı başınıza devşiresiniz, gerçekleri anlayasınız; düşünüp de imanlı insanlar safına geçesiniz diye böyle ibretli olayları karşınıza çıkartıp, gözünüzün önünde cereyan ettirir." buyuruyor.

Bütün bunlar bir hatırlatma. Bütün Kur'an-ı Kerim'i okuyanlara, o devrin yahudi cemaatine, kendi tarihlerinden misâller vererek, kendi kitaplarından, kendi peygamberlerinin başından geçen ibretli olayları anlatarak, onlara akıllarını başlarına toplaması ve bu gösterilen ayetlerden, okunan ayetlerden ibret almasını sağlamak, onları imana sevk etmektir.

Aziz ve muhterem kardeşlerim! Tabii bu dünya hayatı fâni bir hayat... Herkes bir müddet yaşıyor, görüyoruz hayatın kanununu; 40 sene, 50 sene, 70 sene, 100 sene, daha fazla, daha az... Sonra zamanı gelen vefat edip gidiyor. Nedir bu hayat ve ölüm, bu dünya hayatı?.. Muhtelif ayet-i kerimelerde Cenâb-ı Hak bildiriyor:

لِيَبْلُوَكُمْ أَيُّكُمْ أَحْسَنُ عَمَلاً (الملك:٢)

(*Li-yeblüveküm eyyüküm ahsenü amelâ*) "Hanginiz daha güzel kulluk yapacak diye sizi imtihan etmek için." (Mülk, 67/2) Yâni, bu dünyaya geliş, bu yaşam, bu doğuş, bu ölüm bir imtihan; hayat bir imtihan. Allah'ın kulu imtihanı... Kulların hangisi daha güzel ibadet yapacak, daha güzel kulluk yapacak?.. İşin aslı bu... Ondan sonra öleceğiz.

Peygamberler bilgi olarak bize bildirmeseydi, öğretmeseydi, ölümden öncesini kendimiz bilemezdik. Öldükten sonra ne olacağını da yine, Allah'ın bize peygamberler göndermesiyle, istikbale ait haberleri peygamberlere söyletmesiyle öğrendik. Söyletmeseydi, biz yine anlayamazdık.

Birçok müşriklerin, kâfirlerin düştükleri durum bu... Yâni kendi akıllarıyla, "Böyle, kemikler kum gibi olduktan sonra nasıl dirilecek?" diye itiraz ediyorlar. Allah-u Teàlâ Hazretleri cevap

veriyor ki:

قُلْ يُحْيِيهَا الَّذِي أَنشَأَهَا أَوَّلَ مَرَّةٍ ، وَهُوَ بِكُلِّ خَلْقٍ عَلِيمٌ

(يٰسٓ: ٧٩)

(*Kul yuhyîhe'llezî enşeehâ evvele merreh*) "İnsanoğlu neydi, ilk önce nasıl meydana geldi? Yâni, nasıl meydana geldiğini düşünsün, Cenâb-ı Hakk'ın ölüyü nasıl dirilteceğini, öldükten sonra dirilmenin nasıl olacağını anlasın! (*Ve hüve bi-külli halkın alîm*) Çünkü Cenâb-ı Mevlâ, Rabbü'l-àlemin her çeşit halk etmeye, yaratmaya, her türlü yaratmaya, her başka cinsten yaratmaya kàdirdir." (Yâsin, 36/79)

Demek ki, yaratmanın türleri, şekilleri, cinsleri var. Bildiğimiz, bilmediğimiz neler neler var. İlim ilerledikçe bazısını anlıyoruz. Bazısını hiç anlayamayız. Kâinâtın esrarının daha nicesini çözemedi, inceleye inceleye çağın alimleri... Çözülenlerin arkasından yenileri geliyor.

Bu hayat bir imtihandır. Bu hayatı mü'mince geçirmek lâzım! Cenâb-ı Hakk'ın rızasına uygun geçirmek lâzım! Zulüm yapmamak lâzım, günah işlememek lâzım, Allah'a güzel kulluk etmek lâzım!..

Allah'ı arayan, hayatta da Cenâb-ı Mevlâ'yı buluyor, Cenâb-ı Hakk'a eriyor. Erenler, evliyâ eriyor, Cenâb-ı Mevlâ'yı buluyor. Ma'rifetullaha, mahabbetullaha mazhar oluyor. Cenâb-ı Hak'la münâcâtı, mükâlemesi oluyor. Yüksek kulların, Peygamber Efendimiz'in Mi'rac'ı var.

Aşikâre gördü Rabbü'l-izzeti,
Ahirette öyle görür ümmeti.

Arayan Mevlâsını bulur. Yâni, bulduğu zaman da, küfrün ne kadar saçma olduğunu, imanın ne kadar doğru olduğunu anlar ama, aramayınca bulamıyor. Zàlimlere Allah hidayet vermiyor, zulmettiği için... Edepsizlere, edepsizliğinden dolayı hak yolu göstermiyor. Alimler, filozoflar, çok derin düşünen bilginler,

Allah'ın varlığını, birliğini mutlak isbat ettikleri halde; cahiller inatlarından inkâr ediyor. Ama arayan Mevlâsını buluyor, Mevlâsına eriyor.

Onun için, erenlerden olmaya çalışmak lâzım! Kahra uğrayanlardan, Allah'ın gazabına uğrayanlardan, dalâlete düşenlerden olmamak lâzım!..

Allah'tan gayriye boyun eğmemek lâzım! Allah'a kulluk etmek lâzım!.. Çünkü bizi yaratan o, yaşatan o, nimetlerine gark eden, rahmetine daldıran o... Hayatımız ondan, doğumumuz ondan, yaşamımız ondan... Varacağımız yer de onun huzuru, yine ona varacağız, ona kavuşacağız.

الَّذِينَ يَظُنُّونَ أَنَّهُمْ مُلَاقُوا رَبِّهِمْ (البقرة:٤٦)

(*Ellezîne yezunnûne ennehüm mülâkù rabbihim*) "Onlar o kimselerdir ki, muhakkak Rablerine kavuşacaklarını bilirler." (Bakara, 2/46) Ne mutlu sevdiği kul olarak kavuşanlara!...

Allah-u Teàlâ Hazretleri cümlemizi imanın hakîkatine erdirsin... Gerçekleri bulanlardan, Mevlâ'ya erenlerden eylesin... Câhillerden, gâfillerden etmesin... Hele hele müşriklerden, kâfirlerden uzak eylesin... Bizi ve neslimizi kıyamete kadar mü'min-i kâmil kullar eylesin...

Dünyada rızasına uygun yaşamayı nasib eylesin... Ahirette de cennetiyle cemâliyle müşerref eylesin... Aziz ve sevgili izleyiciler ve dinleyiciler, temennîm bu...

Cenâb-ı Hak cümlemizi korktuklarımızdan korusun... Umduklarımıza, dilediklerimize erdirsin... Cennetiyle cemâliyle müşerref eylesin... Habîb-i Edîbine komşu eylesin...

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llàhi ve berekâtühû!..

29. 06. 1999 - AVUSTRALYA

11. İSRAİLOĞULLARI'NIN KALPLERİNİN TAŞTAN KATI OLMASI

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llàhi ve berekâtühû!..

Aziz ve sevgili Ak-Televizyon izleyenleri ve Ak-Radyo dinleyenleri!

Kur'an-ı Kerim sohbetimizde Bakara Sûre-i Şerifesi'nin 74. ayet-i kerimesinden 77. ayetine kadar olan kısımları konu edineceğim.

Bundan önceki hafta, Bakara Sûresi'ne ismini veren inek kesilmesi, sığır kurban kesilmesi hadisesi ve mirasına konulsun diye öldürülen bir insanın, onun etinden bir parçayla vurulduğu zaman bir mucize olarak dirilmesi ve kendisini kimlerin öldürdüğünü söylemesi ile ilgili ayetleri okumuştuk, sohbetimize konu edinmiştik. Orada:

كَذٰلِكَ يُحْيِ اللهُ الْمَوْتٰى وَيُرِيكُمْ آيَاتِهِ لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ (البقرة:٧٣)

(*Kezâlike yühyi'llàhü'l-mevtâ ve yürîküm ayâtihî lealleküm ta'kılûn*) "İşte böyle Allah-u Teàlâ Hazretleri ölüleri diriltir ve ayetlerini size gösterir; tâ ki akledesiniz." (Bakara, 2/73) dedikten sonra, bu 74. ayet-i kerimede buyruluyor ki:

ثُمَّ قَسَتْ قُلُوبُكُمْ مِنْ بَعْدِ ذٰلِكَ فَهِيَ كَالْحِجَارَةِ أَوْ أَشَدُّ قَسْوَةً ،
وَإِنَّ مِنَ الْحِجَارَةِ لَمَا يَتَفَجَّرُ مِنْهُ الْأَنْهَارُ ، وَإِنَّ مِنْهَا لَمَا يَشَّقَّقُ
فَيَخْرُجُ مِنْهُ الْمَاءُ ، وَإِنَّ مِنْهَا لَمَا يَهْبِطُ مِنْ خَشْيَةِ اللهِ ، وَمَا اللهُ
بِغَافِلٍ عَمَّا تَعْمَلُونَ (البقرة:٧٤)

(*Sümme kaset kulûbüküm min ba'di zâlike fehiye ke'l-hicâreti ev eşeddü kasveh, ve inne mine'l-hicâreti lemâ yetefecceru minhü'l-*

enhâr, ve inne minhâ lemâ yeşşekkaku feyahrucü minhü'l-mâ', ve inne minhâ lemâ yehbitu min haşyeti'llâh, ve ma'llàhu bi-gàfilin ammâ ta'melûn.) (Bakara, 2/74)

Yâni: (*Sümme kaset kulûbüküm min ba'di zâlike*) *Zâlike*'den murad, o olay. "O mucizeyi gördükten sonra, yâni öldürülen kimsenin, kendisini kimlerin öldürdüğünü bildirme mucizesini gördükten sonra, kalbleriniz gene kasvetlendi, karardı, katılaştı. (*Fehiye ke'l-hicâreti ev eşeddü kasveten*) Ve o kalbleriniz sanki bir taş gibi oldu. Taş gibidir, belki ondan daha da sert, daha katı bir haldedir."

(*Ve inne mine'l-hicâreti lemâ yetefecceru minhü'l-enhâr*) "Muhakkak ki taşların bir kısmı güzeldir. Öyle taşlar vardır ki, aralarından, kayalıklarının arasından nehirler fışkırır. (*Ve inne minhâ lemâ yeşşekkaku feyahrucü minhü'l-mâ'*) Kimisi de parçalanır, çatlar ve o çatlaklarından su çıkar. (*Ve inne minhâ lemâ yehbitu min haşyeti'llâh*) Yine bu taşlardan bazıları vardır ki, Allah korkusuyla aşağılara iner, düşer."

(*Ve ma'llàhu bi-gàfilin ammâ ta'melûn.*) "Ey yahudiler, Allah sizin yaptıklarınızdan asla gàfil değildir, hepsini biliyor."

Şimdi bu 74. ayet-i kerimenin meali bu.

a. Yahudilerin Kalplerinin Katılaşması

(*Sümme kaset kulûbuküm*) "Sonra, bu olaylardan sonra, bu kadar delillerden sonra, Cenâb-ı Hakk'ın size Mûsâ AS'ın zamanında bunca mucizeleri göstermesinden sonra, 'Rabbine dua et de bize şöyle şunu göstersin, bunu göstersin...' dedikçe her isteklerinizi bulduğunuz halde, mucizeleri gördüğünüz halde, Firavun'dan kurtulduğunuz halde, Tur Dağı'ndaki maceralar, çöldeki rızıklanmalar..." Geçtiğimiz haftalarda bahis konusu ayetler vs. "Bundan sonra artık iyice imanınızın kuvvetlenip, iyice kuvvetli mü'minler olmanız gerekirken, kalpleriniz bundan sonra yine gene karardı, taşlaştı, katılaştı, kasvetlendi."

Ya da *zâlike* sözünden murad, bu Àmîl isimli ihtiyar zengin, mirası için öldürülen zengin hadisesi özel olarak kasdediliyor. Yâni, "O bakarayı, o sığırı kurban edip de, onun etiyle o ölüye vurduğunuz zaman, o dirilip de 'Beni şu şu öldürdü.' diye söyleyince, bu mucizeyi gördüğünüz halde, ondan sonra gene de

inanmadınız, yine de doğru yoldan saptınız." diye, özel olarak o hadiseyle ilgili olduğunu; *zâlike* ile işaret edilen olayın o hadise olduğunu söyleyen alimler de var.

"Bütün bu geçtiğimiz haftalarda okuduğumuz ayetlerde belirtilen çeşitli mucizeler, ikram ve nimetler ve özel yardımlara rağmen, ey yahudiler, yine kalbleriniz karardı, sanki taş gibi oldu."

Kasvet, bir şeyin kalınlığıyla beraber katılığı demek oluyor. Kalblerin katılığı da gönüllerin idraksizliği, ayetlerden duygulanmaması, imana gelmemesi; Allah'ın peygamberine ve ahkâmına uymaması, ahirette Cenâb-ı Hakk'ın huzuruna çıkıp da hesap vereceğini düşünmemesi tarzında tecelli ediyor. Cenâb-ı Hak, katılıkları bakımından gönüllerini taşlara benzetiyor. Ama taşlardan da fena olduğunu sonra bildiriyor:

(*Ev eşeddü kasveh*) "Yahut daha da katı..." Buradaki *ev* tereddüt mânâsına değil, "Belki daha da katı" mânâsına takviye bâbında söylenmiş; veyahut, *ve* mânâsına söylenmiş; veyahut *bel*, Arapça'daki belki mânâsına söylenmiş diye müfessirler ifade ediyorlar. Yâni, Cenâb-ı Hak her şeyi çok iyi bildiği için, onun için tereddüt bahis konusu değildir. "Şu şöyle veya böyle" dediği zaman, tereddüt ifade ettiğinden değil de, mânânın kuvvetinin ifade edilmesi bakımından.

Niye taşa benzetiyor kalbini?.. Meselâ niye demire benzetmiyor? Hâzin tefsirinde diyor ki: "Niye demir gibi oldu demiyor da, taş gibi oldu kalbleriniz diyor Cenâb-ı Hak onlara?.. Çünkü, demiri belli bir sıcaklıkta erittiğin zaman yumuşuyor. Meselâ Dâvûd AS'a,

وَأَلَنَّا لَهُ الْحَدِيدَ (السباء:١٠)

(*Ve elennâ lehü'l-hadîd*) "Demiri onun için yumuşattık." (Sebe',34/10) buyruluyor. Demire istediği şekli verdi, kalıba soktu, zırh yaptı, kılıç yaptı, kalkan yaptı. Yâni, demirin böyle kalbin katılığı için kullanılması uygun değil. Burada duygusuzluğu bakımından taşa benzetiliyor.

(*Ve inne mine'l-hicâreti*) "Ama taşların içinde, taşlardan

bazıları vardır ki... Taşların hepsi aynı değildir, çeşit çeşittir. Bazıları vardır ki, (*lemâ yetefecceru minhü'l-enhâr*) içlerinden, kayalıkların yarıklarından nehirler fışkırır. Yâni, bol bol sular çıkar."

Ben görmedim ama, gören tanıdıklar söylüyorlar, tabii pek çok kimse de görmüştür memleketimizde; Dicle'nin ilk kaynağının bir kayanın altından, böyle güldür güldür oradan çıktığını söylüyorlar. Tabii kendi memleketimiz olan Çanakkale'nin Kaz Dağı civarında da, öyle kayalardan güldür güldür suların çıkıp, nehirlerin, derelerin aşağı doğru aktığını, oralarda alabalıklar yetiştirildiğini gördük. Sonra Ereğli'nin meşhur kayalıkları var. Orada Hititlerden kalma kayalar var, oralardan güldür güldür sular çıkıyor.

Evet, yâni kayalardan böyle sular çıkıyor ama, bu kalbleri katılaşmış insanlarda bir hislenme, bir duygulanma, bir şey yok. Gözlerinden öyle ırmaklar gibi yaşlar akması filân bahis konusu değil. Duygulu değiller, anlayışlı değiller, imanlı değiller... Önlerindeki ayetleri göre göre, gene günahtan, imansızlıktan yapacaklarını yapıyorlar.

(*Ve inne minhâ lemâ yeşşakkaku feyahrucü minhü'l-mâ'*) *Yeşşakkaku, yeteşakkaku*; tefa'ul bâbından, *şe* harfi onun için *te*'ye bedel olarak şeddelenmiş. Yâni, "Taşların da bazıları vardır ki çatlar; (*feyahrucü minhü'l-mâ'*) o çatlaklarından hani nehirler kadar güldür güldür olmasa bile, gene sular sızar aşağılara."

Bunu da bazı alimler demiş ki: "Bazı insanlar gece gündüz gözyaşları içinde ağlarlar. Mevlâ'yı istedikleri için, veyahut Allah'tan korktukları için, ibadet ederken, zikrederken, güldür güldür nehirler gibi gözyaşı dökerler, seccadeleri ıslanır. Bazıları da bu kadar çok ağlayamaz ama, az ağlar."

"Kayaların bir kısmından nehirler çıkar, bir kısmının çatlaklarından da sular çıkar." Yâni, bazısı da yine duyguludur. (*Ve inne minhâ lemâ yehbitu min haşyeti'llâh*) "Taşların bir kısmı da, Allah korkusuyla aşağılara düşer, aşağı iner."

(*Ve ma'llâhu bi-gâfilin ammâ ta'melûn*) "Ey yahudiler! Sizin bu durumlarınızdan, yaptıklarınızdan, işlediğiniz amellerden, günahlardan Allah haberdardır, aslâ gâfil değildir, bilmiyor değildir, gaflette değildir." Hepsini biliyor, elbette hepsinin

hesabının sorulacağı bir zaman olacak. Tabii zerre kadar hayır işleyeni mükâfatlandırılacak, zerre kadar şer işleyenin de o şerrinin hesabı olacak, onun cezasını verecek. Bu noktayı düşünmüyor çok kimse.

b. Cisimlerde Allah Korkusu

Şimdi burada *haşyetu'llàh*, Allah'tan korkmak meselesi taşlara ait. Konu konuşulurken, "Taşların bir kısmı da Allah korkusundan yukarılardan aşağılara düşer." diye bir söz geçmiş oluyor burada. Diyorlar ki:

"—Bu nasıl olur? İnsanlara ait sıfat. Bu ne demek?.."

Bu taşların haşyetullahtan aşağılara düşmesi, yâni Allah'ın emirlerine mutî olmasının işareti. Tabii, tabiatın kanunlarını koyan Cenâb-ı Hak'tır. Öyle emredince, öyle olur. Başka türlü emrederse, emrettiği şekilde olur.

إِنَّمَا أَمْرُهُ إِذَا أَرَادَ شَيْئًا أَنْ يَقُولَ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ (يس: ٨٢)

(*İnnemâ emruhû izâ erâde şey'en en yekùle lehû kün feyekûn*) "Bir şeyin olmasını murad ettiği zaman, 'Ol!' der, olur." (Yâsin, 36/82) Dağlar havalara da fırlar, yanardağlar püskürür, fışkırır, sular gibi aşağılara da akar; veyahut zelzelelerden sarsılır; veyahut Mûsâ AS:

"—Yâ Rabbi, seni görmek istiyorum!" dediği zaman, dağa tecelli ettiği zaman dağın böyle parça parça parçalandığı gibi parçalanır.

Veyahut, Haşr Sûresi'nin sonunda:

لَوْ أَنْزَلْنَا هٰذَا الْقُرْآنَ عَلٰى جَبَلٍ لَرَأَيْتَهُ خَاشِعًا مُتَصَدِّعًا مِنْ

خَشْيَةِ اللهِ (الحشر: ٢١)

(*Lev enzelnâ hâze'l-kur'âne alâ cebelin*) "Biz bir dağın üstüne indirseydik bu Kur'an'ı; (*leraeytehû hàşian mütesaddian min haşyeti'llâh*) Allah korkusundan böyle huşû içinde, parça parça

olmuş bir vaziyette görürdün." (Haşr, 59/21) diye bildirildiği gibi olur.

"—Bu taş cemâdâttandır. Bitkiler var, hayvanlar var, cansız dediğimiz varlıklar var. Bu cemâdâttan böyle haşyetullah nasıl söylenmiş?.."

Cenâb-ı Hak, bizim inancımıza göre, bu ayetlerden de anlaşıldığına göre taşlara da bazı duyguları duyurma kabiliyeti vermeye kàdirdir. Evet, biz onların davranışlarının sebeplerini anlayamayız ama, onların da bir takım olağanüstü durumları olduğunu, bu ayet-i kerimeler bildiriyor. Meselâ tesbih çektiklerini:

وَإِنْ مِنْ شَيْءٍ إِلاَّ يُسَبِّحُ بِحَمْدِهِ وَلَكِنْ لاَ تَفْقَهُونَ تَسْبِيحَهُمْ

(الإسراء: ٤٤)

(*Ve in min şey'in illâ yüsebbihü bi-hamdihî ve lâkin lâ tefkahûne tesbîhahüm*) [Onu tesbih ve tahmid etmeyen hiç bir şey yoktur; ne var ki, siz onların tesbihlerini anlayamazsınız.] (İsrâ: 17/44)

Kuşların saf saf olarak, hepsinin salâtını ve tesbihini, yâni kendilerinin üzerine düşen salât ve tesbih neyse onu yaptıklarını ayet-i kerime bildiriyor. Daha başka ayet-i kerimeler var. Demek ki, Cenâb-ı Hak onlara da kendi tabiatlarına uygun bir tarzda, bizim anlayamayacağımız, alışık olduğumuz şeklin dışında bazı şeyler vermeye kadirdir. Çünkü ayetler bunu açıkça söylüyor.

Nitekim hadis-i şeriflere gelecek olursak, Câbir ibn-i Semure RA'dan rivayet edilmiş ki, Peygamber SAS Hazretleri şöyle buyurmuşlar:[42]

---

[42]Müslim, *Sahîh*, c.IV, s.1782, no:2277; Tirmizî, *Sünen*, c.V, s.592, no:3624: Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.V, s.89, no:20860; Dârimî, *Sünen*, c.I, s.24, no:20; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.XIV, s.402, no:6482; Tayâlisî, *Müsned*, c.I, s.106, no:781; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.II, s.220, no:1907; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.XIII, s.382, no:7469; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.VI, s.313, no:31705; Bezzâr, *Müsned*, c.II, s.128, no:4255; Begavî, *Şerhü's-Sünneh*, c.VI, s.446; Temmâmü'r-Râzî, *el-Fevâid*, c.I, s.299, no:753; İbn-i Esîr, *Üsdü'l-Gàbe*, c.I, s.160; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*,

إِنِّي لَأَعْرِفُ حَجَرًا بِمَكَّةَ ، كَانَ يُسَلِّمُ عَلَيَّ قَبْلَ أَنْ أُبْعَثَ ،

وَإِنِّي لَأَعْرِفُهُ اَلآنَ (م. ت. حم. عن جابر بن سمرة)

(*İnnî lea'rifu haceren bi-mekkete, kâne yüsellimü aleyye kable en üb'ase, ve innî lea'rifuhû el'ân.*) "Ben bir taş biliyorum ki Mekke'de, bana selâm verirdi. Daha peygamber tayin olunmadan önce, peygamberlik görevi bana tebliğ olunmadan önce, bir taş biliyorum ki o bana selâm verirdi ve o taşı ben hâlâ biliyorum Mekke'de." buyurmuş.

Demek ki, cansız gibi gördüğümüz taş, Peygamber SAS'in Allah sevgili kulu ve peygamberi olduğunu Allah ona bildirdiği için, Rasûlüllah'a selâm veriyor, Peygamber Efendimiz'in hadis-i şerifinde bu böylece görülmüş oluyor.

Hazret-i Ali RA'dan Buhârî'nin rivayet ettiği bir başka hadis-i şerif de şöyle:[43]

كُنْتُ مَعَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِمَكَّةَ ، فَخَرَجْنَا

إِلَى بَعْضِ نَوَاحِيهَا ، فَمَا اسْتَقْبَلَهُ شَجَرٌ وَلَا جَبَلٌ إِلاَّ وَهُوَ

يَقُولُ: السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ ! (ت. عن علي)

(*Küntü mea rasûli'llâh SAS bi-mekkete*) "Ben Mekke'de Peygamber Efendimiz'le SAS beraberdim. (*Feharacnâ ilâ ba'di*

---

c.III, s.273, no:745; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.IV, s.361, no:1112; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.I, s.58, no:161; Câbir ibn-i Semure RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.XI, s.569, no:32000; *Câmiu'l-Ehàdîs*, c.X, s.189, no:9400.

[43] Tirmizî, *Sünen*, c.V, s.593, no:3626; Dârimî, *Sünen*, c.I, s.25, no:21; Hàkim, *Müstedrek*, c.II, s.677, no:4238; İbn-i İshak, *Ahbâr-ı Mekke*, c.III, s.266, no:2097; Ziyâü'l-Makdîsî, *el-Ehàdîsü'l-Muhtàre*, c.I, s.283, no:502; Hz. Ali RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.XII, s.641, no:35370.

nevâhîhâ) Şehrin içinden Mekke'nin bazı bölgelerine, mıntıkalarına doğru çıkmıştık. (*Feme'stakbelehû şecerun ve lâ cebelün illâ ve hüve yekùlü: Es-selâmü aleyke yâ rasûla'llàh!)* Hiç bir ağaç, hiç bir dağ ile karşılaşmasın ki o dağ ona, '*Es-selâmü aleyke yâ rasûla'llàh!*' demesin." Yâni, "Ağaçlar, dağlar Peygamber Efendimiz'e '*Es-selâmü aleyke yâ rasûla'llàh!*' diyordu. Ben de yanındaydım, duydum, gördüm." diyor.

Sadece kişisel, içine kapalı bir olay, Peygamberimizle ilgili bir olay değil. Hazret-i Ali Efendimiz RA de SAS Efendimiz'in yanında giderken, "*Es-selâmü aleyke yâ rasûla'llàh*"ı duyduğunu bildiriyor.

Sonra, Câbîr ibn-i Abdullah RA'dan bildiğiniz, duyduğunuz bir olay. Mütevâtir diyor alimler. Yâni, yalan üzerine toplanması aklen artık imkânsız olan bir geniş topluluk, bir çok kimse tarafından aşikâre görülen bir olay:[44]

كان في مسجد رسول الله صلى الله عليه وسلم ، جذعٌ في
قبلته ، يقوم اليه رسول الله صلى الله عليه وسلم في خطبته ،
فلما وضع المنبر سمعنا للجذع حنيناً مثل صوت العشار ،
حتى نزل رسول الله صلى الله عليه وسلم فوضع يد ه عليه.

(*Kâne fî mescidi rasûli'llâh SAS ciz'ün fî kıbletihî*) "Peygamber

---

[44] Neseî, *Sünen*, c.III, s.102, no:1396; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.III, s.295, no:14175; İmam Şâfiî, *Müsned*, c.I, s.64, no:276; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.V, s.244, no:5211; Abdü'r-Rezzak, *Musannef*, c.III, s.185, no:5253; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.VI, s.319, no:31748; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.I, s.530, no:1710; Câbîr ibn-i Abdullah RA'dan.

Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.I, s.266, no:2400; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.VI, s.114, no:3384; Abd ibn-i Humeyd, *Müsned*, c.I, s.396, no:1336; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

İbn-i Mâce, *Sünen*, c.I, s.454, no:1414; İmam Şâfiî, *Müsned*, c.I, s.65, no:277; Übey ibn-i Kâ'b RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.XII, s.667, no:35446.

Efendimiz'in mescidinin kıblesi tarafında bir hurma kütüğü vardı, dalı vardı. (*Yekùmu ileyhi rasûlü'llah SAS, fî hutbetihî*) Peygamber SAS Efendimiz hutbe okuyacağı zaman, cemaate konuşacağı zaman, onun üstünde ayakta dururdu..."

Tabii oraya çıktığı zaman, biraz daha yüksek olmuş oluyor, insanlar görebiliyor. Şimdi aynı amaçla hutbede daha yükseğe, minbere çıkılıyor merdiven merdiven, yâni Peygamber Efendimiz'in onun üstüne çıktığı gibi.

(*Felemmâ vudıa'l-minberu*) Tabii öyle ağacın üstüne çıkmak kolay olmadığından, bir zât-ı muhterem "Ben bir minber yapayım!" diye düşünmüş. Minber yapılmış Peygamber Efendimiz'e. Peygamber Efendimiz onun basamaklarına çıkıp, hutbeyi orda okuyacak. "O minber oraya konulduğu zaman, (*semi'nâ li'l-ciz'i hanînen misle savti'l-ışâr*) deve sesine benzer bir ses duyduk o kütükten, o minber oraya konulduğu zaman." İşâr, on yaşına gelmiş deve demek. (*Hattâ nezele rasûlü'llah SAS, fevadaa yedehû aleyhi.*) Öteki yapılmış olan sun'i minberden Rasûlüllah inip de, ona elini koyuncaya kadar, ondan öyle bir deve sesi gibi bir inilti, bir ses duyduk." diyor.

وفى روايةٍ باحة النخلة صياح الصبيِّ ، فنزل رسول الله صلى الله عليه وسلم حتى أخذها فضمها إليه ، فجعل التئنُّ أنين الصبيِّ الذي لا يسكت حتى استقرَّ. قال: بكت على ما كانت تسمع من الذ كر.

(*Ve fî rivâyetin*) Başka bir rivayette şöyle... Tabii bir çok kimse gördüğü için, çeşitli rivayetleri var: (*Bâhati'n-nahletü sıyâha's-sabiyyi*) "O hurma kütüğü çocuğun feryadı gibi, ağlaması gibi, bağırması gibi ağladı. (*Fenezele rasûlü'llàh SAS*) Peygamber Efendimiz çıktığı minberden indi. (*Hattâ ehazehâ fedammehâ ileyhi*) Sonra o kütüğü aldı ve kendisi kucakladı onu. (*Feceale't-teinnü enîne's-sabiyyi'llezî lâ yeskütü hatte'stekarra*) Çocuğun ağlaması tutar da, annesi kucağına aldığı zaman da bir müddet ağlar ya, öyle çocuğun ağlaması gibi, ağlaması, inlemesi devam

etti."

İşte demek ki, bir kütük ama Rasûlüllah'ın Allah'ın habîbi olduğunu bildiği için, onun üzerinde durmasından mutlu idi. Minber vazifeyi yüklenince, kendisi o vazifeden ayrılınca feryâd u enîn ediyor. Hadis-i şeriflerle sabit. (*Kàle: Beket alâ mâ kânet tesmeu mine'z-zikri*) "Rasûlüllah'ın sözlerinden duyduğu şeylerden de ağlamış olabilir." dedi.

Bütün bunlar ayetlerden ve hadislerden misaller oluyor ki, çevremizdeki cemâdât dediğimiz, cansız dediğimiz varlıkların da belki bitkilerin ve hayvanların duygularına benzer bir takım duyguları olabildiğini kabul etmek gerekiyor bu haberlerden. Çünkü birçok kimse görmüş. Başka türlü yorumlanması mümkün olmayan açıklıkta şeyler.

"Taşlar, kimisi böyle nehirler çıkacak gibi, kimisi sular sızacak gibi, kimisi de Allah korkusundan aşağılara yuvarlanacak gibi ama; bu kalbi katılaşmış insanlarda ne öyle hüngür hüngür, çok çok ağlama, ne göz yaşarması, ne tevâzua sarılıp, boynunu büküp, secde edip doğru yola girecek bir hal yok!" demek gibi oluyor, bu taşların çeşitlerinin ayet-i kerimede sıralanmasından anlaşılan.

(*Ve ma'llàhu bi-gàfilin ammâ ta'melûn*) "Ey yahudiler, sizin böyle kalbleriniz karardı ama, Allah sizin yaptığınızdan gàfil değildir asla..." Bu tabii bir tehdit cümlesidir. "Günahkârları, suçluları, böyle yapanları cezalandıracağım!" mânâsı çıkmış oluyor ayet-i kerimede.

c. Yahudilerin İman Edeceğini mi Sanıyorsunuz?

Sonra 75. ayet-i kerimede buyruluyor ki, *bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm:*

أَفَتَطْمَعُونَ أَنْ يُؤْمِنُوا لَكُمْ وَقَدْ كَانَ فَرِيقٌ مِنْهُمْ يَسْمَعُونَ كَلَامَ اللهِ ثُمَّ يُحَرِّفُونَهُ مِنْ بَعْدِ مَا عَقَلُوهُ وَهُمْ يَعْلَمُونَ (البقرة:٧٥)

(*E fetatmeùne en yü'minû leküm ve kad kâne ferîkun minhüm yesmeùne kelâma'llàhi sümme yüharrifûnehû min ba'di mâ*

akalûhu ve hüm ya'melûn.) (Bakara, 2/75)

Burada hitab Peygamber Efendimiz'e ve Medine'nin mü'minlerine, yâni müslümanlara hitab ediliyor:

(*E fetatmeùne*) "Siz tahmin ediyor musunuz, tamah ediyor musunuz, ümitleniyor musunuz ki (*en yü'minû leküm*) bunlar size inanacaklar; (*ve kad kâne ferîkun minhüm yesmeùne kelâma'llàhi sümme yüharrifûnehû min ba'di mâ akalûhu ve hüm ya'melûn*) daha önce, onlardan bir grubun Allah'ın kelâmını işittiği halde, mânâsını anladığı halde, bile bile Allah'ın kelâmını değiştirmiş oldukları halde... Onlar böyle yapmışlar iken, siz onların hâlâ size inanacağını mı ümitleniyorsunuz, bekliyorsunuz, tamah ediyorsunuz?" buyruluyor.

Tabii, Rasûlüllah aralarında, mucizeler görünüyor. Allah-u Teàlâ Hazretleri ayetler indiriyor benî İsrâil'e... Onların kendi inandıkları peygamberleri Mûsâ AS'ın zamanındaki mucizeler hatırlatılıyor ve onlara rağmen, böyle kalblerinin katılaşması üzerine; "Siz hâlâ onların imana geleceklerini mi tahmin ediyorsunuz?" buyruluyor. Gelmezse gelmez. Mucizeler de görse, yine onlara iman nasib olmuyor.

Tabii aziz ve muhterem kardeşlerim, bunu her zaman söylüyorum muhtelif vesilelerle: İman etmek, insanın ahiret saadetini kazanmasını sebep oluyor. Cennete ancak mü'minler girecek, başkaları giremeyecek, bu kesin... Böyle olduğu için Allah-u Teàlâ Hazretleri, o ahiretin ebedî nimetlerine ermeğe sebep olacak olan imanı, liyâkatsiz kimselere, kötü kimselere, suçlu kimselere, günahkâr kimselere nasib etmiyor. Yâni işin asıl mânâsı o...

İnsanların imana gelmesinden Allah'ın bir ihtiyacı yok, kazacağı bir şey yok. İnsanlar kendileri kazanacak, kendileri cennetlik olacaklar, ahiretleri kurtulacak. Yâni kendilerinin müslüman olmalarını, imana gelmelerini minnet etmelerine, başa kakmalarına lüzum yok!..

يَمُنُّونَ عَلَيْكَ أَنْ أَسْلَمُوا ، قُلْ لاَ تَمُنُّوا عَلَيَّ إِسْلاَمَكُمْ ، بَلِ

اللَّهُ يَمُنُّ عَلَيْكُمْ أَنْ هَدٰيكُمْ لِلْإِيمَانِ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ

(الحجرات:١٧)

(*Yemünnûne aleyke en eslemû, kul lâ temünnû aleyye islâmeküm, beli'llâhü yemünnü aleyküm en hedâküm li'l-îmâni in küntüm sàdikîn.*) [Onlar İslâm'a girdikleri için, seni minnet altında bırakmak isterler. De ki: Müslümanlığınızı benim başıma kakmayın! Eğer doğru kimselerseniz, bilesiniz ki sizi imana erdirdiği için, asıl Allah size lütufta bulunmuştur.] (Hucurât, 49/17) ayet-i kerimesinde de belirtildiği gibi, imana gelirlerse Allah'a şükretmeleri lâzım! İmana gelmek Allah'ın bir lütfudur, nimetidir. Fakat işte, nasib olmayınca olmuyor.

Bu arada sözümü keserek hatırlatayım, tefsir kitapları önümde açılmış duruyor. Bu taşların çeşitlerini sıralarken geçtiğimiz ayet-i kerimede:

وَإِنَّ مِنْ الْحِجَارَةِ لَمَا يَتَفَجَّرُ مِنْهُ الْأَنْهَارُ (البقرة:٧٤)

(*Ve inne mine'l-hicâreti lemâ yetefecceru minhü'l-enhâr*) "Öyle taşlar vardır ki, aralarından, içinden nehirler çıkar." (Bakara, 2/74) diye geçmişti. Burada böyle içinden nehir çıkan herhangi taşlar kasdedilmiş diyenler de var. Bir de, "Mûsâ AS'ın mucize olarak, asâsını vurduğu zaman, o yahudi kabilelerinin hepsinin ayrı ayrı ihtiyacını karşılayacak kadar suyun çıktığı taş kasdedilmiştir. Onu da onlar biliyorlar. Yâni, murad odur." diyenler var.

Belki o, Allah'ın haşyetinden aşağı düşen taşlardan murad da, Mûsâ AS'ın "Yâ Rabbi, ben seni görmek istiyorum, göster bana kendini!" dediği zaman, Tur Dağı'na tecelli ettiği zaman, haşyetullahtan, yâni yüceliğe tahammül edememesinden dağın parça parça olması kasdedilmiş olabilir. Onu da arada söylemiş olayım.

Demek ki, delillerin kuvvetli olması, insanın haklı olması, başka duyanların mutlaka onları kabul edeceği ve muhakkak imana geleceği mânâsına alınmamalı! Çünkü Allah nasib

etmemişse, mucizeleri görseler de inanmıyorlar. Gördükten sonra, gene kalpler kararabiliyor. Peygamberi tanıdıktan sonra, kavimlerden bazıları yine buzağıya tapma durumuna düşebiliyor.

Bunlar hep hayatın bir imtihan olduğunu gösteriyor. Allah'ın delillerini gördüğü halde, bazı insanların iman edemeyeceğini bilmemiz lâzım! Şeytanın da cennette Hazret-i Adem'le beraber bulunduğu halde, takındığı tavra, o söylediği sözlere hayret etmemek mümkün değil.

Ama işte nasipsiz oldu mu, şeytan da oraları görmüş olduğu halde, ters bir yol tutturmuş, Allah'a âsî gelmiş ve insanları saptırmağa çalışıyor. Kendisi sapmış oluyor, kendisine onu meslek edinmiş oluyor. Allah da müsaade verdiği için, bu dünya imtihan olduğu için, böyle olaylarla karşılaşıyoruz.

Bundan çıkacak nedir? Ne anlayalım bu sözlerden?.. Ne kadar hakkı söyleseniz bazı kimseler kabul etmeyebilirler. Siz hakkın haklılığından şüphe etmeyin, imana sımsıkı sarılın, Allah'ın sevdiği kul olmaya bakın! Nasipsizlerin nasipsizliğinden de ibret alın, Allah'a sığının:

"—Yâ Rabbi, bak bu kadar kesin olduğu halde bu hakikatler, bunlar inanamıyorlar. Aman yâ Rabbi, sen bizi imandan sonra küfre düşürme, hidayetten sonra dalâlete saptırma!" diye daima Allah'a sığınmaktan başka bir çaremiz olmadığını gösteriyor bu ayet-i kerimeler.

İşte bu Allah'ın kelâmını aklettikten, anladıktan sonra bazılarının tahrif etmeleri, değiştirmeleri, sözleri bozmaları, mukaddes kitabın sözlerini değiştirmeleri bir ilginç olay. Bunun da çeşitli misalleri tefsir kitaplarında verilmiş. (*Ferîkun minhüm*) Yâni, yahudilerden bir kısım, yâni Mûsâ AS'a tâbî olan insanların bir kısmı yapıyor. Hepsi değil tabii. Herhalde içlerinde, dosdoğru yürüyüp de tam istenilen şekilde iman üzere duranlar da vardır. Allah'ın kelâmını değiştirmelerini iki şekilde açıklamasını yapıyor tefsir kitapları:

Birisi: Bunlar o, Mûsâ AS'ın seçtiği kavminin eşrafından 70 kişi dediler ki —geçtiğimiz haftalardaki ayetlerden hatırlayacaksınız, ayetlerin sebeb-i nüzûlünü izah ederken geçmişti bunlar:

"—Tur Dağı'na bizi de götür, biz de Rabbimizin kelâmını

işitelim!" dediler.

Tur Dağı'na vardıkları zaman, tabii abdest almaları, oruç tutmaları emredildi kendilerine. Temiz bir halde Tur Dağı'na gittikleri zaman, kendilerini bir bulut sardı. Orada Cenâb-ı Hak Mûsâ AS'a emirlerini söylerken, Allah'ın müsaadesiyle, Mûsâ AS da dua ettiği için, Allah'ın kelâmını, Mûsâ AS'a hitabını duydular. Sonra da dönünce kavminin arasına, dediler ki:

"—Evet Allah böyle dedi, biz Allah'ın kelâmını işittik ama, Bunları eğer gücünüz yeterse yapın, yetmezse yapmayabilirsiniz." diye, böyle bir lâf eklemişler sonuna.

Böylece Allah'ın kelâmını tahrif ediyorlar. Öyle değil tabii, Allah'ın emirleri tutulsun diye söylenmiş emirler. Böyle keyfe kalmış değil. "Böyle bir tahrifat yaptı bazıları, o kasdedilmiştir." deniliyor.

Bir başka açıklama, daha çok müfessirlerin söylediğine göre: "Allah'ın kelâmından murad Tur Dağı'ndaki o emirleri o yetmiş kişinin dinlemesi, kavme döndükleri zaman yanlış anlatması değil de; Tevrat'ın ahkâmını güzelce anlayan yahudi alimlerinin, bilginlerinin bir kısmının, anladıkları halde, gerçekleri bildikleri halde, sonra Tevrat'ın ahkâmını değiştirdikleri ve müslümanların lehine olan ayetleri, Peygamber Efendimiz'i bildiren ayetleri, Peygamber Efendimiz'in sıfatını bildiren ayetleri değiştirdiklerini kasdediyor bu ifadeler. Tahrif budur." diye böyle açıklamışlar. Bu tabii daha açık seçik bir olay olmuş oluyor.

Sonra, bu tahrifatın misallerinden bahsedelim. Meselâ, Peygamber Efendimiz ile ilgili, "Ahir zaman peygamberinin sıfatları şunlar olacak" diye Tevrat'ta yazılmış ki:

"—Yüzü güzel olacak, saçları güzel olacak, gözleri sürmeli gibi koyu kirpikli olacak, orta boylu olacak..."

Bu şeyler tam Peygamber Efendimiz'in sıfatlarına uygun olduğundan, etrafındaki insanlar inanmasın Peygamber Efendimiz'e diye, onlar o kelimeleri değiştirerek:

"—Uzun boylu olacak, yeşil-mavi gözlü olacak, saçları kıvrık olacak..." filân diye değiştirdiler.

Daha başka ayetlerin ahkâmını, yâni kendilerinin yapması emredilen şeyleri değiştirdiler. Yapılmaması emredilen şeyleri

yapılabilir diye gösterdiler. Yâni, bu tahrifat vâki oldu. Artık böyle yapan insanların, tabii iyice Allah korkusu kalmamış oluyor.

"—Onların imana gelmesinden boşuna ümitlenmeyin! Onlar öyle yapmışken, artık imana gelmezler ey müslümanlar!" denmiş oluyor.

d. Yahudilerin Birbirlerine Kızmaları

Bundan sonraki ayet-i kerime, 76. ayet-i kerime:

وَإِذَا لَقُوا الَّذِينَ آمَنُوا قَالُوا آمَنَّا ، وَإِذَا خَلَا بَعْضُهُمْ إِلَى
بَعْضٍ قَالُوا أَتُحَدِّثُونَهُمْ بِمَا فَتَحَ اللهُ عَلَيْكُمْ لِيُحَاجُّوكُمْ
بِهِ عِنْدَ رَبِّكُمْ ، أَفَلَا تَعْقِلُونَ (البقرة:٧٦)

(*Ve izâ leku'llezîne âmenû kàlû âmennâ ve izâ halâ ba'duhüm ilâ ba'din kàlû e tühaddisûnehüm bimâ feteha'llàhü aleyküm li-yühâccûküm bihî inde rabbiküm, e felâ ta'kilûn.*) (Bakara, 2/76)

(*Ve izâ leku'llezîne âmenû kàlû âmennâ*) Ümit edilmemesi gereken bu kavmin, bu yahudilerin durumları anlatılıyor: "İman edenlerle karşılaştıkları zaman dediler ki: (*Âmennâ*) 'Biz de iman ettik.'

(*Ve izâ halâ ba'duhüm ilâ ba'din*) Birbirleriyle, yâni yahudiler yahudilerle; yahudilerin reisleri, isimleri tefsir kitaplarında belli olan, o devirde yaşayan azılı karşıt olan kimseler ile baş başa kaldıkları zaman, (*kàlû*) o zaman da dediler ki birbirlerine: (*E tühaddisûnehüm*) 'Onlara söylüyor musunuz? Niçin söylüyorsunuz, söylemeniz doğru değil!' dediler."

Soru ama istifhâm-ı inkârî, yâni söylememeleri lâzım gibi nasihat ediyorlar. Ters nasihat. (*E tühaddisûnehüm*) "Ey Yahudiler, bu müslümanlara siz gidiyorsunuz, inandık diyorsunuz. 'Tevrat'ta bu ahir zaman peygamberinin alâmetleri var, evet, öyle bir peygamberin gelmesini bekliyorduk!' filân diyorsunuz. Bunları niye söylüyorsunuz? (*Bimâ feteha'llàhü aleyküm*) Allah'ın size fethetmiş olduğu, açmış olduğu, anlatmış

olduğu kitabınızdaki şeyleri onlara niye söylüyorsunuz?.. (*Li-yühâccûküm bihî inde rabbiküm*) Rabbinizin indinde onları delil olarak, aleyhinizde hüccet olarak kullanmalarına sebep olacak bu şeyleri onlara niçin söylüyorsunuz? (E *felâ ta'kilûn*) Hiç akıl etmiyor musunuz? Yaptığınız şeyin doğru olmadığını anlamıyor musunuz?..” diye birbirlerine böyle söylüyorlardı.

Yâni, iki türlü tavırları var. Bir: Müslümanlarla karşılaştıkları zaman, “Tamam doğru, evet, biz de inandık.” diyorlar. Bir de birbirleriyle kaldıkları zaman birbirlerine diyorlar ki: “Böyle Tevrat'taki bilgileri onlara aktarmayın! Onlar aleyhimize delil olarak kullanır, haklılıklarını isbat ederler. Hiç akıl etmiyor musunuz? Yapmayın böyle!” diye birbirleriyle söyleştiklerini, birbirlerini kısıtlamaya, engellemeye çalıştıklarını anlatıyor bu ayet-i kerime.

Bunlar kimlerdi?.. Meselâ: Kâ'b ibnü'l-Eşref, Kâ'b ibn-i Esed, Vehb ibn-i Yahûdâ gibi yahudi reisleri. Bunlar, yahudilerin bir kısmı, Peygamber Efendimiz Medine'ye gelince, kendilerine Medine'nin ahalisi gitmiş, sormuş:

“—Bir şahıs geldi, bak böyle söylüyor. Ne dersiniz?”

“—Evet, böyle bir peygamberin gelmesini biz de bekliyorduk. Tevrat'ta da böyle bilgiler var. Evet, inanın, biz de inanıyoruz. Onun sözü haktır, doğru sözlüdür.” dediler.

Ama sonra, böyle birbirleriyle kaldıkları zaman, belki o öyle diyenlere öteki azılılar, demeyenler, iyice sert, aşırı olanlar: “Niye söylüyorsunuz?!” diye o açıkladıkları bilgileri açıklamamalarını söylediler.

Bir de şöyle bir olay naklediliyor bu ayet-i kerimelerin izahı sadedinde: Benî Kureyza kabilesinin kalesinin etrafına müslümanlar toplanınca, Peygamber SAS Efendimiz onlara aşağıdan hitab etmiş ki:[45]

---

[45] Hàkim, *Müstedrek*, c.III, s.37, no:4332; Hz. Aişe RA'dan.

Abdü'r-Rezzak, *Musannef*, c.V, s.367, no:9737; Taberî, *Târih*, c.II, s.98, Gazvet-i Benî Kurayza.

يَا إِخْوَانَ الْقِرَدَةِ وَالْخَنَازِيرِ!

(*Yâ ihvâne'l-kıredeti ve'l-hanâzîr*) "Ey maymunların ve hınzırların kardeşleri!"

Çünkü, Allah'ın emirlerini dinlemedikleri için bazı ahâlinin, o Eyle denilen Kızıldeniz sahilindeki yerdeki, cumartesi günün ahkâmına riayet etmeyen kavmin maymunlara döndürülmesi, hınzırlara döndürülmesi olayları ayet-i kerimelerde geçtiği için, Peygamber Efendimiz onlara, "Ey maymunların, hınzırların kardeşleri!" dedi. Yâni, "Bak onları hatırlayın, onlar maymun ve hınzır hâline döndü Allah'ın emrini dinlemedikleri için..." demek istedi. Tabii onlar bu sözü duyunca, bu sözden bir hayli etkilendiler yahudiler. O zaman birbirlerine dediler ki:

"—Yâ bunu sizden biriniz söyledi herhalde, böyle bilgiler vermeyin! Aleyhimize delil olarak bunlar işte böyle kullanırlar." diye, birbirlerine onun üzerine söylediler.

e. Allah Sakladıklarını da Bilir

Halbuki, bundan sonraki 77. ayet-i kerimede Allah-u Teàlâ Hazretleri buyuruyor ki:

أَوَلَا يَعْلَمُونَ أَنَّ اللهَ يَعْلَمُ مَا يُسِرُّونَ وَمَا يُعْلِنُونَ (البقرة:٧٧)

(*E ve lâ ya'lemûne enna'llâhe ya'lemü mâ yüsirrûne ve mâ yu'linûn*) (Bakara, 2/77)

(*E ve lâ ya'lemûne*)"Onlar, o yahudiler bilmiyorlar mı ki... Böyle, 'Aman söylemeyin, aman susun! Aman bu bilgileri müslümanlar duymasın! Müslümanlara açıklamayın bu gerçekleri!' diyen o yahudiler bilmezler mi ki... (*Enna'llâhe*) Muhakkak ki Allah, (*ya'lemü mâ yüsirrûne*) sır olarak sakladıklarını, sır olarak ketmettiklerini, söylemediklerini de bilir; (*ve mâ yu'linûn*) ilân ettiklerini, âşikâre, açıkça söylediklerini de bilir. Bunu bilmezler mi?.. Allah-u Teàlâ Hazretleri, onların sakladıklarını da, açıkladıklarını da bilmiyor

mu? Allah'ın bildiklerinden onların haberi yok mu?.." diye, bu 77. ayet-i kerimede bu birbirlerini engelleme sözlerine karşı cevapta bulunuyor.

Yâni, Cenâb-ı Hak buyurmuş oluyor ki onlara:

"—Siz bunu, bir yahudinin gidip de onlara haber verdiğini mi sanıyorsunuz?.. Cenâb-ı Hak, sizin sakladıklarınızı, işlediklerinizi, aşîkâre söylediklerinizi, hepsini biliyor. Bildiği için peygamberi olan, Habîb-i Edîbi olan Muhammed-i Mustafâ'sına da o bildiriyor. Yâni, bir yahudinin gidip de onlara söylemesinden değil. Geçmişi, geleceği, olmuşu, olacağı ve sizin mâzide yaptıklarınızı, hallerinizi, tarihinizi, mâzinizi Allah biliyor ya; işte o bildiği için Habîb-i Edîbi'ne bildiriyor. Onun için başka sebep aramayın!" buyuruyor.

Cenâb-ı Hak bildiriyor. Bu ayet-i kerimeleri indiren Cenâb-ı Mevlâ, kendi mazilerindeki çeşit çeşit kusurlarını onlara hatırlatıyor:

"—Siz ecdadınızın yaptığı bu kusurları işlemeyin; imana gelip kurtulun! Eğer böyle inat ederseniz, siz de onlar gibi azaba uğrarsınız." demek oluyor bu ayet-i kerimeler.

f. Bizim Alacağımız Dersler

Tabii, o devir yahudilerine böyle bir anlam taşıyor bu ayet-i kerimeler. Bu devirde de, bizler için aynı şekilde, aynı duruma, yâni yahudilerin eski kavimlerinin, eski ümmetlerinin yaptığı hatalara bizim de düşmememiz gerektiğini bu ayet-i kerimeler gösteriyor.

Cenâb-ı Hakk'ın Kur'an'ını öğrenmeliyiz, anlamalıyız, dinlemeliyiz, öğrendiklerimizi samimiyetle uygulamalıyız. Kur'an-ı Kerim'i tahrif etmeye, değiştirmeye, ahkâmını tebdil etmeye, Cenâb-ı Hakk'ın ahkâmına uymamağa kalkışmamalıyız. "O zaman onların başına gelen o hadiseler, böyle yapanların da başına gelir!" diye, biz de bu dersi kendimiz çıkartmalıyız.

Çünkü ben de bakıyorum, aziz ve sevgili izleyiciler ve dinleyiciler, hani "Tarih tekerrürden ibarettir" diye bazıları o kanaati ileri sürmüş. Yâni, tarihteki olaylar bazen benzer şekilde yine yapılıyor, hatalar aynen işleniyor. Eski kavimlerin hatalarından, yeni kavimler ibret alıp da, "Biz de o hataya

düşmeyelim!" demiyorlar. Onlar da bir başka türlü yapıyorlar.

Tabii bu neden böyle oluyor? Çünkü, Cenâb-ı Hak bu dünyayı imtihan dünyası olarak yaratmış. Her devrin insanı aynı şartların karşısında, aynı oyunlara muhatap, yâni sorular biraz çehre değiştirse bile, herkesin başında... Genel anlamıyla, yâni Cenâb-ı Hak: "Ben size iyilikleri emrediyorum, tutacak mısınız, tutmayacak mısınız?" diye iyilikleri bildiriyor, duyuruyor.

İyilikleri bilip duyarsa bir insan; tamam, o zaman imtihanı başarmış oluyor, mü'min olmuş oluyor. Bilip anladıktan sonra, yan çizebiliyor. Menfaatleri var, kurulmuş düzeni, şimdiki hayatında önemsediği bir takım şeyler var. Onlardan vazgeçemiyor. "Evet, gàliba bu sözler, doğru, haklı ama, Cenâb-ı Hak doğru buyurmuş ama..." filân derken yapamıyor. Şeytana uyuyor, nefsine uyuyor. Zevki bırakamıyor, parayı bırakamıyor, mevkii, makamı bırakamıyor veyahut işte çeşitli sebepler... Etrafımızdaki insanların şöyle bir dikkatle bakalım durumlarına, neden mü'min olmadıklarına, neden Kur'an'a uymadıklarına, neden Rasûlüllah'ın yolunda gitmediklerine; sebeplerini tahlil edebiliriz kendimiz de.

Ama genel durum şu ki, bu devirde müslümanlar da bozulmuş durumda. Müslümanlar da yasak olan, günah olan, haram olan pek çok şeyi irtikâb ediyorlar, işliyorlar. Sevap olan bir çok şeyi de yapmıyorlar. Bir böyle acaib dünyaya gelmiş durumdayız. Belki eskiden de böyleydi, belki şimdi ahir zaman olduğundan, biraz daha durumlar kötüleşti. İnsanlarda din, iman, insaf, merhamet, ahlâk, edep, hayâ, namus, utanma, arlanma azalmış gibi görünüyor.

Tabii azalabilir. Azalması teessüf edilecek bir olay. Yâni, iyi ahlâklı ülkeler, böyle güzel ahlâkları sayesinde yükselir. Kötüler kötü ahlâkları yüzünden çökerler. Tarihte bunun misalleri çok. Tabii, üzülürüz böyle şaşıranların durumuna ama, onları da düzeltmeye çalışırız. Ama bizim ilk başta, kendimizin düşünmesi gereken husus nedir: Biz aman bu duruma düşüp kendimizi mahvetmeyelim!.. İlkönce kendimizi kurtaracağız, çevremizi ondan sonra kurtaracağız! Yâni, kendisi kurtulamamış bir insan, başkasını nasıl kurtaracak?..

Kendisi muhtâc-ı himmet bir dede,
Nerde kaldı gayriye himmet ede?..

Kendisi sağlam bir yere basmadıktan sonra, ötekisini çekip çıkaramaz ki... O bakımdan, önce kendimize dikkat edelim, kendimizi düzene sokalım! Allah'ın kitabına sarılalım, emrine sarılalım!.. Allah'ın varlığını, birliğini iyice anlayalım, idrak edelim ki; bu böyledir, kesin olarak bilim, ilim, tarih, hal, teknik, keşifler... her şey bunu böyle gösteriyor. Cenâb-ı Hakk'ın yolunda güzel kulluk etmeye çalışalım!..

Allah bize tevfikini refîk etsin... Hakkı hak olarak görüp ona uymayı nasib etsin... Bâtılı bâtıl görüp onun cazibesine rağmen, üzerine çekiciliğine rağmen cazibesine kapılmamayı; bâtıla, günaha, harama yanaşmamayı, Allah hepimize nasib eylesin... Hàsılı, işin sonunda cennetiyle, cemâliyle cümlemizi müşerref eylesin...

Aziz ve sevgili izleyiciler ve dinleyiciler, *es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llàhi ve berekâtühû!..*

06. 07. 1999 - AVUSTRALYA

12. TEVRAT'I DEĞİŞTİRENLERE VEYL OLSUN!

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llàhi ve berekâtühû!..

Aziz ve sevgili Ak-Televizyon izleyenleri ve Ak-Radyo dinleyicileri! Allah'ın selâmı, rahmeti, bereketi üzerinize olsun...

Bu akşamki Kur'an-ı Kerim sohbetimizde, Bakara Sûre-i Şerifesi'nin 78. ayet-i kerimesinden 82. ayet-i kerimesine kadar beş ayet-i kerime üzerinde bilgiler sunacağız. Sohbetimi onlar üzerinde yapacağım. Allah-u Teàlâ Hazretleri bu ayet-i kerimelerde buyuruyor ki, *bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm*:

وَمِنْهُمْ أُمِّيُّونَ لاَ يَعْلَمُونَ الْكِتَابَ إِلاَّ أَمَانِيَّ وَإِنْ هُمْ إِلاَّ يَظُنُّونَ

(البقرة:٧٨)

(*Ve minhüm ümmiyyûne lâ ya'lemûne'l-kitâbe illâ emâniyye ve in hüm illâ yezunnûn.*) (Bakara, 2/78)

فَوَيْلٌ لِلَّذِينَ يَكْتُبُونَ الْكِتَابَ بِأَيْدِيهِمْ ثُمَّ يَقُولُونَ هٰذَا مِنْ
عِنْدِ اللهِ لِيَشْتَرُوا بِهِ ثَمَنًا قَلِيلاً ، فَوَيْلٌ لَهُمْ مِمَّا كَتَبَتْ
أَيْدِيهِمْ وَوَيْلٌ لَهُمْ مِمَّا يَكْسِبُونَ (البقرة:٧٩)

(*Feveylün li'llezîne yektübûne'l-kitâbe bi-eydîhim sümme yekùlûne hâzâ min indi'llâhi li-yeşterû bihî semenen kalîlâ, feveylün lehüm mimmâ ketebet eydîhim ve veylün lehüm mimmâ yeksibûn.*) (Bakara, 2/79)

وَ قَالُوا لَنْ تَمَسَّنَا النَّارُ إِلاَّ أَيَّامًا مَعْدُودَةً ، قُلْ أَتَّخَذْتُمْ

عِنْدَ اللهِ عَهْدًا فَلَنْ يُخْلِفَ اللهُ عَهْدَهُ أَمْ تَقُولُونَ عَلَى اللهِ

مَا لاَ تَعْلَمُونَ (البقرة:٨٠)

(*Ve kàlû len temessene'n-nâru illâ eyyâmen ma'dûdeh, kul ettehaztüm inda'llàhi ahden felen yuhlifa'llàhu ahdehû em tekùlûne ale'llàhi mâ lâ ta'lemûn.*) (Bakara, 2/80)

بَلَى مَنْ كَسَبَ سَيِّئَةً وَأَحَاطَتْ بِهِ خَطِيئَتُهُ فَأُولَئِكَ أَصْحَابُ

النَّارِ، هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ (البقرة:٨١)

(*Belâ men kesebe seyyieten ve ehàtat bihî hatîetühû feülâike ashàbü'n-nâr, hüm fîhâ hàlidûn.*) (Bakara, 2/81)

وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ أُولَئِكَ أَصْحَابُ الْجَنَّةِ،

هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ (البقرة:٨٢)

(*Ve'llezîne âmenû ve amilu's-sàlihàti ülâike ashàbü'l-cenneh, hüm fîhâ hàlidûn.*) (Bakara, 2/82)

a. Yahudilerden Ümmîlerin Durumu

Bundan önceki haftalardaki sohbetlerimizi dinleyen sevgili dinleyicilerimiz, kardeşlerimiz bilirler ki, Bakara Sûresi'nin bu okuduğum ayetlerinden önceki ayetleri, hep yahudi kavmine hitab eden, yahudi kavmi imana gelsinler diye kendi tarihlerinden olayları hatırlatan, ibretli olaylardan ibret almalarına onları teşvik eden, imana gelmelerine onları teşvik eden ayetlerdi. Yahudilerden bahsediliyordu. Bu 78. ayet-i kerime de şöyle başlıyor:

(*Ve minhüm ümmiyyûne*) "Onların içinden bazıları, onların bir kısmı ümmîlerdir." Onlar dediği, daha önceki ayetlerde

kendilerine hitab edilip, kendi tarihlerinden mâceraları hatırlatılan yahudi kavmi. O yahudilerden bazıları nasıl kimselerdir: (*Ümmiyyûn*) "Ümmîlerdir."

Arapça'da *ümm*, anne demek; *ümmî*, anneye mensub demek. Lügat anlamı bu. Herkes anneye mensubdur, her çocuk annesinin çocuğudur ama, Araplar bu sözle neyi kasdederler?.. Yazmayı ve okumayı bilmeyen insanları kasdederler. *Ümmî*; annesinden doğmuş, ondan sonra ilâve eğitim, bilgi almamış, okuma yazma bilmeyen demek.

Peygamber SAS Efendimiz kendilerine gönderildiği zaman, Araplar da ümmîler idiler. Onlar da okuma yazma bilmiyorlardı ve cahiliye devri yaşıyorlardı. Onun için başka sûrelerdeki ayet-i kerimelerde gelecek ileride, sağ olursak, sohbetlerimiz devam ederse:

هُوَ الَّذِي بَعَثَ فِي الْأُمِّيِّينَ رَسُولاً مِنْهُمْ (الجمعة:٢)

(*Hüve'llezî bease fi'l-ümmiyyîne rasûlen minhüm*) "Ümmîlerin arasından, kendileri gibi ümmî olan bir peygamberi gönderen o Allah'tır." (Cuma, 62/2) deniliyor. Demek ki, Araplar da okuma yazma bilmediği için, ümmîler sayılıyorlar. Hattâ Peygamber SAS Efendimiz'in bu Ramazan'ın, bayramın hesabı nasıl olacak konusunda bir hadis-i şerifi var. Buyuruyor ki:[46]

إِنَّا أُمَّةٌ أُمِّيَّةٌ ، لاَ نَكْتُبُ وَلاَ نَحْسُبُ (خ. م. د. ن. حم. ش. ق.

عن ابن عمر)

[46] Buhârî, *Sahîh*, c.II, s.675, no:1814; Müslim, *Sahîh*, c.II, s.759, no:1080; Ebû Dâvud, *Sünen*, c.I, s.709, no:2319; Neseî, *Sünen*, c.IV, s.139, no:2140; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.43, no:5017; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.II, s.332, no:9604; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.IV, s.250, no:7989; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.II, s.74, no:2451; Begavî, *Şerhü's-Sünneh*, c.III, s.232; Ebû Avâne, *Müsned*, c.II, s.173, no:2720; Abdullah ibn-i Ömer RA'dan.

(*İnnâ ümmetün ümmiyyetün, lâ nektübü ve lâ nahsebü*) "Biz ümmî bir ümmetiz, okuma yazma [ve hesap] bilmeyiz."

Bedevîler çölde yaşıyorlar, bilmiyorlar; şehirlerdekiler de bilmiyorlar.

Peygamber Efendimiz'in zamanında, Arapların meşhur kabile reislerinden birisi Peygamber Efendimiz'in huzuruna geliyor, müslüman oluyor. Peygamber Efendimiz de ona yazılı bir belge veriyor, imzalıyor altını... O şair aynı zamanda, edib bir kimse... Ama okuma yazma bilmeden, çarıklı erkân-ı harb dediğimiz, öyle bir şair ve edib... O zaman onlarda okuma yazma yaygın olmadığı için, hayatlarındaki bilgileri, sözleri hep hafızaya dayalı, hep kulaktan duymaya dayalı...

Peygamber Efendimiz'in kendisine yazdığı belgenin ne demek olduğunu anlamak için, Medine çarşısında dolaşmış da, onu okuyup kendisine anlatacak, okuma yazma bilen bir kimse bulamamış. Yâni, okuma yazma bilenlerin sayısı parmakların sayısı kadar az...

Onlara komşu olarak, öbek öbek onların arasında yaşayan yahudi kabileleri de var. Medine-i Münevvere'de Arap kabileleri var, çevresinde yahudi kaleleri var. Hatta ben onların bir kısmını gördüm. Oradaki bir mimar-mühendis kardeşim beni arabasına aldı, hurma bahçeleri arasında gezdirdi, gösterdi. "İşte burası Benî Kureyza'nın yeridir, işe burası Benî Nadir denilen yahudilerin yeridir. Burası filânca olayın geçtiği yerdir." diye, sağ olsun, güzelce bilgiler verdi.

O yahudiler de kalelerinde, obalarında oturuyorlar. İşte Hayber kalesi onların, Hazret-i Ali Efendimiz fethetmiş. Meşhur Hayber'in fethi olayını bilirsiniz. Edebiyatımıza girmiştir. Bu konuda destanımsı kitaplar, şiirler, hikâyeler vardır.

Araplar, okuma yazma bilmedikleri için ümmî... Onların komşuları olan, oralarda oturan ehl-i kitap, yâni hristiyanlar ve yahudiler... Hristiyanlar daha ziyade Yemen tarafında yerleşmişler, kiliseler filân kurmuşlar. Yahudiler Medine'de, Medine'nin kuzeyinde, Hayber'de, Vâdi-i Teymâ'da, yâni Filistin'e doğru bölgelerde oturuyorlar. Medine'de de kabileleri var.

Tabii bunlar, Arapların müşriklerine göre, az çok içlerinde tahsil görmüş din adamları var. Yâni, İbrânice bilen, okuma yazma bilen insanlar var içlerinde, alim olanlar var. Onun için ayet-i kerimede buyruluyor ki: (*Ve minhüm ümmiyyûne*) "Onlardan, yahudilerden bazıları okuma yazma bilmez, ümmîlerdir."

İbn-i Kesir bütün Arap kaynaklarını incelemiş, "Araplar bu *ümmî* sözüyle, okuma yazma bilmeyeni kasdederler." diyor. Eski lügatçiler, dil bilginleri bunu böyle beyan etmişler.

Onlardan bazıları ümmîlerdir. Yâni avam kısmı, ahali kısmı bilmiyor. Tevrat ne diyor, İbrânice okunan sözlerin anlamı nedir, bilmiyorlar.

b. Yahudi Alimi Abdullah ibn-i Selâm

Ama bilenleri de var. Haham dediğimiz yahudilerin alimleri var. Onlardan bir tanesi, bizim İslâm tarihinde önemli olan kişilerden bir zât-ı muhterem, Abdullah ibn-i Selâm RA'dır.

Abdullah ibn-i Selâm yahudi alimi idi, müslüman oldu.

Peygamber Efendimiz Medine-i Münevvere'ye hicret edince, "Dur bakalım, böyle bir ilginç şahıs geldi, şunu bir göreyim!" diye meclisine gitmiş. Çok doğal bir davranış, düşünce, merak... "Dur bakalım, şehrimize birisi gelmiş, bu kim?.."

Yer yerinden oynuyor. Peygamber Efendimiz'i hicret yolunun başında bekliyorlar. Damların üstünden ilâhî diyebileceğimiz kasîdeler okuyorlar. Geldiğini görünce sevinçle bağrışıyorlar, defler çalıyorlar, bayram ediyorlar. Bu zat kim, neler söylüyor?.. Peygamber olduğunu da söylediğine göre, onlar da peygamberlik nedir, vahiy nedir biliyorlar; melekler nedir, biliyorlar. Çöl Arapları gibi, bedevîler gibi cahil değiller, tam cahiliye içinde değiller, onlar ehl-i kitap... Bilgililer.

Tabii, Abdullah ibn-i Selâm gitmiş. Diyor ki... Onun sözleri küçüklüğümden beri, okuduğum zamandan beri hatırımda:[47]

فَاِذَا وَجْهُهُ لَيْسَ بِوَجْهِ كَذَّابٍ (ت. ه. حم. ك. طس. ش. هب. ق. عن عبد الله بن سلام)

(*Feizâ vechühû leyse bi-vechi kezzâb*) "Bir de ne göreyim, yüzüne baktım ki, yüzü pırıl pırıl, mübarek, sevimli, tatlı... Hiç de yalandan bir iddia ortaya sürecek yalancı, aldatıcı bir insan görünümünde değil." diyor. Abdullah ibn-i Selâm'da, Peygamber Efendimiz'i görünce hasıl olan ilk intibâ bu...

Ondan sonra da, Peygamber Efendimiz yahudilerin havralarına gitmiş. Onlara: "Bakın, ben sizin Tevrat'ta geleceği bildirilen ahir zaman peygamberiyim!" demiş. Tebliğ etmiş kendi vazifesini... "Gelin bu dine!" diye onları Allah'ın yeni emrine,

---

[47] Lafız farkıyla: Tirmizî, *Sünen*, c.IV, s.652, no:2485; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.I, s.423, no:1334; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.V, s.451, no:23835; Dârimî, *Sünen*, c.I, s.405, no:1460; Hàkim, *Müstedrek*, c.III, s.14, no:4283; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.V, s.313, no:5410; İbn-i Ebî Şeybe, c.V, s.248, no:25740; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.III, s.216, no:3361; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.II, s.502, no:4422; Begavî, *Şerhü's-Sünneh*, c.II, s.152; İbn-i Sa'd, *Tabakàtü'l-Kübrâ*, c.I, s.235; İbn-i Asâkir, *Mu'cem*, c.II, s.132, no:1339; Abdullah ibn-i Selâm RA'dan.

dinine davet etmiş. "Musâ'yı gönderen Allah, beni de ahir zaman peygamberi olarak göndereceğini Tevrat'ta bildirdi ya, işte o benim, gelin bana tâbî olun!" demiş.

O zaman, onlar ses çıkartmamışlar. Onlar hiç bir şey demeyince; tamam, Peygamber Efendimiz SAS tebliğ vazifesini yaptı. Yanındaki ashabıyla havradan çıkıp giderken, Abdullah ibn-i Selâm arkadan koşuyor, diyor ki:

"—Yâ Rasûlallah, haklısın, senin dediğin gibidir. Tevrat'ta senin geleceğin hakkında cümleler, bilgiler vardır. Bunlar bunu söyleyemediler. İnkâr da edemediler, evet de diyemediler. Ama ben ikrar ediyorum ki doğrudur, doğru söylüyorsun!" dedi, müslüman oldu.

Müslüman oluşu da böyle bir isbatlı tarzda cereyan etti. Abdullah ibn-i Selâm RA, ciddî bir yahudi alimi...

Alim olanlar var içlerinde... Böyle alim olup müslüman olanları da var, alim olup, bilgileri bilip de maalesef müslüman olmayanları da var. Bir de İbrânice'den anlamayan, okunan kutsal kitapların ne olduğunu anlamayan ümmîler var onların içinde... Onlarda da tahsil yok. Çünkü oralarda eğitim müesseseleri filân yerleşmiş değil, zor şartlarda yaşanılan mıntıkalar.

(*Lâ ya'lemûne'l-kitâbe*) "Bu ümmîler kitâbı bilmiyorlar; (*illâ emâniyye*) ancak ümniyyeler, birtakım ümitler, kuruntular halinde bazı bilgiler biliyorlar." Bu *emâniyye* veya *emâniye* sözü, *ümniye* kelimesinin çoğulu; insanın temennî ettiği, umduğu, ah şöyle olsaydı, keşke böyle olsa diye hayalinde kurup temenni ettiği şey demek. Ancak hayaller biliyorlar, temennîler biliyorlar.

Bir de böyle hayal olduğu için, *emânî* sözü, (*el-ehàdîsi'l-ekâzîb*) deniliyor, yâni kişinin kendisinin uydurduğu yalan sözler mânâsına geliyor. Kitabı bilmiyorlar, ancak bazı hayaller ve yalanlar biliyorlar. Birtakım temennîler biliyorlar. Doğrudan doğruya kitabın kendi metnine vakıf olsalar, "Hayır, sen bunu doğru tercüme etmiyorsun, bize doğru söylemiyorsun!" diyecekler. Ama cahil olduklarından, ümmî olduklarından böyle diyemiyorlar. Birtakım temennîler, arzular halinde bir şeyler.

Onlara söylenilen bir kitabın kendisi değil, —kitaptan maksad, yahudilerin kitabı Tevrat— o kitabın ancak temennîlerini biliyorlar.

Bir de bu *ümniye*, *telâ* mânâsına fiilden gelir diyorlar. *Telâ*, okumak demek. Ancak okumalarını biliyorlar. Benim hatırıma geliyor ki, hani maalesef, bazı kimseler de Kur'an'ı okurlar, hattâ hafızlar okurlar ama, okumasını bilirler mânâsını bilmezler. "Bu ayette bir kelime geçiyor, bu ayet hangi konuda? Ne demek istiyor?" diye sorsan, birçok kimse bilmiyor. Halbuki çok iyi öğrenmesi lâzım!

Demek ki, bunlar birtakım hayaller halinde, temennîler halinde dilekler, istekler halinde bir şeyler biliyorlar, kitabı bilmiyorlar. Kitabın aslını tam bilmiyorlar. Böyle ümmîler var bunların içerisinde.

(*Ve in hüm illâ yezunnûn.*) Buradaki *in* de, en-nâfiyedir. *Lâ* gibi, *mâ* gibi, hayır, değil mânâsını, olumsuzluk mânâsını veren bir *in*'dir. Çünkü *in*'in başka mânâlara gelenleri de var. Burada *in*'in bu mânâya geldiğini *illâ* gösteriyor. (*Ve in hüm illâ yezunnûn.*) "Onlar başka bir şey yapmıyorlar, ancak sadece zan besliyorlar. Zannetmekten başka bir şey yapmıyorlar." Yâni kitabın içindeki, Tevrat'ın içindeki ayetleri, ahkâmını söylemiyorlar, bazı zanları söylüyorlar. Bazı temennîler ortada dolaşıyor. İşin aslı ortada yok...

c. Tevrat'ı Değiştirenlere Yazıklar Olsun!

فَوَيْلٌ لِّلَّذِينَ يَكْتُبُونَ الْكِتَابَ بِأَيْدِيهِمْ ثُمَّ يَقُولُونَ هٰذَا مِنْ عِنْدِ اللهِ لِيَشْتَرُوا بِهِ ثَمَنًا قَلِيلاً ، فَوَيْلٌ لَهُمْ مِمَّا كَتَبَتْ أَيْدِيهِمْ وَوَيْلٌ لَهُمْ مِمَّا يَكْسِبُونَ (البقرة:٧٩)

(*Feveylün li'llezîne yektübûne'l-kitâbe bi-eydîhim sümme yekùlûne hâzâ min indi'llâhi li-yeşterû bihî semenen kalîlâ, feveylün lehüm mimmâ ketebet eydîhim ve veylün lehüm mimmâ yeksibûn.*) (Bakara, 2/79)

(*Feveylün li'llezîne*) "Yazıklar olsun, veyl olsun o kimselere ki, (*yektübûne'l-kitâbe*) Tevrat'ı yazıyorlar..." Buradaki el-kitâb, belirli

kitap, Tevrat, onların kitabı. (*Bi-eydîhim*) "Kendi elleriyle kendileri yazıyorlar. (*Sümme yekùlûne*) Sonra diyorlar ki: (*Hâzâ min indi'llâh*) Kendilerinin yazdıkları o cümleleri, metinleri, 'Bu Allah'ın kitabıdır, kelâmıdır.' diyorlar."

Ötekiler de bunu tenkit edecek kuvvette değil. "Hayır, o Allah'ın kelâmı değil, eski Tevrat metinlerinde böyle bir şey yok! Siz bunları kendiniz çıkarttınız." diyemiyorlar.

Onlar niye peki, bu ümmî kavmi aldatıyorlar? Kendi elleri ile yazdıkları birtakım satırları, "İşte bunlar Allah'ın kelâmı!" diye yutturmağa çalışıyorlar?.. Halbuki kendilerinin yazdıkları bazı sözler. (*Li-yeşterû bihî semenen kalîlâ*) "Bu yazdıklarıyla az bir bedel satın almak için, yâni maddî menfaat sağlamak için bunu yapıyorlar."

Bu *semenen kalîla*, az bir ücret nedir?.. Dünyanın hepsini alsalar azdır, yine azdır, yine azdır. Çünkü dünyanın Allah indinde, mânevî bakımdan sineğin kanadı kadar bir değeri yoktur. Dünya sıfır, değersiz bir şeydir. Yazıklar olsun, ahiret hayatını mahvetmek bahasına dünya peşinde koşanlara, dünyalık elde edeceğim diye ahiretini mahvedenlere, dinini satanlara, kitabını tahrif edenlere!..

Çok yanlış bir tercih... Çünkü bu dünya hayatı nihayet mahdut bir hayat... Elli sene, altmış sene, seksen sene yaşıyor insan; yarısı uyku ile geçiyor, yarısı çocuklukla geçiyor, yarısı ihtiyarlıkla geçiyor... Ayıklıyorsun, ayıklıyorsun, ortada bir şey kalmıyor. Keçiboynuzunun içindeki tad gibi, azıcık bir şey kalıyor.

O kalan azıcık şeyin de içinde, acı olaylar var, tatlı olaylar var... Üzüntüler var, sevinçler var, heyecanlar var, kaprisler var, mücadele var, cinayetler var, hırsızlıklar var, her şey var... Şu dünya hayatını düşünerek, dünya menfaatini düşünerek, mevkî, makam, para, pul düşünülerek ne yapılırsa, değersiz bir şey için çok değerli bir şey elden çıkartılıyor demektir. Ahiret ebedî, cennet sonsuz güzelliklerin yurdu... Onu itiyor, dünyadaki küçük bir menfaati tercih ediyor. O menfaati alsa bile, yâni bu yanlış tercihi yapıp da, dünyalığı alsa bile, Allah onu da afiyetle yedirtmiyor, onu da boğazına tıkıyor, onu da sonunda burnundan fitil fitil getiriyor. Dünyada da rahat edemiyor aslında, şeytana kanmış oluyor.

Böyle kitabı, Tevrat'ı kendi elleri ile yazıp, olmayan cümleler ilâve edip, tahrif edip, fikirleri değiştirip, hükümleri değiştirenler, bunu dünya menfaati elde etmek için yapıyorlar. (*Semenen kalîlen*) Az bir para elde etmek için, yâni maaşları devam etsin, mevkîleri devam etsin, saltanatları devam etsin, halkı kandırmaları devam etsin diye yapıyorlar.

(*Feveylün lehüm*) "Veyl olsun onlara..." Veyl hakkında, Peygamber Efendimiz SAS'den gelmiş olan bazı rivayetler var:[48]

الْوَيْلُ وَادٍ فِي جَهَنَّمَ ، لَوْ سُيِّرَتْ فِيهِ الْجِبَالُ لَمَاعَتْ مِنْ حَرِّهِ

(*El-veylü vâdin fî cehennem, lev sîret fîhi'l-cibâlü lemâat min harrihî*) Atâ ibn-i Yesâr Rh.A böyle buyurmuş. Yâni, "Veyl cehennemde bir vâdidir ki, eğer ona dağlar sevk edilse, içine atılsa, hararetinden dağlar erirdi. " Öyle bir vâdi.

Sonra Ebû Saîd el-Hudrî RA'dan Tirmizî'nin rivayet ettiğine göre, Efendimiz SAS buyurmuş ki:[49]

الْوَيْلُ وَادٍ فِي جَهَنَّمَ ، يَهْوِي فِيهِ الْكَافِرُ أَرْبَعِينَ خَرِيفًا ، قَبْلَ أَنْ يَبْلُغَ قَعْرَهُ (ت. ك. عن أبي سعيد الخدرى)

(*El-veylü vâdin fî cehenneme*) "*Veyl* denilen şey, cehennemde bir derin vadinin adıdır ki, (*yehvî fîhi'l-kâfir*) kâfir buraya atıldığı zaman, boşluğunda aşağıya doğru uçar, gider. (*Erbaîne harîfen kable en yeblüğa ka'rahû*) Dibine varıncaya kadar kırk sonbahar

---

[48] İbn-i Ebî Hàtim, *Tefsir*, c.I, s.205, no:79; Atà' ibn-i Yesar Rh.A'ten.

[49] Tirmizî, *Sünen*, c.V, s.320, no:3164; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.III, s.75, no:11730; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.XVI, s.508, no:7467; Hàkim, *Müstedrek*, c.II, s.551, no:3873; Abdullah ibn-i Mübârek, *Zühd*, c.I, s.96, no:334; Begavî, *Şerhü's-Sünneh*, c.VIII, s.4; Ebû Saîd el-Hudrî RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.II, s.19, no:2937.

geçer." Yılda bir tane sonbahar olduğu için, kırk yıl demek. Yâni bu cehennemlik herif, bu Veyl vadisinin dibine düşünceye kadar kırk yıl geçer. O kadar derin bir vâdidir.

Araplar *veyl* kelimesini yaygın bir şekilde kullanıyorlar. Bir kimse için, şerre, kötülüğe maruz olsun diye beddua mânâsına kullanıyorlar. Yazıklar olsundan daha ağır bir şey. "Kahrolsun, tüh, berbat etti, mahvetti..." filân gibi bir makamda.

Tabii, bunun yerine kullandıkları buna yakın başka kelimeler de var:

الويل شدة الشر.

(*El-veylü şiddetü'ş-şer*) "*Veyl*, şerrin çok kötü, şiddetli olmasıdır." demişler.

İbn-i Abbas RA:

الويل المشقة من العذاب .

(*El-veylü el-meşakkatü mine'l-azâb*) "*Veyl*, azabdan duyulan şiddetli meşakkattir." buyurmuş. Gelen rivayetler böyle.

Araplar *veyl*'i böyle, çok şaşılacak kötü bir iş yapana, şiddetli bir ceza verilsin mânâsına temennî olarak kullanırlar:

الويل تفجع ، والويح ترحم .

(*El-veylü tefecciun, ve'l-veyhu terahhumün*) Bazan da yazıklar olsun mânâsına, yazık oldu mânâsına kullanırlarmış. Burada tabii, çok şiddetli azaba uğrayacakları mânâsı var.

(*Feveylün li'llezîne yektübûne'l-kitâbe bi-eydîhim*) "Tevrat'ın bazı parçalarını yazıyoruz diye, kendi elleri ile bazı metinleri yazıp da, (*sümme yekùlûne hâzâ min indi'llâh*) sonra, 'Bu Allah'tan gelmiş vahiydir, Tevrat'tır.' diye halka sunanlara çok şiddetli azab var." Yazıklar olsundan öteye bir şey, "Onların akıbetleri çok fena olacak!" demek.

Bunu neden yapıyorlar?.. Az bir para, az bir bedel karşılığı.

الثمن القليل ، الدنيا .

(*Semenün kalîl, ed-dünyâ*) "Az bir bedel, bu dünya demek. Aldıkları üç dirhem, beş dirhem para mânâsı kasdedilmiyor da, dünyanın değersizliğinden dolayı, dünyaya (*semenen kalîlâ*) deniliyor." diye müfessirler öyle izah eylemişler. Yâni değmez, bir pul etmez mânâsına geliyor.

Demek ki, bu tahrifatı yapanlara, bu yalanları ortaya atanlara çok şiddetli bir azab olacak. Belki, Peygamber SAS Efendimiz'in hadis-i şerifinde bildirdiği cehennemdeki o daha şiddetli azabın görüleceği, dağların oraya sevk edildiği zaman eriyeceği yere atılacaklar, şiddetli azab görecekler.

(*Feveylün lehüm mimmâ ketebet eydîhim*) "Bu şiddetli azab, onların elleriyle yazdıklarından, kendi akıllarından yazıp da Allah'ın vahyi diye yalan söyledikleri şeylerden dolayı; veyl onlara... (*Ve veylün lehüm mimmâ yeksibûn.*) Ve bunu yaptıktan sonra elde ettikleri menfaatlerden dolayı da veyl olsun onlara!.. Tüh, yazıklar olsun onlara ve o cezalar gelsin onlara..."

Burada tabii bu ayet-i kerimeyi Peygamber Efendimiz'e bildiren, indiren Allah-u Teàlâ Hazretleri olduğu için, onların çok şiddetli azab göreceğini; bu yazdıklarından, bu haram kazançlarından dolayı çok azab göreceklerini bildiriyor.

d. Cehennemde Sayılı Günler Kalacağız Demeleri

Bunu bildirildikten sonra, o zamanki yahudilerin bir durumu da açıklanıyor. Tabii, bunlar Medine'nin canlı olayları; Peygamber Efendimiz'in peygamberlik devrinde çevresindeki insanların davranışları ve onlara Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin indirdiği ayetler bunlar:

وَ قَالُوا لَنْ تَمَسَّنَا النَّارُ إِلاَّ أَيَّامًا مَعْدُودَةً ، قُلْ أَتَّخَذْتُمْ

عِنْدَ اللهِ عَهْدًا فَلَنْ يُخْلِفَ اللهُ عَهْدَهُ أَمْ تَقُولُونَ عَلَى اللهِ

مَا لاَ تَعْلَمُونَ (البقرة: ٨٠)

(*Ve kàlû len temessene'n-nâru illâ eyyâmen ma'dûdeh, kul ettehaztüm inda'llàhi ahden felen yuhlifa'llàhu ahdehû em tekùlûne ale'llàhi mâ lâ ta'lemûn.*) (Bakara, 2/80)

O zamanki yahudiler dediler ki:

"—Bize cehennemin ateşi, ancak sayılı birkaç gün temas edecek. O azaba birkaç gün mâruz kalacağız." dediler.

Bu onların sözü... Allah-u Teàlâ Hazretleri onların bu sözünün doğru olmadığını, yanlış olduğunu ve işin öyle olmadığını bildirmek için, Peygamber Efendimiz'e buyuruyor ki:

(*Kul ettehaztüm inda'llàhi ahden felen yuhlifa'llàhu ahdeh*) "'Siz ey yahudiler, Allah'la bir anlaşma mı yaptınız da, Allah ahdinden dönmeyecek diye mi böyle söylüyorsunuz? (*Em tekùlûne ale'llàhi mâ lâ ta'lemûn.*) Bilmediğiniz bir konuda şöyle olacak, böyle olacak diye Allah'a bir yalan mı isnad ediyorsunuz?' de onlara."

Yâni, buradaki *em tekùlûne*, *bel* mânâsına. "Allah indinde, Allah'la bir anlaşma mı yaptınız da, Allah ahdinden dönmeyecek de siz azaba uğramayacaksınız? Böyle bir anlaşmanız mı var? Gösterin bakalım, imzalı bir belgeniz mi var?.." de onlara. Yâni, öyle bir belge yok, Allah'la öyle bir anlaşma yok, onların sözleri yanlış. Allah onları azablandıracak. Öyle birkaç gün cehennemde kalıp kurtulmak, onların yalanları... Bilmedikleri, salâhiyetleri olmayan, karar verme hakkına sahip olmadıkları şeyi, Allah böyle diyor gibi halka söylüyorlar, Allah'a yalan isnad ediyorlar. Allah böyle yapacak diye, olmadık şeyi söylüyorlar.

Bu ayet-i kerimenin sebeb-i nüzûlünü anlatırken, müfessirler İbn-i Abbas RA'dan şöyle rivayet ediyorlar:

إن اليهود كان يقولون: إن هذه الدنيا سبعة آلاف سنة ،

و إنَّما نعذِّب بكل ألف سنةٍ يومًا في النار ، وإنَّما هي

سبعة أيامٍ معدودة.

(*Enne'l-yehùde kâne yekùlûn*) Yahudiler diyorlardı ki: (*İnne hâzihi'd-dünyâ seb'atü âlâfi seneh*) "Bu dünya yedi bin senedir. (*Ve innemâ nuazzebü li-külli elfi senetin yevmen*) Biz, her bir bin sene karşılığında bir gün azablanacağız. (*Ve innemâ hiye seb'ati eyyâmin ma'dûdeh*) Böylece yedi gün azab göreceğiz." diyorlardı.

Kendilerinin bir azab göreceği söylenince, böyle demişler. Yahudilerin sayılı azab göreceğiz sözleri, zanları böyle. Böylece yedi günlük sayılı bir azab göreceğiz diyorlar. Halbuki iş öyle değil. Sayılı günler azab göreceğiz sözü yanlış. (*Hüm fîhâ hàlidûn*) "Onlar orada ebedî kalacaklar." Bu bilgi 81. ayetin sonunda gelecek.

Yine Dahhâk'in rivayet ettiğine göre, İbn-i Abbas RA buyurmuş ki:

زعمت اليهود أنهم وجدوا في التوراة مكتوبًا : إن ما بين طرفي جهنم مسيرة أربعين سنةً إلى أن ينتهوا إلى شجرة الزقوم التي هي ثابتةٌ في أصل الجحيم ، وقال أعداء الله إنما نعذب حتى ننتهي إلى شجرة الزقوم فتذهب جهنم وتهلك.

(*Zeameti'l-yehûde ennehüm vecedû fi't-tevrâti mektûben*) Yahudiler eski kitaplarında, Tevrat'ta yazılı bulduklarını sanmışlar ki, (*inne mâ beyne tarafey cehennem mesîrete erbaîne seneh*) cehennemin bir ucundan öteki ucu kırk yıllık yol. (*İlâ en yentehû ilâ şecereti'z-zakkùmi'lleti hiye sâbitetün fî asli'l-cahîm*) Cehennemin bir tarafından, cehennemin dibinde sabit duran zakkum ağacına kadar olan mesafe, kırk senelik yol diye yazılı görmüşler kitaplarında ve demişler ki:

(*İnnemâ nüazzebü hattâ nentehî ilâ şecereti'z-zakkùm*) "Zakkum ağacına varıncaya kadar, yâni kırk gün azablanacağız. Böylece cehennem bitmiş olacak. Biz de azabdan kurtulmuş olacağız." demişler.

Bu kırk gün veya yedi gün, hep kendilerinin zanları. Öyle sayılı gün olmadığını, ebedî kalacaklarını, Allah-u Teàlâ Hazretleri bundan sonraki ayet-i kerimede bildiriyor.

Yahudilerin, neden sayılı günler cehennemde kalacağız diye düşündükleriyle ilgili bir rivayet de şöyle:

الأيام التي عبدنا فيها العجل .

(*El-eyyâme'lletî abednâ fîhe'l-icl*) Sâmirî'nin yaptığı altından buzağıya taptıkları günler kadar, kendilerinin azab göreceklerini kabul ediyorlarmış. İkrime'nin rivayetine göre, kalkmışlar bir de bu hususta Peygamber Efendimiz'le münakaşa yapmışlar:

خاصمت اليهود رسول الله صلى الله عليه وسلم فقالوا: لن
ندخل النار إلا أربعين ليلةً ، وسيخلفنا فيها قوم آخرون.

(*Hàsamati'l-yehûdü rasûlü'llàh SAS*) "Yahudiler Peygamber SAS Efendimiz'le iddialaştılar. (*Fekàlû: Len nedhule'n-nâre illâ erbaîne leyleh*) 'Biz kırk gece cehenneme gireceğiz. (*Ve seyahlifünâ fîhâ kavmün âharûn*) Sonra başkaları girecek cehenneme...' dediler." Tabii bunlar hiç aslı olmayan şeyler.

Peygamber SAS Efendimiz de demiş ki:

[İbn-i Hacer, *Ravdatü'l-Muhaddisîn*, c.V, s.420, no:2195.]

بَلْ أَنْتُمْ خَالِدُونَ مُخَلَّدُونَ ، لا يَخْلُفُكُمْ فِيهَا أَحَدٌ.

(*Bel entüm hàlidûne muhalledûn, lâ yahlifuküm fîhâ ehadün*) "Öyle arkanızda halef bırakıp da, cehennemden çekip gitmeyeceksiniz. Siz orada ebediyyen kalacaksınız. Ebedî orada bırakılan kişilerden olacaksınız." buyurdu.

Gelip de böyle kendisine diklenip iddialaşan, kendi kafalarından laflar söyleyen kimselere, Allah'ın peygamberi olarak, "Siz orada öyle sayılı günler kalmayacaksınız, ebedî

kalacaksınız!" deyince, bu ayet-i kerimeler bunun üzerine indi.

e. Peygamber SAS'in Yahudilerle Konuşması

Ebû Hüreyre RA'dan da şöyle rivayet ediliyor:[50]

لَمَّا فُتِحَتْ خَيْبَرُ ، أُهْدِيَتْ لِرَسُولِ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم شَاةٌ فِيهَا سُمٌّ ، فَقَالَ رَسُولُ اللهِ صلى الله عليه وسلم: اجْمَعُوا لِي مَنْ كَانَ مِنَ الْيَهُودِ هَاهُنَا ، فَقَالَ لَهُمْ رَسُولُ اللَّهِ صلى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ سلم: مَنْ أَبُوكُمْ ؟ فَقَالُوا : فُلانٌ ، قَالَ: كَذَبْتُمْ ، بَلْ أَبُوكُمْ فُلانٌ ، فَقَالُوا : صَدَقْتَ وَبَرَرْتَ.

(*Lemmâ fütihat hayber*) "Hayber kalesini Peygamber Efendimiz fethettiği zaman, (*ühdiyet li-rasûli'llâh SAS şâten*) Hayber ahalisinden bir kadın tarafından Peygamber Efendimiz'e bir koyun eti hediye edilmiş. (*Fîhâ semmün*) Halbuki bu hediye edilen etin içinde zehir varmış."

Peygamber SAS Hazretleri fetihten sonra, (*Ecmiù ileyye men kâne mine'l-yehûdü hâhünâ!*) "Burada ne kadar Yahudi varsa, benim karşımda toplayın!" diye buyurmuş.

Yahudiler karşısına toplandığı zaman, Peygamber Efendimiz demiş ki:

(*Men ebûküm?*) "Sizin babanız kimdir?"

---

[50] Buhârî, *Sahîh*, c.III, s.1156, no:2998; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.451, no:9826; Dârimî, *Sünen*, c.1, s.47, no:69; İbn-i Ebî Şeybe, c.V, s.41, no:23520; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.VI, s.413, no:11355; İbn-i Sa'd, *Tabakàt*, c.II, s.116; Ebû Hüreyre RA'dan.

(*Kàlû: Fülânün*) Onlar, "Filâncadır." diye bir isim vermişler.

(*Kàle: Kezebtüm*) Peygamber Efendimiz buyurmuş ki: "Yalan söylediniz. (*Bel ebûküm fülânün*) Sizin babalarınız, atalarınız filânca idi."

(*Fekàlû: Sadakte ve bererte*) "Doğru söyledin ve dürüst söyledin." demişler.

ثُمَّ قَالَ لَهُمْ : هَلْ أَنتُمْ صَادِقُونِي عَنْ شَيْءٍ إِنْ سَأَلْتُكُمْ عَنْهُ ؟

قَالُوا : نَعَمْ يَا أَبَا الْقَاسِمِ ، وَإِنْ كَذَّبْنَاكَ عَرَفْتَ كِذْبَنَا كَمَا

عَرَفْتَهُ فِي أَبِينَا . فَقَالَ لَهُمْ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ و سلم:

مَنْ أَهْلُ النَّارِ ؟ فَقَالُوا : نَكُونُ فِيهَا يَسِيرًا ، ثُمَّ تَخْلُفُونَنَا فِيهَا ،

فَقَالَ لَهُمْ رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم: اخْسَئُوا ، وَاللَّهِ لاَ

نَخْلُفُكُمْ فِيهَا أَبَدًا.

(*Sümme kàle lehüm*) Sonra onlara demiş ki: (*Hel entüm sàdıkî an şey'in in seeltüküm anhü?*) "Ey Yahudiler, ben size bir şey soracak olsam, siz bana doğru cevap verecek misiniz?"

(*Kàlû: Neam, yâ ebe'l-kàsım!*) "Evet, vereceğiz yâ Ebe'l-Kàsım!" demişler. Peygamber Efendimiz'e "Ey Kàsım'ın babası!" diye söylüyorlar, "Yâ Rasûlallah!" demiyorlar. Araplarda asaletli kimselere, çocuğunun ismiyle hitab etmek adet olduğundan, "Ey Kàsım'ın babası, evet!" dediler.

(*Ve in kezebnâke arafte kizbenâ, kemâ araftehû fî ebînâ*) "Doğru söyleyeceğiz. Eğer yalan söylersek, bizim babamız, atamız hakkında yalan söylediğimizi anladığın gibi, onu da anlarsın!" demişler.

(*Fekàle lehüm rasûlü'llàh SAS: Men ehlü'n-nâr*) "Cehenneme kimler girecek, kimlerdir cehennem ehli?" diye sormuş. (*Fekàlû*) O

zaman o yahudiler demişler ki: (*Nekûnü fîhâ yesîran sümme tahlifûnenâ fîhâ*) "Biz orada az bir müddet kalacağız. Sonra bizim yerimize arkamızdan siz gireceksiniz." demişler.

(*Ve kàle lehüm rasûlü'llàh SAS*) Peygamber SAS onlara buyurmuş ki: (*İhseù*) "Susun, kesin sesinizi! (*Va'llàhu lâ nahlüfüküm fîhâ ebeden*) Allah'a and olsun ki, biz cehenneme aslâ sizin arkanızdan girecek olanlar değiliz, girmeyeceğiz."

ثُمَّ قَالَ لَهُمْ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : هَلْ أَنْتُمْ صَادِقِيَّ عَنْ شَيْءٍ إِنْ سَأَلْتُكُمْ عَنْهُ ؟ قَالُوا : نَعَمْ يَا أَبَا الْقَاسِمِ. قَالَ: هَلْ جَعَلْتُمْ فِي هَذِهِ الشَّاةِ سُمًّا ؟ فَقَالُوا : نَعَمْ . قَالَ : فَمَا حَمَلَكُمْ عَلَى ذَلِكَ ؟ فَقَالُوا : أَرَدْنَا إِنْ كُنْتَ كَذَّابًا أَنْ نَسْتَرِيحَ مِنْكَ ، وَإِنْ كُنْتَ نَبِيًّا لَمْ يَضُرَّكَ (خ. حم. ن. عن أبي هريرة)

(*Sümme kàle lehüm rasûlü'llàh SAS*) Sonra onlara sormuş Rasûlüllah SAS: (*Hel entüm sàdıkiyye an şey'in in seeltüküm anhü?*) "Ben size başka bir şey daha sorsam, doğru cevap verecek misiniz? (*Kàlû: Neam yâ ebe'l-kàsım*) "Evet, doğru cevap vereceğiz ey Ebü'l-Kàsım!" demişler.

(*Kàle: Hel cealtüm fî hâzihi'ş-şâti sümmen*) Buyurmuş ki Peygamber Efendimiz: "Söyleyin bakalım, yiyelim diye bize sunduğunuz bu koyun etinin içine zehir koydunuz mu, koymadınız mı?.."

Baktılar ki, ilk iki sorunun doğru cevabını Peygamber SAS Efendimiz veriyor, anladılar. (*Kàlû: Neam*) O zaman, dosdoğru: "Evet, zehir koyduk!" demişler. Saklı olarak koymuşlardı, ama Peygamber Efendimiz zehir konduğunu peygamberlik nûruyla, Allah'ın bildirmesiyle bildi.

O zaman, buyurmuş ki: (*Femâ hameleküm alâ zâlike?*) "Böyle yapmağa sizi ne sevk etti? Niye böyle zehirleme işine giriştiniz?"

(*Fekàlû*) Demişler ki: (*Eradnâ in künte kâziben en nestarîha minke, ve in künte nebiyyen lem yedurruke*) "Bunu şu sebepten yaptık: Eğer sen yalandan peygamberim diye ortaya çıkmış bir kimse isen; o zaman zehirlenecektin, senden kurtulmuş olacaktık... Eğer hakîkaten peygambersen, sana bir zarar vermeyecekti. Denemek için yaptık." dediler. Böyle bir cevap verdiler.

Bu hadis-i şerif sahih bir hadis-i şerif. İmam Ahmed ibn-i Hanbel, İmam Buhàrî ve İmam Neseî rivayet etmişler.

Demek ki, Peygamber Efendimiz'in hak peygamber olduğunu böylece de anlamış oldular. Peygamber Efendimiz onların her yanlış söylediğini doğrulttu. "Siz şu hususta yanlış söylüyorsunuz, şurada yalan söylediniz!" diye söyledi.

Allah-u Teàlâ Hazretleri böylece, onların sözlerine karşı, yâni "Biz yahudiler cehennemde mahdut günler kalacağız." demelerine karşı, "'Allah'la ahid mi ettiniz; yoksa bilmediğiniz, olmadık şeyleri mi Allah'a isnad ediyorsunuz?' de onlara!" diye Peygamber Efendimiz'e emrediyor Rabbü'l-àlemîn.

f. Küfür Günahının Karşılığı

Ondan sonra da, şimdiki 81. ayet-i kerimede buyuruyor ki:

بَلٰى مَنْ كَسَبَ سَيِّئَةً وَأَحَاطَتْ بِهِ خَطِيئَتُهُ فَأُولٰئِكَ أَصْحَابُ

النَّارِ ، هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ (البقرة:٨١)

(*Belâ men kesebe seyyieten ve ehàtat bihî hatîetühû feülâike ashàbü'n-nâr, hüm fîhâ hàlidûn.*) (Bakara, 2/81)

Belâ, bir sorunun öyle olmadığını belirten bir edattır. "Hayır, öyle değil!" mânâsına gelir. Yâni, "Sayılı günler cehennemde kalacak değilsiniz, iş öyle değil.

(*Men kesebe seyyieten*) "Kim küfür günahını irtikâb ederse..." *Seyyieten*, bir kötülük demek. "Kim bir kötülük iktisab ederse, (*ve ehàtat bihî hatîetühû*) ve bu büyük günahı, hatası onun her tarafını kuşatırsa..." İnsan küfre girince kalbi kararır, içi dışı

kasvetlenir, imanı gider, günahı onu çepe çevre kuşatır. "İşte öyle olduğu zaman, (*feülâike ashàbü'n-nâr*) böyle kimseler cehennemin ahalisidirler. (*Hüm fîhâ hàlidûn*) Onlar orada ebedî kalacaklardır."

Şimdi tabii burada, onların sözlerine karşı bu cevap olarak geldiğinden, düzeltme cevabı olarak geldiğinden, onların cehennemde ebedî kalacakları, bu ayeti kerimede bildirilmiş oldu. Hem ayet-i kerimede bildirilmiş oldu, hem de Peygamber Efendimiz'in demin okuduğumuz hadis-i şerifinde, "Siz cehennemde hàliden, muhalliden, ebedî olarak kalacaksınız. Ebedî orada bırakılacaksınız." demesinden, onların cehennemde ebedî kalacakları ayetle ve hadisle ortaya çıkmış oluyor.

Zâten bir noktayı burada açıkça beyan etmek lâzım. Bir kötülük işleyen sözünden, tek bir kötülük anlaşılmasın diye bu açıklamayı yapıyorum:

إِنَّ اللَّهَ لاَ يَغْفِرُ أَنْ يُشْرَكَ بِهِ وَيَغْفِرُ مَا دُونَ ذٰلِكَ لِمَنْ يَشَاءُ

(النساء:٤٨)

(*İnna'llàhe lâ yağfiru en yüşreke bihî ve yağfiru mâ dûne zâlike limen yeşâ'*) "Cenâb-ı Hak şirki, şirk koşulmasını hiç bir şekilde affetmiyor. Ondan başka günahlar olursa, onları affedebiliyor." (Nisâ,4/48) Küfrü ve şirki affetmiyor.

Şimdi bunlar da, Peygamber Efendimiz'i kabul etmeyip, inkâr edip, tasdik etmeyip, yalan söyleyip, Allah'ın söylemediği sözleri Allah söyledi diye insanlara yutturup, kitabı, Tevrat'ı tahrif ettikleri için; elleriyle yazıp da, ondan sonra, "Bu bizim kelâmımız değil, Allah'ın kelâmı" dedikleri için; Tevrat'ın içindeki ahkâmı uygulamayıp, bilgileri değiştirdikleri için; Peygamber Efendimiz'in geleceğine dair Tevrat'taki müjdeleri silip, değiştirip, "O Peygamberin evsafı: İşte güleç yüzlüdür, saçları dalgalıdır, kirpikleri uzundur..." diye bilgileri, renkleri, vasıfları, her şeyi değiştirdikleri için, İslâm'la mücadele etmiş oluyorlar, İslâm'a girmemiş oluyorlar. "*Lâ ilâhe illa'llàh, muhammedün rasûlü'llàh*" dememiş oluyorlar. Onun için cehennemde ebediyyen kalacaklar.

g. İman Edenlerin Mükâfâtı

Arkasındaki 82. ayet-i kerime de meseleyi daha açık olarak, bizim söylediğimiz şekilde, müfessirlerin anlattığı şekilde beyan ediyor:

وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ أُولَٰئِكَ أَصْحَابُ الْجَنَّةِ ،

هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ (البقرة:٨٢)

(*Ve'llezîne âmenû ve amilu's-sàlihàti ülâike ashàbü'l-cenneh, hüm fîhâ hàlidûn.*) (Bakara, 2/82)

(*Ve'llezîne âmenû*) "İman edenlere gelince, o kimseler ki iman ettiler..." Bu ötekilere mütekàbilen, mütenâzıran söyleniyor: "Bir tarafta sizlersiniz, sizin ameliniz, icraatınız, davranışınız Peygambere karşı imansızlık ve küfür... Siz cehennemde ebedî kalacaksınız! Ama içinizden veyahut çevrenizdeki toplumlardan iman edenler, o kimseler ki iman ettiler; (*ve amilu's-sàlihàti*) ve imanlarına göre de sàlih ameller işlediler. (*Ülâike ashàbü'l-cenneh*) Onlar da cennetin ahalisi olacaklar, cennetlikler olacaklar. (*Hüm fîhâ hàlidûn*) Onlar da cennette ebediyyen kalacaklar, sonsuz olarak kalacaklar." diye, Cenâb-ı Hak o yanlışlığı, yâni yahudilerin cehennemde azab işini çeşitli te'villerle böyle saptırmağa, kaydırmağa çalışmasını cevaplandırıyor.

Şimdi burada esas mesele, tefsir kitaplarının beyan ettiğine göre, Peygamber SAS Efendimiz'in mucizesini, Tevrat'taki Peygamber Efendimiz'le ilgili evsafı görünce, o zamanki din adamları, Tevrat'ın bu kısımlarını değiştirdiler. O cümleleri tahrif ettiler, o kelimeleri değiştirdiler. Baktılar, etrafındaki insanlar imana geliyor. Hepsi imana gelmesin diye, telaşa düştüler. Baktılar ki, küfürde kalınca ebediyyen cehennemde kalacaklar; cehennemde kalmak istemeyenler müslüman olurlar diye engellemek için, "Yahudiler yedi gün kalacak, veya kırk gün kalacak... Mahdut günlerde kalacaklar, ondan sonra geçip gidecekler, cehennem bitecek." filân dediler.

Halbuki, Kur'an-ı Kerim'in birçok ayetlerinde göreceğiz ki,

cehennemlikler cehennemde ebedî kalacaklar; cennetlikler de cennette ebedî kalacaklar. Ancak, müslümanların kusurlu olanları, cezalarını çekmek için kusurları kadar cehennemde kalıp, sonra cennete girecekler. Ama, imansızların cennete girmesi bahis konusu değil; aslâ ve kat'à giremezler.

Peygamber Efendimiz, sahih hadis-i şeriflerde kesin olarak buyuruyor ki:[51]

لاَ يَدْخُلُ الْجَنَّةَ إِلاَّ مُؤْمِنٌ (خ. حم. حب. عن أبي هريرة)

(*Lâ yedhulü'l-cennete illâ mü'minün*) "Cennete ancak mü'min olan girecek."

"*Lâ ilâhe illa'llàh, muhammedün rasûlü'llàh*" demeyen, mü'min olmayan girmeyecek. Tabii bu devirde... Eski devirlere gidecek olursak, "*Lâ ilâhe illallah*" demeyen ve zamanındaki peygamberi tasdik etmeyen, Allah'ın istediği vech ile iman etmeyenler, mü'min sıfatını kazanamayanlar cennete girmeyecekler.

---

[51] Buhàrî, *Sahîh*, c.IV, s.1540, no:3967; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.2, s.299, no:7964; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.IX, s.128, no:3820; Hàkim, *Müstedrek*, c.II, s.361, no:3275; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.III, s.356, no:3393; Taberânî, *Mu'cemü's-Sağîr*, c.I, s.210, no:336; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.VIII, s.197, no:16611; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.II, s.408, no:3950; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.VIII, s.331; Ebû Hüreyre RA'dan.

Müslim, *Sahîh*, c.II, s.800, no:1142; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.III, s.460, no:15831; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.I, s.224, no:612, Ka'b ibn-i Mâlik RA'dan.

Tirmizî, *Sünen*, c.V, s.275, no:3091; Hàkim, *Müstedrek*, c.III, s.53, no:4375; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.XI, s.400, no:12128; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.I, s.284, no:928; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.IX, s.224, no:18600; Abdullah ibn-i Abbas RA'dan.

Neseî, *Sünen*, c.VII, s.104, no:4994; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.III, s.415, no:15468; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.II, s.36, no:1209; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.IV, s.298, no:8247; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.II, s.170, no:2896; Bişr ibn-i Suheym RA'dan.

Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.III, s.349, no:14805; Câbir ibn-i Abdullah RA'dan.

Olabilir ki, beni dinleyenlerden bir kısmı belki Boşnak asıllıdır, Pomak'tır, veyahut hidayete ermiş başka bir milletten bir kimsedir. Amerika'da dinleyenler var, Avustralya'da dinleyenler var... Yunanlı müslüman olmuş kardeşlerimiz var, tarikata intisab etmiş kardeşlerimiz var... Ermenilerden müslüman olmuş kardeşlerimiz var... Amerikalılardan, Fransızlardan, Almanlardan, Amerikalı senatörlerden müslüman olanlar var... İlim adamlarından, Japonlardan müslüman olanlar var... Çinlilerden nice müslüman olmuşlarla tanıştık, çeşitli uluslararası toplantılarda... Yâni, bir insan herhangi bir kavme mensub olabilir. Allah'ın gönderdiği peygamberine inanacak, Allah'ın kitabına tâbî olacak.

Ama Allah'ın kitabı tağyir edilmiş ise, tebdil edilmiş ise, tahrif edilmiş ise, bozulmuşsa, değiştirilmişse, çıkartılmışsa, eklenmişse; o zaman o Allah'ın kitabı olmuyor, onların elleriyle yazdığı oluyor. Elleriyle yazdıkları şeylere, bu Allah'ın kitabı demiş oluyorlar. Olmaz!

İncil'in ana diliyle aslı yok... Tevrat'ın, İncil'in aslının bazı nüshaları Kumran Mağaraları'nda ve bazı kazılarda bulunmuş. Onlar, müslümanların dediklerinin doğru olduğunu gösteriyor.

Demek ki, Allah-u Teàlâ Hazretleri en son peygamber olarak, en son elçisi olarak, rasül olarak insanlara gönderdiği ahir zaman peygamberini göndermiş ve ona milletlerin iman etmesini beyan eylemiş. Eski milletlere de, "Ahir zaman peygamberi gelince ona uyacaksınız!" diye kitaplarında nasihat etmiş, tavsiye etmiş, emretmiş.

Binaen aleyh, en akıllıca iş, Allah'ın emrini tutmak, Rasûlüne bağlanmak, kitabının ahkâmına sarılmak, Allah'ın rızasını kazanacak şekilde sàlih ameller işleyip, yaşayıp, Allah'ın huzuruna sevdiği kul olarak varmağa, var gücüyle çalışmaktır. Yoksa öteki türlü oyunlar, dalavereler, dolaplar, hileler, yalanlar, yanlışlar, tahrikler bu dünyada bir miktar menfaat, tantana, debdebe, ziynet, süs, altın, gümüş, para kazandırsa bile, sonu hüsran olur. Hiç onlara aldanmamak lâzım!..

Peygamber SAS Efendimiz hadis-i şerifinde buyuruyor:[52]

مَا لِي وَلِلدُّنْيَا ، مَا أَنَا فِي الدُّنْيَا إِلاَّ كَرَاكِبٍ اسْتَظَلَّ تَحْتَ شَجَرَةٍ ، ثُمَّ رَاحَ وَتَرَكَهَا (حم. ت. ه. ك. ض. عن ابن مسعود)

(*Mâ lî ve li'd-dünya*) "Dünya ile benim bir ilişkim yok! (*Mâ ene fi'd-dünyâ illâ kerâkibin'istezalle tahte şeceretin*) Ben ancak bir yolcu gibiyim ki, yolun bir arasında, dinlenmek, gölgelenmek için, bir ağacın altında bir müddet inmiş, orada istirahat etmiş; (*sümme râha ve terekehâ*) sonra da bineğine binip hemen gidecek bir insan gibiyim."

O istirahat yeri, asıl yer değil. İnsanın gideceği asıl yer, bu dünya değil ahiret yurdudur.

Ahireti kazanmağa çok dikkat etmek lâzım! Dünyanın hepsini verseler bile, yine semen-i kalîldir, az bir bahadır, az bir kazançtır. Hiç dünyaya aldanmamak lâzım! Allah'ın rızasından asla şaşmamak, sapmamak lâzım!

Rabbimiz bize vefa ve sadakat ve sebat nasib eylesin... İmtihanlar çoktur. İmtihanlar, musibetler, belâlar, sıkıntılar dünya hayatımızda olabilir. Onlardan dolayı imanı kaybetmemek lâzım! Sımsıkı sarılmak lâzım!

---

[52] Tirmizî, *Sünen*, c.IV, s.588, no:2377; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.II, s.1376, no:4109; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.I, s.391, no:3709; Tayalisî, *Müsned*, c.I, s.36, no:277; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.X, s.162, no:10327; Bezzâr, *Müsned*, c.IV, s.337, no:1533; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.IX, s.122, no:9307; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.VII, s.75, no:34303; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.VII, s.311, no:10415; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.II, s.102; Kudâî, *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.II, s.290, no:1384; Abdullah ibn-i Mübârek, *Zühd*, c.I, s.54, no:195; İbn-i Sa'd, *Tabâkàt*, c.I, s.467; İbn-i Hibbân, Mecrûhîn, c.I, s.238, no: Abdullah ibn-i Mes'ud RA'dan.

Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.I, s.301, no:2744; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.XIV, s.265, no:6352; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.XI, s.327, no:11898; Abd ibn-i Humeyd, *Müsned*, c.I, s.206, no:599; Abdullah ibn-i Abbas RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.III, s.197, no:6142; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.1738, no:2741; *Câmiu'l-Ehàdîs*, c.XIX, s.99, no:20292.

Allah'ın kelâmını okuyun! Bakın Kur'an-ı Kerim'in ayetlerini okudukça, tefsirleri okudukça, her gün ilmimiz, irfanımız nasıl genişliyor. Kur'an'ı okursanız, hidayet bulursunuz.

Amerikalı okuyor, müslüman oluyor... Fransız okuyor, müslüman oluyor... Rus okuyor, müslüman oluyor... Yunanlı okuyor, müslüman oluyor... Ermeni papaz okuyor, müslüman oluyor... Siz de lütfen Kur'an-ı Kerim'i, şöyle güzel ana kaynaklarından okuyun, inceleyin!..

Peygamber Efendimiz'in hadis-i şeriflerini okuyun, öğrenin! Güzellikleri görün, güzel olanı anlayın, farkı fark edin! Cenâb-ı Hakk'ın hidayet yoluna girin!

Rabbim hakkı hak olarak görmeyi nasib etsin... Bâtılı bâtıl olarak görmeyi nâsib etsin... Hakka uymayı, bâtıldan korunmayı nasîb etsin... Rızasını kazanmayı nasîb etsin... Huzuruna sevdiği, razı olduğu kullar olarak varmayı nasib etsin... Cennetiyle, cemâliyle cümlenizi taltif eylesin, müşerref eylesin... Selâmına erdirsin, rıdvân-ı ekberine vâsıl eylesin, aziz ve sevgili izleyiciler ve dinleyiciler!

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llàhi ve berekâtühû!...

13. 07. 1999 - AVUSTRALYA

13. İSRÂİLOĞULLARI'NA VERİLEN GÖREVLER

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llàhi ve berekâtühû!..

Aziz ve sevgili Ak-Televizyon izleyicileri ve Ak-Radyo dinleyenleri! Allah'ın selâmı, rahmeti, bereketi üzerinize olsun...

Bu akşamki sohbetimde Bakara Sûresi'nin kaldığımız 83. ayeti ve devamını, 86. ayet-i kerimeye kadar sohbetime konu edinmek istiyorum. Önce besmeleyi çekerek 83. ayet-i kerimenin mübarek metnini okuyalım. *Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm:*

وَإِذْ أَخَذْنَا مِيثَاقَ بَنِي إِسْرَاءِيلَ لاَ تَعْبُدُونَ إِلاَّ اللهَ وَبِالْوَالِدَيْنِ
إِحْسَانًا وَذِي الْقُرْبَى وَالْيَتَامَى وَالْمَسَاكِينِ وَقُولُوا لِلنَّاسِ حُسْنًا
وَأَقِيمُوا الصَّلَوَاةَ وَ آتُوا الزَّكَاةَ ، ثُمَّ تَوَلَّيْتُمْ إِلاَّ قَلِيلاً مِنْكُمْ وَأَنْتُمْ
مُعْرِضُونَ (البقرة:٨٣)

(*Ve iz ehaznâ mîsâka benî isrâîle lâ ta'büdûne illa'llàhe ve bi'l-vâlideyni ihsânen ve zi'l-kurbâ ve'l-yetâmâ ve'l-mesâkîni ve kùlû li'n-nâsi hüsnen ve akîmu's-salâte ve âtü'z-zekâh, sümme tevelleytüm illâ kalîlen minküm ve entüm mu'ridùn.*) (Bakara, 2/83)

Bu ayet-i kerimede Cenâb-ı Mevlâ, Rabbimiz Tebâreke ve Teàlâ Hazretleri buyuruyor ki:

(*Ve iz*) Biliyorsunuz *iz*, "Hani bir zamanlar, hatırla ki, ne idi o günler..." gibi bir hatırlatma edatıydı, kelimesiydi. (*Ehaznâ mîsâka benî isrâîl*) "Ben Azîmü'ş-şan, Benî İsrâil'in mîsakını almıştım. Yâni, İsrâiloğulları bana söz vermişlerdi."

Mîsak; antlaşma, söz verme mânâsına geliyor. *Evsaka-yûsiku-îsâkan;* bağı sımsıkı bağlamak mânâsına geliyor Arapça'da... *Mîsak* da bağlama vasıtası, aleti, cihazı mânâsına ism-i alet sîgası. Yâni, insan o karşı tarafla bir yere gelip konuştuktan

sonra, bazı sözlerle birbirlerini bazı şartlara bağladıkları için, böyle tarafeyn arasındaki sözleşmelere, antlaşmalara mîsak deniliyor.

Hattâ bizim kendi tarihimizde de, Mîsâk-ı Millî hudutları var. Meselâ, Musul da Anadolu'nun diğer bölgeleri gibi Mîsâk-ı Millî hudutları içindeydi ama, nasıl bir oyun olduysa hudutların dışında kaldı. Musul ve çevresinde çok petrol vardı. O bölgede aynı ırktan dindaşlarımız ve kardeşlerimiz vardı, Türkmenler vardı. Mîsâk-ı Millî hudutları içinde olmasına rağmen, ne oyunlar olduysa oldu, işte oraları elimizden çıktı. Tarihi okuyanlar, bilirler. Okumayanlar da merak etsin, araştırsın!..

Mîsâk-ı Millî diye, millî antlaşma yapmışız, kendi kendimize söz vermişiz, ahd etmişiz: "Biz bunu böyle yapacağız. Şu kadar yeri hiç olmazsa düşmana çiğnetmeyeceğiz, kurtaracağız, koparacağız." diye, bizim tarihimizde de bu kelime geçiyor.

"Biz Benî İsrâil'le bir antlaşma yapmış, bir söz almıştık." Yâni, İsrâiloğulları Allah'a söz vermişler. "Şöyle yapacaksınız, tamam mı?" diye Cenâb-ı Hak onlara emretmiş. Onlar da, "Pekiyi yâ Rabbi, baş üstüne, biz de öyle yapacağız!" diye, bir sımsıkı bağ ile birbirlerini şartlara bağlamışlar. İsrâiloğulları Allah'a karşı görevlerini kabul etmişler ve onları tutacaklarına söz vermişler.

Nedir bu görevler?..

1. (*Lâ ta'budûne illa'llàh*) Burada masdar yapan *en* edatı gizli olarak bulunuyor. (*En lâ ta'budû illa'llàh*) demek. Yâni, "Allah'tan başka bir şeye tapınmamak" şartı.

Allah-u Teàlâ Hazretleri İsrâiloğulları'na Mûsâ AS'ı gönderdikten sonra, daha başka peygamberleri gönderdikten sonra, onlara Cenâb-ı Mevlâ'nın emri, onların da kabul ettikleri şart nedir?.. (*Lâ ta'budûne illa'llàh*) "Siz Allah'tan gayriye ibadet etmezsiniz. Yâni etmeyeceksiniz, o şartı kabul ettiniz, değil mi?"

2. (*Ve bi'l-vâlideyni ihsânâ*) "Ve Ana babaya, ebeveyne iyi muamele edeceksiniz, değil mi?" Ana babaya iyi muamele etmek de ikinci şart.

3. (*Ve zi'l-kurbâ*) "Neseb, akrabalık ve sıhriyet yoluyla yakınlık sahibi olan kimselere..." İnsanlar evlilik yoluyla veya ana, baba, evlât, torun derken çoğalıyorlar ve birbirleriyle kan bağları,

akrabalık bağları oluşuyor. "İşte bu yakınlık bağları olan kimselere de, özel iyilik yapacaksınız." Üç...

4. (*Ve'l-yetâmâ*) "Yetimlere de iyilik yapacaksınız."

5. (*Ve'l-mesâkîn*) "Miskinlere de iyilik yapacaksınız."

Burada iyilik yapmak kelimesi geçmiyor ama, atıf ediliyor. (*Ve bi'l-vâlideyni ihsânâ*) Anne babaya iyilik yapmaktan başlıyor, (*Ve bizi'l-kurbâ, ve bi'l-yetâmâ, ve bi'l-mesâkîni*) gibi mânâ devam ediyor. "Anne babanıza iyilik yapmanız, akrabanıza iyilik yapmanız, yetimlere iyilik yapmanız, fakirlere iyilik yapmanız konusunda söz vermiştiniz Allah'a..."

6. (*Ve kùlû li'n-nâsi hüsnen*) "Ve insanlara iyi söyleyiniz, iyiliği söyleyiniz!" diye Allah emretmişti, şartlardan birisi de bu idi.

7. (*Ve akîmü's-salâte*) "Namazı ikâme ediniz, yâni dosdoğru eda ediniz!"

8. (*Ve âtü'z-zekâte*) "Ve zekâtı veriniz!" diye Cenâb-ı Hak sizden söz almıştı.

(*Sümme tevelleytüm*) "Siz bunlara söz verdiğiniz halde, antlaşma yaptığınız halde Cenâb-ı Hakk'ın bu emirlerini kabul ettiğinizi, uyacağınızı söylediğiniz halde, bu emirlere sırtınızı döndünüz, arkanızı döndünüz, bu emirleri dinlemediniz. (*İllâ kalîlen minküm*) İçinizden çok azı müstesnâ, çoğunluğunuz sırt döndünüz bu emirlere... Arkanızı döndünüz, tutmadınız bu emirleri. (*Ve entüm mu'ridùn*) Ve siz böyle yan çizicilersiniz, yana kayıcılarsınız; i'raz ediciler, yüz döndürücülersiniz." buyuruluyor 83. ayet-i kerimede.

a. Yalnız Allah'a İbadet Etmek

Demek ki, Cenâb-ı Hak Benî İsrâil'e, peygamberler vasıtasıyla bütün insanlara emrettiği gibi, evvelâ Allah'a ibadet etmeyi, Allah'tan gayriye ibadet etmemeyi emretmiş. Bu hususta kesin ayet-i kerimeler gelecek, Allah nasib ederse, bu sohbetlerimiz devam ederse... Meselâ, Cenâb-ı Hak buyuruyor ki:

وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ مِن رَسُولٍ إِلاَّ نُوحِي إِلَيْهِ أَنَّهُ لاَ إِلَهَ إِلاَّ أَنَا

فَاعْبُدُونِ (الانبياء:٢٥)

(*Ve mâ erselnâ min kablike min rasûlin illâ nûhî ileyhi ennehû lâ ilâhe illâ ene fa'büdûn.*) "Biz senden önce ey Rasûlüm, hiç bir peygamber göndermedik ki, ona şöyle vahyetmiş olmayalım... Yâni, her gönderdiğimiz peygambere şöyle vahy ettik ki: Benden gayri ilâh yok, bana ibadet edin!" (Enbiyâ, 21/25)

Sonra başka bir ayet-i kerime yine aynı mânâyı taşıyor:

وَلَقَدْ بَعَثْنَا فِي كُلِّ أُمَّةٍ رَسُولاً أَنِ اعْبُدُوا اللَّهَ وَاجْتَنِبُوا الطَّاغُوتَ

(النحل:٣٦)

(*Ve lekad beasnâ fî külli ümmetin rasûlen*) "Kesinlikle, muhakkak ki, bir kesin hakîkattir ki, ben azîmü'ş-şan, ben Rabbü'l-alemîn, —azamet sîgasıyla biz diyor— biz her ümmetin, topluluğun içinden bir rasûl, bir peygamber, bir elçi çıkardık, ba'settik, görevlendirdik. (*Eni'budu'llâhe*) O ne diyordu o ümmete, o rasûlün vazifesi ne demekti: (*Ü'budu'llâhe*) "Allah'a ibadet edin! (*Ve'ctenibü't-tâğût*) Ve tuğyandan sakının; isyan etmekten, azmaktan, sapmaktan sakının!" (Nahl, 16/36) diyordu.

Bu, Cenâb-ı Hakk'ın bütün insanlardan istediğidir. Cenâb-ı Hakk'ın rubûbiyetinin hakkıdır. Bütün insanlar kendilerini yaratan Mevlâlarına, Rablerine ibadet edecekler. İsrâiloğulları da kavimlerden bir kavim, ümmetlerden bir ümmet. Onlardan da Cenâb-ı Mevlâ söz almış ki, Allah'tan gayriye ibadet etmeyecekler. Bütün insanlardan bu söz alınmıştır ama, maalesef insanlar, dinler tarihinin bize anlattığı çeşitli maceraların sonunda, çeşitli şekillerde, çeşitli putlar edinmişler.

Bazıları iki tanrı düşünmüş; sanmışlar ki bir karanlık tanrısı var, bir aydınlık tanrısı var... Halbuki yerin göğün, gecenin gündüzün, karanlığın aydınlığın, nûrun zulmetin sahibi sadece alemlerin Rabbi olan Allah'tır. Bunlara seneviyye deniliyor. İkili inancı var: İyilik tanrısı, kötülük tanrısı... Meselâ, İslâm'dan önceki İran'daki kavim böyle ikili düşünmüş. İyilik tanrısı ayrı,

kötülük tanrısı ayrı diye inanmışlar. Aydınlık tanrısı, karanlık tanrısı veyahut Yezdan ve Ehrimen diye isimlendirmişler. Bu ikileme de yanlış.

Bazıları üç demişler. Hristiyanların yanılması. Hazret-i İsâ sadece bir kul ve peygamber iken, hem Hazret-i İsâ'yı tanrılaştırmak, hem bir baba Allah düşünmek, hem de Rûhü'l-Kudüs'ü üçlemenin içine katmak... Bazı mezheblerde Meryem AS, o mübarek cennetlik hatunu, bir sàliha hatun olduğu halde tanrı doğuran bir yarı tanrı gibi düşünmeleri... Bu da bir yanlışlık. Onlara da Hazret-i İsâ'nın böyle söylemediğini beyan ediyor Kur'an-ı Kerim...

En şaşkınları da, çok tanrılar edinenler. Meselâ, Yunanlıların mitoloji dedikleri, o komik, saçma sapan masalları... Bir Zeus varmış, Olimpos Dağı'nda otururmuş. Halbuki, orada oturuyor da öbür tarafta tanrı yok mu?.. İslam, "Allah her yerde hazır ve nâzırdır." diyor. "Nerede olursanız olun, yanınızda, sizinle beraber." buyuruyor.

Olimpos Dağı'nda oturuyormuş, bazen öteki tanrılara kızıyormuş, yıldırım gönderiyormuş. Şarabın tanrısı ayrı, aşkın tanrısı ayrı, harbin tanrısı ayrı... Tabii bu politeizm, yâni çok tanrıcılık zihniyeti... Bu çok daha saçma...

Mısırlılarda da var. İşte onlarda ölüm tanrısı var, köpek başlı... Bir başka tanrıları var, horoz başlı... Bir başka tanrıları var, timsah başlı... Ayrıca Firavunlar da kendilerinin tanrı olduğunu iddia ediyorlar. Bir sürü saçmalık...

Babillilerde de çok tanrıcılık var. İbrâhim AS'ın görevlendirildiği kavim.

Bunların hepsi yanlış, temelinden yanlış... Çünkü Hazret-i Adem ilk peygamber ve ondan sonra her ümmete Allah bir rasül göndermiş. Her rasül de insanlara ilkönce, sadece ve sadece Rabbü'l-àlemîn Allah'a ibadet etmeyi emretmiş. Ama insanlar sonradan heykel çıkartmışlar ortaya... Çeşitli mantıklarla, çeşitli yalan yanlış, sapık çarpık düşüncelerle, Allah'ın yarattığı basit varlıkları tanrı edinmişler.

Kimisi güneşe tapmış, kimisi aya tapmış, kimisi bazı yıldızlara tapmış, kimisi bazı hayvanlara tapmış... Ki, aciz varlıklar.

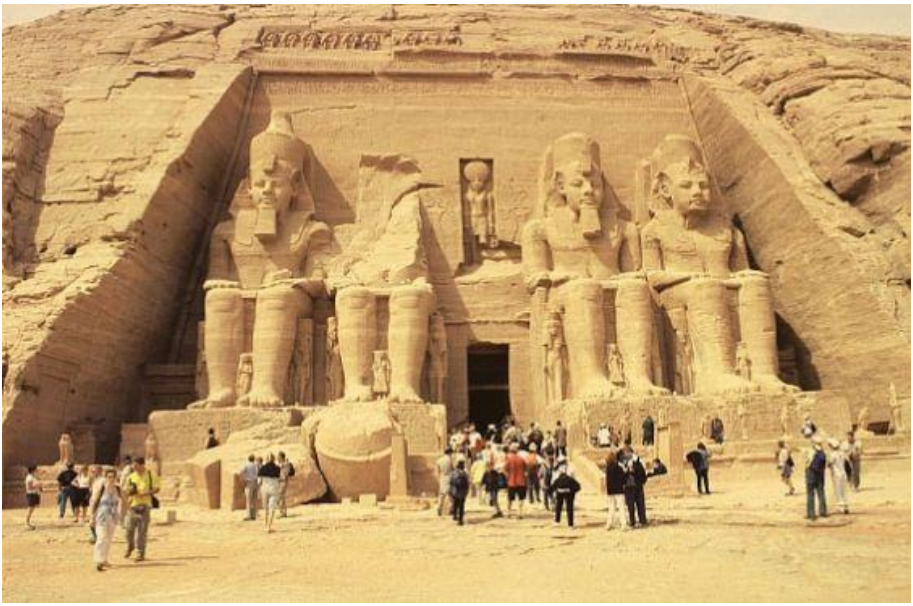

Canlıların en şereflisi insanoğlu... İnsanoğlunu daha az şerefli, daha az meziyetli, daha az kabiliyetli varlıklara taptırtmışlar bazı sapık düşünceli insanlar... Eskimolar beyaz ayıya tapmış, Hintliler ineğe tapmış. Kobra yılanına tapmış bazıları. Bazıları timsahlara tapmış Afrika'da... Böyle sapık şeyler.

İsrâiloğulları'na da Allah'ın ilk şartı ve en önemli başta gelen emri, (*Lâ ta'büdûne illa'llàh*) "Allah'tan gayriye tapmayacaksınız, tamam mı?" Bu bir. Bu cihanşümul bir hakikattir. Tabii, bunu batının dindar olan, hristiyan veya yahudi olan, mü'min olan dinler tarihçileri de, bizim gibi düşünüp kabul ederler.

Ama bazıları, dinleri iptidâîliğine göre sıralamağa kalkıyorlar. Sanki ilkel insanların dini ilkel, insanoğlu ilerledikçe dinleri daha gelişmiş gibi bir sıralama yapmak istiyorlar ama, öyle değil. Yirminci Yüzyıl'da bile, insanlar o kadar geliştiği halde, ilkel dinler var. Asırlar önce de, şimdiki insanların çoğunun kavrayamadığı doğru dînî hakîkatleri kavramış, Allah'ın varlığına birliğine inanmış ve bunu savunmuş insanlar var.

Meselâ; Firavun'un karşısına da birisi çıkmış, "Sen kulsun, tanrı değilsin! Yeri göğü yaratan Allah'a ibadet edilir, sen buna

lâyık değilsin!" diyebilmiş. Mısır ve İran tarihlerinden biliyoruz ki, Allah'ın varlığını ve birliğini söylemiş ve savunmuş insanlar var.

Hattâ, Sokrates kavmi tarafından muhakeme ediliyor. Kavmin mahkemesi diyor ki:

"—Sen suçlusun!"

"—Niye?.."

"—Sen gençleri etrafına topluyorsun, bu Yunanistan'ın tanrılarına tenkitte bulunuyorsun, 'Bunlara tapınmayın!' diyorsun. Sadece bir tanrıya tapınmayı nereden çıkartıyorsun?" diye soruyorlar Sokrates'e... "Sen bizim çocuklarımızı kandırıyorsun!" diyorlar.

Halbuki doğruyu söylüyor filozof olarak. Yâni, bir tanrıya ibadet edilmesi gerektiğini söylüyor. O yapılan heykellere tapınmanın yanlış olduğunu söylüyor.

"—Sen bunu nereden çıkartıyorsun?" diyorlar.

Sokrates diyor ki:

"—Bana bir melek geliyor, söylüyor." diyor.

Sokrat'la ilgili kaynaklarda, benim dikkatimi çekmiş olan bir nokta bu. Demek ki, o da Allah'ın "Sadece Allah'a ibadet edin!" diyen görevlilerinden birisi... Ya da böyle bir insanın yetiştirdiği, Allah'ın bir olduğunu anlamış bir kimse ki, söylüyor. Bazan peygamberler söyler bunu, bazan da peygamberlerin yetiştirdiği ashabı, ümmeti; onlar da biz bu inançtayız diye söylerler.

Demek ki, çok tanrıya tapılan bölgelerde dahi, tanrının bir tane olduğunu söyleyenler buluna gelmiş. Çok eski devirlerde de tanrının bir olduğunu, Allah'ın eşi, şeriki ve nazîri olmadığını söyleyen mübarek insanlar, doğru inancı söyleyen insanlar gelmiş. Demek ki, dinler tarihindeki o sıralama bir fantazi... İnançsız filozofların, dinleri kendi akıllarına göre bir sıralaması ama, gerçeklere uymuyor. En medenî insanlar en sapık inançlara sahip olabiliyor.

Misâl: Amerika'da 400 kişiyi topladı birisi, bir ormana götürdü. Hepsi intihar ettiler, yaktılar kendilerini. Sonra İsviçre'de buna benzer bir olay oldu. İki tane dağ villasında böyle şeyler oldu. Sonra Japonya'da böyle bir şeyler oldu. Bir adam kaç kişiyi öldürdü ve dînî bir amaçla öldürdüğünü söyledi.

İslâm'ın iddiası öyle çağlara göre, esen rüzgâra göre değil; ezelî, köklü hakîkatleri dile getiriyor ve sonunda da İslâm'ın haklılığı ortaya çıkıyor, aziz ve sevgili izleyiciler ve dinleyiciler!..

Benî İsrâil'e de bu söylendi. "Allah'tan gayriye tapınmayacaksınız, tamam mı?" der gibi. Tamam mı yok ama, bizim Türkçe'mizde hani, iyice öğütlediğimiz zaman bir kimseye, parmağımızı işaret ederiz; "Öyle olmazsa görürsün, tamam mı, anladın mı?.." gibilerden. (*Lâ ta'büdûne illa'llàh*) "Allah'tan gayriye tapınmayacaksınız!" Bir...

b. Anneye Babaya İyilik

(*Ve bi'l-vâlideyni ihsânâ*) "Anne babaya iyilik yapacaksanız!" Burada fiil saklanmış, sadece mef'ûl-ü mutlakı söylenmiş, veyahut mef'ûl-ü bihi söylenmiş.

Anne babaya iyilik, ilginçtir ki Allah'a ibadetten sonra bildiriliyor. Çünkü insanların anne babaya karşı çok büyük şükran borçları var. Çünkü, insanoğlu çok acizken dünyaya geliyor ve o aciz insanı annesi babası yetiştiriyor. Babası kazanıyor. Annesi emziriyor, büyütüyor, yetiştiriyor. Kendisini koruyabilecek, çevreyi tanıyacak, hayatı sürdürebilecek hale gelinceye kadar eğitiyor, öğretiyor, besliyor, büyütüyor. Sonra o da bir olgun insan haline geliyor. Bu çok büyük bir hak...

Onun için, İslâm'da anne baba hakları çok önemlidir. "Anne babanıza iyilik yapın!" diye ayet-i kerimelerle Cenâb-ı Hak emretmiştir. Meselâ:

وَقَضَىٰ رَبُّكَ أَلَّا تَعْبُدُوا إِلَّا إِيَّاهُ وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا (الإسراء: ٢٣)

(*Ve kadà rabbüke ellâ ta'büdû illâ iyyâhu*) "Ve Rabbin hükmeyledi ki, ey Rasûl-ü Edîbim, Allah'tan gayrisine ibadet etmeyeceksiniz. (*Ve bi'l-vâlideyni ihsânâ*) Ve anne babanıza da iyilik edeceksiniz." (İsrâ, 17/23)

Demek ki, Cenâb-ı Hakk'ın umûmî ahlâkî emri, kendisine çok şey borçlu olduğumuz anne ve babamıza karşı iyi muamele etmek.

İhsân nedir?.. Güzel muamele yapmak mânâsına gelir. Onun için, birçok yerlerde de kullanıyoruz bu ihsân kelimesini... Meselâ,

Peygamber Efendimiz'e, (*Ve me'l-ihsânü*) "İhsân nedir?" diye sorulduğu zaman; oradaki ihsân da, "En güzel kulluğu yapmak nedir?" mânâsına. Orada güzel yapılacak şey ne?.. Kulluk... "Kulluğun en güzel şekli nedir?" diye sorulmuş oluyor yâni. Cevâben buyuruyor ki:[53]

اَلْإِحْسَانُ أَنْ تَعْبُدَ اللَّهَ كَأَنَّكَ تَرَاهُ ، فَإِنْ لَمْ تَكُنْ تَرَاهُ ، فَإِنَّهُ يَرَاكَ

(خ. م. ن. ه. حم. خز. حب. ش. حل. عن أبي هريرة ؛ م. د. ت. ن. ه. حب. ق. عن عمر)

(*El-ihsânü en ta'büda'llàhe keenneke terâhu*) "Allah'a sanki onu görüyormuşçasına ibadetini yapmandır. Karşısındaymışın gibi, o kadar yakın olduğunu hissederek ibadet etmendir. (*Fein lem tekün terâhu feinnehû yerâke*) Çünkü, sen onu görmüyorsan da, o seni görüyor." buyuruyor.

Cenâb-ı Rasûlüllah SAS, Allah'ın her yerde hàzır ve nâzır olduğunu, o şuurla ibadet edilirse en iyi ibadet edilmiş olacağını bildiriyor. Oradaki ihsân, ibadetin en iyi yapılması.

Burada, (*ve bi'l-vâlideyni ihsânâ*) "ana babaya iyi muamele etmek" mânâsına. Çünkü, kime iyilik yapılacağı (*bi'l-vâlideyni*) diye ifade edilmiş. Yâni, iyilik yapmak, anneye babaya karşı muamelede olabilir, Cenâb-ı Hakk'a ibadette olabilir, meslekte,

---

[53] Buhàrî, *Sahîh*, c.I, s.27, no:50; Müslim, *Sahîh*, c.I, s.39, no:9; Neseî, *Sünen*, c.VIII, s.101, no:4991; İbn-i Mâce, Sünen, c.I, s.25, no:64; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.426, no:9497; İbn-i Huzeyme, *Sahîh*, c.IV, s.5, no:2244; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.I, s.375, no:159; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.VI, s.157, no:30309; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.VI, s.528, no:117222; Ebû Hüreyre RA'dan.

Müslim, *Sahîh*, c.I, s.36, no:8; Tirmizî, *Sünen*, c.V, s.6, no:2610; Ebû Dâvud, *Sünen*, c.II, s.635, no:4695; Neseî, *Sünen*, c.VIII, s.97, no:4990; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.I, s.24, no:63; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.I, s.389, no:168; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.X, s.203, no:20660; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.VI, s.528, no:11721; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.VIII, s.383; Beyhakî, *el-Erbaüne's-Suğrâ*, c.I, s.61, no:23; Hz. Ömer RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.III, s.44, no:5249; *Keşfü'l-Hafâ*, c.I, s.57, no:140; *Câmiu'l-Ehàdîs*, c.X, s.494, no:10108.

sanatta olabilir. Meselâ, Peygamber Efendimiz'in, "Her meslek sahibi yaptığı işi iyi yapsın!" tavsiyesi var. O da meslekteki ihsân...

Meselâ, kurban kesecek... "Kör bir bıçakla, ite kaka, hayvanı sürükleye sürükleye yapmayın!" diye tavsiye buyuruyor. "Keskin olsun bıçak, hayvanı ezâlandırmayın!" tavsiyeleri var. İşte o da onun güzel yapılması, kurbanın güzel kesilmesi...

Cenâb-ı Hak anne babaya iyilik yapmayı emrediyor. Tabii, *birrü'l-vâlideyn* deniliyor buna; evlâdın anne babaya iyi muamele etmesi... Sàdıkàne, hàlisâne, severek, hürmet ederek muamele etmesi.

Bu hususta hadis-i şerifler de çok. Sahih olanlardan bir tanesini teberrüken zikredelim. İbn-i Mes'ud RA'dan, Buhàrî ve Müslim'in sahîhayn'inde rivayet edildiğine göre, demiş ki İbn-i Mes'ud RA:[54]

قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، أَيُّ الْعَمَلِ أَفْضَلُ؟ قَالَ: الصَّلاَةُ عَلَى وَقْتِهَا.

قُلْتُ: ثُمَّ أَيٌّ؟ قَالَ: بِرُّ الْوَالِدَيْنِ. قُلْتُ: ثُمَّ أَيٌّ؟ قَالَ: الْجِهَادُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ (خ. م. ت. حم. عن ابن مسعود)

(*Kultü: Yâ rasûla'llàh, eyyü'l-ameli efdalü?*) "'Ey Allah'ın Rasûlü, ibadetlerin, amellerin en faziletlisi hangisidir?' dedim." Öğrenmek için soruyor; yapacak, sevap kazanacak İbn-i Mes'ud

[54] Buhàrî, *Sahîh*, c.III, s.1025, no:2630; Müslim, *Sahîh*, c.I, s.89, no:85; Tirmizî, *Sünen*, c.I, s.325, no:173; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.I, s.444, no:4243; Hàkim, *Müstedrek*, c.I, s.300, no:674; Tayâlisî, *Müsned*, c.I, s.43, no:372; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.X, s.20, no:9808; Bezzâr, *Müsned*, c.V, s.192, no:1791; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.IV, s.201, no:19308; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.IV, s.10, no:4219; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.I, s.434, no:1885; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.VII, s.266; Ebû Avâne, *Müsned*, c.I, s.287, no:1003; Hamîdî, *Müsned*, c.I, s.57, no:103; İbn-i Asâkir, *Mu'cem*, c.I, s.276, no:103; Tahàvî, *Müşkilü'l-Âsâr*, c.V, s.119, no:1779; Abdullah ibn-i Mes'ud RA'dan.

RA. Abdullah ibn-i Mes'ud ismi, Allah şefaatine erdirsin...

Peygamber Efendimiz cevâben buyuruyor ki: (*Es-salâtü alâ vaktihâ*) "Namazı vakti üzerinde kılmak." Bazı başka rivayetler de var, ibareler değişebiliyor. Ben İbn-i Kesir'in tefsirindeki rivayete göre okuyorum.

(*Kultü: Sümme eyyü?*) "'Bundan sonra, yâni vaktinde kılınan namazdan sonra, en sevaplı iş hangisidir?' dedim. (*Kàle: Birrü'l-vâlideyn*) 'Anne babaya iyilik etmektir.' buyurdu."

Bakın ikinci zikrediyor. Çünkü, namaz Allah'a ibadetin bir mükemmel şeklidir. Has, hàlis, en güzel şeklidir. Allah'tan gayriye ibadet etmemek gibi, burada da Efendimiz'in ifadesinde daha güncel, daha gerçekçi, daha hayatın içindeki davranışımıza uygun bir tarzda söyleniyor bu.

Allah'a ibadet etmek deyince, "Nasıl ibadet edeceğim?" diye insanoğlu düşünebilir. Bu hadis-i şerifte Peygamber Efendimiz buyuruyor ki:

"—Namazı vaktinde kılmak en sevaplı iştir."

Demek ki namaz, bizim tahminlerimizden veyahut sizin düşüncelerinizden; ya da sizin ve bizim dışımızdaki, namazın farz olduğunu bilip de ihmal edenlerin düşüncesinden çok daha önemli...

Bazıları diyor ki... Meselâ, benim çok sevdiğim, saydığım, acıdığım kardeşlerim vardı:

"—Hocam, size saygı duyuyorum." diyor.

Tamam, Allah razı olsun, pekâlâ...

"—İslâm'ın hak din olduğunu biliyorum." diyor.

Tamam, o da güzel, aferin... Yâni mü'min, İslâm'ın hak din olduğunu biliyor.

"—Ama kusurlu müslümanım! Kusurlu olduğumu da biliyorum, namazı kılamıyorum." diyor.

İşte kılacak! Çünkü çok önemli... En önemli işlerden birisi. Çünkü, namaz dinin direğidir. Namazla insan evliyâ oluyor. Allah'ın huzuruna çıkarak, ona münâcaat ederek evliyâ oluyor. Evliyâullahın, en yüksek derecelere çıkmış insanların, en çok zevk aldığı iş namaz... Çünkü, namazın içinde her şey var; Kur'an da var, zikir de var, rükû da var, secde de var, her güzellik var... O kadar mükemmel bir ibadet..

İbadetlerin, amellerin en faziletlisi, vaktinde kılınan namazmış. Tabii, geçtiği zaman tadı kalmıyor. Meyvayı taze kopardığın zaman iyi oluyor, ama bayatladığı zaman olmuyor. Etin tazesi iyi oluyor, ama bayatladığı zaman iyi olmuyor. Çay ilk konulduğu zaman, sıcacıkken güzel oluyor. Ama soğuduğu zaman, "Dedemin abdest suyuna benzedi." diye şaka yapıyoruz, olmadı diyoruz.

Dedemin abdest suyu ne demek, yanlış anlaşılmasın: Dedem üşür; üşümesin diye, soğuk suyla abdest alırken, suyuna biraz sıcak su katıp ılıştırmak. O mânâya... Bir de küçük abdest, büyük abdest vs. var, o mânâya anlaşılmasın...

Birincisi namaz; ama evvel vaktinde, bayatlamadan, taze taze, vakti içinde kılınacak. Tabii, vaktinden sonra farzıyyeti boynundan düşmüyor. Namazı ihmal eden kardeşlerime ihtar ediyorum: Bu namaz boynunuzdan ihmal etseniz de düşmüyor, düşmeyecek. Ya vaktinde kılarsınız, sevap alırsınız; hem de ilk vaktinde kılarsanız, en çok sevap alırsınız; ya da vaktinde kılmazsanız, kazaya kalır, yine farz... Farz olan namaz kazaya kalmış bile olsa, kılınması yine farz... Yine dünyada kılınacak. Aklın başına geldiği zaman kılacaksın ama, iş işten geçecek, kıymeti azalacak. Pişman olacaksın, ağlayacaksın ihtiyarlığında;

“Ah gençlik, ah kafa! Niye ben böyle yaptım, niye vaktinde kılmadım?” diyeceksin.

O zaman da yapmadın... Bazı böyle adamlar oluyor. İhtiyarladığı zaman da namaza yanaşmıyor, ödemiyor namazını, battı balık yan gider diye düşünüyor.

Kimisi de ümidini kesiyor, diyor ki:

“—Ben çok günahkârım, Allah beni affetmez!”

O da yanlış... Çünkü Allah-u Teàlâ her günahı affedebileceğini, Allah’a şirk koşmak hariç her günahı bağışlayabileceğini bildiriyor.

Çünkü, bazen güzel bir davranışı Allah çok mükâfatlandırıyor. Zarardan kâra geçebiliyor insan... Dükkân zararda gidiyor gidiyor, on bir ay... On ikinci ayda bir alışveriş, bir kârlı iş, bir ticaret; hop, kâra geçebilir.

Yâni ümit var, ümidi kesmek İslâm’da yok...

“—E peki, yaşlılığında da kılmadı, öldü bu adam?..”

Tamam, namaz borcu varken öldü. Tabii iskàt-ı salât, namaz borçlarının da mirasından para verilerek ödenmesi fıkıh kitaplarında var, ihtilâflı...

“—Öyle de olmadı, ahirete gitti. Ne yapacak?..”

Cehennemde, kızgın taşların üzerinde cezasını çekerek yine kılacak!.. Kılmamak yok, yâni namazı kılmadım diye bir şey yok. Kılacak ama daha beter, daha beter, daha beter şekilde...

Akıllı insan ne yapar?.. Vaktinde namaz kılar. Çünkü namaz, mü’minin mi’racıdır. Senede bir Mi’rac Kandili oluyor, yer yerinden oynuyor. Süleymaniye Camii’nin avlusu insan doluyor. Çaylarını, yiyeceklerini yanlarına alıyorlar, sabaha kadar camide aşk ile, şevk ile ibadet ediyor benim halkım, benim kardeşlerim, müslüman insanlar... Herkes kandil günü diye tavrını değiştiriyor.

O Peygamber Efendimiz’in Mi’racı, onu kutluyoruz. Bu mü’minin mi’racı, kendisi çıkıyor Cenâb-ı Hakk’ın huzuruna, kendisi çıkacak; namazı kılmıyor akıllım... Yâni, eksik akıllım demek istiyorum; kılmıyor. Severek kılacak, namazı sevdirecek kendisine... Namazı sevmeyi öğrenecek.

“—Hocam ben çalışmayı sevemiyorum...”

Sevmeyi öğreteceksin kendine!

"—Ben anamı babamı sevemiyorum..."

Olmaz, sevmeyi öğreneceksin! Bazı yanlışlıklardan insan kendisini kurtaracak. Yanlış olduğunu anlayınca, "Haa, şeytan bana kancayı taktı, beni kandırıyor." diyecek, aklını başına toplayacak.

İbn-i Mes'ud RA'ın rivayet ettiği hadis-i şerife dönelim:

"—En sevaplı amel, vaktinde kılınan namaz..."

Sonra?..

"—Ana babaya iyi davranmak, iyi muamele etmek."

Bak hemen namazdan sonra geldi. Onun için, ey annesi babası sağ olan kardeşlerim! Annenizin, babanızın sağlığını fırsat bilin, ganimet bilin, istifade edin; annenize, babanıza güzel hizmet edin!.. Elini öpün, duasını alın!..

Fâni dünyada en kârlı işlerden birisi, anneye babaya iyilik yapmaktır. Çok önemli... Millet bunu da kaçırıyor. Kimisi anasına babasına darılıyor:

"—Falanca kardeşime daha iyi muamele etti, bana iyi muamele etmedi. Ben üvey miyim?.."

Değilsin. Hatası varsa bile annen, baban... Hatası varsa bile, sana karşı da birçok iyiliği var. Onların hepsini unutmak, küsmek olmaz.

Kardeşine küsüyor, anasına babasına küsüyor. Böyle insanlar çıkıyor. Anasını, babasını dövenler çıkıyor. Anasının bileziğini alan çıkıyor. Babasına, anasına öyle kötü muamele ediyor ki, anası babası beddua ediyor. Anasının babasının duasını alacak yerde, lânetini alıyor bazıları... Çok yanlış!..

"—Hocam, sen benim anamı babamı bilsen..."

Olsun. Anne baba ne olursa olsun, evlâdın vazifesi anne babasına iyilik etmektir. Çünkü, anne babası ona bakmasaydı, o yaşamazdı. Bir kâğıda, bir torbaya, bohçaya sarıp bir köşeye koysaydı, "Ben buna bakamayacağım!" deseydi; ölür giderdi. Allah bir sevgi veriyor, bakıyor.

Onun için, *birrü'l-vâlideyn*, namazdan sonra en önemli vazifelerimizden biri, ana babamıza iyi muamele etmek...

"—Hocam anladım, çok tatlı söylüyorsun, Allah razı olsun!..

Ayetleri, hadisleri okuyorsun bize, vazifelerimizi hatırlıyoruz. Pekiyi, benim annem babam öldü, ben ne yapacağım?.."

İyi bir soru sordun. Ona karşı dua edersin, Kur'an okursun, sadaka verirsin, hayır yaparsın, çeşme yaparsın, köprü yaparsın... Bir bina yaparsın, vakfedersin, adını verirsin dedenin, ninenin; ne güzel olur. Ne kadar güzel bir şey olur. Öldükten sonra da ona hayır yapmanın çeşitleri var. Çünkü onun namına yapılan hayrın sevabı ona gider, devamlı mânevî gelir ve sevap olur. Vefat etse de hayır yapabilirsiniz.

"—E pekiyi hocam, benim anam babam kâfir... Ben sonradan müslüman oldum, imana geldim; onlar gelmediler."

Tamam, onlara bile, henüz müslüman olmamış anne babaya bile, iyi muamele edecek müslüman. Yâni, anne babası müslüman olmasa bile, ona iyi muamele edecek.

Bazıları var, ana baba edepsiz, dinsiz, ateist... Başörtüsüne kızar, namaza kızar... Bir arkadaşım vardı üniversitede;

"—Siz rahat müslümansınız. Ben evde namaz kılarken, aşağı kapının açıldığını, babamın geldiğini duyduğum zaman, namazı bozup seccademi saklardım. Benim namaz kıldığımı görürse, babam beni öldüresiye döverdi." diye anlatıyordu.

Böyle olabilir anne baba... Yine de yumuşak yumuşak, doğru yola çekmeğe çalışmak lâzım! İmana gelmesini sağlamağa çalışmak lâzım! Münafıksa, ihlâslı müslüman olmasını sağlamağa çalışmak lâzım!..

(*Sümme eyyü?*) "Sonra hangisi?" diye sormuş İbn-i Mes'ud RA. Efendimiz SAS buyurmuş ki: (*El-cihâdü fî sebîli'llâh*) "Allah yolunda cihad etmektir."

Bakın, önce namaz, sonra anne babaya iyilik, sonra cihad geldi. Yine sahih hadis-i şeriflerden biliyoruz ki:[55]

---

[55] Buhârî, *Sahîh*, c.V, s.2227, no:5626; Müslim, *Sahîh*, c.IV, s.1974, no:2548; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.II, s.1207, no:3658; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.327, no:8326; Buhârî, *Edebü'l-Müfred*, c.I, s.15, no:5; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.V, s.218, no:25403; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.VIII, s.II, no:15533; Ebû Hüreyre RA'dan.

إِنَّ رَجُلاً قَالَ: يَا رَسُولَ اللهِ، مَنْ أَبَرُّ؟ قَالَ: أُمَّكَ. قَالَ: ثُمَّ مَنْ؟ قَالَ: أُمَّكَ. قال: ثُمَّ مَنْ؟ قَالَ: أَبَاكَ، ثُمَّ أَدْنَاكَ، ثُمَّ أَدْنَاكَ (خ. م. ه. حم. ش. ق. عن أبي هريرة؛ د. ت. حم. ك. طب. هب. ق. بهز بن حكيم عن أبيه عن جده)

(*İnne racülen kàle*) Bir zât Rasûlüllah'a sordu: (*Yâ rasûla'llah, men eberru?*) Burada *berre-yeberru-eberru*; mütekellim sîgası, fiil. "Kime iyilik yapayım, iyiliği kime yapmalıyım yâ Rasûlallah?" diye sordu. (*Kàle: Ümmeke*) "İyi muameleyi, iyi davranmayı annene yap!" dedi.

(*Kàle: Sümme men?*) "Sonra kime iyilik yapayım?" dedi. (*Kàle: Ümmeke*) Peygamber Efendimiz yine buyurdu ki: "Annene iyilik yap!"

(*Kàle: Sümme men?*) "Sonra kime iyilik yapayım annemden sonra?" dedi. (*Kàle: Ebâke*) "Babana yap!" buyurdu. Yâni iki defa annene iyilik yap diyor, başka rivayetler de var. Ondan sonra babana diyor.

(*Sümme ednâke sümme ednâke*) "Sonra sana daha yakın olana, sonra sana daha yakın olana..." diyor. *Ednâ* burada, daha yakın mânâsına; yoksa aşağılık mânâsına değil. Yâni bağ bakımından, akrabalık bakımından sana annenden, babandan sonra yakın kimler varsa, yakınlık derecesine göre onlara iyi muamele yap!.. Kardeşin, dayın, teyzen, yeğenin... vs. Yâni böyle yakınlık derecesine göre iyilik yapmayı sıralatmış Peygamber Efendimiz. O

Ebû Dâvud, *Sünen*, c.4, s.336, no:5139; Tirmizî, *Sünen*, c.IV, s.309, no:1897; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.V, s.3, no:20040; Hàkim, *Müstedrek*, c.IV, s.166, no:7242; Buhàrî, *Edebü'l-Müfred*, c.I, s.15, no:3; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.XIX, s.405, no:959; Taberânî, *Mu'cemü's-Sağîr*, c.II, s.265, no:1140; Abdü'r-Rezzak, *Musannef*, c.XI, s.132, no:20121; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.VI, s.180, no:7839; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.IV, s.179, no:7552; Behz ibn-i Hakîm Rh.A babasından, o da dedesinden.

sıraya göre iyilik yapmalarını tavsiye etmiş.

Gelelim şimdi 83. ayeti bitireceğiz de, 86'ya kadar gideceğiz dedik ama, saat buna fırsat olmadığını gösteriyor. Gözümün ucuyla saate bakıyorum. İsrâiloğulları'ndan Allah'ın aldığı ahd ü mîsâkın, İsrâiloğulları'nın Allah'a verdiği sözlerin başında ne geliyor: Ancak Allah'a ibadet etmek, Allah'tan gayriye ibadet etmemek...

Sonra, ana babaya iyilik eylemek, iyi muamele eylemek. Tabii bu iyi muamele eylemek nedir?.. Sözünü dinlemektir, hatırını hoş etmektir, ihtiyacını görmektir. İhtiyarladığı zaman iyi bakmaktır, hastalandığı zaman tedavi etmektir. Gönlünü kazanmak, duasını almaktır.

c. Akrabaya İyilik Etmek

Sonra, (*Ve zi'l-kurbâ*) "Ve yakınlara..." *Kurbâ*, yakın demek; *zi'l-kurbâ*, yakınlık sahibi demek. Yakınlara, yakınlık sahibi kimselere de iyilik yapmayı, Allah Benî İsrâil'e tavsiye etmiş.

"—Tamam, ben anama babama iyilik yaparım, ondan sonrasını boş ver!"

Öyle şey yok. Akrabasını da, kan bağı olan yakınlarını da kollayacak, kayıracak, gözetecek. Buna biz sıla-i rahim görevi diyoruz. Yâni akrabalık bağları olanlara iyilikte bulunmak, ilgili devam ettirmek, ihtiyaçlarını görmek... vs. Hiç olmazsa bir ziyaret etmek, hiç olmazsa mektup yazmak gibi şeyler.

Onu da emretmiş İsrâiloğulları'na, onlar da kabul etmişler. O şartlardan birisi de bu. Üçüncü şart...

d. Yetimlere Bakmak

(*Ve'l-yetâmâ*) *Yetâmâ,* yetimler mânâsına geliyor. *Yetim* ne demek?.. Kendisine bakılacak zamanda, bakıma muhtaç olduğu zamanda babası ölen kimseye yetim derler.

Babası kazanacaktı, öldü; çocuk yetim kaldı.

"—E annesi var..."

Olsun, baba kazanıp getirdiği için, babası gitti mi çocuğun vaziyeti fenâ oluyor. Zâten kadın da bir dul duruma düşüyor, o da

ne yapacağını şaşırıyor. "Kocam öldü, ben şimdi nereden kazanayım, nasıl kazanayım? Bu çocuğu nasıl büyüteyim?" diye o da ayrı bir muhtaç. Kendisi muhtaç, başkasına nasıl yardım etsin?..

Tabii yine yardım eder, bakar evlâdına bir anne ama; öyle bakan kahraman anneler var... Dikiş dikmiştir, bulaşık yıkamıştır, ev temizlemiştir, hizmetçilik yapmıştır, işçilik yapmıştır, evlâdını yetiştirmiştir, okutmuştur. Allah hepsinden razı olsun...

Analarımız sağ ise, Allah razı olsun, ömür versin... Vefat edenler nur içinde yatsın, Allah derecelerini arttırsın... Ama, baba öldü mü evin direği yıkılıyor. Kadınlar bunu söylüyor. Ben çok hanımlardan duydum, kocası ölenlerden:

"—Kocası gitti mi, insanın evinin direği yıkılıyor hocam!" diyorlar, zorlukları dile getiriyorlar.

Çünkü iyi gözle bakanlar oluyor, kötü gözle bakanlar oluyor ve sâire, çeşitli şeyler... Şimdi sözü o tarafa doğru kaydırmayalım!

Yetimlere de bakmak önemli... Yetimlere de iyiliği şart koşmuş; onlar da kabul etmişler, yetimlere iyi muamele edecekler.

e. Miskinlere Yardım Etmek

(*Ve'l-mesâkîn*) "Miskinlere de iyilik etmek." *Miskin*, mif'îl vezninde mübalağa sîgasıdır. *Sükûn* masdarından geliyor. *Sükûn* da; hareket etmemek, durgun durmak, sâkin durmak mânâsına geliyor.

Miskin niye denmiş?.. Fakirlik buna gelmiş, yapışmış, ona yerleşmiş, fakirlik belâsı hiç başından gitmiyor. Fakirlik buna yapışmış, onun sıfatı olmuş." Böyle kimseye miskin derler. Bunlara da iyilik etmek…

Bazıları diyor ki, kapıya gelene... Kapı çalınıyor, açıyor:

"—Allah versin!.." diyor.

Canım, Allah herkese veriyor. Ama bazıları işte çeşitli sebeplerden, hayatın cilvesi, haklı veya haksız, suçlu veya başka türlü... neyse, sonunda böyle bir muhtaç duruma düşüyor. Onları kayırmak lâzım! Miskin duruma düşüyor, çok fakir duruma düşüyor, onları aramak lâzım!

En iyisi, santekârlarından kurtulmak için, mahallesindeki,

köyündeki asıl bildiklerini iyi takip etmek.

"—Ben biliyorum ki filânca aile çok fakirdir. Yakacak odunları yok, giyecek elbiseleri yok, yiyecek yemekleri yok... Evlerinde aç yatarlar, soba yanmaz..."

Tamam, al sana bir miskin... Ona yardım edeceksin!

"—Efendim, ben çalıştım, kazandım; o da çalışsın..."

Sen öyle ben kazandım filân deme, Allah sana da bir belâ verir, sen de o duruma düşersin... Felç olursun, yangın çıkar, ticaretin bozulur...

İnsanı zengin eden, fakir eden Allah'tır. Herkes zengin olmak istiyor ama, herkes olamıyor. Allah, "Yürü yâ kulum!" derse, zengin oluyor. Öyle demezse, o zenginden çok daha fazla çalışan insan zengin olamıyor. Zengin, Allah'ın kendisine zenginliği nasib ettiğini bilecek.

Kàrun:

"—Bilgimle kazandım ben bunu!" demişti.

Haydi bakalım, Allah yerin dibine batırsın da, kurtar kendini o zaman bilginle... Kurtarabilecek misin?.. Kurtaramıyorsun. Nice Firavunlar, nice Kàrunlar, niye Nemrudlar, nice varlıklılar helâk

oldu, aciz duruma düştü.

Onun için, "Ben kazandım, o da kazansın!"; öyle değil...

Ben bu Avustralya'da bakıyorum, hoşuma gidiyor. Bir kere işsizlik sigortası var, işi olmayana devlet para veriyor. Çalışmadığı zaman bile adamcağız yaşayabiliyor. Almanya'da da öyle... Avrupa ülkelerinde de öyle... Bunu sağlamışlar. Bir insanın aç kalmasına fırsat vermiyor devlet... Mümkün değil diyeceğim neredeyse....

En az, geçinebileceği parayı veriyor. Tabii o zaman rahat yaşayamayacak, biraz zor yaşayacak. O halde durmak iyi değil ama; çocuk yardımı yapıyor, işsizlik yardımı yapıyor, kirasını düşük alıyor, vergisini almıyor... filân. Yardım ediyor.

Bu ülkelerde, tabii kendi vatandaşları mutlu olsun diye kurulmuş düzen ama, buraya gelen kardeşlerimiz de istifade ediyorlar. Çok rahatlıklar var, huzur var. Hattâ ben hayran kalıyorum: Kadın bakıma muhtaç oluyor; devlet, "Annene bak!" diye çocuğunu emekli ediyor ve emekli maaşına bağlıyor. "Nasıl olsa onun bir bakıcıya ihtiyacı olacak, nasıl olsa maaşlı bir hastabakıcı tutmak benim görevim!" diye düşünüyor. Devlet millete hizmet ediyor. Devlet milleti ezmiyor. Devlet milletin ciğerini sökmüyor. Devlet burada millete hizmet ediyor. Buraya gelen kardeşlerimiz de rahat ediyorlar. Hepsi şahittirler, bilirler. Avrupa'da da öyle...

Biz çalışmamışız, yollarımız yapılmamış, iktisâdî, ictimâî yardımlaşma müesseselerimiz çalışmamış. Sosyal sigortaları kurmuşuz, iflas etmiş. Hastanelerde kuyruklar var. Kimisi açlıktan verem oluyor, kimisi tokluktan göbeği çatlıyor. Yeyip içip, yeyip içip, yan gelip yatıyor. Sokağın kenarına sızıp, birayı yukarıdan ağzına döküyor... Bodrum'da, Marmaris'te öylelerini de duyuyoruz.

Bunlar arasında dengeyi sağlamak ve fakiri kollamak görev... Bak Allah-u Teâlâ Hazretleri, "Miskinleri de kollayın!" diye Benî İsrâil'e de görev vermiş. Onlara vazife verdiği gibi, bize inmiş olan ayetlerde de bize de vazife... Anne babaya hizmet de vazife...

Birinci vazife, Allah'a kulluk etmek; vazifemiz. Ana babaya hizmet etmek; yahudiler de söz vermişler, bizim de vazifemiz...

Bize de o konuda ayetler var. Akrabaya hizmet; bize de vazife, onlara şart olduğu gibi... Yetimlere bakmak; o da vazifemiz. Peygamber Efendimiz iki parmağını işaret etmiş cemaate, "Bir yetime bakan kimse ile ben cennette böyle olacağım!" demiş. İki yakın parmağını kaldırmış, göstermiş, oynatmış. Yâni bu iki parmak birbirine nasıl yakınsa, yetime bakan da aynı şekilde benim yanımda, cennette olacak demiş.

Allah razı olsun, ben bazı kardeşlerimi biliyorum, zengin. Bir yetimi ele alıyor, okutuyor, ondan sonra evlendiriyor, ev bark sahibi yapıyor. Yâni babasının yokluğunu hissettirmiyor, o hizmetleri görüveriyor Allah rızası için... Bir vazife de bu. Etti beş...

f. İnsanlara İyiliği Emretmek

(*Ve kùlû li'n-nâsi hüsnen*) Burada emir sîgası şeklinde şart ifade ediliyor. "İnsanlara iyilik söyleyin!" Bu ne demek?.. Bazı alimler bu konuda kitaplarda yazmışlar ki: "Bu *el-emru bi'l-ma'ruf ve'n-nehyi ani'l-münker*'dir. Yâni, iyi şeyi emretmek; kötü şeyi de yapmayın, etmeyin, ayıptır, günahtır diye nehy etmektir." demişler.

Bazısı da, "Gönlünü alacak şeyleri ona söylemek, memnun edecek, kalbini kırmayacak şeyleri söylemektir." demişler.

Peygamber Efendimiz'in bir hadis-i şerifini bu münâsebetle zikredelim. Bu emr-i ma'ruf, nehy-i münker, iyiliği emretmek, yapmak mânâsında buyuruyor ki:[56]

لاَ تَحْقِرَنَّ مِنْ الْمَعْرُوفِ شَيْئًا ، فَإِنْ لَمْ تَجِدْ فَالْقَ أَخَاكَ بِوَجْهٍ مُنْطَلِقٍ

[56] Müslim, *Sahîh*, c.IV, s.2026, no:2626; Tirmizî, *Sünen*, c.VII, s.13, no:1756; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.V, s.173, no:21559; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.II, s.282, no:523; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.III, s.252, no:3460; Şeybânî, *el-Âhâd ve'l-Mesânî*, c.II, s. 366, no:1183; Begavî, *Şerhü's-Sünneh*, c.III, s.214; Ebû Zer RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VI, s.418, no:16341; *Câmiu'l-Ehàdîs*, c.XVI, s.74, no:16219.

(*Lâ tahkıranne mine'l-ma'rûfi şey'en*) "İyilikten hiç birisini küçümseme, hor hakir, az görme! (*Ve in lem tecid fe'lka ehàke bi-vechin müntalik*) Hiç bir iyilik yapamıyorsan bile, hiç olmazsa müslüman kardeşini bir güleç yüzle karşıla!" buyuruyor. Müslim'in Sahîh'inde kaydedilmiş.

Güleç yüz de, tebessüm de bir güzel şey... Karşılaştığı zaman selâm vermek; o da bir güzel söz olmuş oluyor. Binâen aleyh, insanlara diliyle iyi söz söyleyecek, yalan söylemeyecek, kırıcı olmayacak... Emr-i ma'ruf yapacak, nehy-i münker yapacak... Bu da bir şart…

g. Namaz ve Zekât

Sonra, (*Ve akîmü's-salâh*) "Ve namazı ikàme ediniz, namazı dosdoğru doğrultunuz!" diye de şart koşmuş Yahudilere Rabbimiz. Yâni namazı onlara da emretmiş. *Ekàme-yukîmu-ikàmeten;* eğriyi doğrultmak mânâsına Arapça'da... "Namazı ikàme ediniz, namazı doğrultunuz! Eğrilik bırakmayın, namazı eğri büğrü kılmayın, dosdoğru kılın!" demek. Yâni, mükemmel kılın mânâsına geliyor.

Tabii, namaz, Allah'a ibadetin şekli… Belki ana hatlarıyla benzerlikler vardır. Ama onlara da namaz emredilmiş. Ta Hazret-i Mûsâ zamanında emredilmiş, onlar da o şartı kabul etmişler.

(*Ve âtü'z-zekâte*) "Zekâtı da verin!" Tabii bu yuvarlak te ile yazılmış olduğu için, orada durursak h okunur. O zaman, (*akîmü's-salâh, ve âtü'z-zekâh*) olur. Durulmaz geçilirse, te okunur. Onlara zekâtı da emretmiş Mevlâmız, bize de emir bunlar. Etti sekiz... Bu sekiz vazife bu ayet-i kerimede onlara Allah'ın emri. Onlar da, "Tamam, bu şartları kabul ettik yâ Rabbi!" diye antlaşmışlar, Cenâb-ı Hakk'a söz verip sımsıkı bağ ile kendilerini bağlamışlar.

Sonra ne olmuş?.. (*Sümme tevelleytüm*) "Ey Yahudiler, sonra siz arkanızı döndünüz." Yâni bu işleri yapmadınız, sözünüzde durmadınız, ahdinizi yerine getirmediniz demek. (*İllâ kalîlen minküm*) Tabii, işin vahametini, ciddiyetini, sevabını, günahını,

sorumluluğunu bilen insanlar her zaman olabiliyor. İyilere sözümüz yok. Allah da istisna ediyor onları. "Sizden azınız müstesnâ, siz bu sözleri verdikten sonra döndünüz sözünüzden... Sırtınızı çevirdiniz, ters tarafa gittiniz."

Demek ki, Yahudiler çok büyük ekseriyetle sözlerini tutmamışlar; az bir kısmı sözünde durmuş.

h. Zamâne Müslümanlığı

Kimseyi ayıplamak, gıybet etmek muradımız değil. Sonra zaten onlar yaşamışlar, ölmüşler, gitmişler. Asıl olan, olaylardan ibret dersi çıkarmaktır. Bu ayet-i kerimelerin Peygamber Efendimiz'e inmesi de, o zamanki Yahudilere:

"—Bak böyle yaptınız. Siz yapmayın, söz vermiştiniz, sözünüzde durun!" diye ikaz bunlar, ihtar bunlar.

Gelelim şimdi bizim müslümanlara, 21. Yüzyıl'ın zamâne müslümanlarına... Müslümanlığı iki çeşide ayırıyor um:

1. Sahâbe müslümanlığı
2. Zamâne müslümanlığı

Sahabe müslümanlığı: Peygamber SAS Efendimiz'in etrafındaki mübarek insanların, Peygamber Efendimiz'den İslâm'ı nasıl öğrendilerse öylece uygulamaları; ihlâslı, fedâkâr, tam uygulamaları... O devirdeki insanların salâbet-i dîniyyesi, dinlerindeki sağlamlık imrenilecek bir şey. Sahabe-i kiram, İslâm'ı çok iyi uyguladılar.

Bir de zamâne müslümanlığı: 20. Yüzyıl'ın müslümanı cahil bir kere... En büyük kusur cahillik... Ümmetimizin başına gelen felâketlerin ana kaynağı cahil olmak... Düşmanları takib etmemek, ilmi takip etmemek, teknik gelişmeleri takip etmemek... Ve İslâm'ı da bilmemek...

İslâm'ı bilse, yerinde duramaz. Çünkü Allah görev veriyor:

وَأَعِدُّوا لَهُم مَا اسْتَطَعْتُم مِنْ قُوَّةٍ (الانفال:٦٠)

(*Ve eiddû lehüm mesteta'tüm min kuvvetin*) "Din düşmanlarına karşı gücünüzün yettiğince silâh hazırlayın!" diyor. (Enfal, 8/60) Kur'an'da onu okusa, çare arayacak.

Ben Bosna'daki, Hersek'teki Sırpların vahşetini görünce, onların müslümanlar hakkındaki düşüncelerini de, bana oradan gelen kardeşlerim anlattıklarından; niyetleri Anadolu'da bile müslüman bırakmamak... Bunun için de türlü entrikalar çevirip, müslümanları Anadolu'dan bile çıkartmak istiyorlar. Balkanlardan tamâmen silmek istiyorlar, Avrupa'nın ortasında müslüman devleti istemeyiz." diyorlar.

Hani siz lâiktiniz, hani siz hoşgörü sahibiydiniz?.. Yalancılar!.. Hepsi yalan, hepsi aldatmaca... O halde ne lâzım?.. (*Ve eiddû lehüm mesteta'tüm min kuvveh*) Gücün yettiğince silah hazırlayacaksın!..

Pakistan atom bombasını yapmış. Türkiye'nin Pakistan'dan aşağı kalır bir tarafı yok ki... Niye topladığın uranyumu zenginleştirmek için Amerika'ya gönderiyorsun?.. Göndermişsin dört bin kilo uranyumu; o da geri vermiyor. Senin malın, geri vermiyor. Zenginleştirdiğini vermiyor. Niye oraya gönderiyorsun, kendin zenginleştir!.. Kendin çalış!

Bizim profesörlerimiz, Amerikalı profesörlerden aşağı kalır mı?.. Kalmaz. Ben üniversiteyi biliyorum, kardeşlerimi biliyorum.

Ben atom araştırmaları enstitüsünün başında olan öyle kardeşler biliyorum ki, "Bize maddî imkân sağlayın, bombayı yapalım!" diyorlar. Gücünü kuvvetini ona göre ayarlayacaksın.

Ayarlayacaksın ki, Sırp hunharlığını, gaddarlığını, canavarlığını yapamasın... Öteki düşman yapamasın. Bunlar benim kan kardeşim diyeceksin, onları koruyacaksın... Sen onları oraya yerleştirdin, sonra oradan çekildin... Kimisi Sivas'tan gitme, kimisi Konya'dan gitme oraya... Sen onları nasıl yalnız bırakırsın?..

Nasıl yalnız bırakmışız elli sene, altmış sene?.. Oralardan çekildikten sonra işte Türk askeri Kosova'ya ilk defa gidip, Priştine'ye girince, halk gözyaşları ile karşılamış. Tabii karşılar, onlar senin kardeşin, ırkdaşın, dindaşın... Ama unutmuşuz yıllarca... Takip etmemişiz, meselelerini çözümlememişiz, dertleriyle ilgilenmemişiz. Şimdi felâket yağınca, başka milletler harekete geçiyor da, biz ondan sonra, onların arasında oraya küçük bir birlik gönderiyoruz.

Böyle iş olmaz. Nasıl Almanlar Doğu Almanya'yı Ruslardan

kurtardılarsa, bizim de kardeşlerimizi kurtarmamız lâzımdı. İşin doğrusu buydu.

Biliyor musunuz, Libya İtalyanlardan paçayı kurtardığı zaman, Türkiye ile birleşmek istemiş. 1949'larda Türkiye'ye bağlanmayı düşünmüş. "Çünkü eskiden oraya bağlıydık, yine bağlanalım!" demişler. Ya bizimkilerin haberi yoktu, ya haberi vardı da istemeyiz dediler. Kim bilir ne sebeple?.. Ama işte bak, dünyanın en zengin petrol kaynaklarının bulunduğu bölgeler. Oraları hor görmek, hakir görmek olur mu?..

Yâni çalışmamışız, çalışmak lâzım!.. En büyük düşmanımız cahillik, daha başka çeşitli düşmanlar var.

Biz dini de bilmiyoruz. Dini de bilmemişiz, unutmuşuz. Ahlâk da unutulmuş. Rüşvet almış, yürümüş. Haksızlık, hırsızlık; devletin hazinesini soyan soyana... Milyonlar, milyarlar gidiyor. Alanlar ortada, onların takibata uğratılması lâzım, onların peşinde koşmak lâzım!..

Bir başörtülüyle, bir sakallıyla uğraşmanın bir anlamı yok ki! Bu bizim örfümüzden, tarihimizden buraya gelen bir şey, bunu herkes anlar.

(*Ve akîmü's-salâte ve âte'z-zekâh*) "Namazı dosdoğru kılın, zekâtı da verin!" diye şart koşmuş ama, (*sümme tevelleytüm illâ kalîlen minküm*) "Ey yahudiler, sizden pek azınız müstesnâ, siz bu şartlardan, sözlerden döndünüz. (*Ve entüm mu'ridùn.*) Ve siz yüz çeviricilersiniz, sapanlarsınız, yan çizenlersiniz, yana kayanlarsınız." buyuruyor 83. ayet-i kerimenin sonunda.

Onlar öyle yapmışlar. Maalesef 20. Yüzyıl'da müslümanların çoğuna da böyle söylemek yakışır. "Şunları şunları Allah size emretti de, siz de sırtınızı döndünüz, siz de yan çizdiniz!" denilebilir pekâlâ... Demek ki insanoğlunun içinde nefis oldukça, şeytan aldatmaya çalıştıkça, yahudiyi de aldatıyor, müslümanı da aldatıyor, hristiyanı da aldatıyor.

Hristiyanların da asıl dinlerinin ahkâmlarından ne kadarını yaptıklarını, papaz efendilere bir sorun bakalım!.. Kaç tane hristiyan hristiyanlığın şartlarını, papazların anlattığı şekilde yapıyor, bakalım bir dinleyin dertlerini...

Onun için aklımızı başımıza toplayalım, ayetlerden ibret alalım! Cenâb-ı Hakk'a verdiğimiz sözü, imanımızın İslâm'ımızın gereğini düşünelim, ne yapmamız gerekiyorsa, yapalım! Bilmiyorsak öğrenelim, öğrendiğimizi uygulayalım!

Çalışalım, çabalayalım, Cenâb-ı Hakk'ın sevgisini rızasını kazanalım! Dünyada ahirette rahata erelim! Sorumluluktan, vebalden, cezâdan, azabdan, ikabdan kurtulmuş olalım!.. Yoksa, yan çizenlerin nasıl şiddetli azablara uğrayacaklarını ayet-i kerimeler açıkça bildiriyor. Kim öyle yaparsa, onlara da aynı cezalar gelir.

Rabbimiz bizi lütfuna erenlerden eylesin... Kahrına uğratmasın... Emrini tutanlardan eylesin... Kendisine asi olmak durumuna düşürmesin... Tevfikini refik eylesin... Yolunda dâim eylesin, ibadetine müdâvim eylesin...

Din-i mübîn-i İslâm'a hüsn-ü hizmette hàdim olanlardan eylesin, güzel hizmet edenlerden eylesin... Sadaka-i câriyeler tesis edip, hayrât u hasenâtlar yapıp, arkamızda güzel eserler bırakıp Rabbimizin huzuruna yüzü ak, alnı açık varmayı nasib eylesin... Peygamber Efendimiz'e komşu eylesin... Rıdvân-ı ekberine vâsıl eylesin...

Aziz ve sevgili izleyiciler ve dinleyiciler, *es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llàhi ve berekâtühû!..*

20. 07. 1999 - AVUSTRALYA

14. KİTABIN BİR KISMINA İNANMIYOR MUSUNUZ?

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llàhi ve berekâtühû!..

Aziz ve sevgili Ak-Televizyon izleyicileri ve Ak-Radyo dinleyenleri! Allah'ın lütf u ikrâmı, selâmı dünyada ahirette üzerinize olsun...

Kur'an-ı Kerim tefsiri sohbetlerimizde Bakara Sûre-i Şerifesi'nin 84. ayetine gelmiştik. 84. ayet-i kerimesi ve devâmı üzerinde bu akşamki sohbetimi yapmak istiyorum. Şöyle buyuruyor Rabbimiz Tebâreke ve Teàlâ, *bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm:*

وَإِذْ أَخَذْنَا مِيثَاقَكُمْ لا تَسْفِكُونَ دِمَاءَكُمْ وَلا تُخْرِجُونَ أَنفُسَكُمْ

مِنْ دِيَارِكُمْ ثُمَّ أَقْرَرْتُمْ وَأَنْتُمْ تَشْهَدُونَ (البقرة:٨٤)

(*Ve iz ehaznâ mîsâkaküm lâ tesfikûne dimâeküm ve lâ tuhricûne enfüseküm min diyâriküm sümme akrartüm ve entüm teşhedûn.*) (Bakara, 2/84)

ثُمَّ أَنْتُمْ هٰؤُلاءِ تَقْتُلُونَ أَنْفُسَكُمْ وَتُخْرِجُونَ فَرِيقًا مِنْكُمْ مِنْ

دِيَارِهِمْ ، تَظَاهَرُونَ عَلَيْهِمْ بِالْإِثْمِ وَ الْعُدْوَانِ ، وَ إِنْ يَأْتُوكُمْ

أُسَارٰى تُفَادُوهُمْ وَ هُوَ مُحَرَّمٌ عَلَيْكُمْ إِخْرَاجُهُمْ ، أَفَتُؤْمِنُونَ

بِبَعْضِ الْكِتَابِ وَتَكْفُرُونَ بِبَعْضٍ ، فَمَا جَزَاءُ مَنْ يَفْعَلُ ذٰلِكَ

مِنْكُمْ إِلاَّ خِزْيٌ فِي الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا ، وَ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ يُرَدُّونَ

إِلٰى أَشَدِّ الْعَذَابِ ، وَمَا اللهُ بِغَافِلٍ عَمَّا تَعْمَلُونَ (البقرة:٨٥)

(*Sümme entüm hâülâi taktülûne enfüseküm ve tuhricûne ferîkan minküm min diyârihim, tezàherûne aleyhim bi'l-ismi ve'l-udvân, ve in ye'tûküm üsârâ tüfâdûhüm ve hüve muharramün aleyküm ihrâcühüm, efetü'minûne bi-ba'dı'l-kitâbi ve tekfurûne bi-ba'd, femâ cezâü men yef'alü zâlike minküm illâ hızyün fi'l-hayâti'd-dünyâ, ve yevme'l-kıyâmeti yüreddûne ilâ eşeddi'l-azâb, ve ma'llàhu bi-gàfilin ammâ ta'melûn.*) (Bakara, 2/85)

أُولٰئِكَ الَّذِينَ اشْتَرَوُا الْحَيٰوةَ الدُّنْيَا بِالْآخِرَةِ ، فَلَا يُخَفَّفُ عَنْهُمُ الْعَذَابُ وَلَا هُمْ يُنْصَرُونَ (البقرة:٨٦)

(*Ülâike'llezîne'şteravü'l-hayâte'd-dünyâ bi'l-âhireh, felâ yuhaffefü anhümü'l-azâbü ve lâ hüm yünsarûn.*) (Bakara, 2/86) *Sadaka'llàhu'l-azîm.*

a. İsrâiloğulları'ndan Alınan Sözler

Yine ayet-i kerimenin başında hatırlatma mânâsı taşıyan bir edat var:

(*Ve iz*) "Hani bir zamanlar nasıldı, hatırlayın o zamanları ki, (*ehaznâ mîsâkaküm*) sizin mîsâkınızı almıştık." *Mîsak*, daha önceki haftada da geçti, *vesâka-yesîku*, bağlamak kökünden bir kelime. Sımsıkı sağlayan sözleşme demek, antlaşma demek. "Sizden mîsakınızı almıştık, bir söz verme almıştık."

Tabii bu sözleşme, acaba Tevrât-ı Şerif'in ayetlerine uyacaksınız diye, Tevrat hakkındaki mîsak mı?.. Bir rivayet böyle... Allah-u Teàlâ Hazretleri Mûsâ AS'ı bu kavme, yâni yahudilere peygamber göndermiş. Onların görevi Mûsâ AS'ı dinlemek, ona tâbî olmak, emrine göre hareket etmek. Ona indirilen Tevrat'ın ahkâmını uygulamak.

Bu geçtiğimiz haftaki ayet-i kerimelerde de, yine onların söz verip de yapmaları kendilerine bir vecîbe haline gelmiş olan dînî vazifeler sıralanmıştı. Burada da onlardan bir tanesi söylenmiş

oluyor.

Bu, yahudilerden Tevrat'a uymaları konusunda alınmış ahd ü mîsâkın, o Tur Dağı'nda söz verdiklerine göre uymaları gerekir diye, alınmış sözün hatırlatması da olabilir.

Bir rivayet de, Peygamber SAS Efendimiz Medine-i Münevvere'ye geldiği zaman, yahudilerin, tamam şöyle yapacağız diye Peygamber Efendimiz'e verdikleri söz, ahid... Çünkü Peygamber Efendimiz onlara, "Allah'ın emirlerini tutun! Tevrat'ta Allah ne emretmişse, onu yapın! Tevrât'ın ahkâmını uygulayın!" demişti. (*Velyahküm ehlü'l-incîlü bimâ enzela'llàhu fîh*) "Hristiyanlar da İncil'in ahkâmına uysunlar. Mâdem kendilerinin kutsal kitabı olduğunu kabul ediyorlar, uymazlık yapmasınlar. Yahudiler de Tevrat'a uysunlar, kendilerine verilen emirleri tutsunlar!" diye.

Çünkü, o emirleri veren Allah CC... Sonra ilâhî emirler, şeriatların ahkâmında ufak farklılıklar olsa bile, ana çizgileri itibariyle aşağı yukarı aynı. Allah'a şerik koşmamak, insan öldürmemek, hırsızlık yapmamak gibi ana hükümler her ilâhî dinde var.

Şimdi Peygamber Efendimiz, onların kendi dinlerine bağlı kalmak istediklerini görünce, "Mâdem yahudiyseniz, yahudilerin Hazret-i Mûsâ tarafından gelmiş olan ahkâma uymaları lâzım! Siz ona söz vermiştiniz, ona uyun!" diye, onları yine Allah'ın emrine uymağa davet etmiş. Böylece onlar da söz vermiş oluyorlar.

Ne demişler sözlerinde: (*Lâ tesfikûne dimâeküm*) Burada yine masdariyet *en*'i gizli oluyor ifadenin içinde. "Kanlarınızı dökmeyeceksiniz. (*Ve lâ tuhricûne enfüseküm min diyâriküm*) Yahudiler olarak birbirlerinizi evlerinden, diyarlarından sürüp çıkartmayacaksınız." Kan dökmemek, diyarlarından çıkartmamak diye de tercüme edebiliriz. Böyle söz vermiştiniz.

Tabii, müslüman müslümanın kardeşidir. Yahudi yahudinin din kardeşidir. Hristiyan hristiyanın din kardeşidir. Onlar da bir zamanlar, o peygamberin devrinde, hak din olarak dünya üzerinde hüküm sürmüştü. O zamanın insanları o peygambere tâbî olmalıydı, o ahkâmı uygulamalıydı.

Tabii, kardeşlerinin kanını dökmeyecekler. Kan dökmenin,

savaşmanın şartları nedir?.. Bir hücum olursa, bir zulüm olursa, bir tecavüz olursa, bir haksızlık olursa, o zaman olur. Birbirinizin kanını dökmeyeceğiniz konusunda söz vermiştiniz. Şiddetli, sağlam bir söz vermiştiniz.

Ve birbirinizi diyarlarınızdan, evlerinizden, yurtlarınızdan sürmeyeceksiniz, çıkartmayacaksınız diye söz vermiştiniz. (*Sümme akrartüm*) "Sonra bu şartları, bu ahkâma uymayı kabul etmiştiniz."

Tabii bunlar güzel şeyler.

إِنَّ اللَّهَ لاَ يَأْمُرُ بِالْفَحْشَاءِ (الأعراف:٢٨)

(*İnna'llâhe lâ ye'müru bi'l-fahşâ'*) [Şüphesiz ki Allah kötü şeyleri emretmez.] (A'raf, 7/28) buyruluyor Kur'an-ı Kerim'de. Allah güzel şeyler emrediyor, kötü şeyler emretmemiştir. Emrettiği şeylerin hepsi güzel!..

İçkiyi yasaklamış; güzel... Hırsızlık yasak; güzel... Nikâh meşrû ama, zinâ yasak; güzel... Baskı, zulüm günah, yasak; o da güzel... Zulmün olmaması, zulmün yasaklanması da güzel... Her ahkâmı güzel!..

(*Sümme akrartüm*) "Sonra ikrar etmiştiniz, kabul etmiştiniz, razı olmuştunuz. (*Ve entüm teşhedûn.*) Ve siz de şahit bulunuyordunuz." Yâni, "O zaman, bu olaylara şahit bulunuyordunuz. Tamam, böyle bir ahd ü mîsak alınmıştı, doğru." mânâsına.

Bir de, bugünkü siz ey Medine'de bulunan yahudiler! Siz de şahit olursunuz ki, şehadet edersiniz ki, bu doğru... Yâni, Allah'ın sizden kan dökmeyeceğinize dair söz aldığı; birbirinizi yerlerinden, yurtlarından etmeyeceğinize, sürmeyeceğinize dair söz aldığı doğru. Siz buna şehadet edip durursunuz, şehadet edersiniz, inkâr edemezsiniz; kabul etmiştiniz bunu...

b. Kan Dökmelerinin Cezası

Sonra... Tamam kabul etmişlerdi, şahit olmuşlardı. Ondan sonra:

ثُمَّ أَنْتُمْ هٰؤُلاَءِ تَقْتُلُونَ أَنْفُسَكُمْ وَتُخْرِجُونَ فَرِيقًا مِنْكُمْ مِنْ دِيَارِهِمْ ، تَظَاهَرُونَ عَلَيْهِمْ بِالْإِثْمِ وَ الْعُدْوَانِ ، وَ إِنْ يَأْتُوكُمْ أُسَارٰى تُفَادُوهُمْ وَ هُوَ مُحَرَّمٌ عَلَيْكُمْ إِخْرَاجُهُمْ ، أَفَتُؤْمِنُونَ بِبَعْضِ الْكِتَابِ وَتَكْفُرُونَ بِبَعْضٍ ، فَمَا جَزَاءُ مَنْ يَفْعَلُ ذٰلِكَ مِنْكُمْ إِلاَّ خِزْيٌ فِى الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا ، وَ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ يُرَدُّونَ إِلٰى أَشَدِّ الْعَذَابِ ، وَمَا اللّٰهُ بِغَافِلٍ عَمَّا تَعْمَلُونَ (البقرة:٨٥)

(*Sümme entüm hâülâi taktülûne enfüseküm*) “Sonra sizler birbirlerini öldüren insanlar oldunuz. Birbirlerinizi öldürdünüz, öldürenler oldunuz, öldürüyorsunuz. Birbirlerini öldüren insanlar durumuna düştünüz.”

(*Ve tuhricûne ferîkan minküm min diyârihim*) *Ferîk,* fırka, grup demek. “Sizin içinizden olan, sizlerden olan bir grubu diyarlarından çıkartan siz oldunuz. Öldüren siz oldunuz. (*Tezâherûne aleyhim bi’l-ismi ve’l-udvân*) O kendi yakınlarınızın, ırkdaşlarınızın, dindaşlarınızın aleyhine, günahta ve düşmanlıkta yardımlaşanlar siz oldunuz.”

(*Ve in ye’tûküm üsârâ*) “Esirler olarak size geldikleri zaman, (*tüfâdûhüm*) onlara fidye verip, ‘Yâ, siz esir mi düştünüz? diye onları kurtarır durumda oldunuz.” Veyahut da, “Siz esir almışsanız, ‘Verin fidyeyi, elimizde esir olanları size verelim!’ diye karşı taraftan para istemeğe kalkıştınız.” Böyle de anlaşılması mümkündür diyor, Elmalılı Muhammed Hamdi Yazır Rh.A.

Yâni, bunlar kendi yahudi kardeşlerini, milletdaşlarını, ırkdaşlarını, dindaşlarını ancak fidye alıp salıvermek durumunda oldular. Ya da, onları öldürürken, aleyhinde çalışırken, esir düştüğü zaman da, fidye verip kurtarma çalışmalarını yapar oldular.

(*Ve hüve muharramün aleyküm ihrâcühüm*) “Halbuki onların

yerlerinden, yurtlarından çıkartılması, onlara böyle bir muamelenin yapılması, size dininizde haram, yasak... Böyle yapmamanız lâzımken, bunları yaptınız. (*Efetü'minûne bi-ba'dı'l-kitâbi ve tekfurûne bi-ba'd*) Siz Allah'ın kitabının bir bölümüne inanıyor da, öteki bir bölümüne inanmıyor musunuz, kâfir mi oluyorsunuz? Ayırım mı yapıyorsunuz?.. Allah'ın kitabı ayırım kabul eder mi?.. Bazısına inanıp bazısına inanmamak olur mu?.."

Bir bölümüne bile inanmasa, insan kâfir durumuna düşer. Kur'an'da da öyledir. Kur'an'ın bir ayetini kabul etmese, kâfir olur. Hattâ sıhhatli bir hadis-i şerifin, sahih, sağlam, sâlim bir hadis-i şerifin, rivayetin, dinin hükmü olduğu kesin olan bir şeyin inkârı bile insanı küfre götürür.

Bu çok müthiş bir cümle! Yâni tevbih olarak, azarlama olarak söylenmiş bir söz... "Kitabın bazı kısımlarına siz inanıyorsunuz, uyguluyorsunuz da, bazı kısımlarına kâfir mi oluyorsunuz? Böyle saçma şey mi olur?.. Bir tarafta uygulayıp, öbür tarafta uygulamamak olur mu?.."

(*Femâ cezâü men yef'alü zâlike minküm illâ hızyün fi'l-hayâti'd-dünyâ*) Buradaki *mâ* olumsuzluk edatı. "Sizden böyle yamuk iş yapan, bir inanıp bir inanca aykırı iş yapan kimsenin cezası, hayât-ı dünyâda rezillik, rüsvâlıktan başka bir ceza mıdır?.." Yâni bunu işlediğiniz için, bu hayât-ı dünyâda rezil, rüsvâ olacaksınız. Allah tarafından bu cezaya, rüsvâlığa, horluğa, hakirliğe, rezilliğe düçar olacaksınız.

(*Ve yevme'l-kıyâmeti yüreddûne ilâ eşeddi'l-azâb*) "Kıyamette de, böyle yapanlar azabın en şiddetlisine mâruz tutulacaklar, oraya atılacaklar, sevk edilecekler, gönderilecekler. (*Ve ma'llàhu bi-gàfilin ammâ ta'melûn.*) Allah-u Teàlâ Hazretleri sizin yaptıklarınızdan aslâ ve kat'â gàfil değildir. Bilmiyor değil; hepsini görüyor, hepsini biliyor, kalbinizi biliyor, aklınızı biliyor, fesadınızı biliyor, imanınızdaki zaafınızı biliyor... Kitâbı, yâni Tevrât'ı uygulamamanızı, ahde uymamanızı biliyor, ahdi bozduğunuzu biliyor. Ahirette şiddetli bir azaba uğrayacaksınız." (Bakara, 2/85)

Şimdi *el-hayâtü'd-dünyâ*, bu bir sıfat tamlamasıdır. *Hayat* mevsuftur, yâni nitelenendir; *dünya* da niteleyendir. Dünya

hayatı diye tercüme edilirse, yanlış olur. Çünkü biz dünya kelimesini arz mânâsına, yeryüzü mânâsına kullanıyoruz. Yeryüzü hayatı demek değil burada.

Dünyâ, ednâ sıfatının müennesidir. Çünkü *hayat* kelimesi müennestir, *dünya* da onun için müennes geliyor. Eğer *hayat* kelimesi müzekker bir kelime olsaydı, o zaman *ednâ* gelecekti. *Dünyâ*'nın mânâsı, en yakın demek. Çünkü biz şu anda bir hayatın içinde bulunuyoruz. İşte içinde bulunduğumuz hayat. Bu bize yakın olan hayat... Bundan sonra bir başka hayat olacak, o uzakta... Yaşayacağız, irtihal edeceğiz, öleceğiz, ahirette ikinci bir hayat olacak. Ona da, *el-hayâtü'l-âhireh* deniliyor. Öteki hayat, sonraki hayat mânâsına geliyor.

Bazı insanlar, bu yaşadıkları hayata sımsıkı sarılıyorlar, ölümlerini düşünmüyorlar. Öldükten sonra da dirileceklerine ait bilgileri yok, inançları yok... Böyle kendilerine gelen peygamberleri dinlemiyorlar, kendilerine indirilen kitapları tekzib ediyorlar. Yâni, "Yok bunların aslı esası, yalan yanlış bunlar..." diyorlar. Bazıları, "Bunlar (*el-esâtîrü'l-evvelîn*), evvelki insanların uydurdukları efsanelerdir." diyorlar.

Evet, dil bakımından 1400 yıl öncesine ait, iki bin yıl öncesine ait, üç bin yıl öncesine ait olabilir ama, o kelimelerin arkasında gizli olan hakîkatlere bakmak lâzım!.. Ne yazıyor o mukaddes kitaplarda?.. Gerçekler yazıyor, güzel şeyler yazıyor. Ama işte insanlar onları dinlemiyorlar. Ondan sonra da belki, geçtiğimiz haftadaki ayetlerde bildirildiği gibi:

وَقَالُوا لَنْ تَمَسَّنَا النَّارُ إِلاَّ أَيَّامًا مَعْدُودَةً (البقرة:٨٠)

(*Ve kàlû len temessene'n-nâru illâ eyyâmen ma'dûdeh*) "'Cehennem ateşi ancak belirli günlerde bizi yakacak. Yedi gün olacak veya kırk gün olacak, ondan sonra bitecek.' diyorlardı." (Bakara, 2/80)

İnsan cehennemde yedi gün de yansa, kırk gün de yansa; bir kere ahiretin günü, dünyanın gününe göre bin yıl gibidir. Sonra Peygamber Efendimiz'in, cehenneme düşen kimsenin ne kadar uzun kalacağına dair hadis-i şerifleri var. Milyonlarca sene ediyor.

Yâni aslında, azaba inanmıyorlar, küçümsüyorlar. Yanacağına inanmadığı için umursamıyor, "Yanarsak yanalım!" diyor. Yanacağını bilse, gerçekliğini görse, hattâ rüyada görse, ter içinde kalkar. Bazan rüyada görüyor insan, kıyamet kopmuş filân diye, dehşete düşüyor ve çok fenâ oluyor. İnanmadıkları için öyle alay ediyorlar, inkâr ediyorlar.

Meselâ, müşrikler de Peygamber Efendimiz'e diyorlardı ki:

"—Eğer bu senin söylediklerin haksa, Allah bizim tepemize taş yağdırsın!"

Taş yağmasını istemez tabii... Taş yağsa o zaman kaçacak delik arar, veya gözleri fal taşı gibi açılır, yalvarmaya başlar ama; yağmaz mânâsına, inanmadığı için böyle yapıyor bu münkirler, kâfirler... "Allah sizin yaptıklarınızı biliyor." diye Cenâb-ı Mevlâ onlara hitab ediyor, itab ediyor. Yâni, bu hitabda itab var, azarlama var.

Bu ayetlerin izahında tefsir kitapları yazıyor ki, Peygamber Efendimiz Medine-i Münevvere'ye hicret ettiği zaman, belli başlı üç tane yahudi kabilesi vardı: Benî Kurayza, Benî Nadîr, Benî Kaynuka kabileleri...

Şimdi bu kabileler Medine'nin civarındaki hurma bahçeleri arasında kendi kalelerinde yaşarlardı. Ben bu kalelerin kalıntılarını gördüm. Medine'deki bazı arkadaşlar yerlerini gösterdiler, gördüm. Medine'ye uzakça, araba ile bize götürdüler. Yıkılmış duvarları, harabe halinde...

Bu üç kabile yahudi oldukları halde, Medine'nin içinde de Araplardan da iki kabile vardı: Evs kabilesi ve Hazrec kabilesi. Bu iki kabile arasında Şemr harbi diye bir harb olmuş, ondan sonra birbirlerine düşman kesilmişler. Uzun zamandan beri düşman olarak birbirleriyle uğraşmışlar.

Bu yahudilerden Benî Kaynuka ile Benî Nadîr, Hazrec kabilesini tutmuşlar, taraftarı olmuşlar, onunla antlaşma yapmışlar. Hani savunma antlaşması deniliyor, "Birisi size saldırırsa, biz size yardımcı olacağız." filân diye. Benî Kureyza da Evs kabilesiyle antlaşmış. Bunlar harb ettikleri zaman kendi taraftarlarını desteklerlermiş. Yâni, Evs kabilesi Hazrec'le kavga ederken, hemen Kureyza kabilesi gelip Evs'i desteklermiş. Benî Nadîr'le Kaynuka da gider, Hazrec'i desteklermiş.

Bunların yazılışları şöyle:

بني قينقاع ، بني نضير ، بني قريظة

(*Benî Kaynukà'*) *Kaf, ye, nun, kaf, elif, ayın.* (*Benî Nadîr*) *Nun, dat, ye, re* ile. (*Benî Kurayzah*) da, *kaf, re, ye, zı* ve *te* ile yazılıyor. Bunların böyle transkripsiyon dediğimiz Arap alfabesinden bizim kullandığımız şimdiki alfabeye çevrimlerinde, işaretler konulmazsa, okunuşları doğru yapılamaz. Uzunu kısa okur, kısayı uzun okur. Meselâ, bakıyorum bazıları, "makam" demesi lâzım, "mâkam" diyor. Böyle uzatmaları, ince heceleri, kalın harfleri iyi telaffuz edemiyorlar. Onun için bunu hatırlatmış olalım!

Müttefiklerine yardım ederlermiş. Öbür taraf yenilince, hem çarpışma esnasında kendileri müttefikleriyle birlikte karşı tarafla çarpışırken, karşı taraftan ölenler oluyor. Hem o anda henüz daha İslâm'a girmemiş müşrik Araplardan ölenler var, hem de kendi dinlerinden yahudi olan kimseler de var.

Halbuki yahudinin yahudiyi öldürmemesi lâzımdı. Dindaşı olduğundan, mü'min olduğundan, mü'minin mü'mini öldürmesi doğru değildi. Böylece öldürüyorlardı. Yerlerinden yurtlarından sürüyorlardı, evlerini basıyorlardı, eşyalarını, mallarını yağmalıyorlardı. Yağma ve garet ediyorlardı... Bunların hepsi Tevrat'ta yasaklanmış, "Böyle yapmayın, doğru değil!" diye. Onlar yahudi, Tevrat'a inanıyorlar, onun ahkâmına tâbî olmaları lâzım!..

Ama, esir düşenleri de kurtarmak için, aralarında para toplarlarmış. Yardımcı olup, kurtarırlarmış. Araplar da şaşırırmış bu işe. Derlermiş ki:

"—Sizin işinizi biz anlayamıyoruz. Ne biçim iş sizin bu işiniz?.. Niye savaşıyorsunuz birbirinizle?.."

"—Düşmanımız olduğu için savaşıyoruz."

"—Pekiyi, savaşıyorsunuz mâdem, niye ondan sonra da kurtarmağa kalkışıyorsunuz?.."

Diyorlarmış ki:

"—Bizim müttefik olduğumuz insanların yenilmesinden, bizim onları himaye edememizden, onların mağlub düşmesinden bizim şânımıza ar gelir diye onları destekliyoruz."

"—Mâdem savaştınız, niye kurtarıyorsunuz o zaman esirleri?.."

"—Tevrat'ta böyle esirlerin kurtarılması bize emredildiği için kurtarıyoruz." diye söylüyorlarmış.

Allah-u Teàlâ Hazretleri, bu şeylerin doğru olmadığını beyan ederek, bu ayet-i kerimeleri indirmiş:

(*E fetü'minûne bi-ba'dı'l-kitâbi ve tekfurûne bi-ba'd*) "Allah'ın indirdiği Tevrat'taki hükümlerin bazısına inanıp, bazısını inkâr mı ediyorsunuz? Böyle bir uygulamak, bir uygulamamak olur mu?" diye bir azarlama cümlesi var. Azarlıyor Cenâb-ı Hak ve bunun büyük bir suç olduğunu belirterek, "Bu tarzda hareket edenlerin cezası, şimdiki hàl-i hayatlarında rezil ve rüsvâ olmaktan başka bir cezâ mıdır?" buyuruyor. Yâni, rezil ve rüsvâ olacaklar.

Allah onları bu kâfirliklerinden, bu ayetlerin bazısına uyup bazısına uymamalarından dolayı, şimdiki şu yaşamlarında bir kere rezil ve rüsvâ edecek; bundan başka bir cezası yok... Ama ahirette de daha şiddetli azaba uğrayacaklar.

Dünyada rezil rüsvâ olmak, tabii bir azabdır ama,

ahirettekinin yanında hiç kalır. Ahirette çok daha şiddetli azaba uğratılacaklarını bildiriyor.

Demek ki, muayyen bir gün cehennemde kalmayacaklar, şiddetli azaba uğratılacaklar. Bu yanlış hareketlerinden dolayı, Allah onların yaptıklarından gâfil değildir.

c. Dinimize Sımsıkı Sarılalım!

Muhterem kardeşlerim, hepimiz Allah'ın kuluyuz. Hepimiz Hazret-i Adem AS'ın evlâtlarıyız. Her devirde Cenâb-ı Hak, insanları doğru yola sevk etmek için mübarek insanlar vazifelendirmiş. Peygamberler insanlara yapmamaları gereken şeyleri öğütlemişler, bildirmişler. Sevaplı ibadetleri, hayırları, hasenâtı da öğretmişler. İnsanlık peygamberlerin öğretmeleri ile gelişmiş. Dinlerin getirdiği ahlâk sayesinde faziletli yaşam olmuş. Onlar uygulanmadığı zaman da, dünya zindan gibi olmuş, kavimler felâketten felâkete sürüklenmişler. Ne kendileri rahat etmişler, ne başkalarını rahat ettirmişler.

Tabii, hepimizin görevi... Sebeb-i nüzûlün husûsiyeti, husûsî olması, özel bir hadise üzerine ayetin inmiş olması, hükmün genel olmasını engellemez. Hüküm geneldir. Yâni, şu zamanda da bir müslüman, Kur'an'ın bir iki ayetine inanıp, bir iki ayetine inanmaz, uygulamaz, inkâr ederse; bazı şeyleri yapar, bazı şeyleri kabul etmezse, aynı duruma düşer. Yâni şimdiki hayatta, şu andaki yaşamında rezil rüsvâlığa düşer, horluğa, hakirliğe uğrar; ahirette de çeşitli azablara tutulur.

Şimdi diyorlar ki:

"—Müslümanların bir kısmı kökten dinci!.."

Kökten dinci deyince, bugün kötü sıfat olarak, zemmetmek için; "Ha o adam kökten dinci mi, demek ki işe yaramaz!" gibi kullanılıyor. Halbuki işin doğrusu, dinine kökten, sımsıkı sarılmaktır, ahkâmının hepsine tam uymaktır. İşte bu ayet-i kerime onun delilidir.

Kökten dinci olmazsa ne olur?.. Bazılarını yapar, bazılarını yapmaz... Onun doğru olmadığını da, işte bu ayet-i kerimeler yahudileri misal vererek bize açıkça anlatıyor.

Demek ki öylesi doğru değil... Sulandırılmış bir müslümanlık,

Amerikanvârî, Avrupâî bir müslümanlık... İşte akşamları sıhhati açılsın diye bir kadeh içki içermiş, keyfini bulsun diye... Ama vakti gelince de cuma namazına gidermiş, hac vazifesini de yaparmış... (*E fetü'minûne bi-ba'dı'l-kitâbi ve tekfurûne bi-ba'd*) "Allah'ın ayetlerinin bazısına inanıyor da, bazısına inanmıyor musunuz?" diye onlara da sorgu sual olur.

Biz diyoruz ki... Niçin diyoruz bunu?.. Ayetleri bildiğimiz için, Arapça'yı bildiğimiz için, dinin ruhunu, aslını, anlamını tek bir ayetten değil de, bütünüyle incelemiş olduğumuz için, diyoruz ki:

"—İslâm bölünme kabul etmez! Bazı ayetleri çizmek, çıkartmak, bazılarını makasla doğrayıp Kur'an'dan ayırmak; bazılarını uygulamak, bazılarını uygulamamak olmaz. Cihad ayetlerinden bahsetmemek, 'İslâm hoşgörü dinidir.' deyip, tek taraflı göstermek de olmaz."

Hoşgörü ama, rüşvete hoşgörü olur mu?.. Hırsızlığa hoşgörü olur mu?.. Zulme hoşgörü olur mu?.. Onu açıkça söylemek lâzım!

أَشِدَّاءُ عَلَى الْكُفَّارِ رُحَمَاءُ بَيْنَهُمْ (الفتح: ٢٩)

(*Eşiddâü ale'l-küffâri ruhamâu beynehüm*) [Kâfirlere karşı çok şiddetli, kendi aralarında merhametlidirler.] (Fetih, 48/29) Aralarında merhametli olacak ama, karşı taraf da zulmettiği zaman, ona karşı da savaş var, cihad var... O tarafını da söylemek lâzım!

O da doğru... Çünkü, bakın 20. Yüzyıl'da, medenî dünyada yine savaş durmuyor. Çünkü Sırplar Arnavutlara saldırıyor. Hadi bakalım! Buyurun, güzellikle, lafla dinlemiyor. Kaç defa geldiler, gittiler, elçiler, siyaset adamları muhtıralar verdiler. Bak, sonunda ne olacak dediler. Dinlemedi, dinlemedi, yüzlerce, binlerce insan öldü. Bak şimdi 14 tane Sırp çiftçi öldü diye yer yerinden oynuyor. Ama on binlerce müslüman ölürken, şimdi ayağa kalkıp hoplayanlar, zıplayanlar hiç ses çıkartmıyorlardı.

Tabii tasvib etmiyoruz hiç bir şekilde... Ama bir göstersinler bakalım, "Biz bunları tasvib etmiyoruz, yapmayın böyle!" diyen bir adamlarını göstersinler!.. Hiç demediler. Ondan sonra, şimdi başlarına gelince feryadı basıyorlar. Tabii bu dünya etme bulma dünyasıdır, ettiğini bulur. Hane yıkanın hanesi viran olur. Kişi ne ektiyse onu biçer.

Cenâb-ı Hak, (*Ve ma'llàhu bi-gàfilin ammâ ta'melûn*) "Allah sizin yaptıklarınızdan gàfil değildir." buyuruyor. Hitab yahudilere ama, belki Medine'deki Benî Kaynuka, Benî Nadîr, Benî Kurayza yahudilerine ama, hepimize, bütün insanlara, bütün yaratılanlara, bütün mükellef insanlara şâmil: Allah yaptıklarınızdan gàfil değildir!

O halde ayağımızı denk alacağız, dinimize sımsıkı sarılacağız, ahkâmını güzelce uygulayacağız.

d. Dünyâyı Tercih Etmenin Cezası

أُولٰئِكَ الَّذِينَ اشْتَرَوُا الْحَيٰوةَ الدُّنْيَا بِالْآخِرَةِ ، فَلَا يُخَفَّفُ عَنْهُمُ الْعَذَابُ وَلَا هُمْ يُنْصَرُونَ (البقرة:٨٦)

(*Ülâike*) "Onlar, (*ellezîne*) o kimselerdir ki, (*işterevü'l-hayâte'd-dünyâ bi'l-âhireh*) ahireti verip dünya hayatını satın almışlardır

onlar." Yâni, ahirete aldırmıyorlar, ahireti umursamıyorlar, cehenneme gireceklerini aldırmıyorlar; ahiretlerini mahvedip dünya hayatlarının keyiflerini sürdürüyorlar.

Keyif olduğu da şüpheli... Dünyanın hayatında kim böyle uzun boylu rahat görmüş?.. Hayat, dünya hayatı elemli, kederli, hastalıklı, sağlıklı, üzüntülü, sevinçli gider. Doğumdan dolayı insanlar sevinir, akîka keser, kurban keser, bayram eder... Ölümden dolayı mâtem eder, Yâsinler okur, hatimler okur. Bilmem, sevinçli zamanlarında şen şatır dolaşır, kahkaha atar, güler, oynar... Hastalandığı zaman, inim inim inler. Dünya hayatı bu...

Sonra milletlerde de, —işte tarih kitaplarının olayları ortada— iyi günler, kötü günler dâimâ olagelmiştir.

وَتِلْكَ الْأَيَّامُ نُدَاوِلُهَا بَيْنَ النَّاسِ (آل عمران: ١٤٠)

(*Ve tilke'l-eyyâmü nüdâvilühâ beyne'n-nâs*) [Biz günleri insanlar arasında döndürür dururuz.] (Âl-i İmran, 3/140) Peygamberlerin zamanında bile, Peygamber Efendimiz'in asrı, asr-ı saadet olduğu zaman bile, olaylar inişli çıkışlı olmuştur.

Onun için, dünya hayatını süreceğim diye ahireti helâk etmek, mahvetmek akıllıca bir şey değil. Diyarbakırlı Said Paşa'nın[57] öğretici, güzel bir şiiri vardır:

Bu cihanda ev yapıp, ukbâyı berbâd eyleme!

[57] Diyarbakırlı Said Paşa (1832-1891): Osmanlı devlet adamı, yazar. Tarih, edeb ve ahlâk konularında eserleri vardır. 1849'da Vilayet Tahrirat Kalemi'ne yazıcı oldu. 1868'de Mektupçuluğa yükseldi. 1872'de Elazığ Mutasarrıflığına getirildi. 1874'de Maraş, daha sonra Mardin ve Muş'ta mutasarrıflık yaptı. Bu süre içinde yazdığı on ciltlik genel tarih kitabı Mirat-ül İber (İbret Aynası)'in 9 cildi basıldı. Sonuncusu da yazma olarak İstanbul Müze Kitaplığı'ndadır. Diyarbekir Tarihi adlı çalışması da H.1302 (M.1884) tarihli Diyarbekir Salnamesi'nin 2. bölümünü oluşturdu. Said Paşa'nın öbür yapıtlarından kimileri: Hülasa-i Mantık, Tahsiret-ül İnsan, Mizan-ül Ebed, İlm-i Hesab.

“Dünyada keyifle yaşayacağım diye tedbirler alırken, ahiretini harab etme!” diyor.[58]

İbrâhim ibn-i Edhem (Rh.A) Hazretleri de, tarihteki büyük mürşidlerimizden, Belh şehrinin evliyâsından; o da demiş ki:

“—İnsanlar dünyayı imar etmeğe koşuşurken, sen gözünü aç, ahiretini imar etmeye çalış! Herkes dünya için koşuşturuyor, sen ahireti düşün! ‘Ben ahireti nasıl ma’mur edebilirim, nasıl cennetin köşklerini kazanabilirim, nasıl Allah’ın rızasına erebilirim?’ diye sen onu düşün!” diye, altı nasihatinden bir cümlesi de böyle.

إذا اشتغل الناس بعمارة الدنيا ، فاشتغل أنت بعمارة الآخرة .

(*İze’ştegale’n-nâsü bi-imâreti’d-dünyâ, fe’ştegıl ente bi-imâreti’l-âhireh*) “İnsanlar dünyayı ma’mur etmeğe uğraşıp dururlarken, sen de ahireti ma’mur etmeğe çalış!..”

Tabii, burada dünyayı ma’mur etmek deyince, millet sanıyor ki ev yapmak, yol yapmak, baraj yapmak.. vs. Bunlar yapılmasın mı demek istiyor?.. Hayır! Bu dünya hayatında gülüp oynamayı hedef alacağına, ahirette cenneti kazanmayı hedef al demek. Dünyanın imarı ahiretin imarı bu... Yoksa, Allah bazı insanlara, edebli insanlara mal da mülk de veriyor... Köşk de, yalı da veriyor... Araba da veriyor... Türlü türlü nimetlerle hepimizi, lâyık olmadığımız nimetlere gark ediyor.

(*Hayâte’d-dünyâ bi’l-àhireh*) derken, buradaki *be*’ye *bâ-i mukàbele* derler. Hayat-ı dünyadaki, şu kısa ömürdeki kısa birtakım menfaatler için, zevk ü sefâlar için, geçici, fânî lezzetler için ahireti satmışlardır. Ahireti yele verip, rüzgâra verip

[58] Kıtanın tamamı:

Halkı tahrîb eyleyip de kendin âbâd eyleme,
Bu cihanda ev yapıp, ukbâyı berbad eyleme;
Nef'in için zâlim-i bî-rahme imdâd eyleme,
Âlemi tenfîr eden ahvâli mu'tâd eyleme;
Müstakim ol, Hazret-i Allah utandırmaz seni!

dünyalık devşirmeğe geçmiş kimselerdir.

(*Ve lâ yuhaffefü anhümü'l-azâbü ve lâ hüm yunsarûn*) "Onlara cehennemde azab yapıldığı zaman, azabları hafifletilmeyecektir. Azabları şiddetlene şiddetlene gidecektir, hafifleme bahis konusu değildir."

Hani demişler ki:

"—Belirli günlerde yanacağız, ondan sonra kurtulacağız, selâmete ereceğiz."

Öyle değil. (*Ve lâ yuhaffefü anhümü'l-azâb*) "Azab onlara hafifletilmeyecek; (*ve lâ hüm yunsarûn*) onlara herhangi bir yardım ediciden yardım da olunmayacak." (Bakara, 2/86)

Tabii, ahirette Allah'tan başka yardım edici yoktur. Allah dilerse, kurtarır. Allah dilemedikten sonra, Allah'ın kahrına uğramış, gazabına mâruz kalmış olan bir kimseye hiç bir yardımcı da yoktur. Böyle kimselere hiç kimse yardım edemez diye ebedî azab göreceklerini, hiç bir şekilde durumlarının düzeltilmeyeceğini, hiç bir kimsenin gelip şefaat etmeyeceğini, hiç bir kimsenin onlara yardım edemeyeceğini, Cenâb-ı Mevlâ bildiriyor.

e. Olaylardan İbret Alın!

Allah-u Teàlâ Hazretleri okuduğumuz ayetlerden gereken ibretleri, dersleri çıkarmayı hepimize nasîb eylesin... Arif olan, akıllı olan, çevresinde dönen olaylardan ibret alır, başkalarının başına gelen felâketlerden, musîbetlerden ikaz olur, müteyakkız olur, mütenebbih olur, anlar işin mâhiyetini... "Haa, bak bunun başına böyle geldi, demek ki bu böyle değildir." diye ibret alır.

Kıssaların sebebi, kıssalardan hisse alınsın diyedir. Olaylara bakışın sonunda insan ibret almalıdır.

فَاعْتَبِرُوا يَا أُولِي الْأَبْصَارِ (الحشر:٢)

(*Fa'tebirû yâ üli'l-ebsàr*) "Ey göz sahipleri, basîret sahipleri, ibret alın olaylardan! Gözünüzü açın, dersinizi alın!" (Haşr, 59/2) diye Cenâb-ı Mevlâ buyuruyor

Allah bizi sevdiği kullardan eylesin... Sevdiği işleri yapmağa

muvaffak eylesin... Çevremizde oluşan olaylardan ibret almayı nasîb eylesin... Ayağımızı denk almamızı nasîb eylesin...

Eğer hatâmız varsa; aziz ve sevgili dinleyiciler, eğer hatalıysanız, kişi kendisini bilir. En iyi kişi kendisini bilir, başkası bilmez. Kendi kendinizi ölçün, elinizi vicdanınıza koyun, "Yâhu ben de hiç güzel işler yapmıyorum!" diye hatalıysa işleriniz, düzeltin ve Cenâb-ı Hakk'ın yoluna dönün!

Hatalarınız varsa, tevbe edin! Allah tevbe edeni sever, tevbeleri kabul eder. Tevbe edenin geçmiş günahlarını da siler. İslâm'ın, imanın güzel tarafı budur işte... Mü'min insan tevbe etti mi, Allah da ona teveccüh buyurur. Çünkü, Tevvâbü'r-Rahîm'dir, tevbeleri kabul edicidir. Kul ona yönelince, teveccüh edince, o da kuluna çok daha fazla teveccüh eyler.

Aşk ile, sıdk ile tevbe edin, günahları bırakın! Adam öldürmüş bile olsanız, elinizden bir kaza çıkmış bile olsa, şimdiye kadarki hayatınızda çeşitli hatalar da olsa, günahkâr da olsanız, ümidinizi kesmeyin; tevbe edin, doğru yola dönün!.. Cenâb-ı Hak bundan sonraki ömrünüzü Kur'an yolunda, iman yolunda, Allah'ın rızasına uygun, akıllı, uslu, edebli, ahlâklı, Ümmet-i Muhammed'e faideli, Allah'ın kullarının duasını almaya sebep olacak güzel işler yaparak vakit geçirmeyi nasîb eylesin...

Hüsn-ü hàtimeler nasîb eylesin... Tabii, hüsn-ü hàtimelerden önce, rızasına uygun, hayırlı, uzun ömürler temenni ederiz hepinize... Sıhhatli, afiyetli, huzurlu, saadetli uzun ömürler versin Allah...

Neden uzun ömür istiyorum kendim için de, sizler için de?.. Çünkü, bir müslüman kolay yetişmiyor. Çeçenistan'dan millî eğitim bakanı, fakirhanemizi ziyaret etmişti. Hiç unutamıyorum o sözünü:

"—Hocam, cihad güzel de, yalnız bir ülkenin en sàlih, en dindar insanları cihadda gidiyor." dedi.

Cihadda en sàlih, en dindar, en ahlâklı, en dürüst, en fedâkâr, en vefâkâr, milletine aşk ile şevk ile hizmet edecek insanlar ölünce, geriye asker kaçakları, kaytarıcılar vs. kalabiliyor. Daha da fenâ oluyor. Çeçenistan için demiyorum da, onların hepsi çarpıştılar. Allah şehidlerin şefaatine erdirsin... Kalanlara da

memleketlerini imar edip, güzel ömür sürmeyi nasîb etsin...

Çanakkale'de 250 bin ile 500 bin arasında şehid vermişiz. İstiklâl harbinde ne kadar şehid verdik, ne kadar mahrumiyetler içinde savaştık?.. Şimdi Arnavutluk'taki, Kosova'daki müslüman kardeşlerimiz ne kadar şehid verdiler?.. Bosna'da ne kadar şehid verdik?.. Çeçenistan'da ne kadar şehid verdik?.. Dünyanın her yerinde boyna şehid veriyoruz. Hem de en iyi müslümanlar gidiyor.

Onun için, Allah hayırlı uzun ömür versin, sıhhatli, afiyetli uzun ömür... Çünkü İslâm'ı öğreninceye kadar yıllar geçiyor. Ondan sonra öğrendiğini uygulayacak, bir de başkalarına öğretecek...

Bir de çocuklarınızı iyi müslüman yetiştirmeğe çok dikkat edin! Bir taze olayla sözümü bitirmek istiyorum:

Buraya iki bin kilometre mesafede bir şehir var. O şehirden bir aile çocuğunu uçağa bindirmiş, iki gün önce buraya göndermiş; beni ziyaret etsin, benden nasihat alsın, ders alsın, tesbihleri öğrensin diye... Çok çok memnun ve mütehassis oldum.

Çocuğu hafız olarak yetiştirmiş annesi babası... Avustralya'da Kur'an kursu olmadığı halde, çeşitli mahrumiyetler olduğu halde, burada hafız olarak yetiştirmiş. Ne kadar güzel!..

Evlâtlarınızı güzel yetiştirmeğe gayret edin! Hayırlı evlâtlar edinmeğe çok gayret edin! Müslümanın mutlaka çocuklarının çok olması lâzım, iyi yetişmesi lâzım!

Şimdi bakıyorum sabah namazında şöyle, namaz kıldığımız yerde, camide müdavim olan kimselerin babalarına dua ediyorum. Allah razı olsun... Tanıyorum, falancanın babası çocuğunu iyi yetiştirmiş. Şimdi babası başka şehirde ama, çocuk sabah namazına bile geliyor, kaçırmıyor.

Tabii evlenmiş filân ama, evlendiği zaman ne olur?.. Anasının, babasının baskısı kalmadığı için, gözden uzak olduğu için, alışmamışsa, içine girmemişse namazı niyazı bırakır.

وَلَمَّا يَدْخُلِ الْإِيمَانُ فِي قُلُوبِكُمْ (الحجرات:١٤)

(*Ve lemmâ yedhuli'l-îmânü fî kulûbiküm*) "Henüz daha iman kalbinize girmedi." (Hucurat, 49/13) buyuruyor Kur'an-ı Kerim. İmanın kalbe girip yerleşmesi başka bir olay...

أَشْهَدُ أَنْ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللَّهُ ، وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ .

(*Eşhedü en lâ ilâhe illa'llàh, ve eşhedü enne muhammeden abdühû ve rasûlühû*) deyince müslüman oluyor insan ama, imanın kalbe yerleşmesi ve insanın imana göre hareket etmesi, daha ileri, yüksek bir durum. Allah o duruma gelmeyi cümlemize nasîb eylesin...

Şu dünya hayatını, yâni şimdiki hayatımızı, imtihanımızı başarıp, Rabbimizin huzuruna yüzü ak, alnı açık, sevdiği, razı olduğu kullar olarak varalım!.. Rabbimiz bizi cennetiyle cemâliyle müşerref eylesin... Habîb-i Edîbi Muhammed-i Mustafâ'sı SAS'e komşu eylesin... Rıdvân-ı ekberine vâsıl eylesin...

Aziz ve sevgili izleyiciler ve dinleyiciler, *es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llàhi ve berekâtühû!*..

27. 07. 1999 - AVUSTRALYA

15. YAHUDİLERİN PEYGAMBERLERE KARŞI GELMELERİ

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llàhi ve berekâtühû!..

Aziz ve sevgili Ak-Radyo dinleyenleri ve Ak-Televizyon izleyicileri!

Allah'ın selâmı, rahmeti, bereketi üzerinize olsun... Mevlâm gönlünüzün murâdını versin... İki cihanda sizleri sevindirsin, aziz ve bahtiyar eylesin...

Bu akşamki tefsir sohbetimde Bakara Sûre-i Şerifesi'nin 87. ve 88. ayetleri üzerinde açıklamalar yapmak istiyorum. Önce ayetlerin mübarek metinlerini, kendilerini okuyayım. *Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm:*

وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ وَقَفَّيْنَا مِنْ بَعْدِهِ بِالرُّسُلِ وَآتَيْنَا
عِيسَى ابْنِ مَرْيَمَ الْبَيِّنَاتِ وَأَيَّدْنَاهُ بِرُوحِ الْقُدُسِ ، أَفَكُلَّمَا
جَاءَكُمْ رَسُولٌ بِمَا لاَ تَهْوَى أَنْفُسُكُمُ اسْتَكْبَرْتُمْ ، فَفَرِيقًا
كَذَّبْتُمْ ، وَفَرِيقًا تَقْتُلُونَ (البقرة:٨٧)

(*Ve lekad âteynâ mûse'l-kitâbe ve kaffeynâ min ba'dihî bi'r-rusüli ve âteynâ îse'bne meryeme'l-beyyinâti ve eyyednâhu bi-rûhi'l-kudüs, e feküllemâ câeküm rasûlün bimâ lâ tehvâ enfüsükümü'stekbertüm, feferîkan kezzebtüm, ve ferîkan taktülûn*.) (Bakara, 2/87) *Sadaka'llàhü'l-azîm*.

Geçtiğimiz haftalarda, evvelki sohbetlerimizde, Bakara Sûresi'nin Medine-i Münevvere'deki yahudi cemaatlerine hitab eden, onlara yahudi tarihinden, kendi dinlerinin tarihlerinden, mâzilerinden misaller vererek, hareketlerinin doğru ve yanlış taraflarını açıklayan ayetlerini okumuştuk. Bu ayet-i kerimede de Cenâb-ı Mevlâmız buyuruyor ki:

a. Mûsâ AS'a Kitap Verilmesi

(*Ve lekad âteynâ mûse'l-kitâb*) *Kad*, tahkik edatı; yâni muhakkak mânâsına, bir şeyin gerçekten vukù bulduğunu belirtmek için mâzinin başına gelen bir edat Arapça'da. *Le* gelince de başına, daha da kuvvetlendirme, te'kid olmuş oluyor. (*Ve lekad âteynâ*) "Biz Azîmü'ş-şân..." Tabii buradaki biz, çoğul mânâsına değil, azamet sîgası. Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin azameti ve celâlini ifade için, yâni birliğiyle beraber azametini ifade etmek için kullanılan Kur'an-ı Kerim sîgası bu.

Türkçe'de azamet ifade eden konuşma tarzı, "Ben şöyle yaptım, ben böyle emrettim, ben böyle buyuruyorum..." demektir. Arapça'da da bu, "Biz böyle buyuruyoruz, biz böyle emrediyoruz..." tarzında ifade edilir. Bu azamet konuşması, yâni kişinin çoğul olduğundan değil, çoğul yerine geçecek kadar muhterem, önemli olduğunu göstermek bakımından bu sîga kullanılıyor. Çünkü, "*Lâ ilâhe illa'llàh*" İslâm dininin direğidir. Çokluk bahis konusu değildir, birlik esastır. Bu kesin.... Bu azamet sîgası.

(*Ve lekad âteynâ*) "Biz vermiştik." yâni, "Ben, Allah-u Azîmü'ş-şân vermiştim. Kesin olarak vermiştim, bir hakikat bu, inkâr edilmez, aşikâr bir hakikat. (*Mûse'l-kitâb*) Mûsâ'ya kitabı vermiştim." *El-kitab*, belirli sîga ile geliyor, harf-i tarif ile geliyor: "O belirli kitabı vermiştim." O belirli kitap nedir?.. Mûsâ AS'a verilen belirli kitap Tevrat'tır. "Tevrat'ı Mûsâ'ya ben vermiştim, (*ve kaffeynâ*) ve eklemiştik arkasına..." Yâni, "Ben eklemiştim" mânâsına yine. (*Min ba'dihî*) "Onun, Mûsâ'nın arkasından..." *Hû* zamiri Mûsâ AS'a gidiyor. (*Bi'r-rusül*) "Onun arkasına peygamberler eklemiştik."

Bu ne demek? Yâni, Mûsâ AS'a indirilen Tevrat'ı ve Mûsâ AS'ın şeriatını uygulayan bir dizi peygamber de vazifelendirmişti Allah-u Teàlâ Hazretleri, Mûsâ AS'dan sonra. Onlar da Benî İsrâil'in, yâni yahudi kavminin peygamberleri idiler Mûsâ AS'dan sonra. Hatta kardeşi Hârun AS da bir peygamberdi. Ondan sonra meselâ Beykoz'da makamı bulunan, Kudüs'ü filân fetheden Yûşâ AS da Mûsâ AS'ın ashabındandı ve bir peygamberdi.

Böyle peygamberler devam etmiştir. Bunların, yahudilere gelen peygamberlerin sonuncusu kimdir?.. Sonuncusunda belki

biraz şaşıracaksınız, sonuncu yahudi peygamberi İsâ AS'dır. Neden şaşırır insan?.. Çünkü İsâ AS ayrı bir şeriat getirdi, İncil'i getirdi ama, Benî İsrâil'e peygamber gönderildi. Binâen aleyh, Benî İsrâil'e gönderilen peygamberlerin sonuncusu o.

Şimdi: (*Ve âteynâ ìse'bne meryeme'l-beyyinât*) "Ve Meryem'in oğlu İsâ'ya —her ikisine de selâm olsun, *aleyhime's-selâm*— beyyineler vermiştik. (*Ve eyyednâhu bi-rûhi'l-kudüs*) Ve o İsâ AS'ı Rûhü'l-Kudüs ile te'yid ve takviye, kuvvetlendirme ve sağlamlaştırma yapmıştık. Onu, vazifesini güzel yapması konusunda te'yid ve takviye eylemiştik.

(*E feküllemâ câeküm rasûlün bimâ lâ tehvâ enfüsüküm*) Sizin nefislerinizin arzu etmediği, şevk duymadığı, istemediği şeyleri bir peygamber size getirdiği zaman, siz hep istikbâr edeceksiniz, (*istekbertüm*) kibirlenip kabul etmeyeceksiniz, karşı çıkacaksınız; (*feferîkan kezzebtüm*) bir kısmını yalanlayacaksınız, (*ve ferîkan taktülûn*) bir kısmını da öldürmeye mi kalkacaksınız?" diye Allah-u Teàlâ Hazretleri azarlıyor.

Yâni, ayet-i kerimenin bu son bölümüyle, "Hep size peygamber gelince, canınızın istemediği şeyleri size söyleyince, böyle kibirlenip, istikbâr eyleyip, kibre tutulup, kibir duygusu içine gark olup, o peygamberleri yalanlayacaksınız ve bir kısmını da öldürecek misiniz? Hep işiniz böyle mi olacak?.." diye Allah-u Teàlâ Hazretleri onları azarlıyor.

Şimdi bunları biraz biraz açıklayalım:

Kaffeynâ kelimesi, bildiğimiz *kafiye* kelimesiyle ilgilidir. Biliyorsunuz *kafiye*, bir şiirin satırının sonundaki, en sonuna gelen sesler zümresidir. Öteki satırın sonuna gelen sesler grubu ile benzerlik olunca, şiir kafiyeli olmuş oluyor. Ama kafiye arkasına ekleme demek. Satırın en arkasına, en gerisine geldiği için öyle denmiş oluyor.

Mukaffâ-yukaffî-takfiye de, arkasına eklemek, arkasından devam ettirmek, getirmek mânâsına geliyor. *Etba'nâ*, tâbi kılmak demek; veya *erdefnâ*, redif eyledik arkasına, mânâsına kullanılan bir kelime.

Yâni, "Mûsâ AS'a Tevrât'ı verdik, onun arkasına da bir seri peygamber ekledik. Yâni Tevrat'ı anlatsınlar, öğretsinler, ona göre

hükmetsinler, onun mûcebince amel etmelerini sağlasınlar diye, yahudi kavmine vazifeli bir sürü peygamber geldi." Bu *kaffâ-yukaffî* o mânâya geliyor. Peygamberler geldi...

b. İsâ AS'a Mucizeler Verilmesi

(*Ve âteynâ îse'bne meryeme*) "Meryem'in oğlu İsâ'ya verdik, ben verdim; (*el-beyyinât*) beyyineleri verdim." *El-beyyinât*, beyyineler, mûcizât demek. Çünkü İsâ AS'ın peygamberliğini kabul etmek istemediler. İncil'in ahkâmını öğretmeye, Tevrat'taki bazı ahkâmı değiştirmeye başlayınca muhalefete başladılar. Çünkü o, Benî İsrâil'e vazifeli olarak gönderildiği zaman dedi ki:

وَلِأُحِلَّ لَكُمْ بَعْضَ الَّذِي حُرِّمَ عَلَيْكُمْ وَجِئْتُكُمْ بِآيَةٍ مِنْ رَبِّكُمْ

(آل عمران: ٥٠)

(*Ve li-uhille leküm ba'da'llezî hurrime aleyküm*) "Size daha önce Tevrat'ta haram kılınmış olan bazı şeylerin artık haramlığının kaldırıldığını, helâl edildiğini bildirmek üzere geldim. Onları helâl kılmak üzere geldim. (*Ve ci'tüküm bi-âyetin min rabbiküm*.) Ve Rabbinizden size ayet getirdim, mûcizât getirdim." diye bildiriliyor, Kur'an-ı Kerim'in başka kısımlarında yer alan başka ayet-i kerimede. (Al-i İmran, 3/50)

Tabii, Tevrat'taki ahkâmı artık İsâ AS değiştiriyor. Allah ne emretmişse: "Şu şöyle olsun, şu değişsin, bu yasak kalksın, şu şöyle olsun..." diye. Çünkü:

يَفْعَلُ اللَّهُ مَا يَشَاءُ (إبراهيم: ٢٧)

(*Yef'alu'llàhu mâ yeşâ'*) "Cenâb-ı Mevlâ, ne dilerse onu yapar." (İbrâhim, 14/27)

إِنَّ اللَّهَ يَحْكُمُ مَا يُرِيدُ

(*İnna'llâhe yahkümü mâ yürîd*) "Allah neye hükmederse, dilediği gibi hükmeder." (Mâide, 5/1)

وَاللَّهُ يَحْكُمُ لاَ مُعَقِّبَ لِحُكْمِهِ (الرعد: ٤١)

(*Va'llâhu yahkümü lâ muakkıbe li-hükmihî*) "Allah hükmeder ve hükmüne hiç kimse itiraz edip, takip edip karşı çıkamaz." (Ra'd, 13/41) Çıkma salâhiyeti, hakkı yok. Mevlâ dilediğini yapar.

مَا شَاءَ اللَّهُ، كَانَ .

(*Mâ şâa'llâhu kâne*)[59] "Allah ne dilemişse, o olur; Allah'ın dilediği olur."

Cenâb-ı Mevlâ toplumların ilerlemesine göre, yâni insanlığın hayat seviyesinin, yaşam şartlarının değişmesine göre peygamberler gönderip, şeriatlarında, buyruklarında değişmeler yapmıştır. Yeni buyruklar buyurmuştur, emretmiştir. Yeni hükümler hükmetmiştir, eski hükümleri kaldırmıştır. Zaruretlere göre böylece hikmetli değişiklikler yapmıştır. Nice nice peygamberler göndermiştir, nice kitaplar indirmiştir. Bunların hepsi Cenâb-ı Mevlâ'nın hikmetli işidir, yerli yerindedir. Çünkü öyle yapılması uygundur da, ondan öyle yapmıştır Cenâb-ı Hak.

Hazret-i İsâ AS, Mûsâ AS'ın şeriatındaki değişiklikleri yapmak isteyince, o zaman yahudiler tutuculuk gösteriyorlar. Yâni kendi

---

[59] Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.IX, s.98, no:8523; Abdü'r-Rezzak, *Musannef*, c.XI, s.159, no:20198; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.IV, s.200, no:4786; Abdullah ibn-i Mes'ud RA'dan.

Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.V, s.88, no:4666; Taberânî, *Mu'cemü's-Sağîr*, c.IV, s.164, no:3875; Bezzâr, *Müsned*, c.IV, s.168, no:1334; Zeyd ibn-i Hârise RA'dan.

Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.III, s.215, no:5595; İbn-i Şihâb RA'dan.

Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.IV, s.19, no:6054; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XL, s.268; Zübeyr ibn-i Avâm RA'dan.

Ebû Dâvud, *Sünen*, c.XIII, s.270, no:4413; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.VI, s.7, no:9840; Begavî, *Şerhü's-Sünne*, c.II, s.447; Peygamber SAS Efendimiz'in hanımlarından.

kitaplarındaki değişikliklerin yapılmasını istemiyorlar. Halbuki kendileri bazı ahkâma uymadılar. Kendileri Tevrat'ı tahrif ettiler, değiştirdiler. Dünya menfaati sağlamak için, elleriyle bazı metinler yazıp, "Bunlar Tevrat'tır." diye söylediler. Tevrat'taki bazı ahkâm sorulduğu zaman sakladılar, söylemediler. Yâni kendileri öyle şeyler yapıyorlar ama; Cenâb-ı Hak İsâ AS'a yeni ayetler indirince, hükümler indirince, o zaman düşman oldular, muhalefete kalktılar.

O zaman da Cenâb-ı Hak, İsâ AS'ı te'yid etmek için, yâni kuvvetlendirmek için, peygamberliğinin hak olduğunu herkes bilsin, tereddüt kalmasın diye, vazifesini sağlam yapmasını sağlamak için, ona mucizeler verdi. Neydi bu mucizeler?..

İbn-i Abbas RA, meselâ diyor: (*İhyâi'l-mevtâ*) "Ölüleri Allah'ın izniyle diriltmesi" gibi. Sonra çamurdan kuş şeklini yapıp üfürdüğü zaman onun kuş olup uçması gibi. Allah'ın izniyle... Bütün bunları *bi-izni'llâh*, yâni Allah'ın izniyle, Allah'ın müsaadesiyle yapıyor, peygamber olarak yapıyor. Yâni, peygamber mucize gösteriyor. Olağanüstü, herkesin yapamadığı şeyi Allah onun elinden göstertip, öteki insanların onun hak peygamber olduğunu anlamalarını sağlamak için yapıyor.

Mûsâ AS'a da bir asâ vermişti Allah-u Teàlâ Hazretleri. O asâda da, o olağanüstü meziyetler oldu. Tur Dağı'ndaki münâcaatında Mûsâ AS'a Rabbü'l-àlemîn soruyor:

"—Nedir o elinde yâ Mûsâ?" diye soruyor.

O da diyor ki:

هِيَ عَصَايَ ، أَتَوَكَّأُ عَلَيْهَا وَأَهُشُّ بِهَا عَلَى غَنَمِي (طه:١٨)

(*Hiye asâye*) "Bu benim asamdır. (*Etevekkeü aleyhâ*) Ben bu asâya bazen dayanırım, *(ve ehüşşü bihâ alâ ganemî*) ve bu asâm ile koyunlarımı güderim." diyor. (Tàhâ, 20/18)

Yâni bunu niye söylettiriyor Cenâb-ı Hak? "Bak işte o işleri yapmakta kullanılan basit bir asâ değil mi bu?.." Tamam, basit bir asâ.

"—At bakalım onu yere!" buyuruyor.

Asâsını yere attığı zaman, bir ejderha oluyor. Mûsâ AS'ın asâsı

ejderha oluyor.

Hatta, sihirbazlarla halkın huzurunda toplandıkları zaman, sihir yarışı yapmak istedikleri zaman Firavun'un sihirbazlarıyla. Onlar çeşitli hileler, sihirler yaptılar. Halkın gözünü boyadılar. Mûsâ AS eyvah dedi, korktu yâni... Baktı ki, onlar başarılı başarılı şeyler, hokkabazlıklar, sihirler yapıyorlar, korktu. Allah-u Teàlâ o zaman:

"—Asânı at yere, yâ Mûsâ!" dedi.

Asâsını yere atınca, bütün onların yaptıkları hileleri, tuzakları, dolapları, sihirleri... hepsini yuttu. Halbuki asâ küçük bir değnek. Yâni olağan bir asâ olarak, ne olduğunu Mûsâ AS'a soruyor, "O nedir?" diyor her şeyi bilen Mevlâ:

"—Nedir o elindeki?"

"—İşte bir deynektir, ben ona dayanırım, onunla koyunlarımı güderim, kışalarım." diyor ama, attığı zaman, o basit deyneğe Allah mucize olarak olağanüstü işler yaptırtıyor. Sihirbazların bütün sihirlerini malzemeleriyle beraber yutturuyor. Halbuki incecik bir sopa. Yâni gözünüzün önüne getirin. Yâni mucize...

Mûsâ AS'a o mucizeyi gösterdiği gibi, "Asânı vur denize!" dediği zaman, denize değdiği zaman asâ, on iki tane yol açıldı; asfalt gibi, *şâhrah*, geniş bulvar gibi. Osmanlıca'sı *şâhrah*; bulvar diyoruz şimdi, Fransızca. Niye kullanalım? Şâhrah deriz. Yolları şâhı demek yâni, kocaman yol demek.

Koca yollar açıldı, denizden geçtiler. Karşı tarafa geçtiler. Firavun da geçmeye kalktı. Tam ortasına geldiği zaman, sular kapandı. İşte bir mûcize... Tabiî bir olay değil. Her zaman olan bir olay değil, olağanüstü bir şey. Mûcize ne demek? Olağanüstü bir hadise demek… Olağanüstü bir hâdise olacak ki, herhangi bir insanın yapamayacağı, akla mantığa hayret bahşedecek bir olağanüstü durum olacak. Başkası yapamadığı için, gösteremediği için aynı şeyi, *mûcize* deniliyor, aciz bıraktıran olay, başkasını aciz bıraktıran olay; *i'caz*, yâni aciz bıraktırmak demek. Aciz bıraktıran olay...

Şimdi, Mûsâ AS'a o mucizeleri veren Cenâb-ı Hak, İsâ AS'a da hastaları iyileştirme meziyeti veriyor. İyileşmeyen, abras illetine tutulmuş illetlilere elini sürdüğü zaman, iyi oluyor. Ölmüş kimseye Allah'ın izniyle okuduğu zaman diriliyor. Kuş şeklinde

çamur yaptığı zaman, üflediği zaman, kuş olarak uçuyor. Bunlar nedir? İsâ AS'a Cenâb-ı Hak'ın kendisinin verdiği mucizelerdir. Yâni insanlar görsünler de, İsâ AS'ın hak peygamber olduğunu anlasınlar diye. Bunlar beyyinelerdir, yâni açık belgelerdir ki Allah'ın gerçek peygamberi, vazifeli bir insan... Sahtekâr değil, yalancı değil, uydurma değil, gerçek bir peygamber diye.

c. Rûhü'l-Kudüs

(*Ve âteynâ îse'bne meryeme'l-beyyinât*) "Meryem'in oğlu İsâ'ya mucizeler verdim. (*Ve eyyednâhu bi-rûhi'l-kudüs*) Rûhü'l-Kudüs'le de onu kuvvetlendirdim, te'yid ve takviye ettim." buyuruyor Cenâb-ı Hak.

Şimdi, bilinen yaygın tefsir, bu Rûhu'l-Kudüs'ün Cebrâil AS olduğudur ama, bilgi bakımından genişlik olsun diye, ben bu konuda başka neler olduğunu da, hangi izahlar olduğunu da, size İbn-i Kesir tefsirinden özetlemek istiyorum:

Önce başka ayetlerden deliller arayalım. Yâni "Bu Rûhü'l-Kudüs Cebrâil'dir." mânâsını gösteren. Meselâ, *bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm:*

نَزَلَ بِهِ الرُّوحُ الْأَمِينُ . عَلَىٰ قَلْبِكَ لِتَكُونَ مِنَ الْمُنذِرِينَ

(الشعراء:١٩٣-١٩٤)

(*Nezele bihi'r-rûhü'l-emînü alâ kalbike*) "Ey Râsûlüm, Muhammed-i Mustafâ'm! Bu Kur'an'ı sana, senin gönlüne, kalbine, Allah'tan vazifeli o Rûhü'l-Emîn indirdi; (*li-tekûne mine'l-münzirîn*) peygamber olasın diye, peygamberlik vazifeni yapasın, insanları ikaz edesin; kötü davranırlarsa, âsi olurlarsa azab göreceklerini inzar eyleyesin, korkutasın diye indirdi bu Kur'an'ı." deniliyor. (Şuarâ, 26/193) *Er-Rûhü'l-Emîn*, yâni Emin Ruh deniliyor.

Bu ayet-i kerimenin izahında sahabe-i kiram ve tâbiinden müfessirler, tefsir ilmiyle uğraşan mübarek büyüklerimiz, selef-i sàlihînimiz hep "Bu Cebrâil'dir." diye buyurmuşlar. Orada "Er-Rûhü'l-Emin" deniliyor, burada "Rûhü'l-Kudüs" deniliyor.

Hazret-i Aişe Anamız RA'dan bir rivayet var. Bu da bu kelimenin, Rûhü'l-Kudüs'ün, Cebrâil mânâsına geldiğine hadis-i şeriften delil olsun diye buraya kaydedilmiş. Hadis-i şerifi okuyalım:[60]

وضع لحسَّان بن ثابتٍ منبراً في المسجد فكان ينافح عن رسول الله صلى الله عليه وسلم . فقال رسول الله صلى الله عليه وسلم: اللهم أيد حسَّان بروح القدس كما نافح عن نبيك (خ. عن عائشة)

(*Vadaa li-hassâni'bni sâbitin minberen fi'l-mescid*) "Rasûlüllah SAS, şair Hassân ibn-i Sâbit için mescidde bir minber yaptırdı." Hassân ibn-i Sâbit şiirle meşgul olan sahabi. Başka şairler de vardı. (*Ve kâne yünâfihu an rasûli'llâh SAS*) "O da Rasûlüllah SAS'e tanzim ettiği şiirlerle, savunuyordu Peygamber Efendimiz'i... Müşriklerin şiirlerini cevaplandırıyordu. Rasûlüllah Efendimiz'in evsâfını şiir haline getiriyordu." Sahabe-i kiram zevkle dinliyorlardı, bundan memnun oluyorlardı. (*Fekàle rasûlü'llàh SAS*) Peygamber SAS Efendimiz demişti ki, o Hassân ibn-i Sâbit'e:

(*A'llàhümme eyyid hassâne bi-rûhi'l-kudüs*) "Yâ Rabbi, Hassân'ı Rûhü'l-Kudüs ile kuvvetlendir, takviye et, sağlamlaştır, destekle; (*kemâ yünâfihu an nebiyyike*) onun senin peygamberine böyle şiirleriyle yardım ettiği gibi, cevaplar yazdığı gibi, medhiyeler yazdığı gibi, şiirle İslâm'a hizmet ettiği gibi, sen de Rûhü'l-Kudüs'le onu te'yid et yâ Rabbi!" diye Efendimiz'in duası var. Rûhü'l-Kudüs kelimesi hadiste böyle kullanılıyor. Bu tabii Cebrâil olduğunu gösteriyor.

---

[60] Tirmizî, *Sünen*, c.V, s.138, no:2846; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.VI, s.72, no:24481; Hàkim, *Müstedrek*, c.III, s.554, no:6058; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.IV, s.37, no:3580; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.VIII, s.67, no:4591; Hz. Aişe RA'dan.

Yine Ebû Hüreyre RA'den bir başka rivayet var, onu da bir hadis rivayeti olarak zikredelim:[61]

أن عمر بن الخطاب ، مر بحسان وهو ينشد الشعر في المسجد ، فلحظ إليه فقال: قد كنت أنشد فيه من هو خيرٌ منك ، ثم التفت إلى أبي هريرة ، فقال: أنشدك الله ، أسمعت رسول الله صلى الله عليه وسلم يقول: أجب عني اللهم أيد ه بروح القدس ! فقال: اللهم نعم (خ. م. ت. د. عن أبي هريرة)

(*Enne umerebne'l-hattâb, merre bi-hassân ve hüve yünşidü'ş-şi're fi'l-mescid felahaza ileyhi*) "Ömer ibnü'l-Hattab RA, yâni ikinci halife Hazret-i Ömer, Hassân ibn-i Sâbit'in mescidde bulunduğu bir sırada oradan geçiyordu ve Hassân ibn-i Sâbit orda, mescidde şiir okuyordu. Hazret-i Ömer de ona dik dik baktı, hışımlı hışımlı baktı."

Yâni, neden bakıyor?.. "Ne bu şey, yâni böyle mescidde şiir okunur mu?" gibilerden... Hassân ibn-i Sâbit'e öyle baktı, yâni kızdı. Hazret-i Ömer de kızdı mı, korkulur onun kızmasından. Ama Hassân ibn-i Sâbit ne demiş:

(*Kad küntü ünşidü fîhi*) "Ben burada, bu mescidde şiir okurdum; (*ve fîhi men hüve hayrun minke*) bu mescidin içinde senden daha hayırlı bir Zât-ı Muhterem'in huzurunda, o varken de ben bu şiiri okurdum." dedi Hazret-i Ömer'e. Yâni, kendisini savunuyor. Yâni, "Benim burada şiir okuduğumu ne

[61]Buhârî, *Sahîh*, c.III, s1176, no:3040; Müslim, *Sahîh*, c.IV, s.1932, no:2485; Neseî, *Sünen*, c.II, s.48, no:716; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.V, s.222, no:21986; İbn-i Huzeyme, Sahîh, c.II, s.275, no:1307; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.IV, s.532, no:1653; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.IV, s.41, no:3587; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.VI, s.238, no:6287; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.X, s.290, no:5885; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.I, s.262, no:795; Ebû Hüreyre RA'dan.

garipsiyorsun, niye öyle dik dik bakıyorsun, kızgın kızgın bakıyorsun? Ben Rasûlüllah'ın huzurunda da burada şiir okurdum." dedi.

Tabii Rasûlüllah deyince, Hazret-i Ömer de onu kabul ediyor."Senden daha hayırlı insanın huzurunda ben burada okuyordum, ne bakıyorsun?" demiş oluyor, susturuyor yâni Hazret-i Ömer'i.

(*Sümme'ltefete ilâ ebî hüreyre*) Sonra orada Ebû Hüreyre varmış; *radiya'llàhu anhüm ecmaîn,* hepsinden Allah razı olsun... Yâni bir tablo, sahne... Ben böyle şeyleri de, konunun biraz daha iyi anlaşılması için, hatırda kalması için vesile oluyor diye, bunları da anlatmayı seviyorum. Ebû Hüreyre'ye demiş ki Hassân ibn-i Sâbit:

(*Ünşidüke'llàh*) "Allah için and veriyorum sana, (*e semi'te rasûlü'llàh SAS yekùl: Ecib annî allàhümme eyyidhu bi-rûhi'l-kudüs*) Sen Rasûlüllah'ın bana dönerek, 'Benim nâmıma bu müşriklere cevap ver yâ Hassân!' dediğini duymadın mı, Allah rızası için and veriyorum sana söyle ya Ebî Hüreyre! (*A'llàhümme eyyidhu bi-rûhi'l-kudüs*) 'Yâ Rabbi, Rûhü'l-Kudüs'le sen bu Hassân'ı te'yid ve takviye eyle!' dememiş miydi Rasûlüllah? Allah aşkına söyle!" demiş Ebû Hüreyre RA'a.

(*Fekàle: Allàhümme neam*) Ebû Hüreyre RA de: "Evet, vallàhi öyle..." *Allàhümme neam* bir tabir tabii. "Evet Allah'ım, öyle... Evet, aynen Rasûlüllah böyle söyledi" dedi.

Demek ki, Rûhü'l-Kudüs, Cebrâil demek. İsâ AS'ı Cebrâil ile takviye etti Allah-u Teàlâ Hazretleri. Tabii, Cebrâil ona Allah'ın kelâmını, vahyini getirmek için geliyordu.

Tabii, bu Rûhü'l-Kudüs hakkında başka rivayetler de var. Onların da bilinmesini istiyorum. Tefsirlerdeki zengin malzemeyi kardeşlerimiz duymuş olsunlar diye. Bu rivayetlerden bir tanesi, İbn-i Abbas'tan gelen rivayetlerin birisi:

هو الإسم الأعظم الذي كان عيسى يحيي به الموتى.

(*Hüve el-ismü'l-a'zamü'llezî kâne îsâ yühyî bîhi'l-mevtâ*) Yâni

ne demek? "Rûhü'l-Kudüs denilen şey İsm-i A'zam duasıydı. İsâ AS onu okurdu da, ölünün dirilmesi o İsm-i A'zam duasıyla olurdu." Demek ki, "Rûhü'l-Kudüs nedir?" sorusunun bir cevabı, rivayetlerden birisi de bu İsm-i A'zam'dı.

İkinci bir rivayet var, o da:

الروح هو حفظةٌ على الملائكة.

(*Er-rûhu hüve hafazatün ale'l-melâikeh*) "Meleklerin muhafızı olan, onların muhafızı olan er-Ruh isimli melektir." demiş alimlerin bazısı, bu da bir rivayet.

Bazı rivayetlerde de: "Ruh İncil'dir. Allah-u Teàlâ Hazretleri İncil'i indirerek İsâ AS'ı takviye etti. Rûhü'l-Kudüs dediği İncil'dir." demişler. Kur'an-ı Kerim'den bir ayet-i kerimeyi delil getirmişler:

وَكَذَلِكَ أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ رُوحًا مِنْ أَمْرِنَا (الشورى:٥٢)

(*Ve kezâlike evhaynâ ileyke rûhan min emrinâ*) "Ey rasûlüm, Muhammed-i Mustafâ'm, işte böyle; ben sana benim emrimden bir rûhu vahyeyledim." (Şûrâ, 42/53) buyurmuş Allah-u Teàlâ Hazretleri. Yâni, Kur'an'ı demek oluyor.

"Burada, bu ayette Rûh'tan maksat Kur'an-ı Kerim olduğu gibi, (*eyyednâhu bi-rûhi'l-kudüs*)'teki de Ruh'tan maksat da İncil'dir." diyen olmuş. Bir mânâ da bu.

"Buradaki *Kudüs* sözü, Allah-u Tebâreke ve Teàlâ Hazretleri'dir." rivayeti var. O zaman Rûhullah demek oluyor. Yâni Kudüs, Allah demek olunca, Rûhü'l-Kudüs deyince, Allah'ın ruhu demek oluyor. Tabii o da yine Cebrâil AS'ı ifade edebilir. Böyle bir rivayet var.

"*Kudüs*, Allah-u Teàlâ Hazretleri mânâsına gelir." diyenler var. Ayrıca "*Kudüs*, tuhur mânâsına, temizlik mânâsına gelir, bereket mânâsına gelir." diyenler var.

Zemahşerî, o da dil bilgisi, edebiyat bilgisi kuvvetli olan bir kimse, biliyorsunuz. Zemahşerî: "*Rûhü'l-Kudüs* demek, er-Rûhü'l-

Mukaddes" demektir diyor. Yâni, Kudüs kelimesi tavsif için gelmiş ama, muzaf, muzâfun ileyh şeklinde "kutsallığın, temizliğin rûhu, yâni mukaddes ruh" demek mânâsına diye, böyle bir bunun lisan açıklamasını var. Çünkü, Araplar böyle ifadeler kullanırlar. Meselâ *Hâtemü'l-Cûd*, cömertliğin Hâtemi, yâni cömert Hâtem demek.

Racülü sıdkin, yâni muzaf-muzâfun ileyh, doğruluğun adamı, yâni *er-racülü's-sadûk* demek, doğru adam demek. Yâni, izâfeti bazen sıfat tamlaması mânâsı ifade edecek şekilde kullanır Araplar diye, "Rûhü'l-Kudüs'ten maksat *er-Rûhü'l-Mukaddes* demektir ki, o da Cebrâil AS demek olur netice itibariyle." diye bildiriyorlar.

Bu çeşit kavillerden çıkan sonuca göre, Cebrâil AS'ı Allah-u Teàlâ Hazretleri, İsâ AS'a vahyi indirmek, İncil'i indirmek için gönderdi. Mucizeler de nasib etti, İncil'i de indirdi. Böylece İsâ AS'ın Allah'ın gerçek bir peygamberi olduğu o kavme aşikâr oldu. Artık onların kabul etmeleri gerekirdi. Ama öyle yapmadılar, itiraz ettiler. O zaman Cenâb-ı Hak onlara, soru şeklinde bir azarlama ile:

(*E feküllemâ câeküm rasûlün*) "Size her zaman bir peygamber geldiği zaman..." geldi ama *bi* harf-i cerriyle burada muteaddî oluyor, (*bimâ lâ tehvâ enfüsüküm*) "Herhangi bir zamanda bir peygamber, size nefislerinizin hoşlanmadığı bir şey getirdiği zaman, siz hep böyle bunu adet mi ediniyorsunuz; (*istekbertüm*) kibirlenip, hakkı reddedip, 'Biz bunu kabul etmeyiz!' deyip burun kaldırıyorsunuz."

(*Feferîkan kezzebtüm*) "Bu gönderilen peygamberlerin bazısını yalanlıyorsunuz: 'Sen yalancısın, sözlerin doğru değil, sen peygamber değilsin!' diyorsunuz, yalancı yerine koyuyorsunuz, yalancılıkla itham ediyorsunuz. (*Ve ferîkan taktülûn*) Bazısını da öldürüyorsunuz." Yâni, "Bu mu sizin huyunuz, yapmanız gereken bu mu? Böyle şey olur mu?.." Yâni, olmaz mânâsına.

İstifhâm-ı inkârî derler, veya *istifhâm-ı istinkârî* derler böyle soruya. "Böyle şey yapılır mı evlâdım?" deriz biz, yaramazlık yapan çocuğa. Ne demek? "Böyle şey yapılmaz, Yapmaman lâzım!" demek. Soru şeklinde bir azarlama oluyor.

Çünkü maalesef o kavim, Mûsâ AS'a inanmış oldukları halde, Allah'ı bildikleri, Allah'ın peygamber gönderdiğini bildikleri halde, kitap indirdiğini bildikleri halde; ondan sonra da mucizelerle İsâ AS'ın da o peygamberlerden bir peygamber olduğunu, kendilerine gönderilmiş diğer bir peygamber olduğunu anladıkları halde, kabul etmediler. İsâ AS'dan önceki peygamberlerin bazılarını da öldürdüler. Zekeriyyâ AS'ı testereyle biçtiler. Yahyâ AS'ı öldürdüler. Onlar da İsâ AS'ın yakınlarıydı. Zekeriyyâ AS, Meryem Validemiz'e nezaret eden bir peygamberdi. Yahyâ AS da onun oğluydu. Onları öldürdüler meselâ.

Yapmamaları gereken şey... "Öyle şey olur mu, niye böyle yaptınız? Yapmamanız gerekirdi." diye hatalarını hatırlatıyor Cenâb-ı Hak bu ayet-i kerimede.

d. Kalplerimiz Perdelidir Demeleri

88. ayet-i kerimeyi de buna bağlı olarak açıklamak istiyorum. Onun üzerinde sohbetimi devam ettirip, bırakmak istiyorum. Bu akşamki sohbetimi burada tamamlamak istiyorum.

وَقَالُوا قُلُوبُنَا غُلْفٌ ، بَلْ لَعَنَهُمُ اللهُ بِكُفْرِهِمْ فَقَلِيلاً يُؤْمِنُونَ

(البقرة:٨٨)

(*Ve kàlû kulûbünâ gulf*) "Ve dediler ki: Bizim kalblerimiz perdelidir, örtülüdür, kapalıdır." Yâni, Peygamber Efendimiz onları doğru yola çağırınca, hakkı söyleyince, "*Amennâ*" demiyorlar, "Bizim kalplerimiz gulftür, kapalıdır." diyorlar.

Gulf ne demek? Yâni: (*Ve fî kulûbinâ ekinnetün*) "Kalblerimizde perde vardır. Yâni anlamıyoruz, anlayamıyoruz, kalblerimiz perdelidir." demiş oluyorlar. Bir rivayet bu. Yâni "Söylediklerini kavramıyoruz, anlamıyoruz." mânâsına anlamış, tefsir etmiş müfessirlerin bir kısmı.

Meselâ İbn-i Abbas demiş ki: (*Ey lâ tefkahu*) Yâni farkına varmıyor, anlamıyor ne demek olduğunu. (*Aleyhâ gışâvetün*) Üzerinde örtü var, çalışmıyor, gönlü kapalı, perdeli; (*lâ tefheme ve lâ tefkahu*) gerçekleri anlamıyor mânâsına. *Gulf* demek *gıtâ*

demek, yâni örtü demek.

İbn-i Abbas RA, bir de *gulf* kelimesini, *gulüf* diye okumuş. Yâni, *lâm*'ı da ötreli okumuş. O zaman *gılâf* kelimesinin, yâni torba, kılıf dediğimiz kelimenin çoğulu oluyor, torbalar. (*Ey kulûbünâ ev'iyetün li-külli'l-ilmi*) "Bizim kalblerimiz ilim irfan torbasıdır." demek istemiş oluyorlar. Yâni, "Biz her şeyi biliyoruz. Senin söylediğine ihtiyacımız yok. Biz senin söylediklerinden âlâsını biliyoruz." gibi bir iddia şey yapmış oluyor. Yâni, "Tamam tamam, seni dinlemiyoruz, biz daha âlâsını biliyoruz!" mânâsına olur. Ötre okumakla, *gulf* yerine *gulüf* okumakla, böyle bir mânâ veren de var.

"Bizim kalblerimiz ilim torbasıdır, biz çok daha iyi biliyoruz. Sus sus, biz çok daha iyi biliyoruz!" gibi bir söz söylemiş oluyorlar ama, Cenâb-ı Hak onları reddediyor, buyuruyor ki:

(*Bel*) "Öyle değil, aksine (*leanehümu'llàhu bi-küfrihim*) kâfirliklerinden, küfre sapmalarından dolayı Allah onlara lânet etti de, (*fekalîlen mâ yü'minûn*) onun için inanmıyorlar." (Bakara, 2/88)

Lânet ne demek? Her türlü lütuftan, rahmetten mahrum olmak, uzaklaştırılmak, kovulmak demek... Yâni, onlar inanmayıp da küfrü tercih edip kâfir olduklarından, küfrü tercih edip inkâra saptıklarından dolayı, Allah onları lânetlendirdi, rahmetinden mahrum etti de ondan inanamıyorlar. Çünkü inansalar cennete girecekler. İnanmamak felâket, inanmamak en yanlış iş... Çünkü inanmayan insan ebediyyen cehennemde yanacak. Allah onları rahmetinden mahrum ettiğinden, inanamıyorlar.

(*Fekalîlen mâ yü'minûn*) sözünün, iki izahı var. (*Fekalîlün men yü'minu minhüm*) Yâni, onlardan pek azı inanıyor. Evet, tek tük bazıları gerçekleri kabul etmişler, *âmennâ ve saddaknâ* demişler. "Evet doğru söylüyorsun, bu söylediklerinin hepsi haktır, Kur'an-ı Kerim sana Cebrâil vasıtasıyla Allah'tan geliyor, bildirilen şeylerin hepsi doğru, evet böyledir..." diye iman ettiler. Yâni, (*Fekalîlen mâ yü'minûn*)'u "İnananlar azdır." mânâsına almışlar.

Bir anlayış da: (*Fekalîlün imânehüm*) "Peygamber Efendimiz'e inanmadıkları için, inandıkları şey yeterli değil. İmanları az geldi, yâni kâfi gelmedi." mânâsına almışlar.

Bir üçüncü mânâ daha var. Onu lisan alimleri, edebiyat alimleri belirtmişler: "Buradaki mânâ 'hiç inanmadı' mânâsınadır. (*Gayri mü'minîne*) Onlar hiç bir şeye inanmış değiller demektir bu. Çünkü Araplar der ki:

قلما رأيت مثل هذا قط ، تريد ما رأيت مثل هذا قط .

(*Kallemâ raeytü mislü hâzâ kattu*) 'Çok az gördüm böyle bir şey, yâni 'hiç görmedim' demek. Yâni, (*Türîdü mâ raeytü mislü hâzâ kattu*) 'Hiç böylesini görmedim.' Kisâî ve diğer lisan, edebiyat alimleri "Hiç inanmadılar mânâsına gelir." demişler. Arab'ın lisanı kullanış tarzına göre bu mânâya gelir demişler.

Sonuç itibariyle bir garip durum var ki; kendilerine bir peygamber gelen bir kavim, peygamber geliyor, ona inanıyorlar. Güzel, aferin. Ondan sonra Allah bir başka peygamber gönderince, niye inanmıyorsunuz?.. O da işte Allah'ın gönderdiği peygamber, yine Allah gönderiyor. Maalesef, Mûsâ AS'a inananlar, İsâ AS gelince ona inanmadılar. Halbuki, o da Allah'ın bir peygamberi... Ve peygamberlerin bazılarını reddettiler, yalanladılar, bazılarını da öldürdüler; maalesef, çok büyük cinayet.

İsâ AS'a inananlar da, bu sefer Peygamber Efendimiz, onların ihtilâfa düştükleri ihtilâflı konuları, yalan yanlış söylediklerini düzeltecek gerçekleri bildirdiği halde; tamamen apaçık, güzel, âşikâr dînî hakikatleri ve onların bütün sorunlarını çözecek bilgileri getirdiği halde, Kur'an-ı Kerim'i getirdiği halde; bu sefer onlar da Peygamber Efendimiz'e inanmadılar. Maalesef şeytana uymuş oldular, ahiret hayatını mahvettiler, ahiretlerini kaybettiler. İlerdeki ayet-i kerimelerden göreceğiz âkıbetlerinin kötü olduğunu.

Bütün insanlar tabii Hazret-i Adem'den kardeşlerimizdir, hepsinin cennete girmesini istiyoruz. Basit böyle bir çekişme, çatışma, rekabet, veyahut particilik, veyahut futbol takımı tutar gibi bu işi böyle şey yapmak çok yanlış oluyor. Madem Allah bir emir göndermiş, emir tutulur. Ondan sonra bir başka emir gönderdiyse, ondan sonraki emir tutulur. Ondan sonra bir emir daha gönderdiyse, o tutulur... En sonuncu emir, en muteberdir,

çünkü en son gönderilmiştir.

Dileriz ki, bütün insanlar cennete girsin... Dileriz ki, hata işlemesinler; dileriz ki, şeytana uymasınlar... Dileriz ki, Allah'ın peygamberlerini yalanlamasınlar, Allah'ın kitaplarını inkâr etmesinler... Hem "Allah'ı seviyoruz!" deyip, hem "Allah'ın bir peygamberine bağlıyız." deyip, hem de Allah'a kâfir duruma düşmek, âsî duruma düşmek çok yanlış bir iş oluyor.

"—Allah yanlışa düşenleri, hatalarını görüp, o yanlıştan dönmeye muvaffak eylesin..." diye dua ediyoruz.

"—İnsaf sahiplerine Allah hidayet versin!" diyoruz.

Bizi de imanımızın kadrini, kıymetini bilip, sımsıkı dinimize, imanımıza sarılıp, mü'min-i kâmiller olup, öyle yaşamaya muvaffak eylesin... Sonunda da hüsn-ü hâtimeler ile, güzel bir sonuçla şu hayat imtihanını tamamlayıp, Rabbimizin sevdiği, razı olduğu bir kul olarak ahirete göçmeyi, cennetiyle, cemaliyle müşerref olmayı nasib eylesin...

e. İkibin Yılını Tevhid Yılı Yapalım!

Şimdi kardeşlerimiz, Allah razı olsun, bize Türkiye haberlerini gönderiyorlar, haber özeti olarak gönderiyorlar. Teşekkür ederiz. O haberlerden aldığımız bilgilere göre, 2000 yılı yuvarlak bir rakam olduğu için, Hazret-i İsa'nın taraftarıyız diyenler büyük bir gayret gösteriyorlarmış. Türkiye'mizi hristiyanlaştırmak için büyük kadrolar harekete geçip, hristiyanlaştırma çalışması yapacaklarmış.

Ben de bu konuşmamda ilân ediyorum; bütün kardeşlerimize ilân ediyorum, hepsini davet ediyorum çalışmaya: İnşâallah 2000 yılını *Tevhid Yılı* yapalım! "*Lâ ilâhe illa'llàh, muhammedün rasûlü'llàh*" yılı olarak ilan edelim! Dergilerimizde yazalım, gazetelerimizde yazalım!.. Herkes tevhidin doğru olduğunu anlasın... Allah'ın varlığını, birliğini anlasın... Oğul edinmediğini; haça, puta tapmanın doğru olmadığını anlatalım! Tevhidi dünyanın her yerine yerleştirelim! Yanlış yolda gidenleri doğru yola çekelim!.. Eğri yolda gidenler, bizi eğri yollarına çekmesinler... Uçuruma gidenler bizi uçuruma çekmesinler...

Bazen gazetelerde okuyoruz; Boğaz'da araba hızlı giderken

Emirgân'da, yolun dönemecinden dönemeci alamamış denize düşüyor. Şoför tam kapıyı açıp dışarı çıkacakken... Yâni denize uçan otomobilin kapısını açıyor şoför, atlayacak dışarıya, otomobilden çıkmış olacak. Yanındaki yolcu tutmuş, içeri çekmiş. Yâni, kıskançlık mı diyelim, o andaki gayr-i ihtiyârî bir durum mu?.. "Nereye gidiyorsun?" gibilerden şoförü geri çekmiş.

Tabii suya düşünce, kapı tekrar yüzlerine çarpıyor suyun tazyikiyle... Aşağı gittikleri zaman da, suyun tazyikinden açılması mümkün olmuyor. Hepsi birden felâkete uğruyorlar. Halbuki kurtulacaklardı belki... Kapı açık olsaydı kurtulacaklarken, öyle yanlış bir iş yapıyor. Yâni bazı insanlar kendileri felâkete gidiyorlar, başkalarını da felâkete çekiyorlar.

El-hamdü lillâh biz de istiyoruz ki, bütün uçuruma düşenleri engelleyelim, düşürmeyelim. Cehenneme gidecekleri cehennem-den kurtaralım. Cennet yoluna çevirelim, cennet yolunu gösterelim de, Adem Atamız'ın evlâtlarının hepsi cennete gitsinler. Cennette bütün insanlar için yer var...

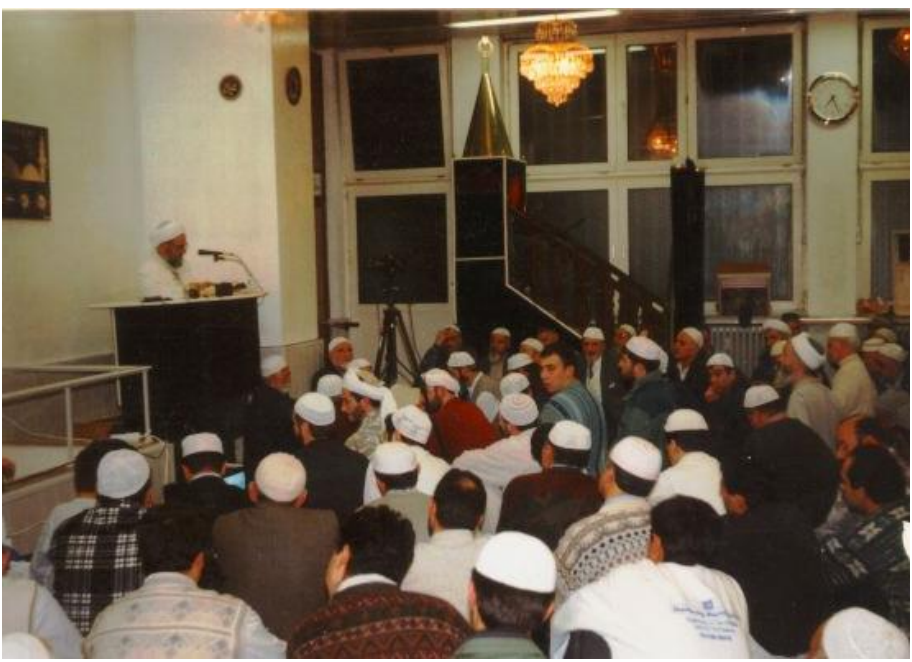

Mi'rac gecesi, Peygamber SAS Efendimiz Adem Atamız'ın yanına da uğramış, seyri esnâsında Adem Atamız'la da konuşmuş. Adem Atamız'ı sağına baktığı zaman gülüyor olarak görmüş; soluna baktığı zaman ağlıyor olarak görmüş.

Adem Atamız, o mübarek, ak sakallı, yaşlı dedemiz, sağına bakarken gülüyor, tebessüm ediyor, memnun; soluna bakarken ağlıyor, göz yaşları döküyor. Öyle mübarek bir ihtiyarın ağlaması ne kadar acı!..

Güldüğü kimler?.. Sağındakiler, cennetlikler. Onlara baktıkça, "Benim evlâtlarım cenneti kazandılar, Allah'a itaat ettiler, cennetlik oldular." diye seviniyor. Soluna bakıyor; kâfirler, cehennemlikler... Onlar da onun evlâtlarından bazıları tabii. Onların da cehenneme gittiğine üzülüyor, ağlıyor.

Bu sahne benim gözümün önünde böyle canlanır da, çok hüzünlenirim, üzülürüm. Yâni cehenneme gidenlere, kâfirlere, müşriklere üzülürüm.

Onun için, gelin elbirliğiyle büyük seferberlik başlatalım; *Lâ ilâhe illa'llàh*'ı bütün insanlara öğretelim! Tevhidi öğretelim, hak dini öğretelim!.. Herkes hak yola gelsin, imana gelsin, İslâm'a gelsin de insanlık kurtulsun, insanlar kurtulsun, dünya ve ahiret saadetine ersinler!..

Aziz ve sevgili izleyiciler ve dinleyiciler, hepinizden gayret bekliyorum!.. *Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llàhi ve berekâtühû!..*

03. 08. 1999 - AVUSTRALYA

16. BEKLEDİKLERİ PEYGAMBERİ İNKÂR ETMELERİ

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llàhi ve berekâtühû!

Aziz ve sevgili Ak-Televizyon izleyenleri ve Ak-Radyo dinleyicileri! Allah'ın selâmı, rahmeti, bereketi üzerinize olsun...

Kur'an-ı Kerim ayetleri üzerindeki sohbetlerimizde, bugün Bakara Sûresi'nin 89. ayeti ve devam eden ayetlerini okuyarak, onlar üzerinde açıklamalar yaparak, sohbetimi devam ettireceğim.

89. ayet-i kerimenin metni şöyle, *bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm:*

وَ لَمَّا جَاءَهُمْ كِتَابٌ مِنْ عِنْدِ اللهِ مُصَدِّقٌ لِمَا مَعَهُمْ وَ كَانُوا
مِنْ قَبْلُ يَسْتَفْتِحُونَ عَلَى الَّذِينَ كَفَرُوا ، فَلَمَّا جَاءَهُمْ مَا
عَرَفُوا كَفَرُوا بِهِ ، فَلَعْنَةُ اللهِ عَلَى الْكَافِرِينَ (البقرة: ٨٩)

(*Ve lemmâ câehüm kitâbün min indi'llâhi musaddikun limâ meahüm ve kânû min kablü yesteftihùne ale'llezîne keferû, felemmâ câehüm mâ arafû keferû bihî, fela'netu'llàhi ale'l-kâfirîn*) (Bakara, 2/89)

Bu ayet-i kerime, bize Peygamber Efendimiz'in zamanında Medine'de yerleşmiş, yaşamakta bulunan yahudilerle ilgili bilgiler veriyor. Kısaca meali şöyle:

"Onlara Allah yanından indirilen bir kitap, kendi yanlarındakini tasdik edici bir kitap geldiği zaman, onlar bu kitabın gelmesinden önce, Arapların müşrik olanlarına, bir ahir zaman peygamberine böyle bir kitabın geleceğini, onlara karşı kendilerinin bununla destekleneceğini söyleyip, bu işin açılmasını isteyip duruyorlardı. Ama bu kitap, bu peygamber gelince, bu bildikleri konuda ona kâfir oldular, inkâr ettiler, kabul etmediler, imana gelmediler. (*Fela'netu'llàhi ale'l-kâfirîn*) Allah'ın lâneti kâfirlerin üzerinedir." veya "Allah'ın lâneti kâfirlerin üzerine

olsun!"

a. Kur'an-ı Kerim Allah'ın Kelâmıdır

Ayet-i kerimenin başındaki kelimeyi anlatmaya geçiyorum:

(*Ve lemmâ*) "Vaktâ ki, o zaman ki" mânâsına geliyor. *Lemmâ, izâ* gibi zaman bildiren bir edattır. (*Ve lemmâ câehüm*) "Onlara geldiği zaman, vaktâ ki onlara geldi..." Onlar dediği *hüm* zamiri Medine'nin yahudileri. (*Kitâbün*) "Yahudilere bir kitap geldiği zaman..." Bu kasdedilen hangi kitap?.. Kur'an-ı Kerim... Peygamber Efendimiz'e indirilen, ahir zaman peygamberine indirilen, Allah'ın kitabı Kur'an-ı Kerim.

"Bir kitap kendilerine geldiği zaman, bu yahudilere geldiği zaman..." Bu kitap nedir?.. (*Min indi'llâhi*) "Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin indinden geliyor. Yâni onun katından, onun tarafından geliyor, o gönderiyor."

Şimdi tabii, burada bir açıklama yapmam gerekiyor: Kur'an-ı Kerim, Peygamber SAS Efendimiz'in sözü değildir. Kendisinin ortaya koyduğu bir eser değildir. Peygamber Efendimiz'in sözleri, hadis-i şeriftir. Kur'an-ı Kerim'den ayrı bir şey bu... Peygamber Efendimiz'in kendi sözleri hadis-i şeriflerdir, sünnet-i seniyyesidir. Peygamber Efendimiz'in hareketleridir, sözleridir, tavsiyeleridir, takrirleridir, ikrarlarıdır, kabulleridir, susmaları veya müdahale etmemeleridir. Tamam, o ayrı.

Ama Kur'an-ı Kerim, bariz bir şekilde hadis-i şeriflerden farklıdır. Hem çok açık seçik bir şekilde, üslûb bakımından farklılık vardır. Hem de Peygamber SAS Efendimiz'e geliş tarzı, daha önceden bu sohbetlerimize başlayacağımız zaman söylediğim gibi, çok farklıdır. Peygamber Efendimiz'e vahiy geldiği zaman, çevredeki başka insanların da hissedebileceği değişiklikler oluyordu. Meselâ, devenin üstündeyken deve ayakta duramıyor, çökmek zorunda kalıyordu... Bunları anlatmıştım.

Bazen vahiy geldiği zaman, arı vızıltısına benzeyen bir uğultuyu, vahyin gelişini duyabiliyorlardı etrafındaki ashàb-ı kiram, Efendimiz'in yakınları... Yâni bu ayrı bir şey. (*Min indi'llâh*) "Allah'ın vahyettiği, gönderdiği kitap."

Tabii 20. Yüzyıl'ın bir takım insanları da belki Avrupalılardan, veyahut tamamen dine karşı olan insanlardan gelme bir fikir olarak, sanabilir ki:

"—Hazret-i Muhammed bir kitap yazdı, ortaya koydu."

Hayır! Kitabın kendisinin olmadığını, Allah tarafından geldiğini gösteren çok kuvvetli deliller var. Çünkü bu kitabın içinde Peygamber Efendimiz'e de ikazlar, hatırlatmalar, hattâ hatalı bir şey yaptığı zaman uyarılar var. Onun için, her yönden gün gibi aşikâr, uzmanların bildiği, alimlerin kabul ettiği bir şey. (*Min indi'llâh*) "Allah tarafından, Allah katından, Allah yanından, Allah'tan gelen bir kitap."

Kur'an-ı Kerim, Allah'ın kelâmıdır. Onun için çok şereflidir, çok kıymetlidir. Onun için bütün müslümanların, bütün mü'minlerin, —çok kesin konuşuyorum— bütün insanların Kur'an-ı Kerim'i dikkatle okuması lâzım!.. Çünkü insanları, yeri, göğü yaratan Allah'ın kelâmıdır. Amerikalının da okuması lâzım, İngiliz'in de, Avrupalının da, Fransız'ın da, Çinlinin de, Japon'un da okuması lâzım!.. Çünkü Allah'ın kelâmıdır.

Kur'an-ı Kerim, Allah'ın kelâmı olduğu için olağanüstü tesiri vardır. Ta başından insanı yakalar, gönlüne hitab eder ve hizaya getirir. Kur'an-ı Kerim'i okuyup müslüman olan Amerikalılar vardır. İsmen söyleyebilirim, uzun uzun hayat hikâyelerini anlatabilirim. Müslüman olan Amerikalılardan, senatörlerden, gazetecilerden, profesörlerden, alimlerden, müslüman olan Avrupalılardan, şarklılardan, garplılardan, dünyanın her yerinden çok misaller vardır.

Ramazan geldi mi, bütün gazeteler bunları zaman zaman zaten sunuyorlar efkâr-ı umûmiyeye: "Falanca adam müslüman oldu, işte önce şöyleydi..." filân diye cazip bir konu olduğu için, müslümanları sevindirecek konular olduğu için; "El-hamdü lillâh, benim dinim hak dinmiş!" diye sevinmelerine vesile olduğu için, neşrettikleri bir şey.

Ama yine de biliyoruz, ben bilgisayardan da, daha başka yollarla da Türkiye'deki haberleri takip ediyorum. Şimdi televizyon da gelmiş; çanak anten konulursa, televizyondan da izlenebilecek, *international*-uluslararası Türk televizyonundan...

Türkiye'de bazı kimseler, bazı kaynaklar, bazı sorumlu makamlar, bazı okullarda, bazı müesseselerde —milletvekillerinin çıkarıp da mecliste gösterdiği belgelerden anlıyoruz ki— açıkça Kur'an-ı Kerim'e, Peygamber Efendimiz'e, İslâm dinine hakaret eden, ona iftira eden, onu tanımadığını çok açık bir şekilde gösteren ifadelerde bulunuyorlar. Okuyunca şaşırıyorum.

Demek ki İslâm'a düşman, Kur'an'a düşman, Peygamber Efendimiz'e düşman insanlar var. Onlar artık nasılsa, 20. Yüzyıl'da çok çağdışı bir durum... Yâni, ben bu Avustralya hükümetine bakıyorum, Avrupa, Amerika hükümetlerine bakıyorum; onlar kendi dinlerine, mâzîlerine, örflerine, inançlarına çok destek oluyorlar. Din adamlarına çok saygı gösteriyorlar, çok yüce makam veriyorlar ve çok çalışma kolaylıkları sunuyorlar. Televizyonlar, radyolar, mektepler, hastaneler, her şeyleri var...

Bu Türkiye'de çok çağdışı bir durum ve çok bilimdışı bir durum... Diyanet İşleri Başkanlığı hiçe sayılıyor, ilâhiyat fakülteleri hiçe sayılıyor. Yâni böyle, herkes kendi bildiğini yapmaya devam ediyor ve bazı insanlar dinsiz yetişiyor. Kur'an'a karşı, İslâm'a karşı hakaretlerle dolu kitapları okuyarak yetişiyor. Tek taraflı yetişiyor, bilemiyor. Yâni, bizim sözümüzü duyamıyor. Bizim savunmamızı, izahlarımızı duysa, belki anlayacak.

Bize belki itibar etmez. Çünkü biz müslümanız, taraf tutuyoruz diye düşünür ama, müslüman olmuş Avrupalıları, Amerikalıları filân duyunca tabii, filozofları, feylesofları, yazarları, yüksek tahsil görmüş ilim adamlarını filân görünce, akıllanmaları lâzım!

Bir de, herkes dinine sarılıyor da, Yunanlılar, Sırplar, Bulgarlar, Almanlar, İngilizler, İspanyollar, İtalyanlar... Papalığın bir din hükümeti var dünya üzerinde, büyük elçilikler atanıyor vs. de, yâni nedir bu müslümanların çektikleri bazı insanlardan?.. İnancına göre yaşayamıyor, inancına göre hareket edemiyor... Kur'an-ı Kerim'i okuyamıyor, okutamıyor çocuğuna... Kurduğu müesseselerin önü kesiliyor... Bunların hepsi çok çağdışı uygulamalar.

Tabii, ilgililerin bunları düzeltmeye çalışması lâzım! Bu yanlışlıkları yapanların da karşısında doğruyu ortaya koymak

lâzım! Doğrunun hakim olması için çalışmak lâzım!..

b. İslâm'ın Tasdik Edici Oluşu

(*Min indi'llâh*) "Allah'ın indinden gelen bir kitap... (*Ve lemmâ câehüm kitâbün min indi'llâh*) Allah'ın huzurundan, Allah'tan gelen, vahiyle gelen, Allah'ın emirlerini ihtiva eden bir kitap onlara geldiği zaman..." Ama bu kitabın bir özelliği var o zamanki yahudiler için: (*Müssaddikun limâ meahüm*) "Yanlarındakini tasdik edici..."

Yanlarındaki sözünden kasıt Tevrat... Onlar Tevrat'ın Allah'ın kelâmı olduğunu biliyorlardı, Mûsâ AS'a geldiğini biliyorlardı. Gözlerinin önünde geldi. Bir kısmı da vahyi duydular Tur Dağı'nda, Tùr-u Sînâ'da... Yâni besbelli, Allah'ın kelâmı. Ama asıl Tevrat yok da, bazı yerleri çıkartılmış, bazı yerleri tahrif edilmiş, ayrı... Ama yanlarındaki kitabı tasdik edici, "Evet bu Mûsâ'ya indirilen vahiydir." diye tasdik edici.

Tabii, bu tasdik edici olmak, İslâm'ın çok önemli, güzel bir yanıdır, vasfıdır, çok önemlidir. Başka dinlerde bu yok. Başka dinler daha öncekileri, daha sonrakileri inkâr durumuna düşmüş. Yâni ofsayta düşmüş, —futbol tabiriyle, ayaktopu tabiriyle söylersek— sınırın ötesine düşmüş, yanlış yere, girilmemesi gereken hatalı yere girmiş oluyor. Ama İslâm, eski peygamberlerin hak olanlarını, "Bunlar peygamberdir." diye tasdik ediyor.

Tasdik etmeseydi, nice insanlar çıkardı: "Yâ bunlar hepsi safsatadır." diyebilirdi. Yâni, komünistlerin dediği gibi, "Din afyondur, bunların hepsi kendileri uydurmuşlardır." diyebilirdi. Kimse de bir şey yapamazdı, cevap veremezdi. Ama Kur'an-ı Kerim diyor ki:

"—Evet, eski o kitaplar da hak kitaptır. O peygamberler de Allah'ın gönderdiği peygamberlerdir."

Adem AS da peygamberdir; Nuh AS da, işte tufan olayları, sonuçlarıyla yeryüzünde biliniyor, kazılarda çıkıyor. Tufan olmuş, kitâbelerden anlaşılıyor. Tarihî, o eski çağlara ait belgelerden anlaşılıyor... Nuh diye bir zât gelmiş, o da bir peygamber... Mûsâ diye bir zât gelmiş, ondan evvel Yûsuf AS diye bir zat gelmiş,

Mısır'da yaşamış, şu işleri yapmış... Kitâbelerden belli. İbrâhim AS'ın varlığı ve faaliyetleri belli. Onların hepsini İslâm tasdik ediyor. Böylece beraat etmiş oluyor. Yâni şüpheden, şaibeden, iftiradan beraat etmiş oluyor. İslâm onların hepsini sâhil-i selâmete çekiyor, çıkartıyor.

Hepsinin medyûn-u şükrân olması lâzım! Cümle hak dinlerin, ilâhî dinlerin sahiplerinin, bir peygamber tarafından öğretilmiş dinlerin sahiplerinin, Kur'an-ı Kerim'e ve İslâm'a ve Peygamber Efendimiz'e şükran borçları var. "Allah senden razı olsun!" diye teşekkür borçları var, vefa borçları var. Çünkü onları tasdik ediyor.

Tabii, "Bu tasdikten murad nedir?" diye tefsir kitaplarında, açıklamalarda deniliyor ki: (*Musaddikun limâ meahüm*) Kendi kitaplarında Peygamber Efendimiz'in, yâni ahir zaman peygamberi diye bir peygamberin geleceğine dair bilgiler var. Bu peygamber de çıkıyor. İşte o kitabın söylediği, istikbâle ait, olacak dediği bir olay vukû buldu. Böyle anlayanlar da var. "İşte tamam, ahir zaman peygamberi çıktı. Demek ki Tevrat'ın o cümlesi, ihbarı, verdiği haber tahakkuk etti." diye o mânâya da anlayanlar var.

Bütünüyle Tevrat'ın bozulmamış, tahrif edilmemiş gerçek kısımlarında olan hakikatleri, ahlâkî düsturları, kanunları: "Yalan söylemeyin, adam öldürmeyin..."gibi emirleri tasdikliyor.

Geçtiğimiz haftalardaki sohbetlerimizde hep duydunuz: Kur'an-ı Kerim, o emirlere yahudilerin uymasını söylüyor; "Uysanıza, kitabınızda böyle yazıyor. Allah şöyle yapın dedi, niye tutmadınız, böyle yapmayın dedi niye yaptınız?" diye. Bundan sonraki ayetlerde de gelecek.

Onlar da Allah'ın kelâmının bazı cümleleri, parçaları olduğu için, ahkâmının parçaları olduğu için, onlara uymaları lâzım diye, Kur'an-ı Kerim "Niye yapmıyorsunuz?" buyuruyor. Yapmayınca da, yapmadıklarının kusur olduğunu beyan ediyor.

c. Yahudiler Peygamber Bekliyorlardı

(*Musaddikun limâ meahüm*) "Yanlarındakini tasdik ediyor." Ve bundan sonra çok önemli bir haberi öğreniyoruz bu ayet-i

kerimeden: (*Ve kânû min kablü yesteftihûne ale'llezîne keferû*) "Daha önceden, yâni bu Kur'an inmeden önce, Peygamber Efendimiz peygamber olarak görevlendirilmeden, ortaya vazifeyle atılmadan önce, (*yesteftihûne*) bu yahudiler feth istiyorlardı, açılmasını istiyorlardı, (*ale'llezîne keferû*) kâfirlere karşı kendilerine bir fetih, açılma, bir yardım gelmesini bekliyorlardı."

Bu *ale'llezîne keferû*'dan murad, kâfir olanlara karşı kendilerinin yardım almasını, bir fütühâtın kendilerine verilmesini bekliyorlardı. Bir kapının açılmasını bekliyorlardı. Bu kâfirler kimler?.. Arapların müşrik olanları, puta tapanları.

Bu hususta haberlerde geçiyor ki, yahudiler komşularına diyorlardı ki: "Siz bize böyle zulmediyorsunuz..." İşte Gatafan kabilesi var çevrelerinde, Esed kabilesi var, diğer müşrik Arap kabileleri var. Onlar tabii sıkıştırıyorlar, çarpışıyorlar, üzüyorlar bu yahudi kavimlerini; çevrede, çölde, saldırıyorlar, yağmalıyorlar... Onlara karşı Allah'tan fütûhat istiyorlardı. Tabii Medine'deki Evs ve Hazrec kabilesi de o zaman müşrik idiler. Peygamber Efendimiz daha gelmemişti. Diyorlardı ki:

"—Tevrat'ta bize indirileceği belirtilen o ahir zaman peygamberi gelsin yâ Rabbi!.. Bu kâfirlere karşı şirki yenecek ya o gelecek peygamber; o gelsin de, bu müşrikleri yenelim!" diye bekliyorlardı ve onlara da söylüyorlardı:

"—Ey müşrikler, siz şimdi bize saldırıyorsunuz ama, o ahir zaman peygamberi geldiği zaman biz sizi yeneceğiz, şirki yok edeceğiz!" diye söylüyorlardı.

Dualarında öyle söylüyorlardı.

Hatta rivayetlerde geçiyor ki, Muaz ibn-i Cebel, meşhur sahabi, biliyorsunuz, hadis-i şerif rivayetleri çok. Biz de ondan bazı hadisleri, yeri geldikçe size anlatıyoruz. Bişr ibni'l-Berâ ibn-i Ma'rûr ve Dâvûd ibn-i Seleme gibi Medine'nin ensardan olan mü'minleri, onlara diyorlardı ki:

يا معشر اليهود إتقوا الله وأسلموا ! فقد كنتم تستفتحون

علينا بمحمدٍ صلى الله عليه وسلم ، ونحن أهل شرك و

تخبروننا بأنه مبعوث وتصفونه بصفته. فقال سلام بن مشكم أخو بني النضير: ما جاءنا بشئٍ نعرفه، وما هو بالذي كنا نذكر لكم.

(*Yâ ma'şere'l-yehûd*) "Ey yahudiler topluluğu, ey yahudi milleti, ey yahudiler! (*İtteku'llàh*) Allah'tan korkun, (*ve eslimû*) İslâm'a gelin! (*Fekad küntüm testeftehùne aleynâ bi-muhammedin SAS, ve nahnü ehlü şirkin*) Biz henüz müşrikken, daha İslâm'ı tanımadan önceki zamanda, 'Ahir zaman peygamberi Muhammed gelecek!' diye, bize karşı zafer kazanacaksınız diye, bize söylüyordunuz. Biz duyuyorduk bunu. 'Böyle bir peygamber gelecek, sıfatları şöyle olacak, müşriklerle şöyle savaşacak, böyle savaşacak...' diye bize bunları bildiriyordunuz. E şimdi Allah'tan korkun, böyle diyordunuz, işte geldi, şimdi müslüman olmuyorsunuz."

Selâm ibn-i Mişkem, Benî Nadîr'in adamı, cevap olarak bu sözlerin karşısında yan çizmiş ve onlara demiş ki: (*Mâ câenâ bi-şey'in na'rifuhû*) "Bildiğimiz bir şey getirmedi. (*Ve mâ hüve bi'llezî künnâ nezkürü leküm*) Bizim söylediğimiz bu değil, daha sonra gelecek..." gibi sözler söylemişler.

Evet, yahudilerde "Bir mesih, bir peygamber, bir kurtarıcı gelecek!" inancı var. Tabii, Peygamber Efendimiz'i kabul etmeyince, tâ kıyamet kopuncaya kadar gelecek, gelecek diye bekleme durumundalar.

İlginçtir, ben Türk Edebiyatı'yla ilgili eski metinleri incelerken, tabii Orta Asya'da, Tibet'te, Turfan'da kazılar yapılmış, oralarda budistlere ait Türkçe bazı dini kitaplar, Türk dilinin kaynakları oluyor onlar tabii, eski kaynaklar oluyor; onlar bulunmuş. Oralarda da Mayturisivit filân diye, böyle ilerde gelecek bir kurtarıcıdan bahsediliyor. Yâni Budizm'de de, "Ahir zaman peygamberi gelecek, bir kurtarıcı gelecek!" diye bilgiler var. Kalıntılar halinde dikkatimi çekmişti o.

Yahudilerde de var. Hatta zaman zaman, "Ben Mesih'im, ben kurtarıcıyım!" diye bazı kimseler ortaya çıkıyor, sonra yalancı olduğu anlaşılıyor. Türkiye'de de biliyorsunuz, bu dönmelerin

kökü böyle bir şeyle ortaya atılmıştı. [Sabatay Sevi, "Ben beklenen Mesih'im!" diye ortaya çıkmıştı.] Sonra hükümet erkânı onu yakaladılar Osmanlılar zamanında… O da sıkışınca, "Ben vaz geçtim, müslüman oldum!" filân dedi. Ama devam ettiler bu inanca... Tabii, Tevrat'ta Allah'ın kendilerine bildirdiği ahir zaman Peygamberini kabul etmeyince, arayıp duracaklar, bekleyip duracaklar.

Ama gerçeği anlayıp kabul eden yahudi alimleri de var... "Evet, tamam, evsâfını duyduğumuz ve gelme zamanı da aşağı yukarı işte yaklaştı." diye, zaman olarak da biliyorlardı. Yâni, böyle gecikecek bir zamanda değildi. Ne kadar zaman geçtikten sonra geleceği hakkında, işaretler vardı kendi din kitaplarında. "Gelmesi yakınlaştı." diye söylüyorlardı Arap kavimlerine, kabilelerine, müşriklerine:

"—Gelmesi yakınlaştı, geldiği zaman biz size göstereceğiz, şirki yok edeceğiz, sizi tepeleyeceğiz! Ad ve İrem kavmini yok ettiği gibi Allah'ın, biz de sizleri yok edeceğiz, yok olacaksınız!" diyorlardı.

Böyle deyip dururken, (*Felemmâ câehüm mâ arafû*) "Böyle bildikleri bu konu, bu bekledikleri bu peygamber, geleceğini bildikleri bu Kur'an-ı Kerim gelince onlara, (*keferû bihî*) ona kâfir oldular. Yâni onu inkâr ettiler, kabul etmediler, mü'min olmadılar." deniliyor.

Niye kâfir oluyor insan? Yâni bilip dururken, bekleyip dururken niye kâfir oluyor?.. Yâni küfrün çeşitleri var tabii, insanın kâfir olmasının çeşitleri var. Kâfir bir anneden babadan doğar, müşrik bir anneden babadan doğar, müşrik bir muhitte yetişir, bilmez. Bilmediği için, örf ve adetin içinde yuvarlanarak böyle gider durur. Ama onların da gerçeği bulması lâzım!

Amazonlarda bile yaşasa, Himalaya dağlarının tepesinde bile yaşasa, hiç medeniyet görmemiş bir Okyanusya adasında bile yaşasa; gemi parçalanmış, kayalara çarpmış, uçak düşmüş de, işte bir çocuk adaya düşmüş, orada büyümüş de hiç bir şey bilmiyor bile olsa, hiç bir medenî bilgisi olmasa bile, o insanın yaradanını bilmesi, Allah'ın varlığını bulması farzdır kendisine...

Tabii namazı bilemez, zekâtı bilemez, ibadetlerin teferruatını bilemez ama; Allah'ı bilmesi lâzım, bulması lâzım!.. Çünkü kendisi

yaratıktır, yaratanını bulması lâzım! Kendisinin dışında bu kâinata bu güzel nizamı veren Rabbü'l-àlemîn'i bulması farzdır, mecburîdir. Herkes bununla yükümlüdür. Vahşi de olsa, zenci de olsa, hiç medeniyet duymamış bir tek kişi bile olsa...

O zaman tabii, böyle iman edecek ama, toplumu onu yanıltıyor: "Şu heykel tanrı" diyor, veya "Tanrının timsâli, yâni sembolü" diyorlar. Geçiyorlar karşısına, biliyorlar ki heykel, biliyorlar ki filânca usta bunu yonttu, yaptı veya madense kalıba döktü, kıpırdamaz, bir şey yapamaz. Ama önüne tabaklara meyveler koyuyorlar. Biz budist mâbedlerine gittik burada. Hatta bize bir torbanın içinde pirinçler verdi bir kadın, uzatıyor. "Ne olacak bunlar?" dedim, Ziyaret ediyoruz, yâni görelim diye, ibret için.

"—Ne olacak bu pirinçler."

Parayla veriyor. Yâni şu kadar dolar vereceğim, o pirinci alacağız, şöyle bir şeffaf küçük torbacığın içinde, poşetin içinde 5 gram bir pirinç, yâni o kadar bir şey.

"—Ne olacak bu?.."

"—Puta sunacaksınız!" diyor.

Delirdim mi ben, aklımı mı kaçırdım? Onun bâtıl olduğunu bilip duruyorum. Biz ibret için, "Bakalım, bunların yaptıkları ne kadar yanlıştır, anlayalım!" diye geziyoruz. Heykelin önüne meyveler koymuşlar. Ne olacak bu meyveler?.. Yâni, o heykel canlı değil ki, onları yiyecek değil ki... Yâni yanlış şeylerle insanı oyalıyorlar. İşte cahillikten, bilmezlikten, küfür, şirk olabilir.

Ama bir de, bildiği halde inkâr ediyor. (*Felemmâ câehüm mâ arafû keferû bihî*) "Bildikleri şey kendilerine geldiği zaman, bilip dururken ona kâfir olmak..." Bu ayrı bir şey…

Bu neye benziyor?.. Şeytanın âlemlerin Rabbini bilmesine rağmen, Allah'ın emrine itaatin gerekli olduğunu bilmesine rağmen, itaat etmediği zaman cezanın ne kadar büyük olduğunu bilmesine rağmen; "Adem'e secde et!" dediği zaman Rabbü'l-àlemin, "Secde etmem!" demesi gibi bir şey. Cenneti görüyor, olayları biliyor, Allah'ın emrini duyuyor, kendisi doğrudan doğruya Adem'i görüyor.

"—Niye bu secde et dediğim Adem'e secde etmedin ey İblis?" diye sorulunca diyor ki:

"—(*Ene hayrun minhu*) Ben ondan daha hayırlıyım. Sen beni ateşten yarattın, onu topraktan yarattın." diyor.

Yaratanını biliyor, Allah'ın yarattığını da biliyor. Ama ateşi topraktan üstün sayıyor. Kendine göre temeli bu işte, ateş topraktan daha üstün. Ya değilse, ya toprak daha üstünse?.. Ki öyle. İşte oradan inatla, küf'r-ü inâdî ile, inadından, hasedinden kâfir oluyor.

Aynı duyguları insanlara da aşılıyor şeytan. Yâni, insanoğluna küfrü öğreten şeytan... Mü'minleri de, bir peygamber gelmiş, "Allah'a ibadet edin!" diye onlara öğretmişken, sonradan tapınma yönlerini saptırtan da yine şeytan... "Bak, işte onun şekli şöyledir." filân diye saptırtıyor. Yâni, mü'minleri de inancından saptırtıyor. Çünkü görevi saptırmak...

İşte bunlar da, bildikleri hakikati kabul etmediler. O zaman tabii, bunlara söylenecek bir şey yok. Biliyorlar. İçlerinden bazıları da: "Evet, sen haklısın yâ Rasûlallah!" diyorlar.

d. Abdullah ibn-i Selâm'ın Müslüman Olması

Abdullah ibn-i Selâm, Peygamber Efendimiz Medine-i Münevvere'ye gelince, "Şunun gittiği toplantıya bir gideyim, bakayım, bu şahıs kimin nesi?" diye gitti. Orada Peygamber Efendimiz konuşuyorken kalabalıkta, uzaktan baktı... O henüz daha yahudi. Kendisi yahudi alimi, yâni hahamı, görevlisi, Tevrat'ı bilen bir kimse. Diyor ki:[62]

فَاِذَا وَجْهُهُ لَيْسَ بِوَجْهِ كَذَّابٍ (ت. ه. حم. ك. طس. ش.

[62] Lafız farkıyla: Tirmizî, *Sünen*, c.IV, s.652, no:2485; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.I, s.423, no:1334; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.V, s.451, no:23835; Dârimî, *Sünen*, c.I, s.405, no:1460; Hàkim, *Müstedrek*, c.III, s.14, no:4283; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.V, s.313, no:5410; İbn-i Ebî Şeybe, c.V, s.248, no:25740; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.III, s.216, no:3361; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.II, s.502, no:4422; Begavî, *Şerhü's-Sünneh*, c.II, s.152; İbn-i Sa'd, *Tabakàtü'l-Kübrâ*, c.I, s.235; İbn-i Asâkir, *Mu'cem*, c.II, s.132, no:1339; Abdullah ibn-i Selâm RA'dan.

هب. ق. عن عبد الله بن سلام)

(*Feizâ*) "Bir de baktım ki, (*vechuhû*) Rasûlüllah'ın yüzü, Medine'ye gelen bu Rasûlüllah denilen kişinin yüzüne bir de baktım ki, (*leyse bi-vechi kezzâb*) çok mübarek bir yüzü var, hiç de yalan söyleyecek bir insan yüzü değil. Yalandan, 'Ben peygamberim!' diyecek bir insan yüzü değil." Nur saçıyor çünkü...

İyi insanların yüzlerindeki alâmetlerden, akıllı insanlar, basiretli insanlar anlarlar. Yâni, insanların iyiliği kötülüğü bazen yüzlerine, çizgilerine akseder, belli olur. Şöyle bir baktın mı;

"—Bu adamı gözüm tutmadı." dersin.

"—Neden?.. Nereden anladın?.."

"—Yüzünde meymenet yok!"

Bu bir tahmin ama, sezer bazen tecrübeli insanlar, onu anlayabilir.

Ankara'ya bir Fransız profesör gelmiş. Bizim fakülteden de bir arkadaş, Ankara'yı gezdiriyor ona. Müzeye gitmişler. Kendisi anlattı. Demiş ki bizim arkadaşa: "Şu karşıdaki adam..." diyor, halktan birisini gösteriyor. Yâni, halkı tanıyabildiğini göstermek için bizim arkadaşa Fransız demiş ki:

"—Şu karşıdaki adam mutasavvıf, derviş, tarikat ehli... Git istersen sor!" demiş.

İddia ediyor yâni, daha hiç tanımadığı uzaktaki bir adamı. Nereden iddia ediyor?.. Yüzünden sezinliyor, yüzünün hatlarından, "Bu adam mü'min adam!" diye. Çünkü hakikaten Kur'an-ı Kerim'de de geçer:

سِيمَاهُمْ فِي وُجُوهِهِمْ مِنْ أَثَرِ السُّجُودِ (الفتح:٢٩)

(*Sîmâhüm fî vücûhihim min eseri's-sücûd*) "Secdeden yüzlerinde alâmetler hàsıl olur, nurlar hàsıl olur." (Fetih, 48/29) Mü'min insanların hâli belli olur. Mü'min bir kadın, mü'min bir erkek, bir mübarek teyze, bir mübarek dede hemen belli olur yüzünden... "Bu mü'min, bu değil.." Hemen belli olur. "Bu şarlatan, bu hilekâr..." Belli olur tipinden.

Arkadaş gitmiş sormuş:

"—Hemşehrim, merhaba, nasılsın? Ben ilâhiyattan falancayım, seninle tanışmak istiyorum, nerelisin?.." Böyle çeşitli sorularla yumuşattıktan sonra: "İşte buraya niye geldin? Müzeyi beğendin mi?.."

Neler dediyse artık, tahminen söylüyorum yâni. Böyle iyice yumuşattıktan sonra, çünkü herkes bu şeyleri de söylemez herkese... Demiş:

"—Aziz kardeşim, bir yere bir intisabın var mı?" filân demiş.

Yâni, "Sen tarikat ehli misin, yâni o Fransız'ın dediği gibi misin?" diye onu yoklamak istiyor. Böyle yolunca yöntemince yaklaşmış, "Bir yere intisabın var mı?" demiş. O da:

"—Evet, var! Falanca zât-ı muhtereme bağlıyım, ondan feyz alıyorum." filân demiş.

Yâni, dediği çıkmış. Çünkü belli olur.

Şimdi (*Feizâ vechuhû leyse bi-vechi kezzâb*) "Yüzüne bir de baktım ki, yalancı bir insan yüzü değil." Şöyle şöyle tatlı, güzel nasihatler oldu diye söylüyor.

Sonradan Peygamber Efendimiz yahudilerin havrasına gitti, dedi ki:

"—Ey yahudiler! Sizin kitabınız Tevrat'ta, 'Bir ahir zaman peygamberi gelecek!' deniliyor. 'Evsâfı şöyle şöyle...' deniliyor, hatta ismi hakkında ipuçları veriliyor, hatta yapacağı işlerle, hayatındaki önemli olaylarla ilgili bilgiler veriliyor. İşte o benim!" diye Peygamber Efendimiz bildirdi.

"—Bana iman edin! Siz ehl-i kitapsınız, size peygamber gelmiş, kitap inmiş, bu işi bilirsiniz. Siz böyle müşrik değilsiniz. Bana iman edin! İmana gelin, Kur'an'a gelin, İslâm'a gelin!" diye onlara imanı teklif etti.

Onlar ses çıkartmadılar. Peygamber Efendimiz yanındaki kişilerle, ashabıyla çıktı. Yâni tebliğ etmiş oldu, vazifeyi yapmış oldu. Kim kaybetti, kim kazandı?.. Peygamber Efendimiz vazifesini yaptı; ötekiler de dinlemediler, ahirette tabii cezasını çekecekler.

Peygamber Efendimiz uzaklaşırken arkadan Abdullah ibn-i Selâm koştu:

"—Yâ Rasûlallah! Ben şehâdet ederim ki senin sözlerin

doğrudur, Tevrat'ta o ayetler vardır." dedi.

Tevrat'ta da var, İncil'de de var, başka kutsal kitaplarda da var muhterem kardeşlerim! Ben bunu size zaman zaman sohbetlerimde de delilleriyle gösteriyorum. Hattâ fotoğraflarını bile gösterebilirim.

"—Bunlar kıskandıklarından, bir takım çarpık duygulardan evet diyemediler." dedi.

Bu çarpık duygular, yâni insanı Allah'ın emrini tutmaktan alıkoyan çarpık duygular. Gerçeği gördüğü halde, gerçeğe uydurtmayan duygular... Bunlar çok önemli. Hiç bir insanın böyle duyguların esiri olmaması lâzım! Çünkü bu dünya hayatı fânîdir, kısadır, hiçtir, sıfırdır; ahiretin hayatı ebedîdir, bâkidir. Ahirette cennete gitmek varken, cenneti kaçırmak, ebedî cehennemde yanmağa sebep olacak bir duygusuzluk, ilgisizlik veya karşı geliş veya küfür veya inkâr içinde olmak, çok yanlıştır.

Var, tarihte de böyle olmuş. Şimdiki zamanda da dünyanın her yerinde var. Mü'minler de var, imana gelenler de var; bildiği halde gelmeyenler de var. Tabii hased duygusu olabiliyor, şeytânî bir inat duygusu olabiliyor, kıskanıyor... Veyahut insanlarda bir şey var, yâni peygamber olduğunu bilse bile, "Sizin peygamberiniz!" diyor. "Bizim peygamberimiz" demiyor, "Hepimizin peygamberi" demiyor.

Uçakta yanıma birisi oturmuştu:

"—Sizin Peygamberiniz şöyle der..." diye söylüyordu.

Tabii hepimizin peygamberi... Sadece bana gelmiş değil ki o Peygamber. Hepimize gelmiş durumda ama, maalesef insanlar kendilerinden, kendi aralarından çıkmamışsa, pek sevgi saygı göstermiyorlar.

"—Bu bizim hemşehrimiz!" derler, kötü bir insan bile olsa hemşehrilik gayretiyle desteklerler.

"—Bu bizim ırkımızdan" derler, ırkçılık, kavmiyet güderler.

Halbuki yanlış iş yapıyordur. Yapmaması lâzım!

"—Bu bizim peygamberimiz değil" derler. Hatta, "Bu kitap Arapça, Arab'ın kitabı, Arab'ın peygamberi..." derler.

Maalesef şimdi de aynı şey var. Hatta çeşit çeşit hatalı sözler de duyuyoruz, bazı meşhur kişilerden... Halbuki İslâm birdir.

İslâm bir kavme inmemiştir, cihan-şümuldür, yâni bütün insanlara gönderilmiştir:

وَمَا أَرْسَلْنَاكَ إِلاَّ كَافَّةً لِلنَّاسِ بَشِيراً وَنَذِيراً (سبأ:٢٨)

(*Ve mâ erselnâke illâ kâffeten li'n-nâsi beşîran ve nezîrâ*) [Biz seni bütün insanlara ancak müjdeleyici ve uyarıcı olarak gönderdik.] (Sebe', 34/28) buyruluyor.

Bütün insanlara bir müjdeci ve uyarıcı olarak gönderilmiştir Peygamber Efendimiz. Ama, kitap Arapça diye soğukluk duyarlar, çölden çıkmış diye soğukluk duyarlar. "Bizim ırkımız başka, dilimiz başka…" derler. Şeytan insanları çok çeşitli sakat duygularla aldatıyor, gerçeklerden uzaklaştırıyor.

Sonuç ne olacak?.. Yâni, Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin bir insanın müslüman olmasına ihtiyacı var mı? Hayır, ihtiyacı yok... Cümle cihan halkı isterse kâfir olsa, yâni ta maziden ta istikbâle kadar bütün insanlar kâfir olsa, Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin kudreti yanında hiçbir şey ifade etmez. "*Tavşan dağa küsmüş de, dağın haberi bile olmamış.*" diye bir atasözü var. Karıncalara bizim ne ihtiyacımız var, ne kadar sayarız bir karıncayı?.. Yüzlerce, binlerce, milyarlarca karınca var...

Cenâb-ı Hak'ın ihtiyacı yok, kulların İslâm'a şiddetle ihtiyacı var!.. İslâm bir ilâçtır, hastalar çoktur, herkesin o ilâca ihtiyacı var. Ruh hastalıklarının ilâcı... Beklentiler var, korkular var, ümitler var, onların cevapları var. Yâni, "Bu insanoğlu nasıl yaratıldı? Nereden geldi, nereye gidiyor? Hayat nedir?" İslâm bunların hepsinin sadra şifa verici cevaplarını sunuyor, gösteriyor, bildiriyor.

Sonra, "Şöyle yaşayacaksın, temiz yaşayacaksın..." diye insanlara bu dünyada nasıl yaşayacağını gösteren rehberdir, dünya hayatını yaşama kılavuzudur İslâm...

Şimdi, İslâm'ın hakkında bir sürü kötü söz söyleyen insanların ne kadar yanlış olduğunu, o kadar iyi biliyorum ki bir üniversite profesörü olarak... İslâm diyor ki, "Temiz yaşayacaksın!" ve bunu teferruatıyla söylüyor:

"—Tırnak keseceksin, kılların ter biriken yerlerini kazıyacaksın... Bedenen temiz olduğun gibi aklen de, kalben de, ahlâken de temiz olacaksın... Niyetin iyi olacak..." diyor.

Temizlik diyor, ondan sonra ne diyor?.. İyilik diyor, sabır diyor olayların karşısında... Çünkü dünya hayatında tatlı ve acı olaylarla karşılaşır insan. Nimetlere şükür diyor, nimetleri göndereni bilmek diyor...

Yâni, bütün güzel duygular İslâm'da... Reçete bu... Yâni bir hazine ama, insanlar ne biçim hınçlarla karşı çıkıyorlar. İslâm'a, Peygamberimiz'e, Kur'an'a, dine, Kur'an kurslarına, imam-hatiplere ve sâireye karşı duygular var şimdi. Bu nasıl oluşuyor, bunu incelemek lâzım!

Kimlerde oluşuyor?.. Tabii kökeni gayr-i müslimse; meselâ başka dindendi de, şu anda tabii Türkiye'de dine dayalı bir ayrım olmadığı için, bir görevin başına gelmiş, şöyle olmuş, böyle olmuş... Veya o görevdeyken o yanlış yola girmiş, o cemiyete, o dine kaydolmuş olabilir. Tamam bu ayrı.

Ama bazen de annesi, babası mü'min, mütedeyyin insan, diyanet işleri başkanının torunu, falancanın bilmem nesi... Bakıyorsunuz, Cevdet Paşa'nın torunu... Haa, kayabiliyor, yanlış yollara gidebiliyor. O yanlış yoldakiler imana gelirken, yâni Roce Garudi müslüman olurken, feylesoflar müslüman olurken; Tevfik Fikret'in çocuğu Halûk papaz oluyor, Cevdet Paşa'nın torunu bilmem ne, şöyle oluyor... Tabii, şimdi hayatta yaşayanların da bazılarının çocuklarının, torunlarının ne olduğunu söyleyebilirim. Dinden imandan çıkabiliyor.

Tabii bu bir eğitim. Bu yanlış eğitimi engellemek lâzım! Yanlışlıktır. Yâni 20. Yüzyıl'ın insanlığı kurtaracak inancını bırakıp da, bâtıl, eski muharref, bozuk hurafelerle dolu şeylere kaymak çok büyük bir kayıptır.

فَمَاذَا بَعْدَ الْحَقِّ إِلاَّ الضَّلاَلُ (يونس:٣٢)

(*Femâzâ ba'de'l-hakkı ille'd-dalâl*) "Hakkı bırakırsa insan ne olur? Ancak dalâlete düşer, sapıtır." (Yunus, 10/32) Okyanusta gemiyi bırakır da atlarsa insan, kurtulma imkânı kalır mı?..

Allah gafletten uyandırsın... Gaflete düşürmesin... Hakkı hak olarak görüp, ona uymayı nasib eylesin... Bâtılı bâtıl görüp, anlayıp, ondan korunmayı nasib etsin...

e. Allah'ın Lâneti Kâfirlerin Üzerinedir

(*Fela'netu'llàhi ale'l-kâfirîn*) "Allah'ın lâneti kâfirlerin üzerinedir."

Bu umûmi bir kuraldır. Kâfir oldu mu insan, Allah'ın rahmetinden dışarıda kalır. *Lânet* ne demek zâten?.. Hayırdan ve rahmetten mahrum hâle getirilmek demek... Rahmetten, yâni lütuftan, esirgemeden, hayırdan mahrum bir duruma gelir. Allah'ın lâneti kâfirlerin üzerine olur; o kâfirler hayırdan, rahmetten mahrum bir hâle düşerler.

"Allah'ın lâneti kâfirlerin üzerinedir." diye bu bir bilgi cümlesi, ihbâr, ihbârî cümle de olabilir; "Kâfirlere Allah'ın lâneti olsun! Hay Allah'ın lânetine uğrayasıcalar!" mânâsına bir beddua mânâsına da anlaşılabilir. Çünkü ihbârî cümle ile inşâî cümle arasında ayırıcı bir şey, mümeyyiz bir kelime bazen yoktur Arapça'da.

Ama, bir haber cümlesi olarak da düşünsek, evet, kâfirler Allah'ın lânetine her zaman uğramışlardır ve uğrayacaklardır, hem dünyada, hem ahirette... Bir de, "Uğrasınlar, yâni niye böyle kâfirlik ediyorlar? Hay Allah kahretsin!" dediğimiz gibi yâni bizim, öyle de olabilir.

f. Tevhid Yılı İçin Çalışalım!

Peygamber SAS Efendimiz çok halim halim, çok sakin sakin gerçekleri anlattı. İnananlar inandı, inanmayanlar inanmadı. Peygamber Efendimiz ahirete irtihal etti ama, işte Kur'an-ı Kerim'in hakikatleri ortada... İşte biz de Kur'an-ı Kerim'in ayetlerini okuyoruz, izah ediyoruz. Herkes bunu duymalı; Amerikalısı, Avrupalısı, Çinlisi, Japon'u, Hintlisi... Yâni öküze, Buda'ya tapma zamanı, güneşe aya tapma zamanı, haça puta tapma zamanı değildir.

Ve ben geçen hafta başlattım, onu söyleyerek sözümü tamamlamak istiyorum: Artık 1999 yılının yarısını da geçtik, 2000

yılına doğru gidiyoruz. 2000 yılı artık yeni bir rakam, yuvarlak bir rakam. Yeni bir yüzyılın başlangıcı olacak. Yeni asırların, artık yüzyıllar ne kadar devam edecekse, onların başlangıcı olacak.

Bu önümüzdeki 2000 yılını, aziz ve sevgili izleyiciler ve dinleyiciler, Tevhid Yılı olarak ilân ediyorum. Lütfen hepiniz bana yardımcı olun!.. Bu Tevhid Yılı çalışmalarını yaygınlaştıralım!

Allah'tan başka ilâh yoktur, *Lâ ilâhe illa'llàh*... Alemlerin Rabbi yaratan, yeri göğü yaratan yüce Mevlâ'nın kuluyuz ve ona kulluk etmemiz lâzım! Hak yol İslâm'dır, istikbâl İslâm'ındır ve çağımız, insanlık çok buhrandadır, ahlâkî düşkünlük içindedir. İnsanlığın kurtuluşu İslâm'la olacaktır. 2000 yılı bunun başlangıcı olsun. Şimdiden bunu başlatalım!..

Böyle geriye dönüş değil de, irticâ değil de yâni, bâtıl inançlara, putperestliğe geri dönüş değil de, istikbâle yönelik nurlu ufuklara doğru... İstikbâl İslâm'ındır ve 21. Yüzyıl Tevhid Yüzyılı'dır. 2000 yılı özellikle Tevhid Yılı'dır.

Hani her yılı bir şey yapıyorlar, Yunus Emre yılı, Ahmed Yesevî yılı, Osmanlı'nın 700. kuruluşunu kutlama yılı... Bu yıl maalesef Osmanlı'ya lâyık olduğu şekilde gerekli çalışmalar çok yapılmadı. 600 yıl dünyaya hàkim olmuş; adalet, insanlık, ahlâk, medeniyet, incelik, zarafet, edep getirmiş olan bir devlet; bizim dedelerimiz yâni... Onun güzel anılması, tanıtılması lâzımdı.

1999 Osmanlı'nın 700. yılı, kuruluşunu kutlama yılıydı. 2000 yılı nedir?.. 2000 yılı da Tevhid Yılı'dır. Elbirliğiyle bunu anlatalım! Bu vesileyle tevhidi anlatalım, *Lâ ilâhe illa'llàh*'ı anlatalım, *Lâ havle ve lâ kuvvete illâ bi'llâh*'ı anlatalım!.. *Allàhu ekber*'i anlatalım... *Subhàna'llàh*'ı, *El-hamdü li'llâh*'ı anlatalım... Anlasın cümle cihan halkı ve herkes hak yola gelsin, imana gelsin, Allah'ın rahmetine ersin...

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llàhi ve berekâtühû, aziz ve sevgili izleyiciler ve dinleyiciler!..

10. 08. 1999 - AVUSTRALYA

17. YAHUDİLERİN KÜFRÜ TERCİH ETMELERİ

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llàhi ve berekâtühû!..

Aziz ve sevgili Ak-Televizyon izleyicileri ve Ak-Radyo dinleyenleri! Allah'ın selâmı, rahmeti, bereketi üzerinize olsun...

a. Depremde Ölen de Şehid Sayılır

Acı zelzele ve onun sonucunda meydana gelen hasar ve can kayıplarıyla ilgili haberleri, aşağı yukarı vukùu anında haber aldık burada, Avustralya'da... İlgili arkadaşlarla, yakınlarımızla görüştük. Hasarın tesbit edilmesini, zarara uğrayanların bildirilmesini arkadaşlarımıza görev olarak verdik. Tabii, olan oldu; Allah-u Teàlâ Hazretleri vefat edenlere rahmet eylesin...

Böyle duvar yıkılarak, zelzelede vefat edenlerin şehid sayılacağına dair hadis-i şeriflerde bilgiler var. Yâni, harpte öldürülen şehidlerden ayrı, böyle denizde boğulan ve zelzeleyle hayatını kaybeden mü'minlere de şehid gibi muamele edileceğine dair rivayetler var hadis-i şeriflerde. Allah ölenlerimize öyle şehid muamelesi lütfeylesin, rahmeylesin; kalanlarımıza sabr-ı cemîl ihsân eylesin... Felâkete uğramış, acıya mâruz kalmış olan bütün dinleyicilerime, kardeşlerime, vatandaşlarımıza tâziyelerimi arz ederim. Allah bundan sonraki musibetlerden, afetlerden, felâketlerden korusun...

İnsanoğlu aciz, hep Cenâb-ı Hakk'ın lütfuna muhtacız. Onun yolundan ayrılmamak lâzım! Onun dinine sımsıkı sarılmak lâzım! Bu iki yönden gerekli: Bir:

Neylersin ölüm herkesin başında;
Uyudun uyanamadın olacak.[63]

[63] Kıtanın tamamı:
N'eylersin ölüm herkesin başında;

dediği gibi şairin;[64] bir gecede yatıyor insan, ölüm gelebiliyor. O halde abdestli yatmak, iki rekat namaz kılarak yatmak, bizim tasavvuf büyüklerimizin, din büyüklerimizin söylediği şeyler. Çok önemli... Çünkü bilmiyoruz vâdemiz ne zaman yetecek. Onun için her gece, sanki sabaha çıkamayacakmış gibi hazırlıklı olup, abdest alıp, namaz kılıp, dualar edip, imanını ifade eden sûreleri okuyarak, duaları okuyarak uyuyan kimsenin, ölürse şehid gibi olacağına dair müjdeli hadis-i şerifler var.

Bir kere, her zaman hazırlıklı olalım! Günahlarını böyle düşünsün herkes... Günahlarından Cenâb-ı Hakk'ın yoluna dönsün, afv u mağfiret dilesin!..

Bu, mukadderatın cilvesi olarak, iyi insanlara da verilir. Bazen

---

Uyudun uyanamadın olacak.
Kim bilir nerde, nasıl, kaç yaşında?
Bir namazlık saltanatın olacak;
Taht misali o musalla taşında.

[64] Cahit Sıtkı Tarancı

de, böyle buna benzer büyük âfetler, Allah'ın bir kahrı ve gazabının eseri olarak gelir. Bazıları bir kavmi, Ad kavmi gibi, Semûd kavmi gibi, veya Lût kavmi gibi kavimleri Cenâb-ı Hak gazabından cezalandırabiliyor. Onun için, Cenâb-ı Hakk'ın kahrına uğrama durumu olmasın diye, daima itaat üzere, takvâ üzere, iyi hal üzere, güzel işler yaparak ömür sürmek lâzım! Haramlardan, günahlardan sakınmak lâzım!..

Geçmiş olsun... Cenâb-ı Hak başka elem keder göstermesin... Ölenlere rahmet eylesin... Kalanlara sabr-ı cemîl, ecr-i cezîl ihsân eylesin...

b. Yahudilerin Allah'a İsyan Etmeleri

Geçen hafta Bakara Sûre-i Şerifesi'nin 89. ayet-i kerimesini okumuştuk, o konuda genişçe bilgiler vermiştik. Bugün 90. ayet-i kerimeyi okuyalım ve onun üzerinde konuşmamızı, sohbetimizi sürdürelim; dilimizin döndüğünce açıklamaları yapmaya başlayalım!

Cenâb-ı Hak Bakara Sûresi'nin 90. ayet-i kerimesinde buyurmuş ki, *bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm:*

بِئْسَمَا اشْتَرَوْا بِهِ أَنْفُسَهُمْ أَنْ يَكْفُرُوا بِمَا أَنْزَلَ اللهُ بَغْيًا أَنْ
يُنَزِّلَ اللهُ مِنْ فَضْلِهِ عَلَى مَنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ ، فَبَاؤُ بِغَضَبٍ
عَلَى غَضَبٍ ، وَلِلْكَافِرِينَ عَذَابٌ مُهِينٌ (البقرة: ٩٠)

(*Bi'seme'şterev bihî enfüsehüm en yekfurû bimâ enzela'llàhu bağyen en yünezzila'llàhu min fadlihî alâ men yeşâu min ibâdihî, febâû bi-gadabin alâ gadab, ve li'l-kâfirîne azâbün mühîn.*) (Bakara, 2/90) *Sadaka'llàhu'l-azîm*.

Bi'semâ; ne fenâ, ne kötü mânâsına bir edat. Neyin fenâlığını anlatıyor Cenâb-ı Hak, *bi'semâ* ile başlayan bu ayette?.. (*Bi'seme'şterev bihî enfüsehüm*) "Nefislerini onunla sattıkları şey ne fenâ!.. Yâni, kendilerini helâk edecek, kendilerinin varlığını, selâmetini, rahatlığını, huzurunu, maddî mânevî saadetini yok

edecek işlere girişmeleri, kendilerini böyle bir şeye satmak gibi oluyor. Ne fena o kendilerini sattıkları şey, ne kadar çirkin..."

Nedir o kavimciklerin, Allah'ın kızdığı bu kavmin yaptığı?.. (*En yekfurû bimâ enzela'llàh*) "Allah'ın indirdiği şeye inanmamaları, kâfir olmaları." Yâni, inanmıyorlar bir takım duygularla, kâfir oluyorlar, küfürde kalıyorlar, imana gelmiyorlar. Halbuki imanı bilen, peygamberi bilen, İslâm'ı bilen, Allah'ı tanıyan insanlar ama; Allah'ın bu sefer yeni indirdiğine inanmıyorlar. Böylece kendilerini kötü duruma düşürüyorlar. Yâni, bir takım duygularla kendilerini kötü duruma düşürüyorlar. Adeta kendilerini, o duygularını yapmak pahasına satmış oluyorlar. Ne kadar kötü bir şey bu kendilerini mahvettikleri, sattıkları şey ki, o nedir?.. Cenâb-ı Hakk'ın indirdiğine inanmamaları, onların kâfir olmaları...

Bunlar kimlerdir?.. O devirde Peygamber Efendimiz'in çevresindeki ehl-i kitaptır, yahudilerdir ki, hakkı fedâ ederek bâtılı tutmuşlardır, bâtıldan yana yer almışlardır. Hakkı gözetmemişlerdir ve Peygamber Efendimiz'in hak peygamber olduğuna dair deliller, kendi okudukları Tevrat'ta, kitapta mevcut olduğu halde, kendilerinin gönlünde, aklında mevcut olduğu halde, onu reddetmişlerdir, saklamışlardır, söylememişlerdir.

Söyleyenleri olmuş, ama sonradan da durum aleyhlerine gidecek sanmışlar. Yoksa, Cenâb-ı Hakk'ın emrini tutsalardı, mutlaka lehlerine olacaktı, aleyhlerine olmayacaktı ama, öyle sanıp, bir tavır içine girdiler. Allah'ın emrine kâfir oldular, iman etmediler. Yeni indirdiği Kur'an-ı Kerim'e, Peygamber Efendimiz'in peygamberliğine karşı kâfir bir duruma düştüler.

Neden yaptılar?.. (*Bağyen*) "Bunu bir bâğîlik olarak, âsilik olarak, bir takım kötü duygularla yaptılar." Yâni, tabii karşılanacak güzel duygulardan değil, kötü duygulardan...

Biliyorsunuz *bağà-yebğî-bağyen* fiili; kötülük yapmak, âsi olmak, karşı gelmek mânâlarına geliyor. Meselâ, bir devlete karşı isyan etmiş olan kimselere de *bâğî* deniliyor. Çoğulu da *buğàt* geliyor. Yâni, *bâğî-buğàt* geliyor. Bunlar bâğîler olarak, bağyederek yâni haksızlık ederek, àsîlik ederek, emir tutmayarak, karşı gelerek ne yaptılar? Allah'ın emrine kâfir oldular. Neden

yaptılar bunu?..

Bu bâğî kelimesiyle ilgili, Cevdet Paşa'nın tarihinde bir dörtlük vardı. Talebeliğimizde okutmuşlardı bize... Yeniçeriler mâlum, ikide birde isyan etmeye başlamışlardı, karşı gelmeye başlamışlardı. Padişahları indirmeye, yenilerini çıkartmaya, tarih kitaplarının yazdıkları çeşitli itaatsizliklere, savaşa gitmemeye, kazan kaldırmaya, isyan etmeye alışmışlardı. Kazan kaldırmak demek, isyan etmek demekti yeniçerilerin tâbirler lügatında... Terminolojisinde demek. Tabii, her şeyin Türkçe'sini kullanmaya çare aramamız lâzım!

Padişahlar askeri ıslah etmeye mecburiyet hissetmeğe başlamışlardı. Çeşitli ıslahat teklifleri oluyordu, ıslahat lâyihaları oluyordu. "Bu durum nasıl düzelir, devlet nasıl kurtulur, düzen nasıl kurtulur? Askeriye nasıl düzelir, nasıl düzen içine girer, nasıl kuvvetlenir?" diye çeşitli teşebbüsler olmuştu.

Tabii, bunlara karşı da çeşitli direnişler olmuştu. Biliyorsunuz Genç Osman'ı meselâ, Yedikule zindanında boğmuşlardı, ıslahat yapacağını sezdikleri için... Başşehirden gidip, başka bir yerde yeni asker toplayıp, kendilerine zarar verecek diye öldürmüşlerdi. İşte bilmem vezirleri konaklarında kuşatıp, alıp, parçalıyorlardı. Yâni hunharca durumlar...

Tabii çok acı bir şey... Bir devletin kendi askeri ile çatışma durumuna girmesi ve sonunda onu yok etmeye çalışması, çok kötü bir şey. Yâni, keşke basiretle vaziyet idare edilip çözümlenseydi. Disiplin, düzen, itaat keşke sağlanmış olsaydı.

II. Mahmud, işte bir Nizâm-ı Cedit ordusu teşkil ediyordu, tarih kitaplarından hatırımızda kaldığı kadarıyla... Ondan sonra yeni kuvvetlere dayanarak, eski yeniçeri ordugâhını, şimdiki İstanbul'un Vatan Caddesi, işte bizim bu İskenderpaşa Camisi'nin, Sofular Camisi'nin arkasındaki mıntıkalarda kışlaları vardı. Orada topa tutup, kendi askerini kışlasında imha etti devlet.

Bu da çok acı bir olay. Yâni kardeşin kardeşi öldürmesi sonuç itibariyle. Devletin zaafı demek… Ordu zayıflıyor. Çünkü bir kısmı, öteki kısmını tepeliyor, güç kırılmış oluyor. Ondan sonra da peş peşe başka başka mâniler, felâketler geldi.

Onun hakkında [Keçecizâde İzzet Molla] diyor ki tarih kitabında:

Tecemmû eyledi Meydân-ı Lahme,
Edip küfrân-ı nimet nice bâgî;

Yâni, "Nice bâğî, àsî kimseler, karşı gelici, itaatsiz kimseler, *Meydan-ı Lahm*, yâni Et Meydanı denilen yerde, Vatan Caddesi'nin olduğu yerde toplanıp; küfrân-ı nimet ederek, yâni nimetleri hiçe sayarak, orada toplanıp isyan ettiler, kazan kaldırdılar." Yâni, isyan etmenin özel tabiri, kazan kaldırmak.

Tecemmû eyledi Meydân-ı Lahme,
Edip küfrân-ı nimet nice bâğî;
Koyup kaldırmadan ikide birde,
Kazan devrildi söndürdü ocağı.

Yâni, *bâğî'*ye kafiye oluyor *ocağı*. Kazanı ikide birde koyup kaldırmaktan kazan devrildi, ocağı söndürdü. Yâni, içinde su dolu olan kazan indirirken devrilirse, ocağın üstüne dökülürse, tabii oradaki ateş söner, ocak söner. Tabii yeniçeriler de ikide birde kazan kaldırıyorlar yâni isyan ediyorlar. İsyan ediyorlar, isyan ediyorlar, kazan kaldırıyorlar, kazan kaldırıyorlar... Tabii sonunda imha edildiler.

Çok fena bir durum, kötü bir olay... *Vak'a-yı Hayriye* deniliyor ama, devletin bütünlüğü noktasından çok acı bir olay. Askerin bir kısmının öteki kısmını imha etmesi ne oldu? Kazan kaldırdıktan sonra kazan devrildi, ocak söndü. Yâni, yeniçeri ocağı söndü mânâsına.

Bu, *bâğî* kelimesinin izahı denilince, aklımıza gelen bir şey.

c. Peygamber Efendimiz'i Kıskanmaları

Tabii bunlar da bâğî olarak, âsî olarak, karşı gelerek, itaatsizlik yaparak Allah'a kâfir oldular. Neden?.. Ne sebeple bunu yaptılar?..

(*En yünezzila'llàhu min fadlihî alâ men yeşâu min ibâdihî*) "Cenâb-ı Hak fazlının bir kısmını, fazl u kereminin bir kısmını,

kullarından dilediği birisine tahsis etti, indirdi, verdi." diye, bunlar karşı gelerek, bunu kabul etmeyerek, diklenerek Allah'ın emrine karşı geldiler.

Kimdir bu kullarından istediği kimse, üzerine Allah'ın fazl u kereminden bir miktarını üzerine bahşettiği kimse?.. Burada kasdedilen Peygamber SAS Efendimiz'dir.

Tabii Cenâb-ı Hakk'ın lütfu, rahmeti sonsuz olduğundan, (*En yünezzila'llàhu min fadlihî*) "Fazlından bir miktarını indirdi." diyor. Yâni fazlının tamamını demiyor, çünkü fazlı çok. Sadece Peygamber Efendimiz'e değil, daha bütün mahlûkàtına yayılmış nice sonsuz, sayısız, ölçüye sığmaz, tarife imkân olmayacak kadar fazl u keremi çok. (*Min fadlihî*) "İşte o sonsuz fazlından bir kısmını, (*alâ men yeşâu min ibâdihî*) kullarından dilediği birisine indirdi." Kim o?.. Muhammed-i Mustafâ Efendimiz, Peygamber Efendimiz.

"Ona fazlını indirdi, verdi diye, onlar da karşı gelerek Allah'ın indirdiğine kâfir oldular. Böyle yapmaları, kendilerini ne kötü bir duruma düşürdü. Kendilerini, nasıl duygulara saptılar da nasıl feda ettiler, nasıl mahvettiler. Ne kötü bir şekilde mahvettiler!" denmiş oluyor bu ayet-i kerimede.

Tabii, böyle anlatılan konu nedir? Yahudiler bir ahir zaman peygamberi geleceğini biliyorlar. Kurtarıcı, mübarek, alemlere rahmet bir zât geleceğini biliyorlar. Kurtarıcı da diyorlar onlar ona. Ve o gelince küfrün de tepeleneceğini; yâni puta tapıcılığın, kâfirliğin, müşrikliğin yeryüzünde onunla silineceğini, imha edileceğini, hakkın galip geleceğini de biliyorlardı ve söylüyorlardı. Geçen haftalarda anlattığım gibi, bundan önceki ayet-i kerimelerde açıklandığı gibi, söylüyorlardı: "Böyle birisi gelecek, şirki yeneceğiz, müşrikleri yeneceğiz, kâfirleri tepeleyeceğiz!" diyorlardı yahudiler.

Tamam, dedikleri geldi. Geldi ama, kime geldi?.. İstemedikleri, tahmin etmedikleri, beklemedikleri bir kimseye geldi. Tabii (*alâ men yeşâu min ibâdihî*) "Cenâb-ı Hak rahmetini, peygamberliğini, lütfunu, keremini, yüksek rütbesini kullarından dilediğine verir. Yâni onun fazlını engellemek, yönlendirmek, değiştirmek, başka tarafa çekmek kimin haddine?.. Âlemlerin Rabbi, her şeye kàdir olan Mevlâ, öyle dilemiş; Hazret-i İbrâhim AS'ın soyundan

Hazret-i Muhammed Mustafâ AS'a peygamberlik vermiş, en büyük şerefi vermiş... Sözü edilen ahir zaman peygamberi olmak ona nasib olmuş.

Aslında, İbrâhim AS'ı seven, İbrâhim AS'a bağlı olduğunu söyleyen herkesin, bundan memnun olması lâzım! Çünkü İbrâhim AS'ın bir torununa gelmiş oldu. Sonuç itibariyle Peygamberimiz Muhammed-i Mustafâ Efendimiz Hazretleri, İbrâhim AS'ın bir evlâdı... Sevinmeleri lâzım! "Tamam bizim tanıdığımız, bildiğimiz İbrâhim AS'ın oğluna, torununa, evlâdından, sülâlesinden birisine, böyle bir zâta Allah peygamberliğini verdi, ne mutlu!.." deyip, onun etrafında toplanmaları lâzım!

Cenâb-ı Hak onu seçmiş. Mustafa ne demek?.. Seçkin demek. Müctebâ, Mustafâ, Muhtar... Bunların hepsi Peygamber Efendimiz'in kullar arasından, Allah tarafından seçilmiş bir kimse olduğunu gösteren sıfatları.

Allah-u Teàlâ Hazretleri, her şeyi hikmetli yapar. Elbette her şeyi güzeldir, seçtiği de güzeldir. Madem Peygamber Efendimiz'i seçti, ona itiraz olmaması lâzım, kabul görmesi lâzım! Herkesin bunu kabul etmesi lâzım ve söz dinlemesi lâzım!..

Peygamberlik de bir saltanat değil, krallık değil, dünya mertebesi değil, sonuç itibariyle nedir? Allah'ın emirlerinin kullara iletilmesi, tebliğ vazifesidir. Bu vazife kime verilmişse, mü'min olanların bu gelen kimseye yardımcı olması lâzım!.. Çünkü Allah'ın emrini yerine getirecek o kul... Seçilen o kul, yâni o peygamber, Allah'ın emirlerini yerine getirecek. Binâen aleyh, fertlerin, ümmetlerin peygamberlere yardımcı olmaları lâzım!..

Ama işte dünyanın, kaderin cilvesi, şeytanın oyunları... Yâni bir peygambere yardım etmek gerekirken, hem de böyle soyu sopu belli, şanlı şerefli, ahlâkı güzel, güvenilir, temiz bir aileden Muhammed-i Mustafâ SAS Efendimiz gelince, itaat etselerdi, destekleselerdi ne iyi olacaklardı... Ahiretleri kurtulacaktı, Allah'ın sevgisini kaza-nacaklardı, Peygamber Efendimiz'in ashabından olacaklardı, cennetlik olacaklardı, müthiş sevaplar kazanacaklardı.

Bir takım duyguların esiri oldular; kıskançlık, dünya menfaatini düşünmek, hesaplar yapmak, Allah'a tam

inanmamak... Tabii sonuç itibariyle Allah'tan korkmamaktan, tam inanmamaktan kaynaklanıyor bu durum. Yâni bir çeşit bâğîlik.

Niye yeniçeri olayını anlattım?.. Yeniçeriler nasıl kazan kaldırıp adam öldürmüş, bazı sadrâzamları parçalamışsa; vezirleri konağından alıp da, sokak ortasında linç edip parça parça etmişse, padişahları boğdurtmuşsa; sonunda da kendileri ettiğini bulmuşsa; bu da onların bâğîliği gibi mânevî bir bâğîlik. Yâni itaatsizlik, laf dinlememek, karşı gelmek, asîlik...

İşte böyle bir àsîlik eseri olarak, Allah'ın dilediği kullarından bir kula böyle lütfunu tahsis etmesini, hazmedemediler. Yâni istiyorlardı ki, kendi içlerinden gelsin...

Müşriklerin de böyle lafları olmuş. Laf diyorum kusura bakmayın, abuk sabuk, saçma şey tabii. Demişler ki:

"—Bu Kur'an-ı Kerim iki büyük şehirden, meşhur bizim tanıdığımız falanca hakîm, yâni feylesof, filanca meşhur zâta gelmeli değil miydi bu peygamberlik?.." demişler.

Taif'teki falanca adamı, falanca şehirdeki filanca adamı kasdederek, kendilerinin gözlerinde büyüttükleri Mekke'deki falanca kimseyi kasdederek, "Buna da peygamberlik gelmeli değil miydi?" demiş müşrikler.

Onlara karşı, gelecek ayet-i kerimelerde, Allah-u Teàlâ Hazretleri Peygamber Efendimiz'e buyuruyor ki:

أَهُمْ يَقْسِمُونَ رَحْمَةَ رَبِّكَ (الزخرف:٣٢)

(*E hüm yaksimûne rahmete rabbike*) "Rabbinin rahmetini onlar mı taksim ediyor?" (Zuhruf, 43/32) Yâni, kime verileceğine onlar mı karar verecek?.. Elbette Cenâb-ı Hakk'ın seçtiği en uygun... En temiz, en pak, en güzel, en münasip, en asil, en soylu, en güzel ahlâklı bir kimseyi seçmiş.

Şimdi insanlar böyle kabul etmediler; (*bağyen*) böyle karşı gelerek, âsilik yaparak Allah'ın bu lütfunun karşısında durdular ve daha önce mü'min iken, kâfir durumuna düştüler. Neden?.. İnanmayınca kâfir olur insan. İman, böyle ürkek bir kuş gibidir, insanın kalbinde bir cevher gibidir. İnsanın cebinde, cüzdanında bir şey gibidir. Hırsızları vardır bunun, çalarlar, alıp götürürler.

Kuş uçuverir. Öyle bir sened ile, bir zincir ile bağlı değil. Mü'min bir insan kötü bir iş yaptı mı, cehenneme düşüverir. Allah'ın sözünü dinlemedi mi, asi oluverir.

Eski kavimlerin àbid ve zâhidlerinden niceleri olmuş, gelmiş geçmiş ki, àbid iken, mağarasında, savmaasında, ibadetgâhında ibadet ederken, şehre indikten sonra bir şeytana uyup şöyle yapması, böyle yapması, günah işlemesi, içki içmesi, işret, derken kötü bir duruma düşüp cehennemlik oluverdiği bildiriliyor.

Onun için biz insanlar, bunlardan ibret almalıyız! Aklımızı başımıza toplamalıyız, imanı korumak için gayret etmeliyiz!..

Şimdi maalesef, Türkiye'de gazetelerden okuyoruz, yazılan kitaplardan görüyoruz; bazıları kâfirleşmiş... Yâni, anası babası belki mübarek insan, belki namazlı niyazlı insan, ama kendileri kıpkızıl, kapkara, münkir... "Yok bunların aslı, esası!" diye, her şeyi red durumuna düşmüş. Haklı mı?.. Değil. Çünkü onlar bu konuları bizim kadar bilmezler. Bilmedikleri halde, yarım yamalak bilgiyle inkâr ediyorlar.

Tabii, bu küfrü de yaymaya çalışan kaynaklar var. Yâni Türkiye'de müslümanlığı yok etmek isteyen düşmanlar, bir milleti millet yapan önemli unsurları tahrip ederek yok edecekler. En önemli unsurların başında iman kuvveti geliyor, inanç kuvveti geliyor; inancın doğru olması, güzel olması geliyor. "Bunun tahrip edilmesi lâzım!" demişler, onun için karar vermişler. Demişler ki:

"—Türkiye'yi yıkacağız, bu Türkler bize düşman. Yıkalım bu devleti. Ne yapalım? İmanından bunları soyutlayalım, bunları Kur'an'dan ayıralım!.."

Meselâ, düşman devletlerin meclislerinde konuşulmuş bunlar. Kur'an-ı Kerim'i eline alıp başbakanlar:

"—Müslümanların elinden bu Kur'an-ı Kerim'i almazsanız onları yenemezsiniz! Onları yenmeniz için, bu Kur'an'dan onları ayırmanız şarttır." diye söylemişler.

Bunlar adıyla, sanıyla biliniyor. Kimlerin böyle yaptığı, yapmak istediği gizli değil, hayal de değil, vehim de değil; yâni bizim uydurduğumuz bir şey de değil. Olayların oluşunda da görülüyor.

Milleti, ümmeti parçalamak isteyen, müslümanları birbirine

düşman eden, bu arada işini götüren; atı alan Üsküdar'ı geçecek ötekiler uğraşıp dururken. İşini götürmek için de müslümanları ihtilafa düşürmek isteyen, komşularıyla ters duruma düşüren, birbirleriyle çarpıştıran... İşte Irak, işte İran... Çarpıştılar, iki komşu ülke. İşte Mısır, işte Libya; işte Tunus, işte Cezayir... İşte Afganistan, işte Afganistan'ın içindeki gruplar... Bunların misalleri çok. Yâni, kimseye kasdım da yok, üzüldüğüm için bunları söylüyorum. Maalesef böyle ihtilaflar körükleniyor. Bazıları da bu körüklenmeye çanak tutuyorlar, razı oluyorlar, alet oluyorlar.

Sonuç ne oluyor?.. Millet ve devlet zarar görüyor. Görüyoruz çevremizdeki olaylardan, ümmet zarar görüyor. Sonra insanların hem dünyaları, hem ahiretleri mahvoluyor. Bunları kuşbakışı görebilen, tarihi bilen, dini bilen, imanı bilen; milletlerin yükselmesinin neden olduğunu, çökmesinin neden olduğunu bilen insanlar var. Bunlar kitaplarda yazılmış.

Roma İmparatorluğu niçin genişledi, büyüdü, yükseldi; niçin çöktü?.. Osmanlı niye gelişti, ne sebeplerle gelişti; niye çöktü?.. Tarihteki büyük devletlerin ilerlemelerinin, yükselmelerinin ve çökmelerinin sebepleri belli… Bunun kanunları var.

Bir düşmanın, karşısındaki düşman devleti yenmek için yaptığı çeşitli çalışmalar var. Beşinci kol faaliyeti diyoruz, casusluk faaliyeti diyoruz, propaganda faaliyeti diyoruz... Düşmanın mâneviyâtını yok etmek, onu ye'se düşürmek, ümitsizliğe düşürmek, zaferden ümidini kesmek için yapılan çalışmalar.

Askeriyede bunlar bilinen şeyler. Yâni bu gibi şeylerin psikolojik harp dedikleri; yâni ruhsal, insanın mânevîyâtına dayalı kuvvetlerini kırmak için yapılan, mâneviyât sahasındaki harp diye adı sanı var, kitapları var, uzmanları var. Bunları hepsi yapıyor. Bunu bizim askeriyedekiler bilirler, başka askeriyedekiler bilirler. Çünkü askerler birbirlerini ziyaret ederler.

Bu kitapları, biz de işte askerlik derslerinde okuduk. Sonra orduda görev yaptığımız zaman da gördük. Askerin mânevîyâtının, yâni moralinin yüksek olması, savaştan kaçmaması, harpten korkmaması, düşmandan korkmaması, sebat

etmesi, başarı kazanması, şehidliği istemesi... Bunların hepsi, bizim hasletlerimiz.

Nereden geliyor? Yâni, bu askeri başarıların kökeninde ne var?.. Kesin olarak İslâm var. Ve İslâm bizim veliyy-i nimetimiz. Yâni minnettâr olmamız gereken bir din... Bize neler kazandırmış, neler kazandırmış tarih boyunca.

Şimdi, ona düşman durumuna geçmiş bazıları. Yâni bayağı İslâm'a düşman, müslümanlara düşman, Kur'an'a düşman... Bunların hepsinin aleyhinde konuşmalar yapıyor, yazılar yazıyor, kitaplar yazıyor, basıyor. Bu kitaplar da okunuyor... Olmaz. Yâni çok yanlış. Olur ama, yanlış olur. Olur ama, o zaman sonuç kötü olur. Yapılırsa, bunlara göz yumulursa, bir millet çöker.

Bizim milletimizin çökmesini isteyenler de çok... Çöksün de, bir kaç parçasını daha alalım. Koca bir ülkeden, bir Devlet-i Aliyye'den, 16-17 tane başka devlet çıktı. Yâni, hepsi de birbirleriyle uğraşıyor, hiç bir yerde de huzur yok.

Osmanlı'ya hıyanet etmiş olanların, hiç birisi mutlu olmadı. Osmanlı'nın hakimiyetinden çıktı, Rus'un hakimiyetine girdi; veya daha başka bir zalimin boyunduruğu altına düştü, veyahut kendi ülkesi sömürüldü, tabî kaynakları sömürüldü. Bunları anlayamıyorlar ama biz anlıyoruz, söylüyoruz, Allah rızası için söylüyoruz. Bunların herkes tarafından da anlaşılması lâzım!

d. Gazaba Müstehak Olmaları

Şimdi, demek ki, Peygamber Efendimiz'e Allah peygamberlik verdi diye kızdıkları için âsi oldular, karşı geldiler, kâfir oldular. Ama bu çok kötü bir şey, kendilerini çok kötü bir duruma düşürdüler. Sağladıkları menfaatlerin karşılığında kendilerini sattılar. Çok kötü bir şeye saptılar, sonuca saptılar. Kötü bir akıbete kendilerini elleriyle hazırladılar.

(*Febâû bi-gadabin alâ gadab*) "Ve gazab üzerine gazaba müstehak oldular." *Bâû*; *istehakkù*, *istevcebû* mânâsına; yâni hak ettiler, maruz kaldılar demek. Böyle yapan, küfre düşer, mü'minken küfre düşüverir. Neden?.. Hayat bir imtihandır. Her an, herkesin ayağı kayabilir. Herkes her an söylediği söze dikkat edecek, yaptığı işe dikkat edecek.

Şimdi ben tasavvuf sahasında da düşünüyorum. Meselâ, bir dergâhta ne olur? Şeyh efendi birisini kendisine halife tayin etmiş, bu olsun diye. Ooo, bakıyorsun bir çok isyan, bir çok itiraz, hoca efendiden sonra, şeyh efendiden sonra, bir sürü karşı gelme... Ama bereket onun tayin ettiğinde... Onun seçtiğini beğenmeyenler, onu tenkit edenler, yanlış, ters tarafa düşmüş oluyorlar. Bu Halvetî tarikatının tarihinde böyle olmuş. *Hediyetü'l-İhvân* kitabında işte bunun misalleri anlatılıyor. Daha başka şeyler de böyle.

Yâni insanoğulları, görevlendirilmiş insanların mânevî kıymetini anlayamıyorlar, itiraz ediyorlar. Sonunda da tabii itiraz edenler zarara uğruyor, çok kötü duruma kendilerini düşürmüş oluyorlar.

(*Febâu*) "*İstehakkù*, yâni müstehak oldular. (*Bi-gadabin alâ gadab*) Gazab üzerine gazaba müstehak oldular."

(*Bi-gadabin alâ gadab*)'dan murad, İbn-i Abbas RA'nın beyanına göre: Önce Tevrat'ı, kendi kitaplarını, kendi peygamberlerinin şeriatını uygulamamalarından dolayı bir gazaba uğradılar.

"—Mâdem yahudiyseniz, Tevrat'a uyun! Mâdem İsevî'siniz, İncil'e uyun!.."

Ama kendi kitaplarına da, kendi peygamberlerinin öğrettiklerine de uymadıkları zaman, o zaman tabii Allah kendisine àsî oldu diye, emirlerini tutmadı diye; buyruğunu tutmadı, kutsal kitapta emrettiklerini yapmadı, ahlâklı olmadı, ümmetine haksızlık etti diye, oradan bir gazab ediyor.

(*Febâu bi-gadabin alâ gadab*) Bir gazab, bu kendi kitaplarında, kendi ahkâmlarına uymayıp, kendilerinin ahkâmı yönünden de, şeriatları yönünden de suçlu duruma düşmeleri. İkinci gazab da; bu sefer yeni şeriat gelince, Allah yeni peygamber gönderince ki, Allah tarih boyunca göndermiş. Buna da alışmaları lâzım!

"—Adem AS peygamber miydi ey ehl-i kitap?.."

"—Peygamberdi."

"—İbrâhim AS size göre de peygamber mi?"

"—Evet peygamber."

"—Mûsâ AS da peygamber mi?"

"—Evet peygamber..."

"—E görüyorsunuz işte bak, Allah, zaman içinde ihtiyaçlara

göre, zaman zaman rahmetinden, lütfundan doğruyu gösteren, doğru yolu gösteren, doğru yolu öğütleyen mübarek kulları göndermiştir. Siz bunu görüp duruyorsunuz.

Sonra meselâ, kendi tarihlerinde Mûsâ AS da peygamber, Hârun AS da peygamber. Ondan sonra biz inanıyoruz, seviyoruz. Yûşâ AS da peygamber. Yâni Beykoz'da makamı var, ziyaret ediyoruz, memnun oluyoruz. Ne feyizli yer diyoruz, dualar ediyoruz filan... Yahudi değiliz ama, bizde peygamberlerin hepsine hürmet etmek olduğu için, hürmet ediyoruz.

Böyle peygamberler peş peşe geldiğine göre, geliyor demek ki. O zaman, o gelene itaat etmek lâzım. "Ben Mûsâ'ya inandım." diye Yûşâ AS'ın emrini tutmayan ne olur?.. Gene âsi olur.

Tabii İsâ AS'a inanmadılar bu sefer. Allah-u Teàlâ Hazretleri İsâ AS'ı gönderince, ona İncil'i indirince, inanmadılar. Peygamber Efendimiz'e gelince, işte geleneksel bir değişim... Lâ teşbih ve lâ temsil, bir dairenin başına bir bakan geliyor, gidiyor. Bir devletin başına birisi geliyor, gidiyor. Bir yere bir müdür geliyor gidiyor. Yâni makam devam ettiği için, makamın başındaki insanlar her hangi bir şekilde oradan ayrılınca, yerine başkası geliyor veya gerektiği zaman değiştiriliyor.

Cenâb-ı Hak da, ahir zaman peygamberini göndereceğini önceden bildirmiş. "Ahir zaman peygamberi gelecek!" diye Tevrat'ta yazılmış. Yahudiler de bekliyorlar, söylüyorlar. İncil'de de yazılmış, "Benden sonra bir peygamber gelecek." diye Hazret-i İsâ AS da söylemiş. Yâni, "Hakikatin ruhu ben değilim, benden sonra birisi gelecek, ben bütün vazifemi tamamlayamadım, vazifeleri tamamlayan birisi gelecek." diye açıkça söylemiş, İncil'de var bunlar. Bizim profesörlerimiz gösterdiler üniversitede, o İncil cümlelerini okuttular.

Ama onlar bunu kabul etmiyorlar, "İleride gelecek." diye, daha ileriye atıyorlar, daha ileriye atıyorlar. Tabii bu da kendilerini oyalama, aldatma, şeytanın bir aldatması. Başka bir şey değil... Çünkü bir çok delillerden Hazret-i İsâ'nın da hak peygamber olduğu ortada... Mûsâ AS'ın da mucizelerini yahudiler gördüler, o da hak peygamber... Peygamber Efendimiz'in de hak peygamber olduğu hayatıyla, mucizeleriyle, her şeyiyle ap âşikâr ortada...

Yâni, kendisi hristiyan olan veya yahudi olan alimler şimdi inceliyorlar, müslüman oluyorlar. Prof. Moris Bükey nedir?.. Bir Fransız, mübarek bir ilim adamı. Fransız Bilimler Akademisine seçilmiş bir insan, Tevrat'ı bilen bir insan. *Tevrat, İncil ve Kur'an* diye kitap yazmış, hepsini inceleyen bir insan. İncelemesinin sonunda, Kur'an-ı Kerim'in Allah kelâmı olduğunu anlayıp, tasdik edip, kabul edip müslüman oluyor.

Roce Garudi kimdir?.. Bir feylesof, asrın önemli bir mütefekkiri, düşünürü, çok meşhur bir insan, sevilen, sayılan bir insan. Fransa'da yetişmiş, dînî terbiyesini almış. Fransız medeniyetini biliyor, toplumunu biliyor, fikirlerini biliyor, tarihini biliyor... Sonra, fikir akımlarını biliyor. En sonunda, işte kapitalizmin kusurlarını gördüğü için, sosyalizme meyletmiş. Kitapları Moskova'da ders kitabı olarak okutulmuş. İncelemesi ilerledikçe İslâm'ın hak din olduğunu anlıyor, müslüman oluyor. Yâni kimse zorlamadı, düşünüp arayınca buluyor.

Amerikalı senatörlerden müslüman olanlar var, Japonlardan müslüman olanlar var, İngilizlerden, Almanlardan müslüman olanlar var... Almanların meşhur şairlerinden, Fransızların, İngilizlerin meşhur feylesoflarından müslüman olan insanlar var. Bu neden?.. Tabii incelemelerinin sonunda, sonuç bu olduğu için, ondan müslüman oluyorlar.

Şimdi, gazab üzerine gazab aldılar bunlar. Neden?.. Bir: Kendi kitaplarının ahkâmını çiğnedikleri için. İki: Gelen yeniliği, yeni hükmü anlayamadıkları için, yeni peygambere uymadıkları için. Allah'ın yeni peygamber vasıtasıyla insanlara ulaştırdığı ahkâmı reddettikleri için, Kur'an'a inanmadıkları için ne oldu?.. Gazab üzerine gazap aldılar.

Tabii bu gazab üzerine gazab, kendi tarihlerindeki çeşitli hataları ile de yorumlanıyor. Meselâ, —daha sonraki ayet-i kerimelerde, önümüzdeki haftalarda inşâallah bahis konusu edeceğiz— Hazret-i Mûsâ'yı görünce, mucizelerini görünce, kurtulunca, Firavun'un zulmünden halâs olunca, iyi bir mü'min olmaları gerekirken, başladılar puta tapmaya... Hatta Mûsâ AS'a:

"—Şu kavmin ilâhları gibi, putları gibi bize de bir buzağı heykeli yap!" diye, kendileri teklif ettiler.

Bunları tarihleri yazıyor. Bizim Kur'an-ı Kerim'de de ayet-i

kerimeler bunları beyân ediyor.

İşte çeşitli hatalarından dolayı gazab üzerine gazabı aldılar, kazandılar, müstehak oldular. Ceza üzerine ceza, belâ üzerine belâ, Allah'ın kahrı üzerine kahrı, peş peşe bunların üzerine geldi.

(*Ve li'l-kâfirîne azâbün mühîn*) "Kâfirlere onları hor kılıcı, zelil eyleyici, değersiz hale getirici, şeref bırakmayıp, mahv u perişan edici bir azab vardır."

Tabii Allah'ın kahrına, azabına uğradı mı, ne mevkî kalır, ne makam kalır, ne para kalır, ne şan kalır, ne şöhret kalır, ne sermaye kalır, ne dünyadaki o mallar kalır... Allah'ın zelil ettiğini kimse aziz eyleyemez. Çünkü kızdı Allah, onu da cezalandırdı.

Kafirlere böyle bir azab vardır. Nasıl bir azab?.. Bütün şerefleri, haysiyetleri, izzeti, itibarı yok eden ve rezil, rüsva eden bir azab vardır." *Muhîn, ehâne-yuhînu-ihâneten* masdarından ism-i fâil; yâni onları heyyin, değersiz, önemsiz, hor, zelil, hakir kılıcı demek. Yâni bunun masdarı ihânet...

Tabii Türkiye'de *ihânet* sözü yanlış biliniyor ve yanlış kullanılıyor. Meselâ, vatana ihânet deniliyor. Vatana ihânet değil, vatana hıyânet... Hıyânet başka, ihânet başka... Nedir başkalığı?.. *Hıyânet,* hain olmak demek. Hıyânet-i vataniyye, vatana hıyanet, vatana hainlik demek, tamam. *İhânet* ne demek?.. Hor ve zelil kılmak demek... O ayrı bir kelime. Vatan ihanet etmek tabiri, yanlış bir tabir olmuş oluyor.

Burada işte o ihânet, hor ve zelil kılıcı bir azab vardır kâfirlere. Tabii burada *ve* ile gelmiş. (*Ve li'l-kâfirîne azâbun mühîn*) "Ve kafirlere onları hor, zelil eyleyici, hiç eyleyici, mahv u perişân edici, adetâ yok edici bir azab var iken; (*febâu bi-gadabin alâ gadab*) onlar gazab üzerine gazab almaktan kaçınmadılar, korunmadılar, hak ettiler bunu. Halbuki azabı düşünüp, korkup da kaçınmaları lâzımdı."

İnsanların bu işleri yapması neden oluyor? İmansızlıktan oluyor. Korkmuyor, azabı düşünmüyor, azab gelmeyecek sanıyor... Azab gelmeyecek sanıyor ama, geliyor azap. Gördüğü zaman hak olduğunu anlıyor ama, iş işten geçmiş oluyor. Ama şeytan onlara, azab olmayacak gibi bir düşünce veriyor, "Bunlar yok, bunların aslı esası yok!" diyor.

"—Geç beyim geç biz bunların hiçliğini anladık." demiş.

Rahmetli Nureddin Topçu Balıkesir'de giderken, yolda bakmış, bir insafsız köylü yolun kenarına dikilmiş güzel fidanı çatırt kırmış, hayvanına vurmak için sopa yapıyor. Arkadan yetişmiş, demiş:

"—Günah değil mi, bu fidanı böyle kırdın?.. Kenara dikilmiş, yeşillik olsun diye, yol kenarı ağaçlandırmasında bir taze fidanı bir hiç uğruna kırdın..."

"—Geç beyim geç... Biz onların boşluğunu anladık." demiş.

Neresi boş, boş değil... Ama işte münkirlik... İnanmıyor ya artık, günah deyince dalga geçiyor. "Ha sen günahtan anlamıyor musun? Gel bakalım!.." deyip, yakasına yapışıp götüreceksin hakimin karşısına. Hakim de salâhiyetini kullanacak:

"—Herkes senin gibi yaparsa, memlekette bir tek fidan kalmaz. Sen demek ki Allah'tan korkmuyorsun. Ben sana anlayacağın dilden muamele edeyim. Atın şunu hapse, kalsın iki sene. Bir fidandan dolayı, beş sene cezayı çeksin bakalım!" diyecek.

Bir de para olsa... Almanya'da meselâ bir çocuk yangın çıkartmış, orman yakmış. Hakimin karşısına çıkartmışlar, çocuk tabii. Çocukların cezai ehliyetleri, ceza yeme durumları henüz yok. Hakim demiş ki: "Hayatı boyunca bu çocuğu, yüz bin fidan dikmeye mahkum ediyorum. Böyle polis ve çevresindeki ilgililer takip etsinler, bu çocuk yüz bin tane ağaç dikecek." Yâni, yaptığı kadarının fazlasını bir kere dikmesi lâzım.

Ben olsam hakim olarak, —bilmiyorum tabii onlar da kanunlarla sınırlı, keyfi olarak iş yapamazlar ama, bu olayı duyduğum için söylüyorum— Almanya'daki gbi yaparım. Bu adamı yakalarım, bir sene hapsederim, ondan sonra yüz bin tane de fidan dikmeye mahkum ederim. "Şurası boş arazi, burayı ağaçlandıracaksın. Her sene fidanları kontrol edeceğiz, sulayacaksın. İhmal ettiğin takdirde, cezan yine arttırılacak!" diye söylerim. Çünkü bazısı, "Geç beyim geç, bunlar boş!" diyor ama, kendisi yanlış yolda.

Nureddin Topçu[65] doçent; üniversite kalsaydı profesör olurdu, ordinaryüs profesör olurdu ama ayrıldı, sonra Allah rahmet eylesin... Fikir hayatımızda müstesna yeri var. Çok güzel hizmetler yaptı, gençlik yetiştirdi. Milliyetçi, mukaddesatçı gençlik yetiştirdi. Yetiştirdiği insanlar devlet adamı oldular, yüksek mevkilere geldiler, güzel icraatlar yaptılar. Nur içinde yatsın...

Tabii Abdül'aziz Hocamız'a da müntesib idi, derviş idi, dindar idi, mütedeyyin idi. İşte bir mütefekkirin derviş olması, mutasavvıf olması, dindar olması önemlidir. Yâni hiç bir şeyi bilmeyen bir sıfır herifin kıpkızıl, kapkara olması önemli değil

---

[65] Dr. Nurettin Topçu (1909-1975) Türk yazar, akademisyen ve fikir adamı. 1909'da İstanbul'da doğdu. Baba tarafından Erzurumludur. 1928'de İstanbul Erkek Lisesi'nden mezun olan Topçu, burslu olarak Fransa'ya gider. Topçu önce Bordo Lisesi'nde okur. Burada psikoloji sertifikasını verir. İki sene sonra Strazbourg'a geçer. Üniversitede felsefe tahsil eder. Ahlâk kurlarını tamamlar, sanat tarihi lisansı yapar. Yazları İstanbul'a gelip gitmektedir.

Topçu'nun Avrupa'daki hayatı okul, ev, kütüphane çerçevesi içinde geçer. Ancak hafta tatillerinde derneklerin tertip ettiği toplantılarda Samet Ağaoğlu, Ömer Lütfi Barkan, Besim Darkot gibi zatlarla görüşür. Bu arada Tasavvuf tarihçisi Luis Massignon ile tanışır. Strazbourg'da doktorasını hazırlayan Topçu, Sorbon'a gider, doktorasını verir. Bu üniversitede felsefe doktorası veren ilk Türk öğrencisidir.

1934'de Türkiye'ye döner. 1935'de Galatasaray Lisesi'ne felsefe öğretmeni olarak atanır. Daha sonra İzmir Atatürk Lisesi'ne tayin olur. Hareket Dergisi'ni İzmir'de bulunduğu 1939 yıllarında yayımlamaya başlar. Dergi İstanbul'da basılır. Hareket'te yayınlanan bir yazıdan dolayı Denizli'ye sürgün edilir. Daha sonra Haydarpaşa Lisesi'ne tayin edilir. Bir müddet sonra da Vefa Lisesi'ne geçer.

Çocukluk arkadaşı Sırrı Bey vasıtasıyla devrin manevi büyüklerinden Hasib Efendi ve Abdülaziz Efendi ile tanışan Topçu, Abdûlaziz Bekkine Efendi'ye intisab eder. Topçu, Celâleddin Ökten'den de İslâmî ilimler alır.

Faaliyetlerini milliyetçi derneklerde sürdürür. Son olarak İstanbul Erkek Lisesi'ne tayin olunan Topçu, 1974 yılında emekli olur. 1975 Nisanı'nda hastalanır. 10 Temmuz 1975'te İstanbul'da vefat eder. Fatih Camii'nde kılınan cenaze namazından sonra Topkapı'daki Kozlu Kabristanı'na defnedilir.

Bazı Eserleri: Türkiye'nin Maarif Davası, İsyan Ahlakı, Yarınki Türkiye, İslam ve İnsan, Ahlak Nizamı.

ama; böyle bir bilim adamının mü'min olması önemli bir olay... Mutasavvıf olması önemli bir olay...

Televizyonlardan siz aleyhte neşriyat yaparsınız. Tasavvufun, ruh terbiyesinin önemsizliğini vurgulayacak yalan yanlış beyânât yaparsınız. Bunlar tabii şeytanlık... Olur tabii insan, halk karşılık vermeyince kandırır. Ama senin ilmin ne, irfanın ne?.. Bak bu bilim adamı. Fransa'da okumuş, Fransızca'sı var, kafası çalışıyor. Eserleri var, eserleri ders kitabı olarak okutuluyor. Uluslararası şöhreti var, hayırlı faaliyetleri var... Yâni her çeşit söz söylenir ama, milletin doğru olan söze tâbi olması lâzım! İlgililerin doğruları uygulaması lâzım!..

Tabii, bu Kur'an-ı Kerim'i niye okuyoruz?.. Bunun ahkâmı yukarıdan aşağıya şimdi de uygulanacak. Mü'minler şimdi de Kur'an-ı Kerim'in ahkâmına uyacaklar. Bunları öğrenecekler, ibret alacaklar. Mü'minken kâfir durumuna düşmemeye dikkat edecekler.

Türkiye'de maalesef kendileri, babaları mü'minken, müftüyken, vaizken, imam-hatipken, kendisi İslâmî terbiyeden uzaklaşmış, dinsizliğe düşmüş nice insan var. Kendisi bilir. Tabii yâni kanunların karşısında bu bir suç sayılmıyor ama, ilâhi kanunların karşısında onun bir cezası vardır. Ahirette ve dünyada o ettiğinin cezasını görecek.

Allah-u Teàlâ Hazretleri cümlemizi gaflet uykusundan uyandırsın... Gaflete düşürmesin... Dalalete düşürmesin... Şeytana kananlardan etmesin... Böyle cümle cihanın bildiği büyük hakikatleri inkâr edip de sonunda iş işten geçtikten sonra "Vay ben yanılmışım." derse kıymeti kalmıyor, o durumlara düşürmesin... Böyle diyenlerin aldatmalarına da gözünü açsın, kimse aldanmasın.

Çünkü, "Beni falanca aldattı." demenin, Allah indinde savunma bakımından bir değeri yok.

"—Yâ Rabbi, falanca adam beni aldattı da, işte ben onun için kâfir oldum da, müşrik oldum da, yanlış yola girdim de... Sen onu cezalandır, ben kurtulayım!"

"—Hayır. Sen de aklını kullanacaktın, ona uymayacaktın. İkinizin de azabı aynıdır, kat kat fark olabilir ama ikinizin de yeri cehennemdir. Tek tek cezasını çekeceksiniz." diyecek Cenâb-ı Hak.

Onun için aldanmak bir mazeret değildir. Aldatanın cezası katmerli olabilir ama aldanan da cezadan kurtulmaz. Allah gözümüzü açıp, gerçekleri görüp, rızasına uygun ömür sürmeyi, sevdiği işleri yapmayı nasib eylesin...

Herkes bir laf söylüyor ama, tabii bu dünyada bazen mugàlata dediğimiz, böyle laf kalabalığıyla, ağız kalabalığıyla kandırmaca da olabiliyor. Hatta mahkemede yalancı şahitlerle davayı kazanmak mümkün oluyor, çeşitli sahte belgelerle, ve sâirelerle, yalancı şahitlerle ama Allah her şeyi biliyor. Allah'ın mahkemesinde yanılma yoktur. Hem suçluyu dünyada cezalandırır, hem de ahirette cezalandırır.

Allah bizi sevdiği kullarından eylesin... Sevdiği şekilde ömür geçirmeğe muvaffak eylesin... Huzuruna yüzü ak, alnı açık varmayı nasib eylesin... Aziz ve sevgili izleyiciler ve dinleyiciler, cennetiyle, cemâliyle müşerref eylesin...

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llàhi ve berekâtühû, aziz ve sevgili izleyiciler ve dinleyiciler!..

17. 08. 1999 - AVUSTRALYA

18. YALNIZ BİZE İNDİRİLENE İNANIRIZ DEMELERİ

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llàhi ve berekâtühû!..

Aziz ve sevgili Ak-Televizyon izleyicileri ve Ak-Radyo dinleyenleri! Allah'ın selâmı, rahmeti, bereketi üzerinize olsun...

Depremde vefat eden aziz dindaşlarımıza, kardeşlerimize Cenâb-ı Mevlâ'dan rahmet dilerim. Allah şehid mertebelerine eriştirsin... Genç yaşta vefat etmiş küçük yavruları da, annelerine babalarına şefaatçi eylesin... Geride kalanlara sabr-ı cemîl, ecr-i cezîl ihsân eylesin... Başka elem, keder göstermesin... Dünyada, ahirette cümlenizi aziz ve bahtiyar eylesin sevgili izleyiciler ve dinleyiciler!..

Bakara Sûre-i Şerifesi'nin 91. ayet-i kerimesi ve devamını sohbetimin konusu yapmak istiyorum. Önce ayet-i kerimenin kendini, metn-i şerîfini okuyalım. *Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahim:*

وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ آمِنُوا بِمَا أَنْزَلَ اللَّهُ قَالُوا نُؤْمِنُ بِمَا أُنْزِلَ عَلَيْنَا
وَ يَكْفُرُونَ بِمَا وَرَاءَهُ وَهُوَ الْحَقُّ مُصَدِّقًا لِمَا مَعَهُمْ ، قُلْ فَلِمَ
تَقْتُلُونَ أَنْبِيَاءَ اللَّهِ مِنْ قَبْلُ إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ (البقرة:٩١)

(*Ve izâ kîle lehüm âminû bimâ enzela'llàhu kàlù nü'minu bimâ ünzile aleynâ ve yekfurûne bimâ verâehû ve hüve'l-hakku musaddikan limâ meahüm, kul felime taktulûne enbiyâa'llàhi min kablü in küntüm mü'minîn.*) (Bakara, 2/91)

وَلَقَدْ جَاءَكُمْ مُوسَى بِالْبَيِّنَاتِ ثُمَّ اتَّخَذْتُمُ الْعِجْلَ مِنْ بَعْدِهِ
وَأَنْتُمْ ظَالِمُونَ (البقرة:٩٢)

(*Ve lekad câeküm mûsâ bi'l-beyyinâti sümme'ttehaztümü'l-icle*

min ba'dihî ve entüm zàlimûn.) (Bakara, 2/92)

وَ إِذْ أَخَذْنَا مِيثَاقَكُمْ وَ رَفَعْنَا فَوْقَكُمْ الطُّورَ ، خُذُوا مَا آتَيْنَاكُمْ
بِقُوَّةٍ وَاسْمَعُوا ، قَالُوا سَمِعْنَا وَعَصَيْنَا وَأُشْرِبُوا فِي قُلُوبِهِمْ الْعِجْلَ
بِكُفْرِهِمْ ، قُلْ بِئْسَمَا يَأْمُرُكُمْ بِهِ إِيمَانُكُمْ إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ

(البقرة:٩٣)

(*Ve iz ehaznâ mîsâkaküm ve rafa'nâ fevkakümü't-tùr, huzû mâ âteynâküm bi-kuvvetin vesmeû, kàlù semi'nâ ve asaynâ ve üşribû fî kulûbihimü'l-icle bi-küfrihim, kul bi'semâ ye'müruküm bihî îmânüküm, in küntüm mü'minîn.*) (Bakara, 2/93)

قُلْ إِنْ كَانَتْ لَكُمُ الدَّارُ الْآخِرَةُ عِنْدَ اللهِ خَالِصَةً مِنْ دُونِ
النَّاسِ فَتَمَنَّوُا الْمَوْتَ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ (البقرة:٩٤)

(*Kul in kânet lekümü'd-dâru'l-âhiretü inda'llàhi hàlisaten min dûni'n-nâsi fetemennevü'l-mevte in küntüm sàdikîn.*) (Bakara, 2/94)

وَلَنْ يَتَمَنَّوْهُ أَبَدًا بِمَا قَدَّمَتْ أَيْدِيهِمْ ، وَاللَّهُ عَلِيمٌ بِالظَّالِمِينَ

(البقرة:٩٥)

(*Ve len yetemennevhu ebeden bimâ kaddemet eydîhim va'llàhu alîmün bi'z-zàlimîn.*) (Bakara, 2/95)

وَلَتَجِدَنَّهُمْ أَحْرَصَ النَّاسِ عَلَى حَيٰوةٍ ، وَمِنَ الَّذِينَ أَشْرَكُوا

يَوَدُّ أَحَدُهُمْ لَوْ يُعَمَّرُ أَلْفَ سَنَةٍ ، وَ مَا هُوَ بِمُزَحْزِحِهِ مِنَ الْعَذَابِ أَنْ يُعَمَّرَ ، وَاللَّهُ بَصِيرٌ بِمَا يَعْمَلُونَ (البقرة:٩٦)

(*Ve letecidennehüm ahrasa'n-nâsi alâ hayâtin ve mine'llezîne eşrekû, yeveddü ehadühüm lev yuammeru elfe senetin ve mâ hüve bi-müzahzihihî mine'l-azâbi en yuammer, va'llàhu basîrun bimâ ya'melûn.*) (Bakara, 2/96) *Sadaka'llàhu'l-azîm.*

a. Allah'ın İndirdiğine İman Etmemeleri

Cenâb-ı Hak, Peygamber SAS'e yahudilerin tarihinden misaller hatırlatarak, geçmiş olayları yahudilere söylemesini emrederek, yahudileri insafa davet ediyor. Çeşitli tarihi olayları hatırlattırıyor. Geçtiğimiz haftaki sohbetlerde bunları dinledik.

Bu 91. ayet-i kerimede buyruluyor ki:

(*Ve izâ kîle lehüm*) Ayet-i kerimenin devamında Mûsâ AS'dan bahsedildiği için, ilk kasdedilenin yahudiler olduğu aşikâr. Ama yahudiler ve emsali, kendisine kitap indirilmiş başka kavimler de aynı hükme tâbi. (*Ve izâ kîle lehüm*) "Onlara denildiği zaman..." Onlar, ilk başta akla gelen yahudiler, ama öteki hristiyanlar da, öteki ehl-i kitap da olur, olabilir. Bu hükme onlar da dahildirler. (*Âminû bimâ enzela'llàh*) "Allah'ın indirdiğine iman edin denildiği zaman..."

Tabii, bunlar ehl-i kitap oldukları için, kendilerine Allah daha önce peygamber göndermiş olduğu için. Hazret-i Adem'i, Nuh AS'ı, İbrâhim AS'ı, Mûsâ AS'ı bildikleri için, Allah'ı ve gönderdiği peygamberleri bildikleri için, onlara: "Allah'ın indirdiğine iman edin!" deniliyor. Yâni, "Siz ehl-i kitapsınız, müşrik değilsiniz. Bu Arapların cahilleri, puta tapanları gibi değilsiniz. Allah'ın indirdiğine iman edin! Yâni size daha önceden Cenâb-ı Hak kitap indirdi, peygamber gönderdi. İşte bu indirdiğine de iman edin!" denilmiş.

Demek ki, böyle teklif olmuş. "Denildiği zaman" diye Türkçe'ye çevirdiğimiz zaman, sîganın mâzî mi muzârî mi olduğu görülmüyor Türkçe'sinde. Ama Arapça'sında mâzî sîgasıyla: (*Ve*

izâ kîle lehüm) "O zaman ki, onlara şöyle denildi: (*Âminû bimâ enzela'llàh*) 'Allah'ın indirdiğine iman edin!' denildi."

(*Kàlû*) "Dediler ki: (*Nü'minu bimâ ünzile aleynâ*) 'Bize indirilene inanırız.' dediler." Ondan sonrakilere inanmıyorlar. (*Ve yekfürûne*) "Kâfir oluyorlar, karşı geliyorlar, reddediyorlar, inkâr ediyorlar; (*bimâ verâehû*) yâni kendilerine indirilenden başkalarına kâfir oluyorlar, onları kabul etmiyorlar."

Halbuki, kaynak Cenâb-ı Hak... Cenâb-ı Hak gönderiyor, aynı yerden geliyor, aynı yüce makamdan geliyor, Rabbü'l-àlemîn'den geliyor. Kendilerininkine inanmışlarsa, ondan sonra gene yeniden gelene de inanmaları lâzım! Onlar diyorlar ki: "Bize indirilene inanırız. Bize indirilene inandık, tamam orada kalacağız. (*Ve yekfurûne bimâ verâehu*) Gerisine, bundan ötesine, bundan başkasına, mâadâsına kâfir oluyorlar."

(*Ve hüve'l-hakku*) "Bu indirilen hak olduğu halde kâfir oluyorlar." Yâni, hakkı inkâr ediyorlar, hakka karşı çıkıyorlar, hakkı reddediyorlar, hakkı kabul etmiyorlar. Hem de, (*Ve hüve'l-hakku musaddikan limâ meahüm*) Daha önceki haftalarda okuduğumuz ayetlerde de bu noktayı Cenâb-ı Hak onlara hatırlatmıştı: "Kendilerinin yanındakini tasdik edici ve hak olduğu halde... Kendilerine indirilen kitabı ve ahkâmı ve dini ve peygamberlerini tasdik edici, reddetmeyici, kabul edici, temize çıkartıcı, onlara inanıcı olduğu halde ve hak olduğu halde kendilerine indirilenlerin dışındakine kâfir oldular, kâfir oluyorlar."

Şimdi tabii burada bir de şu nokta var ki, Cenâb-ı Hak onlara kitaplarında, hem Tevrat'ta, hem İncil'de:

"—Bir peygamber gelecek; o peygamber geldiği zaman ona iman edin! Eğer sizin nesillerinizden, bu ümmetin şu anda yaşamakta olanların sülâlesinden, soyundan başkaları gelirse, siz söyleyin onlara da, ne zaman, hangi nesle geleceği belli olmaz; geldiği zaman o peygambere tâbi olsunlar, iman etsinler, ona itaat etsinler, ona bağlansınlar!" diye emir var.

Onlar da bekliyorlar babaları, dedeleri, ecdadı, din büyükleri kitaplara yazıp, şifahî olarak kendilerine bu nasihatı, bu tavsiyeyi yapmış olduğu için bekliyorlardı. Ve hatta, daha önceki haftalarda yine ayet-i kerimelerde geçtiği için açıklamıştık, Evs ve Hazrec

kabilesine söylüyorlardı:

"—Bir peygamber gelecek, biz onunla küfrü tepeleyeceğiz. Allah'ın Âd ve İrem kavmini helâk ettiği gibi, siz de bizim elimizle helâk olacaksınız. Sizi de biz helâk edeceğiz." diyorlardı.

Ama peygamber gelince, kendileri iman etmediler. O müşrik olanlar döndü şirkten, onlar iman etti, onlar mü'min oldu. Bunlar bu sefer, kâfir durumuna düşüverdiler.

Kendilerininkine inandılar ama, kendilerinin inandığı kitabın içinde geleceği bildirilen şeyi kabul etmemekle, bu sefer çok ters bir duruma düştüler. Çünkü kitaplarında bu yazılıydı ve kitaplarını bu peygamber te'yid ediyordu, kitaplarını doğruluyordu ve tasdik ediyordu. (*Mûsâddikan limâ meahüm*) Onların yanında duran Tevrât Allah'ın kitabıdır, İncil Allah'ın kitabıdır. Onun bazı ayetleri doğrudur, haktır. Bazılarını eksik yazdınız, bozdunuz, değiştirdiniz, sakladınız ama, ana yapısı itibariyle Allah'ın indirdiği mübarek vahiylerdendir." diye tasdik ettiği halde, gelen hak olduğu halde, onlar kâfir durumuna düşüyorlar.

(*Kul*) "Şimdi 'Biz bize inanırız!' deyip, ötekilere kâfir olanlara de ki..." Şimdi siz İslâm'a inanmadınız, Hazret-i Muhammed'e inanmadınız, Kur'an'a inanmadınız. Ve inanmazken de diyorsunuz ki: 'Biz bize indirilene inanıyoruz.' Yâni, "Biz bir vazife yapıyoruz, Allah'ın sevdiği bir durumdayız." filân gibi diyorsunuz ama, aslında durum da böyle değil. (*Felime taktulûne enbiyâa'llàhi min kablü in küntüm mü'minîn*) "Eğer inanmışlar idiyseniz, niçin size gelen peygamberleri öldürüyordunuz?.."

Tabii mazide, evvelce olduğu için, Türkçe'ye tercümede, "O halde niye öldürüyor idiniz?" diye tercüme etmek lâzım! "Onlara sor bakalım! Madem siz, kendinize indirilene inandık diyorsunuz. 'Bize indirilene inanırız da, sana indirilene inanmayız!' diyorsunuz. Aslında bu da doğru değil, bu sözünüz de doğru değil... Siz kendinize indirilene de inanmıyorsunuz. Çünkü, niye peygamberleri öldürüyor idiniz o zaman? Niye öldürdünüz?.."

Yahudiler, kendilerine Allah'ın görevli olarak gönderdiği bazı peygamberleri tarihte öldürdüler. Meselâ Zekeriyyâ AS, Yahyâ AS ve diğer bazı mübarek peygamberânı —*salavâtu'llàhi ve selâmühû*

alâ nebiyyinâ ve aleyhim ecmaîn— öldürdüler.

"—Madem mü'minler idiniz, niçin öldürüyor idiniz o peygamberleri, söyleyin bakalım?.." diye Cenâb-ı Hak bir yanlışlıklarını, yâni aslında İslâm gelmeden önce de, yahudilik çerçevesi içinde de tam görevlerini yapmadıklarını, onlara bu ayet-i kerimeyle beyan ediyor. Yâni, "Siz o zaman da, mü'minliğin gereğini tam yapmadınız." buyurmuş oluyor.

b. Yahudilerin Buzağıya Tapmaları

وَلَقَدْ جَاءَكُمْ مُوسَىٰ بِالْبَيِّنَاتِ ثُمَّ اتَّخَذْتُمُ الْعِجْلَ مِنْ بَعْدِهِ وَأَنْتُمْ ظَالِمُونَ (البقرة:٩٢)

(*Ve lekad câeküm mûsâ bi'l-beyyinâti sümme'ttehaztümü'l-icle min ba'dihî ve entüm zàlimûn.*) (Bakara, 2/92)

"Mûsâ AS..." Tabii, Cenâb-ı Hak sadece "Mûsâ" diyor ayet-i kerimede, kulu olduğu için; ama biz, Allah'ın mübarek peygamberi olduğu için, adı geçince, "Ona selâm olsun!" diye (*Aleyhi's-selâm*)'ı ekliyoruz. Seviyoruz, başımızın tâcı, gönlümüzde yeri var.

(*Ve lekad câeküm mûsâ bi'l-beyyinât*) "Mûsâ AS, onlara mucizeleri getirmişti." Bu mucizeler nelerdi?.. Mûsâ AS'ın bir kere, asâsı bir mucizeydi. Çünkü, sihirbazların bütün alet edevâtını yuttu gözlerinin önünde. Eli bir mucizeydi, koynuna sokup çıkarttığı zaman bembeyaz oluyordu.

Sonra, Firavun'un kavmi ve etrafındaki insanlar ve ahâli, bu mucizeleri gördüğü halde inanmayınca, Cenâb-ı Hak onlara çeşitli afetleri musallat etti. Yâni kurbağa afeti, bit afeti, tufan, *ve'l-cerad, ve'l-kummel, ve'd-dafâtih, ve'd-dem* ve buna benzer çeşitli mucizeleri hayatı boyunca onlara gösterdi inansınlar diye. O açık belgeleri, beyyinâtı, mucizeleri; kendisinin hak peygamber olduğunu, çağırdığı yolun Allah'ın rızasına uygun yol olduğunu beyan eden, kesinlikle belirten şeyleri getirdi onlara...

(*Ve lekad câeküm mûsâ*) "Hazret-i Mûsâ size getirmişti mucizeleri ama; (*sümme'ttehaztümü'l-icle min ba'dihî ve entüm zàlimûn.*) ey yahudiler, siz haksızlık yapıcılar olarak, zàlimler olarak, siz ondan sonra buzağıyı tanrı edindiniz."

(*Min ba'dihî*) "Onun hayatından sonra" demek değil; "O Tùr'a, Tùr-i Sînâ'ya münâcaata gittiği zaman, daha hâl-i hayatında, o doğru itikadı, doğru ahkâmı kendilerine getirdiği halde, onun getirmesinden hemen sonra, siz ey yahudiler, (*ittehaztümü'l-icl*) buzağıyı yine kendinize tanrı edindiniz."

İcl, buzağı demek. Buzağı heykeli yaptılar. Mısırlılar buzağıya tapıyorlar diye; yol kenarında, geçtikleri, seyahat ettikleri yerlerde gördükleri kavimler buzağıya tapıyor görünce, gene kendileri de buzağıyı tanrı edinip, ona tapınmaya kalktılar.

Hani inanmıştınız?.. Yâni, ona da inanmamışsınız! Ona da inanmamış olduğunuz görülüyor.

c. İşittik ve İsyan Ettik Demeleri

وَ إِذْ أَخَذْنَا مِيثَاقَكُمْ وَ رَفَعْنَا فَوْقَكُمُ الطُّورَ ، خُذُوا مَا آتَيْنَاكُمْ بِقُوَّةٍ وَاسْمَعُوا ، قَالُوا سَمِعْنَا وَعَصَيْنَا وَأُشْرِبُوا فِي قُلُوبِهِمُ الْعِجْلَ بِكُفْرِهِمْ ، قُلْ بِئْسَمَا يَأْمُرُكُمْ بِهِ إِيمَانُكُمْ إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ

(البقرة:٩٣)

(*Ve iz ehaznâ mîsâkaküm ve rafa'nâ fevkakümu't-tùr, huzû mâ âteynâküm bi-kuvvetin ve'smeû, kàlù semi'nâ ve asaynâ ve üşribû fî kulûbihimü'l-icle bi-küfrihim, kul bi'semâ ye'müruküm bihî îmânüküm, in küntüm mü'minîn.*) (Bakara, 2/93)

(*Ve iz ehaznâ mîsâkaküm*) Yine daha önceki ayet-i kerimelerde de hatırlatılmış olan hususlar. Onlar "Kendimize inanırız." dediği için, "Siz kendinize inenlere bile inanmış değilsiniz!" diye tekrar hatırlatıyor Cenâb-ı Hak, onların o yanlış sözünden dolayı.

(*Ve iz ehaznâ mîsâkaküm*) "Hani biz sizden söz almıştık, "Tevrat'ı uygulayacaksınız, dinin ahkâmına uyacaksınız!' diye. (*Ve rafa'nâ fevkakümu't-tûr*) Tur dağını böyle bulut gibi, gölge gibi, üstünüze böyle çökecek gibi yapmıştık." Siz de o korkudan, o dehşetten, 'Tamam itaat ettik, buyruğu tutacağız.' demiştiniz. (*Huzû mâ âteynâküm bi-kuvvetin ve'smeû*) Benim size verdiğim ahkâma sımsıkı yapışın, tutun, ahkâma uyun, dine sımsıkı sarılın! (*Ve'smeû*) Söylenenleri dinleyin! Hani size öyle denmişti ey yahudiler.

Ne yaptılar onlar böyle mucizeleri gördükleri halde?.. (*Kàlù semi'nâ*) "Tamam işittik, (*ve asaynâ*) ve isyan ettik." dediler. Bu büyük bir söz… Tabii böyle işittik de isyan ettik demek, çok büyük bir söz.

İnsanoğulları bu kadar acizliğiyle, nâçizliğiyle, bu kadar Cenâb-ı Hak kendilerini nimetlerine gark etmekteyken, verip durmaktayken, bu nimetlerin kendilerinin eseri olmadığını bildikleri halde, nasıl oluyor da böyle bu kadar küstah olabiliyorlar?.. Hayret edilecek bir şey! Allah insanı yanıltmasın, şaşırtmasın sevgili izleyiciler ve dinleyiciler!

Semi'nâ diyorlar, Mûsâ AS'ı inkâr etmeleri mümkün değil, çünkü nice nice mucizeler gösterdi. Kahren, cebren artık inanmak durumunda kaldılar. Sihirbazlar bile secde ettiler. Ahali çeşitli mucizeleri gördü. Kendilerine afetler, musibetler gelince, Mûsâ AS'a gelip, "Sen Rabbine dua et de, bu afetler kalksın!" dediler. Dua etti, kalktı. "O zaman inanacağız!" dediler, yine döndüler, inanmadılar. O inanmayanlar ayrı...

İnananlar da inandıkları halde, Mısır'dan kurtarıldıkları halde, Firavun gözlerinin önünde gark edildiği halde, çölde gıdalandırıldıkları halde, başlarına bulutlar gölge yaptığı halde, nice nice mucizelere rağmen, Mûsâ AS'a:

"—Biz Allah'ın vahyini duymak istiyoruz. Sen duyuyorsun da biz niye duymayalım? Biz de duyalım!" diye isteklerini dile getirdikleri zaman, onları Tur'a götürdüğü zaman, sesi duydular, tüyleri diken diken oldu.

Ondan sonra da, (*Semi'nâ ve asaynâ*) "Duyduk ve isyan ettik." dediler. Yâni, (*Ata'nâ*) "İtaat ettik, baş üstüne, yapacağız!" demeleri lâzım. Ama (*asaynâ*) dediler, âsi oldular, isyan ettiler.

Hani imanları?.. "Biz bize indirilene inandık." diyorsunuz İslâm'a girin denildiği zaman... Onu da yapmadınız, kendinize inenlere de inanmadınız!..

Böyle yaptıkları için: (*Ve üşribû fî kulûbihimü'l-icle bi-küfrihim*) "Bu böyle İslâm'a, Kur'an'a, Hazret-i Peygamber Efendimiz'e kâfir olmaları dolayısıyla, inkâr etmeleri dolayısıyla, böyle isyan edince, isyan ettik, karşı geldik dedikleri için, (*üşribû fî kulûbihim*) o zaman gönüllerine buzağı içirildi, gönüllerinin içine emdirildi. Buzağı sevgisi, buzağıya tapınma duygusu, bu buzağıya tapınma dininin duyguları gönüllerine emdirildi." Yâni, böyle kumaşı boyanın içine sokup da, boyayı kumaşa emdirtmek gibi bir mânâ var.

Gönüllerine buzağı sevgisi neden dolayı emdirildi? (*Bi-küfrihim*) Bâ-ı mukabele. "Kâfirlik yaptıkları için, küfürlerine mukabil, Allah da ceza olarak, 'Siz küfrettiniz, binâen aleyh buyurun buzağı sevgisini içinize vereyim de görün!' diye." Buzağıyı sevdiler. Yâni ayrılamıyorlar, çekemiyorlar kendilerini. Ama bu kendilerinin kâfirliklerinin cezası. Yâni, "Mûsâ AS'a bile àsi geldiler ve kâfir oldular." deniliyor bu ayet-i kerimede.

O zaman böyle böyle yaptıkları hatırlatıldıktan sonra, Cenâb-ı Mevlâ emrediyor Peygamber Efendimiz'e:

(*Kul*) Ey Rasûlüm de ki: (*Bi'semâ ye'müruküm bihî îmânüküm, in küntüm mü'minîn*) "Eğer siz dediğiniz gibi mü'minler iseniz, sizin imanınız size ne kadar kötü şeyler emrediyor!.. Eğer siz dediğiniz gibi, iddia ettiğiniz gibi mü'minler iseniz, sizin bu imanınız size ne biçim işler emrediyor?.." Şu yaptıklarınıza bakın!.. Buzağıya tapınmak, âsi olmak, peygamberi üzmek, sözünü dinlememek... Yalan yanlış işler.

"Tabii mâzide öyle yaptılar, o zaman da iman etmediler. Bak şimdi siz de aynı duruma düşüyorsunuz." denmiş oluyor. Peygamber Efendimiz'in onlara bu sözleri hatırlatmasından murad, bak o zaman Mûsâ AS'a da sizin ecdadınız böyle yapmıştı, sonra belâyı buldular. Şimdi de aynı hataya düşüyorsunuz, bak hatırlayın! Şimdi Mûsâ AS'ın hak peygamber olduğunu anlamış durumdasınız, ona sarılıyorsunuz. Ama şu anda da, bu sefer Allah'ın ahir zaman Peygamberine âsi oluyorsunuz, yine kâfir oluyorsunuz. Böyle yapmayın!" denmiş oluyor yahudilere.

d. Doğru İseniz, Ölümü İsteyin Bakalım!

Ve 94. ayet-i kerimede buyruluyor ki:

قُلْ إِنْ كَانَتْ لَكُمُ الدَّارُ الْآخِرَةُ عِنْدَ اللهِ خَالِصَةً مِنْ دُونِ النَّاسِ فَتَمَنَّوُا الْمَوْتَ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ (البقرة:٩٤)

(*Kul in kânet lekümü'd-dâru'l-âhiretü inda'llâhi hâlisaten min dûni'n-nâsi fetemennevü'l-mevte in küntüm sàdıkîn.*) (Bakara, 2/94)

"Ey Rasûlüm onlara bir de şöyle söyle..." Cenâb-ı Hak hep öğretiyor Rasûlüne. Yâni, yahudiler inkâr edince, müşrikler gelip kendisine bir söz söyleyince, Peygamber Efendimiz'e bir itirazda bulununca; güya kendi aklıyla, batıl mantığıyla bir şey söyleyince; Cenâb-ı Hak cevabını öğretiyor Peygamberine, vahyediyor:

"Şöyle söyle ey Rasûlüm; madem öyle diyorlar, onun cevabını

şöyle söyle!" diye. (*Kul*) Söyle mânâsına bir emir. (*Kul*) "De ki ey Rasûlüm: (*İn kânet lekümü'd-dâru'l-âhireh*) Eğer ahiret yurdu, ahiret sizinse, sizin olacaksa iddia ettiğiniz gibi, (*inda'llàh*) Allah'ın huzurunda, (*hàliseten min dûni'n-nâsi*) insanlardan hariç, sırf size mahsus, sırf size tahsis edilmiş olarak ahiret yurdu sizin olacaksa; o zaman, (*fetemennevü'l-mevte in küntüm sàdıkîn*) bu iddianızda sadık iseniz, doğru iseniz, haydi bakalım ölümü temennî edin!"

Bu ölümü temennî etmeyi, aynı konuyu açıklayan başka ayet-i kerimelerden de deliller vererek, İbn-i Kesir güzel bir şekilde izah ediyor. "Bu *mübahele'*dir." diyor. Yâni, "Siz madem mü'minim diyorsunuz, madem ahiret bizimdir diyorsunuz. Cennete ancak yahudiler girecek, hristiyanlar girecek diyorsunuz, bizim girmeyeceğimizi iddia ediyorsunuz. Kendinizin hak yolda olduğunuzu sanıyorsunuz. Bize indirilene inanırız, size indirilene inanmayız diyorsunuz, kâfir duruma düşüyorsunuz. Ama kâfir durumuna düştüğünüzü de kabul etmiyorsunuz da, Allah'ın dostlarıyız; (*nahnü ebnâu'llàhe ve ehibbâuhû*) diyorsunuz. Allah'ın sevgili kullarıyız iddiasındasınız. Haa, o zaman haydi bakalım ölümü isteyiniz! (*Fetemennevü'l-mevte*) Ölümü temenni ediniz, (*in küntüm sàdikîn*) eğer sadıklarsanız."

Şimdi tabi bu mübâheledir. *Mübâhele* ne demek?.. "Eğer siz doğruysanız, biz yanlışsak; Allah bizi helak etsin!.. Eğer biz doğruysak, siz yanlışsanız; Allah sizi helâk etsin, siz mahvolun, siz ölün, kahrolun!.." demek yâni. Ne demek? Allah'a bırakmak işi. Yâni, her türlü delili söylüyorsun, anlatıyorsun dinlemiyor, inat ediyor. Mugàlata dediğimiz, laf kalabalığına getirme yoluyla filan, bir türlü kabul etmiyor.

Halbuki, bu din işi önemli. İnsanlar iman edecek, imanına göre dünya hayatını sürecek, imtihanı kazanacak. Dünya hayatında da insanların yaşamı güzel olacak. Yâni huzur olacak, uluslararası huzur olacak, ulusun içinde huzur olacak, evde huzur olacak. Yâni sonucu var, maddi sonucu var. Emrin sonucunda dünya ve ahiret saadeti sağlanacak. Sözün dinlenmesi lâzım, iş ona bağlı...

Dinlemiyor, mugàlata yapıyor; "Bize indirilene inanırız, size indirilene inanmayız!" diyor, haksız. İşte haksızlıkları geçtiğimiz

ayetlerde gösterildi.

"—O zaman hadi bakalım, hangimiz haksızsa, o kahrolsun!.. Gel bakalım, ortaya çoluk çocuğumuzu koyalım! Hanımlarımızı, ailelerimizi, çoluklarımızı, çocuklarımızı, bir tarafa birisini, bir tarafa birisini koyalım! Hangi taraf haklıysa, Allah onu kurtarsın, yaşatsın!.. Hangi taraf haksızsa, onu tepelesin, kahretsin, öldürsün..." işine geliyor iş.

Buna *mübâhele* denilir.

Peygamber Efendimiz bunu kendi hâl-i hayatında, Necran'dan gelen hristiyan cemaatine teklif etti. Onlara hristiyanlığın yanlış taraflarını, düzeltilmesi gereken taraflarını söyleyip, onları İslâm'a davet ettiği zaman, bazıları müslüman oldular. Bazıları da olmadılar. Her şeyi izah etti:

"—Bakın Hazret-i İsâ Allah'ın bir kuludur, annesi sàliha bir hatundur. Evet, babasız olarak, sadece anneden meydana gelmiştir, ama Allah'ın oğlu değildir, Allah'ın kuludur. Burada yanlışlık yapıyorsunuz..." vs. dedi.

Onlar yetmiş küsür kişilik heyet halinde gelmişlerdi, Medine'yi doldurmuşlardı, mescidi doldurmuşlardı. Onlara hepsini anlattıktan sonra, uzun günler izahlardan sonra, onlar yanaşmayınca, o zaman Cenâb-ı Hak buyurdu ki:

تَعَالَوْا نَدْعُ أَبْنَاءَنَا وَأَبْنَاءَكُمْ وَنِسَاءَنَا وَنِسَاءَكُمْ وَأَنْفُسَنَا وَأَنْفُسَكُمْ

ثُمَّ نَبْتَهِلْ فَنَجْعَلْ لَعْنَةَ اللهِ عَلَى الْكَاذِبِينَ (آل عمران:٦١)

(*Teàlev*) "Geliniz, (*ned'u ebnâenâ ve ebnâeküm*) sizin çoluk çocuğunuzu ortaya koyalım çağıralım, bizimkileri ortaya koyalım! (*Ve nisâenâ ve nisâeküm*) Sizin hanımlarınızı getirelim, bizim hanımlarımızı getirelim bir tarafa koyalım! (*Ve enfüsenâ ve enfüseküm*) Kendilerimizi de oraya koyalım. Çoluk, çocuk, hanım, erkek, bey iki taraf... (*Sümme nebtehil*) Ondan sonra, mübâhele yapalım, ibtihal yapalım!" Yâni, "Yâ Rabbi, hangimiz haksızsa onu kahret!" diye Allah'a dua etmek. (*Fenec'al la'neta'llàhi ale'l-kâzibîn.*) "Haksız olana, yalancılara Allah'ın laneti olsun diyelim!" diye, bu noktaya geldi. (Âl-i İmran, 3/61)

O zaman dediler ki:

"—Bir dakika, biz bir konuşacağız."

İstişare yaptılar. Kendi aralarında konuşurken dediler ki: "Bu peygamberdir. Eğer biz böyle yaparsak kendimiz ve çoluk çocuğumuz Allah'ın lânetine anında uğrarız, kahroluruz, mahvoluruz." dediler. Sonra Rasûlüllah Efendimiz'e:

"—Biz hristiyan olarak kalalım, cizye verelim!" dediler.

O zaman Peygamber Efendimiz, Ebû Ubeyde ibni'l-Cerrah'ı, yâni ashabından sevdiği birisini, onlara yönetici olarak gönderdi onlarla beraber. Onların da cizyelerini aldı, kabul etti. Onlar o haliyle kaldılar. İçlerinden bazıları müslüman oldular.

Bu olaya, yâni "Hangimiz haksızsak, Allah onu kahretsin!" noktasına geldi mi iş, ona *mübâhele* deniliyor. Şimdi müfessirlerin bir kısmına göre, burada söylenen şey aynı şey... Yâni, "Siz, 'Ahirette biz Allah'ın sevgili kullarıyız, biz cennete gireceğiz; sizler girmeyeceksiniz!' diye mugàlata yapıyorsunuz, kuru iddialarda bulunuyorsunuz. Haydi bakalım, o zaman ölümü dileyin! Yâni kim haksızsa o ölsün!..' diye dileyin bakalım!"

Onu yapamadılar. Peygamber Efendimiz'in etrafındaki yahudiler onu yapamadılar. Eğer "Yalancı olan taraf helâk olsun!" diye, öyle bir şey yapsalardı, ne olurdu?.. İbn-i Cerir, tefsirinde diyor ki: Bize ulaşan hadise göre, bilgiye göre Peygamber Efendimiz buyurdu ki:[66]

وَلَوْ أَنَّ الْيَهُودَ تَمَنَّوْا الْمَوْتَ لَمَاتُوا وَلَرَأَوْا مَقَاعِدَهُمْ مِنَ النَّارِ

(حم. ع. عن ابن عباس)

(*Lev enne'l-yehûde temennevü'l-mevt*) "Eğer yahudiler haksız olan ölsün diye, ölümü temenni etselerdi, (*lemâtû*) hepsi ölürlerdi. (*Ve lereev makàidehüm mine'n-nâr*) Ölürlerdi ve cehennemdeki

[66] Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.I, s.248, no:2225; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.IV, s.471, no:2604; Abdullah ibn-i Abbas RA'dan.

Mecmaü'z-Zevâid, c.VIII, s.418, no:13873.

makamlarını, nereye atılacaklarını, cehennemdeki azab yerlerini görürlerdi." diyor.

Yapamadılar onu. (*İn küntüm sàdıkîn.*) "Eğer siz haklı olduğunuz kanaatindeyseniz, yapın böyle." denildi ama, yapamadılar.

Bazıları da bu ayet-i kerimeyi şöyle anlamak istemiş, böyle yorumlamışlar:

"—Siz eğer 'Biz Allah'ın sevgili kullarıyız.' diyorsanız, o zaman ölümü isteyin! Nasıl olsa ahirette siz cennete gidecekseniz, mü'minseniz; o zaman ölümü isteyin!"

Ama, bu mânâ biraz zayıf. İbn-i Kesir buna itiraz ediyor. Diyor ki: "İnsanın dünya hayatını sevmesi tabiidir, doğaldır. Mü'minlerden de yaşamayı isteyen vardır."

Hatta hadis-i şeriflerde insanın çok yaşamayı istemesi tavsiye de edilmiştir. İnsan, "Çok yaşayayım da çok hayır yapayım, hayrım daha da çok olsun!" diye isteyebilir. Ölümden kaçmak, korkmak da bir duygudur, tabiidir. Hadis-i şerifte Peygamber Efendimiz de buyurmuş:[67]

---

[67] Tirmizî, *Sünen*, c.IV, s.566, Nu:2330; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.V, s.40, no:20431; Dârimî, *Sünen*, c.II, s.398, no:2742; Hàkim, *Müstedrek*, c.I, s.489, no:1256; Tayâlisî, *Müsned*, c.I, s.116, no:864; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.V, s.327, no:5449; Taberânî, *Mu'cemü's-Sağîr*, c.II, s.81, no:818; İbn-i Ebî Şeybe, c.VII, s.90, no:34424; Bezzâr, *Müsned*, c.II, s.37, no:3623; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.III, s.371, no:6317; Şeybânî, *el-Âhàd ve'l-Mesânî*, c.II, s.532, no:1356; Begavî, *Şerhü's-Sünneh*, c.VII, s.229; Tahàvî, *Müşkilü'l-Âsâr*, c.XI, s.354, no:4529; Ebû Bekre RA'dan.

Tirmizî, Sünen, c.IV, s.565, no:2329; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.IV, s.188,no:17716; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.II, s.118, no:1441; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.VII, s.89, no:34420; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.I, s.393, no:515; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.III, s.371, no:6318; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.VI, s.111; Abd ibn-i Humeyd, *Müsned*, c.I, s.182, no:509; Begavî, *Şerhü's-Sünneh*, c.II, s.379; İbnü'l-Ca'd, *Müsned*, c.I, s.492, no:3431; Taberânî, *Müsnedü'ş-Şâmiyyîn*, c.III, s.104, no:1883; Ziyâu'l-Makdisî, *el-Ehàdîsü'l-Muhtâre*, c.III, s.392, no:43; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.II, s.445, no:3925; Abdullah ibn-i Büsr el-Mâzinî RA'dan.

Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.235, no:7211; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.VII, s.247, no:2981; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.VII, s.990, no:34422; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.III, s.371, no:6320; Abdullah ibn-i Mübârek, *Müsned*, c.I, s.81, no:80; Ebû Hüreyre RA'dan.

خَيْرُكُمْ مَنْ طَالَ عُمُرُهُ ، وَحَسُنَ عَمَلُهُ (ت. حم. ك. ط. طس. ش. ق. عن أبي بكرة ؛ ت. حم. طس. ش. هب. ق. حل. عن عبد الله بن يسر ؛ حم. حب. ش. عن أبي هريرة)

(*Hayruküm men tàle umruhû ve hasüne amelühû*) "Sizin en hayırlınız, ömrü uzun olup da ameli de sàlih olandır, yâni ömrünü iyi işlerle geçirendir." buyurmuş.

Binâen aleyh, ölümden korkmak doğrudan doğruya bir imansızlıktan neş'et etmez. Herkes aşının faydalı olduğunu bildiği halde, iğne olmaktan kaçar. Ameliyat mecburi olduğu halde, ameliyat olmaktan korkar... Bu insanın içgüdüsü, yâni kendini koruma içgüdüsüdür.

İbn-i Kesir, iki tarafın da delillerini zikrettikten sonra:

"O değildir murad; haksızı Allah kahretsin mânâsıdır." diye, onun daha doğru bir mânâ olduğunu beyan ediyor. Ben de o kanaatteyim, ayet-i kerimenin gidişi öyle, mânâ o zaman daha tatlı oluyor.

e. Yahudiler Ölümü Hiç İstemezler

95. ayet-i kerime de:

وَلَنْ يَتَمَنَّوْهُ أَبَدًا بِمَا قَدَّمَتْ أَيْدِيهِمْ ، وَاللَّهُ عَلِيمٌ بِالظَّالِمِينَ

(البقرة:٩٥)

Hàkim, *Müstedrek*, c.I, s.489, no:1255; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.III, s.371, no:6319; Abd ibn-i Humeyd, Müsned, c.I, s.328, no:1086; Câbir ibn-i Abdullah RA'dan.

Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.VI, s.353; Abdullah ibn-i Ömer RA'dan.

Mecmaü'z-Zevâid, c.X, s.337, no.17548; *Kenzü'l-Ummâl,* c.XV, s.667, no:42648, 42649; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.211, no:1231.

(*Ve len yetemennevhu ebeden bimâ kaddemet eydîhim, va'llàhu alîmün bi'z-zàlimîn.*) (Bakara, 2/95)

(*Ve len yetemennevhu ebedâ*) "Onu şimdi de temenni edemiyorlar, ileriye doğru da hiç temenni edecek halleri yok, temenni de edemeyecekler! Hiç temenni edemeyecekler o ölümü..." Yâni, "Biz haklıyız, Allah haksız olanı kahretsin!" diyemeyecekler. Çünkü deseler, bu gibi durumlarda, Allah haksızı derhal, anında kahrediyor. Yâni, Cenâb-ı Hakk'ın gayretu'llahı, âdetu'llahı öyle...

Bir yerde azgınlık arttığı zaman, Cenâb-ı Hak azabı güm diye indiriyor. Bunun Kur'an-ı Kerim'den çok misalleri var: Âd Kavmi, Semûd Kavmi ve diğer azgın insanlar, Kàrunlar, Nemrutlar, Firavunların başına gelenler... Yâni, Allah'ın gazabına uğrayan insanların maceraları mâlum.

(*Ve len yetemennevhu ebedâ*) "Asla böyle bir şeyi temenni edemeyecekler; edemedikleri gibi ileri doğru da bir ümid yok. Şimdi de temenni etmediler, etmiyorlar; ileride de etmeyecekler. (*Bimâ kaddemet eydîhim*) Ellerinin öne takdim ettiği, sunduğu şeylerden dolayı..."

(*Bimâ kaddemet eydîhim*) "Onların ellerinin öne takdim ettiği şeyler." Bunlar ne demektir? Ortaya koydukları işler, ameller, icraat, kötülükler, günahlar dolayısıyla... Yâni insanın yaptıkları ne oluyor?.. Bu dünyadayken deftere yazılıyor, ahirete gönderiliyor. Onların hükmü, cezası ahirette olacak. Sonuç itibariyle, elleriyle takdim ettiklerinden murad, elleriyle işledikleri günahlar demek. Günahlarından dolayı, haksızlıklarından, suçlarından dolayı bunu hiç isteyemeyeceklerdir.

(*Va'llàhu alîmün bi'z-zàlimîn*) "Allah o günahkârları, o zalimleri, o adaletsizleri, o haksızları, o doğru işe yanaşmayanları, doğruyu yapmaya yanaşmayanları, günahkârları pekâlâ, son derece iyi bilmektedir." Onların işte halleri böyle.

f. Bin Yıl Yaşamak İsterler

وَلَتَجِدَنَّهُمْ أَحْرَصَ النَّاسِ عَلَىٰ حَيَوٰةٍ ، وَمِنَ الَّذِينَ أَشْرَكُوا

يَوَدُّ أَحَدُهُمْ لَوْ يُعَمَّرُ أَلْفَ سَنَةٍ ، وَمَا هُوَ بِمُزَحْزِحِهِ مِنَ

الْعَذَابِ أَنْ يُعَمَّرَ ، وَاللهُ بَصِيرٌ بِمَا يَعْمَلُونَ (البقرة:٩٦)

(*Ve letecidennehüm ahrasa'n-nâsi alâ hayâtin ve mine'llezîne eşrekû, yeveddü ehadühüm lev yuammeru elfe senetin ve mâ hüve bi-müzahzihihî mine'l-azâbi en yuammer, va'llàhu basîrun bimâ ya'melûn.*) (Bakara, 2/96) *Sadaka'llàhu'l-azîm.*

(*Ve letecidennehüm ahrasa'n-nâsi alâ hayâtin ve mine'llezîne eşrekû*) "Onları ölümü temenni etmek şöyle dursun, hayata insanların en hırslı olanı, yaşamaya en bağlı olanı, yaşamayı en çok temenni edeni bulursun; (*ve mine'llezîne eşrekû*) hatta şirk koşanlardan bile daha hırslı..." Yâni, "Onları şirk koşanlardan bile hayata daha haris, yaşamaya daha istekli, ölümden daha korkucu bulursun."

Niye onların böyle, insanların hayata en hırslısı olduğunu söyledikten sonra, "Hatta şirk koşanlardan bile daha hırslıdır." diye söylüyor?.. Çünkü mü'minler ahireti bildikleri için, dünya hayatından sonra bir de ahiret hayatı var diye inanıyor; müşriklerden, imansızlardan öyle ayrılıyor. Ahireti bildiği için, ahireti isterler.

Meselâ, benim rahmetli dedem (annemin babası), yaşlandığı zaman, "Al yâ Rabbi artık emânetini..." demiş. Ben şehirdeydim, vefatında yanında değildim ama, "Yaşadım, al artık canımı!" demiş.

Tarihten de Lebîd ibn-i Rebîa[68] var. 156 yıl yaşadığını Ebû

[68] Lebid ibn-i Rebia (?–660 m.) Kasideleri Kâbe duvarına asılan ünlü Arap şairlerindendir. Genç yaşta yazdığı ve okuduğu şiirleriyle meşhur olmuş ve belagatın çok üstün olduğu bir zamanda en büyük edipler seviyesine yükselme başarısını göstermiştir. Muallaka sahibi kişiler arasında Müslüman olan tek şairdir. Hayatı hakkında fazla bilgi yoktur. Doğum tarihi kesin olarak bilinmemektedir. Ancak, Hire Hükümdarına gönderilen elçilik heyeti içinde bulunmasından hareketle 550-570 yılları arasında doğmuş olduğu tahmin edilmektedir.

Lebid'in, 631 yılında Müslüman oldu. Bu tarihten sonra Küfe'ye yerleşti ve şehrin kurucuları arasında yer aldı. Oğulları da kendisiyle birlikte buraya

Hüreyre RA rivayet ediyor. O da demiş ki:

ولقد زئمت من الحياة وطولها ،

وسؤال هذا الناس كيف لبيد ؟

Ve lekad zeimtü mine'l-hayâti ve tùlihâ,
Ve suâli hâze'n-nâsi keyfe lebîdü?

"Hayattan bıktım, insanların 'Nasılsın Lebîd?' demesinden bıktım." diye, şiirine yazmış. Ölümü istiyor mü'min, çünkü ahiret daha iyi diye.

Yine Kàdı İyaz, *Kitâbü'ş-Şifâ bi-Ta'rîfi Hukùki'l-Mustafâ* isimli meşhur, güzel eserinde ashabdan bazı kimseleri bildiriyor ki, isimlerini söylüyor: "Öyle mübarek insanlar vardı ki, her akşam, 'Yâ Rabbi, bâri bu akşam benim canımı alıver! Öleyim de, sevdiklerime kavuşayım...' diye ölümü her akşam temenni ederlerdi." diyor.

Tabii temenni edenler olur. Ahireti bilen insan, ahireti gören insan, ahirete inanan insan ahireti temenni eder. Birisi de hurilerden birisini görmüş, ondan sonra artık hayatı hiç istememiş. Bir de cennetteki makamını veya cennete kendisine bahşedilecek ikramları görünce, artık hayatı istememek gayet güzel.

Mü'minler böyledir. Ehl-i kitaba da Allah bu bilgileri, o peygamberlerle öğretmişti. Cenneti cehennemi, onlar da biliyorlardı. Onların da aslında mü'min olanları ahirete şevk duyabilirler.

---

yerleştiler. Uzun bir ömür yaşayan meşhur şair 660 veya 661 yılında Küfe'de vefat etti.

Lebid, Müslüman olduktan sonra ise, şiirlerinde içki ve av sahnelerine yer vermedi. Bundan sonra daha çok İslami motiflere yer verdi. "İyi biliniz ki, Allah'tan başka her şey batıldır, her nimet de şüphesiz zevale mahkumdur" beyti Peygamber Efendimizin SAS övgüsüne, hiçbir şairin ağzından, bunlardan daha doğru ifadelerin çıkmadığı mealindeki iltifata mazhar oldu.

Meselâ, Yunus Emre'nin şiirlerini düşünün, Mevlânâ'yı düşünün!.. Mevlânâ Hazretleri'nin, Hocamız'ın vefatı dolayısıyla, benim tesbit ettiğim meşhur şiirini[69] düşünün, ölüme bakışını düşünün! Ölüm, böyle evliyâullah için sevgiliye kavuşma, vuslat gecesi oluyor. Onu temenni etti.

Bunlar, ehl-i kitap, Mûsâ AS'a tâbi olduklarını iddia ediyorlar. O halde bunların ölümü istememesi, hayata bağlılığı, hatta ahiret inancı olmayan müşriklerden bile daha çok hayata bağlı olması çok garip.

(*Letecidennehüm*) "Ey Rasûlüm sen onları bulacaksın muhakkak ve muhakkak..." *Le,* te'kid için gelmiş fiilin başına. (*Tecidu*) denmiyor, (*letecidennehüm*) deniyor. Bir de sonuna *nûn-u te'kid-i sakîle*, kuvvetlendirme nunu gelmiş. Mânâyı kuvvetlendirmek için, muhakkak ve muhakkak öyle olacak mânâsına. (*Ve letecidennehüm ahrasa'n-nâsi alâ hayâh*) "Yaşamaya, yaşama,

---

[69] ***Arkamdan Ağlama***

Öldüğüm gün tabutum yürüyünce
Bende bu dünya derdi var sanma!
Bana ağlama, "Yazık, yazık!" "Vah, vah!" deme!
Şeytanın tuzağına düşersen, vah vahın sırası o zamandır.
Yazık yazık asıl o zaman denir.
Cenâzemi gördüğün zaman "Elfirak, elfirak!" deme!
Benim buluşmam asıl o zamandır.
Beni mezara koyunca elvedâ demeğe kalkışma!
Mezar cennet topluluğunun perdesidir.
Mezar hapis görünür amma,
Aslında canın hapisten kurtuluşudur.
Batmayı gördün ya, doğmayı da seyret!
Güneşle aya batmadan ne ziyan gelir ki?
Sana batma görünür amma
Aslında o doğmadır, parlamadır.
Yere hangi tohum ekildi de yetişmedi?
Neden insan tohumu için
Bitmeyecek, yetişmeyecek zannına düşüyorsun?
Hangi kova suya salında da, dolu olarak çekilmedi?
Can Yusuf'un kuyuya düşünce niye ağlarsın?
Bu tarafta ağzını yumdun mu, o tarafta aç!
Çünkü artık hay-huy'un,
Mekânsızlık aleminin boşluğundadır.

insanların, halkın, insanoğlunun en hırslısı bulacaksın onları... Bulursun, görürsün, bu vaziyette görürsün. Hatta, ahiret inancı olmayan müşriklerden bile daha çok hırslı görürsün."

Müşrikler tabii, öldükten sonra yok olacağız diye düşündüklerinden, dünyada çok yaşamayı istemek, onların müşriklik mantığı içinde tabii görülür. Ama mü'minler için, onlardan da daha çok hayatı istemeleri, dünya hırslarını gösterir ve inançlarının olmadığını gösterir. Bu ayet-i kerime o noktaya işaret buyuruyor.

(*Yeveddü ehadühüm lev yuammeru elfe seneh*) "Onlardan birisi diler ki: 'Keşke bin yıl yaşasam...' (*Ve mâ hüve bi-müzahzihihî mine'l-azâbi en yuammer*) Halbuki bin yıl yaşaması, böyle uzun ömürlü olması, azabdan onları kurtarmaya yaramayacaktır, azabdan onları uzaklaştırıcı olamayacaktır. (*Va'llàhu basîrun bimâ ya'melûn*) Allah onların işlediklerini pek mükemmel, pek güzel görmektedir." Yâni, "Ne icraat yaptıklarını, ne tavırlar aldıklarını, ne yanlış yollara kaydıklarını, neler düşündüklerini, imanlarına aykırı nasıl hatalara düştüklerini Cenâb-ı Hak çok güzel görmektedir."

Tabii bu bir tehdit oluyor. Çünkü Allah-u Teàlâ Hazretleri yaptıklarından gàfil değil. Hepsini her an görüyor, çünkü her yerde hàzır ve nâzır. İnsanoğlu ona rağmen günah işliyor.

Hacı Bektâş-ı Velî Hazretleri'nin *Makàlât*'ında çok güzel olarak diyor ki:

"—Sen ey mü'min..." Yâni, bir müslümana hitap ediyor: "Sen (*Âmentü bi'llâhi ve melâiketihî*) 'Allah'a ve meleklerine inandım.' diyorsun. İnsanların yanında kusur işlemekten kaçınıyorsun, çekiniyorsun, utanıyorsun; ama, yalnız kaldığın zaman, kimse yok diye türlü türlü hatalar, günahlar, edepsizlikler, hırsızlık, arsızlık, terbiyesizlik, yüzsüzlük yapıyorsun!.. E, nerede kaldı senin Allah'a inancın?.. Böyle şey olmaz!" diye bildiriyor Hacı Bektâş-ı Velî.[70]

[70] Prof. Dr. M. Esad Coşan, *Hacı Bektâş-ı Velî, Makàlât*, s.16, Seha Neşriyat, Ankara 1986. Esad Coşan, *Hacı Bektâş-ı Velî, Makàlât*; sadeleştiren: Dr. Hüseyin Özbay, s.9, Kültür Bakanlığı, Ankara 1996.

Evet insan, etrafında Allah'ın melekleri olduğunu bilince, onlardan utanır. İnsanlardan utanıyor, yalnız yerde yapıyor... Yalnız yerde yalnız değil ki, melekler var. Meleklere inanıyorsa, meleklerden de utanacak.

Peygamber Efendimiz hadis-i şerifinde buyuruyor:

"—Sizden biriniz, yanında görevi icabı hep bulunan meleklerden utansın!"

Yâni, "Öyle fezâhat, kötü iş yapmasın!" demek.

Tabii melekler de görüyor; Cenâb-ı Hak da her yerde hàzır ve nâzır, o en iyisini görüyor. Cenâb-ı Hak en iyisini görüyor. Binâen aleyh, onların bu suçları sabittir. Yazılıyor, melekler de yazıyorlar. Onun cezası olacaktır. Ne kadar kaçsalar ölümden kurtuluş olmayacaktır, ahirette cezalarını çekecekler.

Tabii bu mânâda ilerideki sûrelerde, ayetlerde aynı konuda, onların meselelerine karşılık, benzer ayet-i kerimeler gelecek.

g. Yahudilerden İbret Alalım!

Onlar bu hataları yapmışlar, Peygamber Efendimiz zamanından da 1400 yıl geçmiş. Biz şimdi tefsire, Kur'an-ı Kerim'in başından başlayalım dedik, 96. ayet-i kerimeye kadar geldik Bakara Sûresi'nden... Bu münasebetle bunları görüyoruz. Tabii, insan okuduğundan ibret alacak. Bizim de ibret almamız lâzım! Biz de Allah'ın kuluyuz, biz de mes'ulüz, sorumluyuz... Bizim de inandık deyip de inanmamamız, başımıza felâket getirir. Bizim de böyle gevşek olmamamız lâzım!

Bir zamanlar mü'min bir kavim olan, Firavun'un kavminin yanında Allah'ın sevgili kulları olan kavim, sonradan bir zaman geliyor, kâfir durumuna düşüyor. Bir zamanlar Peygamber Efendimiz'in ümmetinden mübarek insanlar olan kimseler, şimdi ilericiliktir, batıcılıktır, çağdaşlık diye, bunlar eski masallar diye dine karşı çıkıyor. Eski masallar değil, köklü hakikatler... Yâni fizik kanunları, kimya kanunları gibi dînî gerçekler bunlar. Yâni doğru olan şeyler...

Binâen aleyh, gevşememeniz lâzım! Bizim de, bu gibi durumlara düşmemek için kendimizi yoklamamız, kollamamız, murakabe etmemiz lâzım! Her an murakabe etmemiz lâzım! Ve

Cenâb-ı Hakk'ın emirlerine sımsıkı sarılmamız lâzım! Yâni mü'minsek, ki mü'min olmayınca mahvolacağız. Binâen aleyh, mü'min olmak lâzım! O kesin, tamam.

Küfür mü, şirk mi, inkâr mı iyi; iman mı iyi?.. İman iyi, tamam... İmanı tercih ettin, aferin kazandın, tamam. Mü'min isen, o halde imanının gereğini de yapmanı Cenâb-ı Hak istiyor. Yapmadığı zaman, kim yapmamışsa, ona da, "Niye imanının gereğini yapmadın, niye imanının gereğine aykırı işler yaptın?" diye soruyor.

Şimdi ben 20. Yüzyıl'da bakıyorum, işte dünya... Türkiye bana küçük görünüyor tabii şimdi. Dünya üzerinde bir ülke olarak görünüyor. Bakıyorum çok küfürler var, çok inkârlar var, çok haksızlıklar var, çok yanlışlıklar var, yanılmalar var.

Allah bizi yanıltmasın... İmandan, İslâm'dan, Kur'an'dan ayırmasın... Bu okuduğumuz ayetlerde tenkit edilen sapıtmış, şaşırmış, Allah'ın gazabına uğrama durumuna düşmüş, dalâlete düşmüş eski kavimler gibi olmayalım!..

"—Nasıl olalım hocam?" diye soracak olursanız: Şu Allah'ın kelâmı Kur'an-ı Kerim'i açın, okuyun! Amerikalı açıyor, okuyor, müslüman oluyor. Avrupalı açıyor, okuyor, müslüman oluyor. Japon alıyor, okuyor, müslüman oluyor. Hintli alıyor, okuyor, müslüman oluyor... Allah'ın kelâmını alın, okuyun!.. Veya dinleyin!.. Veya bunları okumuş büyük feylesoflar, mütefekkirler, alimler, müslüman olanlar var; onların sözlerini dinleyin! Adamların neden böyle bir şeye gelip, en sonunda bunu tercih ettiğini anlayın!..

Roce Garudi'ye birisi demiş ki, bizim gazetecilerden:

"—Yâ üstad, niye müslüman oldun?.."

Güleceğim geliyor benim. İslâm doğru olduğu için müslüman oldu. Adam her şeyi gezdi, hristiyan ülkede yetişti, sosyalist oldu, komünizmi gördü, kapitalizmi gördü. Sonra en güzeli İslâm olduğu için, en güzel nizam İslâm olduğu için İslâm'a geldi. Niye hayıflanıyorsun?..

"—Ee, yâni İslâm gericilik dini değil mi?" diyor.

Bana birileri sormuştu zamanında:

"—Türkler niye müslümanlığı seçmişler?.."

Müslümanlık başa dert gibi, böyle söylüyor. Hayır, müslümanlar Hristiyanlığı da biliyordu, Budizm'i de biliyordu, Brahmanizm'i de biliyordu. Yâni Orta Asya'da, Çin'de hükümetler kurmuşlardı, ahalileri tanıyorlardı, inançları biliyorlardı. Hristiyanlığı, Yahudiliği de biliyorlardı. Onların en doğrusunu seçtiler. Hem de irdeleye irdeleye, gayet güzel inceleye inceleye yaptılar bu işi... Ve İslâm'ın en mükemmel eserlerini onlar ortaya koydular ve İslâm'ın en güzel uygulamasını, tarih boyunca onlar gösterdiler.

Osmanlıların ilk devresine, bozulmadıkları o safvet devresine, sâfîlik devresine bakın! Ne kadar temiz, ne kadar güzeldir. Herkes hayran oluyor, beğeniyor. Yâni yıkılış devrine doğru, bozulma devrine değil de, tâ önceki devirlere bakacak olursak, görülüyor ortalıkta uygulama...

Tabii, Osmanlılardan önce İslâm'ı güzel uygulamış başka devreler de, başka çevreler de, başka milletler de var; Allah râzı olsun... Ve İslâm'ın nasıl huzur getirdiği, mutluluk getirdiği görülüyor. Şimdi bazıları da tabii şöyle düşünüyor:

"—Canım işte meselâ, Osmanlı'yı okuyoruz işte, onların aletine edevâtına bakıyoruz. Şimdi batının aletine edevâtına bakıyoruz..."

Aynı devirdeki batıya baksana!.. Daha ortaçağda, karanlık devirde... Yâni, İslâm'ı düşünürken Kanunî devrini düşünüp de, batıyı düşünürken 20. Yüzyıl'ı düşünmek olmaz ki... Çağları eşit zamanlar içinde mukayese yapacaksın, öyle inceleyeceksin. Hangisi kadına hak vermiş, hangisi kadının hukukunu kollamış?.. Hangisi zulmü engellemiş?.. Hangisi çeşitli inançları böyle koruyarak, hiç kimseye zulmetmeden yönetim göstermiş; ötekiler ne yapıyorken?.. Yâni, mukayese edildiği zaman, gerçekler mukayeseden çıkar.

En medeni yönetimi bizimkiler göstermiş. Çanakkale'de bizim dedelerimizle çarpışmış Avustralyalıları konuşturmuşlar burada televizyonda. Bir tanesi çıkmış... Ben onu şimdi merak ediyorum yâni, nereden bulunur, nasıl alınır bilmiyorum ama, konuşmasını keşke alabilsek. Demiş ki:

"—Çok haksızdık, Çanakkale'ye gitmekle, orada çarpışmakla... Ve dünyanın en asil, en dürüst, en temiz milletiyle çarpıştık.

Bizim oraya gitmemiz yanlıştı. Onlar çok temiz insanlardı." demiş.

Hakikaten Osmanlı terbiyesi çok güzel! Şimdiki hale bakıyorum, terbiyesizliğe bakıyorum... Meselâ, şu zelzele felâketini, adım adım haberleri takip ediyorum internetten, buranın televizyonlarından, Türkiye'den gelen haberlerden... Alıyorum daima bilgileri, çok üzülüyorum. Yâni birisi can derdinde, evi yıkılmış; öbür taraftan hırsızlar, evde olmayan insanların evlerini soyuyor. Birisi göçüğün altında kalmış, kolunda bilezikler var; hırsız bilezikleri alacağım diye kolunu kesiyor... Yâni insanlık ölmüş.

Tabii, bizim kardeşlerimiz ve başka böyle merhametli iyi insanlar, yine Osmanlı terbiyesi, yine milli terbiye almış insanlar; gidip de orada ne gibi yardımlar yapabilirim diye, elinden gelen yardımı yapanlar da var. Öyle haberler de geliyor. Hatta bizim torun da gitmiş. Annesi anlatıyor ki anneannesine: "Çok üzgün geldi, çünkü çok acı sahneler gördü." filân diye.

Yâni çok güzel huylarımız vardı, çok güzel komşuluğumuz vardı, çok dürüst hallerimiz vardı. Şimdi herkes televizyonda gösteriyor: TRT İnternational'dan bakıyorum:

"—Bu sigarayı kaça aldın?" diyor.

"—Şu kadar paraya aldım."

"—E bunun asıl fiyatı kaçtı?"

"—Şu kadar daha azdı."

"—Ne dersin bu işe?.."

"—Allah kahretsin!.." diyor.

Yâni, kimisi depremden perişan olmuş, felâkete uğramış, ağlıyor, sızlıyor, acı çekiyor... Kimisi de onu istismar ediyor. Yâni fahiş fiyatlarla, hırsızlıkla, talanla, yağmayla uğraşıyor. Bu nedir?.. Çöküntüdür, ahlâkî bozukluktur.

Borsa şöyle rezil, böyle şey... Yâni önümde mecmua var, borsada ne haksızlıklar, ne şarlatanlıklar, saçmalıklar olduğunu yazıyor. Utanıyor insan. Yâni güzel olması lâzım, temizlik olması lâzım, dürüstlük olması lâzım!.. Halka acıma olması lâzım, halka hizmet olması lâzım, halkı ezmemek lâzım!.. Yâni bunları, doğruyu, iyiyi görmek ve yapmak lâzım! Eğrinin eğriliğini de anlamak lâzım!..

İman gidince her şey gidiyor. Allah akıbetimizi hayreylesin, başka felâketlerden korusun... Bazıları imanını kaybetmiş maalesef... Yetişme tarzı, güdümlü yetişmeye kanmışlar, aldanmışlar, yanılmışlar. İşte buradan açıkça söylüyorum: Çok yanılıyorlar! Ben onların her şeylerini biliyorum, onların inançlarını da biliyorum. Hayat görüşlerini de, düşüncelerini de biliyorum; çok yanlış yoldalar. Çok hata ettiklerini anlayacaklar. Bu yahudilerin, bu ayetlerde anlatılan suçlularının akıbetleri gibi.

Doğruyu bulmak lâzım ve uygulamak lâzım! Biz de gözümüzü açalım da, yanlış işler yapmayalım, aldanmayalım, şaşırmayalım! Sonra Cenâb-ı Hakk'ın kahrına, gazabına uğramayalım!.. Aksine lütfuna erelim, sevdiği kul olalım, iki cihanda aziz ve bahtiyar olalım!.. Allah tevfikini refîk eylesin... Hakkı hak olarak görüp, ona uymayı nasib eylesin... Bâtılı bâtıl görüp, ondan korunmayı nasib eylesin...

Aziz ve sevgili dinleyiciler ve izleyiciler, *es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llàhi ve berekâtühû!..*

24. 08. 1999 - AVUSTRALYA

19. YAHUDİLERİN CEBRÂİL AS'A DÜŞMANLIĞI

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llàhi ve berekâtühû!..

Aziz ve sevgili Ak-Televizyon izleyicileri ve Ak-Radyo dinleyenleri!

Allah'ın selâmı, rahmeti, bereketi üzerinize olsun... Cenâb-ı Hak iki cihanda rahmetine erdirsin... İki cihanda cümlenizi aziz ve bahtiyar eylesin...

Bakara Sûre-i Şerifesi'nin 97 ve 98. ayet-i kerimelerine gelmişti sıra... Bu akşamki sohbetimde onları okuyarak, onların üzerinde konuşmamı yapacağım. Önce mübarek metinlerini okuyalım ayet-i kerimelerin, *bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahim:*

قُلْ مَنْ كَانَ عَدُوًّا لِجِبْرِيلَ فَإِنَّهُ نَزَّلَهُ عَلَى قَلْبِكَ بِإِذْنِ
اللهِ مُصَدِّقًا لِمَا بَيْنَ يَدَيْهِ وَهُدًى وَبُشْرَى لِلْمُؤْمِنِينَ

(البقرة:٩٧)

(*Kul men kâne adüvven li-cibrîle feinnehû nezzelehû alâ kalbike bi-izni'llâhi musaddikan limâ beyne yedeyhi ve hüden ve büşrâ li'l-mü'minîn.*) (Bakara, 2/97)

مَنْ كَانَ عَدُوًّا لِلّٰهِ وَمَلٰئِكَتِهِ وَرُسُلِهِ وَجِبْرِيلَ وَمِيكَالَ
فَإِنَّ اللهَ عَدُوٌّ لِلْكَافِرِينَ (البقرة:٩٨)

(*Men kâne adüvven li'llâhi ve melâiketihî ve rusulihî ve cibrîle ve mîkâle feinna'llâhe adüvvün li'l-kâfirîn.*) (Bakara, 2/98) *Sadaka'llàhu'l-azîm.*

97. ayet-i kerime ile 98. ayet-i kerime mânâca birbiriyle bağlantılı. Burada buyruluyor ki:

(*Kul*) "Söyle ey Rasûlüm, ey Muhammed-i Mustafâ'm: (*Men kâne adüvven li-cibrîle*) Kim ki Cebrâil'e düşman ise; (*feinnehû nezzelehû alâ kalbike bi-izni'llâh*) çünkü o Cebrâil senin gönlüne o Kur'an'ı, Allah'ın vahyini Allah'ın izniyle indirmiştir. Bu indirdiği vahiy, Kur'an-ı Kerim'in ayetleri, (*musaddikan limâ beyne yedeyhi*) kendisinden öncekileri tasdik edicidir, (*ve hüden*) ve hidayettir, (*ve büşrâ li'l-mü'minîn*) mü'minlere müjdedir." (Bakara, 2/97) Mü'minlere müjde ve hidayet olarak ve kendinden önce inen vahiyleri, kitapları tasdik edici olarak, Allah'ın izniyle senin kalbine o Kur'an'ı, o Cebrâil getirmiştir.

(*Men kâne adüvven li'llâhi*) "Kim Allah'a düşman olursa, olmuşsa, düşmanlık etmişse, (*ve melâiketihî*) ve meleklerine düşmanlık etmişse, düşmansa, (*ve rusulihî*) ve peygamberlerine düşmansa, düşmanlık etmişse, (*ve cibrîle ve mîkâle*) Cebrâil'e ve Mikâil'e düşmanlık etmişse; (*feinna'llâhe adüvvün li'l-kâfirîn*) Allah da hiç şüphe yok ki, o kâfirlerin düşmanıdır." (Bakara, 2/98)

a. Yahudilerin Sordukları Sorular

Bu mealini, yâni kısa anlamını, ilkönce konu bilinsin diye kısaca açıkladığım ayet-i kerimelerden anlaşılıyor ki, birileri Allah'ın mübarek meleklerine, Cebrâil'e düşmanlık etmişler, düşmanız demişler. Onların durumu açıklanıyor.

Bütün alimlerin ittifak ettiği üzere, bu düşmanlık edenler yahudilermiş. Yahudiler hakkında inmiş oluyor bu ayet-i kerime... Çünkü onlar Cebrâil'i kendilerine düşman almışlar, düşman edinmişler. Bu ayet-i kerimenin ne sebeple nazil olduğu hakkında bazı rivayetler var... Sebeb-i nüzûl deniliyor, ayetin neden indiğini belirten olay. Bize ışık tutuyor. Yâni şu olay cereyan etti, ondan dolayı bu ayet-i kerime indi deyince, konuyu daha iyi anlamamız mümkün oluyor.

Sebeb-i nüzûlü hakkında bazı rivayetler var, o rivayetleri alimler sıralamışlar. Meselâ, İbn-i Abbas RA'dan rivayet edildiğine göre, Yahudilerden bir topluluk Peygamber SAS

Efendimiz'in yanına gelmişler ve demişler ki:[71]

يَا أَبَا الْقَاسِمِ ، حَدِّثْنَا عَنْ خِلاَلٍ نَسْأَلُكَ عَنْهُنَّ لاَ يَعْلَمُهُنَّ إِلاَّ نَبِيٌّ. فَقَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَ سَلَّمَ: سَلُوا عَمَّا شِئْتُمْ وَلٰكِنِ اجْعَلُوا لِي ذِمَّةً ، وَمَا أَخَذَ يَعْقُوبُ عَلٰى بَنِيهِ ، لَئِنْ أَنَا حَدَّثْتُكُمْ عَنْ شَيءٍ فَعَرَفْتُمُوهُ لَتُتَابِعُنِي عَلَى الْإِسْلاَمِ. فَقَالُوا : ذٰلِكَ لَكَ . فَقَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَ سَلَّمَ : سَلُوا عَمَّا شِئْتُمْ !

(*Yâ ebe'l-kàsım*) "Yâ Ebe'l-Kàsım, ey Kasım'ın babası!.." Soylu kimselere böyle künyeyle hitab etmek onların adeti. İsim söylemek, isimle hitab etmek ayıp gibi oluyor.

"—Yâ Ebe'l-Kàsım! (*Haddisnâ an hilâlin nes'elüke anhünne lâ ya'lemühünne illâ nebiyyün*) Soru soracağız sana, bize soracağımız bazı konularda cevap ver ki, bu soruların cevabını ancak peygamber bilebilir. Peygamber olan bir şahıs bilir, peygamber olmayan bilmez. Bu soruları sormak istiyoruz, onun için geldik." demişler.

(*Fekàle rasûlü'llàh SAS*) Peygamber SAS de buyurmuş ki onlara: (*Selû ammâ şi'tüm*) "Yâni ne isterseniz sorun, ben hazırım, bir çekinmem yok, sorun! (*Ve lâkin*) Fakat sorun ama, (*ic'alû lî zimmeten ve mâ ehaze ya'kùbu alâ benîhi, lein ene haddestüküm an şey'in fearaftümûhü letütâbiunî ale'l-islâm*) Rivayetin Arapça metnini böyle söylemiş oldum, okumuş oldum. Mânâsı şu: "Ya'kub

[71] Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.I, s.278, no:2514; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.XII, s.246, no:13012; Tayâlisî, *Müsned*, c.I, s.356, no:2731; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.V, s.336, no:9072; İbn-i Sa'd, *Tabakàt*, c.I, s.175; Abdullah ibn-i Abbas RA'dan.

AS'ın evlatlarına vasiyet edip onlardan söz aldığı gibi, siz de bana bir söz verir misiniz?"

Çünkü Ya'kub AS, vefatına yakın evlatlarını etrafına topladı:

"—Benden sonra nasıl hareket edeceksiniz, nasıl bir yol tutturacaksınız, din hakkındaki tutumunuz ne olacak?.." dedi.

Onlar da:

"—Senin yoluna, senin babalarının yoluna tâbi olacağız." dediler.

İşte o Ya'kub AS söz aldığı gibi... Ya'kub AS'ın sıfatı İsrâil, yahudiler de Benî İsrâil. Ya'kub AS'ı çok seviyorlar, onun torunları olarak görüyorlar kendilerini... Babaları Ya'kub AS kendilerine, "Benden sonra ne yapacaksınız, söyleyin bakalım, açıklayın bakalım?" diye vefatı döşeğinde sorduğu zaman, onun çocuklarının dediği gibi, siz de bana söz verin: "Eğer benim size söylediğim şeyler doğruysa ve siz doğru olduğunu görünce, İslâm dinine girip bana tâbî olacak mısınız? Yâni doğruluğunu anlayınca, sözlerimi kabul edip İslâm'a girecek misiniz?"

(*Fekàlû*) Onlar da dediler ki: (*Zâlike leke*) "Bu senin hakkındır. Tabii, sorduklarımıza doğru cevabı verebilirsen... Verirsen, ki ancak bu soruları peygamber bilir; peygamberden başka bir beşer, şahıs bilemez. Bize kendi kitaplarımızda böyle anlatılmış bu mesele... Bu senin hakkındır." dediler.

(*Fekàle rasûlü'llàh SAS: Selû ammâ şi'tüm*) Peygamber Efendimiz bunun üzerine buyurdu ki:

"—Tamam, madem siz de ben doğru cevap verirsem müslüman olacaksınız, sorun! (*Selû ammâ şi'tüm*) Ne isterseniz sorun!" dedi.

قَالُوا : أَخْبِرْنَا عَنْ أَرْبعِ خِلاَلٍ نَسْأَلُكَ عَنْهُنَّ : أَخْبِرْنَا أَيُّ الطَّعَامِ حَرَّمَ إِسْرَائِيلُ عَلَى نَفْسِهِ مِنْ قَبْلِ أَنْ تُنَزَّلَ التَّوراةُ ؟ وَأَخْبِرْنَا كَيْفَ مَاءِ الْمَرْأَةِ وَمَاءِ الرَّجُلِ وَ كَيْفَ يَكُونُ الذَّكَرُ مِنْهُ وَالْأُنْثَى ؟ وَ أَخْبِرْنَا بِهٰذَا النَّبِيِّ أُمِّيِّ فِي التَّوْرَاةِ ، وَمَنْ

وَلِيِّهِ مِنَ الْمَلَائِكَةِ

(*Kàlû*) Dediler ki: (*Ahbirnâ an erbain hilâlin nes'elüke anhünne.*) "Dört şey soracağız, şu dört şeyin cevabını bize ver." dediler.

1. (*Ahbirnâ eyyü't-taàmi harrame isrâilü alâ nefsihî min kabli en tünezzele't-tevrâh?*) "Tevrat indirilmeden evvel, Ya'kub AS kendisine hangi yemeği yemeyi yasak kılmıştı, hangi yemeği yemeyeceğine söz vermişti, nezretmişti, kendisine haram kılmıştı? Bir bunu söyle!"

2. (*Ve ahbirnâ keyfe mâü'l-mer'eti ve mâü'r-racüli ve keyfe yekûnü'z-zekeru minhü ve'l-ünsâ?*) "Çocuk anneden, babadan nasıl doğuyor, nasıl kız oluyor, nasıl erkek oluyor; bunu söyle!" İki...

3. (*Ve ahbirnâ bi-haze'n-nebiyyi'l-ümmiyyi fi't-tevrâh*) "Tevrat'ta ahir zamanda bir ümmî peygamber gelecek deniliyor, bunun sıfatı nedir? Bundan haber ver!"

4. (*Ve men veliyyühû mine'l-melâikeh?*) "Bir de o peygamberin meleklerden dostu, sevdiği yakını hangi melektir; bunu söyle!" dediler, dört soruyu sordular.

فَقَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: عَلَيْكُمْ عَهْدُ اللهِ لَئِنْ أَنَا أَنْبَأْتُكُمْ لَتَتَابِعُنِي ؟ فَأَعْطَوْهُ مَا شَاءَ مِنْ عَهْدٍ وَ مِيثَاقٍ .

(*Fekàle rasûlü'llah SAS*) Peygamber SAS Efendimiz onlara dedi ki: (*Aleyküm ahdu'llàhi lein ene enbe'tüküm letütàbiunî*) "Söz veriyor musunuz, ahd ü mîsâkımız, anlaşmamız tamam mı? Ben bunlara cevap verirsem müslüman olacak mısınız, bana tâbi olacak mısınız?.."

(*Fea'tùhü mâ şâa'llàhu min ahdi ve mîsâk*) Ve Peygamber Efendimiz'e bunlar, onun istediği şekilde 'Tamam söz veriyoruz.' dediler, ahd ü mîsak yaptılar. "Pekiyi." dedi onun üzerine Peygamber Efendimiz:

فَقَالَ: نَشَدتُكُمْ بِالَّذِي أَنزَلَ التَّورَاةَ عَلَى مُوسَى ، هَلْ تَعْلَمُونَ

أَنَّ إِسْرَائِيلَ يَعْقُوبَ ، مَرِضَ مَرَضًا شَدِيدًا ، فَطَالَ سَقَمُهُ مِنْهُ

فَنَذَرَ لِلَّهِ نَذْرًا ، لَئِنْ عَافَاهُ مِنْ مَرَضِهِ لَيُحَرِّمَنَّ أَحَبَّ الطَّعَامِ

وَالشَّرَابِ إِلَيهِ . وَكَانَ أَحَبُّ الطَّعَامِ إِلَيهِ لُحُومَ الْإِبِلِ ، وَأَحَبُّ

الشَّرَابِ إِلَيهِ أَلْبَانُهَا. فَقَالُوا: اللَّهُمَّ نَعَمْ.

(*Fekàle: Neşeddüküm bi'llezî enzele't-tevrâte alâ mûsâ, hel ta'lemûne enne isrâile ya'kùb, marida maradan şedîden fetàle sekamühû minhü fenezera li'llâhi nezren, lein àfâhu'llàhu min maradıhî, leyüharrimenne ehabbe't-taâmi ve'ş-şerâbi ileyhi ve kâne ehabbu't-taàmi ileyhi lühùme'l-ibili ve ehabbü'ş-şerâbi ileyhi elbânühâ. Fekàlû: A'llàhümme neam.*)

Bu Arapça'sını mahsustan okuyorum. Çünkü, Peygamber Efendimiz'in ifadesi oluyor rivayete göre. O mübarek kelâmları okuyarak, teberrük etmiş oluyoruz. Hem de dinleyenler kaynaklarından kelimeleriyle iyice bilsinler, sözümüzün sıhhatine sıhhat katılsın diye söylüyorum.

Şimdi diyor ki: (*Neşeddüküm bi'llezî enzele't-tevrâte alâ mûsâ*) "Mûsâ'ya Tevrat'ı indiren aşkına, Allah aşkına doğru söyleyin!" gibi bir ifade bu yâni. Böyle (*enşeddüküm*) ve (*neşeddüküm*) dedikleri zaman, "Allah aşkına söyleyin!" diye bir teklif mânâsına geliyor. Tabii onların anladığı şekilde diyor ki: "Tevrat'ı Mûsâ'ya indiren Allah'ın aşkına size and veriyorum ki doğru söyleyeceksiniz, yan çizmeyeceksiniz, yalan söylemeyeceksiniz, bildiğiniz şeyi saklamayacaksınız."

(*Hel ta'lemûne*) "Biliyor musunuz ki..." Tabii biliyorlar onlar. (*Enne isrâile ya'kùbe maride maradan şedidâ*) "İsrâil lakaplı olan Ya'kub Peygamber AS, şiddetli bir hastalıkla hani hastalanmıştı, sizin de bildiğiniz gibi. (*Ve tàle sakamuhû*) Ve hastalığı epeyce sürdü, uzadı. (*Fenezere li'llâhi nezren*) Uzayınca, o da Allah'a adak adamış, nezir eylemiş ki, (*lein àfâhu'llàhu min maradihî*) bu hastalığından Allah onu kurtarırsa; ağrı, sızı neyse hastalığı, şiddetli rahatsızlığı... (*Leyahrimenne ehabbe't-taàmi ve'ş-şerâbi*

ileyhi) O zaman kendisine, kendisinin en çok sevdiği yemeği, en çok sevdiği meşrubatı yasak edecek, yemeyecek, içmeyecek. 'Ahd ediyorum, and ediyorum, nezrediyorum ki, adıyorum ki, hastalıktan kurtulursam en sevdiğim yemeği, en sevdiğim meşrubatı ondan sonra yemeyeceğim, içmeyeceğim!' demişti değil mi?" diye, Peygamber Efendimiz Allah'ın bildirmesiyle cevabı veriyor.

(*Ve kâne ehabbu't-taàmi ileyhi lühûme'l-ibili*) "Onun en çok sevdiği yemek deve etiydi. (*Ve ehabbe'ş-şerâbi ileyhi elbânühâ*) En çok sevdiği meşrubat da deve sütüydü." Onları yemedi, içmedi. Yâni hastalandı, hastalığından iyi olursa onları yemeyeceğim, içmeyeceğim dedi. İyi olunca da onları yemedi, içmedi.

Bu birinci sorularıydı, bu soruyu böyle cevaplandırdı. Yâni "Tevrat inmeden önce Ya'kub AS'ın kendisine yasakladığı yiyecek ve içecek neydi?" sorusunun cevabı ne oluyor?.. "Deve etiydi, deve sütüydü. Onları kendisine İsrâil lakaplı Ya'kub AS nezir olarak yasaklamıştı." diye soruyu cevaplandırdı.

Buna şaşırdılar ve dediler ki: *(Allàhümme neam.*) Bu, (*Allàhümme neam*) demek, "Aman Allah'ım, tamam, doğru!" mânâsına geliyor. Böyle bir ifade Arapça'da.

فَقَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : اللَّهُمَّ اشْهَدْ عَلَيْهِمْ ،

وَأَنْشُدُكُمْ بِاللهِ الَّذِي لاَ إِلَهَ إِلاَّ هُوَ ، الَّذِي أَنْزَلَ التَّوراَةَ عَلَى

مُوسَى ، هَلْ تَعْلَمُونَ أَنَّ مَاءَ الرَّجُلِ غَلِيظٌ أَبْيَضُ ، وَأَنَّ مَاءَ

الْمَرْأَةِ رَقِيقٌ أَصْفَرُ ؛ فَأَيُّهُمَا عَلاَ كَانَ لَهُ الْوَلَدُ وَالشَّبَهُ بِإِذْنِ

اللهِ عَزَّ وَجَلَّ ، وَ إِذَا عَلاَ مَاءُ الرَّجُلِ مَاءَ الْمَرْأَةِ ، كَانَ الْوَلَدُ

ذَكَرًا بِإِذْنِ اللهِ ؛ وَإِذَا عَلاَ مَاءُ الْمَرْأَةِ مَاءَ الرَّجُلِ كَانَ الْوَلَدُ

أُنْثَى بِإِذْنِ اللهِ عَزَّوَجَلَّ. قَالُوا : اللَّهُمَّ نَعَمْ. قَالَ: اللَّهُمَّ اشْهَدْ.

(*Fekàle rasûlü'llàh: A'llàhümme eşhed aleyhim*.) Sonra, onun üzerine Peygamber Efendimiz dedi ki: "Yâ Rabbi bunların aleyhine şahidim ol! Bu olayı işte bak kendileri doğru dediler, şahid ol yâ Rabbi!" dedi. Sonra devam etti konuşmasına. Dedi ki:

(*Ve enşüdüküm bi'llâhi'llezî lâ ilâhe illâ hüve'llezî enzele't-tevrâte alâ mûsâ*.) "Yine size kendisinden başka ilâh olmayan, tanrı olmayan, Mûsâ AS'a Tevrat'ı indirmiş olan o Allah aşkına and veriyorum ki: (*Hel ta'lemûne*) Biliyor musunuz, (*enne mâe'r-racülü galîzun ebyad*)[erkeğin cinsel salgısı koyu ve beyazdır;](*ve enne mâe'l-mer'eti rakîkun asfar*) [kadının cinsel salgısı da ince ve sarıdır.](*Feeyyühümâ alâ kâne lehü'l-veled ve'ş-şebeh*ü *bi-izni'llâhi azze ve cel*.) Bunlardan hangisi galip gelirse, çocuk ona benzer; yâni erkek olur veya dişi olur. Bebeğin cinsiyetinin teşekkülünde, erkek ve dişi olmasında bu salgıların tesiri vardır." diye söyledi Peygamber Efendimiz.

(*Fekàlû: A'llàhümme neam*) "Evet, va'llàhi doğru..." dediler yine. Peygamber Efendimiz yine, (*A'llàhümme'şhed*) "Yâ Rabbi, şahid ol!" dedi.

Sonra, üçüncü soruya cevap verdi. Hani "Tevrat'ta ismi geçen ahir zaman peygamberi nasıl bir peygamberdir?" diye üçüncü soruyu sormuşlardı. Onun cevabı da şöyle ki:

وَ أَنْشُدُكُمْ بِاللهِ لَّذِي أَنْزَلَ التَّوْرَاةَ عَلٰى مُوسٰى ، هَلْ تَعْلَمُونَ أَنَّ

هَذَا النَّبِيَّ الْأُمِّيَّ ، تَنَامُ عَيْنَاهُ وَلَا يَنَامُ قَلْبُهُ. قَالُوا : اللَّهُمَّ نعم.

قَالَ: اللَّهُمَّ اشْهَدْ.

(*Ve enşüdüküm bi'llâhi'llezî enzele't-tevrâte alâ mûsâ, hel ta'lemûne enne haze'n-nebiyye'l-ümmiy, tenâmü aynâhu ve lâ yenâmu kalbühû*.) "Size and veriyorum ki, Mûsâ'ya Tevrat'ı indiren Allah için doğru söyleyin, and veriyorum ki; biliyor musunuz ki o ümmî peygamberin iki gözü kapalı olsa, uyusa bile, (*ve lâ yenâmü kalbühû*) gönlü uyumaz. Yâni gözü kapalıyken de, uyku halindeyken de, Allah'ın bildirmesiyle bilir; sıfatı budur. Gözleri uyusa bile, gönlü kalbi uyumaz."

Ona da dediler: (*Kàlû: A'llàhümme neam*) "Evet vallàhi doğru, bu da doğru..." dediler. (*Kàle: A'llàhümme'şhed*) "Yâ Rabbi şahid ol!" dedi Peygamber Efendimiz tekrar.

قَالُوا : وَأَنْتَ الْآنَ فَحَدِّثْنَا عَنْ وَلِيُّكَ مِنَ الْمَلَائِكَةِ ، فَعِنْدَهَا نُجَامِعُكَ أَوْ نُفَارِقُكَ. قَالَ: فَإِنَّ وَلِيِّي جِبْرِيلُ ، وَلَمْ يَبْعَثْ اللهُ نَبِيًّا قَطُّ إِلاَّ وَهُوَ وَلِيُّهُ.

(*Kàlû: Ente'l-âne haddisnâ an veliyyike mine'l-melâikeh, feindehâ nücâmiuke ev nüfârikuke*) Ve dediler ki: "Şimdi dördüncü soruyu söyle bakalım, senin meleklerden dostun hangisidir? Bunun cevabına göre seninle bir araya geleceğiz, ya da senden kopacağız, ayrılacağız!" dediler.

Bunun üzerine Peygamber Efendimiz buyurdu ki: (*Feinne veliyyi cibrîlü*) "Benim meleklerden velîm, dostum Cebrâil AS'dır. (*Ve lem yeb'asi'llâhu nebiyyen kattu illâ ve hüve veliyyuhû*) Benim velîm, dostum, kardeşim Cebrâil olduğu gibi, Allah ne zaman bir peygamber göndermişse, onun da dostu zâten Cebrâil'dir." dedi Peygamber Efendimiz.

قَالُوا : فَعِنْدَهَا نُفَارِقُكَ ، وَلَوْ كَانَ وَلِيُّكَ سِوَاهُ مِنَ الْمَلَائِكَةِ لَتَابَعْنَاكَ وَصَدَّقْنَاكَ. قَالَ: فَمَا يَمْنَعُكُمْ أَنْ تُصَدِّقُوهُ ؟ قَالُوا : إِنَّهُ عَدُوُّنَا. فَأَنْزَلَ اللهُ عَزَّ وَجَلَّ: قُلْ مَنْ كَانَ عَدُوًّا لِجِبْرِيلَ فَإِنَّهُ نَزَّلَهُ عَلَى قَلْبِكَ بِإِذْنِ اللهِ مُصَدِّقًا لِمَا بَيْنَ يَدَيْهِ - إلى قوله - لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ (حم. عن ابن عباس)

(*Kàlû*) Onun üzerine dediler ki: (*Feindehâ nüfârikuke*) "O

halde, bu durumda biz senden kopuyoruz, ayrılıyoruz." dediler. (*Ve lev kâne veliyyüke sivâhu mine'l-melâikeh*) "Eğer senin ahbabın meleklerden dostun Cebrâil olmasaydı da başka melek olsaydı, (*letâbe'nâke ve saddaknâke*) seni tasdik edecektik, sana tâbî olacaktık, seninle beraber olacaktık ama, madem sen Cebrâil'in dostuymuşsun, seni tasdik etmiyoruz!" dediler.

(*Femâ yemneuküm en tusaddikùhu?*) "Pekiyi onu tasdik etmekten sizi ne men ediyor, ne sebeple ona böyle itiraz ediyorsunuz?" deyince; (*kàlû*) dediler ki: (*İnnehû aduvvünâ*) "O bizim düşmanımızdır." dediler. Yâni, Cebrâil'e düşman imişler. Tarihten böyle olduklarını söylediler. Onun üzerine, demin okuduğum bu ayet-i kerime indi:

(*Kul men kâne adüvven li-cibrîle*) "Kim Cebrâil'e düşman ise, o helâk olsun." Yâni, burada bir "Kim Cebrâil'e düşman ise..." diye, böyle yarım bırakılmış ki, mânâ kuvvetli olsun diye. Yâni helâk olsun gibi bir şey takdir edilecek orada... Ama Zemahşerî'nin ifadesine göre böyle nokta nokta bir şey bırakılmış durumu yok. Duyguların coşkusuna bırakılmış durumu yok, (*feinnehû nezzelehû alâ kalbike bi-izni'llâhi*)'ye bağlı. Yâni "Senin kalbine Allah'ın izniyle Kur'an'ı Cebrâil indirdi diye, kim Cebrâil'e düşmanlık ettiyse..." diye, oraya bağlı demişler. Öyle de olabilir.

Fakat Arapların sezgisi, tabii kendi dillerini, kelimelerini kullanışlarını daha iyi sezerler. Orada böyle bir kelâmı kesmek var ki, duyguların şeyi daha iyi anlaşılsın diye. Öyle de olabilir.

"Evet, yâni doğru değildir bu yaptığı, Cebrâil'e düşmanlık etmek. O kahrolsun, mahvolsun, yanlış bir iş yapıyor, yanlıştır yaptıkları. Çünkü, Cebrâil senin kalbine Kur'an'ı indirmiştir, senin gönlüne indirmiştir."

Hem Kur'an-ı Kerim böyle onların hoşuna gidecek bir şey olması lâzım aslında ki, (*musaddikan limâ beyne yedeyh*) "daha öncekileri, kendi önündekileri tasdik edici olarak..." *Beyne yedeyhi,* önündekiler demek. Yâni, Kur'an'dan önce Allah'ın daha önceki peygamberlere indirdiği suhuf ve kitaplar demek. Onların hepsini Kur'an-ı Kerim tasdik ediyor. Buna sevinmeleri lâzım, ne düşmanlık ediyorlar?.. Cebrâil işte bu Kur'an'ı getirmiş, kendilerini desteklediği için sevinseler ya...

Daha önceki mukaddes kitapları tasdik edici ama,

bozulmamışlarını tasdik edici... Tahrif edilmişlerini değil tabii. Orayı kesin olarak altını çizip belirtmek lâzım. Bir bu.

İkincisi: (*Ve hüden*) "Mü'minler için bir hidayettir." Yâni insanların doğru yolu görmesine yardımcı olan bir hidayet kaynağıdır Kur'an. Ona da sevinmeleri lâzım! Yâni teşekkür etmeleri lâzım, müteşekkir olmaları lâzım!..

(*Ve büşrâ li'l-mü'minîn.*) "Mü'minlere de bir müjdedir." Bütün mü'minlere... Hem eski mü'minlerin cennete gideceklerini bildiriyor, hem de sonradan iman kafilesine katılanların cennete gideceğini bildiriyor. Bütün inananlar için bir müjde olan, yol gösterici bir hidayet kaynağı olan ve eski kitapları tasdik edici olan Kur'an'ı o Cebrâil indirmiştir. "Ne düşmanlık ediyorlar, müteşekkir olmaları lâzım, memnun olmaları lâzım! Çünkü Kur'an-ı Kerim onların hoşuna gidecek şeylere ve güzel sıfatlara sahip." diye böyle bildirilmiş oluyor.

Şimdi, bir kaç şeyin izahını da söyleyelim: Bu *Cibrîl* kelimesi, *Cebrâil* kelimesinin Arap dilindeki şeklidir. Batı dillerinde de *Gabriel* filan diye de geçiyor. Tabii onlar da, İncil'de Cebrâil geçtiği için, çocuklarına *Gabriel* ismini koyabiliyorlar. *Mihail* ismini koyabiliyorlar. *Mihail* de Mikâil demek. Böyle isimleri koyabiliyorlar.

Bu *Cebrâîl* diye telaffuz ediliyor, *Cebraîl* diye telaffuz ediliyor, *Cibrîl* diye telaffuz ediliyor... Başka türlü dokuz kadar telaffuzu olduğunu kitaplar söylüyor. Yâni, Peygamber Efendimiz'e Kur'an-ı Kerim'i getiren mübarek melek, *Rûhu'l-Emîn, Rûhu'l-Kudüs* isimli melek.

Tabii bu soruların beşincisi de, başka bir rivayette şöyle:

قالوا: أخبرنا عن الروح. قال: فأنشد كم بالله وبأيامه
عند بني إسرائيل ، هل تعلمون أنه جبريل ، وهو الذي
يأتيني. قالوا: اللهم نعم. ولكنه عدوٌّ لنا وهو ملك إنما
يأتي بالشدة وسفك الدماء ، فلو لا ذلك اتبعناك.

(*Kàlû: Ahbirnâ ani'r-rûh*) "Ruh nedir, bize ondan bilgi ver." demişler yahudiler Peygamber Efendimiz'e. Peygamber Efendimiz onun da cevabını şöyle vermiş:

(*Feenşeddüküm bi'llâhi ve bi-eyyâmihî inde benî isrâil*) "Allah aşkına, Allah'ı öne sürerek sizi doğruyu söylemeye davet ediyorum. Ve Benî İsrâil'e olan lütuflarını size hatırlatarak söylüyorum. (*Hel ta'lemûne ennehû cibrîl, ve hüve'llezi ye'tînî*) "Ruh nedir diye soruyorsunuz, işte o Cebrâil'dir ve o bana geliyor." diye söyledi.

And verdi ya Peygamber Efendimiz: "Allah aşkına doğruyu söyleyin! (*Hel ta'lemûne*) Biliyorsanız bildiğinizi söyleyin!" deyince. Ona da (*A'llàhümme neam*) dediler. Dediler ama, (*Ve lâkinnehû aduvvün lenâ*) "Evet ama, o bizim düşmanımız olan bir melektir." dediler. (*İnnemâ ye'tî bi'ş-şiddeti ve sefeki'd-dimâ'*) Çünkü o Cebrâil, Allah'ın kahrı, şiddet, zelzele vs. gibi çeşitli emirlerle meşgul oluyor." gibi saçma bir söz söylediklerini, böyle açıklıyor kitaplar.

b. Abdullah ibn-i Selâm'ın Soruları

Şimdi Abdullah ibn-i Selâm'la ilgili de buraya bir rivayet almış İbn-i Kesir Tefsiri'nde, bu ayetle ilgili... Biliyorsunuz, Abdullah ibn-i Selâm da yahudilerden birisiydi. Burada Enes İbn-i Malik RA, bizzat o Abdullah ibn-i Selâm'dan işitmiş ki, o naklediyor Peygamber Efendimiz ve Abdullah ibn-i Selâm'ın durumunu. Abdullah ibn-i Selâm, Peygamber Efendimiz'in Medine-i Münevvere'ye gelişini duymuş. Kendisi Medine'de. Mekke'den Medine'ye Peygamber Efendimiz hicret edince, duymuş Peygamber Efendimiz'in geldiğini. Peygamber Efendimiz'in yanına gelerek buyurmuş ki:[72]

---

[72] Buhàrî, *Sahîh*, c.III, s.1211, no:3151; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.III, s.108, no:12076; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.XVI, s.117, no:7161; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.VI, s.458, no:3856; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.VI, s.286, no:10992; Abd ibn-i Humeyd, *Müsned*, c.I, s.408, no:1389; Begavî, *Şerhü's-Sünneh*, c.VII, s.14; Bezzâr, *Müsned*, c.II, s.295, no:6566; Temmâmü'r-Râzî, *el-Fevâid*, c.I, s.100, no:232; Enes RA'dan.

إِنِّي سَائِلُكَ عَنْ ثَلاثٍ لاَ يَعْلَمُهُنَّ إِلاَّ نَبِيٌّ ، مَا أَوَّلُ أَشْرَاطِ

السَّاعَةِ ؟ وَمَا أَوَّلُ طَعَامِ أَهْلِ الْجَنَّةِ ؟ وَمَا يَنْزِعُ الْوَلَدَ إِلَى

أَبِيهِ أَوْ إِلَى أُمِّهِ ؟ قَالَ: أَخْبَرَنِي بِهِنَّ جِبْرِيلُ آنِفًا

(*İnnî sâilüke an selâsin lâ ya'lemühünne illâ nebiyyün*) "Ben sana üç şey soracağım ey Ebe'l-Kàsım!" mı dedi, nasıl dediyse Peygamber Efendimiz'e, hitabını burada yazmıyor. "Üç şey soracağım, bunların cevabını ancak peygamber bilir; ver bakalım cevabını!" demiş.

1. (*Mâ evvelü eşrâti's-sâah?*) "Kıyâmetin ilk alâmeti nedir?"

2. (*Ve mâ evvelü taàmü ehli'l-cenneh?*) "Cennete girenlerin ilk yediği cennet taamı hangisidir?"

3. (*Ve mâ yenziu'l-velede ilâ ebîhi ev ilâ ümmihi?*) "Nereden, ne sebepten doğan çocuk babasına veya annesine benziyor, çekiyor? Bunları söyle." diye sorunca, Peygamber Efendimiz buyurdu ki:

(*Ahberanî bihinne cibrîlü ânifen*) "Az önce bunları bana Cebrâil bildirdi." Dikkat edin az önce diyor; *ânifen*, biraz evvel diyor. Yâni soru sormadan, Cebrâil bunların cevabını Peygamber Efendimiz'e bildirmiş; ilginç olan bir nokta burası, bildirmiş. Ondan sonra soru soruluyor. "Az önce, Cebrâil zaten bunu bana bildirmişti." diye Peygamber Efendimiz cevaplarını söylüyor hemen.

Hak peygamber olduğu günün her saatinde, vuku bulan her olayda, her rivayette gün gibi aşikâr!.. Allah şefaatine erdirsin... Allah onun ümmeti olmak şerefini verdi cümlemize, onun ümmeti olarak yaşamayı nasib etsin... Ahirette de cennette ona komşu etsin cümlemizi, aziz ve sevgili izleyiciler ve dinleyiciler!..

Peygamber SAS Efendimiz buyurdu ki bunlara cevap olarak:

وَأَمَّا أَوَّلُ أَشْرَاطِ السَّاعَةِ ، فَنَارٌ تَحْشُرُ النَّاسَ مِنَ الْمَشْرِقِ

إِلَى الْمَغْرِبِ . وَ أَمَّا أَوَّلُ طَعَامٍ يَأْكُلُهُ أَهْلُ الْجَنَّةِ فَزِيَادَةُ

كَبِدِ حُوتٍ ، وَإِذَا سَبَقَ مَاءُ الرَّجُلِ مَاءَ الْمَرْأَةِ نَزَعَ الْوَلَدَ ،

وَإِذَا سَبَقَ مَاءُ الْمَرْأَةِ مَاءَ الرَّجُلِ نَزَعَتْ .

(*Ve emmâ evvelü eşrâti's-saah lenârun tahşuru'n-nâse mine'l-meşrikı ile'l-mağrib.*) "Kıyametin ilk alâmeti, insanları maşrıktan mağribe doğru süren, sürükleyen bir ateşin çıkmasıdır."

(*Ve emmâ evvelü taàmün ye'külühû ehlü'l-cenneh, feziyâdetü kebidi'l-hùt.*) Cennete giren cennetliklerin ilk yedikleri, ilk cennet taamı, balık ciğerinin ziyadesi olduğunu söyledi. Yâni havyar demek mânâsına imiş bu.

Sonra, çocuğun anasına babasına neden çektiğinin sebebini söyledi. Abdullah ibn-i Selâm yahudi hahamı... Üç sorusunu da cevaplandırınca, yâni cevapları doğru alınca dedi ki:

قَالَ: أَشْهَدُ أَنْ لاَ إِلٰهَ إِلاَ اللهُ ، وَ أَنَّكَ رَسُولُ الله . يَا رَسُولَ اللهِ ، إِنَّ الْيَهُودَ قَوْمٌ بُهْتٌ ، وَ إِنَّهُمْ إِنْ يَعْلَمُوا بِإِسْلاَمِي قَبْلَ أَنْ تَسْأَلَهُمْ يَبْهَتُونِي. فَجَاءَتِ الْيَهُودُ ، فَقَالَ لَهُمْ رَسُولُ الله صلى الله عليه وسلم: أَيُّ رَجُلٍ عَبْدُ اللهِ بن سلام فِيكُمْ ؟ قَالُوا: خَيْرُنَا وَابْنُ خَيْرِنَاوَسَيِّدُنَا وَابْنُ سَيِّدِنَا ، قَالَ: أَرَأَيْتُمْ إِنْ أَسْلَمَ ؟ قَالُوا: أَعَاذَهُ اللهُ مِنْ ذٰلِكَ ، فَخَرَجَ عَبْدُ اللهِ فَقَالَ أَشْهَدُ أَنْ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّداً رَسُولُ اللهِ ! هُوَ فَقَالُوا: شَرُّنَا وَابْنُ شَرِّ وَانْتَقَصُوهُ ، فَقَالَ: هٰذَا الَّذِي كُنْتُ

أَخَافُ يَا رَسُولَ اللَّهِ !

(*Kàle: Eşhedü en lâ ilâhe illa'llah*) "Ben şimdi şehadet ediyorum ki Allah'tan başka tanrı yoktur, ancak Allah vardır. (*Ve enneke rasûlü'llàh*) Sen de Allah'ın Rasûlüsün, onun elçisisin!" dedi.

Arkasından: (*Yâ rasûla'llah,* i*nne'l-yehûdü kavmü bühtin*) "Yâ Rasûlallah, yahudi kavmi biraz iftira atabilir bana. (*Ve innehüm in ya'lemû bi-islâmî*) Eğer benim müslüman olduğumu bilirlerse; (*kable en tes'elehüm*) benim ne olduğumu onlara daha önceden sormadan benim müslüman olduğumu bilirlerse, bana iftira atabilirler. Yâ Rasûlallah, onun için önceden sor!" dedi.

(*Fecâeti'l-yehûd*) "Yahudiler gelince, (*fekàle lehüm*) Peygamber Efendimiz onlara dedi ki: (*Eyyü raculin abdu'llahi'bni selâm?*) 'Sizin aranızda bir Abdullah ibn-i Selâm varmış; bu nasıl adamdır, nasıl kimsedir?' diye sordu yahudilere."

(*Kàlù: Hayrunâ ve'bnü hayrinâ, ve seyyidünâ ve'bnü seyyidinâ*) "Bizim hayırlımızdır, bizim en hayırlımızın oğludur. Hayırlı oğlu hayırlı bir kimsedir. Bizim efendimizdir ve bizim efendimizin oğludur. Bizim başkanlığımızı yapmış bir kimsenin oğludur. Yâni, babası da kendisi de başkanlarımızdandır, iyi insandır." dediler.

(*Kàle*) "Peygamber Efendimiz buyurdu ki: (*E raeytüm in esleme?*) 'Pekiyi yâni ne yaparsınız, eğer o müslüman olursa?..' (*Kàlû: Eàzehu'llàhu min zâlike*) 'Onu böyle bir iş yapmaktan Allah saklasın!' dediler." Yâni, istemediler onun müslüman olmasını…

(*Feharace abdu'llàh*) "O Abdullah ibn-i Selâm da saklandığı yerin arkasından, perdenin arkasından, sütrenin arkasından çıktı. Ve dedi ki:

أَشْهَدُ أَنْ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللَّهُ ، وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ .

(*Eşhedü en lâ ilâhe illa'llàh*) 'Şehadet ederim ki Allah'tan başka ilah yoktur, ancak Allah vardır, ancak Allah'a tapmak lâzım! (*Ve eşhedü enne muhammeden rasûlü'llàh*) Ve şehadet ederim ki Muhammed Allah'ın elçisidir.' dedi."

(*Ve kàlû*) "Onun üzerine dediler ki: (*Hüve şerrunâ ve'bnü şerrinâ*) 'Bu bizim en kötümüz idi ve babası da en kötümüz idi. Yâni en kötümüz olan birisinin oğlu ve en kötümüzdür. Kötü oğlu kötü.' dediler. (*Ve'ntakasùhu*) Ve onun aleyhinde, şânını alçaltacak şekilde ileri geri konuştular."

Demek ki, bazı soruları Peygamber Efendimiz'e sordular ama, insaflı olanlar doğru cevapları alınca müslüman oluyor, Abdullah ibn-i Selâm RA gibi. Ötekiler de bütün sorulara cevap doğru çıkınca "*A'llàhümme neam*." diyorlar, "Evet doğru, hayret yâhu!.." diyorlar. Ondan sonra, "Cebrâil'e düşmanız biz, onun için uymayız." diyorlar. Bahane olmuş oluyor, çünkü Allah'ın meleğine düşmanlık edilmez.

c. Hazret-i Ömer'in Yahudilerle Konuşması

Rivayetler, bir böyle izah ediyor bu ayet-i kerimeyi. Bir de Hazret-i Ömer'le ilgili olarak indiğine dair olan rivayetler var. Onu da okuyalım, anlatalım. Hazret-i Ömer RA buyurdu ki:

كنت أشهد اليهود يوم مدارسهم فأعجب من التوراة كيف تصدق القرآن ، ومن القرآن كيف يصدق التوراة ، فبينما أنا عندهم ذات يومٍ قالوا : يا ابن الخطاب ، ما من أصحابك أحد أحب إلينا منك. قلت: ولم ذلك ؟ قالوا لأنك تغشانا وتأتينا فقلت: إني آتيكم فأعجب من القرآن كيف يصدق التوراة ، ومن التوراة كيف تصدق القرآن.

(*Küntü eşhedü'l-yehûde yevme medârisihim*) "Ben yahudileri tanırdım, onları ders yaptıkları yerlerde ziyaret ederdim." Yâni, "Ders yaptıkları zaman ben onların yanına giderdim." mânâsına. (*Fea'cebu mine't-tevrâti keyfe tusaddiku'l-kur'ân ve mine'l-kur'âni keyfe yusaddiku't-tevrât*) "Gidişimin sebebi de; Tevrat'ı merak ederdim, Kur'an'ı nasıl tasdik ediyor ifadeleri diye ve Kur'an Tevrat'ı nasıl tasdik ediyor diye, onu onlardan öğrenmek için,

merak eder, giderdim.

Bir gün bana dediler ki: 'Ey Hattab'ın oğlu Ömer, senin ashabından, arkadaşlarından biz en çok seni seviyoruz."

"—Niye seviyorsunuz?.." diye sordum.

"—Çünkü sen bize geliyorsun, bizimle oturup kalkıyorsun." dediler.

"—Yâni benim geliş sebebim size muhabbetimden değil, ben Kur'an-ı Kerim'i merak ediyorum, Tevrat'la Kur'an-ı Kerim'in ilişkisini merak ediyorum." dedim.

ومر رسول الله صلى الله عليه وسلم ، فقالوا : يا ابن الخطاب ذاك صاحبكم فالحق به. فقلت لهم عند ذلك: نشدتكم بالله الذي لا إله إلا هو ، وما استرعا كم من حقه وما استودعكم من كتابه ، هل تعلمون أنه رسول الله ؟ فسكتوا ، فقال لهم عالمهم و كبيرهم : أنه قد غلظ عليكم فأجيبه . قالوا : فأنت عالمنا و كبيرنا فأجبه أنت. قال: أما إذ نشدتنا بما نشدتنا فأنا نعلم أنه رسول الله.

Onun üzerine, o sırada oradan Peygamber Efendimiz geçiyormuş. Demişler ki:

"—Bak arkadaşın geçiyor, kalk onun yanına git!" demişler Hazret-i Ömer'e.

O da:

"—Tamam gideceğim ama, (*neşeddüküm bi'llâhi'llezî lâ ilâhe illâ hüve mâ ister'àküm min hakkı ve me'stevdeaküm min kitâbi hel ta'lemûne ennehû rasûlü'llàh?*) Allah'ın size bahşettiği nimetler aşkına, size gönderdiği kitap aşkına size and veriyorum ki, onun peygamber olduğunu biliyor musunuz?.. (*Hel ta'lemûne ennehû rasûlü'llah*) Peygamber olduğuna kànî misiniz?" dedi Hazret-i Ömer.

(*Feseketû*) Önce susmuşlar. İçlerinden âlim, fâzıl bir şahıs demiş ki:

“—Çok ağır and verdi size, cevap verin!”

Onlar da demişler ki:

“—Sen bizim alimimizsin, sen cevap ver!”

O da demiş ki:

“—Madem bize bu kadar ağır and verdin, o zaman ona karşılık doğruyu söyleyelim: (*İnnâ na’lemü ennehû rasûlü’llàh*) Evet biz biliyoruz ki o Allah’ın rasûlüdür.” dedi o alimleri.

قلت: ويحكم إذًا هلكتم ! قالوا : إنا لم نهلك. قلت: كيف ذلك وأنتم تعلمون أنه رسول الله ، ولا تتبعونه ولا تصدقونه . قالوا : إنا لنا عدوًّا من الملائكة وسلمًا من الملائكة ، وأنه قرن بنبوته عدوًّا من الملائكة. قلت: ومن عدو كم ، و من سلمكم ؟ قالوا : عدونا جبريل و سلمنا ميكائيل. قالوا : إن جبرائيل ملك الفظاظة ، والغلظة ، والإعسار والتشديد والعذاب ونحو هذا. وإن ميكائيل ملك الرحمة والرأفة والخفيف ونحو هذا. قلت: وما منزلتهما من ربهما عز وجل ؟ قالوا : أحدهما عن يمينه والآخر عن يساره. فقلت: فوالذي لا ملك الرحمة والرأفة و الخفيف ونحو هذا. قلت: وما منزلتهما من ربهما عزوجل ؟ قالوا : أحدهما عن يمينه ، والآخر عن يساره .

Onun üzerine Hazret-i Ömer buyurmuş ki: (*Veyhaküm, izen helektüm*) “Tüh be, yazıklar olsun size! O zaman siz helâk oldunuz. Yâni, hem peygamber olduğunu biliyorsunuz, hem de tâbi olmuyorsunuz; mahvoldunuz.”

(*Kàlû: İnnâ lem nehlek*) Demişler ki:

“—Hayır biz helâk olmadık.”

“—Nasıl oluyor, hem onun peygamber olduğunu biliyorsunuz, hem de inanmıyorsunuz, tasdik etmiyorsunuz.” demiş Hazret-i

Ömer RA.

Onlar da o zaman demişler ki:

"—Çünkü meleklerden bazıları bizim dostlarımızdır, bazıları düşmanımızdır. O peygamberliğini, bizim düşmanımız olan melekle beraber yürüttüğü için, ona inanmıyoruz." demişler.

"—Kimmiş sizin meleklerden düşmanınız, dostunuz?" diye sormuş.

"—Bizim düşmanımız Cebrâil, dostumuz da Mikâil'dir demişler. Çünkü Cebrâil sert emirleri, Allah'ın gazabını, kahrını getiriyor. Mikâil de Allah'ın rahmetini, lütfunu getiriyor, nimetini getiriyor." diye söyleyince;

"—Pekiyi bu meleklerin Allah katındaki yerleri, değerleri nedir?" diye sormuş Hazret-i Ömer RA.

Demişler ki:

"—Cebrâil sağında, Mikâil de solunda..."

فقلت: فوالذي لا إله إلا هو أنهما والذ ى بينهما لعدو لمن عاداهما ، وسلم لمن سالمهما ، وما ينبغي لجبرائل أن يسلم عدو ميكائيل ، وما ينبغي لميكائيل أن يسالم عدوجبرائيل.

O zaman Hazret-i Ömer demiş ki: "Kendisinden başka ilâh olmayan Allah'a yeminler ederim ki, hem o iki melek, hem de aralarında olan Rabbü'l-àlemîn —yâni sağında solunda oturuyor dediler ya— *(leadüvvün li-men àdâhümâ, ve silmün li-men sâlemehümâ*) onların hepsi birden düşmanlık edenlere düşmandırlar, hepsi birden dost olanlara dostturlar. (*Ve mâ yenbağî li-cibrîle en yüsâlime adüvve mikâil*) Cebrâil'e, Mikâil'in düşmanıyla dostluk yapmak yoktur, mümkün değildir. (*Ve mâ yenbağı li-mikâile en yüsâlime adüvve cebrâil.*) Mikâil'e de, Cebrâil'e düşmanlık yapana dostluk yapmak diye bir şey bahis konusu değildir." demiş.

ثم قمت فاتبعت النبي صلى الله عليه وسلم فالحقته وهو خارج من خوخة لبني فلان فقال: يا ابن الخطاب ، ألا أقرئك آيات

نـزلن قبل ؟ فقـرأ علـى: (قل من كان عدوًّ لجبريل فإنه نـزله على قـلـبك بإذن الله) حتى قرأ الآيات.

Bu cevabı verdikten sonra, onların yanından uzaklaşarak Peygamber Efendimiz'e geldi. Yetişti ona. O da, o sırada uğradığı bir kimsenin, kabilenin mahallinden çıkıyordu. Dikkat edin yine: (*Fekàle*) Peygamber Efendimiz buyurdu ki:

(*Yebne'l-hattàb*) "Ey Hattab'ın oğlu Ömer! (*Elâ ukriuke âyâtün nezelne kabl*) Az evvel inen bazı ayetleri sana okuyayım mı?" dedi. Koşarak arkasından gidiyor Hazret-i Ömer RA... Daha başka konuşma olmadan, Peygamber Efendimiz: "Az önce bana inen ayetleri sana okuyayım mı?" dedi ve bu ayetleri okudu:

"Kim Cebrâil'e düşmanlık ettiyse; çünkü o senin gönlüne Allah'ın izniyle daha önceki kitapları tasdik edici olarak, insanlara hidayet rehberi olarak ve müslümanlara müjde olarak Kur'an'ı indirmiştir. Kim bu meleklere düşmansa, Allah da onlara düşmandır. (*Feinna'llàhe adüvvün li'l-kâfirîn.*) Kim Allah'a düşmansa, meleklerine düşmansa, peygamberlerine düşmansa ve Cebrâil'e düşmansa, Mikâil'e düşmansa; Allah da onlara düşmandır."

Tabii, Allah bir kavme, bir insana veya bir topluluğa düşman olursa, o mahvolur. Çünkü yerin göğün sahibidir, mülkün mâlikidir. Güç ve kuvvet onundur. Kahr u tedmir eyler, mahv u perişân eyler.

d. Biz Meleklerin Hepsini Seviyoruz

Şimdi, yâni, demek ki, ne gibi duygularla yaptıklarını anlamaya çalışıyorum, böyle tahayyül etmeye çalışıyorum. Allah'ın melekleri, Allah'ın emrinden başka bir şeyi yapmazlar. Yâni, nasıl olur da, Allah'ın emrini aynen uygulayan bir meleği bazı insanlar sevmez?.. Ne biçim iş yâni... Çünkü, melek başlı başına, kendisi ihtiyariyle bir şey yapmıyor ki, Allah'ın emrini yerine getiriyor. *Bi-izni'llâh*, Allah'ın izniyle... Yâni, meleğin Peygamber Efendimiz'e Kur'an'ı indirmesi kendi isteğine göre değil, Allah'ın emri ile...

"—Al bu Kur'an'ı, götür o peygamberime, o rasûlüme tebliğ et, bildir!" diye Allah'ın izniyle, emriyle olan bir şey.

Yâni, böyle bir şeyi nasıl düşmanlık konusu yapabilir insanlar?.. Tabii çok büyük cahillikten olur, çok büyük kızgınlıktan olur. İnanmadığı için, belki böyle şeyleri hafife aldığından, alay ederek, "Biz o meleği sevmiyoruz!" filan demek, belki de kıpkızıl, kapkara inkârdan, inançsızlıktan doğan bir fütursuzluk oluyor yâni, aldırmazlık oluyor. Yoksa, insana durduğu yerden titreme gelir, ne yapacağını şaşırır, bayılacak gibi olur yâni.

Cebrâil'i sevmiyor da, Mîkâil'i seviyor... Yâni, o da Allah'ın buyruğunu yerine getiriyor, ötekisi de Allah'ın buyruğunu yerine getiriyor. Allah'ın melekleri arasında bir fark yoktur. Ve İslâm inancı ne kadar güzeldir ki, el-hamdü lillâh;

لَا نُفَرِّقُ بَيْنَ أَحَدٍ مِنْهُمْ (البقرة:١٣٦)

(*Lâ nüferriku beyne ehadin minhüm.*) (Bakara, 2/136) "Allah'ın peygamberleri arasında bir ayrım yapmıyoruz," el-hamdü lillâh. Allah'ın meleklerini de ayırım yapmıyoruz, hepsi melek. Azrâil diyoruz, ölüm meleği ama, (*Aleyhi's-selâm*) "Ona selâm olsun!" diyoruz. Cebrâil diyoruz, AS diyoruz. Mîkâil diyoruz, AS diyoruz.

Tasavvuf erbâbı ne kadar güzel söylemişlerdir:

Hoştur bana senden gelen,
Ya gonca gül, yâhut diken.
Ya hil'at ü yâhut kefen,
Lütfun da hoş, kahrın da hoş!

Yâni Cenâb-ı Hakk'ın emrini getirdikten sonra, her şey hoş... Cenâb-ı Hakk'ın bütün takdirine rızâ göstermek lâzım! Tasavvuf ehli bunu çok güzel ifade etmişler, hadis-i şeriflerde de var.

Bir insan bir şeyi sevdi mi, artık ona ait her şeyi sever. Meselâ, babasının hatırasını, resmini, tesbihini, seccadesini; dedesinin ecdadının hatırasını, yadigârını sakladığı gibi yâni. Onun için, bu anlaşılır bir söz değil.

Tabii maalesef, bazıları Allah'a da düşmanlık yapıyor. Tabii o da inançsızlıktan oluyor. Allah'a düşman... Bazıları da Allah düşmanı. Başına gelen bir olaydan, mukadderâttan... Meselâ, demin söz arasında geçti ki, Ya'kub AS şiddetli bir hastalıkla hastalandı. Halbuki Allah'ın peygamberi. Yâni, Allah'ın peygamberi olunca hastalanmayacak diye bir şey yok. Peygamberler hastalanırsa, Allah'ın öbür kulları da hastalanabilir.

Ama bir insana bir hastalık gelince raydan çıkıyor, yoldan çıkıyor; ağzını açıyor, gözünü kapatıyor, ağzına geleni söylüyor. Edepsizlikler, küfür, haksızlıklar, terbiyesizlikler yapıyor. Halbuki kadere rıza gösterecek, hastalığa sabredecek. "Bunlar dünya hayatının imtihanlarıdır." diyecek. "Bazı şeylere sabrederek sevap alınır, bazı nimetlere de şükrederek sevap alınır; hayat böyledir." diyecek. İslâm'ın özünü anlayacak, hayatın hakiki mahiyetini anlayacak. Cenâb-ı Mevlâsına, Rabbine kulluğunu güzel yapacak.

Sevgi dolu olacak Yunus Emre gibi, Mevlânâ gibi, daha başka evliyâullah büyüklerimiz gibi... Onlar İslâm'ı, imanı çok güzel anlamışlar. Bazıları da maalesef tam onların zıddı, karşı tarafta, esfel-i sâfilînde; bazıları da küfürde, inatta... Çok aşırı, azgın, sapkın insanlar yaşamış dünyada, yaşıyor. Tabii, belki bu zamanda da nice böyle azılılar var. Görüyoruz yaptıkları işlerden, icraatlardan...

Allah-u Teàlâ Hazretleri bizi sevdiği kul eylesin... Edebli kullarından eylesin... Sevmediği işleri yaptırmasın... Yanlış yollara saptırmasın... Kur'an'ın, imanın, İslâm'ın özünü anlayıp, Peygamber Efendimiz'in yolunca, Allah'ın sevdiği kul olarak yaşamayı, sünnet-i seniyyeye uygun yaşamayı nasib etsin... Hatalardan korusun... Hayırlı bir müslüman olarak, hayırlı bir insan olarak, hayır hasenât yaparak, arkasında nam ve şân bırakarak, güzel bir şekilde ömür geçirip, huzur-u Rabbü'l-izzete sevdiği, razı olduğu kul olarak varmayı Allah cümlemize nasib eylesin...

Biz Allah'ın meleklerinin hepsini seviyoruz. Çünkü Allah'ın vazifeli varlıklarıdır. Allah'ın emrini icrâ ediyorlar. Cenâb-ı Hakk'ın takdirini seviyoruz. Ne demiş Aşere-i Mübeşşere'den

mübarek sahabi Sa'd ibn-i Ebî Vakkas RA:

"—Ben Allah'ın kaderini, gözümün nurundan çok severim!" demiş.

Yâni kendisine, "Dua et de, gözünün nuru açılsın!" denilince, duası makbul olduğu halde, "Gözümün nurunu aç yâ Rabbi!" dememiş. Yâni, ona da râzı... Demek ki, iyi müslüman bunları sezebilen yüksek insandır. Bunları sezemeyen de Allah'a düşmanlık yapıyor, meleklerine düşmanlık yapıyor, peygamberlerine düşmanlık yapıyor.

Rusül sözü, *rasûl*'ün çoğuludur. Allah hem peygamberlerden hem de meleklerden *rasûl* edinmiştir. Meleklerden rasûl edindikleri, peygamberine emirleri götürürler. İnsanlardan rasûl edindikleri de, insanlara Allah'ın emirleri götürürler.

Meselâ, Cebrâil Allah'ın Peygamber Efendimiz'e rasûlüdür. Peygamber Efendimiz de Allah'ın alemlere, insanlara rasûlüdür. Rasûl sözü onlar için de kullanıla gelmiştir, bu hususta ayetler de vardır. Nitekim:

اَللَّهُ يَصْطَفِي مِنْ الْمَلاَئِكَةِ رُسُلاً وَمِنْ النَّاسِ (الحج:٧٥)

(*A'llàhu yastafî mine'l-melâiketi rusülen ve mine'n-nâs*) "Allah-u Teàlâ Hazretleri meleklerden de, insanlardan da rasûl edinir ve onları vazifeli olarak gönderir." (Hac, 22/75) buyruluyor.

Tabii, (*feinna'llàhe adüvvün li'l-kâfirîn.*) "Allah da kâfirlerin düşmanıdır." Neden düşmanıdır?.. Sırf "Cebrâil'e düşmanız!" dediği için bile düşmanıdır. Çünkü, Allah-u Teàlâ Hazretleri, kendi dostlarına düşmanlık edilmesini sevmez. Hadis-i şerifte Peygamber Efendimiz'in bildirdiğine göre, Cenâb-ı Hak Teàlâ buyuruyor ki:

من عاد ى رسولاً ، فقد عاد ى جميع الرسل.

(*Men àdâ rasûlen ve kad àdâ cemîa'r-rusül.*) [Kim bir rasûle düşmanlık ederse, bütün rasullere düşmanlık etmiş olur.]

مَنْ عَادٰى لِي وَلِيّاً فَقَدْ آذَنْتُهُ بِالْمُحَارَبَةِ (خ. ق. عن أبي هريرة)

(*Men àdâ lî veliyyen fekad âzentühü bi'l-muhàrabeh*)[73] [Kim benim bir velîme düşmanlık ederse, bana harb ilan etmiş olur.] Ben ona harb açarım buyuruyor Cenâb-ı Hak. Yâni, insanlardan evliyâsına da düşmanlık edene harb açar; meleklerden evliyâsı ve rasûlüne de düşmanlık edene, cezasını verir.

Allah-u Teàlâ Hazretleri edeb sahibi eylesin... Edeb her şeyin üstünde. Yâni zenginlikten de iyi, ilimden de iyi, her şeyden iyisi insanın edebli olması... Edeb ne demek?.. Her şeyi yolunca yöntemince, usulünce yapabilme durumu... Yâni Allah bizi böyle, Rabbimize karşı edebini güzel takınan kullardan eylesin... Peygamber SAS Efendimiz'e karşı ümmetlik edebine güzel riayet eden kullardan eylesin... Alimlere karşı talebelik edebini güzel yapanlardan eylesin...

Yâni, her şeyin âdâbını öğrenip, yemeği âdâbına uygun güzel yiyen, çalışmayı âdâbına göre güzel yapıp, kazancı da âdâbına göre temiz, helâl kazanan, her şeyi böyle İslâmî âdâba uygun yapanlardan eylesin...

Tertemiz kul eylesin... Güzel kul eylesin... Güzel kul olarak yaşayıp, Rabbimizin huzuruna sevdiği kul olarak varmayı nasib eylesin... Cennetiyle cemâliyle müşerref eylesin, aziz ve sevgili izleyiciler ve dinleyiciler!

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llàhi ve berekâtühû!..

31. 08. 1999 - AVUSTRALYA

---

[73] Buhàrî, *Sahîh*, c.V, s.2384, no:6137; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.III, s.346, no:6188, Ebû Hüreyre RA'dan.

Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.XII, s.145, no:12719; Abdullah ibn-i Abbas RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VII, s.770, no:21327;

20. FÂSIKLAR İMAN ETMEZLER

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llàhi ve berekâtühû!..

Aziz ve sevgili Ak-Televizyon izleyicileri ve Ak-Radyo dinleyenleri!

Allah'ın selâmı, rahmeti, bereketi dünyada, ahirette üzerinize olsun... Allah rahmetine erdirsin, rızasına erdirsin... Mükâfatına mazhar eylesin... İki cihanda mes'ud bahtiyar olun...

Bakara Sûre-i Şerîfesi'nin 99. 100. ve 101. ayetleri üzerinde, bu akşamki sohbetimi yapmak istiyorum.

Biliyorsunuz, Peygamber Efendimiz'in zamanında Medine'de yahudiler vardı. Bakara Sûresi'nin şimdiye kadarki ayet-i kerimelerinde, onlarla ilgili birçok konu geçti. Onların hataları onlara hatırlatıldı. Onların içinde inananların ne kadar iyi, doğru bir iş yaptığını görmüş olduk. Haklı bir güzel davranış içinde oldukları ifade ediliyor ayet-i kerimelerde... Bazılarının da ne kadar zıt duygular içinde çırpındıkları, ters duygular içine gark oldukları anlaşılıyor.

Geçen hafta üzerinde sohbet yaptığımız ayet-i kerimelerden öğrendik ki, bunların içinden bazıları, Allah'ın mübarek, yüksek meleklerine dahi düşmanlık etmişler. Hayret edilecek bir şey! Cebrâil Peygamber Efendimiz'e Kur'an'ı indiriyor diye, haber veriyor diye, ona düşmanlık etmişler. Tabii, "Allah da, Allah'ın meleklerine düşmanlık edenlerin düşmanıdır." diye bildirmişti ayet-i kerime.

a. Apaçık Ayetler İndirdik

Şimdi 99. ayet-i kerimede buyruluyor ki, *bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm:*

وَلَقَدْ أَنْزَلْنَا إِلَيْكَ آيَاتٍ بَيِّنَاتٍ ، وَمَا يَكْفُرُ بِهَا إِلاَّ الْفَاسِقُونَ

(البقرة:٩٩)

(*Ve lekad enzelnâ ileyke âyâtin beyyinât, ve mâ yekfuru bihâ ille'l-fâsikùn.*) (Bakara, 2/99)

Kad edatı, mâzî sîgasının başına geldiği zaman, kesinlik ifade eder. (*Enzelnâ*) "İndirdik." demek. (*Kad enzelnâ*) "Muhakkak ki, kesinlikle, bir gerçek ki indirdik, muhakkak indirdik." mânâsına geliyor.

Bir de bu mânâyı daha da kuvvetlendirmek için, çok aşikâr bir gerçek olduğunu beyan etmek için, bu te'kid etme edatı, kuvvetlendirme edatı olan *kad*'in başına, *le* de geliyor. Bu da te'kid lâmıdır. Yâni o da kuvvetlendirici bir takıdır. (*Lekad enzelnâ*) "Muhakkak ve muhakkak ki biz, çok kesin, hiç itiraza mahal olmayan, apaçık bir gerçek ki, biz indirdik..."

Tabii buradaki *biz* sözü, çoğul anlamına değildir. Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin şeriki, nazîri yoktur. *Lâ ilâhe illa'llàh*, İslâm dininin ve Kur'an'ın temelidir kesin olarak. (*Allàhu lâ ilâhe illâ hu*) "Ondan başka ilah yoktur." Pek çok ayet-i kerimelerde çok kesin olarak açıkça beyan ediliyor ama, *biz* kullanılıyor. Neden?.. Çünkü Arapça'da azamet sîgası, azametli hitabet şekli, yâni hitab eden kişi azamet, celâl, büyüklük sahibi olunca, Arapça'da bu sîga kullanılıyor. Azamet sîgası deniliyor buna. Yâni çoğul sîgası değil. Biz indirdik deyince, birkaç kişi indirmiş gibi anlaşılmaması lâzım! Arapça'ya mahsus bir özellik bu.

Yâni, "Ben Azîmü'ş-şân indirdim." buyuruyor Cenâb-ı Hak. Türkçe'de olsa ben demek azamet ifade eder. Hatta bir insan ben ben dediği zaman, biz biraz yadırgarız ve korkarız da... Yâni, bu adam çok benlik yapıyor, çok kibirleniyor filan diye öyle söyleyenden ürpeririz, çekiniriz.

Türkçe'de tevazu gösteriyor. "Acizâne biz yaptık bu hizmeti." filan der böyle boynunu büker. Halbuki bir şahıs yapmıştır. "İşte Allah bize nasib etti bu mektebin yapılmasını, bu câminin yapılmasını." der. Yâni, tek bir kişi yaptırmıştır, bir adam kendi parasıyla yaptırmıştır, ama tevâzuan biz der Türkçe'de. Ama Arapça'da aksine oluyor. Her dilin kendine göre mantığı var.

"Ben Azîmü'ş-şân muhakkak ki indirdim; (*ileyke*) ey Rasûlüm, Muhammed-i Mustafâ'm, ey Habîb-i Edîbim, ey sevgili elçim, ey mübarek Peygamberim, peygamber olarak gönderdiğim sevgili kulum, sana ben kesin bir şekilde, şüphe götürmez bir hakikat

olarak indirdim." Neler indirmiş?.. (*Âyâtin beyyinât*) "Apaçık, aşikâr, açıklayıcı, her türlü gizli gerçeği ortaya çıkartıcı ayetleri sana indirdim." buyuruyor.

Tabii (*âyâtin beyyinâtin*) diye esreli gelmesi, cemî müennes-i sâlim sîgası. Üstünlü şekli de olsa, mansub da olsa böyle olduğundandır. *Mef'ulün bih*'tir yâni. İndirdim, neyi indirdim?.. "Âyât-ı beyyinâtı kesin bir şekilde, şek şüphe götürmez bir şekilde ey Rasûlüm, sana ben indirdim." diye buyuruyor Cenâb-ı Hak.

Demek ki, Kur'an-ı Kerim'i, Kur'an-ı Kerim'deki ayetleri ve Peygamber Efendimiz SAS'e Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin lütfettiği mucizeleri; yâni inanmayanlar, tereddütlü olanlar inansınlar diye, Cenâb-ı Hakk'ın nasib ettiği bütün o mucizeleri, ayetlerin hepsini kesin olarak Allah indirmiştir. Allah-u Teàlâ Hazretleri bu ayet-i kerimede kesin olarak, şek şüphe götürmez bir şekilde, bunun böyle olduğunu ifade ediyor.

Tabii inanmayan insanlar, vahyi bilmeyen, Allah'ın varlığını, peygamberlik müessesesini tanımayan insanlar da var. "Ben tanrı tanımazım." diyor. Tanımazsan cahilliğinden tanımıyorsun. Yâni, sen güneş yok desen, görmüyorsan, gözün kapalıysa, körsen; güneş yok demek değildir. Güneş var ama, senin gözün kör demektir.

"—Ben tanrı tanımıyorum, ben peygamber anlamam. Allah hiç kimseye bir şey göndermemiştir." diyen kâfirler var.

Küfrün çeşitleri var. Kur'an-ı Kerim'de bunlar beyan edilmiş ve bunların cevapları verilmiş.

Peygamber SAS Efendimiz'e bu ayetleri indiren Allah-u Teàlâ Hazretleri'dir. O kadar ki, bazen Peygamber Efendimiz'i ikaz ediyor. Bazen Peygamber Efendimiz'in yapmaması gereken bir şeyi, "Bir daha böyle yapma!" diyor. O kadar kesin ki ayetleri, Kur'an-ı Kerim'i okuyan bir insan bunu bilir. Cenâb-ı Hakk'ın vahyi olduğunu hemen üslubundan anlar.

Şimdi ayetin çoğulu *âyât* geliyor. Tabii tekil olduğu zaman, ayet kelimesinin sonundaki te yuvarlak te olduğundan, *ayeh* diye durulur. Vakfolduğu zaman, üzerinde durulduğu zaman, yuvarlak te'ler he gibi okunur, *ayeh* denilir; yâni te'si söylenmez. Geçilirse, vasledilirse söylenir. Çoğul olduğu zaman, açık te ile

yazılır, *âyât* okunur; ayetler demek.

Bizim fakültede rahmetli çok zarif, çelebi, alim, kibar, mü'min bir zât-ı muhterem olarak rahmetle anıyorum, mü'min, namazlı niyazlı Nihat Çetin Bey vardı, profesör, hocamız. Asistandı benim fakülteye girdiğim zaman. Ona sormuşlardı, tabii o Arap Dili ve Edebiyâtı bölümünün öğretim kadrosunda olduğu için, yüksek öğretmen okulundan edebiyat öğretmeni olmuş arkadaşları demişler:

"—Ya Nihatçığım, bu *Divân-ı Lügàtit-Türk* Kaşgarlı Mahmud'un eseri... Divan; böyle tedvin edilmiş, bir araya toplanmış birçok bilgiyi derleyip, toplayıp içine alan eserlere *divân* deniliyor, anladık. *Lügàtit-Türk*... Niye buraya elif koymuş, *Lugati't-Türk* dememiş; Türk lügatının divanı dememiş de, *lügàt* demiş?"

O uzun *lügàt* okunuşunu anlayamamışlar da, sormuşlar bizim rahmetli Nihat Bey'e. O da gülerek tatlı bir şekilde demiş:

"—Bu çoğuldur. Yâni lügat olursa, kısa olursa tekildir. Ama lügàt olursa, lügatlar demek oluyor."

Evet burada da (*ayâtin beyyinât*), yâni bir ayet değil, pek çok ayetler indirdi Cenâb-ı Hak Peygamberine... Tabii, *beyyinât* ne demek? Onun da tekili *beyyine*; yâni bir şeyin açıklanmasını sağlayan, isbatını sağlayan, bir gizli kalmış hususun, gerçeğin ortaya çıkmasını sağlayan şeye *beyyine* deniliyor. Onun için delil mânâsına, mahkemede sunulan belge mânâsına da kullanılıyor.

Bu Allah'ın ayetlerinin her birisi birer belgedir, birer delildir. Neye delildir?.. Allah'ın varlığına, birliğine delildir, Muhammed-i Mustafâ'nın onun rasûlü olduğuna delildir. Birisinin kalkıp da onun peygamberliğini kabul etmemesi, çok yanlıştır. Çünkü çok açık... *Beyyine*, çok açık ve o konudaki gerçeği açıklayan belge mânâsına geliyor.

Allah-u Teàlâ Hazretleri böyle pek çok ayetler indirmiştir. Tabii nelerle ilgilidir?.. Özellikle bu yahudileri anlatan ayetlerin arasında böyle buyurması Cenâb-ı Mevlâ'nın, alemlerin Rabbi'nin böyle buyurması; yâni:

"—Ey yahudiler! Siz benim Habîb-i Edîbim, Muhammed-i Mustafâ'mı kabul etmek istemiyorsunuz ama, 'Ahir zaman

peygamberi gelecek!' diye sizin kitabınızda geçiyor. Sonra bu Muhammed-i Mustafâ'mın, o ahir zaman peygamberi olduğuna dair bir çok mucizeleri görüyorsunuz. Hayatının her günü, başından geçen her olay, sizinle konuşması, sizin sorularınızı cevaplandırması; hatta kalbinizde gizlediğiniz, kendi aranızda konuşup da sakladığınız şeyleri açıklaması; hatta sizin kitaplarınızda ve dinî bilgilerinizin arasında yer alıp da söylemediğiniz şeylerin hepsini, kendisi bir ümmî peygamber olduğu halde, herhangi bir kimseden bir ders görmemiş olduğu halde, ümmîliği âşikâr olduğu halde, en güzel şekilde, bütün müşkülleri halledecek şekilde anlatması... E bunların hepsinden anlamanız lâzım!.."

İşte ahir zaman peygamberi bu... İşte söylüyor, her sözünden anlaşılıyor, her cevabından anlaşılıyor. Sizin sakladığınız şeyleri, hatta kalbinizden geçirdiğiniz şeyleri söylemesinden anlaşılıyor. Ona indirilen ayet-i kerimeler, sizin Cebrâil'le düşmanlık ettiğinizi, içinizden şöyle şöyle bozuk fikirler düşündüğünüzü açıklayıveriyor. Bütün bunların hepsi birer belge; onun peygamber olduğuna, Kur'an'ın Allah kelâmı olduğuna, bu gelen dinin, İslâm dininin hak din olduğuna hepsi belge... "Ey Rasûlüm, işte ben sana böyle her şeyi açıklayan, kesin belge mahiyetinde ayetler indirdim."

Tabii *ayet*, alâmet demek Arapça'da. *Ayet* Kur'an-ı Kerim'de iki şekilde kullanılmıştır. Bir: Cenâb-ı Hakk'ın insanların inanmasına, imana gelmesine yarayacak gösterdiği olağanüstü olaylar, tabiat olayları, bir takım ibretli hadiseler... Bir işin sonunda ortaya çıkan, herkesin "Tamam, bu böyledir diye." artık gerçeği kabul etmesine sebep olacak şeyler. Bunlara mucizeler diyoruz, *âyât-ı kevniyye* diyoruz, yâni dış alemdeki ayetler diyoruz.

Bir de Kur'an-ı Kerim'in içindeki uzunlu kısalı cümleler veya paragraflar olabiliyor. Kur'an-ı Kerim parçaları... Sûrelerin kendisinden teşekkül ettiği parçalara da *ayet* deniliyor. Çünkü, onlar da Allah'ın varlığını, birliğini ve iman etmeye muhatap olan kimselere, iman etmeyi sağlayacak belge mahiyetinde oluyor.

Kur'an-ı Kerim'de Cenâb-ı Hak, Kur'an-ı Kerim cümlelerine de ayet diye kendisi Âl-i İmran Sûresi'nin başında buyuruyor:

هُوَ الَّذِي أَنْزَلَ عَلَيْكَ الْكِتَابَ مِنْهُ آيَاتٌ مُحْكَمَاتٌ (آل عمران:٧)

(*Hüve'llezî enzele aleyke'l-kitâb*) "Odur, o Rabbü'l-àlemîndir; ey Rasûlüm, senin üzerine ayetleri indiren, bu kitabı indiren àlemlerin Rabbi'dir. (*Minhü âyâtün muhkemâtün*) O kitabın bir kısmı muhkem ayetlerdir." (Âl-i İmran, 3/7) Yâni, cümlelerin bir kısmı, Kur'an parçalarının veya cümleciklerinin, veya cümlelerinin, veya cümle gruplarının. Bunlar da *ayet* diye adlandırılıyor.

Sonra başka ayetlerde de, ayetlerin içinde de, ayet kelimesi yine başkalarının imanına sebep olacak olaylar olarak, mucizeler olarak da kullanılıyor. İki mânâ da Kur'an-ı Kerim'de var. Her ikisi de burada olabilir.

Peygamber Efendimiz'e mucizeleri de nasib eden, indiren Allah'tır, Kur'an-ı Kerim'i de indiren Allah'tır. Ve onun peygamberliğine açık belgeler mahiyetindedir bunların hepsi... Bunları görünce etrafındaki insanların, asr-ı saadette Peygamber Efendimiz'i gören insanların, "Bu peygamber mi, değil mi?" diye düşünen insanların hepsinin, "Tamam, peygambermiş!" diye kànî olması gerekir.

b. Ancak Fâsıklar İmana Gelmezler

"Ben bunları indirdim sana ey Rasûlüm! (*Ve mâ yekfuru bihâ ille'l-fâsikûn*) Ama buna, bu ayetlere kimler karşı geliyor, kimler inkâr ediyor, kimler inanmıyor?.. Fâsıklardan başkası değil... Ancak fâsıklar inkâr ediyorlar, imana gelmiyorlar."

Fâsık ne demek? Fâsık'ın ana mânâsı doğru yoldan sapmak, çıkmak demek. Emrin dairesinden çıkmak, emredilenin hududunu çiğneyip çıkmak demek.

كَانَ مِنَ الْجِنِّ فَفَسَقَ عَنْ أَمْرِ رَبِّهِ (الكهف:٥٠)

(*Kâne mine'l-cinni fefesaka an emri rabbihî*) "Şeytan da cinlerden bir varlık idi. Allah'ın emrinin dairesinden çıktı, yâni Allah'a asi oldu." mânâsına. (Kehf, 18/50)

İşte bunlar da; açık ayetleri gördüğü halde imana gelmeyenler, kâfir kalanlar da kimlerdir?.. Emredilenin hududu dışına çıkan, raydan çıkan, yoldan çıkan kimselerden başkası değildir. Ancak yoldan, raydan çıkmış olan insanlar bunlara kâfir oldular.

Yoksa yolda olsalar, Allah yolunda olsalar, Allah'ın rızası yolunda olsalar, cennet yolunda olsalar öyle yapmayacaklar, kabul edecekler. Ağlayacaklar, secdeye kapanacaklar ve:

"—Sen peygambersin, inandık, tâbi olduk!" diyecekler.

Çünkü, bazılarının böyle ağlayarak imana geldiğini biliyoruz. Peygamber Efendimiz'in peygamberliğini anlayıp, mucizelerini görüp, Kur'an'ı dinleyip, dinlerken gözlerinden şıpır şıpır yaşlar döken alimlerin de olduğunu biliyoruz.

Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm:

وَ إِذَا سَمِعُوا مَا أُنزِلَ إِلَى الرَّسُولِ تَرٰى أَعْيُنَهُمْ تَفِيضُ مِنَ الدَّمْعِ مِمَّا عَرَفُوا مِنَ الْحَقِّ ، يَقُولُونَ رَبَّنَا آمَنَّا فَاكْتُبْنَا مَعَ الشَّاهِدِينَ (المائدة:٨٣)

(*Ve izâ semiù mâ ünzile ile'r-rasûli terâ a'yünehüm tefîdu mine'd-dem'i mimmâ arafû mine'l-hak, yekùlûne rabbenâ âmennâ fektübnâ mea'ş-şâhidîn.*) [Peygamber SAS'e indirileni duydukları zaman, tanış çıktıkları gerçekten dolayı, gözlerinden yaşlar boşandığını görürsün. Derler ki: Rabbimiz, iman ettik; bizi de hakka şahit olanlarla beraber yaz!] (Mâide, 5/83)

Bu ayet-i kerimede, bu ağlayanların güzel hâli tasvir ediliyor, bizlere bildiriliyor. İlâhi gerçekleri bildikleri için, "Din ne demektir, peygamber ne demektir, kutsal kitap ne demektir, Allah'ın vahyi ne demektir, melekler ne demektir?.." Bunları bilen, duygulu, insaflı, vicdanlı ehl-i kitap alimleri, yahudi hahamları, hristiyan rahipleri bu ayetleri duydukları zaman o eski gerçekleri hatırlarlar, bilirler, kendi kitaplarından, kendi peygamberlerinden ki:

"—Tamam işte bu ayetleri getiren Mûsâ AS'a Tevrat'ı, İsâ AS'a İncil'i getiren melektir. İşte bu din onun devamıdır,

yenilenmesidir." diye anlayıp imana gelirler.

Ağlayıp, gözyaşı döküp:

وَمَا لَنَا لاَ نُؤْمِنُ بِاللهِ وَمَا جَاءَنَا مِنْ الْحَقِّ وَنَطْمَعُ أَنْ يُدْخِلَنَا

رَبُّنَا مَعَ الْقَوْمِ الصَّالِحِينَ (المائدة:٨٤)

(*Ve mâ lenâ lâ nü'minü bi'llâhi ve mâ câenâ mine'l-hak.*) "Neden Allah'a inanmayalım? Niye Allah'ın bize gönderdiği bu ayetlere inanmayalım, bu peygambere inanmayalım? (*Ve natmeu en yudhilenâ rabbünâ mea'l-kavmi's-sàlihîn.*) Ümid ederiz ki, arzu ederiz ki, Rabbimiz bizi sàlihlerin arasına katar." (Mâide, 5/84) diye gözyaşı döküp, imana gelmişlerdir.

Ama bu çizgiden, insaf çizgisinden sapanlar, raydan çıkanlar, fâsıklar kâfir olmuşlardır; başkaları değil... Yoksa bunlar gerçekleri ifadeye, isbata yetecek beyyineler idi, *âyâtin beyyinât* idi.

c. Onların Çoğu Eskiden Beri Mü'min Değil

Şimdi Bakara Sûre-i Şerifesi'nin, bundan sonraki 100. ayet-i kerimesinde buyruluyor ki, *bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm:*

أَوَ كُلَّمَا عَاهَدُوا عَهْدًا نَبَذَهُ فَرِيقٌ مِنْهُمْ ، بَلْ أَكْثَرُهُمْ لاَ

يُؤْمِنُونَ (البقرة:١٠٠)

(*E ve küllemâ àhedû ahden nebezehû ferîkun minhüm bel ekseruhüm lâ yü'minûn.*) (Bakara, 2/100)

Soru edatıyla başlıyor. *E,* istifham edatıdır. (*E ve küllemâ àhedû ahden*) *Külle,* hep demek, tamamı demek. "Hep o zaman ki, (*àhedû ahden*) hep ahdettikleri zaman, bir anlaşma yaptıkları zaman, bir söz verdikleri zaman... O zaman ki ahdettiler, bir ahdi kararlaştırdılar, söz verdiler; (*nebezehû ferîkun minhüm*) onlardan bir fırka, bir zümre, onu arkaya mı attılar?.."

Evet, yâni tarihte böyle yaptılar ya... Mûsâ AS'la da sözleştikleri halde sözlerinde durmadılar. Mûsâ AS'ın emrini de tam tutmadılar, Tevrat'ın ahkâmına da tam uymadılar.

Ferîk, *faraka* kökünden *fırka* demek, bir zümre demek. Bir zümre, yâni mü'min olanları var. İyileri istisna ediyor zaten Cenâb-ı Hak, methediyor iyi olanları. Onları sevdiğini, takdir ettiğini Kur'an-ı Kerim'den biliyoruz. Ama bir kısmı maalesef, ahdettikleri halde ahidlerini bozdular hep, tarih boyunca... Burada mazi sîgasıyla söylüyor:

"Hep o vakit ki ahid yaptılar; onların bir kısmı ahdi bozup arkalarına mı attı, böyle mi oldu olay? (*Bel*) Hayır böyle değil, yâni ahdinde durmamak değil; (*bel ekseruhüm lâ yü'minûn*) birçokları inanmış değil, Tevrat'a bile inanmış değil." Yâni, hakîkî mânâsıyla Mûsâ AS'a bile inanmış değil. Çünkü inanan insan korkar. İnanan insan, demin söylediğim ayetlerde belirtilenler gibi, gözyaşları döker, Allah'tan korkar. Allah'ın rahmetini umar, azabından çekinir. Ayât-ı beyyinâtı görünce, işitince imana gelir.

Demek ki, ekseriyetle, bunların büyük çoğunluğu sadece böyle ahdini bozmakla kalmıyor. Çünkü ahdi bozmak döneklik, sözünde zayıflık, bir kusur, ahlâki bir zaaf ama, bu ondan da öte... Yâni, aslında sadece ahdi bozmak durumunda değiller; ekseriyeti, onların büyük çoğunluğu iman içine girmemiş, inanmış kimseler de değiller, inanacak kimseler de değiller.

Tabii bu imansızlık, aklî ve kalbî, dinî ve mânevî bir korkunç hastalık... İnanamıyor, inanmadığı için de menfaat hesabı yapıyor. Menfaat hesabı yapınca da, dünyayı tercih ettiğinden malı, mülkü, mevkii, makamı, itibarı, kurduğu sömürü düzeninin devamını istediğinden, gerçeklere gözünü kapatıyor ve gerçeği kabul etmiyor, reddediyor, inkâr ediyor.

Burada okuduğumuz tefsir kitaplarında, böyle yapan kişilerden, böyle davrananların bazılarının isimlerini rivayet ediyor râviler. İbn-i Abbas'tan rivayet edildiğine göre, buyurmuş ki:[74]

[74] İbn-i Ebî Hàtim, *Tefsir*, c.I, s.258, no:970; Taberî, *Tefsir*, c.II, s.398, no:1637.

"قَالَ ابْنُ صُورِيَّا القَطْوِينِي لِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: يَا مُحَمَّدُ ، مَا جِئْتَنَا بِشَيْءٍ نَعْرِفُهُ ، وَمَا أَنْزَلَ اللهُ عَلَيْكَ مِنْ آيَةٍ بَيِّنَةٍ فَنَتَّبِعُكَ ، فَأَنْزَلَ اللهُ عَزَّ وَجَلَّ فِي ذٰلِكَ مِنْ قَوْلِهِ: وَلَقَدْ أَنْزَلْنَا إِلَيْكَ آيَاتٍ بَيِّنَاتٍ وَمَا يَكْفُرُ بِهَا إِلا الْفَاسِقُونَ (ابن أبي حاتم عن ابن عبَّاسٍ)

(*Kàle ibni sùriyâ el-katvînî li-rasûli'llâh salla'llàhu aleyhi ve sellem*) İbn-i Sùriyâ el-Katvînî isimli bir yahudi, Peygamber Efendimiz'e:

(*Yâ muhammed, mâ ci'tenâ bi-şey'in na'rifühû*) "Ey Muhammed, sen bize bildiğimiz bir şey getirmedin! (*Ve mâ enzela'llàhu aleyke min âyetin beynehû fenettebiake*) Sana Allah bir ayet de indirmiş de değil... Bir alâmet, bir belgen yok ki sana tâbi olalım!" diye böyle bir laf söylediği için, itiraz ettiği için, inkârcılık yaptığı için, bunun üzerine bu ayet-i kerime indi diye bir rivayet var.

İsim bu: İbn-i Sùriyâ... Bu isimde bir şahıs böyle inkâr etmiş Peygamber Efendimiz'in getirdiğine, "Sen bizim anladığımız, bildiğimiz bir şey getirmedin, söylemedin!" demiş. "Bir ayet gelmedi ki, senin üzerine Allah bir belge indirmedi ki sana tâbi olalım!" demiş. Onun üzerine, bu cevap oluyor.

(*Ve lekad enzelnâ ileyke âyâtin beyyinât, ve mâ yekfuru bihâ ille'l-fâsikùn.*) "Ben senin üzerine çok kesin belgeler indirdim muhakkak, şek şüphe yok. Ancak fâsıklar inkâr ediyorlar, imana gelmiyorlar." Diye, onun o sözünü iptal ediyor Cenâb-ı Hak.

"قَالَ مَالِكُ بْنُ الصَّيْفِ حِينَ بُعِثَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ سَلَّمَ ، وَذَكَّرَهُمْ مَا أُخِذَ عَلَيْهِمْ مِنَ الْمِيثَاقِ وَ الْعَهْدِ : مَا أُخِذَ

عَلَيْهِمْ مِنَ الْمِيثَاقِ وَمَا عَهِدَ إِلَيْهِمْ.

(*Ve kàle mâlikü'bnü's-sayf hîne buise rasûlu'llàh salla'llàhu aleyhi ve sellem, ve zekerehüm mâ ehaze aleyhim mine'l-mîsâkı ve'l-ahd: Mâ uhize aleyhim mine'l-mîsâkı ve mâ uhide ileyhim*)

Peygamber Efendimiz, kendisine Allah bildirince, "Allah sizinle şu ahdi yapmadı mı? Bir ahir zaman peygamberi gelince ona tâbi olacaksınız diye ahd yapmamış mıydı? Kitabınızda bu ahid yok mu? Mîsak almamış mıydı, sağlam söz almamış mıydı?" diye, Tevrat'ta olan ayetleri hatırlatıp söyleyince, Sayf oğlu Mâlik isimli yahudi, "Öyle bir şey yok!" diye inkâr edince, bu ikinci ayet-i kerime onu tekzib için, "Hayır yalan söylüyorsun, öyle değil." mânâsına nâzil oldu:

"—Bir ahd ettikleri zaman, söz verdikleri zaman onu böyle unutup arkalarına mı atacaklar? O bir kısmı, bu sadece bir ahidden dönmek değil, çoğu kâfir ve inanmamışlar ve inanmayacaklar."

Bu (*lâ yü'minûn*), biraz da istikbâle yönelik bir ifade oluyor. Yâni, "Şu ana kadar inanmadılar, bu ahlâkla bunların inanacakları da yok. İnanacak da değiller." mânâsı var.

Demek ki bu gibi şahıslar, kendi kitaplarında olan ahidleri, mîsakları, ahir zaman peygamberiyle ilgili hususları, Peygamber Efendimiz hatırlatınca inkâr ettiği için, bu ayetler inmiş.

d. Kitaplarında Bildirilene Uymadılar

101. ayet-i kerimeyi açıklamaya geçiyoruz:

وَلَمَّا جَاءَهُمْ رَسُولٌ مِنْ عِنْدِ اللهِ مُصَدِّقٌ لِمَا مَعَهُمْ نَبَذَ فَرِيقٌ مِنَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ ، كِتَابَ اللهِ وَرَاءَ ظُهُورِهِمْ كَأَنَّهُمْ لاَ يَعْلَمُونَ (البقرة:١٠١)

(*Ve lemmâ câehüm rasûlün min indi'llâhi musaddikun limâ*

meahum, *nebeze ferîkun mine'llezîne ûtü'l-kitâbe kitâba'llàhi verâe zuhûrihim keennehüm lâ ya'lemûn*) (Bakara, 2/101)

(*Ve lemmâ câehüm rasûlün min indi'llâh*) *Lemmâ*; o vakit ki demek Arapça'da. Zaman bildiren bir edat... "O vakit ki, (*câehüm*) onlara geldi." Şimdi ben bakıyorum önümdeki Türkçe bazı tercümelere, meallere; "gelince" diye tercüme ediliyor. Gelince sîgası zaman göstermiyor. Gelince, ne zaman? Şimdi mi, ileride mi, mazide mi? Yâni, zaman kavramını taşımayan bir şekil gelince sözü. Onun için, *lemmâ*'yı "o vakit ki" diye tercüme ettim, mâzi olduğunu göstermek için.

"O vakit ki, (*câehüm rasûlün min indi'llâh*) Allah indinden onlara bir elçi geldi. (*Musaddikun limâ meahüm*) Yanındakileri tasdik edici bir elçi, o vakit ki, geldi onlara... (*Nebeze ferîkun mine'llezîne ûtû'l-kitâb*) Kendilerine evvelce peygamber gönderilip kitap indirilmiş kavimlerin fertlerinin bir kısmı attılar." *Nebeze*, attı demek. Neyi attılar? (*Kitâba'llàh*) "Allah'ın kitabını attılar." Nereye attılar? (*Verâe zuhûrihim*) "Sırtlarının arkasına attılar. Kendilerine kitap verilenlerin bir kısmı, Allah'ın kitabını sırtlarının arkasına attılar."

Yâni, Allah kendilerine peygamber göndermiş, kitap indirmiş, Mûsâ AS'ı göndermiş, Tevrat'ı indirmiş ona. Kendilerine kitap indirilmiş kavim, işte bu yahudiler. Ama onlar bu Allah'ın kitabını ne yaptılar? (*Nebeze ferîkun mine'llezîne ûtû'l-kitâb*e *kitâba'llàhi verâe zuhûrihim*) Neyi attılar? "Allah'ın kitabını attılar." Nereye attılar? (*Verâe zuhûrihim*) "Arkalarına attılar."

Ne demek kitabı arkalarına atmak?.. Yâni, ahkâmını dinlemediler, kulak asmadılar. Önlerinde olsa, görseler, okusalar uyacaklar. Sırtlarından arka tarafa atmış gibi oldular. Yâni, "Biz bu kitabın ahkâmına uymuyoruz, tanımıyoruz." demiş oldular. Mâzide yapıp, bitirip işlemiş oldukları cürmü anlatıyor.

(*Musaddikun limâ meahüm*) "Onların yanındaki bilgileri tasdik edici bir peygamber." Onların yanındaki bilgiler ne?.. Tevrat'taki, ahir zaman peygamberiyle ilgili kendilerinin okuyup durduğu, hatta —daha önceki ayetlerde de anlatmıştık— Peygamber SAS gelmeden önce Arap müşriklerine:

"—İşte bir ahir zaman peygamberi gelecek. Biz o zaman şirki yok edeceğiz, sizi tepeleyeceğiz. Siz müşriksiniz, puta tapan

kavimlersiniz, sizi tepeleyeceğiz." demişlerdi.

(*Musaddikun limâ meahüm*) "Kendi kitaplarındaki bilgileri tasdik edici, kendi peygamberlerinin peygamber olduğunu beyan edici, kendi kitaplarının Allah kitabı olduğunu beyan edici, kendi kitaplarının içindeki ahkâmı açıklayıcı bir kimse ve orada zikri geçen kimse, bir peygamber olarak kendilerine geldiği zaman, o vakit ki geldi..." Onlar ne yaptılar?..

(*Nebeze ferîkun mine'llezîne ûtû'l-kitâb*) "Kendilerine o Tevrat indirilmiş, kitap verilmiş kavimden bir grup, (*kitâba'llâhi verâe zuhûrihim*) o Allah'ın kitabını savurup attılar bir kenara, sırtlarının arkasına attılar." Yâni, Allah'ın kitabını filan dinlemediler, Tevrat'a filan kulak asmadılar. Tevrat'ın içindeki ahd ü mîsaka, emre uymadılar. "Ahir zaman peygamberine uyun!" sözünü kabul etmediler, dinlemediler.

(*Keennehüm lâ ya'lemûn*) "Sanki bilmiyorlarmış gibi..." Halbuki biliyorlar. "Bildikleri halde, kendi çocuklarını bilir gibi, senin ahir zaman peygamberi olduğunu bildikleri halde, bu işi yaptılar da, Allah'ın emrine uymadılar."

Ondan sonra, 102. ayet-i kerime geliyor. O uzun bir konuyu açtığı için, mânâ oraya bağlı ama, sağ olursak, önümüzdeki haftada sohbetimize devam edeceğiz.

وَاتَّبَعُوا مَا تَتْلُو الشَّيَاطِينُ عَلَى مُلْكِ سُلَيْمَانَ ... (البقرة:١٠٢)

(*Ve'ttebeù mâ tetlu'ş-şeyâtînu alâ mülki süleymân...*) Bu 102. ayet-i kerime uzun. Yâni, "Allah'ın kitabını sırtlarının arkasına attılar, yâni bir kenara savurup attılar, Tevrat'ın ahkâmına uymadılar da, neye uydular? (*Ve'ttebeû*) Tâbi oldular, (*mâ*) o şeye ki; (*tetlu'ş-şeyâtînu alâ mülki süleymân*) şeytanların Süleyman AS'ın mülkü aleyhine kurdukları desîselere, laflara tâbi oldular." (Bakara, 2/102)

Şimdi tabii, Süleyman AS'ın mülküne, egemenliğine karşı şeytanların bu hileleri, oyunları nelerdir?.. Bu uzun bir bahis. Sihirle ve sâireyle ilgili, Bâbil'le, Bâbil'deki iki melekle ilgili uzun bir ayet-i kerime. İnşâallah onu önümüzdeki hafta, sağ olursak anlatırız.

Ama, bu yahudiler ne yaptılar?.. Tevrat'ı bırakıp da şeytanların sihirlerine, Bâbil'deki eski kavimlerin böyle karı kocayı birbirinden ayırmaya, ve sâireye yarayan, yarayacağını sandıkları; yaramayan ama öyle sandıkları büyülerle, sihirlerle uğraşmaya kalkıştılar. Ona tâbi oldular. Hakka tâbi olmadılar, Tevrât'a tâbi olmadılar, Kur'an'a, vahye tâbi olmadılar da, büyüye, sihre kaydılar.

Yâni yanlış bir seçim, yanlış bir yol tutturdular, yanlış bir yola gittiler. Tabii, Allah'ın rızasını kaybettiler, kahrına, gazabına uğradılar. Bu dünya azabının imtihanı bitti, yaşadılar, öldüler, gittiler. Ahirette tabii ebedi hüsrana uğradılar. Çünkü, alemlerin Rabbi kitabında öyle bildiriyor.

Şimdi, şu anda yaşayanlar için önemli olan, bu ayetlerden çıkarılacak dersler: O hatayı yapmamak, Allah'ın gönderdiği son peygamber, ahir zaman peygamberi Muhammed-i Mustafâ'ya tâbi olmak... Ona indirdiği ilâhi kitabı, bir harfi bile değişmemiş olan Kur'an-ı Kerim'e sımsıkı sarılmak, ona göre yaşamak... Ona iman etmek, ona göre yaşamak.

Allah-u Teàlâ Hazretleri cümlemizi müslüman olarak yaşamağa muvaffak eylesin... Kur'an-ı Kerim'i anlayıp, Kur'an-ı Kerim'e göre ömür sürmeye muvaffak eylesin... O âyât-ı beyyinât ile hak peygamber olduğunu Cenâb-ı Hakk'ın gösterdiği, o Peygamber-i Zîşân'a en güzel tarzda ittibâ etmeyi nasib eylesin...

Tabii bu devirde de şeytanlar var. Bu devirde de onlar insanları azdırmak, şaşırtmak için çalışıyorlar. Her devirde imtihan bu, insanoğlunun imtihanı... Her devrin insanı ne yapacak?.. Şeytanları dinlemeyecek. Aklını kullanacak, şeytanlara aldanmayacak, Cenâb-ı Hakk'ın rızası yolunu, vicdanının sesini dinleyerek seçecek. Ve mü'min olarak, Allah'ın sevdiği kul olarak, Allah'a itaat ederek, haramlardan, günahlardan kaçarak, kötü huylardan sıyrılarak, iyi huylarla, güzel amellerle dünyadaki ömrünü sürecek, imtihanı kazanacak; Cenâb-ı Hakk'ın huzuruna sevdiği kul olarak varacak.

Cenâb-ı Hak cümlemizi huzuruna sevdiği, razı olduğu, mü'min kullar olarak varanlardan eylesin... Kahrına, gazabına uğratmasın... Cennetiyle, cemâliyle ebediyyen taltif eylesin... Ebedî saadete nâil eylesin... İki cihanda aziz ve bahtiyar eylesin.

Aziz ve sevgili Ak-Televizyon izleyicileri ve Ak-Radyo dinleyenleri, *es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llàhi ve berekâtühû!..*

07. 09. 1999 - AVUSTRALYA

21. YAHUDİLERİN ŞEYTANA VE SİHRE UYMALARI

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llàhi ve berekâtühû!..

Aziz ve sevgili Ak-Televizyon izleyicileri ve Ak Radyo dinleyenleri! Allah'ın selâmı, rahmeti, bereketi üzerinize olsun... Cenâb-ı Hak bizi hayırlı ilimlerle mücehhez eylesin... Kitabını güzel öğrenmeyi nasib eylesin... Peygamber Efendimiz'in sünnetine uymayı nasib eylesin...

Bakara Sûre-i Şerifesi'nin 101. ayet-i kerimesini okumuştuk. Ondan sonra büyük bir, uzun bir ayet-i kerime, meseleleri, anlatılacak konuları çok olan bir ayet-i kerime olduğu için orada kalmıştık. Halbuki 101. ayet-i kerimeyle ilgiliydi kaldığımız ayet-i kerime... Şimdi onu 101'le beraber okuyalım. *Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm:*

وَلَمَّا جَاءَهُمْ رَسُولٌ مِنْ عِنْدِ اللهِ مُصَدِّقٌ لِمَا مَعَهُمْ نَبَذَ

فَرِيقٌ مِنَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ ، كِتَابَ اللهِ وَرَاءَ ظُهُورِهِمْ

كَأَنَّهُمْ لاَ يَعْلَمُونَ (البقرة:١٠١)

(*Ve lemmâ câehüm rasûlün min indi'llâhi musaddikun limâ meahum, nebeze ferîkun mine'llezîne ûtü'l-kitâbe kitâba'llàhi verâe zuhûrihim keennehüm lâ ya'lemûn*) (Bakara, 2/101)

Bu mânâ olarak, (*Ve'ttebeû*) diye başlayan sonraki ayet-i kerimeye mânâsı devam ediyor. *Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm:*

وَاتَّبَعُوا مَا تَتْلُوا الشَّيَاطِينُ عَلَى مُلْكِ سُلَيْمٰنَ ، وَمَا كَفَرَ سُلَيْمٰنُ

وَلٰكِنَّ الشَّيَاطِينَ كَفَرُوا يُعَلِّمُونَ النَّاسَ السِّحْرَ ، وَمَا أُنْزِلَ عَلَى

الْمَلَكَيْنِ بِبَابِلَ هَارُوتَ وَ مَارُوتَ ، وَمَا يُعَلِّمَانِ مِنْ أَحَدٍ حَتَّى يَقُولاَ إِنَّمَا نَحْنُ فِتْنَةٌ فَلاَ تَكْفُرْ ، فَيَتَعَلَّمُونَ مِنْهُمَا مَا يُفَرِّقُونَ بِهِ بَيْنَ الْمَرْءِ وَ زَوْجِهِ ، وَمَا هُمْ بِضَارِّينَ بِهِ مِنْ أَحَدٍ اِلاَّ بِإِذْنِ اللهِ ، وَيَتَعَلَّمُونَ مَا يَضُرُّهُمْ وَلاَ يَنْفَعُهُمْ ، وَلَقَدْ عَلِمُوا لَمَنِ اشْتَرَيهُ مَا لَهُ فِي الْآخِرَةِ مِنْ خَلاَقٍ ، وَ لَبِئْسَ مَا شَرَوْا بِهِ أَنْفُسَهُمْ ، لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ (البقرة:١٠٢)

(*Ve’ttebeù mâ tetlü’ş-şeyâtînu alâ mülki süleymân, ve mâ kefere süleymânü ve lâkinne’ş-şeyâtîne keferû yuallimûne’n-nâse’s-sihr, ve mâ ünzile ale’l-melekeyni bi-bâbile hârûte ve mârût, ve mâ yuallimâni min ehadin hattâ yekùlâ innemâ nahnu fitnetün felâ tekfür, feyeteallemûne minhümâ mâ yuferrikùne bihî beyne’l-mer’i ve zevcihî, ve mâ hüm bi-dàrrîne bihî min ehadin illâ bi-izni’llâh, ve yeteallemûne mâ yedurruhüm ve lâ yenfeuhüm, ve lekad alimû lemeni’şterâhu mâ lehû fî’l-âhireti min halâk, ve lebi’se mâ şerav bihî enfüsehüm, lev kânû ya’lemûn.*) (Bakara, 2/102) Bu 102. ayet-i kerime 101’e bağlı.

وَلَوْ أَنَّهُمْ آمَنُوا وَاتَّقَوْا لَمَثُوبَةٌ مِنْ عِنْدِ اللهِ خَيْرٌ ، لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ (البقرة:١٠٣)

(*Ve lev ennehüm âmenû ve’ttekav lemesûbetün min indi’llâhi hayr, lev kânû ya’lemûn.*) (Bakara, 2/103)

a. Yahudilerin Tevrat’ı Arkalarına Atmaları

Şimdi 101. ayet-i kerimeyi kısaca tekrar hatırlayalım! Allah-u

Teàlâ Hazretleri buyuruyor ki:

(*Ve lemmâ câehüm rasûlün min indi'llâhi*) "Allah indinden kendilerine bir elçi geldiği zaman..." *İnd;* yan, kat, taraf demek. "Allah tarafından kendilerine bir rasûl, bir elçi geldiği zaman onlara..." Onlardan kasıt yahudiler. (*Ve lemmâ câehüm rasûlün min indi'llâhi*) "Öyle bir peygamber ki, öyle bir elçi ki, öyle bir rasûl ki, (*musaddikun limâ meahüm*) onların, o yahudilerin kendi yanlarında bulunan bilgileri tasdik edici, Tevrat'ı tasdik edici... (*Nebeze ferîkun mine'llezîne ûtü'l-kitâb*) Kendilerine kitap verilmiş olan bu kavmin içinden bir fırka, bir bölük, (*kitâba'llàhi verâe zuhûrihim*) Allah'ın kitabını sırtlarının arkasına attılar; (*keennehüm lâ ya'lemûn*) sanki bilmiyorlarmış gibi..."

(*Vettebeù mâ tetlü'ş-şeyâtînü alâ mülki süleymân*) "Ve şeytanların Süleyman'ın mülkü zamanında okuduklarına tâbi oldular." diye devam ediyor.

Şimdi bu 101. ayet-i kerimede, Allah-u Teàlâ Hazretleri yahudilerin Tevrat'ın ahkâmını arkalarına attıklarını; kendilerinin Tevrat'ta ismi zikredilmiş olan, geleceği bildirilmiş olan o peygamberi bildikleri halde, sanki bilmiyorlarmış gibi o bilgilere sırt çevirdiklerini; halbuki o peygamber tasdik edici, onların yanında olan bilgileri doğrulayıcı, Tevrat'ı tasdik edici, Tevrat'ın hak kitap olduğunu tasdik edici bir kimse olduğu halde, onu hiç bilmiyormuş gibi sırtlarının arkasına attıklarını bildiriyor. 102. ayet-i kerimede de, "Şeytanların Süleyman AS'ın mülkü zamanında okudukları, halka öğrettikleri şeylere tâbî oldular." buyuruyor.

Nedir bu şeytanların Süleyman AS'dan sonra, onun mülkünden, ahdinden, egemenliğinden, hakimiyetinden sonra okudukları, ortaya çıkardıkları şeyler?.. Sihir... Yâni, sihre ve sihir ihtiva eden kendi yanlarındaki muharref, bozuk bilgiler taşıyan kitaplara tâbi oldular; Tevrat'ı sırtlarının arkasına attılar.

Şimdi, bunun sebebi şu oluyor: Tefsir kitaplarımızda açıklandığı üzere, Tevrat'ta:

"—Bir peygamber gelecek, ahir zaman peygamberi gelecek, evsafı şöyle şöyle olacak." diye bildiriliyordu.

Bu bildirmelerden dolayı da, Peygamber Efendimiz Medine'ye gelmeden önce, zuhur etmeden önce, kendisine peygamberlik

vazifesi yüklenmeden önce, yahudiler:

"—Bir ahir zaman peygamberi gelecek, biz müşrikleri tepeleyeceğiz!" diyorlardı.

Daha önceki ayet-i kerimelerde bunu gördük. Ama, o peygamber gelip de, Tevrat'taki bu söylenilen hakikat olunca, bu söylenilen bilgiler tahakkuk edince; bu sefer sanki bunları bilmiyorlarmış gibi, işlerine gelmediği için Tevrat'ı bir kenara koydular. Yâni, arkalarına attılardan maksat, Tevrat'ın ahkâmına uymadılar. Çünkü Peygamber Efendimiz'e kendi dînî meselelerinden, ihtilaflı konularından ne sordularsa, Tevrat'ı kendilerinden daha doğru, daha güzel bildiğini anladılar. Peygamber Efendimiz'in söylediklerinin doğru olduğunu, hak olduğunu anladılar, gördüler.

"—Bu Tevrat'ı bizden daha iyi biliyor." dediler.

Baktılar ki, Tevrat'la Kur'an-ı Kerim birbirine tam uygun oluyor; bu sefer onu bıraktılar, yanlarındaki sihir kitaplarıyla amel etmeye, ona tâbî olmaya başladılar. Tevrat'ı bıraktılar.

b. Süleyman AS ve Sihir

Şimdi, Süleyman AS geçiyor burada. Süleyman AS, Peygamber Efendimiz'in bildirdiğine göre ve Kur'an-ı Kerim'in bildirdiğine göre, Allah'ın peygamberlerinden bir peygamberdir. Dâvud AS da bir peygamberdir. Onlara Allah vahiy indirmiştir ve onlar da Allah'ın emirlerini insanlara tebliğ etmişlerdir.

Süleymân AS'ın bir ara mülkünün, yâni hakimiyetinin elinden çıktığını bildiriyor kaynaklar. Bu elinden çıkması sırasında şeytanların... Bu şeytanlar da hakikaten şeytan mıdır?.. Çünkü Süleyman AS cinlere, şeytanlara ve insanlara hükmediyordu. Yâni peygamberliğiyle, Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin kendisine verdiği peygamberlik kuvvetleriyle hükmediyordu.

Bizim Peygamberimiz AS da Rasûlü's-sakaleyn'dir, yâni hem insanların, hem cinlerin peygamberidir. Süleyman AS'a da o salâhiyet verilmiş. O cinleri ve şeytanları bazı işlerin yapılmasında istihdam ediyordu, hademe olarak kullanıyordu. Emrediyordu şöyle yapın, böyle yapın diye; yapıyorlardı. Onun için Süleyman AS'ın zamanı çok büyük işlerin başarıldığı, muazzam inşâ faaliyetlerinin ve çok ileri işlerin, yâni fen

yönünden çok güzel, insanların bilmediği şeylerin öğrenildiği, yapıldığı bir devir oluyor.

Süleyman AS, bir ara bu hakimiyetini kaybetmiş. Ben şu anda yanımda okuyacak kitap ve karıştıracak kaynaklar olmadığı için, Yahudi tarihini araştıramıyorum ama, bu tefsir kitaplarından faydalanarak söylüyorum. Süleyman AS, bir ara bu hakimiyetini kaybettiği zaman, şeytanlar hakim olmuşlar, ortalığı sarmışlar. Bunlar ya hakikaten cinlerden olan şeytanlar, ya da onlarla iş birliği yapan, onlar gibi olan şeytan gibi insanlar, *şeyâtînü'l-insü ve'l-cîn*... İnsanların da şeytan gibi olanları ve şeytan olanları olduğu bildiriliyor.

Hatta, Peygamber Efendimiz buyuruyor ki:

"—Eğer besmele çekmezseniz, şeytan sizin yemeğinize ortak olur, içeceğinize ortak olur. Yâni siz içerken besmelesiz içerseniz, yemek yerken besmelesiz yerseniz, şeytan ortak olur. Yâni bir kısmı da şeytanı besler, şeytan beslenmiş olur. Hatta evlendiğiniz zaman besmele ve nikâhla meşrû bir şekilde olmazsa, o zaman doğan çocukların bir kısmı da şeytandan olur." diye bildiriyor.

Sahabe-i kiram da şaşırıyorlar:

"—Böyle olabilir mi? Evlatlarımıza da ortak olabilir mi?" diyorlar.

Yâni şeytanın evlatları oluyor bazıları; Allah saklasın, Allah etmesin... Tabii bu söylediklerim, hadis-i şeriflere dayanarak söylediğim esrarengiz bilgiler. Hani, insan kendi çocuğu diye düşünüyor ama; besmelesizse, haramla olmuşsa demek ki şeytanın çocuğu olunca, her halde artık günah işleyecek, anasına babasına âsi gelecek, kötü işler yapacak demek ki...

Şimdi bu şeytanlar, Süleyman AS'ın zamanındaki bu fetret sırasında, yâni biraz Süleyman AS'ın imkânlarının elinden alındığı zamanda hàkim olmuşlar. Ve Süleyman AS'ın, Dâvud AS'ın getirmiş olduğu doğru, sağlam bilgilerin içine binbir yalan katarak, her satırın arasına nice nice yalan sözler ekleyerek çoğaltmışlar. Ve halkın itikadını bozmuşlar, inancını bozmuşlar, yalan yanlış şeyler öğretmişler.

Süleyman AS tekrar hàkimiyetini sağlamlaştırınca, bütün bu şeytanların —yâni, insanların veya cinlerin şeytanlarının— mefsedetlerini, bozgunculuklarını, uydurduklarını derlemiş, toparlamış, hepsini almış. "Bunları okuyan ve bunları tasdik edenin boynunu vururum!" diye, bu saçma sapan şeyleri takibata almış ve hepsini toplattırmış. Bir rivayete göre yanındaki bir yere, kürsîsinin, yâni tahtının altında bir yere, bir mahzene gömdürmüş.

Oraya yaklaşamıyorlarmış, yaklaşanlar yanıyormuş. Belki, bu bir peygamberlik kuvvetiyle oluyordu. Yâni, şeytanlar oraya yaklaştığı zaman yanıyorlardı, yanaşamıyorlardı. Hani cinlerin söz kapmak, bilgi almak için semâya yaklaştıkları zaman, yıldırımların kendisini takip ettiğinin bildirildiği gibi, yanaşamıyorlarmış.

Süleyman AS böylece kendi zamanında böyle saçmalıklarla, sihirlerle, uydurma şeylerle halkı meşgul etmekten korumuş. Saçma sapan mâlûmatı, bilgileri de toplamış, bir yere gömdürmüş.

Sonra Süleyman AS vefat edince, tekrar bunlar ele geçirilmiş. Bunun uzun hikâyeleri var. Tabii biz o devri, o tarihi çok iyi bilmediğimiz için, çok teferruatlı anlatmaya da lüzum görmüyoruz, faydası da yok... Sonuç itibariyle, Süleyman AS'ın

yasakladığı, engellediği bu şeyleri, sonradan ortaya çıkartmış bu şeytanlar. Ya şeytanlaşmış insanlar, ya hakikaten şeytanlar... Ne ise artık orasını Allah biliyor.

Ve o buldukları şeyleri, mahzende veyahut tahtının altında; ya peygamber olarak mânevî bir kuvvetle muhafaza ettiği, ya da öyle bir mahzene koyup da kimseyi sokmadığı o kağıtları, kitapları tekrar bulmuşlar ve o kitaplara da bir çok şeyler katarak, "Bunlar Âsaf ibn-i Berhiyâ'nın gizli ilimlerle ilgili yazdığı kitaplardır." demişler.

Rivayetlere göre bu isim veriliyor. Bu Âsaf ibn-i Berhiyâ, Süleyman AS'ın kâtibidir, veziridir diye söyleniyor. Yakın bir şahıs ve belki vahiy katibi gibi, Süleyman AS'a gelen vahiyleri yazan bir sàlih kimse. Hatta Sabâ melikesinin tahtını da, Süleyman AS isteyince hemen alıp getirebilen evliyâullahtan mübarek, keramet sahibi bir kimse oluyor demek ki.

Ona isnad etmişler, onun yazdığı kitaplar bunlar demişler. Böyle bir sürü saçma, sihir vs. eklemişler. "Güneş doğarken, işte yönünü güneşe doğru dönersen, şu şu sözleri söylersen, o zaman şu istediğin olur. Veyahut şu olmamasını istediğin bir şey olduğu zaman, güneş batarken arkanı dönersen, şöyle şöyle yaparsan..." diye bir takım böyle usüller ortaya atarak, yalan dolan, böyle sihirler uydurmuşlar.

Bir de demişler ki:

"—Süleyman AS'ın yapabildiği olağanüstü şeyler, rüzgârlara hàkimiyeti, cinlere hàkimiyeti, şeytanlara hàkimiyeti, kuşların konuşmalarını bilmesi... vs. bunlar hep sihirdi." demişler.

Süleyman AS'a da böylece iftirada bulunmuş oluyorlar. Yâni, o bir peygamber olduğu halde, sihirbaz demiş oluyorlar. Kendi yalanlarını da ona isnad ediyorlar, onun kitabı diye söylemiş oluyorlar. Ve böylece yalan üstüne yalan katıyorlar ve onların ahkâmına uymaya başlıyorlar.

Hattâ, Peygamber SAS Efendimiz Medine-i Münevvere'ye geldiği zaman, "Dâvud AS bir peygamberdir. Süleyman AS da Allah'ın bir sàlih peygamberiydi." diye söyleyince, —biz hep *aleyhi's-selâm* diyoruz peygamberlere— yahudiler demişler ki:

"—Şu Muhammed'e bak, hak ile bâtılı nasıl karıştırıyor. Süleyman'ı peygamberlerin arasında zikrediyor. Halbuki o sadece

bir sihirbazdı. Rüzgârın üstüne binip oradan oraya giderdi, rüzgârı kullanırdı." filan gibi sözler söylemişler.

Yahudiler böyle Peygamber Efendimiz'in Süleyman AS'ın peygamber olduğunu söylemesine karşı çıkınca, Allah-u Teàlâ Hazretleri onları yalanlayarak buyuruyor ki:

(*Ve'ttebeù mâ tetlü'ş-şeyâtînu alâ mülki süleymân*) "Şeytanların Süleyman AS'ın mülkü üzerine okuduklarına, söylediklerine tâbi oldular." Yâni buradaki *alâ*, *fî* mânâsına. "Süleyman AS'ın mülkü zamanında, yâni ahdi, devresi zamanında, şeytanların insanlara okuyup öğrettikleri şeylere tâbi oldular. Yâni sihirlere tâbi oldular. O uydurma şeylere, uydurma bir kitap olan Asaf ibn-i Berhiyâ'nın kitabı dedikleri, ama kendilerinin uydurup, ekleyip, çıkarıp yazdıkları şeye tâbi oldular.

(*Ve mâ kefere süleymânü*) "Süleyman AS sihirbaz değildi, kâfir değildi." diye Allah-u Teàlâ Hazretleri yahudilerin inancının yanlış olduğunu belirtiyor, yalanlıyor. Çünkü sihir yapan kafirdir. Sihre inanan, sihir yapan kâfirdir. (*Ve mâ kefere süleymânü*) "Süleyman asla kâfir olmadı." diye bu ayet-i kerimeyi onlar üzerine, yâni yalanlarını beyan etmek için, Allah-u Teàlâ Hazretleri Peygamber Efendimiz'e indirmiş oluyor.

(*Vemâ kefere süleymânü*) "Süleyman AS onların sandığı gibi, yahudilerin iddia ettikleri gibi kâfir olmadı, sihir yapmadı; (*ve lâkinne'ş-şeyâtîne keferû*) fakat o zamandaki o şeytanlar kâfir oldular. O sihirleri, o kitapları uydurup yazan, ortaya atan ve bir de, "Bunlar Süleyman AS'ındı." diye yalan söyleyen şeytanlar kâfir oldular. (*Yuallimûne'n-nâse's-sihr*) Ve insanlara sihri o şeytanlar öğretti."

Şimdi bu uzun ayet-i kerimenin, hakkında çok söz söylenen kısımlarından, diğer bir yerine gelmiş bulunuyoruz. Anlaşılıyor ki buraya kadar olan yerden: Bazı yahudiler Süleyman AS'ı peygamber bile saymamışlar, onu bir hükümdar saymışlar. Onunla da kalmamışlar, sihirbaz saymışlar ve aleyhine dönmüşler. Ama Allah-u Teàlâ Hazretleri:

"—Hayır, Süleyman AS onların dedikleri gibi değil; şeytanlar kâfir oldular." diye onları yalanlıyor.

Bizim dediğimizin doğru olduğu, yahudilerin bazı alimleri

tarafından da sonradan beyan edilmiş. Süleyman AS da bir peygamberdir, Dâvud AS da bir peygamberdir, işin doğrusu bu.

Ama bu devirde de, benim duyduğuma göre, arkadaşların konuştuğu bazı kimselerden işittiklerine göre; bu Amerika'da, Avustralya'da bulunan, doktora yapan kardeşlerimizden duyduğuma göre; bu devirde de bazıları Süleyman AS'ı, Dâvud AS'ı sadece yahudi devletinin hükümdarı olarak görüyorlarmış. Öyle sanıyorlarmış ve peygamber olduğunu kabul etmeyenler varmış. İşte bu şeylerden dolayı olmalı.

(*Yuallimûne'n-nâse's-sihr*) "O şeytanlar insanlara sihri öğretiyorlar." Böyle yaptıkları için, sihri öğrettikleri için kâfirdirler.

c. Hârût ve Mârût'un Sihri Öğretmeleri

(*Ve mâ ünzile alâ melekeyni bi-bâbile hârûte ve mârût*) Şimdi, buradaki *mâ* Arapça'da iki mânâya gelir. Bir *ellezî* gibi *mâ-ı mevsûle* derler, "o şey ki" mânâsına gelir. Bir de *mâ-ı nâfiye* derler, "hayır, öyle değil" mânâsına.

Büyük müfessir İmam Kurtubî ve tefsir hususunda salâhiyetli bazı büyüklerimiz, alimlerimize göre: (*Ve mâ ünzile alâ melekeyni bi-bâbile hârûte ve mârût*) "Babil'de iki meleğin üzerine Allah, bu yahudilerin sandığı gibi sihri indirmemiştir, sihri öğretmemiştir." mânâsınadır.

Bu *melekeyn*'in kim olduğu hususunda burada görüşler var. Yahudiler, Cebrâil ve Mikâil AS'a Allah'ın sihri indirdiğini, öğrettiğini düşünüyorlarmış. O bilgileri onların öğrettiğini düşünüyorlarmış. Buradaki *mâ* nâfiye olunca, hayır mânâsına olumsuzluk *mâ*'sı olunca, "O iki meleğe Allah öyle sihir indirmedi. Böyle bir inanç yanlıştır." diye bildirmiş oluyor. Buradaki *mâ* olumsuzluk *mâ*'sıdır diye müfessirlerin büyük kısmı böyle söylemişler.

O zaman *melekeyn,* Cebrâil ve Mikâil AS oluyor. Hârut ve Mârut da insanlara sihir öğreten, Babil'li iki kişi olmuş oluyor. Bir rivayet böyle.

Bir de, "o şey ki" mânâsına geliyorsa, şöyle mânâ verenler olmuş; bu zayıf ama bunu da söyleyelim: "İnsanlara sihri

öğretiyorlar, bir de Babil'deki Hârut ve Mârut'a iki melek tarafından indirilenleri öğretiyorlar." Yâni, "Bu yahudiler Tevrat'ı bırakıp, Babil'de Hârut ve Mârut'a indirilenleri ve sihri insanlara öğretiyorlar." mânâsına geliyor.

Bir rivayete göre de, bu Hârut ve Mârut iki melektir. Bu hususta bazı rivayetler var. İbn-i Kesir tefsirinde bu rivayetlerin garip olduğunu beyan ediyor, hadis ilmi tabiri olarak. Hârut ve Mârut iki melektir o rivayetlere göre. Ama bunların sonunda özeti, uzun sayfalarla bunu anlattıktan sonra diyor ki:

"—Bütün bu hadis diye söylenenlerin hepsi, Kâ'b el-Ahbâr'ın Benî İsrail'in kitaplarından nakletmiş olduğu rivayetlerden ibaret olma noktasına geliyor." diyor.

Demek ki, bu Hârut ve Mârut'un melek olduğu rivayetleri İsrailiyyât bilgisi olmuş oluyor.

Bu rivayetlere, göre bunlar iki melekmiş. Ademoğlunun dünyada günah işlediği görünce, demişler ki bazı melekler:

"—Yâ Rabbi bu kullar ne kadar yanlış işler yapıyorlar; isyan ediyorlar, günah işliyorlar, içki içiyorlar, adam öldürüyorlar, zina ediyorlar..."

Onun üzerine Cenâb-ı Hak,

"—O zaman siz içinizden iki tanesini seçin! Yeryüzüne onları indireyim, bakalım siz ne yapacaksınız?" diye buyurunca, melekler aralarından Hârut ve Mârut'u seçmişler. Allah-u Teàlâ Hazretleri de onlara —meleklerin aslında nefisleri yok— nefis vererek, yâni insan gibi arzular vererek, Bâbil'e indirmiş. Onlar da Bâbil'de insanlardan daha çok kısa zamanda hatalar işlemişler. "Bunlar İsrâiliyyât olarak girmiştir." diyor. İbn-i Kesir'in özeti bu.

Hatta Zühre ismi geçiyor. Zühre, Venüs yıldızıdır. Çok güzel bir kadın suretinde gelmiş Hârut ve Mârut'a... Onlar da onunla bir arada olmak isteyince demiş ki:

"—Allah'a kâfir olursanız, Allah'ı inkâr ederseniz olabilir."

"—Hayır!" demişler.

Ondan sonra, kucağında bir çocukla gelmiş ikinci sefer:

"—Bu çocuğu öldürürseniz sizinle beraber olabilirim." demiş.

Yine,

"—Hayır!" demişler.

Ondan sonra içkiyle gelmiş:

"—Bu içkiyi içerseniz sizin arzularınızı, taleplerinizi yerine getirebilirim, kabul ederim!" demiş.

Onun üzerine, içkiyi içince sarhoş olmuşlar. Sarhoş olunca da, bütün ilk teklif edilen şeylerin hepsini yapmışlar. Hem çocuğu öldürme işini yapmışlar, hem küfre düşmüşler, hem zina etmişler... vs. İşte onun için Zühre yıldızı sonra gökyüzüne çıkartılmış. Kötü bir kadın, lânet bir kadın olarak zikredilir.

Bunlar İsrâiliyyât deniliyor. Kurtubî: "Bu rivayetlerin hiç birine kulak asmayın!" diyor. En doğrusu, (*Ve mâ ünzile alâ melekeyni*) "İki meleğin üzerine Babil'de öyle sihirle ilgili mâlûmatı Allah indirmiş değildir. O da yalandır, yanlıştır." mânâsına, bu *mâ*'yı olumsuzluk *mâ*'sı olarak almak.

Hârut ve Mârut da o zaman, Bâbil'de insanlara sihri öğreten, böyle bir bilgili iki kişi olarak ismi geçiyor yahudi kaynaklarında. Kur'an-ı Kerim'de de böyle zikredilmiş.

(*Ve mâ yuallimâni min ehadin hattâ yekùlâ*) "Halbuki onlar, kendilerine gelip de bilgi öğrenmek isteyen, bu sihirle, büyüyle ilgili meseleleri öğrenmek isteyenlere, şu sözleri söylemeden onları öğretmiyorlarmış:

(*İnnemâ nahnü fitnetün felâ tekfur*) 'Biz sadece insanları imtihan için, böyle bu işleri yapmakla görevliyiz; sakın siz kâfir olmayın!" diyorlarmış insanlara. Yâni, "Yapmayın bu işi, bu sihri öğrenmeyin! Biz bunu bir görev olarak, insanların imtihanı için öğretiyoruz ama, yapmasanız daha iyi olur." diye, önce nasihat ediyorlarmış.

Sonra ille ısrar ederse, —bu ayetlerde anlatılmıyor ama, tefsir kitaplarındaki rivayetlerde geçiyor— o zaman, "Git falanca yere, orada idrarını yap!" diyorlarmış. O yerde idrarını yapınca, orada kendisinden bir nur çıkıyormuş. Yâni, iman nuru gidiyormuş, duman şeklinde bir şey geliyormuş kendilerine. Yâni Allah'ın gazabının kendilerine gelmesi. O zaman ah vah ediyorlarmış, keşke yapmasaydık diye ama, iş işten geçmiş oluyormuş.

Fakat işte öğrenmeye gelenlere, "Yapmayın, etmeyin, bunlar küfürdür!" diyorlarmış, bu Hârut ve Mârut isimli iki şahıs. Ya bunlar beşerler, insanlardan iki kişi... Ya da bazı zayıf rivayetlere

göre, "Yâ bunlar isyan ediyorlar, biz olsaydık etmezdik." diye meleklerden insanları ayıplayan; ama Allah, "Haydi bakalım sizi de göndereyim, ne yapacaksınız?" diye gönderdiği zaman, orada insanlardan daha beter günahları işleyen iki melek.

Her ne hal ise, yâni kuvvetli olanı, Allah sihri tabii meleklere öğretmez. Sihir çünkü günahtır, haramdır, içinde itikada aykırı şeyler vardır. Doğru olan bu *mâ*'nın olumsuzluk *mâ*'sı olması...

Ama bu Hârut ve Mârut da Bâbil'de, bu işi yapmışlar tarihte. Yahudiler de bu çeşit şeyleri onlardan, bu iki kişiden öğrenmişler. Bâbil'in, bu bizim Irak'taki Bâbil olduğunu tefsir kitapları beyan ediyor.

(*Feyeteallemûne minhümâ mâ yuferrikûne bihî beyne'l-mer'i ve zevcihî*) Bu iki şahsa, Hârut ve Mârut'a gelenler, sihir meraklıları gelip neyi öğreniyorlarmış?.. Adam ile eşini birbirinden ayıracak şeyleri öğreniyorlarmış. Yâni, kötü bir şey...

Çünkü, yuva yıkmak şeytanın en azılı azdırmasıdır, şaşırtmasıdır. Karının, kocanın birbirinden koparılması ve yuvanın yıkılması, en şeytanî iştir. Bu hususta biraz sonra bir hadis-i şerif okuyacağım. Hadis derslerinde de okumuştuk, kardeşlerimiz bilir ama, burada tefsir kitaplarında da geçtiği için,

bilmeyenlere de faydalı olsun diye okuyacağım. Yâni, gidip doğru düzgün bir şeyler öğrenmiyorlar, öğrenmek istemiyorlar da, karı kocanın arasını açacak bilgileri öğreniyorlar.

Şimdi bunun şeytànî bir iş olduğunu bildiriyor hadis-i şerifler. O hadis-i şerifi burada nakledivereyim. Müslim'in *Sahîh*'inde Câbir ibn-i Abdillah RA'dan rivayet edildiğine göre:[75]

إن الشيطان ليضع عرشه على الماء ثم يبعث سرايا ه في الناس فأقربهم عند ه منزلةً أعظمهم عند ه فتنةً. يجئ أحدهم ، فيقول: مازلت بفلان حتى تر كته و هو يقول كذا و كذا. فيقول إبليس: لا والله ما صنعت شيئًا. ويجئ أحدهم ، فيقول: ما تر كته حتى فرقت بينه وبين أهله ، قال: فيقربه يدنيه و يلتزمه ويقول: نعم أنت (م. حم. هب. عن جابر)

(*İnne'ş-şeytâne leyedau arşehû ale'l-mâi*) "Şeytan kürsüsünü, tahtını suyun üzerine kurar. (*Sümme yeb'asu serâyâhu fi'n-nâs*) Sonra ordularını, yâni şeytan sürülerini insanların arasına sevkeder. (*Feakrabuhüm indehû menzileten*) Bu şeytanın avenesinin, ordusunun baş şeytana en yakın olanı, (*a'zamühüm indehû fitneten*) en çok şeytanlık yapan, en acı, en kötü işi yapandır.

(*Yecîu ehadühüm feyekùl*) Onlar şeytanlıklarını, görevlerini yaptıktan sonra onun yanına gelirler ve derler ki: (*Mâ ziltü bi-filânin hattâ terektühû ve hüve yekùlü kezâ ve kezâ*) 'Falanca adamı ben azdırdım ve buraya gelirken o artık şöyle şöyle söylüyordu, şöyle şöyle yapıyordu.'" Yâni yaptığı yanlışlıkları rapor ediyorlar, anlatıyorlar.

---

[75] Müslim, *Sahîh*, c.IV, s.2167, no:2813; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.III, s.314, no:14417; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.VI, s.415; no:8721; Abd ibn-i Humeyd, *Müsned*, c.I, s.316, no:1033; Câbir ibn-i Abdillah RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.IX, s.1162, no:27877.

(*Feyekùlü iblîs*) "O baş şeytan diyor ki: (*Lâ va'llàhi mâ sana'te şey'en*) 'Mühim bir şey yapmış değilsin, hiç bir şey yapmış değilsin, hiç önemli değil!' diyor."

(*Feyecîu ehadühüm feyekùl*) "Nihayet bir tanesi gelip diyor ki: (*Ma terektühû hattâ farraktü beynehû ve beyne ehlihî*) 'Ben de görev yaptığım yere gittim ve orada karıyla kocayı birbirinden ayırdım. Onları ayrılmış vaziyette bırakıp buraya geldim.' der. (*Feyukarribuhû yüdnîhi ve yeltezimühû*) Baş şeytan iblis, onu kendisine yaklaştırır iltifat olarak, yakınına alır. (*Ve yekùl: Neam ente.*) 'Evet, tamam, aradığım sensin!' der."

Başka bir hadiste, bizim *Râmuz*'da okuduğumuza göre taç da giydiriyor. Yâni en büyük şeytanlığı yaptın diye, ona madalya da vermiş oluyor, başına taç giydirerek...

Bu adamlar, Babilli Hârut ve Mârut'un yanına gidenler, tarihte hep bu karı kocanın arasını açacak şeyleri öğrenmişler, şeytanlık öğrenmişler. (*Ve mâ hüm bi-dàrrîne*) "Halbuki, onlar zarar verici değillerdir; (*bihî*) bu öğrendikleri sihirlerle, mâlûmatla, (*min ehadin*) herhangi bir kimseye bir zarar verici değillerdir; (*illâ bi-izni'llâh*) tabii Allah ne dilerse o olur. Allah'ın izniyle... Allah'ın izni olmadıkça herhangi bir zarar veremezler." Yâni:

إِنَّهُ لَيْسَ لَهُ سُلْطَانٌ عَلَى الَّذِينَ آمَنُوا وَعَلَى رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ

(النحل:٩٩)

(*İnnehû leyse lehû sultànün ale'llezîne âmenû ve alâ rabbihim yetevekkelûn*) [Gerçek şu ki: İman edip de yalnız Rablerine tevekkül edenler üzerinde, onun (şeytanın) bir hakimiyeti yoktur.] (Nahl, 16/99) Rabbine tevekkül eden, imanı sağlam olan kimseye hiç bir zararı olmaz. Ancak ona inanan, kapılan zayıflara, Allah ceza olarak nasib ederse, izin verirse, o zaman zarar verir. Yoksa zarar veremez.

Zarar veremeyeceği halde, böyle karıyla kocanın arasını açmaya yarayacak efsunlar, büyüler öğreniyorlar onlardan. (*Ve yeteallemûne mâ yedurruhüm ve lâ yenfeuhüm*) "Hep böyle zarar

verecek şeyleri, insanlara zarar verecek şeyleri öğreniyorlar da, fayda verecek şeyleri öğrenmiyorlar." Ne kadar kötü bir halet-i ruhiye, ne kadar kötü bir zihniyet...

Hani insan, eline bir güç kuvvet gelse, geçse ne yapar? Tabii iyi insan iyi iş yapar. Yâni siz kendinizi düşünün... Dersiniz ki:

"—Elimde şöyle bir imkân olsa, buranın hakimi olsam, benim elimde şu kuvvet olsa, şu kadar param olsa; cami yaparım, Kur'an kursu yaparım, çeşme yaparım, bu zelzelede zarar görenlere yardım ederim..." vs. filan dersiniz.

Bunlar da hep gidip gidip, Bâbil'de karı kocanın arasını açmak gibi şeyleri öğreniyorlarmış. Halbuki hiç bir zarar da veremezler, o yaptıkları büyülerle... Hep zararlı şeyleri öğreniyorlarmış, hiç fayda vermeyen şeyleri öğreniyorlarmış.

(*Ve lekad alimû lemeni'şterâhu mâ lehû fî'l-âhireti min halâk*) "Şimdi bu yahudiler bildiler ki, bu şeyleri yapanlar, bunları satın alanlar, ahirette hiç bir nasibe, hiç bir mükâfâta eremeyecekler. Bu sihirle uğraşanlar, bu bilgileri alanlar büyük cezalara uğrayacaklar." Çünkü sihir küfürdür.

(*Ve lebi'se mâ şerav bihî enfüsehüm*) "Ne kötü bir şey, nefislerini zarara uğratmak pahasına aldıkları şeyler... Nefislerini satmış oluyorlar, kendilerini feda etmiş oluyorlar, kendilerini mahvetmiş oluyorlar. Ne kadar kötü bir şey!.. (*Lev kânû ya'lemûn*) Keşke bilselerdi, bu yaptıklarının ne kadar yanlış olduğunu."

Ama yapmışlar, bile bile... Ahirette bir nasibleri olmadığını, yaptıklarının da şeytanın işi olduğunu, Peygamber Efendimiz'in söylediklerinin, bildirdiklerinin doğru olduğunu, Süleyman AS'ın peygamber olduğunu; Süleyman AS'ın insanlara sihir öğretmediğini, şeytanların öğrettiğini; keşke bunları anlayıp, idrak edip de mûcebince amel etselerdi, ne iyi olurdu. Keşke bilselerdi bu gerçekleri... Kendilerini nasıl helâk ettiklerini, mahvettiklerini...

d. Keşke İman Etselerdi

Ve sonuncu ayet-i kerime. Yâni, bu sohbetimizin sonunda okuyacağımız 103. ayet-i kerime... Eskiden yahudilerin bu

meseleleri, sihri ve sâireyi nasıl ortaya çıkarttıklarını, kaynaklarını Kur'an-ı Kerim böyle anlattıktan sonra; Süleyman AS'ın peygamber olduğunu, sihirbaz olmadığını, böyle düşünenlerin yanıldıklarını ve yahudilerin de Tevrat'a değil de böyle uydurma sihir kitaplarına tâbi olduklarını anlattıktan sonra, temennisini Cenâb-ı Hak 103. ayet-i kerimede bildiriyor:

وَلَوْ أَنَّهُمْ آمَنُوا وَاتَّقَوْا لَمَثُوبَةٌ مِنْ عِنْدِ اللهِ خَيْرٌ، لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ

(البقرة:١٠٣)

(*Ve lev ennehüm âmenû*) "Ah keşke onlar iman etselerdi..." Yâni Peygamber Efendimiz'i tasdik etselerdi, böyle Tevrat'ı arkalarına atmayıp, sihre tâbi olmayıp Peygamber Efendimiz'e iman etselerdi. Tevrat'ı tutsalardı, Tevrat'la hükmetselerdi keşke... Tevrat'ta Peygamber Efendimiz'in peygamberliğini bildiren şeyleri biliyorlardı.

(*Ve'ttekav*) "Ve Allah'tan korksalardı, onlara inansalardı." Yâni ters hareket edince ahiretlerinin mahvolduklarını düşünüp de, Allah'tan korksalardı keşke. Niye böyle dünyevî menfaatleri hesaba katarak, önlerine alarak bu yanlış işi yapıyorlar? Keşke takvâ ehli olsalardı.

(*Lemesûbetün min indi'llâhi hayrun*) "Allah'tan gelecek bir mükâfat, onların düşündükleri menfaat hesaplarından çok daha hayırlı olurdu onlar için." Hem dünyada sonları iyi olurdu, hem ahirette cennete girerlerdi, Allah'ın mükâfatına ererlerdi.

Tabii asıl mükâfat, asıl kâr, akıllı insanın seçeceği şey o; Allah'ın rızasını kazanmak, cenneti kazanmak... Ama onlar yine bir menfaat hesapları yapıyorlar ama, onların menfaat hesapları yanlış... Sihirle uğraşarak, Peygamber Efendimiz'e karşı çıkarak, ahiretlerini mahvetmek pahasına bir takım faydalar sağlamayı düşünerek, çok yanlış bir şey yapıyorlar. Keşke inansalardı, Allah'tan korkup takvâ ehli olsalardı... Allah'ın kendilerine vereceği bir mükâfat, şüphesiz ki çok daha hayırlı olurdu.

(*Lev kânû ya'lemûn*) Yine aynı temenni ifade ediliyor Cenâb-ı Hak tarafından: "Keşke bilselerdi... Allah'ın kendilerine vereceği

mükâfatın daha hayırlı, kendileri için daha iyi olduğunu keşke bilselerdi!" (Bakara, 2/103) diyor.

Ama işte bu şekilde hareket eden, Tevrat'ı ikrar edip, Tevrat'taki Peygamber Efendimiz'le ilgili hükümlerin doğruluğunu söyleyip, sihirle ilgili bâtıl kitaplardaki uydurma şeyleri bir tarafa bırakıp, Peygamber Efendimiz'e inananlar olmuş ama, az olmuş. Fakat olmaya da devam ediyorlar. 20. Yüzyıl'da bile hâlâ bu meseleleri insafla düşündüğü zaman, imana gelenleri görebiliyoruz.

Meselâ meşhur bir kişi var, eserleri Türkçe'ye filan da çevrildi. Eski adı Leopold Vays (*Leopolde Weiss*) olan, sonradan müslüman olup Muhammed Esed ismini almış olan kişi. 1900 yılında doğmuş, 1992'de vefat etmiş. "*Yolların Ayrıldığı Noktada İslâm*, *Mekke'ye Giden Yol"* filân gibi böyle eserler yazmış. Sonra Kur'an meali hazırlamış.

O da bir haham torunu... Yâni bir yahudi aileden, bir avukatın oğlu ama, dedesi haham. Kendisi de yahudi olduğu halde, gerçekleri anlamış. Hem kendisi, hem hanımı müslüman olmuş. Hanımı Mekke'de vefat etmiş, Allah rahmet eylesin... Kendisi de sonradan, 92 yaşındayken İspanya'da vefat etmiş. Belki, çok gezmiş Pakistan'ı, Arabistan'ı... Medine'de 4-5 sene kalmış. Kahire'de bulunmuş, Arapça'yı filân gayet güzel öğrenmiş. Mü'min bir batılı olarak, eserleri de Türkçe'ye çevrilmiş.

Tabii mü'min bir batılı olmak artı bir görünüm, bizim için önemli. Bir batılı imana geliyor ama, yahudi kökenli olmak daha önemli... Çünkü onların eğitimleri, kendi dinlerine bağlılıkları daha kuvvetli oluyor, daha katı oluyor. Daha mutaassıb olarak yetişiyorlar. Onların o kabuğu kırıp da çıkması zor oluyor.

Bizim rahmetli Hikmet Tanyu... Çağırmışlar onları bir düğününe, o düğünde gördüğünü anlatmıştı. Hikmet Tanyu dinler tarihi profesörü, bizim Ankara İlâhiyât'tan arkadaşımızdı, rahmetli... "Tüylerim diken diken oldu. Bir büyük camı, yuvarlak fanusu aldı haham nikahta, yere bırakıverdi, param parça parçalandı." Tabii, cam yere düşünce parçalanır. Demiş ki:

"—Bak işte dünya üzerinde yahudiler böyle parçalandı. Bunlar bir araya gelmedikçe, işte şöyle olmayacak, böyle olamayacak. Söz

verin bakalım bu hususta çalışacağınıza...” demiş.

“Nikâhta böyle söz aldılar.” diyor.

Ben de Amerika’ya gittiğim zaman, New York’ta bir arkadaşın evinde misafir olduk. Çevresi yahudilerin meskûn olduğu bir mahalle idi. Böyle uzun sakallarıyla, siyah elbiseleriyle, siyah fötürleriyle... Cumartesi günü çalışmıyorlar. Mektepleri harıl harıl, her tarafta böyle kulaklarının yanında bıraktıkları zülüfleriyle harıl harıl, harıl harıl okuyorlar, çalışıyorlardı. Tabii her ülkede de, gayet iyi bir şekilde okullarını filân kuruyorlar, zenginleri yardımcı oluyor, eğitimlerini güzel yapıyorlar. O bakımdan yahudiliğe bağlı olarak, o dine bağlı olarak devam ediyorlar.

Ama Leopold Vays gibi, dedesi haham olduğu halde müslüman olup da, böyle meal kitabı yazacak kadar kendisini yetiştirmek, önemli oluyor o bakımdan... Yâni sıradan batılı olmuyor, daha da önemli bir olay oluyor bu, ibretli bir olay oluyor, bir örnek oluyor. Herkesin gerçeği seçme hususunda biraz cesaretli adım atması için, güzel bir nümûne olmuş oluyor.

Allah-u Teàlâ Hazretleri, tabii hepimizin Rabbi... Yâni yahudi, hristiyan, budist, brahmanist... dünyadaki bütün insanların ne yapması lâzım?.. Allah'ın varlığını, birliğini anlayıp, kabul edip, o çizgiye gelmesi lâzım!

Gün gibi biliyoruz ki, öküzün bir ayrıcalığı, üstünlüğü yok ki ona tapınılsın... Sonra güneşe tapmak Japonların inancı, imparatorları güneşin oğluymuş; bunun aslı esası yok... Sonra İsâ AS'ın Allah'ın kulu olduğunu, Kur'an-ı Kerim kesin olarak beyan ediyor. Onların en büyük yanılgı noktasının bu olduğunu beyan ediyor.

Yahudilerden de meselâ, "Üzeyr Allah'ın oğludur." diyenler çıkmış. Sonra ahireti kabul etmediğini duydum bazılarının. Tabii, ahiret inancı en önemli şey... Düzeltilmesi gereken şeyler var. Yâni nerede hata ettiklerini, doğrunun nerede olduğunu anlatmak lâzım!..

Doğru nerede?.. Kur'an-ı Kerim'de... Kur'an-ı Kerim onların her bilmediği veya ihtilaf ettiği konuda, son kesin sözü söylüyor ve doğru yola davet ediyor onları... Allah-u Teàlâ Hazretleri hakkı hak olarak görüp ona uymayı nasib etsin...

e. 21. Asır Tevhid Asrı

Artık 20. Yüzyıl bitiyor, biliyorsunuz. Biz de bu 21. Yüzyıl'ı Tevhid Yüzyılı ilan ettik. Rivayetlerden, Peygamber Efendimiz'in müjdelerinden kesin olarak biliyoruz ki, 21. Yüzyıl Tevhid Yüzyılı olacak. Herkes *Lâ ilâhe illa'llah*'a gelecek. Hazret-i İsâ dahi Peygamber Efendimiz'in şeriatıyla hükmedip, haçı kırıp, domuzu öldürüp, İslâm'ı öğretecek, anlatacak.

21. Yüzyıl Tevhid Asrı... İkibin yılını da, bu asrın ilk senesi olarak, Tevhid Yılı olarak kutlayacağız. İnşâallah hepiniz buna göre kendinizi hazırlayın, ayarlayın! *Lâ ilâhe illa'llah*'ı kendinize, çoluk çocuğunuza, yakınlarınıza, herkese anlatın!..

Allah'tan başka ilâh olmadığını, yeri göğü yaratan, alemlerin rabbinin Allah olduğunu, onun şeriki naziri olmadığını herkese öğreteceğiz. Şimdiden hazır olalım, üç ay kaldı. Bunun için herkes ne yapabilecekse, onu elinden geldiği şekilde yapsın! Yanlışlıklar bitsin, insanlar doğru üzerinde birleşsinler! Kardeş olduklarını bilsinler, hak yola gelsinler, Allah'ın rızasını kazansınlar!..

Çünkü, (*lemesûbetün min indi'llâhi hayr*) Allah'ın sevabı, mükâfatı daha iyidir. "Ahiretlerini mahvetmesinler, bir takım hesaplardan dolayı kendilerini helâk etmesinler. Kısa, kısır görüşlerle, dünyevî menfaatlerle dünya ve ahiretlerini perişan ve berbat etmesinler!" diye temenni ediyoruz. Herkesin iyiliğini istiyoruz. Allah-u Teàlâ Hazretleri hepimizin yardımcısı olsun...

Bir hususu da beyan ederek, sözümü kapatmak istiyorum: Tabii herkes çocukluğundan beri öğrendiği inancı doğru sayar. Başkaları yanlış diye öğretilmiştir kendisine... Herkes benimki doğru diyebilir.

Onun için, ben şunu öneriyorum, teklif ediyorum: Herkes Rabbinden, Yaradanından, Mevlâsından istesin:

"—Hak ne ise, doğru ne ise yâ Rabbi, bana onu göster; ben ona tâbî olacağım!" desin.

Ben tahmin ediyorum ki, temenni ediyorum ki, kuvvetle sanıyorum ki, samîmî iseler, samîmî olarak bu arzuyu gösterdikleri zaman, Cenâb-ı Hak rüyalarında gerçekleri gösterecek, hak olan şeyi onlara bildirecek. Yapmaları gereken işi bildirecek, girmeleri gereken yolu gösterecektir. Yeter ki samîmî olsunlar, hakkı arasınlar, hakkı bulmayı istesinler.

Allah-u Teàlâ Hazretleri herkese samîmiyet ve ihlâsla gerçeği arama aşkı, şevki versin ve gerçeği buldursun...

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llàh, aziz ve sevgili dinleyiciler ve izleyiciler!..

21. 09. 1999 - HOLLANDA

22. YAHUDİLERİN MÜSLÜMANLARLA ALAY ETMELERİ

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llàhi ve berekâtühû!..

Aziz ve sevgili Ak-Televizyon izleyicileri ve Ak-Radyo dinleyenleri! Allah'ın selâmı, rahmeti, bereketi üzerinize olsun...

Kur'an-ı Kerim üzerine, ayetler okuyarak yaptığımız sohbetlerden Bakara Sûresi'nin 104. âyet-i kerimesine gelmiş oluyoruz. Önce ayetleri okuyalım, *bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahim:*

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لاَ تَقُولُوا رَاعِنَا وَقُولُوا انْظُرْنَا وَاسْمَعُوا ،

وَ لِلْكَافِرِينَ عَذَابٌ أَلِيمٌ (البقرة:١٠٤)

(*Yâ eyyühe'llezîne âmenû lâ tekùlû râinâ ve kùlü'nzurnâ ve'smeù, ve li'l-kâfîrîne azâbün elîm.*) (Bakara, 2/104)

مَا يَوَدُّ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ وَلاَ الْمُشْرِكِينَ أَنْ يُنَزَّلَ

عَلَيْكُمْ مِنْ خَيْرٍ مِنْ رَبِّكُمْ ، وَ اللهُ يَخْتَصُّ بِرَحْمَتِهِ مَنْ يَشَاءُ ،

وَاللهُ ذُو الْفَضْلِ الْعَظِيمِ (البقرة:١٠٥)

(*Mâ yeveddü'llezîne keferû min ehli'l-kitâbi vele'l-müşrikîne en yünezzele aleyküm min hayrin min rabbiküm, va'llàhu yahtessu bi-rahmetihî men yeşâu va'llàhu zü'l-fadli'l-azîm.*) (Bakara, 2/105)

مَا نَنْسَخْ مِنْ آيَةٍ أَوْ نُنْسِهَا نَأْتِ بِخَيْرٍ مِنْهَا أَوْ مِثْلِهَا ، أَلَمْ

تَعْلَمْ أَنَّ اللهَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ (البقرة:١٠٦)

(*Mâ nensah min âyetin ev nünsihâ ne'ti bi-hayrin minhâ ev*

mislihâ elem ta'lem enna'llàhe alâ külli şey'in kadîr.) (Bakara, 2/106)

أَلَمْ تَعْلَمْ أَنَّ اللهَ لَهُ مُلْكُ السَّمٰوَاتِ وَ الْأَرْضِ ، وَمَا لَكُم

مِنْ دُونِ اللهِ مِنْ وَلِيٍّ وَلَا نَصِيرٍ (البقرة:١٠٧)

(*Elem ta'lem enna'llàhe lehû mülkü's-semâvâti ve'l-ard, ve mâ leküm min dûni'llâhi min veliyyin ve lâ nasîr*.) (Bakara, 2/107) *Sadaka'llàhu'l-azîm*.

104'den itibaren 107. ayet-i kerimeye kadar... Bu ayet-i kerimeler üzerine konuşmak düşüncesindeyim, Allah muvaffak eylesin...

Allah-u Teàlâ Hazretleri buyuruyor ki:

(*Yâ eyyühe'llezîne âmenû*) "Ey o iman etmiş olan insanlar, ey mü'minler!.."

İbn-i Mes'ud RA, kendisine gelip kendisinden nasihat isteyen bir kimseye demiş ki:[76]

"Kur'an-ı Kerim'de (*Yâ eyyühe'llezîne âmenû*) diye başlayan bir ayet gördün mü, hemen anla ki, Cenâb-ı Hak orada ya bir hayırlı şeyi müslümanlara tavsiye edecek; ya da bir kötü şeyden, yapmayın diye nehyedecek, vazgeçmelerini isteyecek." demiş.

Şimdi burada da Cenâb-ı Hak (*Yâ eyyühe'llezîne âmenû*) "Ey iman edenler!" buyuruyor. (*Lâ tekùlû râinâ*) "*Râinâ* demeyin!.. Ey iman edenler, *râinâ* demeyin!" Bu *râinâ* sözü kime karşı söyleniyordu?.. Peygamber SAS Efendimize gelip *râinâ* diyorlardı Arapça. Onun mânâsını izah edeceğim ne olduğunu. "Böyle demeyin, bu sözü, bu kelimeyi kullanmayın!"

Bu kelimenin kullanılmasını istemiyor Cenâb-ı Hak, yasaklıyor. Başka bir kelime emrediyor: (*Ve kùlü'nzurnâ*)

---

[76] Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.I, s.130; Abdullah ibn-i Mübârek, *Zühd*, c.1, s.12, no:36.

"*Ünzurnâ* deyin!.. *Râinâ* demeyin, *ünzurnâ* deyin. (*Ve'smeù*) Ve dinleyin; Rasûlüllah'ın size söylediği sözleri, nasihatleri dinleyin! (*Ve li'l-kâfirîne azâbün elîm*) Kâfirlere çok feci bir azab vardır, çok elem verici, pek şiddetli bir azab vardır." Bu 104. ayet-i kerime...

Şimdi, Cenâb-ı Hak burada bizi, bu sözü söylemekten men ediyor. Yâni, bu sözü önceleri yahudiler söylüyorlarmış. Peygamber Efendimiz'le aynı şehirde oturuyorlar ya, zaman zaman karşılaşıyorlar, konuşuyorlar. Hitab ettikleri zaman söylüyorlarmış. Onun için, İbn-i Kesir tefsirinde diyor ki:

نهى الله تعالى عباده المؤمنين أن يتشبهوا بالكافرين في مقالهم وفعالهم.

(*Neha'llàhu teàlâ ibâdehü'l-mü'minîne en yeteşebbehû bi'l-kâfirine fî makàlihim ve faàlihim*) "Allah bu ayet-i kerimede, hareketlerinde de, sözlerinde de müslüman olmayanlara, gayr-i müslimlere, kâfirlere benzememeyi emrediyor. Benzemeyi yasaklıyor, yâni benzemeyin diyor."

Neden?.. Çünkü yahudiler Peygamber Efendimiz'e gelip hitap ederken, sözlerinin ilk anda akla getiren mânâsının arkasındaki ikinci mânâyı kasdediyorlardı. Onlarla böyle lastikli söz söyleyerek, tevriyeli... Bir sözün bir anlamı var, bir de onun karşısında, arkasında ikinci bir anlamı var. İkinci anlamını da kasdederek Rasûlüllah Efendimiz'e öyle hitap ediyorlardı. Böylece güya Peygamber Efendimiz'e karşı sevgisizliklerini, kinlerini, hainliklerini ortaya koymuş oluyorlardı.

a. Yahudilerin Kelimeleri Değiştirmeleri

Onlar "*Râinâ*" derken ne demek istiyorlardı? Bu hususta çeşitli izahlar var. Onlara geçmeden önce, bu mânâyı ifade eden bir başka ayet-i kerimeyi daha okumak istiyorum. İnşâallah sağ olursak, ilerideki ulaşacağımız sûrelerde de, bazı konular yine karşımıza gelecek. Cenâb-ı Hak, Kur'an-ı Kerim'in ilerideki bir başka ayet-i kerimesinde buyuruyor ki:

مِنَ الَّذِينَ هَادُوا يُحَرِّفُونَ الْكَلِمَ عَنْ مَوَاضِعِهِ وَيَقُولُونَ سَمِعْنَا وَعَصَيْنَا وَاسْمَعْ غَيْرَ مُسْمَعٍ وَ رَاعِنَا لَيًّا بِأَلْسِنَتِهِمْ وَطَعْنًا فِي الدِّينِ ، وَلَوْ أَنَّهُمْ قَالُوا سَمِعْنَا وَ أَطَعْنَا وَاسْمَعْ وَانْظُرْنَا لَكَانَ خَيْرًا لَهُمْ وَ أَقْوَمَ وَلَكِنْ لَعَنَهُمُ اللَّهُ بِكُفْرِهِمْ فَلاَ يُؤْمِنُونَ إِلاَّ قَلِيلاً (النساء:٤٦)

(*Mine'llezîne hâdû*) "Yahudilerden öyleleri vardı ki, (*Yuharrifûne'l-kelime an mevâdıihî*) sözlerin, kelimelerin mânâlarını asıl yerlerinden kaydırarak, tahrif ederek, değiştirerek kullanıyorlardı. (*Ve yekùlûne*) Diyorlardı ki: (*Semi'nâ ve asaynâ*) *Semi'nâ* ne demek?.. "Tamam, duyduk." demek. *Ve asaynâ* ne demek? "Ama âsi olduk, yâni inanmadık, kabul etmiyoruz, dinlemeyeceğiz." demek.

Tabii bu sözün doğrusu neydi? (*Semi'nâ ve ata'nâ*) idi. Biz bu sözü duymuşuzdur, siz duymuşsunuzdur. Yâni, "İşittik ve itaat ettik." demek. Mü'minler Peygamber Efendimiz'in kendisine bir sözü söylemesi üzerine yahut Allah'ın sözü, ayeti kendilerine okunduğu zaman ne derler?.. *Amene'r-rasûlü*'yle beraber okuduğumuz ayette de geçiyor:

قَالُوا سَمِعْنَا وَأَطَعْنَا غُفْرَانَكَ رَبَّنَا وَإِلَيْكَ الْمَصِيرُ (البقرة:٢٨٥)

(*Kàlû semi'nâ ve ata'nâ gufrâneke rabbenâ ve ileyke'l-masîr.*) "'Duyduk ve itaat ettik yâ Rabbi. Yâni hem senin sözünü duyduk, hem de itaate karar verdik, sözünü kabul ediyoruz, uyacağız.' derler." (Bakara, 2/285)

Şimdi, mü'minler böyle diyorlar. Yahudiler de bunlara benzer, bunun gibi sözleri kullanıyorlar ama, tam tersi mânâsına: (*Semi'nâ ve asaynâ*) "Duyduk ama, itaat etmedik, isyan ettik."

Yâni, itaat etmeyeceğiz, isyan edeceğiz mânâsına. Bu tabii dil ile, kelâm ile böyle bir hainlik, bir oyun, bir alay, bir maskaralık...

(*Vesma' gayru müsmain*) "Dinle, bizlere kulak ver ama, ey kendisine kulak verilmeyesice, ey sözü dinlenmeyesice... Ah sözü dinlenmeyesice, bize kulak ver, dinle!" Yâni dinleyince tabii konuşma olacak ama, ey sözü dinlenmeyesice diyorlar. Yâni, beddua gibi kötü söz söylüyorlar. Ve *râinâ* diyorlar. Bunun da mânâsını biraz sonra açıklayacağım.

Neden bunları yapıyorlar?.. (*Leyyen bi-elsinetihim*) Dillerini kıvırtarak, ifadelerini böyle sağa sola kıvırttırarak, (*ve ta'nen fi'd-dîn*) dinde size bir hücum yapmak için." Yâni, siz müslümansınız, onlar değiller. İslâm'a bir hücum olsun diye, ondan yapıyorlar. (*Ve lev ennehüm kàlû semi'nâ ve ata'nâ*) "Ama keşke, kendilerine Allah'ın peygamberi gelince bu herifler, bu topluluklar keşke, 'Sözlerini duyduk, tamam, itaat ediyoruz, itaat edeceğiz!' deselerdi."

Çünkü, hitap Allah'ın kullarının hepsine... Peygamber Efendimiz peygamber seçildikten sonra yeryüzünde ne kadar insan varsa, onun peygamberliğinin başlamasından kıyamet kopuncaya kadar herkese hitap... Yâni, herkes Peygamber Efendimiz'e itaatle emrolunmuştur. Artık Mûsâ AS'ın şeriatının hükmü bitmiş oluyor, İsâ AS'ın şeriatının hükmü bitmiş oluyor... Çok sevdiğini ayetlerde de Allah'ın bildirdiği İbrâhim AS'ın da, bütün eski peygamberlerin de devresi kapanmış oluyor... Artık devr-i Muhammedî başlamış oluyor. Allah'ın hükmü böyle... Allah ahir zaman peygamberine uyulmasını istiyor.

Eski kitaplarda da, "Ahir zaman peygamberi gelince ona uyun!" diye, o kitap ehline de zaten bunu bildirmiş. Onlar da, "Zaten ahir zaman peygamberi gelecek, o zaman biz ona uyacağız, küfrü tepeleyeceğiz!" diye bekliyorlardı. Geçtiğimiz ayet-i kerimelerde, evvelki haftalarda anlatmıştım.

Şimdi, keşke kendilerine Allah'tan gelen hitabı, yeni hitabı kabul etselerdi. Ne var yâni?.. Eskiye sadakat göstereceğiz derken, Allah'ın emrine isyan etmek; eskiyi de yeniyi de gönderen Allah'ın emrine isyan etmek akıllıca bir iş mi?.. Hayır, gayet aptalca, gayet şaşkınca, gayet tehlikeli, gayet kötü, gayet

kendilerinin aleyhlerine zararlı bir şey...

"—Yâni, sen niye yahudisin, sen niye hristiyansın, sen niye şu dindensin, bu dindensin?.."

"—Çünkü o peygambere ben tâbîyim."

"—İyi ama, işte neden tâbîsin?.."

"—Allah'a iyi kulluk edeceğim, Allah'ın rızası orada diye."

"—Şimdi Allah yeni peygamber göndermiş!.."

Tarih boyunca da biliyorsunuz ki, hepsi biliyor ki peygamberler gönderdi. Adem Atamız peygamberdi, ondan sonra Nuh AS'ı gönderdi. Onun da peygamber olduğunu biliyorlar. İbrâhim AS'ı da kabul ediyorlar, onun da peygamber olduğunu biliyorlar. İşte bunun gibi. Yusuf AS da peygamber, onu da biliyorlar. Kitaplarında konuları geçiyor, isimleri geçiyor. Çocuklarına onun ismini koyuyorlar... Tamam.

İşte şimdi peygamberler silsilesinin, o altın halkanın, o mücevher gerdanlığının ahir zaman peygamberi... Sizin peygamberleriniz de bildirmiş, Mûsâ AS bildirmiş... İsâ AS bildirmiş:

"—Ben vazifeyi tamamlayamadım. Benden sonra bir Paraklit, hakikat rûhu gelecek, size hakikatı anlatacak." diye kitabınızda var.

Artık uysanız, (*semi'nâ ve ata'nâ*) deseniz daha iyi değil mi? "Duyduk ve kabul ettik ve itaat edeceğiz!" desenize...

(*Ve lev ennehüm kàlû semi'nâ ve eta'nâ*) "Böyle deselerdi, şüphesiz daha hayırlı olacaktı. (*Ve'nzurnâ le kâne hayran lehüm*) Bir de *râinâ* demeyip *ünzurnâ* deselerdi, daha hayırlı olacaktı. (*Ve akvem*) Daha sağlam, daha doğru bir söz olacaktı. (*Ve lâkin*) Fakat öyle demiyorlar, ters, kıvırttırıcı sözler söylüyorlar, kötü mânâya çekilecek sözler söylüyorlar; veya isyan ifade eden, kabul etmediklerini ifade eden sözler söylüyorlar.

(*Ve lâkin leanehümu'llàhu bi-küfrihim*) Bu kâfirliklerinin mukabilinde Allah onlara lanet etti. (*Felâ yü'minûne illâ kalîlâ*) Onlardan ancak pek azı inanıyor, pek azı imana geliyor. Çünkü, o kâfirce tavırlarından dolayı Allah'ın lânetine uğradılar, Allah'ın rahmeti, lütfu kesildi. Onlar hakikati kabul edemiyorlar. Hakikatı kabul etmeyince de, (*hasire'd-dünya ve'l-âhireh*) dünyaları,

ahiretleri mahvolacak. O bakımdan keşke öyle deselerdi." (Nisâ, 4/46) buyuruyor o ayet-i kerimede.

Bu konuda, yâni sözleri mahsustan aykırı, bozuk, değişik söylemeleri konusunda hadis-i şerifler var. Onları da hatırlatalım! Meselâ, Peygamber Efendimiz'e gelip selâm veriyorlardı. (*Es-selâmü aleyküm yâ ebe'l-kàsım*) "Ey Kasım'ın babası, yâ Muhammed-i Mustafâ, *es-selâmü aleyküm!*" diyecek yerde, (*Es-sâmu aleyküm!*) diyorlardı.

Es-selâm ile *es-sâm* benziyor birbirine. *Es-sâmu aleyküm, es-selâmü aleyküm...* Ama (*Es-sâmu aleyküm*) dediği zaman, "Sana ölüm olsun, helâk olasın!" demek. *Sâm*, ölüm demek Arapça'da. "Selâm sana olsun!" demiyorlar, "Ölüm sana olsun!" diyorlar.

Böyle bir sözü söyledikleri zaman, Peygamber Efendimiz gayet vakur bir şekilde buyurmuş ki: (*Ve aleyküm...*) "Sizin aleyhinize olsun! Yâni, sâm sizin aleyhinize olsun!"

Böyle deyince tabii ne oluyor? Bizim duamız müstecâb oluyor, onların o hainliği aleyhlerine dönmüş oluyor ve onların o beddualarını da, hilekârlıkları da, sözdeki hileleri de bir sonuç vermemiş oluyor.

b. Râinâ Ne Demek?

Peygamber SAS Efendimiz ile konuşacak olan müslümanların *râinâ* dememesi lâzım! Ne demesi lâzım?.. *Ünzurnâ* demesi lâzım Arapça. "*Yâ rasûla'llàh, unzurnâ.*" demesi lâzım, *râinâ* dememesi lâzım. Bunun sebebi nedir, onu açıklayalım:

Râinâ ne demek?.. *Rainâ, rââ-yurâi-murâât*; müfaale bâbından riayet etmek, karşılıklı birbirlerine iki tarafın riayet etmesi mânâsına geliyor. *Râinâ*, bize riâyet eyle demek. Bu tabii daha ziyade, meselâ hayvanlar için de kullanılıyor. *Râî*, çoban demek, güden mânâsına geliyor. Hayvanları gütmeye *murâât* deniliyor. İnsanları böyle sevk ve idare etmeye de siyaset deniliyor Arapça'da. *İlmü'r-riâyeh* bu bakımdan ilm-i siyaset ve ilm-i idare mânâsına geliyor.

Şimdi böyle *râinâ* demeyiniz! Çünkü bunu yahudiler birbirlerine karşı alay etmek için, kötülemek için kullanırlardı. *Râinâ,* "Ey bizim çobanımız!" gibi bir mânâya geliyor. O

bakımdan, o mânâyı hatırlattığından, o denilmesin denmiş oluyor.

Rivayete göre, Sa'd ibn-i Muaz RA Hazretleri, bakmış bir keresinde böyle, Peygamber Efendimiz'e yahudiler mahsustan "*Râînâ, râînâ...*" filan diye, i'sini de böyle biraz uzatarak konuşuyorlar. Anlamış ki kalplerinde bir fesatlık var, dillerindeki sözde bir hainlik var. Onlara demiş ki:

"—Rasûlüllah'a bir daha birinizin böyle söylediğini duyarsam, boynunu vururum!" demiş.

Onlar da:

"—E siz de, '*Yâ rasûla'llah*, *râînâ!*' demiyor musunuz?" diye kaçamak cevap vermek istemişler.

Ama onların *râînâ* demesiyle, ötekilerin *râînâ* demesi arasında dağlar kadar fark var. Birisi severek diyor, başka anlamda diyor. Berikisi haince söylüyor ve kötülemek maksadıyla söylüyor.

مِنَ الَّذِينَ هَادُوا يُحَرِّفُونَ الْكَلِمَ عَنْ مَوَاضِعِهِ (النساء:٤٦)

(*Mine'llezîne hâdû yuharrifûne'l-kelime an mevâdıihî*) "Yahudilerden öyleleri vardı ki, sözlerin, kelimelerin mânâlarını asıl yerlerinden kaydırarak, tahrif ederek, değiştirerek kullanıyorlardı." (Nisâ, 4/46) İşte bu işi böyle epeyce yapmışlar demek ki, bu ayetler onun için inmiş.

İkincisi: Bu *râînâ* sözü, aptallık, hamâkat, kabalık mânâsına *ruûnet* masdarından ism-i fâil olur. Mansub olarak *râînâ*; ey aptal, ey hamakat sahibi, ey kaba saba gibi bir mânâya gelebilir. Söz aynen onu tuttuğu için, harfler benzediği için, Cenâb-ı Hak böyle demeyi yasaklamış olabilir. Çünkü, bu sefer karşı taraf öteki mânâyı düşünüp kıs kıs gülüyor diye, ondan yasaklamış olabilir.

Üçüncü bir sebep: *Râînâ* deyince müşâreket mânâsı olduğu için, hani mufâale babı müşâreket ifade eder. Meselâ kàle dedi demek; *kàvele-mukàvele,* karşılıklı bir sözü beraber söylemek demek. *İsra'* meselâ seri ol, hızlı ol demek; *sâri'-musâraa* karşılıklı süratleşmek, yarışmak filân mânâsına gelir. Yâni bu bâb karşılıklı bir şey yapmak mânâsına geldiğinden, sanki Rasûlüllah Efendimiz'e hitab ederken, "Sen bize riayet et, biz de sana riayet

edelim!" gibi, böyle bir eşit bir tavırmış gibi; sanki bir şartlı söz, "Sen bizi dinlersen, biz de seni dinleriz!" gibi bir mânâ anlaşılabilecek.

Halbuki Rasûlüllah ile ümmet aynı seviyede değil. Birisi Allah'ın habîbi, ötekisi de aciz naçiz kullar... Birisi hocaların hocası, ötekisi de talebe... Birisi idarecilerin en başı, ulü'l-emrin reisi; ötekisi de halktan bir kimse... Böyle eşitlik ifade eden, "Sen böyle yaparsan, ben de böyle yaparım!.. Sen böyle yap ki, ben o zaman böyle yapayım!" gibi bir eşitlik taslamak mânâsı çıktığından, Cenâb-ı Hak böyle bir kelimeyi kullanmayı uygun görmüyor.

Bir de *râinâ*, bize riayet et, bizi güt, gözet!" filân daha ziyade hayvanlar için kullanıldığından... *Ünzurnâ*, bize nazar eyle demek. Rasûlüllah'a da nazar eylemek daha çok yakıştığından, çünkü o ümmeti gözetiyordu. Böyle riayet et sözünden *ünzurnâ* sözü, bize lütfen nazar eyle mânâsı olduğundan daha güzel oluyor. Rasûlüllah'ın vazifesine de, şefkatine ve ümmeti himayesine de daha uygun bir söz olmuş oluyor.

Birisinde tabii, bir de hayvanları gütmek mânâsına da kullanıldığından; insanlar, ümmet hayvan değil ki... "O *râinâ* kullanılmasın, onun yerine *ünzurnâ* kullanılsın!" denmiş oluyor.

Hàsılı, öteki kelimede yahudilerin çektikleri çeşitli kötü taraflar olduğundan, öyle denmesin, böyle densin diye, Rasûlüllah'a Allah-u Teàlâ Hazretleri emrediyor. Hem karşı tarafın fitnesi, fesadını engellemek; hem de daha başka türlü anlayışlar meydana gelmesin diye. Tabii böyle diyecekler, "Bize nazar eyle yâ Rasûlallah!" diyecekler.

Yahudiler bunu kötü kullanıyorlarmış ama, dilde kullanılmıyor muymuş?.. Kullanılıyormuş. Ensarın, yâni Medine halkının birbirlerine hitabında bu kelime kullanılıyormuş. Hani Türkçe'de de bazı kelimeler lastiklidir. Onlar böyle Peygamber SAS Efendimiz kalkıp giderken, arkasından ihtiyacı olan bir mü'min dermiş ki: (*Ur'unâ sem'ake*) "Yâni kulağını bize tahsis et, kulağını bize ver..." filan mânâsına kullanıyorlarmış bu kelimeyi. Bunları Cenâb-ı Hak hikmete mebnî, yanlış anlaşıldıkça kelimeyi engellemiş oluyor.

Peygamber SAS Efendimiz'in de, bazı kelimeleri böyle değiştirdiği şeyler de var kendi sohbetlerinde. Meselâ:[77]

لاَ تَقُولُوا لِلْعِنَبِ الْكَرْمَ ، وَلٰكِنْ قُولُوا الْحَبَلَةُ ؛ وَلاَ تَقُولُوا عَبْدِي ، وَلٰكِنْ قُولُوا فَتَايَ !

(*Lâ tekùlû lil-inebi'l-kerm*) "Üzüme, *ineb*e, *kerm* demeyin; (*velâkin kùlü'l-habeleh*) habele deyin! (*Ve lâ tekùlû abdî*) Sonra sizin emrinizde olan, mülkiyetinizde olan kişiye *abdî* demeyin!" Çünkü insanlar ancak Allah'ın abdidir, kuludur. (*Velâkin kùlû fetâye*) "*Fetâye*, ey yiğidim filan deyin!" diye böyle Efendimiz'in de ikazları var.

Yâni, kelimeleri edeb-i kelâma riayet ederek, mânânın başka yere kaymasını engelleyerek güzel bir tarzda konuşması lâzım mü'minlerin. Peygamber Efendimiz de bize hadis-i şeriflerinde, böyle iki tarafa çekilebilecek bazı sözleri böyle kullanmayın diye emretmiş. Allah-u Teàlâ Hazretleri de bu ayet-i kerimede, *"Râinâ* demeyin, *ünzurnâ* deyin!" diye emrediyor.

c. Kâfirler İçin Elîm Bir Azab Var

Ve arkasından da, (*Ve li'l-kâfîrîne azâbün elîm.*) "Kâfirlere çok elem verici, pek fazla acı verici azab var." buyruluyor.

---

[77] Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.XXII, s.13, no:14; Bezzâr, *Müsned*, c.II, s.145, no:4474; Alkame ibn-i Vâil Rh.A, babasından.

Buhârî, *Sahîh*, c.VIII, s.487, no:2366; Müslim, *Sahîh*, c.XI, s.323, no:4177-4179; Ebû Dâvud, *Sünen*, c.XIII, s.154, no:4324; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.423, no:9465; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.XI, s.391, no:6506; Buhârî, *Edebü'l-Müfred*, c.I, s.82, no:209; Abdü'r-Rezzak, *Musannef*, c.XI, s.45, no:19868; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.VIII, s.13, no:16230; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.VI, s.69, no:10070-10072; Taberânî, *Müsnedü'ş-Şâmiyyîn*, c.IV, s.42, no;2680; Tahàvî, *Müşkilü'l-Âsâr*, c.IV, s.102, no:1351; Ebû Hüreyre RA'dan.

Taberî, *Tefsir*, c.II, s.463, no:1739, 1740; *Kenzü'l-Ummâl*, c.III, s.657, no:8366-8370; *Câmiu'l-Ehàdîs*, c.XVII, s.238, no:18046-18049.

Tabii bu kâfirler kimler?.. *Rainâ*'dan kötü kötü niyetlerle, kötü anlamlar kasdederek Rasûlüllah'ın şânına yakışmayan davranışlarda bulunanlar... Yâni, peygambere karşı böyle yapılır mı? Saygın insanların en saygını, hürmet gösterilmesi gereken insanların en hürmet gösterilmesi gerekeni, Allah'ın en sevgili kulu... Tabii onun peygamberliğini kabul etmedikleri için, onlara elîm bir azab olacak. İtaat etmeleri gerekirken, bir de alay etmeye kalkıyorlar, kelimelerle oynamaya kalkıyorlar.

Tabii başka kimseler de eğer o mânâyı kasdederlerse, yâni Rasûlüllah'la alay ederlerse, aynı cezanın onlara da olacağı, burada bir hükmü ilâhi olarak görülüyor.

Bu Avrupalıların İslâm ilimlerini tedkik edenleri var. Bazıları zamanımızda veya bir asır önce yaşamış. Meselâ, Peygamber Efendimiz'e *Muhammed* demiyor, *Mahamed* diyor, ondan kötü bir mânâ kasdediyor, kendi dillerindeki kötü bir mânâyı düşünüyor. Tabii, onlar da aynı şekilde yaptıkları küstahlığın, terbiyesizliğin cezasını görecekler. Aynı şekilde Allah onlara da cezasını verecek. Bu ayet-i kerimeden o anlaşılıyor. Rasûlüllah'ın şanına lâyık şekilde muamele etmeyip de, böyle edepsizlikler yapanların elim azabı vardır.

(*Yâ eyyühe'llezîne âmenû*) "Ey iman edenler, bu emirlere riayet edin, bu tavsiyeleri tutun; *râinâ* demeyin, *ünzurnâ* deyin! (*Ve'smeù*) Dinleyin, Rasûlüllah bir şey söylediği zaman dinleyin!" Ama bu dinleyin'in altındaki mânâ, dinleyin ve itaat edin'dir. Dinleyip de itaat etmezse... Dinledi dinledi Rasûlüllah'ı, ondan sonra da (*semi'nâ ve asaynâ*) [işittik ve isyan ettik] dedi; o zaman tabii, Rasûlüllah'ın dinlediği sözünü uygulamazsa, tutmazsa, itaat etmezse ne olur?.. O zaman kâfir olur.

Rasûlüllah'a itaat etmeyen, sözünü dinlemeyen kâfir olur ve kâfirler de pek fecî bir azaba uğrayacaklar. *Elîm*, elem kökünden mübalağa sîgasıdır. Şiddeti pek ziyade fazla olan bir azab onlara verilecek ahirette, onlar o azab ile karşılaşacaklar.

"—Ey iman edenler, siz Rasûlüllah'a böyle söyleyin ve sözünü dinleyin!" buyruluyor.

Dinlemeyen, o sözü söylemeyen de kâfir olur, o azaba uğrar. Rasûlüllah'ı dinleyecek ve itaat edecek.

"—Benim aklım öyle şeyi almaz, ben öyle şeyi kabul etmem!

20. Yüzyıl'da o olmaz!.."

20. Yüzyıl'da da olur, 25. Yüzyıl'da da olur, her zaman olur. Çünkü, Rasûlüllah SAS Efendimiz'in sözleri, Allah tarafından kendisine bildirilen sözlerdir. Öyle, bir zaman geçtikten sonra solan bir çiçek gibi değildir. Rasûlüllah'ın sözleri, bahçesi, gülistanı solmayan çiçeklerle doludur. Kıyamete kadar terâveti, tazeliği, güzel kokusu devam eder. Onun için, itaat etmek gerekiyor.

d. Kâfirlerin Mü'minlere Hased Etmeleri

Ondan sonra, 105. ayet-i kerime geliyor bu nasihatten sonra:

مَا يَوَدُّ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ وَلاَ الْمُشْرِكِينَ أَنْ يُنَزَّلَ عَلَيْكُمْ مِنْ خَيْرٍ مِنْ رَبِّكُمْ ، وَ اللهُ يَخْتَصُّ بِرَحْمَتِهِ مَنْ يَشَاءُ ، وَاللهُ ذُو الْفَضْلِ الْعَظِيمِ (البقرة:١٠٥)

(*Mâ yeveddü'llezîne keferû min ehli'l-kitâbi ve le'l-müşrikîne en yünezzele aleyküm min hayrin min rabbiküm, va'llàhu yahtessu bi-rahmetihî men yeşâu, va'llàhu zü'l-fadli'l-azîm.*) (Bakara, 2/105)

(*Mâ yeveddü*) "Sevmezler, istemezler." Kimler?.. (*Ellezîne keferû*) "Kâfir olanlar, Peygamberi kabul etmeyenler, Kur'an'ı kabul etmeyenler, İslâm'ı kabul etmeyenler, reddedenler, karşı çıkanlar; (*min ehli'l-kitâb*) kendilerine daha önce kitap indirilmiş ahaliden, kavimlerden de, (*ve le'l-müşrikîne*) müşriklerden de..." Yâni kitapsız, puta tapan, böyle ilâhi bir kitap kendisine indirilmemiş, Allah'ın vazifelendirdiği bir mübarek zât peygamber gelip de onlara dini öğretmemiş olan, öyle âvâre kavimler, taşlara, putlara tapanlar, onlar müşrik oluyor.

"Kendilerine kitap indirilenlerden ve müşriklerden bazı kimseler, onlardan kâfir olanlar sevmezler." Neyi sevmezler, istemezler? (*En yünezzele aleyküm min hayrin min rabbiküm*) "Rabbinizden size hayırların bir kısmının indirilmesini istemezler. Hayırdan bazı şeylerin, hayır babından, hayırlı olan şeylerin size

indirilmesini istemezler.”

Niye istemezler?.. Kıskanırlar. Halbuki kıskanmaya lüzum yok. Sen de inan, sen de aynı hayırlara sahip ol!.. İman edince, hiç bir fark kalmıyor.

أَشْهَدُ أَنْ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللَّهُ ، وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ .

(*Eşhedü en lâ ilâhe illa’llàh, ve eşhedü enne muhammeden abdühû ve rasûlühû*) deyince, aynı hazinelerin kapıları onlara da açılıyor, cennetin kapıları da açılıyor. Yâni niye istemezler?.. Şeytandan, ahmaklıktan, cehaletten, körlükten... Başka bir şey değil.

Niye istemiyorlar size bir hayır inmesini? Yâni, bir insanın başka bir insana bir hayır inmemesini istemesi nedir?.. Haseddir. (*Haseden min indi enfüsihim*) İşte hased ettiklerinden yapıyorlar ama, hased çok kötü bir duygudur. Kötü huyların en kötülerinden biridir. Hased, insanın yapmış olduğu iyilikleri de sıfırlar.

“—Efendim ben işte böyle hayır yapıyorum, cami yapıyorum, üniversite açıyorum, hastane yapıyorum...”

Ama hasedcinin hasedi, yaptığı iyi amellerin hepsini yakar, bitirir, kül eder; mü’min bile olsa... Yâni, bir mü’min hasedci olursa;[78]

الْحَسَدُ يَأْكُلُ الْحَسَنَاتِ ، كَمَا تَأْكُلُ النَّارُ الْحَطَبَ (د. هب.

---

[78] Ebû Dâvud, *Sünen*, c.II s.693, no:4903; Beyhakî, *Şuabü’l-İman*, c.V, s.266, no:6608; Abd ibn-i Humeyd, *Müsned*, c.I, s.418, no:1430; Ebû Hüreyre RA’dan.

İbn-i Mâce, *Sünen*, c.II, s.1408, no:4210; Ebû Ya’lâ, *Müsned*, c.VI, s.330, no:3656; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.V, s.330, no:26594; Beyhakî, *Şuabü’l-İman*, c.V, s.267, no:6610; Kudàî, *Müsnedü’ş-Şihâb*, c.II, s.136, no:1049; Bezzâr, *Müsned*, c.II, s.271, no:6212; Deylemî, *Müsnedü’l-Firdevs*, c.2, s.159, no:2812; İbn-i Abdi’l-Ber, *Temhîd*, c.VI, s.124; İbn-i Adiy, *Kâmil fi’d-Duafâ*, c.V, s.247; Hatîb-i Bağdâdî, Târih-i Bağdad, c.II, s.227; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.LIV, s.170; Enes RA’dan.

Kudàî, *Müsnedü’ş-Şihâb*, c.II, s.136, no:1048; Abdullah ibn-i Ömer RA’dan.

Kenzü’l-Ummâl, c.III, s.833, no:7438; *Keşfü’l-Hafâ*, c.II, s.117, no:1132; *Câmiu’l-Ehàdîs*, c.XII, s.193, no:11738.

عن أبي هريرة ؛ ه . ع . ش. هب. والديلمي عن أنس)

(*El-hasedü ye'külü'l-hasenâti, kemâ te'külü'n-nâru'l-hatab*) [Hased haseneleri yer bitirir, ateşin odunu yeyip bitirdiği gibi.] İyiliklerin sevabını da götürür. Hased çok kötü bir duygudur. İşte insanı mâkul hareket etmekten engelliyor, alıkoyuyor. Allah bir kuluna bir hayır indirecek, onlar kıskanıyorlar, istemiyorlar, arzu etmiyorlar.

Niye arzu etmiyorsun? Ne var yâni?.. O da senin hemcinsin, o da bir insan. Sonra sen onu kendinden farklı görüyorsan, sen de imana gel, onlardan ol; bitsin... Yâni onların kapısı, kucağı sana açık, sen kendin geride duruyorsun. Ne diye küfürde duruyorsun? Açılan kucağa atıl, sen de onları kucakla, sen de imana gel. Ne oluyor yâni, geri durup da dünya ve ahireti mahvetmenin mânâsı ne?..

Ama onlar duygusal olarak böyle olduklarından, böyle yapa geldiklerinden, tarih boyunca böyle, günümüzde de böyle... Binbir türlü cinayet, harb, darb neden oluyor?.. İşte aynı duygudan… Yâni müslümanları kıskandıklarından, sevmediklerinden...

Halbuki müslümanları Allah seviyor. Halbuki Allah'ın razı olduğu din İslâm. Allah'ın razı olduğu dinin mensublarına, Allah'ın en sevdiği peygamberine tâbi olanlara düşmanlık etmek, çok yanlış bir duruma düşmek demek oluyor. Çok ters bir pozisyon oluyor.

Böyle yapıyorlar, yapmaktalar, yapacaklar. Tabii bu da bir imtihan... Cenâb-ı Hak dileseydi şeytanı da yaratmazdı, dileseydi düşmanları da yaratmazdı.

وَلَوْ شَاءَ رَبُّكَ لَآمَنَ مَنْ فِي الْأَرْضِ كُلُّهُمْ جَمِيعًا (يونس:٩٩)

(*Ve lev şâe rabbüke leâmene men fi'l-ardı küllühüm cemîa*) "Mevlâ dileseydi yeryüzündeki herkes mecburen, ızdırâren mü'min olurdu." (Yunus, 10/99)

Neden?.. Öyle ayetler indirirdi, öyle olaylar gösterirdi ki, öyle mucizeler karşısında karşı tarafın hiç mecali kalmazdı,

inanırlardı. Yâni, gökyüzünde birden bulutlar açılsa, "*Lâ ilâhe illa'llàh, muhammeden rasûlü'llàh*" yazılsa, herkes bunu görse ne yapar?.. Gözleri fal taşı gibi açılır, böyle bir olaydan bile hemen imana gelirler. Ama Cenâb-ı Hak insanları imtihan için buraya gönderdiğinden, hem peygamber gönderiyor, hem de şeytanın çalışmasının, faaliyetinin önü engellenmemiş, o da insanlara gelip vesvese veriyor:

"—Bu peygambere uyma, buna tâbi olma!" diyor.

İnsanın nefsi, inadı, menfaat duyguları, kısa aklının hesapları böyle şeyleri yaptırtıyor insanlara...

Tabii, kâfirin niye kâfir olduğunu tahlil etmek lâzım! Ama, kâfirin neden kâfir olduğunun mantıklı bir cevabı yoktur. Yâni küfrün ve inkârın, inançsızlığın, ateizmin bilimselliği yoktur, gayr-i ilmîdir. Tamamen hissî ve inâdî bir şeydir incelenirse...

(*Va'llàhu yahtessu bi-rahmetihî men yeşâu*) "Halbuki Allah rahmetini vererek, dilediği kimseleri özel lütuflara erdirir. Rahmetini dilediği kimselere tahsis eder." Onların isteklerine göre olmaz, istememelerine göre de olmaz.

Peygamber Efendimiz'in çağdaşlarından bazıları demişler ki:

لَوْلاَ نُزِّلَ هٰذَا الْقُرْآنُ عَلٰى رَجُلٍ مِنْ الْقَرْيَتَيْنِ عَظِيمٍ (الزخروف:٣١)

(*Lev lâ nüzzile hâze'l-kur'ânü alâ raculin mine'l-karyeteyni azîm.*) [Bu Kur'an, iki şehrin birinden bir büyük adama indirilse olmaz mıydı?] (Zuhruf, 43/31)

"—Bu Kur'an niye bu Muhammed'e indi?"

Kime inecek, nasıl istiyorsun beyefendi?..

"—İşte Taif'teki, filanca yerdeki meşhur filozof bir şahsa inseydi daha iyi olmaz mıydı? O daha yakışıklı bir kimse, daha boylu poslu, daha itibarlı, cafcaflı..."

Öyle şey yok! Yâni, Cenâb-ı Hak nasıl isterse, rahmetini istediğine tahsis ediyor, istemediğine vermiyor. Onların keyfine bağlı bir şey değil.

"—Biz buna verilmesini istemiyoruz peygamberliğin, İslâm'ın, cennetin... Filancaya verilmesini istiyoruz."

Sana ne! O suçlu, o edepsiz, o kusurlu, o mütekebbir, o kendini

beğenmiş... O layık değil. Sen onu dışından cafcaflı görüyorsun, yaldızlı görüyorsun ama, içi berbat, içi kötü... Yâni, dışının giyiminin kıymeti yok!..

Hatta, aldatmak için güzel tavırlar, davranışlarda bulunsa bile, onun dahi kıymeti yok. Çünkü, Cenâb-ı Hak kalbin temizliğine bakıyor; insanın dışının süslülüğüne bakmıyor.

Dışındaki süs dediğin nedir?.. İpektir. Neden oluyor?.. Hayvancıkların ölüp, haşlanıp, ondan sonra dokunan kumaştan oluyor. Altın dediğin nedir, elmas dediğin nedir?.. İnsanların birbirlerini onun için öldürdüğü madde. Elde edeceğim diye, ben sahip olacağım diye, nice insanların kanının dökülmesine sebep olan bir madde. Bunlarla süsleniyorsun.

En iyi süs, sadeliktir bence... Ne olacak yâni gayet sade bir kıyafetle çıksa, hatta zevkler ve renkler tartışılmaz ama, ben bakıyorum gelinleri boyuyorlar kırmızı, allık, pudra, rastık... vs. Yâni, kendi tabii haliyle kalsa, daha güzel oluyor. Süslendikçe insanda böyle bir sun'îlik hissi olduğundan, etki ters oluyor. Bana öyle geliyor. En güzel şey tabiîlik...

Tabii, Cenâb-ı Hak gönül güzelliğine bakıyor, niyet güzelliğine bakıyor. Yaratan kendisi olduğu için, dış güzellik önemli değil, Allah veriyor. Sonra dışın böyle bir şeylerle süslenmesi de önemli değil. Bazen bir Habeşî kul, esmer bir kul, bembeyaz ak pak bir kimseden, Allah indinde çok daha üstün oluyor. Bazen bir köle, bir zenginden daha üstün oluyor. Bazen bir köylü, bir allâmeden daha sevgili oluyor. Neden?.. Kalp temizliği önemli olduğu için.

(*Va'llàhu yahtessu bi-rahmetihî men yeşâu*) "Allah rahmetini dilediğine tahsis eder, sizin bildiğinize göre değil, Allah'ın işine karışmayın! Ne dilerse öyle yapar, karışamazsınız. Karışmaya da hakkınız yok. (*Va'llàhu zü'l-fadli'l-azîm*) Cenâb-ı Hak çok muazzam fazl u kerem sahibidir." Yâni, fazl u keremi çoktur. Fazl u kereminin çokluğundan, istese herkese verir ama, dilediğine veriyor. Dilediğine fazla veriyor, dilediğine de vermiyor. Bunun da sebebi, kulların Cenâb-ı Hakk'a kulluğunun notu, derecesidir.

Hatta, Peygamber Efendimiz'in sözü ne kadar mühim, kendimizi onunla ölçmeliyiz. Peygamber Efendimiz buyuruyor ki:

"Seni Allah seviyor mu, sevmiyor mu? Senin Allah indinde,

Allah katında, Allah yanında merteben ne? Allah indinde derecen ne?.. Bunu merak ediyorsan, senin Allah'a karşı duygularına bak!.. Sen Allah'ı ne kadar seviyorsun, ne kadar itaat ediyorsun; oradan anla!" mealinde hadis-i şerifinde buyuruyor.

Yâni demek ki, kulun kulluğunun güzelliğine göre mükâfâtı çok oluyor. Edepsizliğinin çokluğundan da, o zaman elîm, feci azablara uğruyor. Neden?.. Kendisi böyle edepsizlik ettiğinden...

Hazret-i Ali Efendimiz latife yollu söylermiş:

"—Ömrümde hiç kimseye iyilik de yapmadım, kötülük de yapmadım!"

Çok hoşuma gider bu latifesi Hazret-i Ali Efendimiz RA'ın... Ne demek istiyor: "Ömrümde hiç kimseye iyilik yapmadım." Yâni, kendime iyilik yaptım, yaptıysam iyilik kendime... Allah bana mükâfat verecek, sevap verecek. "Kimseye kötülük yapmadım." Yâni, kötülük yaptıysam kendime kötülük etmişimdir; onun günahı, cezası var, belâsı var, azabı, ikâbı var. O halde kişi kendisine etmiş oluyor.

Peki ötekisi?.. Ötekisine kötülük yaptı, işte canı yandı, malı gitti, mağdur oldu ağladı... Mazlumu Allah seviyor, mükâfatlandırıyor. Ona iyilik yapmış oluyor.

Hatta, mutasavvıf büyüklerimizden bir tanesi ne demiş?.. Birisi kendisinin aleyhinde sözler söylüyormuş. Bir tabak, bir tepsi kıymetli meyvalardan göndermiş. Demiş ki:

"—Sen beni gıybet ediyormuşsun, benim günahlarımı affettirip, sevaplarını bana veriyormuşsun; ben de sana bu tepsiyi gönderdim." diyor.

Yâni, gıybet eden insana söylüyor.

Bir başkası ne demiş?..

"—Eğer gıybet serbest olsaydı, gıybet etsem etsem, annemi babamı gıybet ederdim. Çünkü anneme babama sevaplarım gitsin isterdim, onlar kazansın isterdim. Onun için onları gıybet ederdim. Ama günah olduğundan, hiç kimseyi gıybet etmem." demiş.

Demek ki, sevgili kardeşlerim, Allah-u Teâlâ Hazretleri'nin fazl u keremi çok büyüktür. (*Va'llàhu zü'l-fadli'l-azîm*) *Va'llàhu* diye geçiyor, belki bu hal cümlesidir ayetin sonunda. Yâni Cenâb-ı

Hakk'ın fazlı çok muazzam olduğu halde, keremi imkânı hazineleri sonsuz olduğu halde, dilediklerine tahsis ediyor. Dilediklerine veriyor, dilemediklerine vermiyor. Yâni yokluktan değil, var, var ama vermiyor. Neden?.. Kulluğu kötü de ondan... Kendisini düzeltsin, o zaman o Cenâb-ı Mevlâ da lütfunu yapar.

İbrâhim ibn-i Edhem Efendimiz'i de rahmetle anıyorum, Allah şefaatine erdirsin o mübarek evliyâullahın... Ahali hazırlanmış yağmur duasına gidiyorlar, bunu da çağırmışlar:

"—Sen de gel, yağmur yok, dua edelim de Cenâb-ı Hak yağmur yağdırsın..." gibilerden.

Çok güzel bir söz söylemiş:

أَقِيمُوا عُبُودِيَّتِكُمْ ، فَإِنَّهُ أَعْلَمُ بِرُبُوبِيَّتِهِ.

(*Ekîmû ubûdiyyetiküm, feinnehû a'lemu bi-rubûbiyyetihî*) "Siz Cenâb-ı Hakk'a karşı kulluğunuzu güzel yapın, o Rabliğini bilir; yağmur da yağdırır, bereketi de verir, nimeti de ihsan eder." buyurmuş, nasihat etmiş yâni kendisini çağıranlara. Yâni, sizin kusurunuzdan yağmıyor demek istiyor.

Peygamber Efendimiz buyuruyor ki: "Bir yerde zina artarsa, şu belâlar, şu felaketler yağar oraya... Zekât engellenirse kıtlık olur, darlık olur vs..." Haa, demek ki, kulların yaptıkları kötülüklerin cezasını, Allah böylece gösteriyor.

Allah-u Teàlâ Hazretleri o engin rahmetinden, lütfundan hissedâr ve hissemend olanlardan eylesin cümlemizi... Günahlarından, kusurlarından, edepsizliğinden dolayı onları kaçıranlardan etmesin...

Cenâb-ı Hakk'ın rahmeti bu kadarken, hani şair ne demiş:

Bî-baht olanın bağına bir katresi düşmez,
Bâran yerine dürr ü güher yağsa semâdan...

Şimdi gökten yağmur yerine elmas, zümrüt, mücevher yağıyor, yağıyor, yağıyor, şakır şakır yağmur gibi. Bahtsız olanın bahçesine bundan bir tanesi bile düşmüyor. Yâni böyle bir şey söylüyor. Büyük bahtsızlıktır bu...

Cenâb-ı Hakk'ın rahmeti, bu şiirde söylendiği gibi yeryüzüne mücevherlerin yağdığı gibi yağıyor da, sen kusurundan dolayı o rahmetten mahrum kalıyorsun, o mücevherler sana gelmiyor. Kusur sende... Sen kapatmışsın üstünü tarlanın, germişsin bana gelmesin diye; ondan gelmiyor. Kabahat senin... Kulluğunu güzel yap, kulluğunu düzelt; o Rabliğini, ikramını, ihsânını, lütfunu, rahmetini nasıl verir bak!..

Nihayet bundan sonraki ayetlere geldik. Söz verdiğim için anlatmak istiyorum ama, epeyce vakit oldu. Bunları da öteki haftaya bıraksak mı diye düşünüyorum.

مَا نَنْسَخْ مِنْ آيَةٍ أَوْ نُنسِهَا نَأْتِ بِخَيْرٍ مِنْهَا أَوْ مِثْلِهَا ، أَلَمْ تَعْلَمْ أَنَّ اللهَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ (البقرة:١٠٦)

(*Mâ nensah min âyetin ev nünsihâ ne'ti bihayrin minhâ ev mislihâ elem ta'lem enna'llâhe alâ külli şey'in kadîr.*) (Bakara, 2/106)

Bu ayrı bir konuya ait bir ayet-i kerime. Bunun da uzunca izahları olacak. Onun için, sohbetimizi burada keselim! Kâfi miktarda oldu. Teneffüs vakti yaklaştı. Dersin saatleri, dakikaları tamamlandı. Bir teneffüs olsun. İnşâallah, Allah sağlık afiyet verirse, önümüzdeki hafta bu 106. 107. ayet-i kerimeyi ve devamını, Allah'ın nasib ettiği kadar izah edelim, aziz ve sevgili izleyiciler ve dinleyiciler!..

Cenâb-ı Hak o engin, sonsuz rahmetinden cümlenizi istifade ettirsin... Cümlenizi sevdiği razı olduğu, rahmetine erdirdiği kullarından eylesin... Ona göre, onu kazanacak şekilde yaşamayı nasib eylesin... İsyan zilletinden kurtarsın, ona itaat izzetine erdirsin... Çünkü Cenâb-ı Hakk'a itaat izzettir, itibardır, şereftir, nimettir, devlettir.

Ne mutlu bize ki, biz Cenâb-ı Hakk'ın kullarıyız. Ne büyük şeref ki, ona itaat ve ibadet ediyoruz. El-hamdü lillâh... Allah-u Teàlâ Hazretleri bizi bu izzet ve şerefte, bu yolda dâim eylesin... Rızasına vasıl eylesin...

Kendisine sevdiği kul olarak kavuşmayı nasib eylesin...

يَاأَيَّتُهَا النَّفْسُ الْمُطْمَئِنَّةُ . اِرْجِعِي إِلٰى رَبِّكِ رَاضِيَةً مَرْضِيَّةً

(الفجر:٢٧-٢٨)

(*Yâ eyyetühe'n-nefsü'l-mutmainneh. İrciî ilâ rabbiki râdıyeten merdıyyeh*) [Ey itminana erişmiş olan insan! Sen ondan râzı, o senden râzı olarak Rabbine dön!] (Fecr, 89/27-28) hitabını alanlardan, ona mazhar olanlardan eylesin... Huzuruna sevdiği kul olarak varalım!.. Rabbimiz cennetiyle cemâliyle müşerref eylesin... Selâmına mazhar eylesin... Rıdvân-ı ekberine erdirsin, sevdiklerinizle, dostlarınızla beraber...

Aziz ve sevgili izleyiciler ve dinleyiciler, *es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llàhi ve berekâtühû!..*

28. 09. 1999 - İSVEÇ

23. BAZI AYETLERİN NESHEDİLMESİ

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llàhi ve berekâtühû!..

Aziz ve sevgili Ak-Televizyon izleyenleri ve Ak-Radyo dinleyicileri!

Allah'ın selâmı, rahmeti, bereketi üzerinize olsun. Cenâb-ı Hak hem dünya hem ahiret saadetine erdirsin cümlenizi, sevdiklerinizle beraber...

Bu konuşmamı sevgili Peygamberimiz Muhammed-i Mustafâ SAS Efendimiz'in Mescid-i Nebevî'sinin yakınından, Medine-i Münevvere'den yapıyorum. Bakara Sûre-i Şerifesi'nin 106. ve 107. ayetlerine gelmiş bulunuyorduk. 106. ve 107. ayet-i kerimelerde Rabbimiz Tebâreke ve Teàlâ Hazretleri buyuruyor ki, *bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm:*

مَا نَنْسَخْ مِنْ آيَةٍ أَوْ نُنسِهَا نَأْتِ بِخَيْرٍ مِنْهَا أَوْ مِثْلِهَا ، أَلَمْ

تَعْلَمْ أَنَّ اللهَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ (البقرة:١٠٦)

(*Mâ nensah min âyetin ev nünsihâ ne'ti bi-hayrin minhâ ev mislihâ, elem ta'lem enna'llàhe alâ külli şey'in kadîr.*) (Bakara, 2/106)

أَلَمْ تَعْلَمْ أَنَّ اللهَ لَهُ مُلْكُ السَّمٰوَاتِ وَ الْأَرْضِ ، وَمَا لَكُمْ

مِنْ دُونِ اللهِ مِنْ وَلِيٍّ وَلَا نَصِيرٍ (البقرة:١٠٧)

(*Elem ta'lem enna'llàhe lehû mülkü's-semâvâti ve'l-ard, ve mâ leküm min dûni'llâhi min veliyyin ve lâ nasîr.*) (Bakara, 2/107) *Sadaka'llàhu'l-azîm.*

Bu ayet-i kerimeler, önemli bir konu olan nesih konusunu anlatıyor bize. Allah-u Teàlâ Hazretleri meàlen bildiriyor ki bizlere:

(*Mâ nensah min âyetin*) "Ayetlerden birisini nesh edersek..." *Nesh,* noktalı ha ile. (*Ev nünsihâ*) "Yahut unutturursak, (*ne'ti bi hayrin minhâ ev mislihâ*) ondan hayırlısını veyahut onun gibisini getiririz. (*Elem ta'lem enna'llàhe alâ külli şey'in kadîr*) Sen bilmedin mi ki, Allah her şeye kàdirdir. Yâni dilediğini nesheder, dilediğini unutturur, dilediğini gönderir." (Bakara, 2/106)

(*Elem ta'lem*) Ey Rasûlüm sen bilmedin mi ki, (*enna'llàhe lehû mülkü's-semâvâti ve'l-ard*) göklerin ve yerin mülkü Allah'ındır. (*Ve mâ leküm min dûni'llâhi min veliyyin ve lâ nasîr*) Ve sizler için Allah'tan başka bir dost, velî ve bir yardımcı yoktur." (Bakara, 2/107)

a. Nesih Ne Demektir?

Şimdi kelimeleri biraz açıklayarak, dilbilgisi yönünden bilgi verelim:

(*Mâ*) "O şey ki" mânâsına. "Şol şey ki, (*nensah*) biz nesh ederiz, (*min ayetin*) ayetten..." *Min,* beyaniye oluyor; yâni şol şey ki dediğinin ne olduğunu beyan ediyor burada. "Ayet cinsinden, ayet olarak biz her neyi neshedersek; (*ev*) yahut da, (*nünsihâ*) onu unutturursak..." *Hâ* ayete gidiyor, sonundaki zamir-i muttasıl. (*Ne'ti bi-hayrin minhâ*) *Ne'ti* gelmek ama, *bi* harfi cerriyle müteaddi oluyor. "O ayetten daha iyisini getiririz, hayırlısını getiririz; (*ev mislihâ*) yahut aynını, emsalini, benzerini getiririz. (*Elem ta'lem*) Sen bilmedin mi ki ey Rasûlüm, çok iyi bilirsin ki, (*enna'llàhe alâ külli şey'in kadîr*) Allah-u Teàlâ Hazretleri her şeye bi-hakkın, tamâmen, hakkıyla, pek ziyade, sonsuz derecede her şeye kàdirdir. Ne dilerse onu yapar." (Bakara, 2/106)

Şimdi bu ayet-i kerimelerde geçen *nesih* kelimesinin sonundaki harf, *hı* harfidir. Arapça'da biliyorsunuz noktasız *cim*'in benzeri noktasız *ha* var, bir de bunun noktalısı var. Noktasız olan, kuvvetli bir ha sesi veriyor. Noktalı olan da, bir hırıltılı ha sesi veriyor. Türkçe'deki meselâ, Anadolu'nun bazı yerlerinde *yohsul* diyorlar, *yoh* diyorlar onun gibi bir ha sesi bu. Arapça'da *hı* harfiyle gösteriliyor.

Nesh; bir şeyi değiştirmek, bir yere kaydetmek mânâsına gelen bir kelime lügat mânâsı olarak. Meselâ derler ki: "Güneş geldi, gölgeyi neshetti." Yâni, güneş gelince tabii gölge kalmıyor. Bir şeyi

ilga etmek, kaldırmak, silmek mânâsına geliyor.

Bir de, meselâ bir kitaba bakarak, başka bir kağıt üzerine aynını yazmaya da neshetmek deniliyor. Hatta buradan da, *nesih yazı* diye, güzel yazı çeşitlerinden bir yazı çeşidini de bilirsiniz. Umumiyetle kâtipler tarafından kitapların yazıldığı, başka amaçlı levhalar filan değil de, kitapların her gün kullanılan işlek yazısına *nesih yazı* deniliyor.

Bir de *istinsah etmek*, yâni bir yazıyla daha önceki bir örneğin kopyasını çıkartmak mânâsına geliyor. Ayet-i kerimede de geçiyor:

إِنَّا كُنَّا نَسْتَنسِخُ مَا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ (الجاثية: ٢٩)

(*İnnâ künnâ nestensihu mâ küntüm ta'melûn*) "Ey kullarım, ben Azimü'ş-şân, dünyadayken sizin işlediğiniz amelleri istinsah ediyordum, yazıyordum; kayda geçirttiriyordum, meleklerime yazdırıyordum. Amel defterlerinde sizin işlediğiniz her türlü amel var. Hepsi kaybolmamış, hepsi tesbit edilmiş, kayda geçmiş durumda."(Câsiye, 45/29) mânâsına geliyor.

Şeriatta da *nesih*; bir konudaki Cenâb-ı Hakk'ın emrinin, hükmünün yeni bir ayet-i kerimeyle, "Öyle değil de, bundan sonra şöyle yapın!" diye değiştirilmesi mânâsına geliyor. Bu sonradan gelen ayete *nâsih* deniliyor. Hükmü kaldırılan ayete de *mensuh* deniliyor.

Kur'an-ı Kerim'de *nesih*; bazı ayetlerin Allah'ın hikmetine mebnî, her işi hikmetli olduğundan, verilmiş olan bir hükmün zamanın değişmesine göre, şartların değişmesine göre ve ihtiyacın gelişmesine göre, Cenâb-ı Hakk'ın lütfuyla, keremiyle kullara bir rahmet olarak değiştirilmesi olayı.

Şimdi bu olayı yahudiler, Peygamber SAS Efendimiz'e muasır olanlar ve ondan sonrakiler, kabul etmek istemedikleri gibi, bir de "Niye değişiyor? Madem sonradan böyle olacaktı, önceden niye böyle oldu?" gibi itirazlarla, inatlarından ve sırf muhalefet olsun diye, mugalata yaparak karşı çıkıyorlar. Halbuki hayatın her yerinde, her zaman değişen şartlara göre hükümler değişir.

Onun için, İslâm'ın ruhunda olan bu şey, fıkıh kaidesi olarak

şöyle ifade edilmiş:

"*Ezmânın tegayyürü ile ahkâmın tebeddülü inkâr olunamaz.*"[79]

Yâni, zaman ve şartlar değişince, o yeni şartlara göre bir başka emir gelebilir.

Dünyevî işlerde de böyle, hükümetin işlerinde de böyle... Böyle olmasa meclislere lüzum kalmaz. Yapılmış bir kanuna göre yüzyıllarca, hiç meclise lüzum kalmadan hükümetin yürümesi lâzım, ülkenin yönetilmesi lâzım ama; değişen ve gelişen şartlara göre meclis toplanıyor, konuyu müzakere ediyor, kanunlar çıkartıyor. Bu yeni kanunların çıkartılması, eskilerin yerine bazılarının gelmesi tabii bir olay. Burada herhangi bir aykırı, tenkit edilecek bir durum yok. Aksine teşekkür edilecek bir durum var.

b. Eski Şeriatlarda da Nesih Vardır

Benî İsrail, yâni yahudiler bunu tenkit etmek istemişler, bu hususta ileri geri sözler söylemişler. Hatta, "Allah bilmiyor mu ki, önceden onu öyle indirmişken sonradan bunu böyle indirmiş?" gibi, küstahça sözler söylemişler. Tabii onların cezasını Cenâb-ı Hak verir. Mugàlata tabii bu. Allah biliyor ama, bildiği halde "Kullarım şöyle yapın!" diye bir emri verdikten sonra, onların o işi yapmalarındaki duruma göre, yeni ihtiyaçlara göre başka emri veriyor. Bu gayet tabii bir şey...

Kendi şeriatlarında da olmuş bir şey, kendilerinin de kabul etmeleri gereken bir şey. Meselâ inkâr edemeyecekleri bazı misallerle onların inatlarının, inkârlarının veya mugàlatalarının sanki Cenâb-ı Hakk'a... Tabii Cenâb-ı Hakk'a bir şey söylemek istemezler de, sanki Peygamber Efendimiz'e söz dokundurmak istiyorlar. Ama kendi kitaplarından da, inkâr edemeyecekleri bazı şeyleri hatırlatalım onlara:

Meselâ, Adem AS ile Havva Anamız dünyaya geldikten sonra, evlatları olduktan sonra, o evlatlara mahsus olarak, doğan

[79] Mecelle, madde: 39.

kızlarla erkeklerin evlenmesi helâl oldu. Çünkü zaruret vardı, çünkü insan nesli çoğalmamıştı. Ama sonradan bu haram kılındı, yine Allah tarafından... Çünkü artık bu şart değişti, böyle bir şeye lüzum kalmadı.

Sonra Nuh AS'a da, tufandan sonra gemiden çıkınca böyle bir müsaade Allah tarafından ihsan olundu; çünkü ihtiyaç vardı. Nasıl bir müsaade?.. (*Ekle cemîi'l-hayvanât*) "Her hayvanı yemek helâl oldu." Çünkü gemiden çıkmışlardı, mecburiyet vardı. Sonra, bazılarının yenmesi haram kılındı.

Sonra İsrâil, yâni Ya'kub AS'ın zamanında, iki kız kardeşle bir damadın evlenmesi mübah iken kendisi ve çocukları hakkında; sonra bu tahrim edildi, yâni yasak kılındı. Yahudiler kendi şeriatlarındaki olayları bilirler. Daha önceki ahkâmının bazısının değişikliğini, zaten Tevrat söylüyor. Kendi inançları içinde de bazı hükümlerin değişikliği mevcut.

Sonra İbrahim AS'a Cenâb-ı Hak, oğlunu kurban etmesini emretti. Sonra onu yapmaya başlayınca, ihlâsını gösterince; "Hayır, onun yerine kurban kes!" buyurdu. Bu bir değiştirme değil, bir imtihan...

Demek ki, bu gibi sebeplerden bütün şeriatlarda, yâni İslâm'dan önceki indirilmiş ilâhi kitaplara tâbi olan ümmetlerin de hayatlarında ve bir ümmet geldiği zaman, ondan sonra gelen ümmette durumların değişmesi gibi sebeplerle, hükümler değişebiliyor.

Sonra meselâ kendileri puta, öküze taptılar Mısır'dan ayrıldıktan sonra... Halbuki Mûsâ AS'a iman etmişlerdi. Cenâb-ı Hak onlara, kendilerini cezalandırmak için öldürmelerini söylemişti ama, sonra hepsinin öldürülmemesini, ancak tapanların öldürülmesini emretti. Bunu da biliyorlar. Aksi takdirde hiç yahudi kalmazdı. Yâni, öküze tapmayanların öldürülmemesinin söylenmesi, o da bir lütuf.

İşte bunun gibi şeyler. Bunları biliyorlar, kendilerinin de başlarına gelmiş. Hayatın akışına göre de bunun böyle olması lâzım. Yeni bir peygamber geldiği zaman, hem yeni peygamberin şeriatı evvelkini sona erdiriyor; hem de kendi şeriatları içinde de bazı şeyler helâl iken sonradan haram kılınıyor; haram iken

sonradan müsaade ediliyor. Meselâ:

كُلُّ الطَّعَامِ كَانَ حِلاًّ لِبَنِي إِسْرَائِيلَ إِلاَّ مَا حَرَّمَ إِسْرَائِيلُ عَلَى نَفْسِهِ مِنْ قَبْلِ أَنْ تُنَزَّلَ التَّوْرٰيةُ (آل عمران:٩٣)

(*Küllü't-taàmi kâne hıllen li-benî isrâîle illâ mâ harrame isrâîlu alâ nefsihî min kabli en tünezzele't-tevrâh*) "Tevrat inmeden önce, İsrâil AS'ın (Ya'kub AS'ın) kendi nefsine haram kıldığı yiyecekler dışında, bütün yemekler İsrâiloğulları'na helâl idi." (Âl-i İmran, 3/93) Yâni helâl iken, kendisi şunları yemeyeyim dediği gibi, ki ileride bu ayet-i kerimelerin ahkâmı gelirken, sırası geldiği zaman bunları daha geniş olarak anlatacağız.

Özellikle şunu kesin olarak belirtelim ki, yahudilerin şeriatlarında bu nesih hadisesi vuku bulmuştur. Yahudilik geldiği zaman, daha önceki şeriatların bazı ahkâmını kaldırmıştır. Bir de her şeriat, kendi içindeki gelişmesi içinde evvelce verilmiş bazı müsaadelerin kaldırılması, bazı yasakların kaldırılması tarzında yeni bir hükmün gelmesi, kendi şeriatları içinde de olmuştur. O halde bunun inkâr edilmesi, akla veya mantığa veya tarihi bir olaya dayalı bir husus değil.

Bir de, "Allah bilmiyor muydu ki, sonra ikinci bir hükmü indirdi?" sözü, bu da bir küstahça sözdür. Çünkü, Cenâb-ı Hak her şeyi elbette çok iyi biliyor ama, kulların durumları değişiyor. Kulların değişen durumlarına göre de ahkâm veriliyor. Salâh-ı hallerine göre kolaylıklar veriliyor, fısk u fücurlarına göre de zorlaştırılıyor.

Meselâ, öküzün kesilmesi hadisesinde de, "Allah-u Teàlâ Hazretleri size öküz kesmeyi, sığır kesmeyi emretti." dedikten sonra, ki geçtiğimiz haftalarda bu hadiseyle ilgili ayetleri okumuştuk. Ondan sonra onlar, "Nasıl olacak? Rengi nasıl olacak? Biz bu işi karıştırıyoruz." filân dedikçe, ahkâmın daha açık, daha açık, daha açık gelmesi şeklinde; yâni ilkindekinden daha teferruatlı, daha kayıtlı... İlkönce umûmiyken, böyle gittikçe daha özelliklere sahip bir şeyi kesmeleri emrediliyor. Hüküm gittikçe sıkışıyor, sıkışıyor... Kesiyorlar ama neredeyse, az kalsın

kesmeyecek gibi bir durumlara düşüyorlar.

Demek ki, böyle şeyler var. Bunlar sırf Peygamber Efendimiz'e karşı gelme sadedinde... Kendilerinden sonra gelen İsâ AS'a da aynı şekilde karşı gelmişler, onun da peygamberliğini kabul etmemişler, hristiyanlığı da kabul etmemişler. Bir inattan, bir haksız taassubdan kaynaklanıyor.

c. Allah Dilediğini Emreder

Onun için, Allah-u Teàlâ Hazretleri bu ayet-i kerimede buyuruyor ki:

"Biz bir nesih yaparsak, yâni bir ayeti kaldırırsak; bir sebeple, bir hikmetle kaldırmışızdır. Ondan daha hayırlı bir hükmü, kullar için daha faydalı, daha kolay, daha güzel bir hükmü getiririz; veyahut onun bir mislini getiririz." diye, Cenâb-ı Hak onların bu ukalâlıklarının yersiz olduğunu bildiriyor. Ve indirilen ayetleri, dilerse ahkâmını değiştirdiğini bildiriyor.

Tabii burada bir şeyi kesin olarak beyan ediyor müfessirlerimiz ve alimlerimiz: Bunlar ahkâmla ilgili ayetlerdir. Yâni hükümlerle, şunu şöyle yapın, bunu böyle yapın veya yapmayın tarzında gelişmelere göre verilmiş hükümlerdir. Haber cinsinden olan, yâni bir gerçeğin tasviri babında olan şeylerde değişme olmaz. Değişme olursa o zaman ya birincisi, ya ikincisi hilâf-ı hakikat olur. Yâni hakikatlar konusunda değil, ahkâm konusunda oluyor bu nesih...

Binâen aleyh onlar inkâr ediyorlar, kendi dinlerinin meşrûluğunu böylece savunacaklarını sanıyorlar. İsâ AS'ı inkâr ediyorlar. Peygamber SAS Efendimiz, kendi kitaplarında, "Ahir zaman peygamberi gelecek, gelince ona tâbî olun!" diye bildirildiği halde, onu inkâr ediyorlar. Bunlara karşı da Cenâb-ı Hak böylece beyan buyuruyor ki, yaptıkları, inandıkları veya söyledikleri veya Peygamber Efendimiz'e ve müslümanlara karşı yönelttikleri tenkitlerin aslı, esası, astarı yoktur.

Şimdi burada *nensah* ve *nünsiha* üzerinde izahlar var, o izahları vereyim. Yâni konuyu, ana sebebi, ayetin sebeb-i nüzûlünü, ayetin iniş sebebini, böylece yahudilere bir cevap olarak Cenâb-ı Hak buyuruyor ki:

“Ben àlemlerin, mülkün sahibiyim. Ne dilersem öyle yaparım. Dilediğim ayeti indiririm, dilediğimin hükmünü kaldırırım, dilediğimi hatırlatırım, dilediğimi unuttururum. Bu hususta tabii, sizin hiç bir söz söylemeye hakkınız yok, bu işe karışmak haddiniz de değil!.. (*Elem ta’lem enna’llàhe alâ külli şey’in kadîr.*) “Ey Rasûlüm, bilmedin mi ki Cenâb-ı Hak her şeye kàdirdir?” Yâni dilediğini yapar.

إِنَّ اللَّهَ يَفْعَلُ مَا يُرِيدُ (الحج:١٤)

(*İnna’llàhe yef’alü mâ yürîd.*) “Şüphesiz, Allah dilediğini yapar.” (Hac, 22/14)

وَاللَّهُ يَحْكُمُ لاَ مُعَقِّبَ لِحُكْمِهِ (الرعد:٤١)

(*Va’llàhu yahkümü lâ muakkıbe li-hükmihî*) “Allah bir hüküm verdiği zaman da, o hükme karşı çıkacak, onu ta’yib edecek, tenkit edecek bir kimse olamaz.” (Ra’d, 13/41)

Şimdi bu ayet-i kerimedeki (*nensah*) kelimesi, “Biz bir ayeti neshedersek, ayetlerden birisini neshedersek, yâni silersek...” Bu hususta çeşitli rivayetler var. Çeşitli kıraatler de var. Meselâ *nensah*’ı *nünsih* şeklinde, birinci *nun*’u ötreli, *sin*’i de esreli şekliyle okursa; o zaman *insah*’tan gelmiş oluyor. *Nesaha-nesih*’ten değil de *ensaha-yunsihu-insah*’tan, if’al babından gelmiş oluyor. O zaman, “Ey Rasûlüm biz sana bir ayeti, neshettirirsek...” mânâsına gelir ki, bazen Peygamber SAS Efendimiz’in beyanıyla da, sünnet-i seniyyeyle de, bir ayetin hükmünde böyle bir nesih olur.

Nesih konusunda *nensah* ve *nünsih* kıraatleri, böyle bir şeyin de olacağının kıraat bakımından da bir delili olmuş oluyor.

Nünsihâ kelimesine gelince, yâni bu *ensâ-yünsî-insâen, nisyan* masdarından geliyor. Sülâsîsi *nisyan*, unutmak demek. *Ensâ-yünsî-insâen* de, unutturmak demek. (*Ev nünsihâ*) “Bir ayeti biz sana unuttursak...” mânâsına. Bunun da kıraatinde *nense’hâ* var. Yâni, *nesee* bir şeyi geciktirmek mânâsına geliyor, hemzeli

oluyor o zaman sonu. Yâni bir ayeti unutturursak diye değil de, inişini geciktirirsek mânâsına. Bazı alimler bu *nünsihâ*'yı, *nense'hâ* okumuşlar. O zaman, "Nüzûlünü tehir edersek, sonraya bırakırsak..." mânâsına geliyor.

İbn-i Mes'ud RA da, (*ev nense'hâ*) diye okuyanlardan. Katâde Hazretleri de (*nünsihâ*) okuyanlardan. Böylece *nünsihâ* ve *nense'hâ* diye iki kıraati var başlıca. Tefsir kitaplarında bunların teferruatı bildiriliyor.

Mânâsına gelince, *nensah*'ın mânâsı (*nemhuhâ*), yâni bir ayeti silersek. İbn-i Abbas RA, (*nübeddilühâ, mâ nübeddil*) mânâsına, yâni değiştirirsek mânâsına demiş.

Mücâhid de izahını, (*Mâ nüsbit hattahâ ve nübeddil hükmehâ*) "Hattını bırakır da, hükmünü değiştirirsek." mânâsına. Yâni tarihi bir hatıra olarak, yâni ahkâm-ı şer'iyyenin gelişinden bir yadigâr olarak, Kur'an-ı Kerim'de hattını bırakır ama, hükmünü değiştirir. Artık öteki ayet uygulanır.

Bazıları da bu şeyi Cenâb-ı Hak dilerse, indireceği ayetleri Rasûlüllah SAS'e tehir eder. Yahut da indirmez, kabzeder yâni; veyahut inmiş olanı ref'eder diye mânâ vermişler.

Tabii, ulemânın çeşitli görüşleri var bu nesih konusunda... Hatta müstakil kitaplar yazılmıştır. Hepsi güzel güzel bu konuları anlatıyor. Yâni, bir ayetin hükmünü başka bir ayetle değiştiriyor. Helâli haram kılıyor. Haramı helâl kılıyor, "Bundan sonra yapabilirsiniz." mânâsına oluyor. "Mübah olanı yapmayın, mahzurludur. Mahzurlu olan bir şeyi de, pekâlâ bundan sonra yapın!" gibi oluyor. Bu tarzda izah ediliyor.

(*Elem ta'lem enna'llahe alâ külli şey'in kadîr*) "Sen bilmez misin mi ki, bilmedin mi ki, bildiğin bir şey değil mi ki ey Rasûlüm, Cenâb-ı Hak her şeye kàdirdir." Yâni Allah-u Teàlâ Hazretleri her şeye kàdirdir, nasıl dilerse öyle yapar, kimse engelleyemez hükmünü...:

إِنَّمَا أَمْرُهُ إِذَا أَرَادَ شَيْئًا أَنْ يَقُولَ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ (يس:٨٢)

(*İnnemâ emruhû izâ erâde şey'en en yekùle lehû kün feyekûn.*)

“O bir şeyin olmasını istediği zaman, (*Kün*) der, ol demek; (*feyekûn*), o şey de olur.” (Yâsin, 36/82) Yâni, bu kadar Cenâb-ı Hakk’ın hükmü nâfizdir, kudreti tamdır ve sonsuzdur.

Bu yahudilere, o inkârcılara bir ikaz ve bir tokattır. Siz böyle diyorsunuz ama, siz isteseniz de istemeseniz de, kıskansanız da, reddetseniz de, Cenâb-ı Hak her şeye kàdirdir. Bir ayeti de değiştirir, bir şeriatı da değiştirir, bir devri de değiştirir, bir dini de değiştirir... Şu vakte kadar bir din mer’î iken, yâni hükmü öyle devam ediyorken; ondan sonra da, “Artık yeni bir peygamber gönderdim, haydi bakalım ona tâbi olun!” der. Her şeye kàdirdir. Yâni, mülkünde hakkıyla tasarruf eder. (*Keyfe mâ yeşâ’*) Varlıklar, alemler Cenâb-ı Hakk’ın mülküdür; dilediğini takdir eder ve dilediğini yapar.

Evet böylece bazı değişiklikleri Cenâb-ı Hakk’ın Peygamber Efendimiz’e, peygamberliğin başladığı zamandan tâ irtihal-i dâr-ı bekà eylediği zamana kadar, dinin öğretilmesi yılları, devresi içinde nasıl dilerse öyle yaptığını gösteriyor. Bunu da kendi kudretiyle yaptığını, kimseye de hesap verme mecburiyeti olmadığını hatırlatıyor yahudilere. Yâni, “Ukalâlık etmeyin, karışmayın, dil uzatmayın; böyle diliyorum, böyle yapıyorum!” diyor.

d. Peygamber Efendimiz’e Allah Öğretir

Şimdi (*nünsihâ*) unutturma meselesine gelince: Tabii Cenâb-ı Hak Peygamber SAS Efendimiz’e neler neler öğretti.

(*Allemenî rabbî. Eddebenî rabbî.*) buyurduğu gibi, hepsini Rabbi Tebâreke ve Teàlâ Hazretleri Peygamber Efendimiz’e öğretti. Ulûmü’l-evvelîn ve’l-ahirîni, her şeyi öğretti, nice şeyler bildirdi.

Peygamber SAS Efendimiz, gece kendisine bildirilen şeylerin bazılarını, sabah kalktığında hatırlayamazdı. Biz de bazen geceleyin çok güzel rüyalar görüyoruz. Lâ teşbih ve lâ temsil, olayı anlayalım diye söylüyorum. Ama sabahleyin bazılarını anlatmak istiyoruz, “Çok güzel bir rüya gördüm ama unuttum.” filan diyerek yarısını anlatıyoruz; onda birini, yirmide birini anlatıyoruz. Büyük bir kısmını unutuyoruz. Halbuki, onu gördüğümüz sırada gün gibi ayan beyan idi.

İşte Peygamber SAS Efendimiz'e de, Cenâb-ı Hakk'ın bildirdiği şeylerden, Cenâb-ı Hak hepsini kullara bildirmesini uygun görmediğinden, bazılarını ona bildirdikten sonra unutturuyor ki, başkaları bilmesin... Böylece Cenâb-ı Rasûlüllah'ın nice nice daha bildiği şeyler olduğu buradan anlaşılıyor.

Nitekim Peygamber SAS Efendimiz'in hadis-i şerifleri de vahy-i gayr-i metluvdur. Kur'an-ı Kerim'in dışında, Peygamber Efendimiz'in söyledikleri ahkâm-ı dîniyye Cenâb-ı Hakk'ın emriyledir, bildirmesiyledir:

وَمَا يَنْطِقُ عَنِ الْهَوٰى . إِنْ هُوَ إِلاَّ وَحْيٌ يُوحٰى (النجم:٣-٤)

(*Ve mâ yentıku ani'l-hevâ. İn hüve illâ vahyün yûhâ.*) "O boşuna konuşmaz. Söylediği Cenâb-ı Hakk'ın bildirmesiyledir. Ahkâm-ı şer'iyyeden bildirdiği şeylerin hepsinin aslı, esası Cenâb-ı Hakk'ın ona emridir, bildirmesidir." (Necm, 53/3-4)

Onun için, sünnet-i seniyye de İslâm dininin ana önemli

kaynaklarından, vazgeçilmez kaynaklarındandır. Hattâ, Kur'an-ı Kerim'i dahi en güzel şekilde anlamamızı sağlayacak, eşsiz bir bilgi hazinesidir Peygamber SAS Efendimiz'in hadis-i şerifleri...

Düşünün Peygamber SAS Efendimiz'in hayatını, muhterem izleyiciler ve dinleyiciler: Babası dünyaya gelmesinden evvel vefat etmiş, annesi küçükken vefat etmiş, bir yetim olarak büyümüş. Maddî sıkıntıların olduğu bir bölgede yetişmiş. Bolluk, bereket, hareket olan, çeşitli bilgilerin, kültürlerin, kitapların, alimlerin olduğu bir diyar değil... Dünyanın mahrumiyetli bir bölgesinde yetişmiş. Kendisi yazı yazmamış.

وَلَا تَخُطُّهُ بِيَمِينِكَ إِذًا لَارْتَابَ الْمُبْطِلُونَ (العنكبوت:٤٨)

Ve lâ tehuttuhû bi-yemînike izen le'rtâbe'l-mübtılûn.) [Elinle de onu yazmış değildin. Öyle olsaydı, bâtıl söze uyanlar şüpheye düşerlerdi.] (Ankebut, 29/48)

Yazı yazma hususunda bir çalışması olmamış. Bir mektebe gidip bir şey okuması olmamış. Herhangi bir alimin yanına gidip, diz çökmesi olmamış. Ümmî bir yetim olarak büyümüş. Ama ondan sonra, Peygamber SAS Efendimiz'den sahih rivayetlerle gelen binlerce, yüz binlerce hadis-i şerife bakıyoruz, Efendimiz'in söylediği şeylerden o kadar çok şey öğreniyoruz ki... Hem dinimize, hem dünyamıza, hem ahirete müteallik; hem maddî, hem mânevî, hem de yeryüzünün, gökyüzünün hakîkatlerine ait neler öğreniyoruz.

Bu zaten başlı başına, Peygamber-i Zîşânımız'ın Allah'ın hak peygamberi olduğunu gösteren bir olay...

"—Hiç bir şey okumamış olan bir insan, böyle alimleri hayran bırakan, mest eden, hayran eden bu kadar bilgileri nereden öğrendi?" diye sorunca, bu sorunun cevabı:

"—Evet o Allah'ın hak peygamberidir, ahir zaman peygamberidir." diye, teslim olması lâzım insafı olanların, veyahut Allah korkusu olanların, veya ahirette Cenâb-ı Hakk'ın rızasına erme hususunda ciddî niyeti olanların...

e. Necran Heyetinin Ziyareti

Ama, kimi insanlar işte maalesef ellerindeki menfaatleri, veyahut sahip oldukları durumları kaybetmek istemiyorlar. Nitekim bu hususta güzel misallerden birisidir: Peygamber Efendimiz'in sağlığında, Peygamber SAS Efendimiz'i ziyaret etmek için, Yemen'den yetmiş kişilik bir ruhban heyeti geldi Medine-i Münevvere'ye... Başlarında da piskopos vardı, papazlar vardı.

Bunlar yolda gelirlerken, bir tanesinin bineğinin ayağı sürçünce, bir ağır söz söylemiş, kötü söz söylemiş:

"—İşte bu seyahati şu adamın yüzünden yapıyoruz." filan diye ağır sözler söylemiş Peygamberimiz hakkında... "Oraya gitmek zorunda kaldık, onun yolunda giderken böyle başımıza bu kaza geldi." filân gibi.

Onun üzerine, ağabeyi piskopos ona diyor ki:

"—Kardeşim öyle söyleme! Bu gittiğimiz kişi Allah'ın hakîkî peygamberidir. Öyle söylersen, başına bir belâ gelir." diyor.

Medine-i Münevvere mescidine geliyorlar. Burada Peygamber SAS Efendimiz'le konuşuyorlar.

Peygamber Efendimiz onlara İslâm'ı anlatıyor, hristiyanların yanıldıkları noktaları anlatıyor. İsâ AS'ın Allah'ın kulu olduğunu, Allah'ın kudretinin bir nişanesi olarak, Meryem Vâlidemiz'den babasız olarak dünyaya geldiğini; Meryem Vâlidemiz'in de sàliha bir insan olduğunu, cennetlik bir hatun olduğunu, ama insan olduğunu; annesinin de, İsâ AS'ın da insan olduğunu, Allah'ın evlat edinmediğini, böyle bir şeyin çok büyük bir iftira olacağını, bu sözün çok ağır bir bühtan, çok çirkin bir günah sözü olduğunu, bu inancın doğru olmadığını bildiriyor. Biz bunları okuyoruz.

Onları hak yola davet ediyor:

"—Aramızda bir fark yok, Cenâb-ı Hakk'a gelin, kulluk edin! Allah'tan başka ilâh olmadığını ikrar edin!" diye.

Bunların içinden bazıları müslüman oluyor. Müslüman olanlardan birisi de, bineğinin ayağı sürçüp de küfretmeye, ağzını bozmaya kalkışan kişi... Onun kalbi yumuşuyor, o müslüman oluyor.

Fakat hepsi müslüman olmuyor. Müslüman olmayanlar veda edip giderken, bu ağabeyine soruyor:

"—Ağabey sen yolda gelirken 'Bu zât Allah'ın peygamberidir.' diyordun. Ben müslüman oldum, sen niye müslüman olmadın?.." diyor.

Diyor ki:

"—Kardeşim, bizim bu Yemen'deki kilisemize Bizans'tan her sene büyük vâridât gelir. Şimdi biz müslüman olursak, bu vâridât kesilir. Onun için, ben böyle müslüman olduğumu söylemedim, müslüman olmadım." diyor.

Demek ki bir vâridâtın gelmesi, bir gelirin gelmesi, maddi bir hesap, onu gerçeğe tâbi olmaktan alıkoymuş. Böyle şeyler olabiliyor. Bu kişilerin bileceği bir husus... Allah-u Teàlâ Hazretleri elbette bunların hesabını görecek; yâni inandığı halde, bildiği halde, inancına göre yapması gereken atılımı yapmayan, sözü söylemeyen kimselerin cezasını verecek tabii.

Çok güzel bir hususu da, ayet-i kerime ileride gelince izah edeceğiz. Allah-u Teàlâ Hazretleri ahirette İsâ AS'a da soracak:

"—Yâ İsâ! Sen mi söyledin hristiyanlara, 'Beni ve annemi böyle kutsallaştırıp, tapının!'diye?.."

O da diyecek ki:

"—Hayır yâ Rabbi, ben demedim. Demiş olsam, sen zaten bilirsin. Her şeyi bilirsin, her şeye kàdirsin. Ben ancak senin bana emrettiklerini söyledim. Doğru olan şeyleri söyledim." (Mâide, 5/116) diyecek.

Şimdi buradan da hristiyanların bilmesi lâzım ki, yaptıkları ve inandıkları, Hazret-i İsâ AS'ın da rızasına uygun değildir. Hazret-i İsâ AS'ın söylediği değildir. Bu inancın da aslı esası yoktur. Hazret-i İsâ'ya tapılmaz, çünkü o Allah'ın kuludur. Eğer Hazret-i İsâ'ya tapılması doğru olsaydı, o zaman şöyle bir sorunun cevabını nasıl verecekler bunu iddia eden kimseler:

"—Hazret-i İsâ gelmeden önce, yâni milattan önceki insanlar kime tapacaklar? Hazret-i İsâ'yı tanımıyorlar ki, Hazret-i İsâ'ya tapsınlar."

Demek ki doğru değil... Hazret-i İsâ'dan önceki insanlar da, milattan önceki yâni, milattan sonrakiler de, hepsinin rabbi, alemlerin rabbi olan Allah-u Teàlâ Hazretleridir. Hepsinin Allah'a tapmaları lâzım, Allah'a kulluk etmeleri lâzım! Nitekim İbrâhim AS öyle yapmıştır. Nuh AS öyle yapmıştır, Yusuf AS öyle

yapmıştır, Mûsâ AS öyle yapmıştır...

Cenâb-ı Hak böyle kendisinin her şeye kàdir olduğunu hatırlatıyor. Peygamber Efendimiz'e hitab ediyor ama, inkâr edenlere de şöyle bir ilâhi şamar gibi bu sözler.

f. Göklerin ve Yerin Egemenliği Allah'ındır

107. ayet-i kerimede de buyruluyor ki:

أَلَمْ تَعْلَمْ أَنَّ اللهَ لَهُ مُلْكُ السَّمٰوَاتِ وَ الْأَرْضِ ، وَمَا لَكُمْ

مِنْ دُونِ اللهِ مِنْ وَلِيٍّ وَلَا نَصِيرٍ (البقرة:١٠٧)

(*E lem ta'lem enna'llàhe lehû mülkü's-semâvâti ve'l-ard, ve mâ leküm min dûni'llâhi min veliyyin ve lâ nasîr.*) (Bakara, 2/107)

(*E lem ta'lem*) "Yine sen bilmez misin ki, bilmedin mi?" *Lem* mâziye naklediyor mânâyı. "Bilmedin mi ki, bildiğin bir şey değil mi ki ey Rasûlüm, (*enna'llàhe lehû mülkü's-semâvâti ve'l-ard*) göklerin ve yerin egemenliği Allah'ındır."

Mülk deyince, Türkçe'de apartman, tarla, bağ, bahçe gibi taşınamayan şeyler hatıra geliyor, bunlara mülk deniliyor. Mal, mülk deniliyor. Fakat bu ayet-i kerimelerdeki mülk, o mânâya değildir. Buradaki *mülk*, egemenlik mânâsına, yâni meliklik mânâsına... Yâni, "Göklerin ve yerin melikliği, yâni hükümdarlığı, hükümranlığı Allah'a aittir. Onları idare eden, yöneten, onlara sahip olan Allah'tır." demek. *Mülk*, emlâk mânâsına değil; egemenlik, hakimiyet mânâsına... Göklerin ve yerin hakimiyeti, yürütülmesi, idaresi, yönetilmesi, egemenliği, melikliği, hükümdarlığı, hükümranlığı hep Allah'ındır.

Bu egemenlik sözü denilince Türkçe'de de meşhur bir söz var:

"*—Egemenlik kayıtsız şartsız milletindir.*"

Yâni, levhalarda olup da, uygulamada olmayan bir şey. Egemenlik milletin olsa, o zaman milletin inancına göre hareket edilmesi lâzım gelecek ve halkın istediği olacak. Tabii, bundan demek istiyorlar ki, devleti yönetecek olan kişileri millet kendisi seçer. Böylece, kendi vekili olduğu için, idareyi sanki millet

yapıyormuş gibi olur. Söz milletin olur.

Hatta, Demokrat Parti de siyaset hayatına girdiği zaman, "*Yeter, söz milletindir!*" diye, şöyle bir dur işareti gösteren el resmini kullanmıştı. Ben o yılları hatırlıyorum. Ama işin tabii uygulama faslına gelince, yâni kanunlar bir şey söyler de, onların uygulanması işi ayrı bir iştir. İki bakımdan ayrı şeydir:

Bir; yöneticilerin insafı ve hakkaniyetle hareket etmesi, adaleti meselesidir. İki; halkın da elindeki imkânları, haklarını, hukukunu kullanabilme olgunluğudur. Kendi haklarını kullanmasını bilemeyen milletleri, maalesef birileri istilâ ederler. Zorla, zorbalıkla yönetirler, esir alırlar, köle gibi çalıştırırlar. Ama hürriyetini, istiklâlini seven, bunun işin gerekli çalışmaları yapabilen ve bu hususta tâviz vermeyen milletler de, sonunda istediklerini yaptırırlar.

Bugün dünyada bunun misallerini görüyoruz. Ben de dünyanın çeşitli ülkelerini geziyorum, bakıyorum uygulamalarda çok büyük farklar var. Burada kusur kimindir diye araştırdığım zaman, tabii şüphesiz ki zalimlerindir kusur ama, zalim idarecilerindir ama; bir taraftan bu böyleyken, ben biraz da mazlumlara kusur buluyorum. Çünkü, kendisini istismar ettirecek insanlar oldukça, istismar edenler çıkar. Kandırılmaya müsait insanlar olduğu yerde, sahtekârlar, yankesiciler çıkar. Yâni, insanın sahip olduğu hakkın bilincinde olması lâzım, sahip çıkması lâzım ve onu haksız yere bir başkasına kaptırmaması lâzım!..

İsveç'teyken ilginç bir olayı, canlı, yakın zamanın bir olayını anlattılar arkadaşlar bana; ben şaşırdım. İsveç'in galiba bir bakanı veya başbakanı uçaktan inmiş. Uçak biraz tehirli indiği için veya bir başka sebepten, arabasında bir arıza mı oldu ne olduysa, uçağın tehirinden dolayı, yâni esas sebep o... Bağlantılar olmadığından, gece bir taksi çevirmiş, evine kadar gitmiş. Gazeteler hop oturup hop kalkıyormuş:

"—Sen devletin parasıyla nasıl taksi tutarsın, bu kadar parayı nasıl verirsin?"

Bu da cevap veriyor;

"—Ne yapayım, havaalanında mı kalacağım, geç kaldım. En son tren de kaçtı, ne yapayım?" filan diyormuş.

Yâni, millet kendi parasını korumakta, kollamakta, hesabını

sormakta o kadar titiz. Onun için son derece temiz, düzenli bir ülke görüyorsunuz.

"—E kral var..." diyorum,

"—Kralın sadece sarayı vardır, varlığı vardır, adı vardır. Ama işler böyle gayet muntazam gider." diyorlar.

Yâni despotluk yok, zulüm yok, her şey hakkaniyetle gider. Neden?.. Çünkü millet hakkını yedirtmiyor.

Bizim memlekete gelince; gazeteleri okuyunca insanın kanı beynine sıçrıyor, üzülüyor: Çarçur edilen paralar, yerine gitmeyen tahsisatlar, suistimaller, kayırmalar ve sâireler... Bunlar neden oluyor? Biraz da mazlumların kendi hukukunu korumasını bilememesinden oluyor. Bir ictimâi terbiye seviyesi, yâni yönetim konusunda, yönetme, yönetilme konusunda, kanunları uygulama konusundaki bilinçlilik meselesi oluyor.

Tabii çok üzülüyoruz, çok güzel şeyler temenni ediyoruz. Allah-u Teàlâ Hazretleri hepimizi gafletten, cahillikten korusun, kurtarsın... Haksızlığı yapmamak lâzım, haksızlığı yapana da fırsat vermemek lâzım! Bu da önemli bir husus...

Biz uçakta namaz kılacağız. Bindiğim Frankfurt'tan Cidde'ye gelen uçakta, namaz kılma yeri ayırmışlar, hoşuma gitti. Ben koridorda yanıma örtüyü aldım, namaz kılayım dedim. Uçağın görevlisi, hizmetlisi hanım dedi ki:

"—Arkada mescidimiz var, her şey var!" dedi.

Arkaya, mescide gittim. Şöyle 5-6 kişinin namaz kılacağı bir yeri mescid diye ayırmışlar. Çok hoşuma gitti. Kıblesi filan gösteriyor ibre olarak karşısında, her şeyi hazır. Ayakkabılar çıkıyor. İşte halı üzerinde namaz kılınacak. Baktım bir pilot geldi. Ama herhalde uçağı götüren pilot değildi de, o uçakla Cidde'ye dönen, görev dışında bulunan bir pilottu galiba.

"—Namazı beraber kılalım!" dedi.

"—Olur, kılalım..." dedik.

Ama o bizden önce gelmişti. Ben kàmet getirdim. Hemen benim yanıma geldi, dedi ki: "Bu galat." dedi. Yâni Arapça *galat* ne demek? Yanlış demek. "Sizin kàmetiniz yanlış." dedi. Ben dedim ki:

"—Biz Hanefî mezhebindeniz, galat değil, bizim mezhebimize

göre kàmet böyle getirilir." dedim.

Onlar bir defa getiriyorlar. Yâni bir bakıma da davranışı hoşuma gitti. Çünkü hemen bir yanlışlığı, yanlış sandığı bir şeyi dile getiriyor. Hiç olmazsa biz de öyle değil deyince, yanlışlığını anlamış oluyor. Canlı bir toplum böyle olur yâni. Allah-u Teàlâ Hazretleri bizi, her yönden en güzel tarzda en güzel ahlâka sahip olanlardan eylesin...

Küçükken okurduk:

Ne sen aldan, ne aldat;
Bunda vardır asıl tat!..

Aldatmamak ve aldanmamak, faziletin iki önemli esası... Başkasını aldatmayacaksınız, tamam... Ama bir de aldanmamak, birisini de aldatıcı olma duruma düşmesine yol vermemek, fırsat vermemek, çanak tutmamak gibi hususlar var.

Evet, yerin göğün mülkü Cenâb-ı Hakk'ındır. (*Elem ta'lem enna'llàhe lehû mülkü's-semâvâti ve'l-ard*) Egemenlikten açıldı bu. "Yerlerin göklerin egemenliği Allah'ındır. Meliklik, hükümdarlık, söz Allah'ındır." demek. Nasıl dilerse öyle yapar mânâsına. "Ey yahudiler sizin laflarınız boşuna, ben böyle hükmediyorum, böyle olacak!" demek yâni bu.

(*Ve mâ leküm min dûni'llâhi min veliyyin ve lâ nasîr*) "Ve Allah'tan başka, sizin için hiç bir velî ve yardımcı yok." (*Min dûni'llâh*) "Allah'tan gayrı" demek, yâni sadece Allah var demek. (*Mâ leküm min dûni'llâhi min veliyyin*) "Sizin için *velî* cinsinden, *nasîr* cinsinden hiç bir varlık yoktur." Yâni, "Sizin veliniz de yardımcınız da Allah'tır, Allah'tan başkası değildir." demek.

Dûn, başka mânâsına geliyor. (*Min dûni'llah*) Allah'tan başka... Allah'ı bırakıp da, Allah'ın dışında, Allah'ın ötesinde başka bir dostunuz ve yardımcınız yok. *Velî* ne demek?.. Dost demek. *Nasîr* ne demek?.. Faîl vezninde sıfat-ı müşebbehe; yardım eden, yardımcı demek.

Demek ki mü'minlerin dostları;

وَاللَّهُ وَلِيُّ الْمُؤْمِنِينَ (آل عمران:٦٨)

(*Va'llàhu veliyyü'l-mü'minîn*) "Mü'minlerin dostu Allah'tır." (Âl-i İmran, 3/68) Allah mü'minlerin sever, onların dostudur ve yardımcı olur. Ondan başka da mü'min insanın dostu yoktur. Mü'min dostunu bilmeli, Mevlâsını bilmeli, sevildiğini bilmeli, Mevlâsına güzel kulluk etmelidir. Yardım da, gelirse Allah'tan gelir. (*Ve lâ nasîr.*) "Allah'tan başka da bir yardımcı yoktur."

İşte bazı insanlar, yardımları başka yerlerde arıyorlar. İmanları zayıf olduğundan, eksik olduğundan bilemiyorlar. Bu da bir iman meselesi tabii... Eğer Allah'a hakkıyla kulluk etseler, o zaman izzet bulurlar ve yardıma da nâil olurlar. Ama Allah'tan gayriden bir şey umunca, Allah ceza olarak o umduğu kimseden de kişiye yardımı getirtmez. Çünkü yardım Allah'tandır, yardım edecek olan Allah'tır.

Tarihte bunun misalleri çok... Nice mü'min küçük topluluklar Allah'ın yardımına mazhar olmuştur, izzet sahibi olmuştur. Harb ettikleri zaman, kendilerinden kat kat fazla olan düşmanları galebe çalmışlardır. İslâm tarihinde, bizim Osmanlı ecdâdımızın tarihinde bunun misalleri pek fazladır. Çünkü yardım Allah'tandır. Mü'min olanlara Allah yardım ediyor. Allah'ın dostu olmayanlara da, mü'min olmayanlara da Allah'ın yardımı yoktur.

"—E, Hocam, peki niye o halde mü'min olmayanlar bizi yeniyor?" diyecekler şimdi duyanların bir kısmı, hemen tarihi olayları kafalarından geçirirlerken.

Evet, bu mühim ve güzel bir sorudur. Böyle bir sorunun mutlaka cevaplandırılması lâzım! Biz eğer gayr-i müslimlerin karşısında Allah'ın sevmediği, yanlış inançlara sahip insanların karşısında yeniliyorsak, onların Allah'ın dostu olmasından dolayı değildir, Allah'ın onlara yardım etmesinden dolayı değildir; bizim kusurumuz vardır da, Allah bizi onlarla cezalandırıyor. Yâni, "Ey mü'minler, siz ne biçim mü'minlersiniz ki vazifelerinizi yapmadınız, emrimi tutmadınız, Kur'an'a uymadınız... İnancı bıraktınız, zevke sefaya daldınız, günahlara bulaştınız... Allah'a, Rahmân'a itaat edecek yerde şeytana itaat ettiniz." diye Cenâb-ı Hak cezalandırıyor.

Nasıl cezalandırıyor?.. Cenâb-ı Hak birisini görevlendiriyor; o da görevli, vazifeli olarak geliyor, cezayı icra ediyor. Bu ceza bazen yıldırım olur, bazen zelzele olur, bazen bir zalim kişi olur...

Nasreddin Hoca'ya sormuş hükümdar [Timur]:

"—Ben zalim miyim? Mazlum muyum?" Nasreddin Hoca da demiş ki:

"—Zalim biziz ki, seni başımıza Allah gönderdi."

Yâni zulüm olduğu için, günah olduğu için, cezalandırmak için Allah birisini musallat ediyor. Öyle oluyor. Yoksa Cenâb-ı Hakk'ın mü'minlere yardım etmesi, dostlarına yardım etmesi, tarihte hep gördüğümüz lütf-u ilâhisidir, âdet-i ilâhisidir.

Koca Firavun'un ordusuna karşı Mûsâ AS'a yardım etmiştir. Bu ayetleri Bakara Sûresi'nin geçmiş ayetlerinde okuduk, bu olayları yâd ettik. İbrâhim AS'a, tek başına olduğu halde Nemrut kavmine, yaşadığı şehirdeki insanlara karşı yardım etmiştir. Peygamber Efendimiz'e Kureyş'in karşısında nice nice mazlum ve sıkıntılı zamanlar geçirdikten sonra yardım etmiştir, mansur ve muzaffer eylemiştir.

Tarihte de bunun sayısız misalleri çoktur. Küçücük bir İslâm ordusu, kocaman muhteşem Bizans'ı, Sâsâni İmparatorluğu'nu yenmiştir. Nice nice diyarları kısa zamanda almışlardır imanları sayesinde... Osmanlılar da öyle ilerlemişlerdir. Ama ondan sonra aşk ve şarap gazelleriyle, zevk ü sefâ alemleriyle vakit geçirince, tabii Cenâb-ı Hakk'ın cezasına, kahrına, gazabına maruz kalıyorlar. Çünkü, Cenâb-ı Hak zerre kadar hayır işleyeni mükâfatlandırıyor ama, şer işleyeni de tevbe etmez de inatla ısrarla devam ederse, günahın da cezasını, belâsını veriyor.

Allah-u Teàlâ Hazretleri bu mânevî, aslî, büyük gerçekleri görüp, kendisine güzel kulluk yapmağa yönelmeyi cümlemize nasib etsin... Yanlış yolda olanlara tevbe nasib eylesin... Doğru yolda olanları takviye eylesin... Gerçekleri göremeyenleri nevm-i gafletten ikaz eylesin... Ömrümüzü rızasına uygun geçirmek için bizlere tevfikini refik eylesin... Hakkı hak olarak görüp onlara uymayı nasib eylesin... Batılı batıl görüp ondan korunmayı nasib eylesin... Cümlenizi iki cihan saadetine erdirsin... Cennetiyle, cemâliyle müşerref eylesin...

Aziz ve sevgili izleyiciler ve dinleyiciler, *es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llàhi ve berekâtühû!..*

05. 10. 1999 - Medine

24. YAHUDİLERİN PEYGAMBER SAS'DEN İSTEKLERİ

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llàhi ve berekâtühû!..

Aziz ve sevgili Ak-Televizyon izleyicileri ve Ak-Radyo dinleyicileri! Allah'ın selâmı, rahmeti üzerinize olsun...

Cenâb-ı Hakk'a sonsuz hamd ü senâlar ederiz, bizleri Üç Aylara eriştirdi. Receb ayına girmiş bulunuyoruz. Arabistan'la aramızda bir günlük fark var. Onlarda pazar günü idi Receb'in biri, bizde pazartesi günü... Ama bu farklı başlayış Regàib Kandilini etkilemeyecek. Regàib Kandili perşembeyi cumaya bağlayan gece olacak. Allah nasib ederse, inşâallah o gün de, sizinle uzaktan sohbetimizi yaparız.

Bugünkü sohbetimizin konusu, Bakara Sûresi'nin 108. ayet-i kerimesindeki hususlar. Allah-u Teàlâ Hazretleri bu ayet-i kerimede buyuruyor ki, *bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm:*

أَمْ تُرِيدُونَ أَنْ تَسْئَلُوا رَسُولَكُمْ كَمَا سُئِلَ مُوسٰى مِنْ قَبْلُ ، وَمَنْ
يَتَبَدَّلِ الْكُفرَ بِالْإِيمَانِ فَقَدْ ضَلَّ سَوَاءَ السَّبِيلِ (البقرة:١٠٨)

(*Em türîdûne en tes'elû rasûleküm kemâ süile mûsâ min kabl, ve men yetebeddeli'l-küfre bi'l-îmâni fekad dalle sevâe's-sebîl.*) (Bakara, 2/108) *Sadaka'llàhu'l-azîm.*

Burada Peygamber SAS Efendimiz vazifesini yaparken, insanları Cenâb-ı Hakk'ın yoluna davet ederken, İslâm'a çağırırken, yahudilere ikazlarda bulunurken, müşriklerin veyahut yahudi alimlerinin direnmek için, inat olsun diye müşkilat çıkartmak için ve Rasûlüllah SAS Efendimiz'in davetine icabet etmemeye bahaneler uydurmak için, bir çok şeyler istemeleri bahis konusu ediliyor. İşte onlar neler istemişler, sebeb-i nüzûlünü şöyle rivayet ediyor alimlerimiz:

a. Gökten Kitap, Yerden Nehir İstemeleri

İbn-i Abbas RA'dan rivayet edildiğine göre, Râfi ibn-i Hureymile ve Vehb ibn-i Zeyd isimli kişiler demişler ki:[80]

قَالَ رَافِعُ بْنُ حُرَيْمِلَةَ ، وَ وَهْبُ بْنُ زَيْدٍ : يَا مُحَمَّدُ ، ائْتِنَا بِكِتَابٍ تُنَزِّلُهُ عَلَيْنَا مِنَ السَّمَاءِ نَقْرَؤُهُ ، وَفَجِّرْ لَنَا أَنْهَارًا نَتَّبِعْكَ وَ نُصَدِّقْكَ ، فَأَنْزَلَ اللَّهُ فِي ذَلِكَ مِنْ قَوْلِهِمْ : أَمْ تُرِيدُونَ أَنْ تَسْأَلُوا رَسُولَكُمْ كَمَا سُئِلَ مُوسَى مِنْ قَبْلُ ، وَمَنْ يَتَبَدَّلِ الْكُفْرَ بِالإِيمَانِ فَقَدْ ضَلَّ سَوَاءَ السَّبِيلِ (ابن أبي حاتم عن ابن عباس)

Bu iki şahıs, sanıyorum yahudilerin azılılarından, inatçılarından iki isim, Râfi ibn-i Hureymile ve Vehb ibn-i Zeyd teklif etmişler:

(*Yâ muhammed, i'tinâ bi-kitâbin tünezzilehû aleynâ mine's-semâi nakrauhû*) "Ey Muhammed! Gökten üzerimize bir kitap getir ki, semâdan o kitabın üzerimize geldiğini görelim, biz de onu okuyalım!" Böylece bir olağanüstü şey istemiş oluyorlar.

(*Ve feccir lenâ enhâren*) "Bize yeryüzünden bu kurak kumların, taşların arasından nehirler fışkırttır, çıkart; (*nettebi'ke ve nüsaddıkke*) o zaman sana tâbi oluruz, o zaman seni tasdik ederiz." demişler. Emrin cevabı olduğu için, bunlar meczum oluyor.

Yâni istedikleri şey ne: Gökten böyle gözleriyle gördükleri maddî, ciltli, sayfalı bir kitap insin de onu okusunlar... Veyahut da böyle nehir olmayan, su olmayan kumların, taşların arasından nehirler çıkartsın Peygamber Efendimiz... "O zaman, bu olağanüstü durumları görünce, biz sana inanırız." demişler. Ama bu, onları görünce inanacaklarından değil... Sırf nasıl olsa bunu

[80] İbn-i Ebî Hàtim, *Tefsir*, c.I, s.293, no:1072.

yapamaz gibi bir düşünce içinde olduklarından, böyle şeyler istiyorlar. Yâni, müşkilat çıkartmak ve olmadık şeyler istemek tarzında.

O zaman, onların bu olumsuz, çirkin, küstah tavırlarına karşılık Cenâb-ı Hak bu ayet-i kerimeyi indirmiş. Sebeb-i nüzûl, yâni ayetin iniş sebebi bir rivayette bu.

Bu olayı anladıktan sonra ayetin mealini sunalım:

(*Em türîdûne*) "Yoksa siz istiyor musunuz ey bu soruları soranlar, ey imana gelmeyip de çeşit çeşit kaytarmalar yapmak isteyenler; (*en tes'elû rasûleküm kemâ suile mûsâ min kabl*) daha önce yahudilerin Mûsâ AS zamanında, Mûsâ AS'dan sordukları, istedikleri gibi, siz de böyle Rasûlünüzden olmadık şeyler mi istiyorsunuz yoksa?.."

(*Ve men yetebeddeli'l-küfre bi'l-îmân*) "İmanı bir kenara koyup iman edecek yerde, iman etmeyip de küfrü tercih edenler, küfürde kalmaya razı olanlar, iman ile küfrü değiştirenler; alışverişlerinde ters bir alışveriş yapmış oluyorlar. İmanı veriyorlar, iman ellerinden gidiyor, ellerine geçmiyor, küfre sahip oluyorlar, onu alıyorlar. Kim böyle imanı küfür ile tebdil eder, değiştirirse, (*fekad dalle sevâe's-sebîl*) muhakkak ki o, kesin olarak dosdoğru, dümdüz yolu sapıtmış olur." deniliyor.

Bir sebeb-i nüzül bu; Râfi ibn-i Hureymile ve Vehb ibn-i Zeyd gibi kişilerin, "Bize gökten bir kitap indir, yerden nehirler fışkırttır, o zaman sana tâbi oluruz, seni tasdik ederiz." demeleri.

b. Yahudilerin Keffareti Gibi Keffaret İstenmesi

Başka bir rivayet de, Ebü'l-Àliye'den nakledilmiş:

قَالَ رَجُلٌ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، لَوْ كَانَتْ كَفَّارَتُنَا كَكَفَّارَاتِ بَنِي إِسْرَائِيلَ ؟ فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: اللَّهُمَّ لا نَبْغِيهَا ثَلاثًا ، مَا أَعْطَاكُمُ اللَّهُ خَيْرٌ مِمَّا أَعْطَى بَنِي إِسْرَائِيلَ. كَانَتْ

بَنُو إِسْرَائِيلَ ، إِذَا أَصَابَ أَحَدُهُمُ الْخَطِيئَةَ ، وَجَدَهَا مَكْتُوبَةً عَلَى بَابِهِ ، وَكَفَّارَتَهَا ، فَإِنْ كَفَّرَهَا كَانَتْ لَهُ خِزْيًا فِي الدُّنْيَا ، وَإِنْ لَمْ يُكَفِّرْهَا كَانَتْ لَهُ خِزْيًا فِي الآخِرَةِ. فَمَا أَعْطَاكُمُ اللهُ خَيْرٌ مِمَّا أَعْطَى بَنِي إِسْرَائِيلَ. قَالَ: وَمَنْ يَعْمَلْ سُوءًا أَوْ يَظْلِمْ نَفْسَهُ ، ثُمَّ يَسْتَغْفِرِ اللهَ يَجِدِ اللهَ غَفُورًا رَحِيمًا.

(*Kàle racülün yâ rasûla'llàh!*) Adamın birisi Peygamber Efendimiz'e demiş ki: "Yâ Rasûlallah!" Demek ki mü'min bir kimse... (*Lev kânet keffârâtünâ kekeffârâti benî isrâîl*) "Keşke bizim de günahlarımıza karşı, Benî İsrail'in günahlarının affı için keffaretler olduğu gibi, bizim de keffaretlerimiz olsaydı." demiş. Böyle bir istekte bulunmuş Peygamber Efendimiz'den.

Peygamber SAS buyurmuş ki: (*Allàhümme lâ nebğîhâ selâsen*) Üç defa, "Yâ Rabbi, biz öylesini istemiyoruz! Yâ Rabbi biz öylesini istemiyoruz! Aman yâ Rabbi, biz onlarınki gibi istemiyoruz!" demiş. Yâni, "Yahudilere kefaret gibi emredilen şeyler bize de emredilsin!" diyene, üç defa "Aman, biz öylesini istemiyoruz yâ Rabbi!" diye karşılık olarak böyle buyurmuş Efendimiz.

Sonra buyurmuş ki: (*Mâ a'tâkümu'llàhu hayrun min mâ a'tâ benî isrâîl*) "Benî İsrâil'e verdiklerinden, size verdikleri çok daha hayırlıdır. Siz yanlış şey istiyorsunuz."

Benî İsrâil'in durumu ne idi?.. (*Kânet benû isrâîle izâ esâbe ehadehümü'l-hatîete*) "Onlardan birisi bir hata, günah, cürüm işlediği zaman, (*vecedehâ mektûbeten alâ bâbihi*) kapısının üzerine onu yazılı görürdü." Yâni, "İşte falanca kişi bu akşam, bu gece, bu gündüz çarşıda, pazarda şu günahı işledi." diye yazılı gördü. Ve onun da kefareti yazılı olurdu, . "İşte bundan kurtulması için şu lâzım!" diye

(*Fein kefferehâ kânet lehû hızyen fi'd-dünyâ*) "Eğer keffaretini yapsa bile, dünyada artık bir kere namı lekelenmiş olurdu.

‘Falanca günahı işlemiş bir insan, kapısına şu günahı işledi diye yazılmış bir insan’ diye, dünyada bir utanç mevzuu olurdu bu, aşağılanma sebebi olurdu.

(*Ve in lem yükeffirhâ*) Eğer o bedeli yapmazsa, affolunması için gerekli kefareti yapmazsa; o zaman (*kânet lehû hızyen fi’l-âhireh*) ahirette hüsran ve felâket sebebi olurdu. (*Femâ a’tâkümu’llàhu hayrun min mâ a’tâ benî isrâîl*) Ama, size Allah’ın verdiği, Benî İsrâil’e sağladığı keffaret yollarından çok daha hayırlı... (*Kàle*) Nitekim Kur’an-ı Kerim’de size buyurdu ki:

وَمَن يَعْمَلْ سُوءًا أَوْ يَظْلِمْ نَفْسَهُ ثُمَّ يَسْتَغْفِرِ اللَّهَ يَجِدِ اللَّهَ غَفُورًا رَحِيمًا (النساء: ١١٠)

(*Femen ya’mel sûen ev yazlim nefsehû*) ‘Kim bir kötülük işlerse, yahut nefsine zulmederse, günaha bulaşırsa; (*sümme yestağfiri’llâhe*) ondan sonra hatasını anlayıp da ‘Affet beni Allah’ım!’ diye Cenâb-ı Hak’tan afv ü mağfiret dilerse; (*yecidi’llâhe gafûran rahîmâ*) Cenâb-ı Hakk’ı çok mağfiret edici, çok merhametli olarak görür, bulur.’ (Nisa, 4/110) Yâni, o kusur işlese de, günah işlese de, tevbe edince, Allah afv ü mağfiret eder ve Cenâb-ı Hakk’ın ne kadar mağfiret edici olduğunu, ne kadar merhametli olduğunu o şahıs bizzat anlar, o durumla karşılaşır, müşahede eder.’ Allah Kur’an-ı Kerim’de böyle buyurdu.”

Binâen aleyh, nerede Benî İsrail’in dünyada rezillik, ahirette kepazelik sebebi olan o keffaret şekli; nerede Cenâb-ı Hakk’ın böyle, sadece tevbe edeni affederim mânâsında indirdiği bu ayet-i kerime!..

Ve yine Peygamber SAS Efendimiz buyurmuş ki:[81]

---

[81] Müslim, *Sahîh*, c.I, s.209, no:233; Tirmizî, *Sünen*, c.I, s.418, no:214; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.359, no:8700; İbn-i Huzeyme, *Sahîh*, c.I, s.162, no:314; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.V, s.24, no:1733: Ebû Ya’lâ, *Müsned*, c.XI, s.371, no:6486; Beyhakî, *Sünenü’l-Kübrâ*, c.II, s.466, no:4236; Taberânî, *Müsnedü’ş-Şâmiyyîn*, c.III, s.303, no:2331; Ebû Hüreyre RA’dan.

اَلصَّلَوَاتُ الْخَمْسُ ، مِنَ الْجُمُعَةِ إِلَى الْجُمُعَةِ ، كَفَّارَاتٌ لِمَا بَيْنَهُنَّ

(م. ت. حم. خز. حب. ع. ق. عن أبي هريرة)

(*Es-salevâtü'l-hams, mine'l-cumuati ile'l-cumuah, keffârâtün limâ beynehünne*) "Beş vakit namaz kendi aralarında ve cuma namazı da öteki cumaya kadar, iki cuma arasındaki günahlara kefarettir." buyurdu.

Yâni, namaz kılınca günahlar affoluyor. Cuma namazı kılınca, haftalık günahları affoluyor. Bu keffaret gayet güzel... Namaz kılmakla afv ü mağfiret olması çok hayırlı, çok kolay bir keffaret olmuş oluyor.

Tabii başka müjdeler de var. Buyurdu ki Peygamber Efendimiz:[82]

مَنْ هَمَّ بِسَيِّئَةٍ فَلَمْ يَعْمَلْهَا ، لَمْ تُكْتَبْ عَلَيْهِ ؛ وَإِنْ عَمِلَهَا ، كُتِبَتْ

---

[82] Buhârî, *Sahîh*, c.V, s.2380, no:6126; Müslim, *Sahîh*, c.I, s.118, no:131; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.I, s.279, no:2519; Dârimî, *Sünen*, c.II, s.413, no:2786; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.XII, s.161, no:12760; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.I, s.299, no:334; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.II, s.308; Abd ibn-i Humeyd, *Müsned*, c.I, s.236, no:716; Ebû Avâne, *Müsned*, c.I, s.81, no:242; İbn-i Asâkir, *Mu'cem*, c.II, s.39, no:1128; Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.IX, s.415, no:5027; Abdullah ibn-i Abbas RA'dan.

Müslim, *Sahîh*, c.I, s.145, no:162; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.III, s.148, no:12527; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.VI, s.170, no:3451; Ebû Avâne, *Müsned*, c.I, s.115, no:344; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.234, no:7195; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.IV, s.260, no:4140; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.V, s.388, no:7041; Ebû Avâne, *Müsned*, c.I, s.81, no:241; İbn-i Râhaveyh, *Müsned*, c.I, s.26; Ebû Hüreyre RA'dan.

İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.XIV, s.45, no:6171; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.IV, s.206, no:4152; Hureym ibn-i Fâtik el-Esedî RA'dan.

Taberânî, *Mu'cemü's-Sağîr*, c.I, s.302, no:502; Tayâlisî, c.I, s.62, no:464; Mizzî, *Tehzîbü'l-Kemâl*, c.XIII, s.173, no:2878; Ebû Zerri'l-Gıfârî RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.IV, s.234, no:10315; *Mecmaü'z-Zevâid*, c.X, s.214, no:17186, 17187; *Câmiu'l-Ehàdîs*, c.IX, s.18, no:7816; İbn-i Ebî Hàtim, *Tefsir*, c.I, s.294, no:1074.

سَيِّئَةً وَاحِدَةً . وَمَنْ هَمَّ بِحَسَنَةٍ فَلَمْ يَعْمَلْهَا ، كُتِبَتْ لَهُ حَسَنَةً وَاحِدَةً ؛ وَإِنْ عَمِلَهَا كُتِبَتْ لَهُ عَشْرَ أَمْثَالِهَا . وَلَا يَهْلِكُ عَلَى اللهِ إِلا هَالِكٌ (خ. م. حم . طب. هب. حل. عن ابن عباس ؛ م . حم.ع. عن أنس ؛ حم. طب. هب.عن أبي هريرة)

(*Men hemme bi-seyyietin ve lem ya'melhâ, lem tektüb aleyhi*) "Bir kötülüğe yapmaya niyet eden, ama sonra bu kötülüğü yapmayan kimseye bu kötülük yazılmaz. (*Ve in amilehâ*) Eğer bu kötülüğe dayanamayıp, şeytana uyup, nefse uyup işlerse, irtikâb ederse; (*kütibet seyyieten vâhideten.*) bir kötülük, bir günah olarak yazılır defterine.

(*Ve men hemme bi-hasenetin felem ya'melhâ*) Ama bir iyiliği yapmaya niyet edip de, bir sebeple, mâni olup da onu yapamazsa; (*kütibet lehû haseneten vâhideh*) ona bir hasene yazılır. Yâni yapmadığı halde; bir mâni çıktı, yapmadı, niyet etti diye bir sevap yazılır. (*Ve in amilehâ kütibet lehû aşru emsâlihâ*) Eğer işlerse, artık onlu misilleriyle, on misli olarak mükâfatlandırılır.

(*Ve lâ yehlikü ale'llâhi illâ hâlikün*) Allah'ın bu kadar lütfuna, rahmetine, mağfiretine rağmen helâk olan, ancak kendisi helâki hak etmiştir de ondandır." buyuruyor.

Peygamber Efendimiz, "Yâ Rabbi, Benî İsrail'in keffareti gibi yapma." diye üç defa söylemiş. Onun üzerine de, işte bu ayet-i kerime inmiş diyor bu alim.

Yâni, denmiş oluyor ki: "Siz böyle bilmediğiniz şeyleri, bilmediğiniz tarza istemeyin! Yâni, Benî İsrâil'in keffareti gibi keffaret... Dur bakalım, bak İslâm çok daha güzelini sizlere getiriyor. Yoksa siz Rasûlünüze, Mûsâ AS'a birçok şeyler sordukları gibi, sorup, isteyip de, böyle bir şey mi yapmak istiyorsunuz?.. Böyle yapmayın! O zaman, peygamberlik makamının şanına uygun bir davranış göstermemiş olursunuz. Peygambere gösterilmesi gereken edebi; böyle haddini bilmek, susmak, beklemek, açıklama beklemek edebini yapmamış

olursunuz. Eğer bir de bunu başka art niyetlerle yaparsanız, o zaman çok daha fena olur."

(*Em türîdûne*) *Em*, yoksa demek. "Yoksa siz istiyor musunuz? Yoksa siz Rasûlüllah'a, eskiden böyle kavminin Mûsâ AS'a sorduğu gibi sorular sormak ve isteklerde bulunmak mı istiyorsunuz?"

Bu çeşit sorulara istifham-ı inkârî derler. Yâni, böyle mi istiyorsunuz diye soruyor ama, böyle yapmayın demek yâni. Bazen soru şeklinde daha etkili olduğu için, soru gibi sorulur ama, o yapmayın mânâsına gelir. Burada da mânâ: "Böyle aklınıza her gelen şeyi sorup, aklınıza her gelen şeyi Rasûlüllah'tan istemeyin! Böyle yaparsanız iman yerine küfrü almış olursunuz. Hak yoldan, sırat-ı müstakîmden, yolun doğrusundan sapmış olursunuz." buyurmuş oluyor.

Demek ki, Rasûlüllah'a karşı ümmetin nasıl bir edeb takınması, nasıl böyle edeble dinlemesi, durumu takip etmesi gerektiği öğretilmiş oluyor. Eski ümmetlerin peygamberlerine karşı yaptıkları aşırılıklar, saygısızlıklar, küstahlıklar ve aşırı isteklerin de hatırlatılması var burada...

Meselâ, Mûsâ AS'a ne demişler yahudiler?.. Kur'an-ı Kerim'in bize bildirildiğine göre... Muhakkak ki onların kendi kitaplarında da vardır, açıklamaları filan vardır tahminime göre. Ama Kur'an-ı Kerim'de bize bildiriliyor ki:

أَرِنَا اللهَ جَهرَةً (النساء:١٥٣)

(*Erina'llàhe cehreten*) "Allah'ı bize aşikâre göster, şu gözümüzle Allah'ı görelim!" (Nisâ, 4/153) demişler. O zaman tecelliye dayanamayıp, Tur Dağı üstlerine yıkılacak gibi olunca, isteklerinin haddi aşan bir istek olduğunu anlamışlar.

c. Kureyş'in İstekleri

Peygamber Efendimiz'den de böyle çeşitli isteklerde bulunanlar olmuş. Onlardan da, misal olsun diye okuyalım, bildirelim:

سَأَلَتْ قُرَيْشٌ مُحَمَّدًا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، أَنْ يَجْعَلَ لَهُمُ

الصَّفَا ذَهَبًا. قَالَ: نَعَمْ ، وَهُوَ لَكُمْ كَالْمَائِدَةِ لِبَنِي إِسْرَائِيلَ.

فَأَبَوْا وَرَجَعُوا.

(*Seelet kureyşün muhammeden*) Bir keresinde Kureyş'ten böyle bir istek gelmiş, Peygamber Efendimiz'e demişler ki: (*En yec'ale lehümü's-safâ zeheben*) Safâ tepesi var ya, Safâ ile Merve arasında umrede, hacda sa'y ediliyor. Safâ tepesini altın yapmasını Kureyşliler istemiş. "Madem sen peygambersin, bizi yeni bir dine çağırıyorsun. Peygambersen, haydi bakalım bize şu Safâ Tepesi'ni bize altın yap!" demişler,

Yâni, Mûsâ AS'a çeşitli böyle küstah, aşırı isteklerde bulunulduğu gibi, Peygamber Efendimiz'e de böyle aşırı isteklerde bulunmalar olmuş. Rivayetlere göre, böyle denilince Peygamber SAS Efendimiz buyurmuş ki:

(*Neam ve hüve leküm*) "Tamam pekâlâ istediğiniz olacak, (*ke'l-mâideti li-benî isrâîl*) ama Benî İsrâil'e gökten indirilen sofra gibi..." Kur'an-ı Kerim'de Mâide Sûresi'nde, inşâallah önümüzdeki zamanlarda, sağ olursak, Allah imkân verirse, karşılaşacağız.

Benî İsrâil'e İsâ AS geldi, Allah'ın kendisini vazifelendirdiğini, peygamber olduğunu bildirdi. Havârîler de dediler ki:

يَاعِيسَى ابْنَ مَرْيَمَ هَلْ يَسْتَطِيعُ رَبُّكَ أَنْ يُنَزِّلَ عَلَيْنَا مَائِدَةً مِنَ

السَّمَاءِ ، قَالَ اتَّقُوا اللَّهَ إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ (المائدة:١١٢)

(*Yâ îse'bne meryem*) "'Ey Meryem oğlu İsa! (*Hel yestatîu rabbüke en yünezzile aleynâ mâideten mine's-semâ'*) Rabbin bize gökten, donatılmış bir sofra indirebilir mi?' demişlerdi. O, 'İman etmiş kimseler iseniz, Allah'tan korkun!' cevabını vermişti." (Mâide, 5/112)

قَالُوا نُرِيدُ أَنْ نَأْكُلَ مِنْهَا وَتَطْمَئِنَّ قُلُوبُنَا وَنَعْلَمَ أَنْ قَدْ صَدَقْتَنَا وَنَكُونَ عَلَيْهَا مِنَ الشَّاهِدِينَ (المائدة:١١٣)

(*Kàlû nürîdü en ne'küle minhâ ve tatmeinne kulûbünâ ve na'leme en kad saddektenâ ve nekûne aleyhâ mine'ş-şâhidîn*) "Onlar, 'Ondan yiyelim, kalplerimiz mutmain olsun, gönüllerimiz rahatlasın, bize doğru söylediğini kesin olarak bilelim ve ona gözleriyle görmüş şahitler olalım istiyoruz.' demişlerdi."

Bunun üzerine İsâ AS şöyle dua etti:

اَللَّهُمَّ رَبَّنَا أَنزِلْ عَلَيْنَا مَائِدَةً مِنَ السَّمَاءِ تَكُونُ لَنَا عِيدًا لِأَوَّلِنَا وَآخِرِنَا وَآيَةً مِنْكَ وَارْزُقْنَا وَأَنْتَ خَيْرُ الرَّازِقِينَ (المائدة:١١٤)

(*Allàhümme rabbenâ enzil aleynâ mâideten mine's-semâi tekûnü lenâ îden li-evvelinâ ve âhirinâ ve âyeten minke ve'rzuknâ ve ente hayru'r-râzikîn*) "Ey Rabbimiz! Bize gökten bir sofra indir ki, bizim için, geçmiş ve geleceklerimiz için bayram ve senden bir âyet, mucize olsun. Bizi rızıklandır; zaten sen, rızık verenlerin en hayırlısısın." (Mîde, 5/114)

Sonra onları uyardı:

"—Allah-u Teàlâ Hazretleri bu isteğinizi yerine getirecek, sofrayı indirecek, siz de yiyeceksiniz. Ama ondan sonra, bu mucizeye rağmen hâlâ inanmazsanız, o zaman kendinizin başına gelecek felâketleri artık bekleyin!" diye bildirdi İsâ AS.

Burada da, "Safa tepesini altın yap yâ Muhammed!" deyince, Peygamber Efendimiz de, "Tamam, olur, onu öyle yapacak Cenâb-ı Hak ama, bu Mâide meselesi gibi olur. İsâ AS'ın havarilerine indirilen Mâide meselesi gibidir sizin için." demiş. Yâni, "Altın olacak; altın olduğunu gördükten ona inanmazsanız, artık o zaman başınıza gelecek felaketi, kahr-ı ilâhiyi bekleyin!" deyince, o zaman bakmışlar pabuç pahalı, ısrar etmemişler, savuşup

gitmişler.

Bunlar tabii, bu istekler Rasûlüllah'ı güya mat etmek için, güya ilzam etmek, susturmak için, aciz bırakmak için... Halbuki Cenâb-ı Hak onların istediklerini indirmeye elbette kàdirdir. Rasûlü dua ederse, gösterirdi. Zaten nice nice mucizeler de gösterdi.

İşte böyle kâfirlerin bu çeşit sualler sormaları; mü'min olanların da kendi hadlerini aşan, kendisini ilgilendirmeyen konularda işte, "Benî İsrail'in keffareti gibi kefaret inse bize..." gibi aşırı istekleri, çok soruları, fazla soruları burada yasaklanmış oluyor.

Bu hususta Peygamber SAS Efendimiz, bize bazı tavsiyelerde bulunmuştur. Bir de rivayet ediliyor ki: Peygamber Efendimiz'e adamın birisi bir mesele sormuş, müstehcen bir mesele... O da konuşsa, konu biraz müstehcen; sussa, susması da böyle bir meselede uygun olmaz. Sükût eylemiş. Çünkü Peygamber Efendimiz, kendisine bir soru sorulduğu zaman, Cenâb-ı Hak ne bildirecek diye onu beklemeye girerdi. Onun üzerine, Allah-u Teàlâ Hazretleri mülâane ayetini indirmiş.

d. Peygamber SAS'in Çok Soru Sormayı Yasaklaması

Muğîre ibn-i Şu'be RA'dan rivayet edildiğine göre:[83]

---

[83] Buhàrî, *Sahîh*, c.V, s.2375, no:6108; Müslim, *Sahîh*, c.III, s.1340, no:593; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.IV, s.250, no:18217; Dârimî, *Sünen*, c.II, s.401, no:2751; İbn-i Huzeyme, *Sahîh*, c.I, s.365, no:742; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.XII, s.367, no:5556; Buhàrî, *Edebü'l-Müfred*, c.I, s.111, no:297; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.XX, s.383, no:897; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.IV, s.102, no:3709; Abdü'r-Rezzâk, *Musannef*, c.X, s.440, no:19638; Abd ibn-i Humeyd, *Müsned*, c.I, s.150, no:391; *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.II, s.155, no:1088; İbn-i Asâkir, *Mu'cem*, c.I, s.453, no:934; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.LXII, s.424; Muğîre ibn-i Şu'be RA'dan.

İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.X, s.423, no:4560; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.VIII, s.329; Ebû Hüreyre RA'dan.

Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.IX, s.28, no:8307; Ömer ibn-i Mâlik el-Ensàrî RA'dan.

أَنَّ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اَنَ يَنْهٰى عَنْ قِيلَ وَقَالَ ،
وَإِضَاعَةِ الْمَالِ ، وَكَثْرَةِ السُّؤَالِ (خ. م. حم. عن مغيرة)

(*Enne rasûlü'llah SAS, kâne yenhâ an kîl ve kàl*) "Peygamber Efendimiz dedikodudan, dedi ki, denildi ki demekten men ederdi. 'Yapmayın böyle, çok konuşmayın!' derdi. (*Ve idàati'l-mâl*) Malı zâyi etmekten, boşa harcamaktan, israftan men ederdi. (*Ve kesreti's-suâl*) Çok soru sormaktan men ederdi."

Sahîh-i Müslim'de geçiyor, buyurmuş ki Peygamber SAS Efendimiz:[84]

ذَرُونِي مَا تَرَكْتُكُمْ ، فَإِنَّمَا هَلَكَ مَنْ كَانَ قَبْلَكُمْ بِكَثْرَةِ سُؤَالِهِمْ ، وَ
اخْتِلافُهُمْ عَلَى أَنْبِيَائِهِمْ. فَإِذَا أَمَرْتُكُمْ بِأَمْرٍ ، فَأْتُوا مِنْهُ مَااسْتَطَعْتُمْ ؛
وَإِنْ نَهَيْتُكُمْ عَنْ شَيْءٍ ، فَاجْتَنِبُوهُ (م. عن أبي هريرة)

(*Zerûnî mâ terektüküm*) "Ben size bir şey söylemediğim zaman, siz meseleyi kurcalayıp beni bazı konularda ille açıklama yapmaya zorlatmayın. Ben sizi bıraktığım zaman, siz beni serbest bırakın! (*Feinnemâ heleke men kâne kableküm bi-kesreti süâlihim*) Sizden önceki ümmetler, peygamberlerine çok sorular sordukları için helâk oldular. (*Va'htilâfihim alâ enbiyâihim*) Peygamberlerine böyle sorular sorup, diretip dayattıkları için helâk oldular.

---

[84] Müslim, *Sahîh*, c.II, s.975, no:1337; Neseî, *Sünen*, c.V, s.110, no:2619; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.I, s.4, no:3; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.247, no:7361; İbn-i Huzeyme, *Sahîh*, c.IV, s.129, no:2508; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.I, s.198, no:18; İmam Mâlik, *Muvatta*, c.III, s.507, no:995; İmam Şâfiî, *Müsned*, c.I, s.272, no:1302; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.XI, s.195, no:6305; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.III, s.135, no:2715; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.IV, s.253, no:8003; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.II, s.319, no:3598; İshak ibn-i Râhaveyh, *Müsned*, c.I, s.151, no:91; Begavî, *Şerhü's-Sünneh*, c.I, s.92; Hamîdî, M*üsned*, c.II, s.477; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.II, s.241, no:3137: Ebû Hüreyre RA'dan.

(*Feizâ emertüküm bi-emrin fe'tû minhü me'steta'tüm*) Ben size bir şey emrettim mi, onu o haliyle gücünüz yettiğince yapmaya çalışın! (*Fein neheytüküm an şey'in*) Bir şeyi de yapmayın dediğim zaman size, (*fe'ctenibûhü*) onu yapmamaya çalışın!" diye bu hususta nasihat eylemiş.

Çünkü Peygamber SAS Efendimiz Allah'ın peygamberi olduğu için;

وَمَا يَنْطِقُ عَنِ الْهَوٰى . إِنْ هُوَ إِلاَّ وَحْيٌ يُوحٰى (النجم:٣-٤)

(*Ve mâ yentıku ani'l-hevâ. İn hüve illâ vahyün yûhà.*) [O arzusuna göre de konuşmaz. Onun bildirdikleri, vahyedilenden başkası değildir.] (Necm, 53/3-4) Ne söylerse Allah'ın emriyle, rızasına uygun olarak söylediğinden, boşuna konuşan bir kişi olmadığından, onu konuşturduğu zaman sorumluluk ve yükümlülük artıyor.

Hani Bakara Sûresi'nde Benî İsrâil'in, "Sığır kesin!" denildiği zaman, çeşitli sorular sordukça işi zorlaştırdıkları gibi. Halbuki, bir sığır kesin denildiği zaman, önlerine gelen herhangi bir sığırı kesselerdi, vazife yerine getirilmiş olacaktı. Rengini, şeklini, cinsini ve sâiresini sora sora, çok pahalı, çok zor bir duruma doğru götürmüşlerdi işi.

Onun gibi, peygamberlere fazla soru sormak işi sıkıştırır, alanı daraltır ve yapılmayı güçleştirecek yeni şartlar getirir. Onun için, "Bir şey emredersem, gücünüz yettiğince yapmaya çalışın; bir şeyi yasakladığım zaman da, ondan kaçının!" diyor Efendimiz.

Bunun güzel misallerinden bir tanesi: Ebû Hüreyre RA buyuruyor ki:[85]

خَطَبَنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَقَالَ: أَيُّهَا النَّاسُ !

[85] Müslim, *Sahîh*, c.II, s.975, no:1337; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.508, no:10615; İbn-i Huzeyme, *Sahîh*, c.IV, s.129, no:2508; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.IX, s.18, no:3704; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.IV, s.325, no:8398; Tahàvî, *Müşkilü'l-Âsâr*, c.III, s.499, no:1267; Ebû Hüreyre RA'dan.

قَدْ فَرَضَ اللَّهُ عَلَيْكُمُ الْحَجَّ ، فَحُجُّوا ! فَقَالَ رَجُلٌ: أَكُلَّ عَامٍ

يَا رَسُولَ اللَّهِ ؟ فَسَكَتَ ، حَتَّى قَالَهَا ثَلاثًا . فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ

صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: لاَ ! وَلَوْ قُلْتُ نَعَمْ ، لَوَجَبَتْ. ولو وجبت

لَمَا اسْتَطَعْتُمْ . ثُمَّ قَالَ: ذَرُونِي مَا تَرَكْتُكُمْ ! (م . حم. خز.

ق. عن أبي هريرة)

(*Hatabenâ rasûlü'llàh SAS, fekàle*) Peygamber SAS Efendimiz bize hitab ederek buyurdu ki:

(*Eyyühe'n-nâs*) "Ey insanlar! (*Kad farada'llàhu aleykümü'l-hacce, fehaccû*) Allah-u Teàlâ size Mekke-i Mükerreme'deki Kâbe-i Müşerrefe'yi usûlüne uygun, belli zamanda ziyaret edip haccetmeyi, hac vazifelerini yapmayı farz kıldı. O halde haccediniz!" deyince, (f*ekàle racülün*) adamın birisi, yâni ashabdan mü'min bir kimse RA, dedi ki:

(*E külle àmin yâ rasûla'llàh?*) "Her sene mi yâ Rasûlallah?"

İşte fazla konuşmanın, lüzumsuz konuşmanın misali... Halbuki, "Allah size haccı farz kıldı." demişti Peygamber Efendimiz. Kaç tane olacak diye bir şart yoktu. Böyle ıtlakı üzere, yâni kayıtlar, bağlar olmadan geniş bir şekilde söylenmişti.

"—Her sene mi yâ Rasûlallah?" deyince, (*fesekete*) Peygamber SAS sükut etti. (*Hattâ kàlehâ selâsen*) Adam üç defa sordu, üç defa sükut etti. Hatta Peygamber Efendimiz hücre-i saadetine, beyt-i saadetine girdi, çıktı. (*Fekàle rasûlü'llàh SAS*) Sonra dedi ki:

(*Lâ*) "Hayır, her sene değil. (*Ve lev kultü neam*) Eğer o zaman ben durmasaydım da, 'Her sene mi yâ Rasûlallah?' deyince, evet deseydim; (*levecebet*) o zaman size her sene haccetmek vacib olurdu. (*Ve lev vecebet, lemesteta'tüm*) Her sene de öyle haccetmek mecbur olsaydı, güç yetiremezdiniz." Çünkü benim sözüme Cenâb-ı Hak itibar ediyor, benim sözüme uyulsun diye beni size göndermiş. Öyle söyleyiverseydim, o zaman onu yapmanız sizin

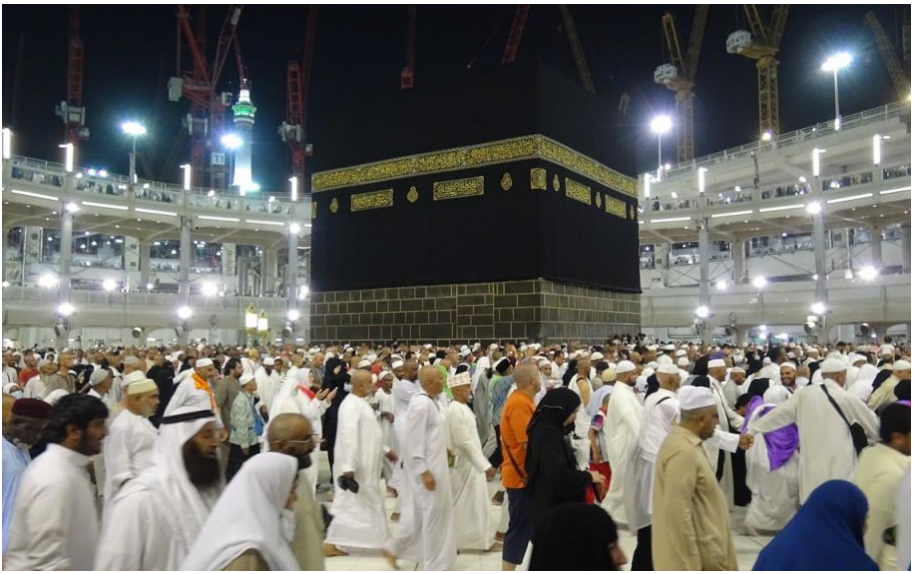

boynunuza borç olacaktı.

(*Sümme kàle*) Sonra dedi ki: (*Zerûnî mâ terektüm*) "Beni, ben size daha geniş bir açıklama yapmadığım zaman, söylediğim kadarıyla bırakın; böyle aşırı kurcalamalar yapmayın!" diye tavsiye etti.

Sahabe-i kiram bu ayet-i kerime ve bu hadis-i şeriflerde kendilerine öğretilen âdaba gayet güzel riayet etmişlerdir. Enes İbn-i Mâlik RA diyor ki:[86]

نُهِينَا أَنْ نَسْأَلَ رَسُولَ اللَّهِ عَنْ شَيْءٍ ، فَكَانَ يُعْجِبُنَا أَنْ يَأْتِيَ الرَّجُلُ مِنْ أَهْلِ الْبَادِيَةِ ، فَيَسْأَلَهُ وَنَحْنُ نَسْمَعُ (م. حم. حب. عن أنس)

[86] Müslim, *Sahîh*, c.I, s.41, no:12; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.III, s.143, no:12479; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.I, s.368, no:155; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.VI, s.80, no:3333; İbn-i Ebî Şeybe, c.VI, s.158, no:30318; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.IV, s.325, no:8394; Abd ibn-i Humeyd, *Müsned*, c.I, s.384, no:1285; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

(*Nühînâ en nes'ele rasûla'llàhi an şey'in*) "Artık Rasûlüllah'a böyle olur olmaz her şeyi sormaktan men olununca, artık biz kendimiz bir şey soramazdık. (*Fekâne yu'cibünâ en ye'tiye'r-racülü min ehli'l-bâdiyeti feyes'elühû ve nahnü nesma'*) Çölden, çöl ahalisinden böyle yabancı, bu işleri bilmeyen saf birisi gelsin de, bir şeyler sorsun Peygamber Efendimiz'e; biz de onun açıklamalarını duyalım derdik. O hoşumuza giderdi."

Kendileri soramazlarmış. "Bu işi bilmeyen birisi sorsa da, biz de dinlesek!" derlermiş. Ve yine El-Berâ ibn-i Âzib RA'dan rivayet ediliyor ki:

إِنْ كَانَ لَيَأْتِي عَلَيَّ السَّنَةِ ، أُرِيدُ أَنْ أَسْأَلَ رَسُولُ اللهِ عَنْ شَيْءٍ

فَأَتَهَيَّبُ مِنْهُ ، وَإِنْ كُنَّا لَنَتَمَنَّى الْأَعْرَابِ.

(*İn kâne leye'tî aleyye's-senetü ürîdu en es'ele rasûla'llàh an şey'in feeteheyyebü minhü*) "Bazen bir sene olurdu, Rasûlüllah'a bir şeyi sormak isterdim ama, onun heybetinden, bu ayetlerden, 'Acaba âdâba aykırı mı hareket ederim, fazla mı kurcalamış olurum?' diye sormazdım. (*Ve in künnâ lenetemenne'l-a'râb*) Bedevîleri temennî ederdik. Gelse de bedevîler, bir şey sorsalar diye bedevîleri temenni ederdik." diyor. Ashab-ı kiram böyle riayet etmişler bu emre.

e. Güzel Soru Sormak İlimdendir

Abdullah ibn-i Abbas RA da, Kur'an-ı Kerim'i, tefsiri çok iyi bilen bir kişi olarak diyor ki:[87]

مَا رَأَيْتُ قَوْمًا خَيْرًا مِنْ أَصْحَابِ مُحَمَّدٍ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، مَا

[87] Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.XI, s.454, no:12288; Dârimî, *Sünen*, c.I, s.63, no:125; Bezzâr, *Müsned*, c.II, s.190, no:5065; Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.XII, s.14, no:6376; Abdullah ibn-i Abbas RA'dan.

Mecmaü'z-Zevâid, c.I, s.393, no:723.

سَأَلُوهُ إِلاَّ عَنِ ثْنَتَيْ عَشرَةَ مَسْأَلَةً ، كُلِّهَا فِي الْقُرْآنِ : (يَسْأَلُونَكَ عَنِ الْخَمْرِ وَالْمَيْسِرِ ، وَيَسْأَلُونَكَ عَنِ الشَّهْرِ الْحَرَامِ ، وَيَسْأَلُونَكَ عَنِ الْيَتَامٰى...) يَعْنِي هٰذَا وَأَشْبَاهُهُ.

(*Mâ raeytü kavmen hayran min ashabi muhammedin salla'llàhu aleyhi ve sellem*) "Muhammed AS'ın ashabı kadar, —*rıdvânu'llàhi aleyhim ecmaîn*— daha hayırlı bir kavim görülmemiştir; ben daha hayırlısını görmedim. (*Mâ seelûhu illâ ani'snetey aşerete mes'eleh*) Ancak on iki mesele sordular Peygamber Efendimiz'e... (*Küllihâ fi'l-kur'an*) "Hepsi Kur'an-ı Kerim'de var, yer almış sordukları şeyler." Meselâ, neler sormuşlar? Güzel, yerli yerince sorulardan, bu on iki şeyden birkaç tanesini hatırlayalım:

(*Yes'elûneke ani'l-hamri ve'l-meysir*) "İçki içmek ve meysir denilen kumarı oynamak hususunu sana soruyorlar ey Rasûlüm." ayet-i kerimesi. (Bakara, 2/219) Bu ayet-i kerimede tabii, içki ve kumarın şeytanın işi olduğu bildirildi ve içkinin içilmemesi, kumarın oynanmaması emredildi. İyi ki sormuşlar, o açıklandı.

(*Ve yes'elûneke ani'ş-şehri'l-harâmi kıtâlin fîh*) Haram aylarda, hac aylarında savaşmanın durumunu sormuşlardı. (Bakara, 2/217)

(*Ve yes'elüneke ani'l-yetâmâ*) Yetimlere karşı nasıl muamele edeceklerini sormuşlardı. (Bakara, 2/220)

Tabii bu gibi şeylerin güzel sorular olduğunu da, Abdullah ibn-i Abbas güzel sorulara misal olarak veriyor.

Aziz ve muhterem izleyiciler ve dinleyiciler! Elbette bazı şeylerin sorulması gerekir. Öğrenmek isteyen insanların, bilenlere bazı şeyleri sorması lâzım! Onun için, Peygamber Efendimiz bir hadis-i şerifinde buyurmuş ki:

"—Ey mübarek insanlar, sorun soruları! Çünkü bundan üç taraf da istifade eder: Soran sevap kazanır, cevabı veren sevap kazanır, dinleyenler sevap kazanır."

Soru, bilginin öğrenilmesi için şart olan bir husustur. Hattâ

güzel bir husustur. Çünkü, sorunun cevabını dinleyenin hatırında daha kolay kalır. Hiç soru olmadan o konuyu anlatmaktan, bir sorunun cevabı olarak o konu anlatıldığı zaman daha akılda kalıcı olur. Yâni öğretici sıfatı vardır.

Bütün mesele, sorunun ne niyetle sorulduğu... Yâni inat için mi, müşkül durumda bırakmak için mi, inkârın bir çeşidi olarak mı soruluyor?.. Yoksa zevzeklik, gevezelik, aşırı, lüzumsuz teferruata dalmak gibi mi?..

Onun için, böyle iyi niyetli olmasına rağmen bazı kimselerin abuk, yersiz sorular sorması dolayısıyla alimlerimiz — *rahmetu'llàhi aleyhim ecmaîn*— demişlerdir ki:

حُسْنُ السُّؤَالِ مِنَ الْعِلْمِ .

(*Hüsnü's-suâli mine'l-ilm*) "Güzel soru sormak ilimdendir." Yâni, alim olan güzel soruyu sorar, yerli yerinde sorar. Cahil olan da olur olmaz, abuk sabuk soru sorar. Tabii o da, kötü sonuçlar meydana getirir.

Eskiden bir konakta yapılan ilim toplantılarına, bir adam gelirmiş; susarmış kenarda, hiç konuşmazmış. Her zaman toplantıya geliyor, hiç konuşmuyor. Bir keresinde demişler ki:

"—Mübarek, sen de bir konuş!" demişler.

O da kalkmış, bir soru sormuş ama, abuk sabuk bir soru... Ondan sonra demişler ki:

"—Tamam sen sus, hiç konuşma!.."

Yâni, soru sormasını bilmeyen konuşmamalı!.. Konuyu bilmeyen konuşmamalı veya konuyu soracağı zaman, bu soru gerekli mi, değil mi diye epeyce kafasında evirmeli, çevirmeli, güzel sormalı!..

Bizim tasavvuf âdâbında da bu vardır, böyle fazla soru sormamak... Bir de, sormadan anlamaya çalışmak önemli. Yâni, hep sorarak böyle öğrenmek değil de, sormadan irfanıyla anlamaya çalışmak, leb demeden leblebiyi anlamak önemlidir. Bu da irfanı geliştirir. Yâni, insanın böyle devamlı düşünmesi iyi olur.

Tabii, hizmet durumunda olan insanlar, hizmeti yaptıran

kimseye soruyu soracaklar:

"—Efendim bunu nasıl yapalım, ne türlü yapalım?" diye.

O da bir talimat verecek, onu çok iyi kavrayıp yapmak lâzım! Elbette sormadan, kendi başına iş yaptığı zaman da, bazen yukarıdaki mercî tarafından:

"—Sen bunu niye yaptın böyle? Sormadın, bilmediğin işte aşırı gitmişsin, yanlış yapmışsın!" denilebilir.

Yâni yeri gelince sorulacak, ama iyice düşünülerek sorulacak ve iyi niyetle sorulacak. Karşı tarafı müşkil durumda bırakmak için sorulmayacak, veyahut fazla teferruata kaydırıp da işi zorlaştırılacak sorular sorulmayacak. Hasılı soru sormak da, demek ki bir sanat. Soru sormak sanatı... Burada, bu ayet-i kerimede bu husus açıklanıyor.

Allah-u Teàlâ Hazretleri bizi, sevdiği kullarından eylesin... Mühim olan o, rızasını kazanmak... Bilgili kullarından eylesin... Çünkü Allah cahilleri sevmez, alimleri sever ve âlim Allah'a daha güzel kulluk eder. İlmi güzel öğrenmeyi nasib eylesin...

Tabii, büyüklerimiz ısrarla belirtmişler ve levhalara yazmışlar, büyüklerimiz de o levhaları başuçlarına asmışlardır. İlmin yanında edebi de öğrenmek lâzım! Her şeyin edebi vardır. Kuru bir ilim, sadece bilgi çokluğu, bilgisiyle övünme tarafına götürtür bilen kimseyi... O da helâk olur o yüzden. Yâni kibre, ücuba, kendini beğenmişliğe düşer, çeşitli münakaşalara girer, her yerde ortaya atılır; iyi olmaz.

İlim yanında edebi de öğrenmeli! Çünkü her şeyin edebi, o şeyin güzel olmasını ve Allah tarafından kabul edilmesini sağlar.

Allah-u Teàlâ Hazretleri cümlemizi ehl-i edeb eylesin... Âdâbdan hiçbir şekilde uzak ve mahrum düşürmesin... Cenâb-ı Hakk'a karşı kulluk âdâbına, Peygamber Efendimiz'e karşı ümmetlik âdâbına ve diğer hususlardaki âdâba, her yönden tam riayet edelim!..

Tabii âdâb her şeyde vardır. Yâni, yemekte içmekte bile vardır. Giyinmekte, kuşanmakta, yürümekte, bakmakta bile vardır. Bunları eski bir arif müftü toplamış *Mecmâu'l-Âdâb* diye bir kitapta... Onun içi ben hep kardeşlerime bu *Mecmâu'l-Âdâb*'ı çok okumalarını tavsiye ederim! Çünkü ayetlerden, hadislerden

toplamış olduğu edepleri orada anlatıyor: Yemek nasıl yenilecek, elbise nasıl giyilecek, evlilik nasıl olacak, düğün nasıl olacak; ilim nasıl öğrenilecek, talebe nasıl hareket edecek, hoca nasıl hareket edecek; koca nasıl hareket edecek, hanım nasıl hareket edecek?.. Bunların hepsi âdâb ile oluyor, yâni hepsinin âdâbı var.

Allah-u Teàlâ Hazretleri her yaptığımız işte, bizi işin sünenine, âdâbına uygun, erkânına uygun hareket etmeğe muvaffak eylesin... Güzel işler yapmayı nasib etsin... Sevdiği kul eylesin... Cennetiyle cemâliyle müşerref eylesin... Peygamber Efendimiz'e Firdevs-i A'lâ'da komşu eylesin...

Aziz ve muhterem izleyiciler ve dinleyiciler, *es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llàhi ve berekâtühû!*..

12. 10. 1999 - Medine

25. EHL-İ KİTABIN MÜSLÜMANLARI KÜFRE DÖNDERMEK İSTEMESİ

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llàhi ve berekâtühû!..

Aziz ve sevgili Ak-Televizyon izleyicileri ve Ak-Radyo dinleyenleri! Allah'ın selâmı, rahmeti, bereketi üzerinize olsun...

Size Mekke-i Mükerreme'den, mübarek beldeden hitab ediyorum. Bu tefsir sohbetimi oradan yapıyorum. Allah-u Teàlâ Hazretleri bütün dinleyicilerimize bu mübarek yerleri ziyaret etmek nasib eylesin... Makbul umreler, haclar yapmak nasib eylesin...

Sohbetimizin konusu olan ayet-i kerimeler, Bakara Sûre-i Şerifesi'nin 109 ve 110. ayet-i kerimeleri... Belki de saat durumuna göre, 111. ve 112. ayet-i kerimeleri de ekleyebilirim sohbetime.

109. ayet-i kerime şöyle, *bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm:*

وَدَّ كَثِيرٌ مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ لَوْ يَرُدُّونَكُمْ مِنْ بَعْدِ إِيمَانِكُمْ
كُفَّارًا ، حَسَدًا مِنْ عِنْدِ أَنْفُسِهِمْ مِنْ بَعْدِ مَا تَبَيَّنَ لَهُمُ الْحَقُّ ،
فَاعْفُوا وَاصْفَحُوا حَتَّى يَأْتِيَ اللهُ بِأَمْرِهِ ، إِنَّ اللهَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ
قَدِيرٌ (البقرة:١٠٩)

(*Vedde kesîrun min ehli'l-kitâbi lev yeruddûneküm min ba'di îmâniküm küffârâ, haseden min indi enfüsihim min ba'di mâ tebeyyene lehümü'l-hak, fa'fû va'sfehù hattâ ye'tiya'llàhu bi-emrih, inna'llàhe alâ külli şey'in kadîr.*) (Bakara, 2/109)

Ve 110. ayet-i kerime:

وَأَقِيمُوا الصَّلٰوةَ وَ آتُوا الزَّكوةَ ، وَمَا تُقَدِّمُوا لأَنْفُسِكُمْ

مِن خَيْرٍ تَجِدُوهُ عِندَ اللهِ، إِنَّ اللهَ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ

(البقرة:١١٠)

(*Ve ekîmu's-salâte ve âtü'z-zekâte ve mâ tukaddimû li-enfüsiküm min hayrin tecidûhu inda'llàh, inna'llàhe bimâ ta'melûne basîr*.) (Bakara, 2/110) *Sadaka'llàhu'l-azîm*.

a. Ehl-i Kitabın Müslümanlara Karşı Düşünceleri

Bu 109. ayet-i kerimede Allah-u Teàlâ Hazretleri, ehl-i kitap denilen, kendilerine daha önceden peygamber gönderilmiş ve o peygamberlere de Allah'ın kelâmı olan mübarek ilâhi kitaplar vahyedilmiş olan milletlerden bahsediyor.

Birisi, Mûsâ AS'a inen Tevrat ve ona tâbi olan yahudiler. Ötekisi de, İsâ AS'a inen İncil ve İsâ AS'a tâbi olan, İncil'e tâbi olan nasrânîler, yâni hristiyanlar. Ehl-i kitap denilince Kur'an-ı Kerim'in ifadesinde yahudiler ve nasrânîler anlaşılıyor.

Yâni, bu tabirle Cenâb-ı Hak bildirmiş oluyor ki: "Evet ben onlara peygamber göndermiştim, o peygamberlere kitap indirmiştim. Ama ondan sonra, onlar durumlarını değiştirdiler. Kitaplar tahrifata uğradı, asılları kayboldu. Ama başlangıçta kendilerine peygamber gönderilen, kitap indirilen kimseler idiler."

Onun için, onlara bir ayrıcalık tanır Kur'an-ı Kerim. Tabii, bundan memnun olmaları lâzım yahudilerin ve nasrânîlerin, yâni hristiyanların. Çünkü, onların kökeninin doğru olmasından dolayı, onları müşriklerle bir tutmuyor Cenâb-ı Hak Teàlâ Hazretleri... Onlara, "Sizin kökeniniz doğruydu, bakın siz bu işleri bilirsiniz. Onun için hata etmeyin, müşriklerin durumuna düşmeyin!" gibi, bir özel durum verilmiş kendilerine.

Bu ehl-i kitap hakkında, onların duyguları hakkında buyuruyor ki Allah-u Teàlâ Hazretleri:

(*Vedde kesîrun min ehli'l-kitâb*) "Bu yahudi ve nasrânîlerin bazıları..." *Min*, bazıları olduğunu gösteren bir kelime. "Onlardan bir kısmı, hepsi değil ama ehl-i kitaptan olanların çoğu sevdiler, istediler, arzu ettiler..." *Vedde-yeveddü-vüd,* Arapça'da *hub* gibi,

ehabbe-yuhibbu-mahabbet gibi, sevmek mânâsına gelen bir kelime. İstediler böyle bir şey olmasını, sevdiler. Neyi istediler bu ehl-i kitap, neyi sevdiler, neyi arzu ettiler?..

(*Lev yeruddûneküm*) "Keşke sizi geriye çevirebilseler, geri hale itebilseler, geriye doğru götürebilseler; (*min ba'di îmâniküm küffâren*) imanınızdan sonra, keşke bu imandan sizi vazgeçirip kâfirler haline getirebilseler... İmanınızdan sonra sizi kâfirler haline döndürebilseler diye, bunu arzu ettiler, temenni ettiler." Neden?.. (*Haseden min indi enfüsihim*) "Kendi içlerinden doğan bir kıskançlıktan dolayı. Keşke bunları imanlarından ayırabilsek, keşke bunları kâfirler haline getirebilsek diye şiddetli arzu, istek duydular."

(*Min ba'di mâ tebeyyene lehümü'l-hak*) "Bu konudaki gerçek kendilerine apaçık göründüğü halde." Yâni, İslâm'ın hak din olduğunu, Allah tarafından kendilerine gönderilenler gibi hak din olduğunu ve Hazret-i Muhammed *Aleyhi's-salâtü ve's-selâm* Efendimiz'in, Mûsâ AS gibi, İsâ AS gibi Allah'ın hak peygamberi olduğunu kesin olarak, apaçık anladıktan sonra, anladıkları halde, anlamalarına rağmen, içlerinden kaynaklanan bir kıskançlık duygusuyla, "Keşke sizi imandan sonra kâfirler haline getirebilsek." diye, sizi döndürmeyi ehl-i kitabın büyük bir kısmı arzu etti.

Etti mâzi sîgası, yâni istediler. Peygamber SAS zamanında böyle olmuş. Şimdi olmuyor mu?.. Şimdi de oluyor onu da söyleyeceğim.

Peygamber Efendimiz'in zamanında kimler böyle düşünmüşler, bu duyguların içine kimler girmişler?.. İki rivayet var. Bir rivayete göre yahudi ileri gelenlerinden, rüesâsından, yâni önderlerinden Huyey ibn-i Ahtab ve Ebû Yâsir ibn-i Ahtab isimli kimseler, yâni aynı babanın iki evlâdı. (*Min eşeddi'l-yehûd li'l-arab*) Yahudilerin Araplara karşı en şiddetli, kızgın, en düşman olanlarıymış bunlar. Bunlar bunu istemişler.

Neden?.. Araplara Cenâb-ı Hak, kendi içlerinden bir peygamber göndererek lütfuna erdirdi diye ve insanları ona tâbi olmaktan döndürmeğe; onun etrafından çekip, kâfirler haline, müşrikler haline getirmeye gayret etmişler.

Halbuki kendileri biliyorlar ki, alemleri yaratan Allah. Yâni taşlar, taştan yapılmış putlar veyahut ağaçlar veya insanların yanlış olarak tapındığı bütün varlıklar Allah'ın yaratığıdır, yarattığı mahlûklardır. Bunu Mûsâ AS söylemiştir kendilerine. Firavun'un tanrı olmadığını biliyorlardı, buzağıya tapılmaması gerektiğini biliyorlardı kendi tarihlerinden.

Binâen aleyh, böyle Arapların eski cahiliye devrinde taptıkları putlara da tapmamalarını, memnunlukla karşılamaları lâzım aslında. "Haa, bak bunlar taşa, ağaca tapıyorlardı; şimdi alemleri yaratan Allah'a tapmaya döndüler." diye aslında yahudilikleri samimi olsa, Mûsâ AS'ın getirdiği zamandaki safiyette olsa, memnun olmaları lâzım! Bak taşa, ağaca, puta tapmıyorlar; alemlerin Rabbine kulluk etmeye çalışıyorlar!..

Ben bir kere gördüm de, Buda heykelinin önünde saygı gösteren bir kimseyi, tüylerim diken diken oldu. Çok ürktüm, çok korktum, çok iğrendim... Çünkü yapılmış bir heykele tapınıyor. Önüne tabaklar içinde elmalar, meyvalar koymuşlar. Ne oluyor bunlar?.. "İşte bunu yiyecek!" diye, öyle inanıyorlar, yanlış.

Şimdi bu yanlışlığın düzelmesinden memnun olmaları lâzım! Ama memnun olmuyorlar, tekrar kâfirler haline gelmelerini istiyorlar. Bu çok önemli bir nokta.. Yâni, hem Allah'ın kulu olduğunu kendin bil, hem de Allah'ın peygamber gönderdiğini, kitap indirdiğini sen bil; hem de ondan sonra insanların bu inanca, bu doğru inanca gelmesinden memnun olma, çevirmeye çalış, kâfirler haline getirmeye çalış... Bu son derece ters bir şey! Allah namına hareket edip küfre hizmet etmek, kâfir sayısını arttırmağa çalışmak, mü'minleri yoldan kaydırmağa çalışmak çok sapık bir dinî duygu... Yâni, ruhsal bir hastalık tabii bu. İnsan hiç olmazsa der ki:

"—Bak alemleri yaratan Cenâb-ı Hakk'a ibadet ediyorlar!"

O bakımdan, müşriklerden üstün tutmaları lâzım!

Peygamber Efendimiz'in etrafındaki ashabı ve Peygamber SAS Efendimiz, İranlılar ile Bizanslılar savaş ettiği zaman... İranlılar, o zamanki Sâsânîler, yâni ateşperestler, ateş tapınakları olup da ateşe tapınanlar, mecûsî deniliyor. Yâni ikisi de Arapların kuzeyinde, Araplardan ayrı iki millet. İranlılar ile Bizanslılar

harb ettikleri zaman, mü'minler İranlılara karşı Bizanslıları tutuyorlardı, ehl-i kitap diye... Ne de olsa Hazret-i İsâ AS'a inanan insanlar diye, Bizans'ı tutuyorlardı. Ötekiler müşrik diye, ateşe tapıyorlar diye, onlara karşılardı.

Mekke'nin müşrikleri de, müşrik olduklarından, İslâm'a düşmanlıklarından, İran'ı tutuyorlardı. Tabii bir taraflaşma, yâni cepheleşme... Onlar müşrikleri tutuyorlardı ve ehl-i kitap olan Bizanslılara düşmanlık besliyorlardı.

Şimdi yâni, bakın müslümanlar ne kadar iyi niyetli... *Hristos*, *Hrist*, Hazret-i İsâ demek oluyor. *Hristiyan*, onların batı dillerinde, Hazret-i İsâ'ya bağlı olanlar, *Îsevî* demek yâni. Biz *nasrânî* diyoruz, *Îsevî* diyoruz. Ama *hristiyan* sözü galebe çalmış dilimizde. Bence *nasrânî* demek daha uygun. İyilerine de *İsevî* demek lâzım. Ötekilere de *Mûsevî* demek lâzım! Hazret-i Musa'ya tâbi olanlar, iyileri... Ve şey yapanlara yahudi demek lâzım.

Müslümanların duyguları temiz ve sağlam. Yâni, Allah'a inanan tarafı tutuyor, şirki tutmuyor. Yâni demek ki, temelde doğru inancı seviyor. Ama onlar öyle değil. Düşmanlıklarından kendilerine bile ters düşen tarafı tutuyorlar. Bu çok ilginç bir şey... Neden yapıyorlar bunu?.. Hasedlerinden. Niye hased ediyorsun? Yâni Cenâb-ı Hakk'ın verdiğinden dolayı niye hased ediyorsun?

Bir kere müslümanlar ne diyor müslüman olmayanlara:

"—Kardeşim müslüman ol, bizden bir kimse olursun!"

Bütün İslâm savaşlarında, İslâm mücahidleri müşriklerle savaşırken önce diyorlar ki:

"—Müslüman ol, bizden birisi ol, bizler gibi ol, selâmette ol!"

Yâni, başka bir şey demiyorlar; "İmâna gel, yanlış inancı bırak!" diyorlar.

"—Gelmiyorum."

"—Gelmiyorsan, tamam, o zaman kendi hristiyanlığında, yahudiliğinde kal ama, yönetim sende olmasın! Çünkü sen bozuk inançla doğru iş yapamazsın, bizim idaremizde ol, bize vergi ver!.." diyorlar.

"—Onu da yapmayacağım." derse;

"—O zaman, hakkın galebesi için, biz de seninle mücadele ederiz." diyorlar.

Her şey sağlam bir mantığa, çok hàlis bir niyete oturmuş.

Şimdi bunların niyeti ters, kâfir yapmak istiyorlar. Allah'ın mü'min kullarını, imandan koparıp kâfir yapmak istiyorlar. Neden?.. Hasedden... E niye hased ediyorsun?.. Onlar fakir, sen zenginsin... Onlar bir hurmaya muhtaç, senin hurma tarlaların var... Allah sana daha çok vermiş. Ne hased ediyorsun?.. Sen de imana gel, sen de iyi bir insan ol!..

Ama işte, insanların bu çarpık duygularını anlamak mümkün değil. Böyle mü'minleri kâfir haline getirmek istiyorlar, istediler. (*Yeveddü*) "İsterler" denmiyor, (*vedde*) "istediler" deniyor. Demek ki, Peygamber Efendimiz'in zamanındakiler böyle bir şeyi şiddetle düşünmüşler. Evet, bu iki şiddetli yahudi reisi, bu hususta bir hayli faaliyetlerde bulunmuş.

Bir de Kâ'b ibn-i Eşref diye bir yahudi var. O da aynı zamanda şair, aynı zamanda bir yahudi kabilesinin de başkanı. O da böyle sözü güzel söyleyebilen şair bir kimse olduğu için, şiirleriyle, ağır sözlerle, hakàretâmiz sözlerle Peygamber Efendimiz'i hicvedermiş. Ondan sonra da, müslümanları Peygamber Efendimiz'den koparmaya çalışırlarmış.

Tabii Cenâb-ı Hak hepsinin, o zaman işlediklerinin dünyada da cezalarını verdi. Yeri gelince, onların maceralarını geniş geniş anlatırız.

(*Min ba'di mâ tebeyyene lehümü'l-hak*) Gerçek anlaşıldıktan sonra, bunları neden yaptılar?.. Hasedlerinden yaptılar.

Gerçeği nasıl anladılar?.. İncelediler. Baktılar, durumlarını incelediler, hallerini incelediler, gözleriyle gördüler. Peygamber SAS Efendimiz'in mucizelerini gördüler. Ümmî bir peygamber olduğu halde, herhangi bir tahsil görmemiş olduğu halde, kendi kitaplarını, kendi dinlerinin kökenini, aslını çok daha iyi bilip söylemesinden anladılar. Günlük hayatta gösterdiği mucizelerden, "Sen şimdi yalan söyledin, şöyle düşünüyorsun!" filan diye, kendisini ziyarete gelenlerin söylediği sözlerinin doğrusunu, eğrisini anlamasından gördüler. Bu hususta çok çeşitli misaller var...

O kadar kesin olarak biliyorlardı ki, evlâtlarını tanır gibi biliyorlardı. Nasıl, "Bu benim evlâdım!" diye tereddüt etmeden

bilirse, o kadar kesin biliyorlardı. İslâm'ın hak din olduğunu anlamışlardı. Hattâ müşrikler bile anlamışlardı. Peygamber Efendimiz'in bedduasından korkarlardı, başlarına bir felâket gelmesinden korkarlardı. Kendi aralarında bir şey konuştukları zaman, Peygamber Efendimiz'e Allah'ın bildirmesinden, o gizli şeyi açıklamasından korkarlardı. Çünkü başlarına çok gelmişti. Evet, hakikat bu kadar açıklandıktan, anlaşıldıktan sonra...

Tabii bizim bir de inşâallah, ilerdeki fırsatlar elverirse, bir de Peygamber Efendimiz'in hayatını sahih, sağlam, ana kaynaklardan anlatan bir ders, bir sohbet açmamız lâzım ki, bu muhteşem olaylar günü gününe, böyle tâze tâze, günlük günlük, iman manzaralarını, Peygamber Efendimiz'in hak peygamber olduğunu gösteren delilleri de orada anlatabilelim!..

Şimdi bunlar, Peygamber Efendimiz'in muasırı olarak bunları gözleriyle görüp, Peygamber Efendimiz'in hak peygamber olduğunu anlıyorlardı. Ve içlerinden bazıları da:

"—Evet, sen Allah'ın hak peygamberisin, şehadet ederim ki Rasûlüllah'sın!" diye müslüman oluyorlardı.

Şimdi bunları yapmaları neden?.. Gerçeği bildiği halde çarpık duygulardan, hasedden, kinden, kıskançlıktan... O zaman, bunların asıl kendi dinlerine olan bağlılıkları da, aslında demek ki tam değil. Geçtiğimiz haftalardaki sohbetlerde açıkladığımız ayet-i kerimelerde, Cenâb-ı Hak onu da bildiriyordu. Yâni, "Siz mü'minseniz, sizin imanınız ne kadar kötü şeyler emrediyor, bu ne biçim mü'minlik?" diye, onların yahudilikteki imanlarının, veyahut hristiyanlıktaki imanlarının da sağlam bir iman olmadığını, ona bile tam inanmamış olduklarını bildiriyordu Kur'an-ı Kerim; onları geçtik.

b. Onlara Şimdilik Sabredin!

Şimdi bunlara karşı Peygamber Efendimiz'e buyuruyor ki, Rabbü'l-àlemîn Tebâreke ve Teàlâ Hazretleri: (*Fa'fû va'sfehû*) "Aldırmayın, göz yumup geçin, (*hattâ ye'tiya'llàhu bi-emrihi*) Allah işini başlarına getirinceye kadar, ortaya getirinceye kadar... İlerideki bir takım olayları Cenâb-ı Hak yapıncaya kadar, olduruncaya kadar aldırmayın, geçin gidin!" buyuruyor,

Peygamber Efendimiz'e ve mü'minlere Cenâb-ı Hak.

(*İnna'llàhe alâ külli şey'in kadîr.*) "Hiç şüphe yok ki, muhakkak ki, kesin ki, Allah her şeye hakkıyla kàdirdir, muktedirdir; her şeyi yapar, yapabilir. Onun için, siz şimdi aldırmayın! Allah onların başına neler getireceğini kendisi biliyor, getirecek. O zamana kadar aldırmayın, geçip gidin!" buyruluyor.

Şimdi (*fa'fû*) "Affedin!" demek ama, kâfirin küfrünü affetmek mü'mine ve peygambere yaraşan bir davranış değildir. Küfür ve şirk affolmaz. Yâni onu affetmek, mâzur görmek, hoş görmek yoktur. Buradaki *fa'fû* demek, aldırmayın demek. "Şu anda aldırmayın!" demek.

Nitekim, (*va'sfehù safha'l-cemîl*); bir kimsenin cahilliğini, kusurunu gördüğü halde onunla uğraşmayıp, yürüyüp gitmek demek. Yâni, bir cahil cahillik ettiği zaman, onunla gidip karşılıklı münakaşa yaparsan, onun seviyesine düşmüş olursun. Aldırmaz çekip gidersen, o durduğu yerde köpürür, oturur, zıplar, ne yapacaksa yapar.

"Onların durumuna düşmeyin, tenezzül etmeyin, aldırmayın, geçin! Onların davranışlarını kendilerine bırakın; (*hattâ ye'tiya'llàhu bi-emrih*) Allah onların başlarına neler getirecekse, getirinceye kadar."

Evet burada bir şey var tabii, istikbale ait; onların başlarına bir şeyler geleceğine dair işaret var. Çünkü, "Sabredin, bekleyin de göreceksiniz!" gibi bir mânâ var. Çünkü, Cenâb-ı Hak hasedi affetmez. Bir kere mü'minin mü'mini hasedini bile affetmiyor. Yâni, hadis-i şerifte buyruluyor ki:[88]

---

[88] Ebû Dâvud, *Sünen*, c.II s.693, no:4903; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.V, s.266, no:6608; Abd ibn-i Humeyd, *Müsned*, c.I, s.418, no:1430; Ebû Hüreyre RA'dan.

İbn-i Mâce, *Sünen*, c.II, s.1408, no:4210; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.VI, s.330, no:3656; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.V, s.330, no:26594; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.V, s.267, no:6610; Kudàî, *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.II, s.136, no:1049; Bezzâr, *Müsned*, c.II, s.271, no:6212; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.2, s.159, no:2812; İbn-i Abdi'l-Ber, *Temhîd*, c.VI, s.124; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.V, s.247; Hatîb-i Bağdâdî, Târih-i Bağdad, c.II, s.227; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.LIV, s.170; Enes RA'dan.

الْحَسَدُ يَأْكُلُ الْحَسَنَاتِ، كَمَا تَأْكُلُ النَّارُ الْحَطَبَ (د. هب.
عن أبي هريرة؛ ه . ع . ش. هب. والديلمي عن أنس)

(*El-hasedü ye'külü'l-hasenâti kemâ te'külü'n-nâru'l-hatab.*) "Ateşin içine atılan odunu yakıp kül ettiği gibi, hased de insanın iyi amellerini, sevaplarını, oruçlarını namazlarını kül eder, yok eder." diye, mü'mindeki bir hasedi bile Allah affetmiyor.

Bir de mü'min olmayan bir kimsenin, mü'min olanlara karşı kini ve hasedi vardır ki, Allah onu hiç affetmez! Affetmek bahis konusu değildir. Ama te'hir ediyor. (*Fa'fû va'sfehû*) "Aldırmayın geçin gidin!" diyor. Neden te'hir ediyor?.. Cenâb-ı Hak iki şeyden tehir eder. Bir; hata yapan kişi, günah işleyen kişi yanlışlığını anlasın da, tevbe etsin diye rahmetinden, azabı birden indirmez. Bu onun rahmetindendir.

Ama, bazıları Cenâb-ı Hakk'ın bu hilmini, yâni azabı geciktirmesini, halim davranmasını anlamazlar, şımarırlar, günahta devam ederler. O zaman, (*ehaznâhum bağteten*) birden Cenâb-ı Hakk'ın sillesi gelir, yumruğu, şamarı iner; darbesi kâfiri, günahkârı perişan eder.

İşte bir; belki tevbe ederler diye mühlet veriyor Cenâb-ı Hak... Bir de dur bakalım iyice küfürlüğü, kâfirlikleri, inatçılıkları, suçlulukları tebeyyün etsin de, sonradan ahirette bir şey kalmasın diye.

Ben şuna benzetiyorum: Meselâ emniyet, kaçakçılığı yapan afyon kaçakçısını görür, bilir. Şu adam afyonu aldı kaçırıyor, falanca yerden falanca şehre doğru götürüyor; ilden ile polisler takibata alırlar. Bu uyuşturucu şeylerini takip eden teşkilat takibata alır. Ta Edirne'ye gidinceye kadar gözaltında tutar. O kamyondan o kamyona geçti... Edirne'de hemen çevirirler, gel bakalım buraya derler. Hepsini yakalarlar. Anlamak isterler:

Kudàî, *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.II, s.136, no:1048; Abdullah ibn-i Ömer RA'dan. *Kenzü'l-Ummâl*, c.III, s.833, no:7438; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.117, no:1132; *Câmiu'l-Ehàdîs*, c.XII, s.193, no:11738.

“—Bakalım bunlara kimler yardım etti, şebekenin öteki üyeleri kimler?” diye.

Bazen hapisten kaçırıyorlar bir suçluyu mahsustan. “Bakalım, gidip arkadaşlarını nerede bulacak?” diye, hepsini toplayıp yakalamak için...

Cenâb-ı Hak da, bunların yarın rûz-ı mahşerde bir müdafaa edecek halleri kalmasın diye, suçları iyice belirginleşecek şekilde te’hir ediyor. Onun için, Cenâb-ı Hakk’ın azabının hemen gelmemesinden aldanmamak lâzım! Cenâb-ı Hak günahı ihmal etmez, cezayı vermeme durumu bahis konusu değildir. Ama imhâl eder. İhmâl etmez, imhâl eder. *İmhâl* ne demek? Mühlet vermek demek... Mühlet verir, biraz daha pay verir, biraz daha zaman tanır. Ondan sonra da, “Sen adamakıllı azdın, iyice şımardın, cezayı hak ettin, al bakalım!” diye cezayı verir.

(*İnna’llâhe alâ külli şey’in kadîr*) “Cenâb-ı Hak her şeye kàdirdir. Her şeyi, her anda istediği gibi yapar, yapabilir, kudreti vardır.” Yapmaması hikmetindendir. Şu anda yapmıyor. Senin canın istiyor ama, onun hikmeti var, her işi hikmetli.

Mü’minlerden bazıları Taif ahalisini, Taif şehrini, veyahut Mekke’deki müşrikleri, Allah hemen cezalandırsın diye:

“—Yâ Rasûlallah, Rabbine dua et, bunları Allah kahretsin!” filan diye ısrar ediyorlardı.

Peygamber SAS Efendimiz de:

"—Ben lânet edici bir peygamber olarak gönderilmedim." diyordu.

Sabrı, tahammülü, beklemeyi uygun görüyordu. Hattâ, kavmin kendisini taşlayıp, yaraladığı zaman:

"—Yâ Rabbi, sen bunları affet! Çünkü bunlar benim peygamber olduğumu bilmiyorlar, sıradan bir düşman sanarak bunları yapıyorlar. Bağışla, bunları azaplandırma!.." diye, azabın gelmemesi için dua ediyordu.

Yâni, kendisine sataşanları, bir zaman gelir, onların nesillerinden iyi insanlar türer diye, azabdan koruyordu.

Uzaktan böyle bir sarı renkli, kırmızı renkli bir fırtına alameti olan bulut, bir hava gördüğü zaman, kendisi korkar sararırdı. Kavmine, eski kavimlerin başına gelen bazı felâketler gelebilir diye, hemen dua ve niyaza geçerdi. Çünkü çok merhametliydi.

لَقَدْ جَاءَكُمْ رَسُولٌ مِنْ أَنفُسِكُمْ عَزِيزٌ ، عَلَيْهِ مَا عَنِتُّمْ حَرِيصٌ

عَلَيْكُمْ بِالْمُؤْمِنِينَ رَءُوفٌ رَحِيمٌ (التوبة:١٢٨)

(*Lekad câeküm rasûlün min enfüsiküm azîzün aleyhi mâ anittüm harîsun aleyküm.*) "Size karşı çok haris, sizi korumaya çok dikkatli; (*bi'l-mü'minîne raûfun rahîm*) mü'minlere karşı çok yumuşak kalpli, çok merhametli bir peygamber." (Tevbe, 9/128) Çok merhametliydi, çok sabırlıydı Peygamber Efendimiz.

Tabii o merhametinden dolayı, beddua etmemesinden dolayı; sonra, galip olduğu zaman da mağlupları perişan etmemesinden, asıp kesmemesinden dolayı, nice insanlar sonunda imana geldiler, hatalarını anladılar. "Ah biz eskiden neler yapmışız!" diye utandılar ama, mü'min oldular.

Sonra bazıları:

"—Rasûlüllah'ın ilk peygamberliği getirdiği zamanda biz çok hatalar işledik. Bu işi ancak Cenâb-ı Hakk'ın yolunda cihad ederek temizleyebiliriz." diye cihad cephelerine gittiler. Oralarda İslâm için cihadlar ettiler, canlarını verdiler.

O Peygamber Efendimiz'i taşlayanların çocukları mü'min oldular, muhlis kimseler oldular, müttakî kimseler oldular. Sabrın

sonunda çok hayırlar ortaya çıktı.

Cenâb-ı Hak her şeye kàdirdir. İsterse anında kahreder. Anında yıldırım başına çarpar. Anında yerin dibine göçürür. Anında bir beldeyi yok edebilir. Ama bekleyin bakalım, aldırmayın; Allah işini getirinceye kadar...

Cenâb-ı Hak hangi işi getirdi bu kâfirlerin başına?.. Seyf ayeti denilen ayet-i kerime indi. "Bundan sonra müşriklere fırsat vermeyin, kâfirlere yüz vermeyin! Küfürlerinde inad edenlerle mücadele edin!" mânâsına ayet-i kerimeler inince, artık bu (*fa'fû va'sfehù*) hükmü orada nihayete ermiş oldu. Çünkü artık, fazla yüz vermeye lüzum yok! İslâm'ın hak olduğunu anladı. Anladığı halde inat ediyor. O zaman ceza... Anlayıncaya kadar bir mühlet olmuş oldu, *Allàhu a'lem*.

c. Namaz Kılın, Zekât Verin!

وَأَقِيمُوا الصَّلٰوةَ وَ آتُوا الزَّكٰوةَ ، وَمَا تُقَدِّمُوا لأَنْفُسِكُمْ
مِن خَيْرٍ تَجِدُوهُ عِنْدَ اللهِ ، إِنَّ اللهَ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ

(البقرة: ١١٠)

(*Ve ekîmu's-salâte ve âtü'z-zekâte ve mâ tukaddimû li-enfüsiküm min hayrin tecidûhu inda'llàh, inna'llàhe bimâ ta'melûne basîr*.) (Bakara, 2/110) *Sadaka'llàhu'l-azîm*.

Allah-u Teàlâ Hazretleri mü'minlere, ehl-i kitabın bu inatçılıklarına, kâfirliklerine aldırmamayı emrettikten sonra, bu 110. ayet-i kerimede iki şeyi emrediyor:

(*Ekîmu's-salâh*) "Namazı ikàme ediniz, (*ve âtü'z-zekâh*) ve zekâtı veriniz!" Yâni, "Ey mü'minler bir kere siz namazı dosdoğru, eğri büğrü değil, düzelterek edâ ediniz!" *Ekàme-yukîmu*, bir şeyi düzeltmek demek. Yâni, yamukluğunu izale etmek, dümdüz yapmak demek. Namazı dümdüz yapmak ne demek?.. Yâni hiç bir eğrilik, eksiklik, gedik, kusur, çarpıklık bırakmamak demek.

Mü'min namazı özenerek kılacak. Abdestini özenerek alacak,

namazı kılarken gönlünü toplayacak, aklını başına devşirecek, Cenâb-ı Hakk'ın huzuruna çıktığını bilecek... Son derece ciddi, son derece duygulu, gözü yaşlı, Cenâb-ı Hakk'ın huzuruna girdiğinin şuurunda, "*Allàhu ekber!*" diyecek, el pençe divâna duracak; tesbih ve hamd ü senâsını yapacak, Kur'an-ı Kerim'ini okuyacak, rükûsunu, secdesini yapacak.

Namaz, ibadetlerin harikasıdır. Namaz çok güzel bir ibadettir. Yâni, bakıyorsunuz başka milletlerin inançlarına, ibadet şekillerine; bir anlamı yok. Ama namaz ve İslâm'ın diğer ibadetleri son derece mükemmel, anlamlı, derin ve güzel ibadetler.

Namaz için ne kadar saat ayırsak, namazı anlatmağa çalışsak anlatamayız, bitiremeyiz. Yâni, çok uzun sürer. Her şeyi hikmetli, her hareketinin anlamı var. Her sözü güzel namazın... Vakitleri güzel, namazın edasındaki şekiller güzel, vücuda faydalı, bedene sağlık veriyor, ruha faydalı, akla faydalı, Cenâb-ı Hakk'ın rızasını kazanmaya yönelik, çok güzel bir ibadet...

Onun için, mü'min namazını kılacak. Yâni, bu kâfirler size böyle yaparken, siz ibadetlerinizi yapın demek.

Müslüman her devirde, her yerde zulüm ile karşı karşıya gelebilir. Neye sığınacak?.. Namaza sığınacak. Namaz, mü'minin kusurlarını siler, tertemiz yapar. Bir önceki namazla aradaki kusurları affettirir. Böylece kendi kusurları silinir, bir... Namazdan sonra yapılan dualarda da, Cenâb-ı Hak duaları kabul edici olduğundan mü'min kurtulur, Cenâb-ı Hakk'ın yardımına mazhar olur, kurtulur. Onun için, bir çok derdin aslında çaresi namazdır. Bunun için mü'min namazı kılmalı! Ama dosdoğru kılmalı!..

"—Pekiyi Hocam, biz namazı dosdoğru kılıyor muyuz?.."

Türkiye'dekiler için, hayır! Yâni, çok güzel kılmıyoruz. Burada bakıyorum ben Harem-i Şerif'e gelenlere, namaz kılanlara... Tabii çeşitli milletler var, Türkler var. Böyle mânâyı bilmeden, *Fatihâ*'yı bilmeden, *Sübhâneke*'yi bilmeden, *Tahiyyât*'ı bilmeden, tesbihin mânâsını bilmeden taklîden, taklit edilerek yapılan ibadetler olmaz. Nasıl olması lâzım?.. Mânâsını anlayarak, derinden derine böyle lezzetini duya duya kılmak lâzım namazı...

Maalesef, bu hususta kusurluyuz. Çocukları da iyi yetiştiremiyoruz. Çocuklar namazı annesinin babasının zoruyla kılıyor. Zorlaması olmayınca kaytarıyor, kaçırıyor. İmam-hatipte

okuduğu halde cumaya gitmiyor. İmam-hatipten mezun olduğu halde, ibadeti bırakıyor. Hafız olduğu halde içki içiyor... Misalleri var, anlatmıştım evvelki sohbetlerde... İsim vermediğimiz için gıybet değil. Neden?.. Çünkü satıhta kalmış, derine nüfuz etmemiş, gönlünü nurlandırmamış. Takliden olan şeylerin kıymeti yok, üstünkörü yapılan şeylerin kıymeti yok; mükemmel yapmak lâzım!..

İşte (*ekîmu's-salâh*), "Namazı mükemmel kılın!" demek. Bu çaredir. Yâni maddi ve mânevi, dünyevi ve uhrevi dertlerin çaresidir bir kere. Bir. İkincisi: (*Ve âtü'z-zekâh*) "Mü'min zekât da verecek."

Tabii bu zekât iken, niye ben *zekâh* dedim? Çünkü bu namaz ve zekât mânâsına gelen, *es-salâtü* ve *ez-zekâtü* kelimelerinin sonundaki *te*'ler yuvarlak *te*'dir. Arapça'da yuvarlak *te*'ler geçildiği zaman *te* okunur, kelimenin üzerinde durulduğu zaman *he* okunur. (*Ekîmu's-salâh*) durdum çünkü. (*Ekîmu's-salâte ve âtü'z-zekâh*...) Niye salât okudum? Çünkü geçtim. Geçince *te* okunur, durunca *he* olur.

Yâni, bir harfin iki okunuşu var; geçilince *te* okunuyor, durulduğu zaman *he* oluyor. Bir şekil hem *te*, hem *he*... Bu kelimelerin sonundaki yuvarlak *te* öyle bir harftir. Üstünde iki nokta var, *te* gibi ama, durulduğu zaman sanki nokta yokmuş gibi, *he* gibi okunuyor. Yazılışı *he*'ye benziyor.

Namazı kılacak mü'minler. Mükemmel kılacak, hem de derinlemesine, duygular bakımından, ihlâs bakımından... Gösteriş için değil, münafıklar gibi değil, güzel kılacak. (*Ve âtü'z-zekâh*) "Zekâtı da verecek."

Şimdi namaz kişisel bir ibadet, kişiyi olgunlaştırıyor ama, İslâm toplumsal yönü çok kuvvetli olan bir din... Mü'min, yâni müslüman, başkalarına iyiliği olan insan. Nasıl zelzelede vakıflarımız birinci oldu. Nasıl zelzele bölgesinde, Allah afiyet versin, kaymakamlar bile bizim ihvanlarımızdan memnun kaldılar, yemekleri yediler. Afiyet olsun tabii, kardeşlerimizin yardımlarının güzelliğinden oldu.

Halk memnun oldu. Neden?.. Güzel yapılınca, imanla yapılınca; işte mü'min, başkasına faydalı olacak şeyi güzel yapar.

Yâni göstermelik olarak yapmaz, işi baştan savmak için yapmaz; Allah rızası için yapar. Onun için, mü'min mü'mine faydalı olur. Yâni İslâm'ın en güzel yönlerinden birisi: Müslümanlar bir vücud gibidir, nasıl bir yerinde bir ağrı sızı olduğu zaman bütün vücud gece ateşler içinde kıvranır, geceyi uykusuz geçirirse; onun gibi. Mü'minler bir tek vücud gibidir, tâ Keşmir'den rahatsız oluruz, tâ Çeçenistan'dan rahatsız oluruz, tâ Kosova'dan rahatsız oluruz. Tâ Afrika'dan, falanca yerden rahatsız oluruz. Onlara yardım etmeye çalışırız. Somali'deki kardeşlerimiz aç diye, gıda götürmeye çalışırız... vs.

İşte lafta kalmıyor. Kişisel bir ibadet ama, aynı zamanda toplumsal bir din. Öteki insanların da hizmetine, yardımına koşmak ve bu hususta da maddeyi öne koymak, maddeyi ihmal etmemek, mâli yönden yardımı, göz gören, gözlerin gördüğü yardımı yapmak. İslâm'ın güzel tarafı nedir?.. Zekâttır. Yâni sadece ruhsal çalışmalar, meditasyon ve sâireyle ilgili değil, aynı zamanda fiilen müslüman müslümana yardım ediyor, koruyor, kolluyor, yediriyor, içiriyor, giydiriyor... Ne kadar güzel!..

Tarih boyunca bütün hayır müesseselerini kuranlar, bu imanlı kimseler. Osmanlı öyle... Osmanlıda devlet bir şey yapmamış, bütün hayır müesseseleri, vakıflar yapmış bu işleri. Vezirler, padişahlar kazançlarının, paralarının büyük bir kısmını böyle hayırlara vermişler.

(*Ve mâ tukaddimû li-enfüsiküm min hayrin tecidûhu inda'llàh)* Allah-u Teàlâ Hazretleri mü'minlere hitab ediyor, muhatap alarak diyor ki: "Ey mü'minler! Siz kendi nefisleriniz için, bu dünyadayken ahirete neler takdim edip, önceden gönderdiyseniz..." Çünkü, bu dünyada yapılan ibadetler ahirette mükâfatlandırılacağı için, şimdiden oraya takdim edilmiş, önceden gönderilmiş oluyor. (*Tecidûhu inda'llàh*) "Allah'ın indinde onları bulacaksınız, onlarla karşılaşacaksınız." Cenâb-ı Hak size diyecek ki: "Dünyada sen zekât vermiştin, hayır yapmıştın — küçük, büyük neyse— al, mükâfatı bu!" diye mükâfatlandıracak.

Tabii, bu mü'minler için, iyilik yapanlar için müjdedir. Ne yaparsanız ahirette onu bulursunuz. Onların orada, Allah'ın indinde kaybolmadığını, oraya gönderilmiş olduğunu görürsünüz, mükâfatlarını alırsınız.

Ama bir de aksi var: Günah işlerseniz, onu da bulursunuz. Yâni, günahın da ahirette cezasını bulursunuz. Çünkü zerre kadar hayır işleyen, hayrının karşılığını ahirette görecek. Zerre kadar şer işleyen de, şerrinin karşılığını ahirette görecek. Cenâb-ı Hak muhakeme edecek ve amelleri tartacak. Adalet-i ilâhiyyesi ile tartacak sevapları, günahları; fazl u keremiyle iyi işleri kat kat mükâfatlandırarak, fazl u keremiyle cennetine sokacak. Yâni, insan cenneti hak edemiyor yaptığı nâçiz ibadetlerle ama, Allah onu kat kat mükâfatlandırarak, "Tamam sen iyi niyetini gösterdin, ben seni taltif ediyorum; lütfumla, rahmetimle seni cennetime sokuyorum!" diye sokacak.

Ama mü'min de olsa, günah işleyenleri de cezalandıracağı için, aynı zamanda günahkârlara da bir tehdit var burada: "Sakın ha, Allah görmüyor, bilmiyor sanmayın! Biliyor, görüyor ve bunun ahirette cezasını çekersiniz, belâsını bulursunuz." demek.

(*İnna'llâhe bimâ ta'melûne basîr.*) "Allah-u Teâlâ Hazretleri hiç şüphe yok ki sizin işlemekte olduğunuz, neleri işliyorsanız bütün bu işlediğiniz amelleri görmektedir; icraata, faaliyete hakkıyla âşinâdır."

Absara-yübsiru, Arapça'da görmek demek. *Basîr*; *absara-yübsiru*'dan faîl vezninde, çok iyi gören. O sîganın ism-i faili *mubsir*, gören demek. *Basîr*, oradan mübalağa şekli oluyor. Görür ama, her şeyi görür, tam mânâsıyla görür.

Àleme-yu'limu-mü'lim, elem verici demek. *Azâbun elîm* ne demek?.. Elem verici azab demek. Yâni, if'al babından oraya sıfat. *Ebdea-yubdiu-mübdi'* ne demek, ayın ile: İbdia eden, bir şeyi ortaya koyan, yaratan demek. Onun için, (*Bedîu's-semâvâti ve'l-ard*) "Allah-u Teâlâ Hazretleri yerin göğün yaratıcısıdır." Yâni, bu faîl vezni bazen, if'al babının ism-i failinin mübalağalı şekli olur. Tabii başka mânâlar da var.

"Allah-u Teâlâ Hazretleri, bütün yaptıklarınızı hakkıyla görüyor." Görünce de biliyor. Bilince de kayda geçtiği için, bunların her birisinin karşılığı ahirette verilecek. Mü'minler nimetlere, mükâfatlara erecek. Mü'min de olsa, mücrimler cezalarını çekecek. Kâfirler de küfrünün karşılığını görecekler. Çok mühim.

Allah-u Teàlâ Hazretleri bizleri ibadetine müdâvim, mü'min kardeşlerimize hüsn-ü hizmetle hàdim, zekâtı veren, hayr u hasenâtı yapan kullar eylesin... İslâm için çalışan insanlar eylesin...

Çünkü hayat bir imtihandır. Bu imtihanın kazanılması müslüman yaşamak ve İslâm için çalışmakladır. İnsanın müslüman olarak yaşaması alt kademesidir, İslâm için çalışması üst rütbesidir, *first clas*'ıdır. Yâni, birinci sınıf müslümanlık, İslâm için çalışmaktır. Allah-u Teàlâ Hazretleri İslâm için çalışmayı, mü'minler için çalışmayı, hayrın ve hakkın hakim olması için çalışmayı nasib etsin...

Onun için, önümüzdeki 2000 Yılı'nı *Tevhid Yılı* olarak kararlaştırdık. Bütün insanlara tevhidi öğreteceğiz. Bakın bugünkü ayet-i kerimede de, onların İslâm'ın hak olduğunu bildiğini Cenâb-ı Hak bize açıklıyor.

Tabii bu zamanın Avrupalıları da, gayr-i müslimleri de, ehl-i kitabı da okursa, biliyor ve müslüman oluyor. O halde bildirmek vazifesi bize düşüyor. Güzel güzel anlatalım ve herkes gerçeği öğrensin, Cenâb-ı Hakk'ın rızasını kazansın da, dünya bir sulh ve sükûn yeri olsun... Ahiret de, büyük mükâfatların kazanıldığı yer olsun... İnsanlar, hemcinslerimiz, Avrupalısı, Asyalısı, siyahı, beyazı... Hepsini seviyoruz, hepsinin iyiliğini istiyoruz. Hepsi iki cihanda aziz ve bahtiyar olsunlar...

Allah-u Teàlâ Hazretleri bizi İslâm'a hizmet şerefinden ayırmasın... Aziz ve sevgili izleyiciler ve dinleyiciler, tekrar ihtar ediyorum: 2000 Yılı'na hazırlanın! 2000 Yılı'nda her biriniz en aşağı 100 kişiye İslâm'ı anlatın, 100 kişiyi İslâm'a çekin!.. Allah muvaffak etsin...

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llàhi ve berekâtühû!..

19. 10. 1999 - Mekke

26. ANCAK MÜ'MİNLER CENNETE GİRECEK

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llàhi ve berekâtühû!..

Aziz ve sevgili Ak-Televizyon izleyenleri ve Ak Radyo dinleyicileri! Allah'ın selâmı, rahmeti, bereketi üzerinize olsun...

Rabbimiz'e sonsuz hamd-ü senâlar ederiz, mübarek beldelerde bulunuyoruz. Allah cümle dinleyicilerimize buraları ziyaret etmek, umreler, haclar nasib eylesin...

Bakara Sûre-i Şerifesi'nin 111 ve 112. ayetleri anlatacağımı sanıyorum. Çünkü akşam namazı yakın olduğu için, belki daha fazla izah yapamam. 111. ayet-i kerimede Rabbimiz Tebàreke ve Teàlâ Hazretleri buyuruyor ki:

Eùzü bi'llâhi mine'ş-şeytàni'r-racîm. Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahim:

وَ قَالُوا لَنْ يَدْخُلَ الْجَنَّةَ إِلاَّ مَنْ كَانَ هُودًا أَوْ نَصَارٰى ، تِلْكَ

أَمَانِيُّهُمْ ، قُلْ هَاتُوا بُرْهَانَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ (البقرة:١١١)

(*Ve kàlû len yedhule'l-cennete illâ men kâne hûden ev nasârâ, tilke emâniyyühüm, kul hâtû burhâneküm in küntüm sàdıkîn.*) (Bakara, 2/111)

بَلٰى مَنْ أَسْلَمَ وَجْهَهُ لِلّٰهِ وَهُوَ مُحْسِنٌ فَلَهُ أَجْرُهُ عِنْدَ رَبِّهِ ،

وَلاَ خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلاَ هُمْ يَحْزَنُونَ (البقرة:١١٢)

(*Belâ men esleme vechehû li'llâhi ve hüve muhsinün felehû ecruhû inde rabbihî ve lâ havfün aleyhim ve lâ hüm yahzenûn.*) (Bakara, 2/112) *Sadaka'llàhu'l-azîm.*

a. Yalnız Hristiyanlar ve Yahudiler Cennete Girecek Demeleri

(*Ve kàlû*) "Dediler ki..." Kimler diyenler?.. Ehl-i kitaptan bahsetmişti 109. ayet-i kerime:

"Ehl-i kitaptan çoğu, sizi iman etmenizden sonra kâfirler olarak geriye döndürmek, çevirmek isterler. (*Haseden min indi enfüsihim*) Kendi içlerinden, kendi nefislerinden kaynaklanan bir kıskançlık duygusundan bunu isterler. (*Min ba'di mâ tebeyyene lehümü'l-hak*) Gerçek onlar için açık seçik ortaya çıkmış olduğu halde; İslâm'ın hak din olduğu, Muhammed SAS'in Allah'ın ahir zaman peygamberi, gönderdiği mübarek bir zat olduğu iyice belirmiş olduktan sonra, ona rağmen hasedlerinden, kıskançlıklarından böyle yapmak isterler." demişti.

(*Ve kàlû*) "İşte yine bunlar, ehl-i kitap, yâni kendilerine daha önce peygamber gönderilmiş kimseler, kitap indirilmiş kimseler dediler ki: (*Len yedhule'l-cennete*) Cennete girmeyecek..." *Len*, istikbal mânâsı veren bir olumsuzluk ön takısı. Şimdiki ve geniş zamanın başına geliyor. (*Len yedhule*) "'Girmeyecek, cennete girmeyecek; (*illâ men kâne hûden ev nasârâ*) ancak yahudi olan ve nasrânî olanlar girecek, onlardan gayrisi cennete girmeyecek.' dediler.

(*Tilke emâniyyühüm*) Bu onların kendi kuruntularıdır, temennileridir. (*Kul*) Ey Rasûlüm, sen onlara de ki: (*Hâtû burhàneküm*) 'Kanıtlarınızı, delillerinizi, belgelerinizi getirin, ortaya koyun bakalım! (*İn küntüm sàdikîn.*) Eğer doğru sözlü insanlar iseniz, bir kanıt varsa, bir deliliniz varsa, bunu isbatlayacak bir belgeniz mevcutsa, getirin koyun bakalım ortaya!' de ey Rasûlüm onlara! Çünkü öyle bir belgeleri yok... İstikbale ait, Cenâb-ı Hakk'ın kararına ait bir şeyi söylemeye hakları yok!" (Bakara, 2/111) buyrulmuş oluyor.

Yahudiler ve hristiyanlar tarih boyunca, Peygamber Efendimiz'e kadarki hayatlarında iddia etmişler ki, bu Mâide Sûresi'nde gelecek ayet-i kerimede de bahis konusu ediliyor:

نَحْنُ أَبْنَاءُ اللهِ وَأَحِبَّاؤُهُ (المائدة:١٨)

(*Nahnü ebnâu'llàh*) "Biz Allah'ın evlatlarıyız. (*Ve ahibbâühû*) Ve Allah'ın habibleriyiz, dostlarıyız, sevgilileriyiz." demişler. (Mâide, 5/18) Yâni, kendilerini Allah'ın evlâdı sıfatıyla sıfatlandırıyorlar ve Allah'ın sevgili kulları, sevgilileri sanıyorlar, böyle iddia ediyorlar. Bunu demişler, bunları dedikleri sabit.

Tabii bu bir benzetme oluyor, Allah'ın oğullarıyız demeleri... "Nasıl bir baba kendi evlâdını severse, biz de Allah yanında öyle sevgili insanlarız." diyorlar. Bunu da daha iyi açıklamak için, (*ebnâühû ve ahibbâühû*) ve onun sevgilileriyiz diye iddia ediyorlar.

Daha önceki ayet-i kerimeler izah edilirken geçmişti. Yahudiler de demişler ki:

لَنْ تَمَسَّنَا النَّارُ إِلاَّ أَيَّامًا مَعْدُودَةً (البقرة:٨٠)

(*Len temessene'n-nâru illâ eyyâmen ma'dûdeh*) "Bize cehennemin ateşi ancak sayılı günlerde gelecek, etki yapacak, ondan sonra biz cennete gireceğiz. Başkaları ebedî cehennemde kalacak." (Bakara, 2/80) demişler.

Tabii bunların hepsi istikbâle ait boş sözler, asılsız sözler. Allah cenneti niçin yarattı?.. Sevgili kullarını taltif etmek için. Temiz, halis muhlis kullarını mükâfatlandırmak için. Cehennemi niçin yarattı?.. Kendisine àsî kulları, günah işleyen kulları, söz dinlemeyen, sözünü tutmayan kulları cezalandırmak için, kâfirleri cezalandırmak için... Şimdi hem kâfir olup, hem cennete gireceğini sanmak; hem Allah'ın emrine karşı gelip, Peygamberine karşı çıkıp, kitabına karşı çıkıp; hatta kendilerinin kitaplarının ahkâmına, kendi peygamberinin sözüne uymayıp da, ondan sonra yine cennete girmeyi temenni etmek imansızlık alâmeti...

Çünkü, Allah'a ait bir şeyi kendileri böyle yalan yanlış, ne cür'etle söylüyorlar? İmanları zayıf ki, söyleyebiliyorlar. Sağlam olsa korkarlar, Allah'tan korkarlar, ürperirler, titrerler. Hem de ileriye dönük bir şey... İstikbalde ne olacağını beşer bilemez. Zan ve tahminden öteye gidemez söyledikleri sözler... Mâzînin, hâlin ve istikbâlin, geçmiş zamanın, gelecek zamanın her şeyini Cenâb-ı Hak bilir.

Sonra insanların cennete girecekleri, cehenneme atılacakları

onun kararına bağlı... İnsanlar mü'min bile olsalar muhakeme olacaklar, sevapları, günahları tartılacak. Çok iyi bazı kulları, Cenâb-ı Hak hesapsız cennetine sokacağını bildiriyor. Çok müstesna bir ikram... Yâni, sorgu sual olmadan, hesaba çekilmeden bazı çok mübarek insanlar cennete girecekler. Ama ötekilerin sevapları, günahları tartılacak, ölçülecek... Cenâb-ı Hak cennete girsin derse, girecek. Girmesin, cehenneme atılsın derse, cehenneme atılacak.

اَلْحُكْمُ لِلّٰه

(*El-hükmü li'llâh*)[89] "Karar ve hüküm Allah'ın..." Kararı o verecek, o buyuracak, ne dilerse öyle olacak. Onun hakkında birisi kalkıp da bir şey söyleyebilir mi?..

Şimdi, meclisin karar vereceği bir şeyi, halktan birisi böyle olacak, böyle olacak böyle istiyorum diyebilir mi?.. Ya da başkomutanın karar vereceği bir hususta, bir er şöyle olacak, böyle olacak diyebilir mi? Kendisine ait olmayan bir mevkînin sorumluluğunu, salâhiyetini ne hakla kullanıyor?..

Tabii, son derece esassız olduğu için, uydurma olduğu için... Kendileri zaten, Peygamber Efendimiz'in ahir zaman peygamberi olduğunu, çocuklarını bilir gibi biliyorlardı. Hakikat kendilerine apaçık açıklanmış, ortaya çıkmıştı. Onu bildikleri halde hasedlerinden, kıskançlıklarından kabul etmiyorlardı. E kıskançlığı Allah mükâfatlandırır mı? Hasedi, küfrü mükâfatlandırır mı?.. Doğruyu bile bile, eğri yola gideni Allah mükâfatlandırır mı?.. Son derece yanlış bir şey, olmayacak bir şey!..

Onun için, (*tilke emâniyyühüm*) diyor Cenâb-ı Hak. Yâni, "Bu onların temennileri..." *Emâni*, *ümniyye* kelimesinin çoğulu; *temennî* kelimesi de aynı kökten. Yâni, "İçinden ah şöyle olsa, ah

[89] Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.I, s.97, no:169; Abdü'r-Rezzak, *Musannef*, c.X, s.149, no:18654; Hz. Ali RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.XI, s.299, no:31567; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.143, no:1164, *Câmiu'l-Ehàdîs*, c.XXXI, s.202, no:34079.

böyle olsa diye temenni ettikleri hevesleridir onların...” Ama hevesleri kursaklarında kalacak. Öyle temenni ediyorlar, öyle hayal ediyorlar ama, hayal başka, hakikat başka, temenni başka, başlarına gelecek başka...

Cenâb-ı Hak burada buyuruyor ki: (*Tilke emâniyyühüm*) “Bu iddia, yâni cennete ancak yahudi olanlar girecek, ya da nasrânî olanlar, hristiyanlar girecek demek; bu sadece bir kuruntudur, bir hevestir, kendilerinin hevesleridir. Ağızlarının sulanmasıdır, istemeleridir.”

(*Kul*) “Onlara, böyle laf söyleyenlere sen de ki ey Rasûlüm: (*Hâtû burhàneküm in küntüm sàdikîn*) ‘Eğer doğruysanız, gerçekseniz, gerçeği söyleyen, gerçeği işleyen, gerçeği konuşan insanlarsanız, dürüst insanlarsanız, getirin belgeyi koyun bakalım! Hangi belgeye dayanarak bunlar cennete girecek de, ötekiler girmeyecek diyorsunuz? Allah’ın işine ne hakla karışıyorsunuz? Cennete gireceklerin tesbiti ve cehenneme atılacakların tesbiti sizin işiniz değil ki!.. Getirin bakalım delilinizi!’ de.”

Tabii, bir delil getiremezler. Sadece bir takım temennilerden, kuruntulardan, heveslerden ibarettir. Bunun böyle temelsiz, asılsız olduğunu Cenâb-ı Hak açıkça beyan ediyor.

b. Allah’a Teslim Olanlar Cennete Girecek

Çünkü Allah-u Teàlâ Hazretleri, Adem AS’ı peygamber olarak göndermiş. Ondan sonra her beldeye, her millete, nice nice isimlerini bilmediğimiz Allah’ın peygamberlerinin geldiğini, Kur’an-ı Kerim bize bildiriyor. Bunların bazılarının isimlerini biliyoruz.

Çeşitli devrelerde, çeşitli milletlere peygamber gelmiş. Âd kavmine, Semud kavmine, Firavun’a, ve sair ahâliye bu peygamberler gelmiş, Allah’ın emrini bildirmişler. O zaman, o peygamberler Allah’ın emrini bildirdiği zaman, o peygamberleri dinleyenler, sözünü tutanlar, itaat edenler, onlara mü’min olanlar, ashab olanlar cennete girecek. O şeriata tâbi olup, akıllı uslu ömür geçirenler cennete girecek.

Ondan sonra, Hazret-i Mûsâ AS’dan sonra Hazret-i İsâ AS. Hazret-i İsâ AS’dan sonra da Peygamber Efendimiz Muhammed-i

Mustafâ SAS gelmiş. Peygamber Efendimiz'e tâbi olanların çoğu cennete girecek. Cennete giren insanların büyük çoğunluğu mü'minler olacak. Tabii ne kadar halis, ne kadar muhlis, ne kadar mübarek insanlar geçtiğini İslâm Tarihi'nden biliyorsunuz. Nasıl keramet sahibi olduklarını, nasıl mübarek olduklarını tarih kitapları yazıyor. Hristiyanlardan, yahudilerden bazıları, onların o mübarekliği karşısında imana geliyorlar.

Meselâ: Cüneyd-i Bağdâdî Hazretleri'ne o zamanın yahudilerinden bir tanesi gelmiş, demiş ki:

"—Peygamberiniz hadis-i şerifte:[90]

الدُّنْيَا سِجْنُ الْمُؤْمِنِ ، وَجَنَّةُ الْكَافِرِ (م. ت. ه. حم. حب. طس. ع. هب. عن أبي هريرة ؛ ك. طب. والبزار عن سلمان ؛ طس. حل . و القضائي عن ابن عمر)

(*Ed-dünya sicnü'l-mü'mini, ve cennetü'l-kâfir*) 'Dünya

[90] Müslim, *Sahîh*, c.IV, s.2272, no:2956; Tirmizî, *Sünen*, c.IV, s.562, no:2324; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.II, s.1378; no:4113; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.323, no:8272; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.II, s.462, no:687; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.III, s.157, no:2782; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.XI, s.351, no:6465; Bezzâr, *Müsned*, c.II, s.425, no:8298; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.VII, s.148, no:9797; Begavî, *Şerhü's-Sünneh*, c.VII, s.236; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.VI, s.350; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.II, s.229, no:3103; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.III, s.18; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.VIII, s.102; Ebû Hüreyre RA'dan.

Hàkim, *Müstedrek*, c.III, s.699, no:6545; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.VI, s.236, no:6087; Bezzâr, *Müsned*, c. I, s.385, no:2498; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.I, s.199; Selman RA'dan.

Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.IX, s.65, no:9236; Bezzâr, *Müsned*, c.II, s.262, no:6108; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.VIII, s.185; Kudàî, *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.I, s.118, no:145; Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.VI, s.401, no:3458; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.LXII, s.14; Abdullah ibn-i Ömer RA'dan.

Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.197, no:6855; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.VII, s.129, no:34722; Abd ibn-i Humeyd, *Müsned*, c.I, s.137, no:346; Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.XII, s.6887; Abdullah ibn-i Amr RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.III, s.185, no:6081; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.299, no:1318; *Câmiu'l-Ehàdîs*, c.XIII, s.9, no:12431.

mü'minin zindanıdır, kâfirin de cennetidir.' buyuruyor. Nasıl oluyor bu?.." demiş.

Yâni, kâfirler o devirde sıkıntıdalar. Mü'minler o devirde devlet kendilerinin, hükümet kendilerinin, mal mülk yanlarında... Sahabiler zamanında İslâm yayıldı, nice nice zenginler oldu. Her türlü dünyevî ve uhrevî nimet mü'minlerin elinde... Gayr-i müslim olanlar da, o zamanlar kenar mahallelerde fukara takımı durumuna düştüler. Yahudi mahallesi, hristiyan mahallesi; hor hakir bir şekilde yaşadılar o zaman. Yâni, "Fiilî durum böyle değil. Mü'minler sanki cennette gibi rahat ediyorlar, kâfirler sıkıntı çekiyorlar. Nasıl oluyor?" demiş.

O da demiş ki:

"—Ahiretteki azabların fenalığına bakılırsa, kâfirin dünyadaki bu hali cennet gibidir. Mü'minin de, ahirette sahip olacağı cennetteki sonsuz nimetler düşünülürse, o zaman dünyada ne kadar rahat da etse, refah da görse, müreffeh de yaşasa, sönük kalacak cennetin yanında... Bu mânâya gelir." demiş.

Sonra da demiş ki:

"—Sen müslüman ol bakalım! Müslüman olma zamanın geldi." demiş.

Müslüman olmadığını da bilmiş, müslüman olmasının zamanı geldiğini de bilmiş. O da kendisinin tebdil-i kıyafet etmesine rağmen, karşısındaki evliyâ tarafından teşhis edilmesini görünce, anlamış ki karşı taraf hak din üzere... Zaten deliller ortada, hepsi biliyorlar, hasedinden kabul etmiyorlar. Müslüman olmuş.

Nice böyle evliyâullah geçmiş, tarih kitapları anlatıyor. Mevlânâ Hazretleri vefat ettiği zaman, gayr-i müslimler cenazesine gelmişler, ağlamışlar. Bunların hepsi bilinen şeyler.

Şimdi, "'Sadece yahudiler cennete girecek, sadece nasrânîler cennete girecek." diyenlere, 'Haydi bakalım, bu sadece sizin kuruntunuzdur, temenninizdir, hevesinizdir; delilleriniz varsa gelin, koyun ortaya!' de onlara; çünkü getiremeyecekler."

(*Belâ*) "Hayır, öyle değil!" veyahut, "Onların dediklerinin aksine, girmeyecek diyorlar ama, evet girecekler." *Belâ*, böyle bir olumsuzdan sonra, o olumsuz hükmün aksini gösteren bir edattır. Meselâ: (*Elestü bi-rabbiküm*) "Ben sizin Rabbiniz değil miyim?.." Değil miyim, olumsuz bir ifade oluyor. Ona Rabbimizsin demek

için, (*belâ*) demek gerekiyor. *Belâ*, evet mânâsına gelen bir kelime ama, olumsuzluğu değil de, olumlu tarafı tasdik etmeye yönelik bir mânâ taşıyor. (*Belâ*) "Hayır, sizin öyle tahmin ettiğiniz gibi değil. Evet siz ummuyorsunuz ama, ummadığınız halde mü'minler cennete girecek." demek.

(*Belâ*) "Bilakis, evet, mü'minler cennete girecek. (*Men esleme vechehû li'llâhi*) Her kim ki zâtını Allah'a teslim ederse..." *Esleme-yüslimü-islâm*; selâmete gitmek, selâmete yönelmek demek. *Vecih* de yüz demek ama, yüz vücudun bir parçası... Bir parçası zikredilip bütün kasdedilme durumu var, zât mânâsına geliyor. (*Men esleme vechehû*) "Zâtını kim teslim ederse, yönlendirirse, (*li'llâhi*) Allah'a... Kim Allah'a yönelirse, Allah'a kendini teslim ederse, Allah'ın emrine itaat ederse, Allah'ın dinine tâbi olursa..." mânâsı murad ediliyor.

Yâni, bir müslüman ne yapıyor?.. Vechini selâmet yeri olan iman tarafına döndürmüş oluyor. Onun için, (*esleme vechehû*) deniliyor. "Allah'a kim zatını teslim ederse..." Zatını nasıl teslim edecek?.. "Yâ Rabbi, sen ne dersen ben onu kabul ettim! Tamam, sana teslimim, senin buyruğunu tutuyorum, senin dinine giriyorum!" diyerek teslim edecek.

Onun için tefsir alimleri, (*vechehû*) yüzü demek olduğu halde; yüzü demekten vücudu demek, zâtı demek anlaşıldığı halde, tefsir ederken demişler ki: (*Men esleme dînehû li'llâhi*) Yâni, "Dindarlığını Allah'ın istediği şekle döndürürse..." mânâsını vermişler. Yâni mânâ verirken, (*dînehû*) diye tefsir etmişler, murad budur demişler.

Aslında *vecih* yüz demek. Ama meselâ güzel bir yemek yiyoruz, ondan sonra çok beğeniyoruz. Yemeği yapan kimseye dua edeceğiz, diyoruz ki:

"—Eline sağlık..."

Pekiyi eli sağlıklı olsa da ayağı ağrısa, beli romatizma olsa, başı çatlasa, diş ağrısından kıvransa; kıymeti olur mu elinin sağlığının?.. Yâni elden murad, o elin sahibi olan kişi olmuş oluyor? Bunlara ne derler?.. (*Zikrü'l-cüz' irâdeti'l-kül*) "Parçayı söyleyip, bütünü kasdetmek."

"Kim yüzünü Allah'a teslim ederse, yönlendirirse..." Allah'a

yönelmek, Allah'ın dinine yönelmek, selâmete yönelmek... *Esleme* de, selâmete doğru gitmek demek oluyor. Yâni, kim Allah'ın buyruğuna el pençe divan durur, yönelir, onu kabule, kabul yoluna girerse; bu iman etmektir. İslâm olmak ne demek?.. İşte böyle bir işi yapmak demek... Allah'a teslim olacak, Allah'ın yoluna yönlenecek, Allah'ın istediği istikamete teveccüh edecek.

Yâni yahudi olmak şartı, nasrânî olmak şartı değil de; "Kim kendisini Allah'a yönlendirir, yüz Allah'ın yoluna girerse..." (*Ve hüve muhsinün*) Dine girdi tamam ama, bir de şu şartı koymuş Cenâb-ı Hak: "O iyilik yapıcı olacak." Yâni, dine girdikten sonra da, iyilik yapmak tarafını izhar edecek. Yâni dine girdi, ilmiyle de, bilgisiyle de àmil olacak. Hem müslüman olacak, hem de İslâm'ın emri olan görevleri yapacak.

"Kim müslüman olursa, Allah'ın dinine girerse, hem de müslümanlığını muhsin bir şekilde yaparsa..." *Ahsene-yuhsinü*, bir şeyi güzel yapmak demek. "Dindarlığını güzel yaparsa; eğri büğrü değil, yamuk değil, baştan savma değil, güzel yaparsa; (*felehû ecruhû inde rabbihî*) o zaman Rabbinin huzurunda, katında, yanında onun ecri, sevabı olur, oluşur. Rabbinin huzuruna vardığı zaman bu dindarlığının mükafatını, ecrini, karşılığını görür. Böyle zâtını, vechini Allah'a teslim edip selâmet yoluna girmiş ve bir de icraatında muhsin kullar olarak, güzelce kulluğunu yapmış olan kimseye, Rabbinin huzurunda ecirler, mükâfatlar var, sevaplar var.

(*Ve lâ havfun aleyhim*) "Ve onlara bir korku olmayacak ahirette..." "Aman, acaba Allah bizi günahlarımızdan dolayı cehenneme atar mı, yakar mı?" diye böyle bir korku olmayacak, korkulacak bir duruma düşmeyecekler. (*Ve lâ hüm yahzenûn*) "Onlar mahzun da olmayacaklar." Umduğunu bulamamak, istediği kadar mükafata erişememek gibi üzücü olaylar, durumlar bahis konusu olmayacak.

Cenâb-ı Hak iki şart koşuyor: Birisi kişinin, kulun zâtını Allah'a yöneltmesi, tevcih etmesi... Biz buna müslüman olmak diyoruz, İslâm'a girmek diyoruz. İmanı olacak, sırf Allah'a ibadet edecek; bu bir.

(*Ve hüve muhsinun*) "İslâm'a girdikten sonra, kulluğunu güzel yapacak." Bunu da tefsirler, (*Ey ittebea fîhi'r-rasûl*)

“Dindarlığında Rasûlüllah’a tâbî olursa...” İki şart var: İnsanın ibadetlerinin kabul olması için şartlardan birisi, Allah rızası için olacak, hàlisàne olacak, niyetinde karışıklık olmayacak, art niyet olmayacak, başka maksat olmayacak bu bir. Kendini tam, halis muhlis Allah’a teslim edecek, tam teslim olacak.

Tam teslim olmayan ne yapıyor?.. Dini sömürüyor, dindarlıktan faydalanıyor, oy toplamaya çalışıyor, veyahut ticaretini geliştirmeye çalışıyor, veyahut dünyasını doğrultmaya gayret ediyor, veyahut birisinin gözüne girmeye gayret ediyor... Yâni bunlar niyetlerdeki çarpıklıklar, bozuşukluklar, katışıklıklardır. Öyle değil...

Tam teslim oldu, katıksız: “Rabbim ne derse onu yapacağım! Örtün derse örtüneceğim, oruç tut derse tutacağım, namaz kıl derse kılacağım, haram yeme derse yemeyeceğim...” diyor, her şeyiyle tam; bu bir... Şartın birisi ihlâs, kalbinin niyetinde başka bir şey olmayacak.

c. Sünnete Uyanlar Cennete Girecek

İkinci şart nedir?.. (*Ve hüve muhsinün*) “Peygamber SAS’in sünnetine uygun olacak, Rasûlüllah’a uygun olacak.” Yâni, Rasûlüllah’ın sünnetine uygun olmadan, bir insan iyi niyetle bir şey yapsa, bunun sevabı var mı? Yok. Çünkü Rasûlüllah’a uygun değil. “Bu hususta delilin nedir?” diye sorulacak olursa, müfessir hadis-i şerifi zikretmiş. Müslim isimli meşhur *Sahîh-i Müslim*’in yazarı kaydetmiş, Aişe Vâlidemiz RA rivayet etmiş. Buyurmuş ki Peygamber Efendimiz:[91]

مَنْ عَمِلَ عَمَلاً لَيْسَ عَلَيْهِ أَمْرُنَا ، فَهُوَ رَدٌّ (خ. م. حم. عن عائشة)

---

[91] Buhàrî, *Sahîh*, c.II, s.753, *Bey’* 39/60; Müslim, *Sahîh*, c.III, s.1343, no:1718; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.VI, s.180, no:25511; Dâra Kutnî, *Sünen*, c.IV, s.227, no:81; Ebû Avâne, *Müsned*, c.IV, s.171, no:6410; İbn-i Ebî Àsım, *es-Sünneh*, c.I, s.62, no:45; Hz. Aişe RA’dan.

Câmiu’l-Ehàdîs, c.XXI, s.76, no:22993.

(*Men amile amelen leyse aleyhi emrunâ, fehüve reddün*) "Bir amel işleyen, bir icraat yapan, bir iş yapan kimse, ama öyle bir iş yapıyor ki, bizim işimiz o tarzda değil... Bizim işimizin üzerinde olduğu şekilde olmayan bir amel işlerse bir insan, icraat yaparsa; o nedir? (*Fehüve reddün)* Merduddur, Allah onu reddeder, kabul etmez." Der ki:

"—Ne yaptın?.."

"—Şöyle yaptım böyle yaptım."

"—E niye Peygamberime uygun yapmadın?.. Red..."

Kabul edilmez. Peygamber Efendimiz öyle buyuruyor.

Onun için, biz her işimizi Rasûlüllah SAS Efendimiz'in sünnetine uygun yapmaya dikkat ediyoruz. Neden?.. Sünnete aykırı olunca (*fehüve reddün*) reddedilecek, merdud olacak, Allah'ın huzurundan geri dönecek, kabul edilmeyecek.

Niçin ta başından beri, Rasûlüllah Efendimiz'in sünnetine sarılmış ihlâslı insanlar?.. Sünnet-i seniyyeyi okumuşlar, öğrenmişler, uygulamışlar. Namazların sünnetleri var, orucun sünnetleri var... Her şeyin adabı var. Peygamber Efendimiz'in sünnetine, yaptığı şekle uygun bir şekilde yapmaya gayret edeceğiz... Çünkü, eğer yapılan iş, farz edelim ki hâlisâne bile

olsa, eğer Rasûlüllah'ın gösterdiği şekilde değilse, Allah onu kabul etmiyor. Neden? Sünnete aykırı oldu, bid'at oldu, yanlış oldu. Çünkü herkes dinde kendi aklına göre bir şey yapmaya kalkarsa, din bozulur.

Burada görüyoruz işte dünyanın her yerinden umreye gelen kardeşlerimizi; kendi bildiğine bir şey yaparsa, o yanlış oluyor. Giyim kendi bildiği gibi olursa, yanlış oluyor, ibadet kendi bildiği gibi olursa yanlış oluyor. Nasıl olacak?.. Sünnet-i seniyyeye uygun olacak, Peygamber Efendimiz'in sünnetine uygun olacak.

"—Pekiyi, sünnet-i seniyyeye çok uygun hareket etti de şu karşıdaki filanca herif, ama kalbi fesad, niyeti başka; birilerini tavlamak, aldatmak istiyor. Onun için, böyle kuzu postuna büründü, müslümanların arasına girdi. Amma ben onun aslını bilirim, o ne tilkidir, o ne domuzdur, o ne bilmem nedir..."

Hà, dış şekli itibarıyla, her şeyiyle sureti, görünüşü Peygamber Efendimiz'in sünnetine uygun olsa, kalbi uygun olmasa, niyeti bozuk olsa; onun da kıymeti olmaz.

وَقَدِمْنَا إِلَى مَا عَمِلُوا مِنْ عَمَلٍ فَجَعَلْنَاهُ هَبَاءً مَنْثُورًا (الفرقان:٢٣)

(*Ve kadimnâ ilâ mâ amilû min amelin fecealnâhü hebâen mensûrâ*) [Onların yaptığı her bir işi ele alırız, onu saçılmış zerreler haline getiririz, değersiz kılarız.] (Furkan, 25/23) buyruluyor.

O zaman, Allah o amelleri de kabul etmez. Onların da hepsi boşa gider. Çünkü münafıkça yapmıştır, riya ile yapmıştır. Riya ile yaptığı zaman da, Allah'ın kabul etmeyeceği hakkında çok ayet-i kerimeler var. Meselâ bir tanesini okuyalım:

إِنَّ الْمُنَافِقِينَ يُخَادِعُونَ اللَّهَ وَهُوَ خَادِعُهُمْ ، وَ إِذَا قَامُوا إِلَى الصَّلاَةِ قَامُوا كُسَالَى يُرَاءُونَ النَّاسَ وَلاَ يَذْكُرُونَ اللَّهَ إِلاَّ قَلِيلاً (النساء:١٤٢)

(*İnne'l-münâfikîne yuhàdiuna'llàh*) "Münafıklar Allah'ı aldatmaya kalkışıyorlar." *Hàdaa-yuhàdiu*, karşılıklı iki taraf olmuş hud'a, oyun, hile yapmaya çalışıyor. (*Yuhàdiuna'llàh*) "Allah'ı aldatmaya kalkışıyorlar" demek, halbuki mümkün olmayan bir şey bu. (*Ve hüve hàdiuhüm*) "Halbuki, Allah onların oyunlarını başlarına çeviriyor. Onlar kendileri yanlış yolda olduklarının farkında değil, Allah'ı aldatmaya çalışıyorlar, halbuki kendileri aldanıyorlar."

Namaz kılarlardı Efendimiz zamanında münafıklar ama; (*Ve izâ kàmû ile's-salâti kàmû küsâlâ*) "Namaza tembel tembel kalkarlardı. (*Yürâûne'n-nâs*) İnsanlara gösteriş için yaparlardı. (*Felâ yezkürûna'llàhe illâ kalîlâ*) Allah'ı çok az zikrederlerdi." (Nisâ, 4/142)

Bunların cehennemin en aşağı tabakasına gideceklerini de, ayet-i kerimeler bildiriyor:

إِنَّ الْمُنَافِقِينَ فِي الدَّرْكِ الْأَسْفَلِ مِنْ النَّارِ (النساء:١٤٥)

(*İnne'l-münâfikîne fi'd-derki'l-esfeli mine'n-nâr*) [Şüphe yok ki, münafıklar cehennemin en alt katındadırlar.] (Nisâ, 4/145)

Demek ki, bu ayet-i kerimede de Rabbimiz bize öğretiyor: Bir kere kişi zâtını, bütün varlığını Allah'a tam bağlayacak, tam teslim edecek, tam yönelecek. Çok temiz duygularla Allah'a sımsıkı bağlanacak, bir... Bir de bu bağlılığının gereği olan işlemleri, ibadetleri güzel yapacak, (*ve hüve muhsinün*) muhsin olarak yapacak. Muhsin olması, yâni ibadetin ihsan üzere olması nasıl oluyor?.. Sünnete uyarak. Umûmî mânâsıyla Efendimiz'in öğrettiği şekle uygun olacak, bid'at olmayacak.

Bir de Peygamber SAS Efendimiz, kendisi ihsanı nasıl tarif etmiş: "Allah'ı görüyormuş gibi ibadet etmek" diye tarif etmiş. Yâni Allah'ı görüyormuşuz gibi; biz onu görmüyoruz ama o bizi görüyor. Biz onu göremeyiz zâten, bakamayız, baksak gözümüz dayanmaz, mümkün değil.

Mûsâ AS bakmak istedi, "Göster cemâlini göreyim yâ Rabbi, tecelli eyle de seyredeyim!" dedi. Tur Dağı'na tecelli edince, o dağın tecellisine bile dayanamadı, bayıldı, yere düştü. Yâni,

insanoğlunun takati yok. Gözleri onu göremez, mümkün değil.

Ama o bizi görüyor. Biz de onun bizi gördüğünü bilerek kendimizi derleyip, toparlar, edebli hareket edersek; o zaman Cenâb-ı Hak büyük ecirler, sevaplar verecek. (*Felehû ecruhû inde rabbihî*) "Böyle yapan bir kulun sevabı Rabbinin yanında, huzurunda teşekkül eder ve orada korunur, mahfuz kalır. Yarın onun mükâfatını, faydasını görecek. (*Ve lâ havfun aleyhim*) Ve böyle insanlara, zâtını Allah'a teslim eden ve muhsin olarak güzel kulluk yapanlara, ahirette bir korku olmayacak.

Aziz ve sevgili izleyiciler ve dinleyiciler! Cenâb-ı Hak bizleri böyle halis bir şekilde Rabbine tam bağlananlardan, kendisini tam teslim eden, yüzünü tam Cenâb-ı Hakk'a dönenlerden eylesin... Bütün ömrümüz boyunca yaptığımız her işimizi güzel yapmayı nasib etsin...

Çünkü, İslâm'ın güzel tarafı var. Müslüman güzel oldu mu, niyeti iyi oldu mu, yaptığı her işten sevap alır. Yâni,

"—Ben şimdi şu vakitte yatayım da, geceleyin teheccüde kalkayım da, teheccüd namazımı aklım başında güzel güzel, hissede hissede kılabileyim! Vücudum uykulu uykulu olmasın, kafam bulanık olmasın." diye yatarsa, gündüz öğlen civarında kaylûle uykusu uyursa; o uykusu bile ibadet olur.

Uykuda bir şey yapmıyor ki insan, yatağa yatıyor, işte boş geçiyor vakit... Boş geçiyor ama, ilerideki bir ibadet niyetiyle o istirahatı yaptığı için Allah sever.

"—Ben şu yemeği yiyeyim de, ibadete, taate kuvvet olsun..." diye yemek yese, sevap alır.

"—Ben evleneyim de haramlardan, günahlardan kendimi kurtarayım!" diye evlense, evlilikten sevap alır. Hayattaki bütün icraatımız, faaliyetimiz bize sevap kazandırabilir, niyetimiz iyi olursa... Bütün icraat ve faaliyetimiz bizi vebal altına sokabilir, niyet bozuk olursa, gösteriş için olursa; veya bid'at olursa, yalan yanlış olursa...

Onun için, bu iki hususa çok dikkat etmemiz lâzım: Samimiyete çok dikkat etmemiz lâzım! Yaptığımız her işi çok güzel yapmaya dikkat etmemiz lâzım!..

Başkaları tabii çeşit çeşit laflar söylüyorlar. Dünyada rekabet

denilen şey çok, kıskanmak denilen şey çok... Tenkit denilen şey de çok oluyor. İyileri de tenkit ediyorlar. Çok iyileri de tenkit ediyorlar. Hatta Peygamber Efendimiz'i de nice nice kişiler kalkmış, ileri geri konuşmalarla tenkit etmeye çalışmış. Kimisi şair demiş, Kur'an-ı Kerim'i şiir gibi gördüğü için... Kimisi mecnun demiş, böyle vahiy geldiği zamanki haline bakarak... Kimisi kâhin demiş, istikbali görüyor, mucize gösteriyor diye ama, hiç birisi değil; peygamber...

İşte Peygamber Efendimiz Allah'ın en sevgili kulu olduğu halde, Allah'ın en seçkin kulu oluğu halde tenkit edildiğine göre, anlayacağız ki iyiler tenkit edilebiliyor. Her tenkidi ölçüye vuracağız. Haklıysa haklı, haksızsa haksız diyeceğiz. "Yersiz, yurtsuz, saçma sapan bir söz!" diyeceğiz. "Bu tenkidin yeri yok, aslı esası yok!" diyeceğiz. "Bu başyazı saçma!" diyeceğiz, "Bu gazete saçmalıyor!" diyeceğiz, "Bu televizyon programında tamamen gerçekler çarpıtılıyor." diye anlayacağız yâni.

Bir de bu adamların bir usülleri var, diyorlar ki:

"—Bir çamur at, kabul edilmezse de izi kalır."

Birazcık birisi daha atar, bir daha birisi daha atar, bir daha birisi daha çamur atar; sonunda herkes inanır. Yâni, çamur atmalardan da, iyi insanların kadrini gözümüzde, gönlümüzde düşürmeyeceğiz.

Kimisi İmam-ı Âzam Efendimiz'e çatıyor. Kimisi İmam Mâturidî Efendimiz'e çatıyor. Kimi Ehl-i Sünnet mezhebimize çatıyor. Kimisi şuna çatıyor, kimisi buna çatıyor... Çatanların sayısına bakarsak, o sözlerden etkilenirsek, yanlış olur. Doğruya doğru, eğriye eğri...

Yâni, biraz bağışıklı olmalıyız, aldatmalara karşı kuvvetli olmalıyız. Mikroplar çok... Vücud kuvvetli olursa, mikroplar vücuda tesir etmiyor; zayıf olursa geliyor, icraatını yapıyor. Mikroplu bir ortamda yaşıyoruz. Dünyada mikrop var, havada mikrop var, suda mikrop var... Derimizin üstünde mikrop var, tutuğumuz kapı tokmağında, kalemde ve sâirede, her şeyde mikrop var ama, kuvvetli olduğu zaman vücuda tesir etmiyor. Vücut zayıf olduğu zaman tesir ediyor, salgın hastalık çıkıyor vs.

Allah-u Teàlâ Hazretleri bizim imanımızı kuvvetli eylesin... Mikroplara karşı, hastalıklara karşı kuvvetli, bağışıklı eylesin...

Akl-ı selim sahibi eylesin, hiss-i selim sahibi eylesin, zevk-i selim sahibi eylesin... Muhsin eylesin, her şeyi güzel yapmağa muvaffak eylesin... Kulluğumuzu güzel yapalım, İslâm'a güzel hizmet edelim, İslâm'ı güzel savunalım!..

d. Herkes İslâm'ı Savunmalı!

Biliyorsunuz aziz ve sevgili izleyiciler ve dinleyiciler, İslâm'ın savunulması için bir ayrı sınıf yok... Her müslüman İslâm'ı savunacak. Şimdi İslâm'a çok büyük hücumlar var. Müslüman ülkeleri emperyalistler sömürdüler. Harpler, darplar, saldırılar yaptılar, zayıf düşürdüler, fakir düşürdüler. Kendileri de sömürdükleri paralarla semirdiler. Semirince yükseldiler, zenginlediler. Şimdi ondan kendilerini ağa, paşa sanıyorlar. Halbuki hepsi haramla oldu.

Ondan sonra da, fakir müslümanlara tepeden baktılar. Bir de kendi topladıkları güçlerle müslümanları tamamen yok etmeye çalıştılar. Artık Moskova yıkıldı diyorlar, hedef Mekke diyorlar. Onun için her müslümanın İslâm'a, müslümanlara yardım etmek şuurunda olması lâzım! Savunma ve İslâm'ı anlatma, öğretme

gayretinde olması lâzım!

Hepimiz birleşirsek, bu tehlikelere karşı kendimizi ve dinimizi koruruz. Dinimizi yayarız, yanlışlıkları düzeltir, dünyadaki kötülükleri izale ederiz. Hayrı ve hakkı hakim kılarız. Böylece de güzel şeyler yaptığımız için, insanları her türlü kötülükten kurtardığımız için, Rabbimizin rızasına ereriz. Hem dünyada hem ahirette aziz ve bahtiyar oluruz. Bunu temenni ediyoruz, niyetimiz, arzumuz bu... Buna göre de hazırlanalım!..

Birinci işimiz İslâm'a hizmet olsun, İslâm'ı anlatmak olsun, İslâm'ı öğretmek olsun, tevhidi anlatmak olsun, yanlışlıkları düzeltmek olsun!.. Tatlı tatlı, sevimli sevimli, güzel güzel anlatalım! Sahabe gibi olalım, sahabe faaliyeti yapalım; sahabe gibi bize de Cenâb-ı Hak lütuflar ihsan eylesin... Çünkü, ümmetin bozulduğu zamanda, bir sünneti ihya edene yüz şehid sevabı verilecek. Şehid sevapları almak ne kadar güzel!..

Allah bizi büyük sevaplara nâil eylesin... İki cihanda aziz eylesin... Kimsenin önünde mağlub ve mahcub düşürmesin... Hor ve zelil etmesin... Aramızdaki fitneleri, fesadları izâle eylesin... Bizi düşmanlara karşı güçlü eylesin... Hem dünyada hem de ahirette aziz ve bahtiyar eylesin... Cennetiyle cemâliyle hepimizi müşerref eylesin...

Aziz ve sevgili izleyiciler ve dinleyiciler, *es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llàhi ve berekâtühû!..*

26. 10. 1999 - Mekke

27. YAHUDİLERLE NECRAN HEYETİNİN TARTIŞMALARI

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llàhi ve berekâtühû!..

Aziz ve sevgili Ak-Televizyon izleyenleri ve Ak-Radyo dinleyicileri! Allah'ın selâmı, bereketi, rahmeti, ihsanı, ikramı üzerinize olsun...

Tefsir sohbetlerimizde, Bakara Sûre-i Şerifesi'nin 113. ayet-i kerimesine geldik. Onun üzerinde ve eğer vakit olursa ondan sonraki ayet-i kerimenin üzerinde, bu akşamki sohbeti yapmak istiyorum. 113. ayet-i kerimenin metn-i mübînini, mübarekini evvelâ okuyalım, meàlini sonra açıklarız ve üzerindeki fikirlerimizi, anlatacağımız bilgileri size sunarız.

Buyuruyor ki Rabbimiz, 113. ayet-i kerimesinde Bakara Sûresi'nin, *bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm*:

وَقَالَتِ الْيَهُودُ لَيْسَتِ النَّصَارٰى عَلٰى شَيْءٍ ، وَقَالَتِ النَّصَارٰى لَيْسَتِ الْيَهُودُ عَلٰى شَيْءٍ وَ هُمْ يَتْلُونَ الْكِتَابَ ، كَذٰلِكَ قَالَ الَّذِينَ لاَ يَعْلَمُونَ مِثْلَ قَوْلِهِمْ ، فَاللّٰهُ يَحْكُمُ بَيْنَهُمْ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ فِيمَا كَانُوا فِيهِ يَخْتَلِفُونَ (البقرة:١١٣)

(*Ve kàleti'l-yehûdü leyseti'n-nasârâ alâ şey'în, ve kàleti'n-nasârâ leyseti'l-yehûdü alâ şey'in ve hüm yetlûne'l-kitâb, kezâlike kàle'llezîne lâ ya'lemûne misle kavlihim, fa'llàhu yahkümü beynehüm yevme'l-kıyâmeti fîmâ kânû fîhi yahtelifûn.*) (Bakara, 2/113) *Sadaka'llàhu'l-azîm.*

Bu ayet-i kerimede Rabbü'l-àlemîn Tebâreke ve Teàlâ Hazretleri buyuruyor ki:

"Yahudi taifesi dediler ki: (*Leyseti'n-nasârâ alâ şey'in*) 'Nasranîler taifesi herhangi bir makbul hal üzere, esaslı bir sağlam durum üzere değillerdir. Doğru düzgün bir temelleri

yoktur, temelsizdirler. Doğru yol üzerinde, hak yol üzerinde, hak üzerinde değillerdir, boşluktadırlar.'" Yâni, uydurmadır mânâsına. Yahudiler nasrânîler için, yâni hristiyanlar için böyle dediler.

Bizim nasrânî dememiz daha uygun. Çünkü, bizim kültürümüzde bu kelime kullanılıyor zaten. Hristiyan kelimesi de *krisçın* olarak, *Krıst*'e mensub demek. Yâni, *Hrist* Hazret-i İsâ oluyor. Doğu dillerinde, Doğu Avrupa dillerinde *Hristos*, batı dillerinde de *Krist* diye geçiyor. *Krisçın*, *Krist*'e mensub demek oluyor. Bizim *nasrânî* dememiz daha doğru ama, hristiyan kelimesi de yayıldı son zamanlarda ülkemizde.

Ben kelimelerin asâleti üzerinde de duruyorum. Kendi kökümüzle, örfümüzle, tarihimizle, ilgili olan isimleri tercih etmeliyiz. Bu hususta, toplumumuz gittikçe biraz daha şuurlu oluyor. İnşâallah ileride daha dikkatli oluruz kelimeleri seçmede ve kullanmada... Bizde köklü mâzisi olan bir kelime varken, batıdan yeni gelme, ithal malı bir şeyi almaya lüzum yok! Yâni, "Bizde şâhâne, daha âlâsı Amasya elması varken, böyle sun'î, hormonlu, ilaçlı, sağlığa zararlı, bir iki günde hemen durduğu yerde çürüyüveren, eriyiveren sıhhatsiz meyvaları almaya lüzum yok!" diye düşünüyorum. Kelimeler konusunda da böyle hassasım.

"Nasrânîler bir esas üzerinde değillerdir, esassızdırlar, temelsizdirler." dediler yahudiler. Buna mukabil: (*Ve kàleti'n-nasârâ*) "Nasrânîler taifesi de, yâni hristiyan olanlar da dediler ki: (*Leyseti'l-yehûdu alâ şey'in*) 'Yahudiler de bir esas üzerinde, sağlam bir temel üzerinde değillerdir; onlar da temelsizdir, esassızdır.' diye karşı laf söylediler, karşı iddiayı ileri sürdüler. (*Ve hüm yetlûne'l-kitâb*) Hem nasrânîler, hem yahudiler kitabı okudukları halde, okumakta oldukları halde böyle dediler."

Demek ki, kitabı okuyunca böyle dememeleri lâzım! Neden dememeleri lâzım?.. İleride meali anlattıktan sonra, sözü açıklamaya çalışacağım.

(*Kezâlike kàle'llezîne lâ ya'lemûn*) "Bilgileri olmayan cahiller, bu konuları bilmeyenler de, bunların sözü gibi sözler söylediler, böyle dediler. (*Misle kavlihim*) Onların sözlerinin misli gibi sözler söylediler. (*Fa'llàhu yahkümu beynehüm yevme'l-kıyâmeti*) Allah-u Teàlâ Hazretleri kıyamet gününde aralarında hükmünü verecek."

(*Fîmâ kânû fîhi yahtelifûn*) Allah'ın hükmü ne konusunda olacak?.. (*Kânû fîhi yahtelifûn*) "Bu taifeler hangi meselelerde ihtilaf etmişlerse, bu ihtilaf ettikleri meseleler hakkında, kıyamet gününde Allah-u Teàlâ Hazretleri hükmünü verecek. (Bakara, 2/113)

"—Siz yalan söylediniz, siz yanlış söylediniz, siz hata ettiniz. Siz bâtıla saptınız, siz dalâlete düştünüz, siz inad ettiniz, siz küfrettiniz... Cezanız şudur." diye, Cenâb-ı Hakk'ın mahkeme-i kübrâda bunların hesaplarını soracağını bildiriyor.

a. Peygamberlerin Hepsi Hak

Ayet-i kerime neden indi?.. Biliyoruz nasrânîler ve yahudiler birbirinden ayrı iki dinin sahibi ama, aynı bölgede yaşamışlar. Hattâ Hazret-i İsâ nedir?.. Şaşılacak bir bilgi olabilir bazı dinleyicilerim için: Benî İsrâil peygamberlerinin en sonda gelenidir, sonuncusudur. Yâni, Allah-u Teàlâ Hazretleri Benî İsrâil'e, yahudilere zaman içinde, tarihleri içinde, o kavmin yaşam tarihi devresi içinde, pek çok peygamber göndermiş. En sonuncusu Hazret-i İsâ'dır.

O da yahudilerin yaşadığı mıntıkada yaşamıştır. Hattâ bu nasârâ sözü hakkında, yâni nereden türemiş bu kelime diye çeşitli sözler var ama; Hazret-i İsâ'nın doğduğu yer Nâsıra olduğu için, o kasabadan doğmuş, yetişmiş olduğu için o kasabalı olan Hazret-i İsâ'ya mensub mânâsına nasrânî denmiş deniliyor bunlara.

Muhit, yahudi milletinin, kavminin oturduğu, yahudi dinine mensub insanların oturduğu muhit. Onların içinden Hazret-i İsâ çıkıyor ve hristiyanlığı, İncil'i, Allah'ın emirlerini onlara tebliğ ediyor: "Şöyle yapacaksınız, şöyle yapacaksınız..." diye. Cenâb-ı Hak hükmünü yeniliyor. Neden?.. Cenâb-ı Hak tarih boyunca insanların gelişmesine, toplumların ihtiyaçlarına göre peygamberler gönderip, onlara hak dini öğretmiştir. Devre göre de hükmünü, insanlar dindarlıklarını, Allah'a kulluklarını şu şekilde yapsınlar diye bildirmiştir. Bu çok doğal bir şey...

Bir benzetmeyle anlatmak gerekirse: Biliyorsunuz devletler var, devletlerin kanunları var, anayasaları var. Çevremizde görüyoruz, kendimiz biliyoruz, Türkiye'mizde de öyle. Buna rağmen meclis var ve meclisin kanun yapma hakkı var. Çünkü,

“İşte mevcut kanunlar var ya, daha ne kanun yapalım?” demiyor kimse. Hiç kimse, “Milletvekili seçmeğe gitmeyelim, artık işte bu kanunlarla yönetilsin!” demiyor. Çünkü toplumlar canlıdır, değişir, gelişir, yeni ihtiyaçlar gelişir. Onun için, yeni kanunlar yapmak gerekir diye meclis teşkil edilmiş. Meseleler kendi önlerine geldiği zaman, onlar karar versinler, yeni kanunlar çıkartsınlar diye de, anayasada hükümler konulmuş. Çok tabii karşılıyoruz bunu, bu zaten insanoğlunun gelişmesi için de uygun bir şeydir.

Dinimizde de bu böyledir. *Mecelle-i Ahkâm-ı Adliye*'de *Kavâid-i Külliye-yi Fıkhiyye* arasında, fıkhın genel kuralları arasında vardır. Böyle bir gelişmenin olabileceği, ictihadın olabileceğine dair:

“*—Ezmânın tegayyürü ile ahkâmın tebeddülü inkâr olunamaz.*” denmiştir.

Zamanın değişmesiyle tabii belirli hükümlerde değişme olabilir. Ama hangisinde olmaz?.. İnanç hakikatlerinde değişme olmaz. Allah birdir, bir kalacak.

2000 Yılı'nı da biz, Allah'ın birliğini anlatma yılı olarak seçtik. *Lâ ilâhe illa'llàh*'a bütün insanları çağıracağız. Hazret-i Adem'den beri bu değişmemiştir. Çünkü hakikat birdir, Allah-u Teàlâ bir olduğundan insanlar politeizme saptılarsa bile, bazı yerlerde çok tanrıcılığa saptılarsa, sapıttılarsa, dalâlete düştülerse bile; bazı yerlerde ikili bir din tutturdularsa, iyilik tanrısı, kötülük tanrısı; bazı yerlerde putlara, başka şeylere taptılarsa da, bunların hiç birisinin temeli, aslı yok... Değişmez bir hakikat, (*Lâ ilâhe illa'llàh*) “Allah var, şerîki nazîri yok!..”

Hatta, Arap yarımadasının müşrikleri bile, putlara neden tapıyoruz derlermiş:

هٰؤُلَاءِ شُفَعَاؤُنَا عِنْدَ اللهِ (يونس:١٨)

(*Hâülâi şüfeàünâ inda'llàh*) “Bu putlar Allah indinde, Allah katında bizim şefaatçilerimiz, aracılarımız diye tapıyoruz.” (Yunus, 10/18) derlermiş. Yâni, onlar da bir Rabbü'l-àlemîn'in farkındalar. Çünkü, peygamberler insanlığa bu bilgileri öğretmiş.

Demek ki inanç değişmez ama, inanç bildiren şeyler değişmez ama, bir kavim inancı tamâmen değiştirmiş, bozmuşsa, Allah yeni bir din gönderir. Bu yeni din, eski bozulmuş olan inancı, unutulmuş olan akîdeyi onlara hatırlatmak için gelir:[92]

أَفْضَلُ مَا قُلْتُ أَنَا وَالنَّبِيُّونَ مِنْ قَبْلِي: لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللَّهُ وَحْدَهُ

لاَ شَرِيكَ لَهُ (مالك ، ق. عن طلحة)

(*Efdalü ma kultü ene ve'n-nebiyyûne min kablî: Lâ ilâhe illa'llàhu vahdehû lâ şerîke leh*) "Benim ve benden önce gelen bütün peygamberlerin söylediği sözlerin en üstünü, en faziletlisi: *Lâ ilâhe illa'llàhu vahdehû lâ şerîke leh* sözüdür." buyuruyor Peygamber Efendimiz. Bu değişmez bir hakikat.

Pekiyi ne değişir, zaman değiştikçe, bölge değiştikçe ne değişir?.. Tabii bazı mevzuat değişir, onların da hududu vardır. Ana hudut nedir, ana çizgi nedir?.. Mecelle'nin ifadesiyle:

"*—Mevrîd-i nasta ictihada mesâğ yoktur.*"

Ne demek?.. Hakkında ayet inmiş, hadis vârid olmuş kesin olan konuda, bir kimse kalkıp da, "Artık bunu değiştirelim, şu şöyle olsun!" diyemez. Neden?.. Çünkü Cenâb-ı Hak öyle buyurmuştur. Allah'ın Rasûlü şöyle olmasını, yine Allah'ın kendisine bildirmesine dayanarak söylemiştir. Din vahy-i ilâhidir, Allah'ın emrine kimse karşı çıkamaz, onun hükmünü kimse değiştiremez.

Nas olan konularda, yâni *nas* ne demek? *Nun* ve şeddeli *sad*

---

[92] İmam Mâlik, *Muvatta*' (Rivâyet-i Yahyâ), c.I, s.214, no:500; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.IV, s.284, no:8174; Abdü'r-Rezzâk, *Musannef*, c.IV, s.378, no:8125; Begavî, *Şerhü's-Sünneh*, c.III, s.381; Talha ibn-i Ubeydu'llah ibn-i Küreyz RA'dan;

Tirmizî, *Sünen*, c.V, s.572, no:3585; Amr ibn-i Şuayb Rh.A'ten.

Taberânî, *Dua*, c.I,s.273, no:874; Hz. Ali RA'dan.

İbn-i Asâkir, *Târih-i Dımaşk*, c.IX, s.274; Süfyan ibn-i Uyeyne Rh.A'ten.

Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.I, s.352, no:1413; Ebû Hüreyre RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.V, s.113, no:12079; *Keşfü'l-Hafâ*, c.I, s.172, no: 456; *Câmiu'l-Ehàdîs*, c.V, s.205, no:3993.

ile, *nass*... Şimdi biz Latin harflerini aldığımız için, böyle eski kelimeleri de izah etmek gerekir. Nas *n-a-s* ile yazılıyor bizim harflerde. Ama nasıl yazacak?.. *'N-a-s-s* ile yazılacak ama, bu s'lerin de *sad* olduğu belirtilecek. Çünkü, bir de *nun-elif-sin* var, *nâs* diye. O da insan mânâsına geliyor: Ey nâs, ey insanlar!.. Bu o değil.

Nass-ı kàtı', kesin hükm-ü ilâhi, kesin dînî delil, fıkhî delil demek. Mevrid-i nasta, böyle nass-ı kàtıın vârid olmuş olduğu bir konuda, hiç kimse kalkıp da "Bunu değiştirelim!" diyemez.

"—Efendim namazları şimdi kılmayalım, zor geliyor."

Zor geliyor da, niye sabahtan akşama ırgat gibi koşuyorsun, idman yapıyorsun?

"—Spor yapıyorum, idman yapıyorum."

Niye yapıyorsun? Daha sabahın erken vakti, işine gitmeden önce üstüne idman elbiseni, yâni eşofmanını giymişin, deniz kenarında, belediyenin yaptırdığı bisiklet yolunda koşturuyorsun, terliyorsun. Bak, kan ter içinde kalmışsın!..

"—Olsun, ben eve gidince duş alırım."

E yoruluyorsun...

"—Yoruluyorum ama, idman oluyor.

Haa, demek ki çok vaktin var senin... Demek ki idman yapmaya, sıhhatini korumaya vaktin var, eğlenceye, keyfe vaktin var; ama Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin emrini yapmaya gelince, "Artık bu asırda çok geliyor da, bilmem ne de..." bin bir türlü bahane...

"—Doktorlar oruç tutmayın diyor..."

Getir bakalım sen o doktoru bizim karşımıza da, bizim müslüman doktorlarımızla bir konuşsunlar bakalım! Sen gerçekten oruç tutamayacak gibi misin, yoksa kaytarıyor musun, kaçıyor musun Allah'a ibadet etmekten?.. İşin aslını anlayamamış, zevkine varamamış bir kötü müslüman mısın, münafık mısın?.. O zaman anlaşılacak.

Nass-ı kàtı' olan konuda değişme olmaz. Nerede olur?..

"—Bilmem, işte araçlar gelişti, şimdi bir yerden kalkıp insan bir yere şöyle geçebiliyor, uzaya gidebiliyor. Uzaya gittiği zaman namaz nasıl olacak?.."

Tamam yeni bir durum. O zaman onun hakkında, hakkında bir nas olmayan konuda müctehidler ictihadını yaparlar. Neye dayanarak yaparlar?.. Ayetlere, hadislere dayanarak, edille-i şer'iyyeye dayanarak, yâni şeriatın, fıkhın ana esaslarına dayanarak yaparlar. Hukuk bilenler için bunlarda hiç tereddüt edilecek, münakaşa yapılacak bir taraf yok, gayet kesin.

Şimdi bunlar, yahudiler, "Nasrânîler bir esas üzerinde değiller. Dinleri boş, yalan, yanlış..." diye inkâr etmişler. Karşılığında nasrânîler de, "Yahudiler bir şey üzere değil!" demişler. Hem de kitabı okuyup dururken...

Şimdi biliyorsunuz... Bilmiyorsanız, tabii bunu duyunca şimdi yine şaşıracak bazıları: Hristiyanların *Kitâb-ı Mukaddes* diye yazılan kitapları iki bölümdür: Bir bölümü, birinci bölümü *Ahd-i Atik*; öteki bölümü *Ahd-i Cedid*. Ahd-i Atik bölümü nedir?.. Ahd-i Atik, yâni atik eski demek. Atik Ali Camii yâni, Eski Ali Paşa Camii denmiş oluyor. Ahd-i Atik, yâni Tevrat... Tevrat kime inmişti?.. Mûsâ AS'a inmişti. Mûsâ AS'a indirilen vahiylere Tevrat deniliyordu.

E hristiyanlar bu kitabı okurken, kendileri Tevrat'ı da okuyorlar. Yâni yahudilere inmiş olan, Mûsâ AS'a inmiş olan Tevrat'ı da okuyorlar. Hayret ediyor insan. Âferin, mâşâallah... Ama arkasından da İncil... *Ahd-i Cedîd,* yâni yeni kitap, yeni vahiyler, o da İncil. İncil'i de okuyorlar.

Şimdi bu kitabı okuyup dururken, Tevrat Mûsâ AS'a inmiş diye okuyup dururken, insan inkâr eder mi?.. Etmeli mi?.. Yâni olur mu, kitabı okuyup dururken?.. Çünkü o kitapların içinde de, o peygamberler vasıtasıyla Allah o kavimlere kendilerinden sonra gelecek olaylarda takınacakları tavırları bildirmiş. Mûsâ AS'dan sonra İsâ AS'ın geleceği belli, İsâ AS'dan sonra da Peygamber Efendimiz'in geleceği belli... Hatta bir kimse gelecek diye bekliyorlar. Hatta beklenilen kimse hakkında İsâ AS'a soruyorlar:

"—Yâ İsâ, sen misin bu beklenecek şahıs?"

"—Hayır, onun ben müjdecisiyim." diyor. *İncil* müjde demek. "Müjdecisiyim. Yâni onun gelmesi yakın, benim devremden sonra onun devresi başlayacak. Benim peygamberliğimden sonra o peygamber olarak gelecek." diyor.

Ahir zaman peygamberi gelecek diye bekliyorlar. *Paraklit* kim diye münakaşalar var. İncil'in aslı yok da, tercümelerindeki kelimeler üzerinde bilimsel araştırmalar var, papazların beyanları var. Müslüman olmuş olan meşhur bir alim papaz, profesör Abdü'l-Mesih iken adını Abdü'l-Ehad, bir tek olan Allah'ın kulu diye değiştirmiş olan zâtın kitabı var. Osmanlıca basılmış, gayet bilimsel kitap. Çünkü birkaç doktora yapmış mübarek, Allah rahmet eylesin. Güzel bir eser yazmış. Bunlar belli.

Yâni, Peygamber Efendimiz'den önce de, yahudilerin, hristiyanların bir ahir zaman peygamberi geleceğini bekledikleri belli. Selman RA'ın macerasından bilmiyor muyuz; "Ahir zaman peygamberi gelecek. Sen mümkünse Hicaz taraflarına git!" diye. en son hizmet ettiği rahib ona yön veriyor, tavsiyede bulunmuyor mu? Tarih bunları yazmıyor mu? Tarihlerde bilinmiyor mu?..

Peygamber Efendimiz Busrâ Kasabası'na geldiği zaman, Rahib Bahîra, onun alâmetlerinden ahir zaman peygamberi olacağını anlayıp, amcası Ebû Tàlib'e:

"—Sen bunu Şam'a götürme, dosdoğru geriye gönder!" diye söylemiyor mu?..

Tarih kitapları bu gerçekleri yazıyor. Yâni bekliyorlar. Hatta, Medineli yahudilerin dediklerini, geçtiğimiz ayetlerde okumadık mı?..

"—Bir ahir zaman peygamberi gelecek bizden, biz o zaman siz müşrikleri tepeleyeceğiz!" diye Arapların müşriklerine kızarak söylemiyorlar mıydı?..

Söylüyorlardı. Ama Allah, Arapların arasından o peygamberi çıkardı. O kızdıkları müşrikler imana geldi. Kendilerini imanlı sanan yahudiler de iman etmeyince, ayak topu tabiriyle, futbol tabiriyle ofsayta düştüler, açıkta kaldılar.

Allah onlara:

وَلَا تَكُونُوا أَوَّلَ كَافِرٍ بِهِ (البقرة:٤١)

(*Ve lâ tekûnû evvele kâfirin bihî*) "İlk kâfir olanlar bari siz olmayın, kitap ehlisiniz!." (Bakara, 2/41) dediği halde, ilk inkâr edenlerden oldular, ahiretlerini mahvettiler. Dünyalık servetlerini belki biraz korudular ama, ahiretlerini mahvettiler. Bilip duruyorlardı.

Şimdi yahudiler, dini kaynaktaki bilgilerden, rivayetlerden Hazret-i İsâ'nın geleceğini biliyor. Hristiyanlar da yahudilerin aslında bir ehl-i kitap olduğunu, kendilerine peygamberler gönderilmiş, kitap indirilmiş bir kavim olduğunu bilip durdukları halde, birbirlerine ne dediler:

"—Siz bir esas üzere değilsiniz, boşsunuz, yalancısınız, yanlışsınız!" dediler.

b. Necran Heyetinin Medine'ye Gelmesi

Ne zaman demişler bunu, sebeb-i nüzûl-ü ayet ne?.. Ayetin nüzûl sebebinde, İbn-i Abbas RA'dan rivayet edildiğine göre... Biliyorsunuz tefsir konusunda çok bilgili bu mübarek sahabi. Hazret-i Abbas Peygamber Efendimiz'in amcası; onun oğlu Abdullah ibn-i Abbas. Ayetlerin tefsiri konusunda, onun rivayetleri toplanmış. O diyor ki:

لما قدم أهل نجران من النصارى على رسول الله صلى الله عليه وسلم اتتهم أحبار يهود فتنازعوا عند رسول الله صلى الله عليه وسلم ، فقال رافع بن حرملة : ما أنتم على شئ ، و كفر بعيسى وبالإنجيل. فقال رجلٌ من أهل نجران من النصارى لليهود : ما أنتم على شئ ، وجحد نبوة موسى و كفر بالتوراة . فأنزل الله فى ذلك من قولهما : (وقالت اليهود ليست النصارى على شئ ، وقالت النصارى ليست اليهود على شئ وهم يتلون الكتاب) (محمد بن اسحاق عن ابن عباس)

(*Lemmâ kadime ehlü necrân mine'n-nasàrâ alâ rasûli'llâh SAS*) "Peygamber SAS Efendimiz'e Necran'dan nasrânîler, yâni hristiyanlardan bir zümre geldiği zaman..." Necran neresi?.. Necran Suudi Arabistan'ın güneyinde, Yemen'le Suudi Arabistan'ın arasında, Yemen'in kuzey bölgesi, San'a şehrinin olduğu mıntıka... Yâni, bizim hacı efendilerin hacca gittikleri Cidde'den artık kaç yüz kilometre daha aşağıdaysa, şimdi coğrafi olarak, rakam olarak söyleyemeyeceğim. Necran orası...

Peygamber Efendimiz'in zuhura geldiğini, peygamberlikle görevlendirildiğini duyan oranın ahalisi hristiyanlar, şununla konuşalım diye, oradan çıkıp, yetmiş küsür kişilik heyet halinde Medine'ye geldiler. Hatta, bunları çeşitli vesilelerle size anlatıyorum, çok belirgin bir sağlam, tarihi rivayet bu. Piskoposları geldi, isimleri tarih kitaplarında yazılı... O piskoposun kardeşi, yolda gelirken bineğinin ayağı sürçüp de kaza gibi bir şey olunca, Peygamber Efendimiz'e dil uzatacak, hakaret edecek bir ifade, yâni küfürlü, sebbetmek gibi bir ifade kullanarak:

"—İşte senin yüzünden bizim başımıza bu haller geliyor. Yoksa buraya gelmeyecektik, beldemizde oturacaktık, yâni seyahate çıkmayacaktık, zahmet çekmeyecektik." filan deyince, piskopos olan ağabeyi diyor ki:

“—Sen ona öyle dil uzatıcı söz söyleme, o Allah’ın peygamberidir, çarpılırsın!” diyor.

Yâni gelirkenki kanaatleri: “Bu gelen zât, kitaplarımızda geleceği bildirilen ahir zaman peygamberidir, Ahmed-i Muhammed-i Mustafâ’dır.” diye tahmin ediyorlar.

Medine’ye gelince, konuşmalardan sonra bir kısmı müslüman oldu. Bir kısmı da olmadan geri döndü. Geri dönenlerden bir tanesi piskopos. O ağzını bozmak isteyip de, sonra nasihatle duran kardeşi de müslüman olanlardan. Kardeşi diyor ki ağabeyine:

“—Ağabey hani ben yolda ağzımı bozacakken, sen, ‘Aleyhinde konuşma o peygamberdir, sonra günaha girersin, çarpılırsın!’ demiştin. Peygamber olduğuna kânî idin, şimdi niye müslüman olmadın?” diyor.

O da diyor ki:

“—Kardeşim, biliyorsun bize her sene Bizans Devleti’nden, oraya tâbi olduğumuz için, külliyetli miktarda bağış ve yardım geliyor, maddiyat geliyor, paralar geliyor. Şimdi biz müslüman olduk dersek, o paralar kesilir, yoksulluğa düşeriz, imkânlarımız daralır. Onun için biz böyle vaziyeti idare edeceğiz.” diyor.

Yâni, “Sen müslüman olma!” da demiyor kardeşine. Artık neden kandırdıysa kendisini, neden dolayı öyle yaptıysa, sonuç itibariyle o müslüman olmadan dönmüş oluyor. Peygamber Efendimiz’e vergi vermek şartıyla, “Biz kendi halimizde kalalım!” diye, böyle bir teklifle geri dönüyorlar.

İşte bu heyet, meşhur Necran heyeti derler buna. Bunlar Medine’ye geldiler, haçlarıyla, giyimleriyle, kuşamlarıyla, piskopos kıyafetleriyle, şatafatlı, yaldızlı kıyafetlerle Mescid-i Nebevî’ye girdiler. Peygamber Efendimiz onlara İslâm’ı anlattı. Bu arada, (*etethüm ahbâru yehûd*) Medine’ye birileri gelmiş diye, ahbâr-ı yehud, yâni yahudi alimleri de geldiler.

Biliyorsunuz Benî Kaynuka, Benî Nadr, Benî Kurayza kabileleri, yahudi kabileleri var. Medine’nin civarında, sayfiyelerinde, kenarlarında, hurmalıklı zengin yahudi köyleri var. Onların da neden oraya yerleştiğini tarih kitaplarında okuyoruz. Yâni Medine neden öyle mâmur olmuş, kimler tarafından kurulmuş diye tarihini incelediğimiz zaman, ta Mûsâ AS zamanında, yahudiler Hicaz’dan, bu Beytullah’ın olduğu yere doğru gelirken... Çünkü orası Hazret-i Adem AS’dan beri kutsal bir bölge. İbrâhim AS da oraya o Kâbe’yi binâ etmiş. Pek çok peygamberler oraya hacca geldiler.

Musâ AS da kavmiyle geldiği zaman, işte böyle iki taşlık tepe arasında hurmalık bir vâdi diye, Medine’den geçerken, kendilerine ahir zaman peygamberinin şehrinin evsafının böyle olduğu ayân olup belli olunca, bazıları, “Biz burada kalalım; gelirse, zamanına yetişirsek, hizmetine gireriz!” dediler. Medine’ye yahudiler ondan yerleştiler. Yâni yahudi kabilelerin orada oluş sebebi de o...

Şimdi Necran’dan 70 kişilik zümre gelince, tabii bir küçük şehirde büyük bir olay bu... Önemli bir olay. Kendilerini de çok ilgilendirdi tabii. O ahbar-ı yahud da geldi. *Ahbar*, cime benzeyen noktasız *ha* harfiyle, yahudi alimleri demek. *Hibir, ahbar,* büyük âlim mânâsına geliyor. *Hibir*; bir meslekte, bir bilgi dalında derinleşmiş kimse mânâsına geliyor, yahudi hahamı mânâsına geliyor. Yahudi hahamları da geldiler.

İbn-i Abbas’ın rivayeti devam ediyor: (*Fetenâzeù inde rasûli’llâh*) “Bu nasrânîlerle yahudiler, Rasûlüllah’ın huzurunda

kapıştılar, çekiştiler, münakaşa ettiler. Yâni, birbirlerinin fikirlerine karşı çıkıp konuştular.

(*Fekàle rafii'bni harmeleh*) "Harmele oğlu Rafi' dedi ki..." Baba adı olarak Hureymile de deniliyor. Hureymile Harmele'nin ism-i tasgîridir. Yâni Harmelecik demek oluyor, o da kullanılıyor. İki rivayet okudum. "Yahudi hahamlarından Rafi' ibn-i Hureymile veya Harmele dedi ki:

(*Mâ entüm alâ şey'in*) 'Siz bir esas üzere değilsiniz, boşluktasınız, yalan yanlış bir yol üzeresiniz, bir şey üzere değilsiniz, doğru, hak üzere değilsiniz!' dedi. (*Ve kefere bi-îsâ ve bi'l-incîl*) İsâ AS'a ve İncil'e kâfir oldu." Yâni yahudi onlara karşı çıktı, inkâr etti demek.

Halbuki İsâ AS, Allah'ın peygamberi... (*Amennâ bi'llâhi ve rusülihî*) [Allah'a ve peygamberlerine iman ettik.] diyoruz. İnsanlığı bir bayrak altında biz müslümanlar toplayabiliriz. Bak ötekiler ne yapıyorlar?.. Birbirlerinin Allah'ın hak peygamberlerini inkâr ediyorlar. İsâ AS'ı inkâr etti, İncil'i de inkâr etti.

Halbuki *İncil*, Hazret-i İsâ'ya indirilmiş Allah'ın vahiyleri... Ve *İncil* kelimesi, müjde demek. Müjde denmesinin sebebi; İsâ AS vaazlarında:

"—Ben vazifeyi tamamlayamadım. Benden sonra ahir zaman peygamberi gelecek, ismi Ahmed olacak; şöyle bir beldede zuhura gelecek, hayatının mühim olayları şöyle olacak..." diye Peygamber Efendimiz'i altı asır önceden müjdeliyordu. Bilgilerini ve ana özelliklerini sıralıyordu. Onun için o vaazlarının toplamını ihtiva eden, sözlerini ihtiva eden kitaba da İncil, müjde adı verilmiş. *Evangelos* veya İncil veya *Baybıl* diyorlar şimdi batılılar.

(*Ve kàle racülün min ehli necrân*) "Bunun üzerine Necran'dan, (*mine'n-nasàrâ*) nasrânîlerden, o heyetten adam da (*li'l-yehûd*) yahudilere dedi ki: (*Mâ entüm alâ şey'in*) 'Siz bir hak üzere, esas üzere değilsiniz, yanlış yoldasınız, bâtıl yoldasınız, havadasınız!' dedi. (*Ve cehade nübüvvete mûsâ ve kefere bi't-tevrât*) Mûsâ AS'ın peygamberliğini inkâr etti ve Tevrât'ı da reddetti, karşı geldi."

Şimdi ne yaptılar?.. İkisi de hak peygamberleri, hak kitapları inkâr etmiş oldular. (*Feenzela'llàhu fi zâlike min kavlihimâ*) "İşte

bu ayet-i kerime bu inkârlı sözlerinden dolayı indi."

"Yahudiler, 'Nasrânîler bir şey üzere değil!' dediler. Nasrânîler de, 'Yahudiler bir şey üzere değil!' dediler. (*Ve hüm yetlûne'l-kitab*) Halbuki onlar mukaddes kitaplarını, kendilerine indirilen kitapları okudukları halde böyle bir inatlarından, zıtlaşmalarından inkâra saptılar, yanlış yaptılar."

Halbuki kitaplarında, inkâr ettikleri şeylerin hak olduğunu bildiren deliller mevcuttu, biliyorlardı. Çünkü Cenâb-ı Hak kulları şaşırmasın diye, hidayet üzere olsunlar diye delilleri sunuyor. Hiç bir kavmi delilsiz, hüccetsiz bırakmıyor.

Hatta diyebilirim ki, şimdiki zamanda da bu ayetleri okuyorum, bunlar radyolardan yayınlanıyor, herkes dinliyor... Müslüman kardeşlerim de dinliyor, başkaları da dinliyor, biliyorum. Onlar için de bir delil bu. Çünkü "Söyleyene değil, söyletene bak!" derler. Cenâb-ı Hak bir yoldan, bir vesileyle duyuruyor.

Bazen bakıyorsunuz, Amerika'da bir yumruk maçı oluyor; boks değil, yumruk maçı oluyor, dünya birinciliği için... Muhammed Ali karşısındakini yeniyor. O sevinçle herkes resmini çekerken,

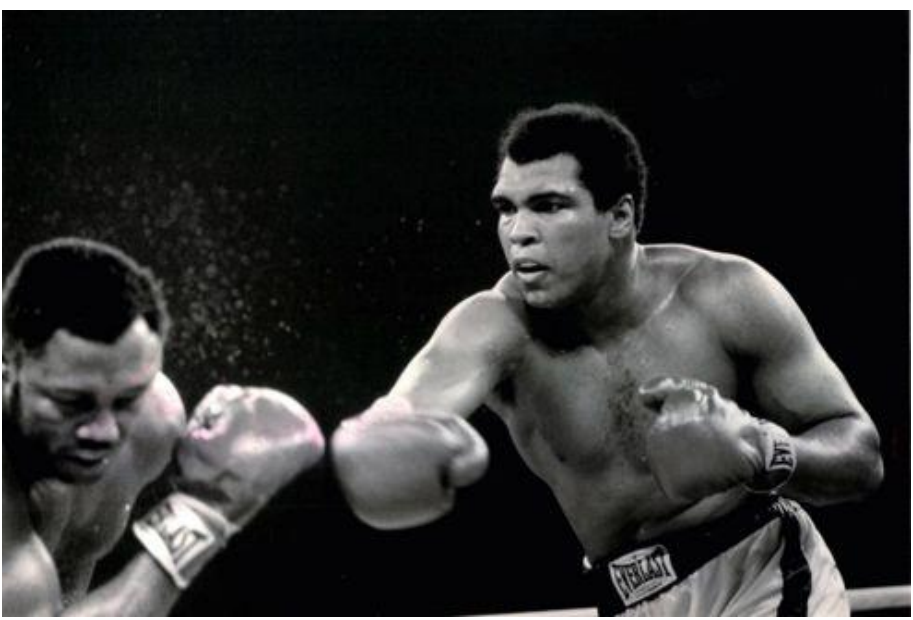

televizyonlar bu olayı, bu yumruk karşılaşmasını yayınlarken, galip gelince, o da artık fırsatı buldu diye:

"—İslâm hak dindir, ben müslümanım!" diye söylüyor.

Niye?.. Allah söylettiriyor. Hem de o idmanı, o dünya birinciliğini merakla takip eden milyarlarca insana İslâm'ı tanıtmış oluyor. Allah'ın varlığını, birliğini onun vesilesiyle söyletmiş oluyor. Ahirette, "Duymadık!" diyemeyecekler. Duymadık deyince yalan söylemiş olacaklar. "E duyduk ama, inanmadık." deyince, o daha beter... Duyduysan, o zaman Allah'ın birliğini anla, *Lâ ilâhe illa'llàh*'ı kabul et!..

Onun üzerine bu ayet-i kerime indi. Şimdi, (*Ve hüm yetlûne'l-kitâb*) "Onlar kitabı okuyorken..." Ne demek?.. Onlar Tevrat'ın şeriatını, İncil'in şeriatını biliyorken, böyle yapmamaları gerektiğini biliyorken, bu işi yaptılar. Neden?.. (*İnâden ve küfren ve mukàbeleten li'l-fâsidi bi'l-fâsid)* "Fasid, boş olan bir lafa, fasid boş bir lafla karşılık vermek için yaptılar." Yâni yapmamaları lâzımdı!

Peygamber Efendimiz'in huzurunda, ahir zaman peygamberinin huzurunda yapıyorlar. Peygamber Efendimiz onlara ayetleri okudu, anlattı. Hazret-i İsâ'nın Allah'ın bir kulu olduğunu anlattı Necranlılara... "Allah oğul edinmez. Evlenmesi ve çocuk olma durumu bahis konusu değil. Bu beşer içindir." dedi.

Hazret-i İsâ onların inandığı gibi olsa, ondan önceki milletler Hazret-i İsâ'dan, milattan önce yaşayanların dini ne olacak?.. Yâni onlar İsâ'yı bilmiyorlar ki, hristiyan olamazlar ki...

c. Hak Din İslâm!

Hak din hangisi?.. Hak din hristiyanlık olamaz. Neden?.. İsâ'dan önce put yoktu, haç yoktu. İsâ'dan önce *Lâ ilâhe illa'llah* vardı, İslâm vardı. İbrâhim AS (*hanîfen müslimâ*) böyle hakka meyilli, hakka aşık, hakkı tutan müslüman idi. Bütün peygamberler Allah'a teslim olmayı, İslâm'ı anlatmışlardı. Yahudilik yoktu, nasrânîlik yoktu; ama İslâm Hazret-i Adem zamanından beri vardı. *Lâ ilâhe illa'llàh* Hazret-i Adem zamanından beri vardı. İşte bu çok önemli bir nokta... İşte bu noktaları düşünseler gerçekleri anlayacaklar.

"—Pekiyi nasıl bırakalım, bir zamanlar bizim inandığımız, bağlandığımız şeyleri?.."

Bırakıyorsun, yine Allah'ın bir peygamberine bağlanıyorsun, Allah'ın hak kitabına bağlanıyorsun. Kendi kitabının tercümesi kalmamış, aslı kalmamış; bilgiler karışmış, saptırılmış, ihtilaflar ortaya çıkmış, yüzlerce nüsha var. Farklı rivayetler var.

Farklı 200 kadar mezhep var. Kimisi Hazret-i İsâ'yı tabii, Allah'ın oğlu değil diye de biliyor; üniteryanlar, birlikçiler de var, bir olduğunu söyleyenler de var... Ekânim-i selâse, yâni teslise inanlar var, katolikler gibi... Bilmem vaftizciler var, vaftize karşı olanlar var... Heykeli kabul edenler var, etmeyenler var... İhtilaf ihtilaf... İşte bu ihtilaflardan kurtulacaksın, Allah'ın kabul ettiği,

إِنَّ الدِّينَ عِنْدَ اللَّهِ الْإِسْلَامُ (آل عمران:١٩)

(*İnne'd-dîne inda'llàhi'l-islâm*) (Âl-i İmran, 3/19) Allah indinde geçerli din olan İslâm'a tâbi olacaksın. Allah'ın râzı olduğu dine bağlanacaksın, ne çekiniyorsun, ne gocunuyorsun?..

Tevrat'a niye bağlıydın, İncil'e niye bağlıydın?.. Allah kelâmı diye... Mûsâ AS'a, İsâ AS'a niye bağlıydın?.. Allah'ın peygamberi diye. Yine Allah'ın peygamberine, ahir zaman peygamberine bağlanacaksın!..

Mûsâ AS, Muhammed AS'ı sevmiyor muydu?.. Seviyordu. Müjdelemiyor muydu?.. "Ah keşke ben onun ümmetinden olsaydım, yaşasaydım!" demiyor muydu bütün peygamberler?.. Bilmiyorlar mıydı ahir zaman peygamberinin makamının, mertebesinin yüksek olduğunu?.. Hazret-i İsâ AS bilmiyor muydu?..

Peygamber SAS hepsine ne güzel söylüyor: Hepsine kardeşim diye hitab ediyor. "Kardeşim Mûsâ AS, kardeşim İsâ AS..." Soyundan geldiği için, İbrâhim AS'a baba diyor, İsmâil AS'a saygı gösteriyor. En edebli, en güzel şey...

Tabii hakkı kabul edince, alemlerin Rabbinin rızasını kazanacaksın, cehennemden kurtulacaksın. Bozuk bir inançtan kendini kurtarmış olacaksın. Ne zorlanıyorsun?..

"—Dünya malı?.."

E dünya malını, Allah müslümanlara vermiyor mu?.. İşte Suud'dan yeni geldim ben, Brunei'den geçtim. Dünyanın en zengin adamı Brunei Sultanı...

Suud'da da debdebenin, şâşaanın, saltanatın, kasırların, sarayların, hep gidenler ne kadar büyük olduğunu görüyorlar. Sıradan, orada çalışan arkadaşlarımızın evine misafir gittiğimiz zaman, ben hayretler içinde kalıyorum. Türkiye'deki Büyükada'daki villalar gibi kocaman, onlardan daha kocaman evlerde, sıradan vatandaşlar oturuyor. Beylerbeyi, Göksu kasrı gibi kasırlarda oturuyorlar, saraylarda oturuyorlar. Meyvaların, sebzelerin hepsi, her çeşidi var...

Yâni, müslüman olunca insan aç kalmıyor ki. Menfaatleri oradan giderse, buradan gelir. Cenâb-ı Hak bir kapıyı kapatırsa, bin tane hayırlı kapı açar; sen onun yolunda gidersen... En hayırlı şey de tabii, Cenâb-ı Hakk'ın rızasını kazanmak, sevgili kulu olmak... Allah'ın sevgili kulu olmak, Allah'ı sevmek ne kadar tatlı, ne kadar hoş bir şey!..

Ama işte yanlış işler yapılıyor. İnsanlar yanılıyor, maalesef aldanıyor. Aldandığını da geç anlıyor. Yâni ölüm birden gelince anlıyor. Firavun bile vefat edeceği zaman, denizde boğulurken, "*Lâ ilâhe illa'llàh*" dedi.

لاَ إِلَهَ إِللاَّ الَّذِي آمَنَتْ بِهِ بَنُوا إِسْرَائِيلَ وَ أَنَا مِنَ الْمُسْلِمِينَ

(يونس: ٩٠)

(*Lâ ilâhe ille'llezî âmenet bihî benû isrâîle ve ene mine'l-müslimîn.*) "Benî İsrâil'in inandığı Allah'tan başka tanrı yok! Ben de müslümanlardanım!" (Yunus, 10/90) diye o da söyledi ama, geçmiş ola... Yâni iş işten geçti. Çünkü ölürken perdeler kalkıyor, gerçekleri insan anlıyor.

Perdelerin kalkması ne demek?.. Yâni dünya bağlarından ümidi kalmıyor insanın. Mevkî, makam, alkış, sandalye, koltuk... hepsinin boşluğunu anlıyor, bırakıp gidiyor. Çünkü çekip alıyor Azrâil AS. Yâni kucaklasa da, tırnaklarını geçirse de, ağzıyla, dişleriyle ısırıp, yapışıp ayrılmak istemese de, dünya malından,

hayatından kopup gidiyor.

Yâni, ister istemez gidince, bakıyor ki kendi malı artık kendinin değil, hayat devam etmiyor... O zaman daha sâlim düşünüyor. Ama düşünme zamanı, imtihan müddeti geçmiş oluyor. İmtihan bittikten sonra, koridorda gerçekleri anlamış ama, kâğıdı vermiş, yanlış cevaplar vermiş bir öğrenci gibi, dizini dövecek, saçını başını yolacak. Ahirette çok pişman olacak.

(*Kezâlike kàle'llezîne lâ ya'lemûn*) "Bilmeyenler de bunların sözleri gibi söylüyorlardı." Bunlar?.. Bunlar da böyle diyorlar, bilmeyenlerin sözü gibi söylüyorlar.

Şimdi bu bilmeyenler, (*ellezîne lâ ya'lemûn*) kimler?.. Bazıları dediler ki: Bunlar hristiyanlıktan, yahudilikten önceki insanlar da, aralarından hristiyanlık çıktığı zaman, yahudilik çıktığı zaman onlar da yadırgadılar, onlar da böyle laflar söylediler. "Bunlar bir şey üzere değil, bunlar bozgunculuk yapıyor!" filân dediler. Yâni gerçekleri herkes kavrayamıyor.

İncil gelmeden, Tevrat gelmeden o kavimler, onlar da böyle söylüyorlardı. Yâni, "Bunlar doğru yol üzere değil!" diyorlardı ama, onlara aslında gelen hak peygamberdi, inen kitap hak kitaptı. İlk devirlerinde hak peygamberdi, hak kitaptı; sonradan o hak kitabı muhafaza edemediler, peygamberlerin söylediklerine uymadılar.

Geçtiğimiz ayet-i kerimelerde, Bakara Sûre-i Şerifesi'nin ayetlerinde, onların kendi kitaplarıyla bile nasıl ters düştüklerini Cenâb-ı Hak ayetlerde göstermişti. Onları okumuştuk. Kitaplarında yazmayan durumları takınmışlardı. Yazan şeylere inanmamışlardı.

"—Bu ne biçim yahudilik, ne biçim hristiyanlık?.. Hristiyanlığa da, yahudiliğe de sığmayan durumları var!" diye, "Doğruyu görsünler, hak yola girsinler!" diye, Cenâb-ı Hak hatalarını bildiriyordu.

Bazıları da: "Bu (*ellezîne lâ ya'lemûn*)'dan maksad, (*fehümü'l-arabu*) Peygamber Efendimiz'in zamanındaki Araplardır. (*Kàlû: Leyse muhammedün alâ şey'in*) Onlar da, "Muhammed hak yol üzere değil!" diye söylüyorlardı. Onlar da Peygamber Efendimiz'e gelen kitabı, Kur'an-ı Kerim'i, Peygamber Efendimiz'in

peygamberliğini böyle inkâr ediyorlardı. Binâen aleyh, Araplar olabilir. Süddî öyle demiş.

Şimdi tabii burada yahudiler ve hristiyanlara denilmiş oluyor ki:

"—Siz böyle söylüyorsunuz, inkâr ediyorsunuz. Halbuki, siz ehl-i kitapsınız! Şu müşriklerin durumuna mı düşeceksiniz? Onlar gibi bir duruma düştünüz, onlar gibi söylemeye başladınız. Halbuki siz vahyi bilen, peygamberi bilen, mukaddes kitabı anlayan, tanıyan bir toplumsunuz." denmiş gibi, böyle bir başa kakma, bir teessüf, "Yazıklar olsun size!" gibi bir mânâ var yâni.

Evet böyle bilmeyenler de, bu gibi sözleri söylüyorlardı, siz de aynı sözleri söylüyorsunuz. Ne olacak?.. (*Fa'llàhu yahkümü beynehüm*) Evet kimin haklı olduğunu, kim, hangi makam bildirecek?.. Allah-u Teàlâ Hazretleri. Ne zaman?.. Kıyamet gününde...

"—E niye dünyada bildirilmiyor da bazılarına, ahirette hepsi hakkında hükmedecek?.."

Dünyada bildiriyor. Dikkat ederseniz bu ayetler bir bildirme. Ama inkâr ediyorlar. (*Leyse muhammedün alâ şey'*) "Muhammed hak üzere değil. (*Leyse îsâ alâ şey'... Leyse mûsâ alâ şey'*). İsâ doğru yolda değil, hak üzere değil!.. Mûsâ hak üzere değil!" diyorlar. Herkes karşısına çıkan böyle bir yeniliği inkâr ediyor, söyleniyor dünyada ama; anlayan anlıyor, anlamayan anlamıyor.

Allah basireti açık olanlardan eylesin... Hakkı hak olarak görüp, ona tâbi olanlardan eylesin bizi... Bâtılı bâtıl olarak görüp ondan korunanlardan eylesin...

(*Fa'llàhu yahkümü beynehüm yevme'l-kıyâmeti fî mâ kânû fîhi yahtelifûn.*) "Üzerinde ihtilaf ettikleri bütün bu konular üzerinde Cenâb-ı Hak hükmünü verecek." Yâni orada, ayan beyan neyin gerçek olduğunu görecekler.

Allah-u Teàlâ Hazretleri mahşer halkına:

قَالَ أَلَيْسَ هٰذَا بِالْحَقِّ ، قَالُوا بَلٰى وَرَبِّنَا (الانعام:٣٠)

(*Kàle e leyse hàzâ bi'l-hak*) "'Bunlar dünyada dediklerim, sizin

de inkâr ettiğiniz hususlar, burada bakın gözünüzün önünde, hak değil miymiş?' diyecek. (*Kàlû belâ ve rabbinâ*) 'Rabbimize and olsun ki hakmış, gerçekmiş.' diyecekler." (En'am, 6/30)

Orada inkâr edemezler artık. İnkâr durumu bahis konusu olamaz çünkü görüyorlar. Zaten inkâr yeri de değil orası, imtihan yeri de değil... Bu dünyada işte inkâr ediyorlar, maalesef.

d. Dünya İmtihan Yeri

Peki biz ne yapacağız sevgili izleyiciler ve dinleyiciler?.. Biz müslümanız. Allah'ın rızasını arayan insanlarız. Mü'min insanlarız biz... Biz dünya menfaati peşinde koşmuyoruz. Hatta müslümanlığımızdan dolayı cevr ü cefâ çekiyoruz, ezâ çekiyoruz, üzüntü çekiyoruz, baskı altında oluyoruz... Öldürülüyoruz, hücum ediliyoruz, bombalanıyoruz... Şu Kafkasya'daki, şu Bosna'daki, şu Kosova'daki, şu Keşmir'deki müslümanların çektiklerini herkes artık kanıksadı, dünya aldırmıyor bile...

Ama müslümanların değil de, hristiyanların bir tanesinin kaşının üstünde bir çizgi belirse, birazcık canı yansa, onu büyütüyorlar. Kendileri tarafgirlik yaparak, kendilerini koruyorlar. Hatta gürültü, patırtı, şamata, yaygara ile, haksız durumlarda bile kendilerini haklı gösterip müslümanları sömürmeye, topraklarını ellerinden almaya devam ediyorlar. Yâni devam etmişler, devam ediyorlar.

Kendilerinin asıl yurtlarından binlerce kilometre uzaklardaki yerleri sömürge edinmişler, sömürüyorlar, yutuyorlar. Oranın ahalisinin açlıktan kemikleri görünüyor, verem oluyor, kan tükürüyor, ölüyor... Onlar artık o paralarla zevkler, sefâlar, eğlenceler içinde ömür sürüyorlar. Dünya imtihanı böyle.

"—Peki Allah bu kâfirlere bu fırsatı niye veriyor?.. Niye cezalandırmıyor?.."

Bu dünya imtihan dünyası olduğu için veriyor. Dünyanın Cenâb-ı Hak indinde bir önemi yok. Cenâb-ı Hakk'ın indinde dünya, bir sineğin kanadı kadar değer, ağırlık, kıymet taşısaydı, önemi olsaydı kâfire bir içim su vermezdi.

Dünya gelip geçici... Asırlara göre, dünyanın ömrüne göre 80 yıl, 90 yıl mühim bir şey değil... Ahirete göre hele hiç bir şey değil,

sıfır... Bu dünya hayatında yakıyor ama, ahirette mahvolacak. Şimdi ahiret olmadığı için, ahireti şu anda önünde görmediği için, adamlar ahirette cehenneme girmekten korkmuyor.

Hatta bazısı diyor ki:

"—Tamam, senin yerine ben gireyim cehenneme; sen o haramı bana ver, ben yiyeyim de, ben gireyim!" diyor.

Çünkü korkmuyor, çünkü inanmıyor. Ama bunlar önemli değil, bu dünya hayatı gelip geçici. Zaten bu dünya hayatında inanan da inanmayan da gereğinde hasta oluyor, gereğinde amansız hastalığa düşüyor, inliyor... Gereğinde üzüntü çekiyor, sıkıntı çekiyor. Ölen ölüyor, kalan kalıyor. Fırtına çıkartıyor, zelzele çıkartıyor, kasırga çıkartıyor Cenâb-ı Hak; felâket olacak yerde yine oluyor.

İşte insanlar gerçekleri anlayamıyorlar. Peygamberlerin bildirdiği gerçekleri anlayamıyorlar; peygamberlerin bildirdiği gerçekleri insanlara öğretenlere de, söyleyenlere de düşman oluyorlar, hasım oluyorlar.

Tarih boyunca böyle olmuş. Benî İsrâil'in alimlerine, çevrelerindeki insanlar hasım olmuş, nasihatlerine kızmışlar... Hristiyanlar öyle... Böyle gitmiş tarih boyunca... Allah-u Teàlâ Hazretleri bunların hepsinin hakkında, "İşte iş buydu, gerçek buydu. Siz böyle yaptınız, bunun cezası budur." diye aralarında muhakeme ederek, haksızlıklarını gösterecek. "Sen böyle dedin, bak haksızsın... Sen şöyle dedin, haksızsın. Hak olan şudur!" diyecek. Hak belli olacak, bâtıl belli olacak. Bâtılın, şirkin, küfrün ahalisi cezalarını çekecek. Mü'minler, mazlumlar, mağdurlar büyük mükâfatlara nail olacak.

En büyük zulümler kimlere yapılıyor; haksızlıklar, belâlar, musibetler kimlere geliyor?.. Allah'ın sevgili kullarına geliyor. E sonra?.. Evliyâullaha geliyor. E sonra?..

Firavunlar, Nemrutlar zevk ü sefâ içinde yaşıyorlar. Tarih boyunca böyle olmuş. Zalimler zevk ü sefâ içinde yaşıyor. Bu Allah'ın bir imtihanı... O saltanata aldananlar, onu özlüyorlar: "Ah, keşke bizim de böyle olsa!" diye.

Meselâ Kàrun ihtişamla kavmine çıktığı zaman:

يَالَيْتَ لَنَا مِثْلَ مَا أُوتِيَ قَارُونُ إِنَّهُ لَذُو حَظٍّ عَظِيمٍ (القصص: ٧٩)

(*Yâ leyte lenâ misle mâ ûtiye kàrûnu innehû lezû hazzin azîm.*) "Ay ne kadar imkânları var. Şu Kàrun'a verilen devlet, izzet, zenginlik bize de verilse..." (Kasas, 28/79) demişler.

Ertesi gün eviyle kendisi toprağın dibine geçirilince; Allah tarafından kahredilip, yerin dibine batırılınca, o zaman anladılar ki bunlar boşmuş. Bir müddet böyle bir salıveriyor Cenâb-ı Hak... İmtihanda kaybedeni de dünyada da cezalandırıyor, ahirette de cezalandırıyor.

Bunun bir hesabı olduğunu unutmayalım aziz ve muhterem kardeşlerim! Bu dünya hayatının bir hesabı var. Keskin nazar edelim olaylara Yûnus Emre gibi, olayları ana hatlarıyla görelim:

Nazar eyle itürü,
Bazar eyle götürü,
Yaradılanı hoş gör,
Yaradan'dan ötürü...

Mahkeme-i kübrâ var. Orada kazanacak şekilde, ana çizgileriyle insanın Cenâb-ı Hakk'ın yolundan yürümesi lâzım! "Yâ Rabbi, beni assalar, beni kesseler, öldürseler; ben senin yolundayım, Rasûlü'nün yolundayım!" demesi lâzım!..

Sahabe-i kiramla ilgili bir kitap okudum bugün. Bir mübarek sahabinin hayatı. Peygamber Efendimiz onu Müseylime el-Kezzâb'a, yâni peygamberlik iddiasıyla ortaya çıkmış yalancı bir kimseye elçi olarak gönderdi.

Gördü Peygamber Efendimiz Muhammed-i Mustafâ'nın mübarekliğini, güzelliğini, halkın ona rağbetini... O da kalkıştı böyle bir iddiayla. Ona uygun bir elçi seçilecek. En uygun şahıs falanca diye seçiyorlar. Tabii giden kimseye o zalimin ne yapacağı belli, ölüme gittiği de belli... Rasûlüllah gönderdi diye, hiç tınmadan gidiyor, çekinmeden gidiyor elçi. Soruları sorduğu zaman Müseylime el-Kezzab, kızsa da aldırmadan hak sözü söylüyor. İşkenceyle şehid ediyorlar.

Şehid olacağını biliyor. Oraya gittiği zaman onun şehid edileceğini Peygamber Efendimiz de biliyor. Ama, hayatın kıymeti yok... Asıl hayat ahiret hayatı. Cennete girenler bahtiyar olacak.

Annesi:

"—Ben evlâdımı bugün için, böyle bir vazife için dünyaya getirmiştim, onun şehid olduğuna seviniyorum, inanıyorum." diye olaydan sevinç izhar ediyor.

"—Oğlun öldürüldü. Müseylime el-Kezzâb'a elçi gittiği zaman. Herif kızdı, elçiyi öldürdü. Hem de işkenceyle..." dedikleri zaman;

"—İyi olmuş, oğlum şehid oldu." diyor.

Müslümanlar böyleydi. Ölümden korkmazdı, şehidliği özlerdi. Hayata bel bağlamazdı. Dünya sevgisi, hayatı sevmek, hayattan ayrılmamak istemek gayr-i İslâmî bir hastalıktır. Ölüm korkusu bir hastalıktır. Çünkü ölünce mü'min cennete girecek. Cennette daha güzel bir yere gitmekten mü'min niye korksun?.. İnanmayan insan korkar. İnanç zayıfladıkça korku artıyor, inanç kuvvetli olduğu zaman hiç korku olmuyor.

Sahabeden, tabiinden öyle kimseler var ki:

"—Yâ Rabbi, hiç olmazsa bu akşam benim canıma al da, sevdiklerime kavuşayım!" diyor.

Amr ibnü'l-Âs RA Mısır'ı fethe gittiği zaman, Fustat Kalesi'nin etrafını böyle çevirdiği zaman, onlar da savunmaya hazırlandıkları sırada, onlara elçi gönderiyor, diyor ki:

"—Siz kaleyi savunmaya hazırlanıyorsunuz, ama hiç böyle bir şeye kalkışmayın! Çünkü benim ordumdaki askerlerin hepsi şehid olmaya can atıyor. Ölmekten yılmak şöyle dursun öleyim diye temenni ediyor, ölmeyi arzuluyor. Onun için o şevkle çalışıyor. Sizinkiler de hep yaşamak arzusuyla ne yapıyorsa bütün tedbirleri hayatı biraz daha sürdürmek üzerine... Onun için, siz bizimle baş edemezsiniz. En iyisi, şu kaleyi edebinizle teslim edin, anahtarı verin!" diyor.

Sahabe-i kiram böyleydi, fütuhat böyle oldu.

Osmanlılar böyleydi. 1. Murad-ı Hüdâvendigâr —Allah şefaatine erdirsin, çok sevdiğim sultanlardan birisi— Kosova'da nasıl dua etmişti:

"—Yâ Rabbi! Burada bizim ordumuz az; etrafımızı saran düşman, haçlı ordusu çok fazla... Şimdi biz burada mağlub olursak, bu diyarlarda artık İslâm silinir, senin adın anılmaz, '*Lâ ilâhe illa'llàh*' denilmez. Müslümanlar muzaffer olsun da, ben ölmeye, şehid olmaya razıyım. Canım fedâ olsun, yeter ki zafer kazanılsın..." diye savaştan önce cân ü gönülden dua ediyor.

Allah Kosova zaferini kazandırıyor, ondan sonra da ona şehidliği nasib ediyor. Yâni yaşamak için, saltanat için, devlet için, izzet için, zevk ü sefâ, çalgı, çengi için çalışmadılar; ölmek için gittiler. Allah nasib olduğu, mukadder olduğu kadar yaşattı. Vâdeleri gelince, her insan gibi ruhlarını teslim ettiler.

Çok gözünü açması lâzım bütün insanların... Dünya üzerindeki Adem Atamız'dan kardeşimiz olan bütün insanlara acıyorum, seviyorum, iyiliğini istiyorum. Gözünü açması lâzım, cehenneme düşecek, ebedî hüsrana uğrayacak yola sapmaması lâzım!.. O yolda inat etmemesi lâzım, hak yola gelmesi lâzım!.. Allah'ın varlığını, birliğini, *Lâ ilâhe illa'llàh*'ı, *Lâ havle ve lâ kuvvete illâ bi'llâh*'ı, *Sübhàna'llàh*'ı *El-hamdü li'llâh*'i, *Allàhu ekber*'i anlaması lâzım!.. İmana gelmesi lâzım, Allah'ın rızasını kazanması lâzım!..

İyi insan olması lâzım, dalavereyi bırakması lâzım, sömürmeyi bırakması lâzım, zulmü bırakması lâzım!.. İyi kul olarak yaşayıp,

sàlih kul olarak yaşayıp, iman ile yaşayıp, Allah'ın huzuruna sevdiği kul olarak göçmeye gayret etmesi lâzım! Doğru olan bu...

Allah bizi doğru yoldan ayırmasın... Din-i mübîn-i İslâm'a güzel hizmet etmeyi nasib etsin... Radyomuz var, televizyonumuz var, gazetemiz de, dergimiz de, her türlü imkânımız var; bunu nasib etsin... Ömrümüzü rızasına uygun geçirip, huzuruna sevdiği, razı olduğu kul olarak varmayı nasib etsin... Süedâ, saîd, mutlu kullar olarak yaşatsın... Şühedâ kullar olarak, şehid makamını kazanmış kullar olarak ahirete göçmeyi nasib eylesin... Cennetiyle cemâliyle cümlemizi müşerref eylesin... Cümlemizi taltif eylesin...

Hepiniz iki cihanda aziz ve bahtiyar olun, aziz ve sevgili izleyiciler ve dinleyiciler!..

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llàhi ve berekâtühû!..

02. 11. 1999 - Mekke